

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı AnaBilim Dalı

Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

**DÂRENDELİ KÂTİPZÂDE BEKÂYÎ-MAKTEL-İ HÜSEYN
(İNCELEME-TENKİTLİ METİN-SÖZLÜK DİZİN)**

Hulusi EREN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2014

DÂRENDELİ KÂTİPZÂDE BEKÂYÎ-MAKTEL-İ HÜSEYN
(İNCELEME-TENKİTLİ METİN-SÖZLÜK DİZİN)

Hulusi EREN

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

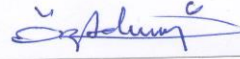
Ankara, 2014

KABUL VE ONAY

Hulusi EREN tarafından hazırlanan "Dârendeli Kâtipzâde Bekâyi-Maktel-i Hüseyin (İnceleme-Tenkitle Metin-Sözlük Dizin)" başlıklı bu çalışma, 07.01.2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

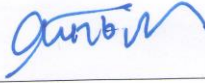
Prof. Dr. Osman HORATA (Başkan)

Doç. Dr. Özge ÖZTEKİN (Danışman)

Prof. Dr. Fatma Sabiha KUTLAR OĞUZ

Doç. Dr. Orhan KURTOĞLU

Yrd. Doç. Dr. Binnur ERDAĞI DOĞUER

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof. Dr. Yusuf ÇELİK

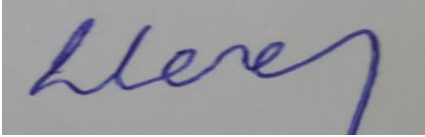
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

07.01.2014

Hulusi EREN

ÖZET

EREN, Hulusi. *Dârendeli Kâtipzâde Bekâyî-Maktel-i Hüseyin (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük Dizin)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014.

Dârendeli Bekâyî'nin Maktel-i Hüseyin (Kitâb-ı Kerbelâ) isimli eserini incelediğimiz bu çalışma giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. İki başlıktan oluşan giriş bölümünde Kerbelâ olayı, Maktel ve Maktel-i Hüseyin yazma geleneği hakkında genel bilgiler verilerek Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında yazılan Kerbelâ konulu eserlere değinilmiştir. Birinci bölümde şairin hayatı, edebî yönü ve eserleri ele alınmıştır. İkinci bölümde ise eser hakkında bilgiler (şekil-konu-dil özellikleri) verilmiş, daha sonra Fuzûlî'nin Hadîkatü's-Süedâ adlı eseriyle şekil ve muhteva yönüyle ayrıntılı olarak karşılaştırılmıştır. Üçüncü bölümde eserin nüshaları tanıtılmış, ardından çevriyazılı metnin hazırlanmasında izlenen yol açıklanarak tenkitli metne yer verilmiştir. Çalışmanın sonunda Sözlük Dizin ve çalışma esnasında ulaşılan bilgi ve bulguların değerlendirildiği Sonuç bölümü bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler

Kerbelâ, Maktel, Ehli Beyt, Hz. Hüseyin, Dârendeli Bekâyî, Fuzûlî, Hadîkatü's-Süedâ

ABSTRACT

EREN, Hulusi. *Dârendeli Kâtipzâde Bekâyî-Maktel-i Hüseyin (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük Dizin)*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014.

This thesis in which we explicate the work of literature entitled “Maktel-i Hüseyin (Kitâb-ı Kerbelâ)” by Darendeli Bekâyî comprises an introduction and three chapters. In the introduction which has two subtitles, it is by giving overarching information about the Karbala event, Maktel, and the tradition of Maktel-i Hüseyin versification that the writings about the Karbala from Arabic, Persian and Turkish literatures are mentioned. The first chapter delves into the poet’s life, literary aspects, and his work. The second chapter of the thesis sheds light upon the text (in terms of form, subject matter, and language), and the work is compared to the one entitled “Hadîkatü’s-Süedâ” by Fuzûlî in detail in terms of form and content. In the third chapter, the criticised text is presented by explaining the way we prepare the document translation after introducing the various copies of the work. At the end of the thesis, there is a concluding part in which the relevant information and findings during the research are assessed, and Dictionary Index is found.

Key Words

Karbelâ, Maktel, Ahl al-Bayt, Hz. Hüseyin, Dârendeli Bekâyî, Fuzûlî, Hadîkatü’s-Süedâ

KISALTMALAR

- A:** Ankara Milli Kütüphane, 06 Hk 494
a: Birinci mısra
B: Ankara Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 3547
b: İkinci mısra
Bk.: Bakınız
C: Ankara Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 3117
D: Ankara Milli Kütüphane, 06 Mil Yz A 3891
DİA: Diyanet İslam Ansiklopedisi
D1: Dârende Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Özel Kütüphanesi 811.1
D2: Dârende Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Özel Kütüphanesi 811.7
E: Ankara Milli Kütüphane, Mil Yz A 8382
İ: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, 297.9
İA: İslam Ansiklopedisi
Haz.: Hazırlayan
HÜ: Hacettepe Üniversitesi
MEB: Millî Eğitim Bakanlığı
Nüs.: Nüsha/Nüshası
Öl.: Ölüm
S.: Sayı
s.: Sayfa
TA: Türk Ansiklopedisi
TDEA: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi
TDK: Türk Dil Kurumu
TDV: Türkiye Diyanet Vakfı
Ter.: Tercüme
TYDK: İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu
Vd.: Ve diğerleri
Yay.: Yayını, yayınları
Y.: Yıl
Yz.: Yazma

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
KISALTMALAR.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
ÖNSÖZ	vii
GİRİŞ	1
A. KERBELÂ OLAYI.....	1
B. MAKTEL VE MAKTEL-İ HÜSEYN YAZMA GELENEĞİ	3
B.1. Arap ve Fars Edebiyatlarında Maktel-i Hüseyin	3
B.2. Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin	4
1. BÖLÜM: BEKÂYÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBÎ YÖNÜ	6
1.1. HAYATI	6
1.2. EDEBÎ YÖNÜ	6
1.3. ESERLERİ	8
1.3.1. Kitâb-ı Battal-nâme.....	8
1.3.2. Maktel-i Hüseyin (Kitâb-ı Kerbelâ)	8
1.3.3. Mevlid-i Nebî.....	8
2. BÖLÜM: MAKTEL-İ HÜSEYN (KİTÂB-I KERBELÂ).....	10
2.1. ESERLE İLGİLİ BİLGİLER.....	10
2.1.1. Eserin Adı, Yazım Yeri ve Yazılış Tarihi.....	10
2.1.2. Eserin Şekil Özellikleri	11
2.1.2.1. Eserin Vezni.....	13
2.1.2.2. Eserin Kafiye Özellikleri	15
2.1.3. Eserin Konusu	20
2.1.4. Eserin Dil Özellikleri	21
2.2. ESERİN HADİKATÜ'S-SÜEDÂ İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	25
3. BÖLÜM: MAKTEL-İ HÜSEYN (KİTÂB-I KERBELÂ).....	54
3.1. Eserin Tenkitli Metni Hazırlanırken Kullanılan Nüshalar	54
3.2. Çevriyazılı Metnin Hazırlanmasında İzlenen Yol.....	60
3.3. Tenkitli Metin	64
SÖZLÜK DİZİN.....	605
SONUÇ	624
KAYNAKÇA.....	627

ÖNSÖZ

Kaynaklarda “şiiir ve şair asrı” olarak kabul edilen XVIII. yüzyıl, Osmanlı Devleti’nin yaşadığı siyasî başarısızlıklara rağmen, klasik edebiyatımızın şair kadrosu bakımından oldukça zengin bir dönemi olmuştur. Önceki devirlerde oluşan edebî zevk ve anlayışa paralel olarak gelişen XVIII. yüzyıl, asrın başında Nedîm ve sonunda Şeyh Gâlib ile en başarılı ve olgun örneklerini vermiştir.

Üstâd şair sayısı oldukça az olmasına rağmen, yapılan bir araştırmaya göre (Çeltik 1998) XVIII. yüzyılda bin üç yüz yirmi iki şair yetişmiştir. Dârendeli Bekâyî de bu şairlerden biridir. Hakkında, kaynaklarda çok fazla bilgi bulunmayan Bekâyî, vezirlik ve valilik gibi üst düzey görevlerde bulunmuş bir aileye mensuptur. Kardeşleri şair Hayret Efendi ve şair Süleyman Penâhî gibi Bekâyî de ulemâ sınıfına dahildir. Dârende muhitinde “*Kâtip-zâde*” olarak tanındığı bilinmektedir. Şairliğinin yanında iyi de bir sufi olan Bekâyî, zamanın kutbu olarak tanınmış meşayih tendir.

Şiirlerinde Arapça ve Farsçaya hakim olduğu görülmektedir. *Kitâb-ı Battal-nâme*, *Maktel-i Hüseyin* (*Kitâb-ı Kerbelâ*) olmak üzere iki eser yazmış olan Bekâyî, kaynaklara göre bir de *Mevlid-i Nebî* manzumesi yazmıştır. Ancak bu eser henüz tespit edilememiştir.

Çalışmamıza konu olan eser, Bekâyî’nin *Maktel-i Hüseyin*’idir. Fuzûlî’nin mensur-manzum karışık olarak yazdığı *Hadikatü’s-Süedâ* adlı eserini, Bekâyî mesnevi nazım şekliyle kaleme almıştır. Fuzûlî’nin eserine göre çok muhtasar olan bu eser, Hz. Ali’nin vefatından sonra Muâviye’nin hilafetiyle başlayıp Hz. Hüseyin’in Kerbelâ’da şehit oluşuna kadar yaşananları anlatmaktadır.

Bekâyî’nin söz konusu eseri üzerinde çalışmamıza başlamadan önce, eserin daha önceden çalışılıp çalışılmadığını tespit etmek için hemen hemen bütün kaynakları taradık. Çalışılmamış olduğu kanısına varınca çalışmamıza başladık. Üzerinde çalışıyor olduğumuzun bilinmesi için de *Osmanlı Edebiyatı Bibliyografyası Veritabanı*’na¹ giriş yaptık. Eserin nüshalarını temin edip çalışmamızda önemli bir mesafe kat ettikten sonra -veritabanına yaptığımız giriş görülmüş olmalı ki- bize ulaşan bir başka araştırmacının

¹ www.osmanliedebiyati.com (18.01.2012)

da eser üzerinde devam eden bir doktora çalışması yaptığından haberdar olduk. Ancak çalışmamız boyunca bu çalışmayı hiç görmedik.

Bekâyî'nin tenkitli metnini hazırladığımız *Maktel-i Hüseyin (Kitâb-ı Kerbelâ)* adlı eserinin ikisi Mısır ve Almanya, ikisi Dârende, ikisi İstanbul, beşi de Ankara'da olmak üzere, yurt içi ve yurt dışında tespit edebildiğimiz toplam on bir nüshası bulunmaktadır.

Müellif nüshasına ulaşamadığımız metnin kuruluşunda, imla özellikleri olarak büyük oranda Ankara Milli Kütüphane 06 Hk 494'te kayıtlı olan nüsha esas alınmıştır. Bu husus dışında, metin hazırlarken hiçbir nüsha tek başına esas alınmamıştır. Vezin ve anlam bakımından en doğru metne ulaşmaya çalışılmış, farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.

Çalışmamızın giriş bölümünde tarihî olarak Kerbelâ olayı üzerinde durulmuş, ardından Maktel ve Maktel-i Hüseyin yazma geleneğinden bahsedilmiştir. Arap ve Fars edebiyatları ile Türk edebiyatında yazılan Maktel-i Hüseyin'ler hakkında bilgi verilerek, bu konuda yazılmış eserlere değinilmiştir.

I. Bölümde Bekâyî'nin hayatı hakkında bilgiler verilmiş, eserleri tanıtılmış ve şairin edebî yönüne değinilmiştir.

II. Bölüm iki ana başlıktan oluşmaktadır. İlkinde; Maktel-i Hüseyin hakkında bilgiler verilmiştir. Eserin adı, yazım yeri ve yazılış tarihi, eserin şekil özellikleri, eserin konusu ve eserin dil özellikleri üzerinde durulmuştur. İkincisinde; Bekâyî'nin *Maktel-i Hüseyin*'i ile Fuzûlî'nin *Hadikatü's-Süedâ*'sı şekil ve muhteva yönünden karşılaştırılmıştır.

Çalışmamızın son bölümünde, eserin mevcut nüshalarının tanıtımı ile tenkitli metnin hazırlanmasında izlenen metod ve eserin tenkitli metni bulunmaktadır. Tenkitli metnin ardından bazı arkaik kelimelerle birlikte kimi özel adların verildiği Sözlük ve Dizin gelmektedir. Sözlük ve Dizinden sonra ise Sonuç ve Kaynakça bölümleri yer almaktadır.

Öncelikle, çalışmamın başından sonuna kadar her aşamasında desteklerini benden esirgemeyen, bana mükemmel bir çalışma ortamı sağlayan sevgili anneme ve babama en kalbî teşekkürlerimi sunuyorum. Onların desteği şüphesiz bana güç verdi.

Ardından, danışmanlığı boyunca tüm sorularımı sabırla yanıtlayan ve bana yol gösteren hocam Doç. Dr. Özge ÖZTEKİN'e; Yüksek Lisans ders dönemimde emeği bulunan hocam Prof. Dr. Osman HORATA'ya ve Prof. Dr. Atabey KILIÇ'a; tezimin her aşamasında benden yardımını esirgemeyen, Prof. Dr. Fatma Sabiha KUTLAR OĞUZ'a ve çalışmamı baştan sonra titizlikle değerlendiren hocam Prof. Dr. F. Tulga OCAK'a saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Metnin imla ve dil özellikleri konusunda karşılaştığım problemleri çözmemde benden yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. Emine Yılmaz'a ve Yrd. Doç. Dr. Binnur ERDAĞI DOĞUER'e teşekkür ederim.

Eserin Dârende'de bulunan nüshalarını temin etmem konusunda yardımını esirgemeyen Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Vakfı Genel Müdürü Resul KESENCELİ'ye, çeşitli konularda fikir alışverişinde bulunduğum İsa SARI'ya, Fazile EREN KAYA'ya, M. Furkan ÇELİK'e ve Nurcan ANKAY'a teşekkür ederim.

GİRİŞ

A. KERBELÂ OLAYI¹ (680²)

Bugünkü Irak devleti sınırları içerisinde bulunan Kerbelâ, ülkenin başkenti Bağdat'ın yaklaşık yüz kilometre güneybatısında yer alan önemli bir şehirdir. Kûfe'ye yetmiş kilometre uzaklıktadır. Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hüseyin burada şehit edilmiştir. Kabri de bu bölgededir. Bu yönüyle Müslümanlığın Şii ve Alevi inancına göre; Mekke, Medine ve Necef'ten sonra en kutsal sayılan topraklarındandır.

Bu bölgede yaşanan Kerbelâ olayı, İslam tarihinin olduğu kadar insanlık tarihinin de en elim hadiselerinden biri olmuştur. Hz. Hüseyin'in şehit edilmesine kadar giden süreç, Hz. Muhammed'in 632 yılında vefatıyla başlamıştır. Birlik, beraberlik ve kabilelerarası uyum Hz. Peygamber'den sonra kaybolmuş, devlet başkanı olan dört halifeden üçü çeşitli kurgularla öldürülmüştür (Özçelik 2008: 2).

Hz. Osman'ın şehit edilmesinden sonra hilafeti devr alan Hz. Ali, halifeliğini tanımayan Muâviye b. Ebû Süfyân ile uzun süre mücadele etmek zorunda kalmıştır. Birçok Müslümanın şehit olduğu Cemel ve Sıffin (656-657) savaşlarına sebep olan bu durum, Hz. Ali'nin de şehit edilmesiyle daha trajik ve girift bir boyut kazanmıştır. Hz. Ali'den sonra hilafeti devr alan Hz. Hasan, sükûneti sağlamak için halifeliği Muâviye'ye bırakmasına rağmen, babası Hz. Ali'yle aynı âkıbeti yaşamıştır (Eroğlu 2010: 44).

Birçok toplumsal harekete siyasî amaçların şekil verdiği bir zamanda, Muâviye'nin hilâfetiyle ortam bir süreliğine yatışmıştır. Ancak, oğlu Yezîd'i halife ilan etmek istemesiyle kargaşa tekrar gün yüzüne çıkar. Zira Hz. Hüseyin, hilâfeti meşru hakkı görüp Yezîd'i halife olarak tanımamıştır. Kûfeliler de Yezîd'in halifeliğini tanımayıp Hz. Hüseyin'den taraf olduklarını kendisine bildirmiş ve biat etme sözü vererek Hz. Hüseyin'in gelip kendi başlarında bulunmasını ondan istemişlerdir. Kendisinden önce amcasının oğlu Müslim b. Akîl'i Kûfe'ye gönderen Hz. Hüseyin, bu vesileyle Kûfelilerin sözlerinde samimi olup olmadıklarını ve kendine olan desteğin boyutlarını gözlemlemek istemiştir. Müslim aracılığıyla Kûfe'den gelen olumlu izlenimler ve biat sözleri Hz. Hüseyin'i umutlandırmış, hal böyleyken kendisi de Kûfe'ye sefer

¹ Bu bölüm için Köksal 1984, Fiğlalı 1998, Azizova 2001, Uzun 2002, Özçelik 2008, Arslan ve Erdoğan 2009'dan yararlanılmıştır.

² Bütün tarihler miladî olarak verilmiştir.

hazırlıklarına başlamıştır. Bu esnada İbn-i Abbas, Abdullah b. Zübeyr, Abdullah b. Ömer ile Ebû Saîd el-Hudrî gibi yakınlarının ve Mekke valisi Amr. B. Saîd'in Kûfe'ye gitmemesi yönündeki ısrarlarını '*Oraya gidip öldürülmem, Mekke'de bulunmamdan benim için daha sevgili ve hayırlıdır*' (Zehebî'den Aktaran: Köksal 1984: 77) sözleriyle geri çeviren Hz. Hüseyin, Yezîd'in hilafetine boyun eğmemek ve halkın desteğini alıp kendi halifeliğini ilan etmek için Kûfe'ye hareket etmiştir. Ancak Kûfe'den gelen ilk mektupta belirtilen olumlu havanın Yezîd'in Kûfe valisi Ubeydullah tarafından bozulduğu ve Müslim b. Akîl'in şehit edildiği haberinin Hz. Hüseyin'e ulaşmasıyla Kûfelilerin riyâkarlığı ortaya çıkmıştır. Bu haberle sarsılan Hz. Hüseyin, beraberindekilerin geri dönme tavsiyelerini dinlemek istemiştir. Fakat Müslim b. Akîl'in kardeşlerinin Kûfe'ye gidip intikam almak ya da şehit olmak hususunda ısrar etmeleri üzerine yoluna devam etmiştir.

Bu durumdan haberdar olan Emevi yönetimi, Kûfe yolunda Hz. Hüseyin'in ilerlemesine engel olmak ve onu yolundan geri çevirmek amacıyla üzerine küçük birlikler gönderir. Ubeydullah tarafından bu birliklerin başına kumandan tayin edilen Hürr b. Yezid, Kerbelâ'ya yakın bir noktada Hz. Hüseyin ile karşılaşır. Bu esnada, iyi niyetli olarak, Hz. Hüseyin'i yolundan geri çevirmek isteyen Hürr ile Hz. Hüseyin arasında samimi konuşmalar geçer. Hürr, Hz. Hüseyin'in Mekke'ye dönmesine de Kûfe'ye gitmesine de engel olur ve bu iki yönün dışında onları başka bir yöne sevk eder. Hürr'ün bu kararlı tutumu karşısında Hz. Hüseyin, mecburî istikamet olarak 2 Ekim 680 Salı günü Ninova bölgesine bağlı Kerbelâ'ya ulaşır. Bu şartlarda daha fazla ilerleyemeyeceğini anlayan Hz. Hüseyin, yakınlarıyla beraber Kerbelâ denilen mekanda konaklar. Bir gün sonra Ubeydullah'ın görevlendirdiği Ömer b. Sa'd komutasındaki birlik tarafından Kerbelâ'da kuşatılır. Bu sırada Ubeydullah ile Hz. Hüseyin arasında bir takım yazışmalar olmuş, Hz. Hüseyin'den Yezîd b. Muâviye'ye biat etmesi istenmiştir. Ömer b. Sa'd'ın gönderdiği elçiye, kendisini Kûfelilerin çağırdığını ama on sekiz bin kişinin biat ettikten sonra biatlarından döndüklerini söyler. Dönüp gitmek istediğini fakat Hürr'ün buna mani olduğunu, bu sebeple Kerbelâ'ya gelmeye mecbur bırakıldığını dile getiren Hz. Hüseyin, Mekke'ye tekrar dönmek için ruhsat ister. Sadece biat alması emredildiği hâlde, Hz. Hüseyin'i kendilerine ileride daha büyük tehlikeler çıkarabilecek biri olarak görüp ortadan kaldırmak isteyen ve bu vesileyle de Yezîd b. Muâviye'nin gözüne girmeyi düşünen Ubeydullah, Şimr b. Zilcevşen'in de kışkırtmalarıyla Hz. Hüseyin ve

beraberindekilere dönüş izni vermez. Biat önerisine olumsuz cevap alan Ubeydullah, Peygamber torunlarının suyla olan irtibatını keser. Durumun ciddiyetini anlayan Hz. Hüseyin, beraberinde bulunanlara dileyenlerin yanından ayrılabilceğini söyler. Bu sözler üzerine, yolda katılanların bir kısmı kafileden ayrılır ve sayı daha da azalır. Ömer b. Sa'd'ın yerine Şimr B. Zilcevşen'in komutan tayin edilmesi ve Hz. Hüseyin'in yaptığı önerilerin valilik tarafından kabul edilmesiyle Hürri ve beraberindeki bazı askerler Hz. Hüseyin'in safına geçer (Kılıç 2010: 38).

Hz. Hüseyin ve beraberindeki yetmiş iki kişinin üç gün susuz bırakıldıktan sonra, tamamına yakınının şehit edilmesiyle son bulan Kerbelâ olayı, sayıca birbirine denk olmayan kuvvetler arasında 10 Ekim 680 tarihinde başlamış ve aynı gün son bulmuştur.

B. MAKTEL VE MAKTEL-İ HÜSEYN YAZMA GELENEĞİ¹

Maktel kelimesi, ism-i zaman ve ism-i mekân olup Câhiliye devrindeki öldürmelerden söz eden şiirlerde “katl” karşılığında kullanılmakla birlikte, tarihî-edebeî terim olarak anlamını İslami dönemde kazanmıştır. Hz. Peygamber döneminden itibaren İslamiyetle ilgili mücadeleler ve hilafet kavgası sonucu yaşanan ölümler, tarih kitaplarına “maktel” kelimesiyle geçmiş; zamanla bu kelime terimleşmiş, “maktel/makâtil” başlıkları altında tarihî-edebeî müstakil eserler yazılmıştır. Zamanla edebî kaygı güdümlenerek yazılması, bu eserlerde daha fazla duygusal vurgulara yer verilmesini ve insan tasavvurlarının sürekli canlı tutulmasını sağlamıştır. Böylelikle üzerinden asırlar geçse bile hafızalarda daima taze kalmıştır².

B.1. Arap ve Fars Edebiyatlarında Maktel-i Hüseyin³

Kerbelâ vakasından sonra maktel türünde yazılan eserlerin hemen hepsine Hz. Hüseyin'in bu olayda şehit olması konu olmuştur. Dolayısıyla bu konuda müstakil eserler yazma geleneği, “*Maktelü'l-Hüseyin*” adıyla Araplarda ortaya çıkmıştır.

¹ Bu konuda yapılan geçmiş çalışmalar incelendiğinde maktel yazma geleneği ile Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında yazılan maktel bölümlerinin birbirinin tekrarı ifadelerden ibaret olduğu görülmüştür. Bir tekrarın daha yapılmasından kaçınmak için bu bölüm genel hatlarıyla anlatılıp kaynaklara gönderme yapılması tercih edilmiştir.

² Maktel hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Güngör 1986, 2003.

³ Arapça ve Farsça makteller için bk. Karahan 1939, İsmail Paşa 1947, Başaran 1991, Kurtuluş 2002, Güngör 2003, Ertekin 2006, Esir 2012.

Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında önemli bir yer tutan bu türe dair kaynaklarda adı anılan ilk eser Arap edebiyatında VII. yüzyılda Ebü'l-Esved ed-Düeli (öl. 688)'ye aittir. VIII. yüzyılda Esbağ b. Nubâte (öl. 719), Câbir b. Yezîd el-Cûfî (öl. 746), Ebû Mihnef Lût b. Yahyâ (öl. 774); IX. yüzyılda Hişam b. Muhammed el-Kelbî (öl. 819), Muhammed b. Ömer el-Vâkîdî (öl. 822), Ma'mer b. Müsennâ (öl. 828); X. yüzyılda ise Emevîler, Abbasîler ve Fâtımîler dönemiyle birlikte Ebu Firas el-Hamdânî (öl. 968), İbn Hâni el-Endelüsî (öl. 973), Sâhib b. Abbâd (öl. 995) ve Şerîf er-Radî (öl. 1015) gibi şairler olmak üzere birçok şair Hz. Hüseyin ve Kerbelâ şehitleriyle ilgili şiirler yazmıştır. Arapça maktellerdeki çoğu rivayetler Ebû Mihnef'e dayandırılmıştır. Onun *Maktelü'l-Hüseyin*'i günümüze ulaşan ilk metin olmakla beraber, daha sonra yazılan maktellerin önemli bir kısmı için muhteva ve kompozisyon (on veya on iki meclise ayrılabilme) bakımından kaynak teşkil ettiği için ayrı bir öneme sahiptir (Karataş 2012: 4).

Fars edebiyatında ise; ilk eserler daha ziyade manzum olmakla beraber, İran coğrafyasında Şii mezhebinin yaygınlık kazanmasıyla beraber Kerbelâ'ya verilen önem daha da artmıştır. Bu konudaki ilk örnekler, XII. yüzyıla aittir. Bu yüzyılda Senâî (öl. 1131)'nin *Dîvân*'ında ve *Hadîkatü's-Süedâ*'sında Hz. Hüseyin ve Kerbelâ'ya ait şiirler bulunmaktadır. İlk Farsça Kerbelâ mersiyesi de yine, XII. yüzyılda Kavvâmî-i Râzî tarafından yazılmıştır. XIII. yüzyılda Sa'dî-i Şirâzî (öl. 1292), Ferîdüddin Attâr (öl. 1221); XIV. yüzyılda Hâcû-yi Kirmânî (öl. 1352) Kerbelâ konusunda eserler vermiştir. Kerbelâ vakasını belki de en güzel anlatan ve sonrasında bu alanda yazılmış birçok esere esin kaynağı olan Hüseyin Vâiz-i Kâşifî (öl. 1505) ise *Ravzatü's-Şühedâ* adlı eserini XV. yüzyılda yazmıştır.

B.2. Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyin

Edebî eserler insan duygularının birer tercümanı niteliğindedir. Ehlibeyte duyulan derin sevgi ve saygının, yaşanan hazin olay karşısındaki üzüntünün bir göstergesi olarak Maktel-i Hüseyin'ler, Arap ve Fars edebiyatından sonra Türk edebiyatında da yer bulmuştur. Kerbelâ, Halk ve Divan edebiyatında Hz. Hüseyin ve ehlibeytin şehit edildiği yer olarak görüldüğü için buraya bir tür kutsiyet atfedilmiştir. Bu amaçla, Arap ve Fars edebiyatında yazılan eserler Türkçeye çevrilerek ehlibeytin gönüllerde yer edinmesi sağlanmıştır. Böylelikle, Kerbelâ olayının zihinlerdeki tazeliği de

korunmuştur. Bu konuda çoğu manzum olmakla birlikte, manzum-mensur karışık ya da sadece mensur olarak eserler yazılmıştır (Esir 2012: 45).

Edebiyatımızda en eski maktel, XIV. yüzyılda Yûsuf-ı Meddâh tarafından yazılan *Maktel-i Hüseyin*'dir. Yahyâ b. Bahşî *Maktel-i Hüseyin*'i ve Lâmiî Çelebi de XVI. yüzyılda *Kitâb-ı Maktel-i Âl-i Resûl*'ü yazmıştır.¹ Lamiî Çelebi'nin eseri tarihi olaylara daha uygun kabul edilse de Fuzûlî'nin (öl. 1556) *Hadikatü's-Süedâ*'sı kadar toplumda değer kazanıp geniş kitlelere ulaşmamıştır. Çalışmamızla da yakından alakalı olan eser, Türk edebiyatının kanaatimizce en çok beğenilen makteli hüviyetindedir.

XVII. yüzyıldan itibaren, edebiyatımızda yazılan maktel sayısında azalma görülmektedir. Son elli yılda yazılan maktellerden bazıları şunlardır: Hasan İpçi-*Menâkıb-ı Âl-i Resûl* (İstanbul 1960), M. Âsım Köksal-Hz. *Hüseyin ve Kerbelâ Faciası* (Ankara 1979), Ziya Şakir-*Kerbela Vakası ve Kerbelâ'nın İntikamı* (İstanbul 1981)². Bu alanda yazılan Kerbelâ mersiyeleri ve muharremiyeleri de edebiyatımızda geniş yer tutmaktadır³.

¹ Lamiî Çelebi'nin eserleri ve Yûsuf-ı Meddâh hakkında geniş bilgi için bk. Arslan 2001, Özçelik 2008.

² Daha geniş kapsamlı Kerbelâ literatürü için bk. Aksu 2010.

³ Bk. İsen 1994, Çağlayan 1997, Arslan-Erdoğan 2009.

1. BÖLÜM: BEKÂYÎ'NİN HAYATI, ESERLERİ VE EDEBÎ YÖNÜ

1.1. HAYATI

Hasan Bekâyî, Dârende'nin Kılıçbağı Mahallesi'nin Za'imoğulları ailesindedir. Bu ailenin Şeyh Hamîd-i Velî Hazretlerinin neslinden geldiği önemli kaynaklarca doğrulanmaktadır. Doğum tarihi hususunda kaynaklarda bir bilgiye rastlanmamıştır. Babası, Za'im Mustafa Ağa, Ekmekçi Koca veya Somuncu Baba adlarıyla bilinen Hamîd-i Velî'nin oğlu Halil Taybî'nin dört oğlundan biridir. Annesi Ekâbir Hanım Urfa eşrâfından bir zatın kızıdır (Akgündüz 1992:63-64). Hayır hasenat sahibi bir kadın olarak tanınmıştır. Eski Dârende'de bir câmi yaptırmış, ahalinin buradan göçmesi üzerine Za'im-zâde Kasım Ağa, câminin enkazını Beybağı (Kılıçbağı) mahallesine naklettirerek yine Ekâbir Hanım adına yeni bir cami inşa ettirmiştir (Akgündüz 2002: 463).

Aynı zamanda tasavvuf ehli olan Bekâyî'nin, Hamîd-i Velî'nin oğlu Halil Taybî ile ömrünün son günlerini Dârende'de çilehânesinde geçirdiği bilinmektedir (Özsoy 1974: 19). Vezirlik ve valilik gibi üst düzey görevlerde bulunan bu aileye mensup olan Hasan Bekâyî, ulemâ sınıfına dahildir. Kardeşleri şair Hayret Mehmet Efendi ve şair Süleyman Penâhî de ulemâdandır. İslam tarihine de oldukça vakıf olan Bekâyî, kardeşi Hayret Efendi gibi Dârende muhîtinde “*Kâtip-zâde*” olarak tanındığı bilinmektedir. Kumandasındaki kuvvetler ile orduya katılmış, birçok savaşta bulunmuş ve muhtemelen 1785'te Rumeli'de şehit olmuştur. Şehit düştüğü yere defnedilmiştir. Harpteki celadet ve şecaati karşılığı olmalı ki medfûn bulunduğu yere zamanın padişahı I.Abdulhamid tarafından türbe yaptırılmıştır (Gülseren 1995: 17-19). Ancak yukarıda da belirtildiği gibi, nerede vefat ettiği hususunda kaynaklarda ihtilafli görüşler mevcuttur. Şairliğinin yanında iyi de bir sûfî olan Bekâyî'nin, bu yönünün bir gereği olarak İmroz Kalesi'nde bir tekke açıp, son günlerini burada sürdürdüğü, Merdus Kalesi yahut Mora'da İmroz Kalesi'nde medfun olduğu öne sürülse de (Gülseren 1995: 19) Şeyhülislam Ârif Hikmet Bey şairin Dârende'de vefat ettiğini bildirmiştir (Çınarcı 2007: 33).

1.2. EDEBÎ YÖNÜ

Bekâyî'nin nasıl bir eğitim aldığına dair kaynaklarda rastladığımız herhangi bir bilgi yoktur. Yazdığı iki mesneviden hareketle edebî yönü hakkında söyleyebileceğimiz de

sınırlı olacaktır. Şiiri oluşturan iki unsur olan söz ve ahenkten, ilkinde daha başarılı olduğunu düşündüğümüz Bekâyî, vezni kullanma hususunda ise orta seviyededir. Mesnevilerinde, beyitlerin arasına serpiştirdiği coşkun söyleyiş gerektiren şiir, murabba ve kasidelerde imale ve zihafın dışında vezni başarılı kullanmıştır.

Eserlerini sade ve samimi bir dille kaleme alan Bekâyî klasik çizgide kalmış, âşıkâne duyguları ve lirizmi ön planda tutmuştur:

Biz belâdan ğam çeküp miñnetden ikrâh itmeyiz

Pâre pâre kılsalar a' zâmızı âh itmeyiz (1773)

Ġayrı şâd ol ey gönül kim geldi vuşlat demleri

Cân cânâna nâ'il oldı gitdi fürkat demleri (2432)

Şairliğini halkın faydası yönünde kullanan Bekâyî, *Battal-nâme* ve *Hadîkatü's-Süedâ*'yı nazma çekerken de bu amaçla hareket etmiştir. Zira, sebep-i te'lif bölümlerinden anlaşıldığı üzere, devrin insanları bu eserleri nesirle yazılmış orijinalinden anlayamadıklarından yakınmışlar, Bekâyî'den nazma çekip daha anlaşılır kılması yönünde talepte bulunmuşlardır.¹

Eserlerinde Arapça ve Farsçaya da hakim olduğu görülen Bekâyî, bu hakimiyetini Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Süedâ*'sı gibi Arapça ve Farsça terkiplerin bolca kullanıldığı bir eseri, halkın anlayacağı bir seviyede başarıyla nazma çekerek göstermiştir. Ancak Bekâyî'nin eserlerinde geçen Arapça ve Farsça kelimeler, uzun tamlamalar içerisinde kullanılmadığı için anlaşılması güç mısralar ortaya çıkararak Bekâyî'nin dilini ağırlaştırmamıştır.

Bekâyî, *Battal Gâzî* destanını ve *Hadîkatü's-Süedâ*'yı ilk defa nazma çeken şair olması dolayısıyla edebiyatımızda önemlidir. Ârif Hikmet Bey, Bekâyî için “*ġâyet mükesser nazımda selâset üzre câhilâne Fuzûlî mertebesinde şi'iri vardır*” demektedir (Çınarcı

¹ Bu husustan, ikinci bölümde daha ayrıntılı bahsedilmiştir.

2007: 33). Aynı zamanda tasavvuf ehli bir şair olan Bekâyî'nin, şiirlerinde ayet ve hadislerden yaptığı iktibaslar, bu yönünü de öne çıkarması açısından dikkat çekicidir.

1.3. ESERLERİ

1.3.1. Kitâb-ı Battal-nâme

Battal-nâme, Anadolu'da teşekkül eden ilk destandır. Her şeyiyle Türk-İslam kültürünün bir ürünü olan bu destanın muhtevasını, Seyyid Battal Gazi'nin Anadolu topraklarında Hristiyanlarla yaptığı savaşlar oluşturmaktadır. Battal-nâmeler, Türk edebiyatında mensur olarak çokça yazılmıştır. İlk manzum Battal Gazi destanı ise, Bekâyî'nin mensur bir nüshadan nazma aktardığı tahmin edilen eseridir. *Battal-nâme*'yi daha coşkulu ve samimi bir dille, biraz kısaltarak aruzun “*mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*” kalıbıyla, mesnevi şeklinde kaleme almıştır. Bekâyî bu eseri 1769-70 tarihinde yazarak III. Mustafa zamanında Silahtar Mehmet Paşa'ya sunmuştur. Yaklaşık yedi bin beyitten oluşan eserin dokuz yazma nüshası bulunmaktadır (Özçelik 2009: 107-111, Gülseren 1979: 29). Eser üzerinde bir de doktora çalışması yapılmıştır (Paçacıoğlu 1993).

1.3.2. Maktel-i Hüseyin (Kitâb-ı Kerbelâ)

Bekâyî, çalışmamıza da konu olan bu eserinde, Fuzûlî'nin *Hadikatü's-Süedâ* adlı eserini; ‘*Kitâb-ı Kerbelâ*’, ‘*Maktel-i Şühedâ*’ ve ‘*Maktel-i Hüseyin*’ isimleriyle, mesnevi nazım biçiminde nazma çekmiştir. Kütüphanelerde on bir nüshası bulunan eserde, gazel ve musammatlara yer verilmiştir. *Hadikatü's-Süedâ*'ya göre çok muhtasar olan eserde konu, Hz. Ali'nin vefatından sonra Muaviye'nin hilafetiyle başlamaktadır. İçeriğine ve edebi hususiyetine ikinci bölümde daha ayrıntılı değineceğimiz eser, *Battal-nâme*'de olduğu gibi, halkın faydası gözetilerek anlaşılır bir dille yazılmıştır. Ağırlıklı olarak aruzun “*mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*” ve “*fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*” kalıpları kullanılmıştır. Yaklaşık olarak üç bin beş yüz beyittir.

1.3.3. Mevlid-i Nebî

Bursalı Mehmed Tâhir ve Şeyhülislam Arif Hikmet Bey, Bekâyî'nin *Mevlid-i Nebî* manzumesi de yazdığını belirtmişlerdir. Ancak bu eserin nüshaları henüz tespit edilememiştir (Tahir 1972: 59, Çınarcı 2007: 33).

Bu eserlerin dışında, Bekâyî'nin *Hikâye-i Şîrvân Şâh* ve *Hârûnu'r-Reşîd Hikâyesi* isimli iki eserinin daha olduğundan söz edilmektedir (TDEA 2002: 205). Ancak Bekâyî'ye dair başka hiçbir kaynakta rastlamadığımız bu iki esere kuşkuyla yaklaştık. İlki İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde 891.5-1'de; ikincisi ise Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Koleksiyonu nr.288'de kayıtlı olan bu iki eserin nüshalarını temin ettik. Nüshalar üzerinde yaptığımız incelemeler neticesinde, *Hikâye-i Şîrvân Şâh* adlı eserin eserin ithaf bölümünde Sultan III. Murad'ın adının geçtiğini gördük. Bu sebeple eserin Dârendeli Bekâyî'ye ait olması mümkün değildir. Zira Agah Sırrı Levend de bu eserin XVI. yüzyıl şairlerinden İznikli Bekâyî'ye ait olduğunu bildirmektedir (Levend 1988: 143). Aynı şekilde Millet Kütüphanesi'nde kayıtlı olan *Hârûnu'r-Reşîd Hikâyesi* adlı eseri de inceledik. Eserin Bekâyî isimli bir şair tarafından yazıldığını ancak ithafında Kanuni Sultan Süleyman'ın adının geçtiğini gördük. Dolayısıyla bu eserin de müellifi olarak Dârendeli Bekâyî'yi göstermemiz mümkün değildir.

2. BÖLÜM: MAKTEL-İ HÜSEYN (KİTÂB-I KERBELÂ)

2.1. ESERLE İLGİLİ BİLGİLER

2.1.1. Eserin Adı, Yazım Yeri ve Yazılış Tarihi

Eserin adı, *Maktel-i Hüseyin* yahut *Kitâb-ı Kerbelâ* kabul edilse de; incelediğimiz nüshalarda, metin içerisinde herhangi bir beyitte müellifince yapılmış bir isimlendirme veya eser ismi olabilecek bir ibare geçmemektedir. Metnin başlığı da nüshalara göre farklılık göstermektedir. Örneğin A nüshasında *Şühedâ-yı Hüseyin*; B, C, E ve İ'de *Kitâb-ı Kerbelâ*; D'de ise *Maktel-i Şühedâ* olarak yazılmıştır. Zannımızca, bu da müstensihlerin tasarrufuyla olmuştur. Dolayısıyla bu tür eserlerin genel ismi olan *Maktel-i Hüseyin*, Bekâyî'nin eseri için de genel bir isim olarak kabul edilebilir.

Yazılış tarihi olarak, eserin sonunda bulunan tarih mısrası bir takım ipuçları vermektedir. Ancak yazılan bu tarih mısrası, nüshalara göre farklılık göstermekle beraber bazı nüshalarda hiç yazılmamıştır. A nüshasında “*Beķâyîniñ Naẓm Tārîhi*” başlığıyla verilen beyitte, tespit edebildiğimiz tarih mısrası “*âl-i aķbâb-ı Şehîd-i Kerbelâniñ ‘aşķına*” şeklindedir. Ayrıca, müstensih başlığın yanına rakamlarla h.1286 yazmıştır. Mısra ise h.1218 tarihini göstermektedir. Ancak bu iki tarih de, Bekâyî'nin kaynaklarda ölüm tarihi olarak geçen h.1200 tarihi ile çelişmektedir. C nüshasında aynı mısra “*âb-ı ĥayât iç Şehîd-i Kerbelâniñ ‘aşķına*” şeklindedir. Bu mısranın tarihi ise 1603 çıkmaktadır. B nüshasında ise “*âb-ı aķbâb iç Şehîd-i Kerbelâniñ ‘aşķına*” şeklinde yazılan mısra, h.1198 tarihini vermektedir. Kanaatimizce de doğru tarih, B nüshasında verilen mısra ile ortaya çıkmaktadır. Bu değerlendirmenin ardından, eserin h.1198 tarihinde telif edilmiş olabileceğini söyleyebiliriz.

Eserin yazıldığı yer konusunda, eserde veya başka bir kaynakta herhangi bir bilgi geçmemektedir. Ancak, Bekâyî'nin Dârendeli olması ve hayatının büyük kısmını Dârende'de geçirmiş olması, eserin burada yazılmış olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

2.1.2. Eserin Şekil Özellikleri

Genel olarak mesnevi nazım şekliyle yazılmış olan eserde yer yer gazellere de rastlanmaktadır. Eserin toplam kaç beyit olduğu metinde geçmemektedir. Nüshadan nüshaya farklılık göstermekle birlikte, hazırladığımız metin üç bin altı yüz dokuz beyittir. Bu farklılığın müstensihlerin bazı bölümlerde yaptığı ekleme ve çıkarmalarla oluştuğu kanaatindeyiz.

Bekâyî eserini düzenli bir şekilde bölümlere ayırmamıştır. Ancak konu geçişlerinde konuya uygun kimi başlıklar vermiştir. Tenkitli metni hazırlarken, şekil itibariyle büyük oranda dikkate aldığımız A nüshasının başında verilen fihriste göre; eser şu konu başlıklarından oluşmaktadır:

1. Na't-ı Resûlu'llâh Şallallâhu ' Aleyhi Ve Sellem (22-42. beyitler)
2. Sebeb-i Te'lif-i Bekâyî Der-Nazm (43-61. beyitler)
3. Hâzret-i İmâm ' Alî (kv.) Hâzretleriniñ Şehîd Oldığı Bahîr (62-139. beyitler)
4. Hâzret-i İmâm Hâsanîñ Zehri Nüş İtdigi Bahriyyü'l-Ma' nevî (140-360. beyitler)
5. İmâm Hüseynîñ Medînededen Mekkeye Teveccüh Eyledigi Murabba' at (361-483. beyitler)
6. İmâm Hüseyni Şâlih Yahûdîniñ İhfa Eyledigi Beyân (485-554. beyitler)
7. Şâmda Mu' âviyyeden Şoñra Oğlı Yezîdiñ İmâm Hüseyne Gönderdigi Da' vetiyye (555-646. beyitler).
8. İmâm Hüseyn Ravza-yı Peyğam-bere Varup Şalât Selâm Kıldığı Beyân (646-674. beyitler)
9. Ravza-yı Peyğam-bere Veda' ı Beyân (675-682. beyitler)
10. Hâzret-i Fâtımatü'z-Zehrâniñ Marşadından Hüseynîñ Selâmına Kıyâmı (683-715. beyitler)
11. İmâm Hüseyn Mekkeye Varup Sehliyyeten Kıyâm Olınan Merhabâ (716-759. beyitler)
12. Müslim-i ' Aqîliñ Kûfeye Gittigi Beyân (760-889. beyitler)
13. ' Abdu'llâh İbn-i Ziyâdiñ Hafıyyen Kûfeye Vardığı Beyân (890-995. beyitler)

14. Müslim-i ‘Aķılıñ Ğazā Mā-cerāsı (996-1110. beyitler)
15. Müslim-i ‘Aķılıñ İntihā-yı Şehādeti Beyān Baħr (1111-1144. beyitler)
16. Şi‘r-i Müslim İbn-i ‘Aķıl Fī-Ĥāķķı Ĥüseyn (1125-1129. beyitler)
17. Müslim ‘Aķılıñ Evlādları Serencāmı ve Şehīd Oldığı Beyān (1148-1346. beyitler)
18. Fī-ħaķķı Eş‘ār-ı Muħammed ü İbrāħīm (1302-1305. beyitler)
19. Ĥazret-i İmām Ĥüseyniñ Mekkedden Kūfeye Hicreti (1347-1563. beyitler)
20. İmām Ĥüseyniñ Kerbelāya Varup Ĥur İle Mülāķātı (1564-1650. beyitler)
21. Ĥays-ı A‘rābī Kūfeye Gidüp Şehīd Oldıđı (1651-1667. beyitler)
22. Muħarrem’in Yedinci Günü Furāt Ĥıfz Olındığı (1754-1757. beyitler)
23. Ĥabīb İbn-i Müzāhiriñ Ĥıldıđı Baħr-i Tefekkür (1823-1824. beyitler)
24. Muħarrem’in Tokuzuncı Gicesi Kerbelāda Olan Vuķū‘āt (1839-1909. beyitler)
25. İmām Ĥüseyniñ Yezīd Leşkeriyle Olan Muħārebe (1918-2038. beyitler)
26. Ĥürriñ Yezīd Leşkeriyle Cengi ve Şehīd Oldığı (2039-2086. beyitler)
27. Zehir İbn-i Ĥassāniñ Muħārebesi Baħri (2127-2177. beyitler)
28. Bahr-i Hezec ve Ĥabīb İbn-i Müzāhiriñ Cengi (2361-2381. beyitler)
29. İmām Ĥüseyniñ Büyük Oğı ‘Abdu’llāhiñ Cengi (2479-2552. beyitler)
30. Ĥarındaşı Ĥāsımiñ Cengi (2553-2698. beyitler)
31. İmām Ĥüseyniñ Ĥarındaşınıñ Cengi ve Şehīd Oldığı (2717-2723. beyitler)
32. Ĥarındaşı Ĥazret-i ‘Abbāsıñ Furāta Gitdiđi (2760-2830. beyitler)
33. İmām Ĥüseyniñ Evlādı ‘Alī Ekberiñ Cengi (2831-2937. beyitler)
34. Ĥazret-i İmām Ĥüseyniñ İntihā-yı Şehādeti (2981-3013. beyitler)
35. İmām Ĥüseyniñ Şi‘ri Ehl-i Beyte Vedā‘ı (3014-3022. beyitler)
36. Perīler Pād-şāhı Za‘fer Şāhın İmām Ĥüseyne Geldiği (3039-3059. beyitler)
37. İmām Ĥüseyniñ Vaşıyyetden Şoñra Söylediği Eş‘arı (3127-3130. beyitler)
38. İmām Ĥüseyniñ Encām-ı Secdesi ve Söylenen Eş‘arı Baħri (3231-3286. beyitler)
39. Mübārek Ser-i Sa‘ādetiñ Kūfeye Getürürken Dört Ĥātüniñ Ziyāreti (3287-3294. beyitler)

beyitler)

40. Vak' a-yı Şîrîn Fî-Şehr-i Haleb (3449-3494. beyitler)

41. Şāma Giderken Ebū'l-Hunuķiñ Leylen Gördiği Mu' cizāt (3495-3549. beyitler)

42. Dāhil-i Ehl-i Beyt İle Ma' ān (3550-3605. beyitler)

Sayılan bu konu başlıklarını, kimi bölümler iç içe olduğu için, beyit numaralarıyla net olarak birbirinden ayırmak mümkün değildir. Zira bunların bir kısmı metinde başlık olarak hususen yazılmış, bir kısmı ise yazılmamıştır. Ancak yine de konuların esas olarak geçtiği beyit numaralarını vermeye çalıştık.

2.1.2.1. Eserin Vezni

Eser genel olarak aruzun remel bahrinin “*fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*” ve hezec bahrinin “*mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün*” kalıplarıyla yazılmıştır. Ancak yer yer “*Beyt-i İmâm*”, “*Şi'r*”, “*Kasîde-i Murabba'*”, “*Kâfiyetü'l-Murabba'*”, “*Kâfiye-i Ebyâtü'l-Murabba'*” gibi farklı başlıklar altında, aruzun remel bahrinin “*fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün*” ve hezec bahrinin “*mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün*” kalıplarıyla yazılmış gazellerle de karşılaşmaktadır. Eserde bu şiirlere verilen başlıkların müşterek olmayıp nüshadan nüshaya değişmesi, hatta bazı nüshalarda hiç olmaması müellifi tarafından değil de sonradan müstensihler tarafından konduğunu düşündürmektedir¹. Konu geçişlerinde sık sık vezin değiştirilerek aralara serpiyen bu gazellerle kanaatimizce eserin tekdüzelikten kurtarılması, dikkatin dağılmaması ve coşkunun üst seviyede tutulması amaçlanmıştır.

Eser vezin yönünden incelendiğinde, Bekâyi'nin bu hususta pek de titiz davranmadığı dikkati çekmektedir. Yapısında uzun ünlü bulundurmeyen Türkçenin sade bir dille yazılmış eserlerde pek çok imale kusurunu da beraberinde getirdiği bir gerçektir (Eroğlu 2010: 51). Birçok klasik şiirde göze çarpan bu tip aruz kusurlarına Bekâyi'nin bu eserinde de sıkça rastlanmaktadır. Eserin muhtevasının verdiği hissiyatla coşkuya kapıldığı gözlenen şairin kimi yerlerde vezni pek de düşünmeden yazdığı söylenebilir.

¹ Bu başlıklardan şiirin muhteviyatına en uygun olanı metne dahil edilmiş, varsa diğer nüshalardaki başlıklar da dipnotta gösterilmiştir.

Sanat göstermekten ziyade halkın faydası amacıyla sade bir dille eserini yazan Bekâyî, birçok beyitte imalelere başvurmuştur:

Beyân idem saña yâr-ı cihânı

‘ Ayân idem saña kâr-ı nihânı (64)

Tîr-i a‘ dâ degdi cismi zaḥmı bî-gân itmege

Tîg-i ğam oldi ḥavâle anı hicrân itmeğe (2156)

Eger tevfiḳ iderse Kibriyâdan

Irağ olur ise bu dil riyâdan (65)

Ey nübüvvet nûrınıñ şem‘-i şebistânı Ḥasan

Ḳurretü‘l-‘aynı cihânıñ cânı cânânı Ḥasan (311)

Velvele şaldı cihâna cür‘a-ı şeh-zâde kim

Cümle aşḥâb âl-i aḥbâb itdi efgân ağladı (329)

Şairin aruzu kullanmada kusur sayılabilecek bir diğer tasarrufu da zihafı kullanışında göze çarpmaktadır. İmaleler kadar çok olmasa da Bekâyî’nin zaman zaman zihafı kullanışında başvurmak zorunda kaldığı da görülmektedir:

Ol Yezîd fâsıḳdurur a‘ dâ-yı dîn

Düşmân-ı evlâd-ı ḥatme‘l-mürselîn (742)

Cân cânâna arzû kıldı gitdi rûḥı cennete

İrişüp itdi temâşâ pür-fütüḥî cennete (2917)

Zi-dest-i sākī hikmet-i şerāb-ı mevti nūş itdi
Muhaşşal oldı maqşūdı bihişt-i bī-zevālinden (2552)

Ol zīrā sağ olsa bu aḥvāli bil
Cümle ḥalk aña uyar bu ḥāli bil (626)

Örneklere de görüldüğü gibi, Bekâyî'nin art arda ve sıklıkla yaptığı imale ve zihaf lar vezne hakimiyetine gölge düşürecek derecededir. Diğer aruz uygulamaları olan vasl (ulama) ve medlerde pek kusurlu davranmadığı görülse de eserin özellikle son bölümünde oldukça bozuk vezinli beyitlere rastlanmaktadır. Ancak, bu noktada müstensihlerden kaynaklanan hataların olabileceğini de göz ardı etmemek gerekir.

2.1.2.2. Eserin Kafiye Özellikleri

En az iki mısra sonundaki ses tekrarı olarak tanımlanan kafiye, Klasik edebiyat anlayışımızda vezin ile birlikte şiirde bulunması lazım gelen iki şarttan biridir (Saraç 2007: 257). Bu yönüyle, eserin kafiye yapısı ve kafiye için seçilen kelimelerin çeşitliliği de dikkat çekicidir. Eserde kafiye yapıyı sağlayan her iki kelimenin Türkçe, Farsça veya Arapça asıllı olduğu örnekler görüldüğü gibi, biri Türkçe diğeri Arapça ya da Farsça kelimelerle, biri Arapça diğeri Farsça kelimelerle de oluşturulmuş kafiyeler mevcuttur. Bu hususları, kafiye için seçilen kelimelerin kökenini esas aldığımız bir tasnifle şöyle örneklendirmemiz mümkündür:

- **Her iki kelime de Türkçe asıllı olanlar:**

Hemān ol nāme-i şīşeyi **aldı**
Ḥasan öninde koydı çünkü **geldi** (207)¹

¹ Beyit sonlarında bulunan parantez içindeki rakamlar, beyit numaralarını göstermektedir.

Didi ey yār-ı cefākār ben **saña**
N'eyledim ki düşmān oldıñ sen **baña** (319)

Sen de bil kınkı murād için **bunı**
İtdin ise görmeyesin sen **anı** (322)

- **Her iki kelime de Arapça asıllı olanlar:**

Merḥabā ey ḥayr-ı naqd-i raḥmeten li'l-**ālemīn**
Ey mübeşşir-i bihişt-i fedḥulū hā **ḥālidīn** (1565)

Biz belā mestinde ikrāh itmeyen **vāmıqlarız**
Biz cefāya rāzı yāre cān viren **āşıqlarız** (1545)

Nedir ey bī-başıret **infi' āliñ**
Ziyānı ne saña evlād-ı **āliñ** (269)

- **Her iki kelime de Farsça asıllı olanlar:**

Sezādır Kerbelāyı yād iden zār itse her şeb **rūz**
N'ola kıan dökse müjgānı bu sözdür nāvek-i dil-**sūz** (483)

Şınuben leşkeri çün kaçdı ol **dem**
Didi meclisde ol ān beglere **hem** (975)

Ben daḥı ardıñca varıram **hemān**
Rāzı olup oldı Müslim çün **revān** (784)

- **Kelimelerin biri Türkçe, diğeri Arapça asıllı olanlar:**

Benimçün fālib ol gelsün baña ol
İşidüp anı da kıldı o **maḳbūl** (830)

Muḫammed İbn-i Eş' ab tırdı ol **gün**
Şimir zü'l-Cevşen irişdi o **mel'ün** (977)

Ben daḫı bir nāme yazdım **anlara**
Ol şadāḳat menba'ı **iḫvānlara** (770)

- **Kelimelerin biri Türkçe, diğeri Farsça asıllı olanlar:**

Görir Nu'mān Beşir bu ḫāli ey **yār**
Ḥüseyne bey' at itdi her ne ki **var** (868)

Bulara māni' olma ey ḡani-**dil**
Ki ben ḫizmetçisiyem bunlarıñ **bil** (411)

Ḥaḳ emriyle geyik buldı **zebānı**
Didi Şālih Yahūdī aldı **anı** (493)

- **Kelimelerin biri Farsça, diğeri Arapça asıllı olanlar:**

Ururdı na' rayı Müslim **dem-ā-dem**
Yıḳardı na' ra ile nice **ādem** (971)

Şimdi ‘ ammī-zāde Müslimi ‘ **ayān**
Benden evvel eyledim böyle **revān** (776)

Şabr kıldı gice irişdi ‘ **ayān**
Ravza-i peygām-bere oldu **revān** (645)

Bekāyî, kimi zaman iç kafiye ve rediflerle de eserin ahengini güçlendirmek istemiştir:

Seniñ ol **bezmgāhından** şafā kesb eylemiş gerdūn
Bu kez bu **rezmgāhından** zemīn ü āsmān ağlar (2566)

Ey şu‘ ā‘ -1 nūr-1 zūlmet v‘ey hilāl-i māh-1 dīn
Hey çerāğ-1 kaşr-1 devlet zeynet-i rüy-1 zemin (2667)

Sen düşür**dūñ** ‘ aşıkı ma‘ şūḡ elinden ayrı sen
Biñ günāh **itdiñ** bu yirde itmediñ bir ḥayrī sen (2673)

Çarḥ-1 gerdūn çeşm**ime** ḡayr-1 cihānı gösterür
Nev-bahār-1 ‘ ömr**ime** vaḡt-i ḥazānı gösterür (2676)

Kerbelāyı **yād idince** çarḥ-1 devrān āh ider
Teşneler fery**ād idince** āb-1 ḥayvān āh ider (429)

Bu örneklerin yanında, birçok beyitte mısra sonu rediflerin de kullanıldığı görülmektedir. Bu beyitler sayı itibariyle gözardı edilemeyecek kadar fazladır. Ancak birkaçını vermekle yetineceğiz:

Ağla ey çeşmim ki bunda dīdeler ḡan **ağladı**
Āsmān üzre melā’ik yirde insān **ağladı** (328)

Gel ey dil gör bu devrānı ne emre iktidā **kıldı**
 Yıkup ol ʿadl-i eyvānı bu zulmile binā **kıldı** (361)

Hisābsız cenneti **bula hem anlar**
 Naʿīm-i rahmeti **bula hem anlar** (539)

Baħr-i hikmetden çıkar dürr-i kemālātıñ **seniñ**
 Tutdı dil murğını hem dām-ı maķālātıñ **senin** (510)

Āh ki gitdi iʿtibārum ey **dirig̃**
 Kalmadı nāmūs u ʿarım ey **dirig̃** (350)

Es-selām ey maṭlaʿ-ı envār-ı Deyyān **es-selām**
 Es-selām ey maḫhar-ı esrār-ı Raḫmān **es-selām** (647)

Geldi ey maḫlūm irişdi vaʿdegāh-ı **Kerbelā**
 Tā seniñ ķanıñla rengin̄ ola cāh-ı **Kerbelā** (658)

İlāhī ʿabd-i bīmārem **İlāhī**
 Zaʿīf u maʿşiyetkārem **İlāhī** (1)

Merḫabā ey seyyid-i sādāt-ı ikrām **merḫabā**
 Merḫabā ey mesned-i ārā-yı aḫdām **merḫabā** (716)

Şāh olanlar fitne-i bed-ḫāhiñ **olmaz gāfili**
 Şīr olanlar ḫīle-i rubbāhiñ **olmaz gāfili** (639)

Seni ol buḫ'ada ālūde-i ḥūn görmek **ister Ḥaḫ**

Melā'ike seniñ hem şabırnı bildirmek **ister Ḥaḫ** (1415)

'Āḳil ol kim her umūrın mūntehāsın **fıkr ide**

İbtidāya 'azm idince intihāsın **fıkr ide** (913)

Bekāyî rediflerin büyük çoğunluğunda Türkçe kelimeler kullanırken, örneklerle de görüldüğü üzere Arapça ve Farsça kelimelerle de redif yapmıştır. Ayrıca “*ister Ḥaḫ, fıkr ide, bula hem anlar, olmaz ġāfili...*” gibi ikili ve üçlü kelimelerle oluşturduğu rediflerle de metne şiirsel akıcılık kazandırmıştır.

Verdiğimiz bu örnekler, şairin şiiri oluşturmada lazım gelen şekilsel bilgi birikimine yeteri ölçüde sahip olduğu kanaatini doğurmaktadır. Ayrıca, kelime seviyesini aşan bu türden redif kullanımlarıyla Bekāyî, hem Türkçenin ahenkli söyleyiş imkanlarından yararlanmasını bilmiş hem de eserin tarihî muhtevasını okuyucuya bu ahenk atmosferi içerisinde sade bir dille sunmuştur.

2.1.3. Eserin Konusu

Eser, Hz. Muhammed'in Medine'ye hicretinin dördüncü yılında Hz. Hasan'ın velâdetiyle başlar. Hz. Ali vefatından evvel Hz. Hasan'ı halife tayin etmiştir. Ancak Muâviye de halifelik iddiasındadır. Hz. Hasan kan dökülmemesi için barış taraftarı olarak halifeliği Muâviye'ye bırakır. Muâviye taraftarlarınca altı kez zehirlenerek öldürülme teşebbüsünde bulunulan Hz. Hasan, yedince teşebbüste karısı Cu'de tarafından şehit edilir. Daha sonra geriye dönüşlerle, Hz. Hüseyin'in doğumu ve Cebrail vasıtasıyla isminin konulması anlatılır. Hz. Hasan ve Hüseyin'in çocukluğundan birkaç rivayetin ardından olayların kronolojik sırayla anlatımına geçilmiştir.

Muâviye'den sonra halife tayin edilen Yezîd, Hz. Hüseyin'den de biat ister. Yezîd'e biat etmeyi kat'i bir dille reddeden ancak bu yönde yapılan baskılar karşısında da çaresiz kalan Hz. Hüseyin, Mekke'ye gitmeyi düşünür. Bu yolculuktan önce dedesi Hz. Peygamberin ve annesi Hz. Fatıma'nın kabrine veda ziyaretinde bulunup yola revan

olur. Mekke'ye varan Hz. Hüseyin'e, Kûfe'de bulunan taraftarlarından biat sözleriyle dolu davet mektupları gelir. Kendisini halife olarak görmek isteyen Kûfe halkının bu mektuplarına kayıtsız kalamayan Hz. Hüseyin, Kûfe'ye gitme fikrindedir. Yine de bazı endişeleri olduğu için kendinden evvel amcası oğlu Müslim b. Akîl'i Kûfe'ye gönderir. Düşünmek için fazla vakti olmayan Hz. Hüseyin, yakınlarının tüm uyarılarına rağmen Kûfe'ye gitmek için hazırlıklara başlar. Çok geçmeden Kûfelilerin riyakarlığı ve Müslim'in şehit olduğu haberi gelir. Ancak bu, Hz. Hüseyin'i yoldan döndürmeye yetmez. Zira, takdir olunan tamam olacaktır. Daha Kûfe'ye varmadan Yezid'in askerlerince yolu kesilen Hz. Hüseyin, Kerbelâ'ya yönlendirilir. Burada Fırat'tan mahrum bırakılan Hz. Hüseyin ve ordusu susuzlukla karşı karşıya bırakılır. Burada aralarında çocukları ve kardeşlerinin de bulunduğu yaklaşık yetmiş kişiyle beraber şehit edilir. Savaştan sonra Hz. Hüseyin ve diğer şehitlerin kesilen başlarının Yezîd'e sunulmasıyla eser son bulur.

2.1.4. Eserin Dil Özellikleri

Tenkitli metin hazırlanırken, ileride yapılabilecek bir dil çalışmasına da malzeme sunabilmek amacıyla, büyük oranda A nüshasının imla özellikleri esas alınmıştır. Bu hususta bazı istisnâî noktalar ise, çeviriyazıda izlenen yöntem kısmında detaylı olarak belirtilmiştir. Dolayısıyla, bu bölümde eserin dil özelliklerine değinirken sadece A nüshasına bağlı kalmadan, diğer nüshaların da dil özelliklerine temas etmeye çalışacağız.

Nüshalar büyük oranda düzgün, okunaklı ve harekeli bir şekilde yazılmıştır. Bu durum, harekesiz metinlerdeki bazı Türkçe kelime ve eklerin nasıl okunması gerektiği konusunda yaşanan zorlukta bize büyük kolaylık sağlamaktadır.

Eser, XVIII. yüzyıla göre sade sayılabilecek bir dille yazılmıştır. Türkçe asıllı kelimelerle beraber Arapça ve Farsça kelimeleri de ihtiva etmesi yönüyle kelime çeşitliliği bakımından oldukça zengindir. Ancak eserde kullanılan Arapça ve Farsça kelimeler uzun terkiplerle ve süslü bir anlatımla eserin dilini ağırlaştırmamıştır.

Öte yandan, dönem XVIII. yüzyıl olmasına rağmen kimi Türkçe kelimelerin arkaikliği ve yapıları dikkate alındığında, Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesinin izlerini hâlâ görmek mümkündür. Örneğin XV. yüzyıla kadar etkin olarak kullanılan, XVI. ve XVII.

yüzyılda nispeten daha az görülen *-IsAr* ve 2. tekil şahıs emir kipi olarak kullanılan *-gIl* ekine metinde tesadüf edilmektedir: *kalısar* (537b), *geliser* (3382a), *diñlegil* (668a)...

Kullanımı arkaik olarak Eski Türkçeye kadar götürülebilecek (Ercilasun 1994: 3-9) istek ve emir kipinin birinci tekil şahıs çekiminde kullanılan *-AyIn* ekine de metinde rastlanmaktadır: *almayayın* (299a-C nüs.) Öte yandan bazı zarf fiil eklerinde de arkaik yapılar görmek mümkündür. Eski Anadolu Türkçesine kadar kullanımına sıklıkla rastlanan *-IcAk* ve *-DıkdA* zarf fiil ekleri ile Uygur Türkçesi döneminde görülen *-UbAn* zarf fiil ekinin örneklerine de rastlanmaktadır: *olıcağ* (2611b), *indikde* (956a), *gördikde* (1387b), *gelüben* (516a)... Bunun yanında, eserin söz varlığında görülen diğer arkaik kelimeleri şöyle örneklendirebiliriz: *artur-* : artırmak¹ (1028a), *eyit-* : söylemek (595a), *artıq* (243b), *çeri*: asker (965a), *ıssı*: sahip (2753a), *ıssı*: sıcak (2413a), *ķanda*: nerede (624a), *ķanķı*: hangi (322a), *ķaçan kim*: ne zaman (404b), *nıcc*: nasıl (7a), *uğur*: ön,yan (2685a), *ķavuş-* : gitmek,uzaklaşmak (1034b), *ķın-* : yenilmek (975a), *söyündür-* : söndürmek (1956b-E nüs.), *ķamu* : cehennem (1368b), *ur-* : vurmak (2024a), *yu-* : yıkamak (3294a), *aña*: ona (152b), *bencileyin*: benim gibi (1118b), *sencileyin*: senin gibi (1959b), *berü*: bu yana, buraya, (555a), *beñzer*(2850b), *çal-* : kesmek (1285a), *dek*: kadar (233b), *deñlü*: kadar 615b), *dep-*: hücum etmek (2531b), *depren-* : hareket etmek (1621b), *deril-* : toplanmak (1354b), *eğın*: sırt (116b), *güç*: zor (531b), *ımdı*: şimdi (72b), *ķaķı-* : öfkelenmek (587a), *ķarındaş*: kardeş (575b), *ķat*: yan, huzur (517a), *ķatr*: çok, şiddetli (604a), *kendüye*: kendisine (1108a), *ķayır-* : ilgilenmek, önem vermek (106b), *ķır-* : öldürmek (2239b), *kimesne*: kimse (589b), *ķonuķ*: misafir (3495b), *ķov-* : kovmak (3308b), *ķuşat-* : çevirmek (2844a), *nire*: nere (828b), *n'olaydı*: keşke (1524a), *oğlan* (325b), *ķın*: kırılmak (975a), *ķabanca* (1256a), *ķaşra*: dışarı (212a), *yayaķ*: yaya (2061a) *yeñ*: elbise kolu (2080a), *yeñile*: henüz, şimdi (3104a), *ün*: ses (3078a)...

/ye/ ile yazılmış ya da esre ile gösterilmiş bazı birinci hece ünlüleri tartışma konusudur. Bunu kapalı /e/ denilen bir sesin yazımı olarak değerlendirenler olduğu gibi /i/ sesi

¹ Kelimelerin anlamları Dilçin 1983'ten alınmıştır.

olarak değerlendirenler de vardır. XVIII. Yüzyıl, kapalı /e/’den normal /e/’ye geçişin yaygınlaştığı bir devre olmakla birlikte ikili yazılışlar söz konusudur (Develi 2001: 54). Metin bu hususta kıymetli bir örnek teşkil etmektedir. Zira, eserde bir yandan Eski Türkçenin /i/’li şekilleri gösterilirken, /e/’li şekillere de yaygın bir biçimde rastlanmaktadır: *didüñ* (649b) / *dedim* (1310b), *yitürdi* (392b), *yitdi* (1725b) / *yetürdi* (1320b), *yetdi* (2647b), *gecesi* (281b) / *giceye* (652a)...

Metinde tespit ettiğimiz bir diğer önemli özellik de /ñ/ sesinin kullanımıyla ilgilidir. Bu sesin /n/ sesine dönüşmeye başlaması XVIII. yüzyılın önemli bir fonolojik özelliği olarak görülmektedir (Develi 2001). Ancak eserde /ñ/ ve /n/ şeklinde iki kullanımın görülmesi bu geçişin henüz tamamlanmadığı kaanatini doğurmaktadır: *viresiñ* (2765a-A nüs.) / *idesin* (2765a-C nüs.) / *idesiñ* (2765a-E nüs.)...

Bildirme hali ekli olan +*dUr*’un bu dönemde de ekleşme sürecini tamamlamadığı ve +*dUr* şeklinin yanında *dUrUr* şeklinde yazıldığı da gözlemlenmektedir: *oldur* (122a, 375a), *lāyıkdur* (546b) / *merdān durur* (2101a), *qahhār durur* (865a)... Dikkatimizi çeken bir diğer nokta da şudur ki, *dUrUr* eklendiği kelimenin son harfinin kendinden sonraki harfle bitişen ya da bitişmeyen harf olma durumuna göre büyük oranda ayrı veya bitişik yazılmıştır. Ancak bunun da istisnalarına rastlanmaktadır: *ma‘lūmdurur* (372a), *lāyıkdurur* (609b)... Özel isimlerden sonra ise daima ayrı yazılmıştır: ‘*Osmān durur* (2101b), *Zeyneb durur* (3265a), *Başra durur* (883b)...

/İle/ edatının yazımında da aynı şekilde kimi zaman ayrı, kimi zaman da bitişik yazım olmak üzere iki şekil mevcuttur: *Hasan ile* (98a), *zār ile* (1165a) / *zāri* (2748b), ‘*Osmānile* (38a)...

Eserde genel olarak imla birliğinden söz etmemiz mümkün değildir. Öyle ki, bir beyit içerisinde dahi aynı kelimenin iki farklı yazımına rastlanır. Düzlük-yuvarlaklık uyumunun da henüz tam gelişmediği bu dönemde, düzlük-yuvarlaklık uyumuna giren yapılar da görülür: *virir* (42a) / *virürdi* (2303b), *görir* (754a) / *görür* (863a)...

Metinde ağız ve şive özellikleriyle konuşma dilinin etkileri de açık bir şekilde görülmektedir. Büyük oranda İstanbul ağız çevresinde gelişen standart dil, bu yüzyılda

Rumeli ağızları etkisi altındadır. Buna bağlı olarak kelimelerin konuşma dilini yansıtabacak şekilde harekelendiği görülür: *bilürem* (710a), *iderem* (606a), *benem* (9a)...

Arapça ve Farsça kökenli bazı alıntı kelimelerin de yine halk ağzıyla söyleyişine göre harekelendiği görülmektedir: *müsâfir* (184b, 356a), *geysü* (95a, 3200b), *çişme* (3148a), *penhânım* (12a), *furşat* (1891a), *zeynet* (461a), *bey'at* (138b), *sereşk* (718a)...

Farsça terkiplerde atıf vavı'nın yazılmamış olması veya Türkçenin ses düzenine uyarak esre ile harekelenmesi, bazı terkiplerin de izafet kesresinin yine söylenişe göre harekelenmiş olması metnin dikkat çeken bir başka özelliği olarak gösterilebilir: *genc ü māl* (567a) / *genc māl* (567a-B,E nüs.), *fisḫ u fücūr* (1715a) / *fisk ı fücūr* (1715a-İ nüs.), *rüz ı şeb* (3514a-A nüs.), *ḥār-ı dil* (796a) / *ḥār-u dil* (796a-B nüs.)...

Bazı örneklerde ise, Farsça izafet kesresinin kullanılmadığına ve tamlanan durumunda olan kelimenin cezmle harekelendiğine rastlanmaktadır. Büyük çoğunlukla ve özellikle İ nüshasında görülen bu durumu imla hatası olarak görmenin yerine kullanım sıklığına bağlı olarak gelişen bir dil hadisesi, dolayısıyla da müstensihin bir tasarrufu olarak değerlendirmenin daha doğru olacağı kanaatindeyiz: *maḥz-ı mihnetde* / *maḥz mihnetde* (1722b-İ nüs.), *meydān-ı firḫatde* / *meydān firḫātde* (1425a-İ nüs.), *yār-i rāḡıb* / *yār rāḡıb* (1480a-İ nüs.)

Bazı terkipler nüshalara göre Arapça veya Farsça terkipler şeklinde yazılmıştır: *Nebiyy-i şādıḫ* (505a-B,C nüs.) / *Nebiyyün şādıḫun* (505a-A nüs.), *Şāḫib-i mi'rāc* (505b-D,E nüs.) / *şāḫibü'l-mi'rāc* (505b-A nüs.)... Arapça ve Farsça terkiplerin yazımında harekeye itibar edilmiştir.

Metinde ünsüzlerin kullanımı noktasında bazı özelliklere de değinmekte fayda görmekteyiz. Ünsüzlerle ilgili tespit edebildiğimiz bu değişimler şu şekildedir:

t-d değişimi: A nüshasında, az da olsa ikilikler olmasına rağmen, umumiyetle /t/ sesiyle başlayan isim ve fiiller ağırlıkla olmakla beraber, /d/'li şekillere daha çok diğer nüshalarda rastlanmaktadır: *taḡıldı* (919b-A nüs.) / *daḡıldı* (919b-E nüs.), *ṭutdı* (967a-A nüs.) / *dutdı* (967a- B ve E nüs.), *ṭuyar* (635a-A nüs.) / *duyar* (635a-B,C,E,İ nüs.)...

b-p değişimi: b z r (2372a-A n s.) / p z r (2372a-D n s.), b ry n (483a- B,D n s.) / p ry n (483a-A n s.), peyġam-per (644b- İ n s.)...

ķ-h değişimi: yokŗa (573a-A n s.) / yohŗa (573a-E n s.)

ç-ŗ değişimi: ķaçma / ķaŗma (1037a-A n s.)

Örneklerden de g r ld ğu gibi metinde kullanılan dil, XVIII. yüzyılın bazı karakteristik özelliklerini aynen yansıtığı gibi, bu dönemde kullanılmayan bazı Şekilleri de barındırmaktadır. Dolayısıyla morfolojik ve fonetik aıdan ok farklı eşitlilikler sunmaktadır. Metin üzerinde bu doğrultuda yapılacak bir dil alışmasının olduka faydalı sonular doğuracağı kanaatindeyiz.

2.2. ESERİN HADİKATÜ'S-SÜEDÂ İLE KARŐILAŐTIRILMASI¹

İranlı yazar Hüseyin V iz K Őifî'nin *Ravzatü'ŗ-Ő hed * adlı eserinin T rkeye serbest evirisi niteliğinde olan *Hadikat s's-S ed *, hacim itibariyle Fuz lî'nin en büyük eseridir (Güngör 1987: XXXI). Fakat bu eviri kelime kelime değildir. Fuz lî, Hüseyin V iz'in eserini kendi ifadeleriyle T rkeye aktarmıştır. Bunu yaparken kimi yerleri *Ravzatü'ŗ-Ő hed *'dan aynen almış, kimi yerleri tercüme etmiş, kimi yerleri de nazire olarak yazmıştır. Arapa ibareleri genelde olduğu gibi alan Fuz lî; ayet, hadis ve kelam-ı kibarlarda kendince ekleme ve ıkarmalar da yapmıştır. Eserinin mukaddimesinde "... asl-ı te 'lifde Ravzatü'ŗ-Ő hed 'ya iktid  kıllup s yir k t pde olan nik t-ı ġaribeleri mümkün olduka a n  il ve kıllam..." (Güngör 1987: 18) diyerek eserini yazarken *Ravzatü'ŗ-Ő hed *'ya sadık kaldığını, ancak başka kaynaklardan da faydalandığını ifade etmiştir.

İki eser genel olarak mensur olsa da, yer yer manzum kısımlarla süslenmiştir. Fuz lî *Hadikatü's-S ed *'sını, bazı ilaveler yapmış olmakla beraber *Ravzatü'ŗ-Ő hed *'yı biraz kısaltıp biraz da sadeleştirerek T rkeye aktarmak suretiyle oluşturmuştur. Divan nesrinde önemli bir yere ve değere sahip olan bu eser, Fuz lî'nin tercüme sanatındaki gücünü ve eviride orijinalliğe olan bağlılığını da göstermektedir.

¹ Bu bölümün hazırlanmasında Köksal 1984, Güngör 1987, Bayoğlu 1996, Mirzayev 2009, Güngör 2012'den yararlanılmıştır.

Bekâyi'nin çalışmamıza konu olan eseri *Hadikatü's-Süedâ* ile yakından alâkalıdır. Yukarıda da değindimiz gibi; Fuzûlî'nin, *Ravzatü's-Şühedâ*'nın Türkçeye mensur çevirisi niteliğinde olan eserini, Bekâyi yaklaşık iki asır sonra manzum hale getirmiştir. Nesirden nazma yapılmış bir tür çeviri olarak da kabul edebileceğimiz bu eseri, Fuzûlî'nin *Hadikatü's-Süedâ* isimli eseriyle şekil ve muhteva yönünden karşılaştırarak incelemeye çalışacağız.

Evvela her iki eserin de yazılış sebebine bakmakta fayda görmekteyiz. Fuzûlî eserinin sebab-i telif bölümünde, Hz. Peygamber'in ve ehlibeytin çektiği eziyetleri unutmamak için Kerbelâ şehitlerinin matemini tutmanın sevabına değinir. Bu amaçla, Müslüman toplumlarda her sene Muharrem ayında Kerbelâ'da toplandığını, çekilen cefaları hatırlayıp göğüslerdeki yaranın tazelendiğini anlatır. Fakat şimdiye kadar yazılanlar, okunanlar ve meclislerde söylenenler Arapça veya Farsça olduğu için, bu metinlerden faydalanmanın sadece bu toplumlarla sınırlı kaldığından bahseder. Fuzûlî, Türklerin de bu eserlerden Arap ve Acem'e minnet etmeden mahrum kalmamasını ister. Bu amaçla, daha geniş kitlelerce anlaşılabilir Türkçe bir maktel yazma arzusuna kapılır:

‘... Ammâ cemî‘-i müddette mecâlis ü mehâfilde taqrîr olunan veķâyî‘-i Kerbelâ ve keyfiyyet-i aĥvâl-i ŗühedâ Fârisî ve Tâzî ‘ ibâretinde beyân olmağın eŗrâf-ı ‘ Arab ve ekâbir-i ‘ Acem temettu‘ bulup e‘ izze-i Etrâk ki cüze-i a‘ zam-i terkîb-i ‘ âlem ve ŗımf-ı ekŗer-i nev‘-i beni ‘ Âdem‘dür satr-ı zâyid-i ŗahâyif-i kütüb gibi ŗufuf-i mecâlisden ĥâric ħalup istifâ-yı idrâķ-ı ĥaķâyıķ-ı aĥvâlden maĥrûm ħalurlardı. Bu sebebden iķtizâ-yı ‘ umûm-ı mâtem-i Âl zebân-ı ĥâlle ben ĥâk-sâra ta‘ arruz itdi ve dest-i ta‘ arruzla girîbânım dutdı ki: Ey perverde-i ĥân-ı ni‘ met-i feyz-i ŗâĥ-ı Kerbelâ Fuzûlî-i mübtelâ n’ola ger bir ŗarz-ı müceddede muĥteri‘ olsan ve himmet dutup bir maķtel-i Türķî inŗâ ħılsañ idrâķ-ı maźmûnında ‘ Arab‘dan ve ‘ Acem‘den müstağni olalar’ (Güngör 1987: 16-17).

Bu nasihatı gönül dünyasında hisseden Fuzûlî, böyle bir eser yazmanın kendisi için saadet vesilesi olacağını düşünür. Ancak, gücünün yetmeyeceğinden, buna muvaffak olamayacağından çekinir. Zira Türkçenin ifade imkanlarıyla bu tür olayları dile getirmenin kolay olmayacağını farkındadır. Ama yine de evliyanın himmeti bu eserin tamamlanmasına yardımcı olur ümidiyle eserini yazmaya başlar:

“ ... Egerçi ‘ibâret-i Türki’de beyân-ı vekâyi’ düşvârdur, zîrâ ki ekşer-i elfâz-ı rekîk ve ‘ibârâtı nâ-hemvârdur, ümmîd ki himmet-i evliyâ itmâmına müsâ‘id ola ve encâmına mu‘âvenet kıla ... Bu binâ-yı müceddet ta‘mîrinde ve bu mülk-i mü‘ebbed teşhîrinde elfâz ü ma‘ânîden cemi-i meşâlihüm müheyyâ kılasen ve aşhâb-ı hâsed ve erbâb-ı ‘inâd hücum itdikçe baña mu‘în ü müsâ‘id olasan” (Güngör 1987: 17).

Bekâyî de eserini yazma sebebini sebeb-i telif bölümünde izah etmektedir. Halktan ehlibeyt aşığı insanlar Bekâyî’den, Kerbelâ’yı ve Kerbelâ’da çekilen cefayı anlatmasını isterler. Bekâyî zaten Fuzûlî’nin bu konuda bir eser yazdığını ve çok da meşhur olduğunu söyler. Ancak o eserin mensur ve dilinin çok ağır olduğundan bahsedip anlayamadıklarından dert yanarlar. Bunun üzerine şair, vezinle anlatabilirse bu eseri manzum hale getirebileceğini, onları Kerbelâ’dan, Hz. Hasan ile Hüseyin’in çektiği sıkıntılardan haberdar edeceğini söyler. Daha sonra da dilini riyadan uzak tutarak ve yardımını Allah’tan umarak eserini yazmaya başladığını ifade eder:

Meger bir gün ehibb-i âşinâdan
Dirildiler tebâr-ı Müctebâdan

Dutup dest-i ta‘arruzla girîbân
Didiler söyle kâr-ı bî-vefâdan

Beyân it gerdiş-i devrân cefâsın
Haber vir Kerbelâ-yı nâ-sezâdan

Görelim pişe-i gerdūnu ey yâr
Hem âgâh olalım bu mâ-cerâdan

Didim anı beyân itmiş Fuzûlî
Dimişdir ibtidâ-yı intihâdan

Didiler neşr ile itmiş beyânı
Sen anı eyle nazm-ı müntehâdan

Ki naql itmiş vefât-ı Muşafâyı
Dimiş cüz'-i belâ-yı enbiyâdan

‘Ayân itmiş dahı Zühre vefâtın
Beyân itmiş vefât-ı Murtażâdan

Bular meşhûr olupdur nâş içinde
Bilindi ibtidâsı intihâdan

Hemân bize beyân it Kerbelâyı
Hasan nûş itdigi hem zehr-i mâdan

Didim taqrîr ise veznile sizi
Haberdâr idem âl-i Muşafâdan

Murâd itdim idem veznile taqrîr
Ġazâ-yı Kerbelâ-yı pür-cefâdan

Müzeyyen eyleyim ‘uryâna neşrin
Hezâr elvânile mevzûn şabâdan

Mu‘ayyen ola tâ kim âl-i evlâd
Ne çekmişdir bu dehr-i mâ-sivâdan

...

Beyān idem saña yār-ı cihānı
 ‘Ayān idem saña kār-ı nihānı

Eger tevfiķ iderse Kibriyādan
 Irağ olur ise bu dil riyādan

Saña naķil ideyim Kerbelāyı
 Saña tibyān ideyim her belāyı (43-66)

Genel olarak mensur olmakla birlikte, *Hadikatü's-Süedâ*'nın manzum parçalar da barındırdığını ifade etmiştik. Fuzûlî bu eserinde on altı Arapça, beş yüz yirmi beş Türkçe olmak üzere beş yüz kırk bir parça manzume kullanmıştır. Toplam beyit sayısı ise bin yüz elli ikidir, bir tane de mısra vardır (Güngör 1987: XXXI). Eserine dua mahiyetinde bir rubâî ile başlayan Fuzûlî, aşkının yoluna gönül verip mutlu olması ve ibadet hükümlerini yerine getirebilmesi için Allah'a niyazda bulunur. Allah'ın yaratma sanatının kainat kitabındaki tecellilerini görebilmeyi arzular. Son olarak da Allah'ın sevgilisi Hz. Muhammed'in vasıflarını hakkıyla anlatabilmesi için diline kolaylık vermesini Allah'tan dileyerek eserine başlar:

“Yâ Rab reh-i ‘ışkuñda beni şeydâ kıł

Aħkām-ı ‘ibâdetüñ baña icrâ kıł

Nezzâre-i şun‘unda gözüm bîñâ kıł

Evşâf-ı ħabîbüñde dilüm güyâ kıł” (Güngör 1987: 9)

Bu rubâî dışında *Hadikatü's-Süedâ*'nın başında münacat veya naat olarak vasıflandırılabilir münferid bir bölüm yoktur. Fuzûlî münacatını, ‘*Münâcât Be-Dergâh-ı Kadî'l-Hâcât*’ başlığıyla eserinin sonunda yazmıştır. Ancak, Bekâyî eserine bir münacat ve naat ile giriş yapmıştır. ‘*İlâhî*’ redifli gazeliyle münacata başlayarak

acziyetinden ve fakriyetinden şekva eden Bekâyî, günahlarından dolayı utanç içinde olduğunu, bu yüzden af dilemeye dahi yüzünün olmadığını söyler. Yine de, derdini anlatacak başka bir kapı yoktur. Ne kadar günahkar olsa da, Allah'ın rahmet ve merhametinden umut kesilemeyeceğinin bilinciyle hatalarının affı için en yüce dergaha şöyle seslenir:

İlâhî ' abd-i bîmârem İlâhî
Za'îf u ma'şiyetkârem İlâhî

Ne yüzlerle saña idem münâcât
Günâhımdan şeremsârem İlâhî

N'îçün hâcâtımı itmem ki yokdur
Ki senden ğayrı ğaffârım İlâhî

Esîr-i bend-i ' işyân oldığımçün
Melâletde giriftârem İlâhî

Seniñ deryâ-yı luḫfiñ bî-nihâyet
Sezâ-yı kaḫr-ı ebḫârem İlâhî

Ümid-i raḫmetiñ her laḫza her dem
Penâhım mûnisim yârim İlâhî

Nice ' işyânımı penhân idem kim
Ṭapuñda keşf-i esrârem İlâhî

Gülistân-ı rızâña ârzümendim
Velâkîn beste-i ḫârem İlâhî

Benem bâğ-ı cinānıñ ‘andelîbi
Cinān kim hār-ı gülzārem İlāhî

Metā‘ -ı sūḡ-ı raḥmetde ḥarîdār
Olup luḡfa sezāvārem İlāhî

Serāy-ı ‘afva geldim dest-beste
Zünübımdan dil-āzārem İlāhî

Ḳapuñda cürm-i penhānım ‘ayāndır
Anıñçün kân-ı efkārem İlāhî

Zelîl itme Bekāyî pür-ḥaḡāyı
Bu ancak ‘arz-ı ızmārem ilāhî (1-13)

Hadîkatü’s-Süedâ şekil itibariyle on bâb ve bir hâtimedden oluşmaktadır. Fuzûlî ayrıca, bu bâbların bazılarını kendi içerisinde fasıl adını verdiği bölümlere ayırmıştır. Birinci bâb sekiz, ikinci bâb dört, onuncu bâb da iki fasıldan oluşmaktadır. Hatime bölümü ise üç fasıldır. Bekâyî’nin eserinde ise düzenli olarak bu şekilde bâblara ayırma görülmemektedir. *Hadîkatü’s-Süedâ*’da bulunan bâblardan kimilerini bölüm başlığı olarak aynen almış, kimisini de biraz değiştirmiştir. Bazısını da hiç almamıştır. Ama başlığını almasa da bu bâbları atlamadan nakletmiştir.¹ İlk dört bâb Kerbelâ ile alakalı olmadığı için bu bölümleri atlayan Bekâyî, beşinci bâbı muhtasar tutup eserini *Hadîkatü’s-Süedâ*’nın altıncı bâbından itibaren yazmaya başlamıştır:

¹ Çalışmamızın “şekil özellikleri” kısmında Bekâyî’nin eserindeki bölümleri tek tek belirttiğimiz için, burada tekrarlamadan yalnızca aynen alınan veya benzerlik gösterenleri *Hadîkatü’s-Süedâ* ile mukayeseli olarak vereceğiz.

Bâb-ı Evvel¹

Ba‘zı Enbiyâ-yı ‘İzâm Ve Rüsül-i Kirâm Şüret-i Ahvâllerindedür Faşl-ı İbtılâ-yı Âdem
‘Aleyhi’s-selâm (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Faşl-ı İbtılâ-yı Nûh ‘Aleyhi’s-selâm (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Faşl-ı İbtılâ-yı Hâlîlullâh ‘Aleyhi’s-selâm (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Faşl-ı İbtılâ-yı Ya‘kûb ‘Aleyhi’s-selâm (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Faşl-ı İbtılâ-yı Mûsâ ‘Aleyhi’s-selâm (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Faşl-ı İbtılâ-yı ‘İsâ ‘Aleyhi’s-selâm (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Faşl-ı İbtılâ-yı Eyyüb ‘Aleyhi’s-selâm (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Faşl-ı İbtılâ-yı Zekeriyâ Ve Yahyâ ‘Aleyhi’s-selâm (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

¹ Hadîkatü’s-Süedâ’nın bâbları (Güngör 1987: XXXVI)’den alınmıştır.

İkinci Bâb

Ḥazret-i Resûlün Ḳureyşden Çekdügi Belâları Beyân İder (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Faşl-ı Şehâdet-i ‘Ubeyde (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Faşl-ı Şehâdet-i Ḥamza (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Şehâdet-i Ca‘fer (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Üçüncü Bâb

Ḥazret-i Seyyidü’l-Mürselînün Keyfiyyet-i Vefâtın Beyân İder (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Dördüncü Bâb

Fâtıma-i Zehrâ Vefâtın Beyân İder (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Beşinci Bâb

Ḥazret-i Murtażâ ‘Alî Vefâtın Beyân İder (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Altıncı Bâb

İmâm-i Ḥasan Ḥazretleri Aḥvâlin Beyân ider (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Ḥazret-i İmâm Ḥasanın Zehri Nüş İdüp Şehîd Olduğı (Bekâyî)

Fuzûlî bu bâbda, doğumundan şehadetine kadar Hz. Hasan'ın ahvali ve faziletlerinden bahsetmiştir. Ayrıca, *Ravzatü'ş-Şühedâ*'dan farklı olarak bu bölüme bir de giriş yazmıştır. “*Bu mazmûn meşûr-ı şeref-nâme-i Şevāhiddür ki...*” (Güngör 1987: 219)

Bekâyî de Fuzûlî'ye paralel olarak, Hz. Hasan'ın Medîne'de dünyaya gelmesi ile konuya başlamıştır. Beşinci bâbdan bir alıntıyla Hz. Ali'nin mescitte namaz kılarak şehit edilmesini naklettikten sonra, Hz. Hasan'ın Hz. Cebrail vasıtasıyla isminin verilmesini, faziletlerini, menkıbelerini anlatmıştır. Fuzûlî'nin bu bâbda, Hz. Peygamberin Hz. Hasan'ı çocukken omzuna alıp gezdirmesi ile ilgili aktardığı bir rivayeti “*Sünen-i Tirmizî'de mezkûrdur...*” (Güngör 1987: 221) ve öncesinde yazdığı manzumeyi ise Bekâyî eserine almamıştır.

Yedinci Bâb

Ḥazret-i Sultân-ı Kerbelānuñ Medīneden Mekkeye Teveccüh İtdügin Beyân İder
(Fuzûlî)

İmām Ḥüseyniñ Medīneden Mekkeye Teveccüh Eylediği (Bekâyî)

Bu bölümde her iki başlığın da hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. Ancak Bekâyî, Fuzûlî'nin bu bölüm için yazdığı girişi çıkararak kendisi özgün bir şiir eklemiştir:

Gel ey dil gör bu devrânı ne emre iktidâ kıldı

Yıķup ol ‘adl-i eyvânı bu zūlmile binâ kıldı

Kimin koydı melāḥatde kimin kaşr-ı sa‘adetde

Kimin dām-ı felâketde esīr-i mübtelâ kıldı

Nice büldānı best itdi nice yeķ-zānı mest itdi

Nice nistāmı hest itdi nice şāhı gedâ kıldı

Felek deyn eylemiş ol dem muşîbet ide pür-a‘ zâm
Bu deşt-i Kerbelâda hem gūyâ pür-çîn edâ kıldı

Duzağ-ı zulmeti kırdı giriftâr itdi her merdi
İdüp İslâma biñ derdi Yezîde bir devâ kıldı

Gel imdi idelim taqrîr beyân idem saña bir bir
Kıyâs eyle o kim tedbîr ne resmile cefâ kıldı

Şavaş-ı Kerbelâyı hep diyem her bir belâyı hep
Bilüp ol mâ-cerâyı hep dime kim ihtifâ kıldı

Velâkîn müntehâsından ‘ ayân idem verâsından
Disünler ibtidâsından bu sözi intihâ kıldı (361-368)

Bekâyî’de bu girişten sonraki kısım, *Hadîkatü’s-Süedâ* da olduğu gibi Hz. Hüseyin’in doğumuyla başlamaktadır. İsmnin verilışı, fazileti, menkıbeleri ve Mekke’ye yolculuğundan evvel annesi Hz. Fatıma ile dedesi Hz. Peygamber’in kabirlerine yaptığı veda mahiyetindeki ziyaretler Fuzûlî’nin eseriyle paralel bir şekilde anlatılmıştır.

Sekizinci Bâb

Müslim-i ‘ Aqîlün Şehâdetin Beyân İder (Fuzûlî)

Müslim-i ‘ Aqîlîñ İntihâ-yı Şehâdeti Beyân (Bekâyî)

Başlıkların benzerliğı bu bölümde de dikkatimizi çekmektedir. Ancak her iki eser için de bu başlığın yetersiz olduğu kanaatindeyiz. Zira burada sadece Müslim-i Akil’in şehadeti değil, onunla birlikte iki çocuğunun daha şehit edilişi anlatılmaktadır.

Bekâyî, konuyu aktarıırken yine *Hadîkatü's-Süedâ* ile aynı paralelde hareket etmiştir. Kûfelilerin gönderdiği biat mektuplarına karşılık Hz. Hüseyin, sadakatlerini görmek için kendisinden önce Kûfe'ye amcasının oğlu Müslim bin Akil'i göndermeye karar verir. Böyle bir gidişin geri dönüşü olmayacağını bilen Müslim, istemeyerek de olsa Kûfe'ye gitmeye razı olur. Bu amaçla yola çıkmadan önce, Hz. Peygamberin ravzasına giderek veda ziyaretinde bulunur. Ardından ailesiyle vedalaşarak yola koyulur. Kûfe'ye ulaştığında halkın büyük çoğunluğunun biatını alır. Ancak daha sonra sözlerinden dönüp Yezid'e biat ederler. Yalnız kalan Müslim'in, Yezid askerlerince Kûfe'de alıkonması ve çocuklarıyla birlikte şehit edilmesiyle bölüm sona erer.

Doğuzuncu Bâb

Hzret-i İmâm-ı Hüseynüñ Mekkedden Kerbelâya Geldügin Beyân İder (Fuzûlî)

Zıkr-i Gazâ-yı İmâm Hüseyniñ Mekkedden Kerbelâya Geldiğini Beyân İder (Bekâyî)

Başlıkların ve muhtevanın hemen hemen aynı olduğu bu bölümde, Hz. Hüseyin'in gitmemesi yönündeki bütün ısrarlara rağmen Mekke'den Kûfe'ye, oradan da Kerbelâ'ya hareketi anlatılır. Kerbelâ'da Yezid'in askerleriyle karşılaşılmasına kadar devam eder.

Fuzûlî bölümün girişinde, Hz. Adem'den bu güne dünyanın böyle hazin bir olay görmediğini söyler. Hz. Adem yaratılırken melekler "*Ey Rabbimiz, dünyada fesat çıkaracak kimseler mi yaratacaksın?*" (Bakara, 30) diye sormuştur. Bu ayetten hareketle Fuzûlî, meleklerin fesat çıkaracak kimseler olarak nitelendirdiği insanların Kerbelâ'da ortaya çıktığını ifade eder. Ancak Fuzûlî'ye göre Allah, yaşanan bu elim savaşı Hz. Hüseyin'in şanını yüceltmeye vesile kılmıştır. İşte bu girişle birlikte, *Hadîkatü's-Süedâ*'da ayet ve hadislerden iktibasların çokça yapılarak anlatıldığı konuyu Bekâyî, yapılan iktibasları da atlamadan aynı güzellikte nakletmeyi başarmıştır.

Onuncu Bâb

Ḥazret-i Ḥüseynüñ Leşker-i Yezîdle Muḥârebesin Beyân İder Ve Ol İki Faşldur (Fuzûlî)
Ḥazret-i İmâm Ḥüseyniñ Yezîd Leşkeriyle Muḥâribe ve Ehl-i Beyte Vedâ' ın Beyân İder
(Bekâyî)

Faşl-ı Evvel Şehâdet-i Ḥurr Ve Ba' zı Şühedâ (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

İkinci Faşl Ḥazret-i Ḥüseyin Ve Ehl-i Beyt Şehâdetin Bildürür (Fuzûlî)

İmâm Ḥüseyniñ İntihâ-yı Şehâdeti Beyân (Bekâyî)

Fuzûlî eserinin onuncu bâbını iki bölüme ayırarak Hür ile Hz. Hüseyin ve ehli beytinin şehit edilişlerini ayrı başlıklar halinde ele almıştır. Bekâyî ise Hür'ün şehadetini Hz. Hüseyin'in Yezid askerleriyle savaştığı bölüme dahil etmiştir. Bu yönüyle Bekâyî'nin başlığının daha kapsayıcı olduğu görülmektedir. Zira bu bölümde Hz. Hüseyin'in Yezid askerleriyle savaşmadan önce ehlibeyte ettiği veda da anlatılmıştır. *Hadîkatü's-Süedâ*'nın ise ikinci faslındaki başlığı daha uygun görünmektedir. Çünkü sadece Hz. Hüseyin'in şehadeti değil, beraberindeki ehlibeytin şehit edilişleri de bu bölümde geçmektedir.

Başlıklar dışında konu bütünlüğünü büyük oranda sağlamayı başaran Bekâyî, Fuzûlî ile aynı paralelde giderek olayı nakletmiştir.

Hâtime

Muḥadderât-ı Ehl-i Beytüñ Şâma Girdügin Beyân İder (Fuzûlî)

Fuzûlî, bu bölümde Yezid'in Hz. Hüseyin'in oğlu Zeynel Abidin'e bir arzusu olup olmadığını sorduğunu yazmıştır. Zeynel Abidin, iki istekte bulunarak öncelikle babasını

şehit eden kişiyi kendisine vermesini istemiştir. Bunun üzerine Şimr Zülceşen'i Zeynel Abidin'e vermiştir. Daha sonra şehit olan yakınlarının başlarını alıp dönmelerine izin vermesini istemiştir. Bu isteğin de kabul edilmesiyle ehlibeyt yola koyulmuştur. Fuzûlî, hâtimededen sonra eserine bir de mersiye ilave etmiştir.

Bekâyî bu kısmı münferid bir başlıkla değil de Hz. Hüseyin'in şehadetinin anlatıldığı bölümle birlikte nakletmiştir. Ancak Zeynel Abidin'in ilk isteğini atlamıştır. Bazı rivayetleri de çıkararak ehli beytin Şam'a dönüşüyle eserini sonlandırmıştır.

İzhâr-ı Tevellüd-i E'imme Ve Ğayrihî Radiya'llâhü 'Anhüm (Fuzûlî)

--- (Bekâyî)

Kerbelâ vakasının anlatılmasından sonra Fuzûlî, 'konumuzla ilgisi olmayıp burada anlatılması her ne kadar münasip olmasa da, kısaca ifade etmeyi uygun bulduk' (Güngör 1987: 483) diyerek on iki imamın doğum ve ölüm tarihleriyle, çocuklarından tanınmış olanlarının isimlerini vermiştir. Bekâyî ise bu bölümü eserine dahil etmemiştir.

Münâcât Be-Dergâh-ı Kadî'l-Hâcât (**Fuzûlî**)

Eserini bir münacatla sona erdiren Fuzûlî, bu bölümde Kerbelâ'da yaptırdığı su yolu için Kanunî Sultan Süleyman'a ve bu eseri yazması için kendisine yardımda bulunan Mehmed Paşa'ya dua ederek, *Hadîkatü's-Süedâ*'yı tamamlamasına imkan verdiği için Allah'a şükretmiştir. Bekâyî ise, Fuzûlî'nin eserinin sonuna eklediği münacat bölümünü kendi eserinin başına eklemeyi uygun görmüştür. Ancak bu münacat nakil değil Bekâyî'nin kendi özgün şiiridir.

Görüldüğü gibi, Bekâyî eserini yazarken *Hadîkatü's-Süedâ*'ya muhteva açısından büyük oranda sadık kalmıştır. *Hadîkatü's-Süedâ*'da olduğu gibi bablara ayırma olmasa da Fuzûlî'nin verdiği bölüm başlıklarını korumaya çalışmıştır.

Bu değerlendirmenin ardından, Bekâyi'nin eserini yazarken hangi usulleri takip ettiğini her iki eserden de örneklerle göstermeye çalışacağız. İlk olarak, Bekâyi'nin karşıklıkli konuşmaları gayet sade sayılabilecek bir dille manzum şekilde aktarmada oldukça başarılı olduğunu görmekteyiz. Hz. Hüseyin tarafından Kûfe'ye gönderilen Müslim bin Akil'in Yezid askerlerince yakalanıp sorgulanışı (Güngör 1987: 291) şöyle nakledilmiştir:

N' için vardiñ imâmdan ğayrıya sen intisâb itdiñ
Yezide itmeyüp bey' at Hüseyne kat' -ı bâb itdiñ

Didi Müslim ki ey zâlim Hüseyni bil imâm taḥkik
N' için böyle cehâletle yalanı irtikâb itdiñ

...

Didi Müslim ki borcum var atım Nu' mândadur al vir
Benim hem cismimi defn it bu emre çün icâb itdiñ

...

Didi kim öldiriñ ğayrı Bekir oğlu turup anda
Didi ben öldirem anı kaçan kim sen ' itâb itdiñ

...

Didi Müslim ben isterdim Hüseyne cân fedâ idem
' İnâyet kıldiñ ey Mevlâ du' âmı müstecâb itdiñ (1115-1124)

Mensur kısımların naklinde büyük oranda kısa vezinler kullanan Bekâyi, *Hadikatü's-Süedâ*'yı manzum bir şekilde neredeyse cümle cümle nakletmiştir:

“... nakldür ki: Ḥasana altı kerre zehr virdiler te'sir itmedi, 'âkıbet elmâs-ı süde eğer kıldı. Rivâyetdür ki İmâm-ı Ḥasan ol sırrı melâya bırakmayup ḥafâda Ca'deye eyitdi: Ey yâr-ı nâ-mihrbân ve ey bânü-yı cefâ-kâr-ı âzâr-resân, n'oldı ki ḥaḫḫ-ı ḥıdmetüm ferâmuş kıilup ḥürmetüm dutmaduñ ve cedd ü bâbâm ḥürmetin ri'âyet itmeduñ? Ḥalâ ben senüñ

mürâfa‘ añı divân-ı haşre bırakdum, dünyâda seni rüsvâ itmeği münâsib görmedüm ve saña âzâr yetürmedüm. Ammâ bilmiş ol ki, her murâd için ki bu şugle ikdâm itdün ise ol murâda dest-rest bulmazsen ve her kâm için ki bu dâlâleti kabûl itdün ise behre-mend olmazsen. Bu mu‘âtebeden soñra Hazret-i Hüseyñ’i ve sâyir evlâdın ve aşhâbın hâzır idüp, taqvâ ve tahârete vaşıyyet kılp Ümmü Gülşüme eyitdi: Ey hemşire, Qâsım getür. Qâsım hâzır olduqda elinden dutup, İmâm-i Hüseyne teslim idüp eyitdi: Ey birâder, fülân kızuñı bu ferzendüme viresen va‘desi irüşdükde. Bu hâl Şâfer ayınuñ igirmi doquzıncı gicesinde idi. Rivâyetdür ki gicenün bir şülüşi geçdükde nergis-i şehlâsın açup, İmâm-ı Hüseyne baqup eyitdi: Ey Hüseyñ bu evlâdımı saña tapşurdum ve seni Vâcibü’l-Vücûda. Ve kelime-i şehâdet zebân-ı mübârekine carî olup devlet-i beqâya fâyiz oldı” (Güngör 1987: 233-234).

Rāvîler söyler bu yirde bir kelâm

Altı kerre virdiler zehri temâm

İtmedi kâr hiçbirisi ser-te-ser

‘Âkıbet elmâs şüde kıldı eşer

Qılmadı ol sırrı ifşâ hem ‘ayân

Cu‘deyi çağırdı tenhâda nihân

Didi ey yâr-ı cefakâr ben saña

N’eyledim ki düşmân oldıñ sen baña

Ṭutmadıñ cedd-i atamıñ hürmetin

Çekmediñ dîn-i Muḥammed ğayretin

Rûz-ı maḥşerde görem da‘vâyı ben

Bunda dimem tâ ki rüsvâ olma sen

Sen de bil ankı murād iun bunu
İtdiñ ise görmeyesin sen anı

Soñra ağırdı Hüseyni ol imām
Geldiler evlād-ı ahābı temām

Didi ey hem-ıre oğlum āsımı
Var getür kim tā bulam esāsımı

Ümm-i Gülşüm hāzır itdi un anı
Hem Hüseyne teslim itdi oğlanı

Didi tapşırdım bu oğlumı saña
Ol ızıñı viresin tā kim buña

Hem seni tapşırdım ol kim lā-yezāl
Hem ehādet söyleyüp buldı zevāl (316-327)

Bekāyî manzum kısımları naklederken de oldukça başarılıdır. *Hadikatü's-Süedâ* da geçen manzumeleri aktarırken benzer kelimeler kullanmış, ana fikri korumaya da ayrıca özen göstermiştir:

“Şāh olan fitne-i bed-hāhdan olmaz ğāfil
Şīr olan hīle-i rūbāhdan olmaz ğāfil
Sālik-i rāh-ı hıred hāzm arīkin gözler
Rehgüzārında olan āhdan olmaz ğāfil” (Güngör 1987: 256)

Şāh olanlar fitne-i bed-hāhıñ olmaz ğāfili
Şīr olanlar hīle-i rubbāhıñ olmaz ğāfili

Ġaşb u ġārāt için olur kârbâna intizâr
Her ħarâmî reh-güzâr-ı câhîñ olmaz ġâfili (639-640)

Bekâyî, bazı manzumeleri sadeleştirmekle birlikte kimi zaman muhtevaya uygun olarak kendi düşüncelerini de ekleyerek uzatmıştır:

“Nedür ey çarġ eşrârı ‘ azîz eşrafı ħâr itmek
Ĥılâf ehlin ser-efrâz ehl-i şıdķı ħâk-sâr itmek” (Güngör 1987: 379)
Nedir ey çarġ-ı gerdûn bu fesâdı bî-ħisâb itmeñ
Nedir mazlûma ey zâlim bu ‘ atşile ‘ itâb itmeñ

Nedir maķşad cefâlardan eyâ bilmem revâ mıdur
Yezîde bir murâd için Ĥüseyne biñ ‘ azâb itmen (2423-2424)

Kimi manzumeleri de daha sade bir dille nakletmiştir:

“Biz belâdan incinüp bîdâddan vehm itmenüz
Naķd-i cânın şarf-ı cânân eyleyen ‘ âşıkclaruz
‘ Işķ meydânında bîdâd ü belâdan dönmeýüp
Râst-rev sâliklerüz şâbit-ķadem şadıķclaruz” (Güngör 1987: 318)

Biz belâ mestinde ikrâh itmeyen vâmıķclarız
Biz cefâya râzı yâre cân viren ‘ âşıkclarız

Girmişüz meydân-ı ‘ aşķa her ķazâ gelsün bize
Biz ‘ adûnîñ keşretinden ķorķmayan şadıķclarız (1545-1546)

Bazı manzumeleri de ana düşünce sabit kalacak şekilde tamamen değiştirmiştir:

“Pāk itmeğe erbāb-ı hātā şafha-i qalbin
İzhār-ı kerāmet kıılır ehl-i nazar ammā
Zālîmlere ızhār-ı kerāmet eşer itmez
Kıılmaz dil-i Fir‘avnı münevver Yed-i Beyzā” (Güngör 1987: 338)

Şu‘ā-ı āftāb gelmez kıyāsa
Yine rüşen degil çeşm-i yarasa

Açar fettāh bāb-ı gönli yoğsa
Muşaykal n’eylesün qalb içre pasa (1883-1884)

Bekâyî manzum kısımları aktarıırken muhtevaya sadık kalmanın yanı sıra, *Hadîkâtü’s-Süedâ*’nın kafiye ve rediflerini korumaya da özen göstermiştir:

“Ey nihāl-i gülşen-i ‘ısyān belādur **hāşılıñ**
Mažhar-ı zulm ü sitemdür cevher-i nā-**kābilüñ**
Hānedān-ı ‘ıffet ü ‘ışmet ne lāyıkdur **saña**
Mekmen-i İblîsdür dāyim hayāl-i **bātıluñ**” (Güngör 1987: 235)

Hār imiş gülşende ra‘ nā **hāşılıñ**
Zār u efgān itmek ancak **nā’iliñ**
Hānedān olmak revā mıdur **saña**
Kār-ı şeytāndur murād-ı **bātıluñ** (346-347)

Yine şu örnekte de Bekâyî *Hadîkatü's-Süedâ*'daki kafiyeyi korumuş, ancak daha özgün ve süslü bir dil kullanmıştır:

“Ey rikâb-ı raḥş-ı ikbâlün hilâl-i evc-i **dîn**
 Naḥş-ı na‘l-i merkebün mihrâb-ı erbâb-ı **yaḳîn**
 İktidâ şer‘dür fermânuna olmaḳ muṭî‘
 Aşl-ı imândur seni bilmek Emîrü’l-**Mü’minîn**” (Güngör 1987: 392)

Ey şu‘â‘-ı nûr-ı zulmet v’ey hilâl-i mâh-ı **dîn**
 Hey çerâğ-ı ḳaşr-ı devlet zeynet-i rûy-ı **zemîn**

‘Âlem-i ma‘nâda mefhûmdur şıfâtın mecma‘
 Şarḫ-ı imân zâtı ki bilmek Emîre’l-**Mü’minîn** (2657-2658)

Eserde dikkat çeken bir başka husus da şudur ki; Bekâyî kafiye ve redifleri korunurken, *Hadîkatü's-Süedâ*'nın manzumelerini aynı vezinle aktarmaya gayret etmiştir:

(*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*)
 “Ol nihâl-i nevresi sındurdu devrân **ey dirîğ**
 Ḳıldı ol genci felek ḥâk içre pinhân **ey dirîğ**
 Lem‘a-i ruḥsârı ḥürşid-i cihân-efrûz iken
 Eyledi pinhân şehâb-ı gerd-i ḥırmân **ey dirîğ**” (Güngör 1987: 286)

(*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*)
 Ol nihâliñ gülşenin ḥâr itdi devrân **ey dirîğ**
 Ğoncaveş ruḥsârını şoldurdu düşmân **ey dirîğ**
 ‘Âlem içre rûy-ı şemsi pür-ziyâ raḥşân iken
 Eyledi penhânî zulmetde şebistân **ey dirîğ** (1024-1025)

Yine şu manzumenin de aynı vezinle aktarıldığı görülmektedir:

(mefā'īlūn mefā'īlūn fe'ūlūn)

“Dutuldu āfitāb-ı evc-i devlet
Zamāne tīre vü tār olmasun mı
Ayağdan düşdi serv-i gülşen-i dīn
Anuñçün dīde hūn-bār olmasun mı” (Güngör 1987: 290)

(mefā'īlūn mefā'īlūn fe'ūlūn)

Ṭutuldu āftābīñ pūr-ziyāsı
Cihān oldu ser-ā-ser zūlmet-i şeb
Yıkıldı 'adl-i inşāfīñ bināsı
Serāy-ı zūlmi ābād eyledi hep (1111-1112)

Söz sonu redifleri koruyan Bekāyî, söz başlarında tekrarlanan redifleri de korumuştur. Böylece hem *Hadikatü's-Süedâ*'ya şeklen bağlı kalmış, hem de eserinde şiirsel bir ahenk oluşturmuştur:

“El-vedā' ey serv-i gülzār-ı imāmet el-vedā'
El-vedā' ey şem' -i bezm-i istikāmet el-vedā'
El-vedā' ey zehr te'şīriyle rengūñ sebz-fām
El-vedā' ey sebze-i bāğ-ı kıyāmet el-vedā'” (Güngör 1987: 259)

El-vedā' ey 'ālimü'l-'ilm-i hidāyet el-vedā'

El-vedā' ey hātīme's-sırr-ı risālet el-vedā'

El-vedā' ey gevher-i gencīne-i nūn ve'l-ķalem

El-vedā' ey ma'den-i luṭf-ı 'ināyet el-vedā'

El-vedâ‘ kim hem-dem oldu firqatîñ ğayrı baña

El-vedâ‘ kim qalmanı vuşlatda râhat el-vedâ‘

Merqadıñ şemsinde hâlâ şemmedâr olmış idim

Ğayrı buldım hasret-i şeb tâ kıyâmet el-vedâ‘ (675-678)

Hadîkatü's-Süedâ''nin mensur ve manzum kısımlarını büyük bir titizlikle aktaran Bekâyî, buna rağmen bazı nakillerde bilgi yanlışlığı yapmıştır. Örneğin; Hz. Hasan'ın hicretin üçüncü yılı olarak gösterilen doğum yılını, Bekâyî hicretin dördüncü yılı olarak almıştır. Bu konuda kaynaklar, Fuzûlî'nin verdiği tarihi doğrulamaktadır:

“Velâdeti Hicretüñ üçinci yılında Ramazan ayınıñ evâsıtında Medîne-i münevverede vâkı‘ oldı” (Güngör 1987: 219).

Hicretîñ dördüncü yılı geldi dünyâya Hasan

Hem beşâretle Resûl-i Kibriyâ ihbâr olur (80)

Bu tür yanlışlıkların bazı özel isimlerde ve rakamların nakillerinde tekrarlandığı görülmektedir:

“... hiç ğam çekme kim ol şehzâdeler Beniü'n-Neccâr hażîresinde âsâyişdedürler” (Güngör 1987: 221).

Ol Beni Bahhâr hażîresündedür

Ol melâ'ikler nazîresindedür (111)

“... otuz biñ mücâhid bey‘ate girdi ve cem‘iyyet-i ‘asâkir-i nuşrat-me‘âşir mesned-i hilâfete revnaq virdi” (Güngör 1987:224).

Râvî ider kırk biñ âdem anda bey‘at itdiler

İrtifâ‘ buldı nice şems-i dirahşân olmasun (153)

“*Hānī bin ‘Urve seksen dokuz yaşında bir pīr idi...*” (Güngör 1987: 281)

Temām **toksān** yaşında idi ol Hān
Şefā‘ at kıldı meclis ehli ol ān (955)

Öte yandan, Bekāyî’nin bazı özel isimleri kimi zaman vezne uydurmak için, kimi zaman da daha çok bilinebileceğini düşündüğü için değiştirdiği görülür:

“*Ḥazret-i şehzāde ba‘zī havāşla müteveccih-i Medāyin olup giderken
Ḥazrec bin Daḥiyye-i Esedī ki...*” (Güngör 1987: 225)

Çün Ḥasan gördi bu ḥāli gitdi **Bağdād** şehrine
Yetdi **Ḥazrec İbn-i Dıḥye** bahr-i meydān olmasun (161)

“*Rivāyetdür ki şehzāde andan me ‘yūs menziline mürāca‘at itdükde Berir
bin Ḥaşīn-i Hemedānī ki...*” (Güngör 1987: 333)

Çünkü maḥzūn geldi şeh-zāde ‘ayān
Berberin Ḥaşīn anı gördi hemān (1788)

Bekāyî, *Hadikatü’s-Süedâ*’da geçen rivayetlerin birçoğunu ravileri ile birlikte nakletmiştir:

“*Rivāyetdür ki İbn-i Zübeyrle seferde iken...*” (Güngör 1987: 223)

Ol **Zübeyr oğlu** rivāyet eyledi
Çün Ḥasan aḥlākını ol söyledi (117)

“*Kenzü’l-Ġarāyībde meşūrdur ki...*” (Güngör 1987: 247)

Daḥı hem bir ḥikāyet oldı mezkūr
Ki bu **Kenzi’l-Ġarā’ib** içre meşūr (466)

“Ebū Sa‘īd-i Dımıŝkīden naŝıdır ki...” (Güngör 1987: 454)

Naŝl ider Sa‘ d-i Dımıŝkī bunda bil
Anlar ile bile geldim diñlegil (3525)

Bazı rivayetleri ise ravilerini belirtmeden nakletmiştir:

Rāvī ider kırk biñ ādem anda bey‘ at itdiler
İrtifā‘ buldı nice şems-i dirahŝān olmasun (153)

Didi rāvī Hür içün diñle kelām
Söyledi bu beyti ol demde imām (2084)

Hadikatü’s-Süedā’da geçen bazı Arapça ibarelerin, Türkçeye çevrilmeden Bekâyî tarafından olduğu gibi eserine alındığı görülür. Bu durum, Bekâyî’nin yaşadığı çevrede Arapçanın orta düzeyde bilindiği kanaatini doğurmaktadır:

“Bihişt ol müjdeye mübāhat idüp eyitdi: Rağaytü rağdaytü” (Güngör 1987: 247)

İşidüp buldı cennet anda zeynet
Rağaytü hem rağaytü didi cennet (462)

“Didiler: Bu ismi dağı Kerbelādur. Hüseyin eyitdi: Allāhu ekber hāzā arzu karabin ve belā” (Güngör 1987: 323)

Didi eyyām-ı harbi hem belāyı
Ve hāza’l-arđu kerbu hem belāyı (1627)

Bekâyi'nin *Hadîkatü's-Süedâ*'da geçen ayet iktibaslarını manzum şekilde aktarmada da oldukça başarılı olduğu görülür:

“Edâ-yı senâdan şoñra ‘arz itdi ki: Ey perde-güşây-ı bârgâh-ı ‘İnnî a‘lemü mâ-lâ ta‘lemün’ ve ey ‘ârif-i esrâr-ı ‘nün ve’l-ķalemi vemâ yesķurüne.”

(Güngör 1987: 401)

Ber-ķarâr-ı devletiñ vaşında **mâ-lâ ta‘lemün**

İhtiyâr-ı hizmetiñdir **fedķulü hâ hâlidîn** (2727-2728)

Bekâyi *Hadîkatü's-Süedâ*'da geçen bazı rivayetleri çıkarmış, bazılarının da yerlerini değiştirmiştir. Konu geçişlerinde girizgah mahiyetinde kısa şiirler yazan Bekâyi, böylece okuyucuyu anlatacağı konuya hazırlamak istemiştir. Örneğin; Hz. Hüseyin'in amca oğlu Müslim bin Akil'in serüvenini anlatmadan önce şöyle demiştir:

Gel ey derde nice olan giriftâr

Gel ey meydân-ı miķnetde zaķımdâr

Saña Müslim hâlin ben naķl ideyim

Saña her belâyı tibyân ideyim (760-761)

Bazı bölümlerden sonra Bekâyi konuya müdahil olup muhtevaya uygun olarak yaşananlardan duyduğu kızgınlığını belirtmiş, bazı çıkarımlarda bulunmuş veya nasihat verici sözler söylemiştir. Mesela, Kûfe ehlinin Yezid'e biat etmeyip Hz. Hüseyin'e biat edeceklerini söylemeleri üzerine (Güngör 1987: 262) bunun ne kadar doğru bir karar olduğunu beyan etmek için araya girip şöyle demiştir:

Leyl-i küfre kim bakar ĩmān nehārı var iken
Kim sever berd-i ŧitāyı nev-bahārı var iken

Rūy-ı yāri seyr iden mekr-i raķıbi n'eylesün
Kim görür hārını ğonca iŧtihārı var iken (733-734)

Müslim'in çocuklarını zindanda tutmakla görevlendirilen Meŧkur isminde bir ihtiyar, çocukların Müslim'in olduğunu öğrenince hallerine acıyıp Yezid'den habersiz onları serbest bırakır. Haber öğrenilince Yezid'in komutanlarından Ubeydullah tarafından kamçılattılarak acımasızca öldürölür (Güngör 1987: 296). Bunun üzerine araya giren Bekāyî, yapılan zulümlere karşı yeter artık edasında bir ŧiir söylemiŧtir:

Felek mir'āt-i luŧfiñla kime bir ŧuret ' arz itdiñ
Vefāyı nehy idüp halka cefā-yı resmi farz itdiñ

Yiter ğayrı semāya irdi bi-dādıñ gel inŧāf it
Nice ķadd-i ŧanevberveŧ bulandı hāki ' arz itdiñ (1231-1232)

Baŧka bir bölümde, Hz. Hüseyin'in Kerbelā'ya ayak basmasıyla Kerbelā toprağının yaŧanacak hazin olaydan ötürü utanç duyduğu (Güngör 1987: 324) anlatılmıŧtır. Burada da araya giren Bekāyî, hüznünü ŧu ŧiirle dile getirmiŧtir:

Utanmasun mı ol yir kim Hüseyniñ döküle ķanı
ŧavaŧ-ı havf-ı a' dādan ŧararmasun mı elvānı

Olup püŧt-i felek dü-tā bu hāle ŧermsārlıķtan
Zemīn-i Kerbelā ķıldı bu rezme ğayrı eğğanı (1643-1644)

Eserde Hz. Hüseyin ve beraberindekilerin hemen hepsinin susuz şehit olmaları ortak kaderleridir. Bekâyi, ehli beytin Fırat'tan mahrum edilip susuzlukla karşı karşıya bırakılmasına (Güngör 1987: 331) ise şöyle tepki göstermiştir:

Kerbelâ şahmında kaldı şusuz âl-i Muştafâ

‘ Aştını kıldı ziyâde âftâb-ı bî-vefâ

Teşne-leblerle figâna başladı ehl-i ‘ayâl

Ƙıldı a‘ dâ-yı sitemkâr anlara cevri-cefâ (1758-1759)

Savaş meydanına giderken bindiği at, Hz. Hüseyin’in şehit olması sonucu ehlibeytin arasına boş dönmüştür. Bu hali gören Şehrbanu hatunun Hz. Hüseyin’in atına hüznle seslenerek söylediği sözler Hadîkatü’s-Süedâ’da manzum hâlde anlatılmıştır. Bu manzumeye kendi hislerini de katan Bekâyi, aynı vezinde ve oldukça sade bir dille manzumeyi şöyle aktarmıştır:

“Ƙıt‘ a:

Ey semend-i bād-pâ bi’llâh Ƙanı ol şehsüvâr

Nîşe ol serdârdan Ƙıldun cüdâlık ihtiyâr

Neyledün ol dürr-i şehvârı ki tapşurduƘ saña

Ƙande salduñ nişe gelmez ötdi ģadden intizâr

Pây-būsından anuñ maħrûm olup sen ey rikâb

Şaħt-dilsen kim gözün olmaz dem-â-dem eşk-bâr

Dest-būsından anuñ düşmişsen ayru ey licâm

N’ola topraƒa düşüp oldunsa ģâr ü ģâksâr” Güngör 1987: 431)

Ey semendim söyle bi’llâh şeh-süvârîñ Ƙandadır

Ƙanda gitdi şâhibiñ yâ ģam-ģüsârîñ Ƙandadır

N'eylediñ n'itdiñ Hüseyn-i Müctebâyı ey feres
Bir haber vir şeh-süvâr-ı kâmkârîñ kıandadur

Çün seniñle Kerbelâya girdi cevlân eyledi
Yalıñız geldiñ n'içün ol nâ-murâdıñ kıandadur

Hem saña hem-râh hem-dem olmış idi rûz u şeb
Kanda kıoydıñ geldiñ anı kıanı yâriñ kıandadur (3242-3245)

Şehadet sonlarında söylenen bazı manzumelere de kendi hissiyatını katan Bekâyî, olayı adeta gönül dünyasında olayı yaşar gibi aktarmıştır. Hz. Hasan'ın vefatının nakledildiği bölümün (Güngör 1987: 234) sonunda yazdığı şu şiir, Bekâyî'nin eserini yazarken naklettiği hadiseleri nasıl içselleştirdiğini göstermektedir:

Ağla ey çeşmim ki bunda dideler kıan ağladı
Âsmân üzre melâ'ik yirde insân ağladı

Velvele şaldı cihâna cür'a-i şeh-zâde kim
Cümle aşhâb âl-i aḥbâb itdi efgân ağladı

Fırkıatinden cûşa geldi mevc-i deryâ-yı muḥîṭ
Tâ şadef batnında zâhir dürr-i mercân ağladı

Şanma ey gâfil bu ğaddârî felekdendir aña
Çarḥ-ı devrân şems-i raḥşân mâh-ı tâbân ağladı

Bu şehâdet sözlerinden ağladı şâh u gedâ
Ağlamasun mı Bekâyî nice biñ cân ağladı (328-332)

Sonuç olarak Bekâ-yî, Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Süedâ* adlı eserini ondan yaklaşık iki asır sonra ele almış ve büyük bir titizlikle manzum hale getirmiştir. Bunu yaparken bazı eklemeler ve çıkarmalar yapmış olsa da Fuzûlî'nin eserine muhteva yönüyle büyük oranda sadık kalmıştır. *Hadîkatü's-Süedâ*'daki mensur kısımları neredeyse cümle cümle nakleden Bekâ-yî, eserdeki manzumeleri de atlamadan nakletmiştir.

XVI. yüzyılda Arapça ve Farsça'nın yoğun tesiri altında yazılan *Hadîkatü's-Süedâ*'yı, Bekâ-yî XVIII. yüzyılda oldukça sade bir dil ve akıcı bir anlatımla ele almıştır. Bu açıdan, dönemin dil özelliklerini yansıtmaması bakımından da kayda değerdir. Konusunu tarihten alan bir eseri mesnevi nazım şekliyle nakleden şair, ehlibeytin uğradığı zulümleri ve onlara duyduğu samimi muhabbeti, lirizmin ön planda olduğu coşkulu bir söyleyişle aktarmıştır. Böylelikle hadiseyi kuru bir söyleyişle değil de daha şairane bir dille anlatmıştır. *Hadîkatü's-Süedâ*'ya paralel olarak konuyu aktaran Bekâ-yî, sık sık araya girerek hikemî bir üslupla özgün şiirler de söylemiştir. Bu şiirlerle yaşanan olaydan ibret alınması gerektiğini ve duyduğu üzüntüyü ifade ederek, bu talihsiz olayın vahametini okuyucunun takdirine bırakmıştır.

3. BÖLÜM: MAKTEL-İ HÜSEYN (KİTÂB-I KERBELÂ)

3.1. Eserin Tenkitli Metni Hazırlanırken Kullanılan Nüshalar

Bekâyî'nin eserinin beşi Ankara Milli Kütüphane'de, ikisi İstanbul kütüphanelerinde, ikisi Dârende Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Özel Kitaplığı'nda, ikisi de Almanya ve Mısır kütüphanelerinde olmak üzere yurt içi ve yurt dışında tespit edebildiğimiz on bir nüshası bulunmaktadır. Bunlardan sadece yurt içinde olanlarına ulaşılabilmiş ve altısı karşılaştırmaya dahil edilmiştir.

Maktellerin de mevlidler gibi halk arasında çokça okunan metinler olduğu bilinmektedir. Bu sebeple bir maktelin şahsi bir çok nüshasına rastlamak olasıdır. Dârende Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi özel kütüphanesinde bulunan iki nüshayı da bu kategoride değerlendirmemiz mümkündür. Çeşitli girişimlerimiz neticesinde zor da olsa bu iki nüshaya ulaşılabildik. Ancak çok eksik ve aşırı yıpranmış olması dolayısıyla olumlu-olumsuz bir katkı sağlamayacağı kanaatiyle bu nüshaları çalışmamıza dahil etmedik. Öte yandan, eserin şahsî kütüphanelerde bulunan birkaç nüshasından daha haberdar olduk. Fakat sahibinin paylaşmak istememesi gibi sebeplerden dolayı bu nüshaları görme imkanımız olmadı. Eserin Mısır ve Almanya'da bulunan nüshalarına da gösterdiğimiz tüm çabalara rağmen maalesef ulaşamadık.

Eserin ulaşılabildiğimiz nüshaları şunlardır:

1. Millî Kütüphane 06 Hk 494 (A)¹

Baş	:	İlâhî ' abd-i bîmârem İlâhî Za'îf u ma' şiyetkârem İlâhî
Son	:	Şaşnîf-i Fuzûlî nazm-ı Bekâyî ey şâh Oğusun mâtem-i Hüseynde ol âlî-dergâh
İst. trh.	:	22 Cemâziye'l-âhîr 1310
İst. eden	:	Niğdeli Hafız Ali

¹ Parantez içerisindeki harfler, metni hazırlarken kullandığımız nüshaların kısaltmalarını göstermektedir.

İst. Kaydı : İşbu Kerbelâ kitâbınıñ vak‘ası biñ üç yüz on bir senesi şamerî cemâziye’l-âhiriñ yigirmi ikinci pençşenbih günü ve biñ üç yüz on senesi şanûn-i evvel-i rûmîniñ sekizinci günü taħriri hitâm bulup Nigdeniñ Ağçaşar şaryesi sâkinlerinden Muştafâ oğlı ħâfız ‘Alîniñ yâdgârı bulunmaqla Hazret-i Sultân Ĥünkâr şuţb-ı ‘âlem Ĥacı Bekdâş-ı Velî şuddüsa’llâhu sırre’l-celî ve’l-‘âlî efendimiziñ mübârek pâk dergâh-ı ‘âlîsinde mâtem-i Ĥazret-i Ĥüseynde ve sâ’ir günlerde şırâ’at olunmağ için fî-sebîli’llâh vakf olunmuşdur sene 1311 şameriye fî-mâliye sene 1310 fî-ğurre cemâziye’l-‘âhir 33

128 yk., 190x140-238x180 ölç., harekeli nesih yz., çift sütun 15 st., cedid kt., kaba siyah meşin kaplı mukavva ct., çift cetveller ve bazı beyitler ile bölüm başlıkları kırmızı. Girişte bir fihrist bulunmaktadır. Sonda “Kâtibü’l-Kitâbıñ ‘Îlâvesi Olan Du‘â-nâmesi” başlığı altında müstensihin eklediği harekesiz talikle yazılmış bir dua vardır. Eser boyunca ehli beyt karşıtı olan kişilerin isimleri baş aşağı veya eğik yazılmıştır.

Başta MEB. Ankara Genel Kitaplık damgası basılıdır.

2. Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 3547 (B)

Baş : İlähî ‘abd-i bîmârem İlähî

Şa‘îf u ma‘şiyetkârem İlähî

Son : Teşne-i şahrı baña her-câyi itdi Kerbelâ

Gel bu câmı iç Ĥasan ile Ĥüseynüñ ‘aşkına

İst. trh. : Zilhicce 1321 / Muharrem 1322

İst. eden : Hidayet İbn-i Reşid Dârendevî

İst. kaydı : قد وقع كتاب كربلا من بد الفقير القحير المحتاج الى رحمت رب القدير هدايت ابن رشيد دارنده وى فى غرة المحرم الحرام غفرالله لولديه والمؤمنين والمؤمنات والمسلمين والمسلمات برحمتك يا ارحم الراحمين والمحدثه رب العالمين سنة ١٣٢٢

96 yk., 240x180-213x133 ölç., harekeli nestalik yz., çift sütun 19 st., cedid kt., sırtı siyah meşin, kapakları bez, mukavva ct., çift cl.

Girişte 1976 tarihli Türkan Uras'tan satın alma kaydı vardır. Eserin sonundaki instinsah tarihi 1322 olmasına rağmen, ilk sayfada 1321 tarihi de yazmaktadır. Yine eserin ilk sayfasında sol üst köşesine Arap harfleriyle “*Eser-i Cedîd-i Ahd-i Hümâyun*” soğuk damgası¹ basılmıştır.

3. Millî Kütüphane Mil Yz A 3117 (C)

Baş : ‘ Arūs-ı bî-nevâdur kim kimesne idemez tenkîh
İder mi bîkrini inzâl hezârân âşinâdur bu

Son : fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilât
Vir Muḥammed Muştafâya şalavât

İst. trh. : Muharrem 1277

İst. eden :

İst. kaydı : تمت الكتبا بعون الله الملك الوهاب سنة ١٢٧٧

104 yk., 240x165-190x135 ölç., harekeli nesih yz., çift sütun 14 st., suyolu filigranlı kt., nokta şemşeli, zencirekli, harap hâlde siyah meşin sırtı siyah meşin ct.

Eser baştan eksiktir. Yaprakları rutubetli ve lekeli. Girişte 1973 tarihli Abdullah Öztemiz'den satın alınma kaydı ve Millî Kütüphane resmî damgası vardır.

4. Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 3891 (D)

Baş : İlâhî ‘ abd-i bîmârem İlâhî
Za‘ if u ma‘ şiyetkârem İlâhî

Son : Kerbelâ vaḳ‘ ası çün oldı temâm
Muştafâya vir şalâtile selâm

¹ Osmanlı İmparatorluğu'nda Sultan I. Abdülmecid devrinde, 1843 yılında İzmir'de bir kağıt fabrikası kurulması için teşebbüste bulunulmuş ve 1846 yılında kağıt yapımına başlanmıştır. Bu fabrikada yapılan kağıtların üzerine “Eser-i Cedîd-i Ahd-i Hümâyun” damgası vurulmuştur.

İst. trh. : 1 Muharrem 1290
 İst. eden : Hafız Muhammed Bin El-Hac Hasan El-Ankaravî
 İst. kaydı : كتب الحقيير الفقير حافظ محمد بن الحاج حسن الانقره وى الساكن بمحلة ديركلى غفرالله
 ولوالديه والجميع المؤمنين والمؤمنات سنة تسعينه مأتين واف اليوم الاحد المحرم
 ١٢٩٠

94+V yk., 250x180-205x120 ölç., harekeli nesih yz., çift sütun 21 st., samanlı ince sarı kt., çiçek şemşeli, zencirekli, köşebentli siyah meşin ct., çift cl., cetveller kırmızı.

80a-82b arasında ve sonda I-V arasında harekesiz nesihle yazılmış Kerbela olayıyla ilgili bazı nakiller vardır. Ayrıca sayfa kenarlarına ve eserin sonuna müstensih tarafından günlük tarzında bazı notlar yazılmıştır.

5. Millî Kütüphane Mil Yz A 8382 (E)

Baş : İlâhî ‘abd-i bîmârem İlâhî
 Zâ‘îf u ma‘şiyetkârem İlâhî
 Son : Ger isterseñ kımâyetde şefâ‘at
 Muḥammed rûhına sen vir şalavât
 İst. trh. : 15 Muharrem 1292
 İst. eden : Katrancı Oğlu Abdurrahman Efendi
 İst. kaydı : Edegiz kıaryesinden Kıatrancı Oğlı ‘Abdurrahmân Efendi kıazâsı

Şa‘bânözi temmetü’l-kitâb sene 15 muḥarrem 1292

95 yk., 221x160-185x105 ölç., harekeli nesih yz., çift sütun 19 st., harf marka filigranlı kt., sırtı bez, kapakları kurt yenikli ve yıpranmış kağıt kaplı harap ct., bölüm başlıkları kırmızı.

Başta Millî Kütüphane resmî mührü ile, 1997 tarihli Hasan Hüseyin Deniz’den satın alma kaydı vardır. Girişte bir fihrist, sonda ise “Ḥikâye-i Cincime Sulṭân” başlıklı bir manzume vardır.

6. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi 297.9 (İ)

Baş : Nâle kıl ey murğ-ı gülşen vaqt irişdi eyle rāz

Feth olup yevm-i zemistān çün irişdi ...

Son : Oқыanı yazanı yazdıranı

Raḥmetiñle yarlıgağıl yā Ġānī

İst. trh. : 22 Cemaziyülevvel 1281

İst. eden : Süleyman Sırrı Efendi

İst. kaydı : تمت كتابة هذا الكتاب بعوالم الملك الوهاب الفقير المعترف بالعجز والتفسير

حافظ كلام الله القدير سليمان سرى بمسرالمحروسه بجوار سيدنا ال حسين على ذمة تاج المخدرات السنى قادن

افندى والدة المرحوم والمغفور له افندينا احمد پاشا غفرالله ذنوبهما أمين فى اثنين وعشرين جمادى الاول سنة احد

سمانين ومائين بعدلاف ١٢٨١

110 yk., 365x245 ölç., harekeli nesih yz., çift sütun 13 st., harf marka filigranlı kt., siyah mukavva karton kapak ct., cetveller ve bölüm başlıkları kırmızı.

Baştan eksiktir. Girişte ve sonda müstensihin eklediği iki manzume bulunmaktadır.

Başta İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinin resmî mührü vardır.

7. Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi Y-0772/033548¹

Baş : زهى مهرندن ايررسه بو دل جانا بد ويا

صنوسنکه بكام ايندى عطای پر خطادر بو

Son : تشنه قهرى بکا هرجايى ايندى كربلا

کل بو جامى ايچ شهيد گربلا

İst. trh. : XIX. yüzyıl

İst. eden : ?

İst. kaydı : ?

¹ Kütüphanenin tadilatla olması dolayısıyla bu nüshayı görme fırsatımız olmamıştır. Nüsha hakkındaki bilgilerin tespitinde, bu kütüphanenin katalogundaki bilgilerden faydalandık (Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu 2001; 302).

105 yk., 310x210-180x135 ölç., talik yz., çift sütun 20 st., Avrupa kt., yıpranmış mukavva ct.

8. Dârende Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Özel Kütüphanesi 811.1 D1¹

Baş : Ey dil mihr-i dünyâya hâzer kı1 bî-vefâdır bu
Şa[f]âsı câvidân olmaz zîrâ kân-ı cefâdır bu

Son : Pâdşâha gelüp biri söyledi
Didi inşâf ehli imiş bu didi

İst. trh. : ?
İst. eden : ?
İst. kaydı : ?

60 yk., harekeli nesih yz., çift sütun 18 st., ciltsiz, çift cl., cetveller ve bölüm başlıkları kırmızı.

Baştan ve sondan oldukça eksiktir. Yıpranmış, çoğu sayfası yırtık ve harap hâldedir. Öyle ki bazı sayfalardan geriye sadece 3-4 satır kalmıştır. Başta “Kitap No:1, Tasnif No: 811” şeklinde kütüphane kaydı damgası basılıdır. Sonda Kerbelâ olayından bağımsız olarak “Miqdâd İbn-i Esvedîñ Câbir Bint-i Miyâse Hâtûna Şi’ridür” başlığı altında başka bir nakil vardır.

9. Dârende Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Özel Kütüphanesi 811.7 D2

Baş : Gel ey dil mihr-i dünyâdan hâzer kı1 bî-vefâdır bu
Şafâsı câvidân olmaz zîrâ kân-ı cefâdır bu

Son : Çün şehîd itdi Hüseyni ol Şimir mel’ un dağı
Haymegâha vardı leşker lâkin idüp ihtirâm

İst. trh. : ?
 İst. eden : ?
 İst. kaydı : ?

75 yk., harekeli nesih yz., çift sütun 24 st., ciltsiz, cetveller ve bölüm başlıkları kırmızı.

Baştan ve sondan oldukça eksiktir. Başta “Kitap No:7, Tasnif No: 811” şeklinde kütüphane kaydı damgası basılıdır.

3.2. Çevriyazılı Metnin Hazırlanmasında İzlenen Yol

1. Dârendeli Bekâyî'nin müellif hattı olan nüshasına ulaşamadığımız bu çalışmada, eserin yurt içi ve yurt dışındaki nüshaları tespit edilerek nüshaların büyük kısmının Türkiye kütüphanelerinde bulunduğu görülmüştür. Mısır ve Almanya Milli Kütüphanesi'ndeki nüshalara ulaşmak mümkün olmadığı için, yurt içinde bulunan nüshalar kullanılmıştır.

2. Nüshaların hemen hepsi harekeli olduğu için dil alanında çalışanlara da doğru malzeme sunabilme düşüncesiyle metni okurken Eski Anadolu Türkçesi kurallarına göre standartlaştırma yoluna gidilmemiştir. İmla hususiyetleri bakımından birkaç husus dışında² en hacimli olan ve diğer nüshalara nisbeten daha eksiksiz olduğunu düşündüğümüz A nüshası (Milli Ktp. 06 Hk 494 numaralı nüsha) esas alınmıştır. Fakat A nüshasında farklı olup diğer nüshaların ittifak ettiği kelime/ler varsa, ittifak edilen şekil yazılmıştır. Bu husus dışında, metin hazırlanırken hiçbir nüsha tek başına esas alınmamıştır. Vezin ve anlam olarak en doğru metne ulaşılmaya çalışılmış, farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.

3. Darendede Es-seyyid Osman Hulûsî Efendi Özel Kitaplığı'nda bulunan iki nüsha çok eksik ve yıpranmış olduğu için karşılaştırmaya dahil edilmemiştir.

4. E nüshasında bazı bölümlerden sonra tekrarlanan dualar her seferinde metne dahil edilmeyip ilk geçtiği beyit numarası dipnotta belirtilerek göndermede bulunulmuştur.

¹ Olumlu-olumsuz bir katkı sağlayacağını düşünmediğimiz bu iki nüshayı çalışmamıza dahil etmedik. D1 ve D2 olarak adlandırdığımız nüshaların kaydına herhangi bir katalogda rastlayamadık. Dolayısıyla nüsha tanıtımı için söyleyeceklerimiz sınırlı olmuştur.

² Bk. n, o, ve p. maddeleri. Eserin dil özellikleri bölümünde de (s. 23) ayrıca değinilmiştir.

5. Sayfa numaralandırmasında A nüshası esas alınmış, numaralandırma 1B'den başlatılarak “**3A, 5B**” şeklinde beyitlerin sol tarafında kalın ve büyük harfle gösterilmiştir. A ve D nüshalarının arasında ve sonlarında bulunan, müstensihinin ilave ettiği dua ve bazı nakiller metne dahil edilmemiştir.

6. Karşılaştırmalı metin hazırlanırken dipnotlarda ve çevriyazıda¹ şu kurallara uyulmuştur:

- a. Dipnotlar her sayfada yeniden başlayacak şekilde ve her beytin sonunda gösterilmiştir. Dipnotun ilk kelimesinin ve // işaretinden sonraki kelimenin baş harfi büyük yazılmıştır.
- b. Metnin şekilsel olarak da bütünlüğünü korumak amacıyla bölüm başlıkları ile şiir başlıkları konunun akışına en uygun olarak verilen nüshadan seçilmiş, farklılıklar dipnotta gösterilmiştir. Başlıkları oluşturan kelimeler kalın ve italik harflerle ilk harfleri büyük olarak yazılmıştır: ***Meşnevî, Bahr-i Remel, Beyt-i Hüseyin, Hazret-i Fâtimatü'z-Zehrâniñ Selâma Kıyâmı*** gibi.
- c. Şiirdeki ayet ve hadislerle dua cümlelerinden yapılan iktibaslar, transkripsiyon harfleriyle, kalın harflerle italik ve küçük olarak yazılmış; dipnotta da nüsha farklılıkları gösterilmiştir. Kuran-ı Kerîm'den yapılan iktibaslarda sure ismi ve ayet numarası belirtilerek anlamı² turnak içerisinde ve italik olarak verilmiştir. Diğerleri için sadece anlam verilmiş, hadis, hadis-i kudsî, kelâm-ı kibar, duâ gibi açıklamalar yapılmamıştır.
- d. Dipnotta nüsha farklılıkları verilirken kullanılan “ / ” işareti aynı mısradaki kelimeleri, “ // ” işareti ise mısraları ayırmak için kullanılmıştır. Hiç yazılmayan beyitlerin ya da beyit içerisinde yer değiştirmiş mısraların belirtilmesi gerektiğinde, beyit numarasının yanına yazılan a ilk mısraı, b ise ikinci mısraı göstermektedir.
- e. Dipnotta nüsha farklılıkları belirtilirken metindeki şekil yazılmış, sonra karşısında diğer nüsha/nüşhalardaki şekil verilmiş ve bu farkın ait olduğu

¹ Bu konuda büyük ölçüde (Ünver 1993: 51-89)'daki çevriyazıda yazım birliği sağlamaya yönelik öneriler göz önünde bulundurulmuştur.

² Kuran-ı Kerîm Meâli, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2011'den yararlanılmıştır.

nüsha/nüşhalar ilgili kısaltmayla belirtilmiştir: *Ki: hiç* C. Sayıları birden çok olan farklar ise şu örnekteki gibi gösterilmiştir: *Kim: ki* A,C, *çün* D,E,İ

- f. Nüsha/nüşhalarda beyit, mısra ya da mısradaki geçen herhangi bir kelime yazılmamışsa bu durum dipnotta şöyle gösterilmiştir: *1238: — B,C. 1244a: — E. Ol: — A,C*
- g. Tek nüshada birden fazla kelime değişikliği varsa her bir kelime “ ; ” işareti ile ayrılarak nüsha kısaltması yinelenmemiştir: *Kānı:kānı ki; Re'īsü'l evliyādur:şadru'l-enbiyādur* C
- h. Türkçe kelime ve eklerde anlam farkı yaratmayan değişiklikler ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna bağlı yazım değişiklikleri A nüshasındaki şekliyle metne alınmış, aynı kelimenin farklı şekilde yazımları da nüshada yazıldığı gibi gösterilmiştir. A nüshasındaki yazım vezne uymuyorsa diğer nüshaların ittifakla yazdığı şekil yazılmış, farklılıklar dipnotları kabartmamak için gösterilmemiştir: *göndürür/gönderir, verdiği/virdüğü, gülşenin/gülşenün...*
- i. *İle* edatı ve *-dUrUr* eki A nüshasındaki yazım gözetilerek ayrı veya bitişik yazılmıştır.
- j. Vezin bozukluğu düzeltilemeyen mısralara dipnotta işaret edilmiş, her nüshadaki vezin bozukluğu ayrıca gösterilmemiştir.
- k. Metinde aşağıdaki çevriyazı işaretleri kullanılmıştır:
ﺀ	ء	Ṭ ṭ	ط
Ā ā	ا	Z z	ظ
Ṣ ṣ	ث	ﺀ	ع
Ḥ ḥ	ح	Ġ ġ	غ
Ḫ ḫ	خ	Ḷ ḷ	ق
Z z	ذ	ñ	ك
Ṣ ṣ	ص	Ū ū	و
Ḍ Ḍ ḏ ḏ	ض	Ī Ī ī ī	ی
- l. Farsça *labial* *h*, Ḥ^v - ḥ^v şeklinde gösterilmiş ve bu konuda (Ocak 1997: 167-172)'deki önerilere uyulmuştur.

- m. *Āsmān, āşkār, pādšāh, āsyāb...* gibi kelimelerin asli yazımları tercih edilmiş, ses türemeleri gösterilmemiştir.
- n. Atıf vavları kalınlık incelik uyumu dikkate alınarak *ü/vü, u/vu* şeklinde yazılmıştır. Bazı hadis ve ayet iktibaslarında ise harekeli yazım dikkate alınarak */ve/* şeklinde yazılmıştır.
- o. Farsça isim ve sıfat tamlamalarında muzaf ve mevsuftan sonra kalınlık-incelik uyumu göz önünde bulundurulmuştur: *siyāh-ı, nefs-i, hevā-yı...*
- ö. Arapça tamlamalarda “Allāh” kelimesinin muzafün ileyh olduğu durumlarda çizgi “ - ” kullanılmamıştır. *Resūlu’llāh, cemālu’llāh* gibi. Farsça tamlamalarda muzaf ve muzafün ileyh durumundaki kelimeler arasına - ikilemeler ve “her”den sonra gelenler dışında çizgi “ - ” konmuştur.
- p. Arapça ve Farsça uzun ünlüler vezin zarureti ile kısa okunsalar bile, daima uzunluk işareti kullanılarak yazılmıştır.
- r. Yapım eki işlevi taşıyan Farsça ekler kelimeye bitişik yazılmıştır. Farsça ve Arapça önekler eklendikleri kelimedenden çizgi ile ayrılmıştır. Farsça ikili tekrarların yazımında, tekrarlanan kelimeler arasındaki ek ve edatlar çizgi arasına alınmıştır: *rū-be-rū, ser-ā-ser, ser-te-ser...*
- s. Özel isimlere büyük harfle başlanmış ancak bu isimlere gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmamıştır.
- ş. Karşılaştırdığımız nüshalarda bulunmayan, anlam ve vezin gereği mısralara yaptığımız eklemeler [] içinde gösterilmiş, anlamlandıramadığımız kelime veya mısraların yanına “?” işareti konmuştur. Yine vezin gereği mısra içerisinde yerlerini değiştirdiğimiz kelimeler olmuştur. Bu durumda yaptığımız değişikliklerle birlikte nüshalarda geçen şekiller de dipnotta gösterilmiştir: *rūz u şeb: her rūz-ı şeb A / tāriḥin şāyi^c eyle: bilinsün tāriḥin eyle şāyi^c A / beyt ehli: ehl-i beyt A,B,C,D,E*
- t. Çalışmanın sonundaki sözlükte, metinde yer alan kelimeler ve bazı özel adlar içinde geçtikleri beyit numaralarıyla birlikte verilmiştir. Ayrıca kelimelerin köken itibarıyla hangi dilden geldikleri (Arapça-Farsça-Türkçe) ve hangi türden oldukları (isim-sıfat-zarf) kelimedenden sonra parantez içerisinde belirtilmiştir.

3.3. Tenkitli Metin

Hāzā Kitāb-ı Şühedā Hüseyin-i Kerbelā Der-Naẓm-ı Beḳāyī Raḫmetu'llāh¹

Bismi'llāhir'-raḫmāni'r-rahīm

mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

1B 1 İlähî ' abd-i bīmārem İlähî

Ža'īf u ma'şiyetkārem İlähî²

Ne yüzlerle saña idem münācāt

Günāhımdan şeremsārem İlähî³

N'ıçün ḫācātımı itmem ki yoḳdur

Ki senden ḡayrı ḡaffārım İlähî⁴

Esīr-i bend-i ' işyān oldıḡımçün

Melāletde giriftārem İlähî⁵

5 Seniñ deryā-yı luḡfiñ bī-nihāyet

Sezā-yı ḳaṭr-ı ebḫārem İlähî⁶

Ümīd-i raḫmetiñ her laḫza her dem⁷

Penāhım mūnisim yārım İlähî

¹ A, Hāzā Kitāb-ı Kerbelā Naẓm-ı Beḳāyī Raḫmetu'llāhu ' Anhu. B, Kitāb-ı Kerbelā C, Hāzā Kitāb-ı Maḳtel-i Şühedā D, Hāzā Kitāb-ı Kerbelā E, İ

² 1-27: — C, 1-541: — İ

³ Saña idem: idem saña E // Şeremsār: şeremdār B

⁴ Ḫācātımı: ḫācetimi A

⁵ Esīr-i bend-i: esīr-i bende E /Oldıḡımçün: oldıḡıçün A/ Melāletde: melālinde A, melāletle B

⁶ 5 ve 6 E'de yer deḡişmiştir. / Sezā-yı ḳaṭr-ı: sezā-yı ḳaṭre B,D,E

⁷ Dem: şeb D,E

Nice 'iŝyānımı penhān idem kim

Ṭapuñda keşf-i esrārem İlähî¹

Gülistān-ı rızāña ārzūmendim

Velākīn beste-i hārem İlähî²

Benem bāğ-ı cināniñ 'andelībi

Cinān kim hār-ı gülzārem İlähî³

2A 10 Metā^c -ı sūq-ı raḥmetde ḥarīdār

Olup luṭfa sezāvārem İlähî⁴

Serāy-ı 'afva geldim dest-beste

Zünübımdan dil-āzārem İlähî⁵

Ḳapuñda cürm-i penhānım 'ayāndır

Anıñçün kân-ı efkārem İlähî⁶

Zelīl itme Beḳāyî pür-ḥaṭāyı

Bu ancaḳ 'arż-ı ızmārem İlähî⁷

¹ 7: — D

² Rızāna: rızānı D // Beste-i hārem: beste-i sārem A, best-i hārem E

³ Benem: menem E // Cinān: cenān A,E / Kim: ki B / Hār-ı: h'āh-ı A, B

⁴ Sezāvārem: sezāzārem D

⁵ Serāy-ı: sezā-yı ; Dest-i: deste

⁶ Cürm-i penhānım: cürmim penhānım E // Anıñçün: anıñ içün A

⁷ 'Arż-ı: arż-ı A

Na‘t Allāh ‘Azze ve Celle¹

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

İsmi Rezzâk oldu rahmāni’r-rahîm

Ḳulhüva ‘l-lāhu ‘l-lezî ferdün ḥakîm²

15 *Maḥlûḳu ‘l-ḥalḳ külli şey ‘in mā yeşā*

Mālikü ‘l-mülki ve tu ‘tî men teşā³

Ḥamd u şükr-i lâ-‘ idād u bî-ḳıyās

Bî-nihāyet hem şenā vü hem sipās

Şan‘at-ı ḳudretle tā kim ol Vedūd

Çün yaratdı ādemi virdi vücūd⁴

Virdi ‘aḳlı fehm ü idrāk-i kemāl

Virdi rūḥı ilm ü ḥüsnile cemāl⁵

Geldi neslinden cihāna enbiyā

Didiler emr-i Ḥudāyı bî-riyā⁶

20 Her biri gösterdi nice mu‘cizāt

İtdi emr-i nehyi ḥalḳa beyyināt

¹ D, ... Ḥaḳ Celle Ve ‘Alā Ḥazretlerine Ḥamd u Şenā-yı Dā‘imî A, Bismi‘llāhirrahmāni’r-rahîm B, Bahr-i Hecez E, — İ,

² Rezzâk oldu rahmāni’r-rahîm: rezzâḳu’r-rahmāni’r-rahîm D, rezzâḳı evvel er-rahmāni’r-rahîm E // Ferdün ḥakîm: ferd-i ḥakîm E / “De ki: O, her şeyi bilen tek Allah’tır.”

³ Ve: — A / Teşā: yeşā E / “Sen mülkü dilediğine verirsın, dilediğinden de alırsın.” (bk. Āl-i İmran, 26)

⁴ Şan‘at-ı: şan‘atu ve ; Tā: — A

⁵ Fehm ü idrāku: hem idrāk-u A

⁶ Bî-riyā: kibriyā E

Bā-ḥuşūş oldu müzeyyen bu zemīn
Kim irişdi raḥmeten li'l-‘ālemīn

Na‘ t-ı Resūla ‘llāh Şallallāhu ‘Aleyhi Ve Sellem Ve Fī-Ḳāfiyeti’n-Nūn¹

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
Eyā ey mazḥar-ı nūrı deriḥşān-ı felāketden
V’eyā ey aḫher-i şemsi bediḥşān-ı risāletden²

2B

Mücellā pertev-i ḥüsniñ hezārān mihr-i tābından
Mu‘ allā ḫalkıñ evşāfi müberrādur kemāletden³

Bu ‘ālem teşne-mā iken bulupdur ḫaṭre-i ḫayvān
İrişdi gevher-i şer‘iñ bu deryā-yı selāmetden⁴

25 Sebīl-i himmetiñ bilen muḫalled devleti buldı
Ṭarīḫ-i nefretin bulan ḫalāş olmaz ḫalāletden⁵

Olinmaz ḫaṭre-i vaşfiñ nihāyet ola mı baḫre
Bilinmez gevher-i *levlāk*⁶ ḫaberdārem bidāyetden⁷

¹ A, Na‘ t-ı Resūl Şalla‘llāhu ‘Aleyhi Ve Sellem D, Baḫr-i Remel E, — İ

² Ey: — A / Eyā: elā D / Nūr-ı: rü-yı E // Aḫher-i: mazḥar-ı E / Bediḥşān: Bedaḫşān-ı: D,E

³ Evşāfi: ey şāfi D / Kemāletden: kemālinden A, maḫālatdan D

⁴ Teşne-mā: teşne-māt A,B / Bulupdur: bilipdür E // Şer‘ üñ: şem‘ üñ B/Selāmetden: selāletden A,D, selāsetden E

⁵ Bilen: bulan B // Bulan: tutan B

⁶ Levlāk: evlāk D / “*Levlāke levlāke lemā halaktü'l-eflāk*” *Sen olmasaydın bu alemleri yaratmazdım*, anlamına gelen kutsi hadisten iktibas edilmiştir.

⁷ ḫaṭre-i: — E // Levlāk: evlāk D

Baħr-i Remel Ve Fī-Ḳāfiyeti'l-Vāv¹

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Gel ey dil mihr-i dünyādan ḥazer kı1 bī-vefādur bu

Şafāsı cāvidān olmaz zīrā kân-ı cefādır bu²

‘ Arūs-ı bī-nevādur kim kimesne idemez tenkīḥ

İder mi bıkırını izāl hezārān āşinādur bu³

Cemāl-i nā-pesendini nigāhı inkişāf ider

Görinür şüretā ra‘ nā velākīn bed-liḳādır bu⁴

30 Zülāl-i sāğar-ı rengīn ider teşne-dile i‘ t̄ā

İçen ser-mest-i ḳan olur şerāb-ı nā-sezādır bu⁵

Eger bir ḳatresi seyl-āb iderse ḳalb-i maḥzūna

Ḥarābı yāb ider cismi ‘ aḫā-yı pür-ḥaḫādır bu⁶

Ve yā bir zerre zehrinden irerse bu dil-i cāna

Ebed bulmaz belāsından necātı kim ezādır bu⁷

Virir genci ‘ ayān evvel ḳadīm-i mihrbān-āsā

Nihānī renc ider şoñra ki derd-i bī-devādır bu⁸

¹ A, Baħr-i Ṭavīl B, Baħr-i Hecez E, — D

² Dil mihr-i dünyādan: mihr-i dil-i dünyāya A, Dil: — B // Olmaz: olmaz ki D / Kân-ı: çoḳ D

³ Bī-nevādur: nevādur ; Kimesne: kimseler A // İzāl: zāl A, inzāl B,C,D,E

⁴ 29a: Cemāl nā-pendini mekkār gehi keşf ider ‘ ayyār C / Nigāhı: nigāhın E

⁵ İ‘ t̄ā: a‘ t̄ā E // Ḳan: cān D

⁶ ‘ Aḫāyı: beḳāyı B

⁷ Zehrinden: mihrinden A,B,E, nehrinden C/İrerse: iderse C, E//Kim: kem A, C/Ezādır: adādur A,B,C,D

⁸ ‘ Ayān evvel ḳadīm-i: ḳadīm evvel ‘ ayān-ı D // Ki derd-i bī: aña derd-i B, C / Devādır: nevādır D

Hevāsı intihā bulmaz budur a‘ dā-yı zü’l-vecheyn
Edāsı müntehā olmaz bilinmez mā-cerādır bu¹

35 Eyā bilmem ne hāletden idersiñ terk-i endīşe
Seni bir gün bu hāletden ırağ iden belādur bu²

Ki senden ibtidā kanı gelenler n’oldı bu cāya
Ġubār-ı cismini dāmīde kılmışdır hevādır bu³

3A Yā kanı behter-i ‘ālem Resūl-i kibriyā n’oldı
Ne itdi ol şehinşāha ne hūlķ-ı bed-gedādır bu⁴

Ķanı Şiddīķıla Fārūķ kanı ‘Oşmānile Ħaydār
Ħuşūşā āl-i aşhāba ne kıldı ne revādır bu

Ħasan geldi bu bezm-i nā-sezā içre ne kām aldı
Aña cāmı virüp sākī didi iç zehr-i mādır bu⁵

40 Ħüseyn-i Müctebā geldi bu şahn-ı rezmgāh içre
Didiler ĝayrı vir cāmı ki deşt-i Kerbelādır bu⁶

¹ Zü’l-vecheyn: ol vecheyn D // Müntehā: intihā D, E

² İdersiñ: iderse A / Terk-i: gerçi C // Bu hāletden: hayāletden A, C hayālīnden B

³ Ki senden ibtidā kanı: nefār kılmı senden evvel kim D // Ġubār-ı cismini dāmīde kılmışdır: ĝubār-ı cismini dāmīde kılmış A, ĝubār-ı cismi dāmīde hemān kılmış B, ĝubār-ı cismi dāmīde kılmışdır C, ĝubār-ı cismini dāmīde kılmışdı D / Hevādır: hebādır D, E

⁴ Ħulķ-ı: hūlķ-ı D, E

⁵ Kām aldı: hāl oldı B, C // Cāmı virib sākī: sākī virib cāmı D

⁶ Remzgāh: zermgāh AB,E, rız mekān D

Ḳaṣīde-i Murabba^{c1}

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Gerdiş-i gerdün elinden kimse bir kām almadı

Cevrile cān virdi bir dem zevk-i eyyām almadı

Sākī-i devrān virir her teşneye āb-ı ecel

Kimdir ol bu bezme geldi destine cām almadı²

Sebeb-i Te'lif-i Beḳāyī Baḫrül-Müseddes Ve Fī-Baḳiyye-i Ḳāfiyeti'n-Nün³

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Meger bir gün eḫibb-i āşinādan

Dirildiler tebār-ı Müctebādan⁴

Dutup dest-i ta' arruzla giribān

Didiler söyle kār-ı bī-vefādan⁵

45 Beyān it gerdiş-i devrān cefāsın

Ḥaber vir Kerbelā-yı nā-sezādan⁶

Görelim pişe-i gerdünü ey yār

Hem āgāh olalım bu mā-cerādan⁷

¹ A, Murabba^c B, Beyt-i Sa^c di D, Beyt E, — C

² Virir her teşneye āb-ı ecel:elinden teşne virdi bu ecel D, seni virir her teşne āb-ı ecel E

³ Sebeb-i Te'lif-i Kitāb-ı Kerbelā B, Sebeb-i Te'lif-i Vak^c a D, Baḫr-i Meşnevī E

⁴ Müctebādan: Muştafādan C

⁵ 44: — E / Kār-ı bī-vefādan: kār-ı vefādan A, bār-i Kerbelādan C

⁶ 45-86: — B / Ḥaber vir Kerbelā-yı nā-sezādan: Hem āgāh olalım bu mā-cerādan A

⁷ 46: — A

Didim anı beyān itmiş Fuzūlī
Dimişdir ibtidā-yı intihādan¹

Didiler neşr ile itmiş beyānı
Sen anı eyle nazm-ı müntehādan²

Ki naql itmiş vefāt-ı Muşafāyı
Dimiş cüz³-i belā-yı enbiyādan³

50⁴ Ayān itmiş daḥı Zühre vefātın
Beyān itmiş vefāt-ı Murtaẓādan

3B Bular meşhūr olupdur nāş içinde
Bilindi ibtidāsı intihādan⁴

Hemān bize beyān it Kerbelāyı
Ḥasan nūş itdigi hem zehr-i mādan⁵

Didim taqrīr ise veznile sizi
Ḥaberdār idem āl-i Muşafādan⁶

Murād itdim idem veznile taqrīr
Ġazā-yı Kerbelā-yı pür-cefādan⁷

¹ İbtidā-yı intihādan: intihā-yı ibtidādan A

² Anı: — C, E // Nazm-ı müntehādan: nazmı ol müntehādan C

³ D³de mısralar yer deġişmiştir. / Muşafāyı: Muşafādan C, D

⁴ Nāş: ḥalk C // Bilindi ibtidāsı intihādan: bildirdi intihāsı ibtidādan A

⁵ Hem: ol C, D

⁶ Sizi: sözi D, sezā E // İdem: ideyim C / Āl-i: anı E

⁷ 54a: Murād itdim veznile taqrīri ben D

55 Müzeyyen eyleyim ‘uryāna neşrin

Hezār elvānile mevzūn ḳabādan¹

Mu‘ ayyen ola tā kim āl-i evlād

Ne çekmişdir bu dehr-i mā-sivādan²

Nice dünyāniñ endiḫsin görince

Ricāl ağlar şehīd-i Kerbelādan³

Eser bād-ı semūmı bāğ u cāna

Nihāl ağlar şehīd-i Kerbelādan

Firāḳ-ı bī-necātñ teşnesiçün

Zülāl ağlar şehīd-i Kerbelādan

60 Görüp dest-i cefāda rezmgāhı

Cibāl ağlar şehīd-i Kerbelādan⁴

Ḥayāl-i rencini ḳılsa te‘emmül

Kemāl ağlar şehīd-i Kerbelādan⁵

¹ 55: — C / ‘Uryāna: a‘lān D, ‘uryān-ı E

² Tā kim: ki tā A

³ Nice dünyāniñ endiḫsin: Nisā dünyā endiḫsesin A, nisā dünyāniñ endiḫsesin C, senā dünyāniñ endiḫsin E

⁴ Rezmgāhı: Zermgāhı A, remzegāhı C, bezmgāhı D

⁵ 60 ile 61 D ve E’de yer deḫişmiştir. / Ḳılsa te‘ammül: görse tefekkür D

Ḥazret-i İmām Ḥasanuñ Zehri Nüş İdüp Şehid Olduđı¹

mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün

Gel ey derd-i ğama olan giriftār

Gel ey meydān-ı mihnetde zaḥımdār²

Gel ey gerdün güliniñ kār u zārı³

Gel ey mahzūn iliniñ pāydārı

Beyān idem saña yār-ı cihānı

‘Ayān idem saña kār-ı nihānı⁴

4A 65 Eger tevfiķ iderse Kibriyādan

Irağ olur ise bu dil riyādan⁵

Saña naķil ideyim Kerbelāyı

Saña tibyān ideyim her belāyı

Kişiniñ şanı olunca ‘ulādan

Ḥalāş olmaz ebed renc ü belādan⁶

Belādur ehl-i derdiñ yādgārı

Belādur mübtelāniñ ğam-güsārı

¹ A, Ḥazret-i İmām Ḥasanuñ Zehri Nüşü D, Baḥr-i Beyān Remel İmām Ḥüseyniñ Şehid Oldığın Beyān E, — C

² Derd-i ğama: derde nice D, E // Zaḥımdār: raḥımdār E

³ Kār u zārı: zārı kārı C

⁴ Nihānı: cihānı D

⁵ Riyādan: kibr ü riyādan A

⁶ Olmaz: bulmaz A / Ebed: ider C

Belâ da‘vâ-yı ‘aşkıñdur güvâhı
Belâ sevdâ şebiniñ bedr-i mâhı¹

70 Belâdur derd-i ‘uşşâkıñ devâsı
Belâdur renc-i müştâkıñ şifâsı²

Muhabbet ol kişiye oldı maḥbûb
Belâlar oldı anıñ üzre menşüb³

Buyurmuşdur daḥı şâh-ı risâlet
Bu aḥbâra gel imdi kıl ri‘âyet⁴

Muḥakḳaḳ bil ki bir ḳavme İlähî
Muhabbet ḳılsa anlara nigâhı⁵

Ḳılır anı belânıñ ibtilâsı
Olur maḥbûb muhabbet mübtelâsı⁶

75 Cihân içinde eşeddü ‘uḳûbet
Kime geldi dir iseñ her muşîbet

Gelüpdür ol Ḥasan hem Müctebâya
Ḥüseyne kim şehîd-i Kerbelâya⁷

¹ 69: — C, E / Mâhı: kârı A

² Belâdur: belâ E / Devâsı: da‘vâsı A // ‘Uşşâkıñ: ‘uşşâkıñdur E

³ Baḥr-i Meşnevî D / Muhabbet ol: muḥıbb oldı A, E, mucîb oldur D

⁴ 72: — D

⁵ 71 ile 73 D’de yer deḡişmiştir.

⁶ İbtılâsı: ibtidâsı A, C // Olur maḥbûb: maḥbûb olur A

⁷ Ol: bil C, E / Hem: ol C, E bil D // Kim: hem C

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Her belā kāmı Ḥasan hem Ḥüseyin
Seyyid-i şübbān-ı cennet nūr-ı 'ayn¹

Baḥr-i Remel Ve Kāfiyetü'r-Rā²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bu rivāyet pīşesinden cān u dil bīzār olur
Rāvīler endīşesinden dīdeler hūn-āb olur³

4B Çünkü hicret kıldı peyğam-ber Medīne şehrine
Fāṭıma geldi hem 'Alī anda istiqrār olur⁴

80 Hicretiñ dördinci yılı geldi dünyāya Ḥasan
Hem beşāretle Resūl-i Kibriyā iḥbār olur⁵

Geldi Zühre ḥānesine işidüp anı Resūl
Didi ma' sūmı getürün gör nice esrār olur

Naql ider Esmā ki anı şarı ḥırqaya şarup
Ben getürdim ol Resulu'llāha çün iḥzār olur⁶

¹ Hem: ile C

² A, Beyt Baḥr-i Hicret D, Baḥr-i Beyān-ı Remel E, — C

³ Rivāyet: muḥabbet C // Rāvīler: bu revāt D, rivāyet E

⁴ Fāṭıma geldi hem 'Alī: Fāṭıma vü 'Alī geldi C

⁵ Yılı: günü D // Resūl-i Kibriyā iḥbār: Resūlu'llāh istiḥbār C, E

⁶ Ki: kim D, E / Esmā ki anı: kim anı Esmā C

Çün Resûl görince anı didi yâ Esmâ saña
Dimedim mi şarı renge şarma kim iẓhâr olur¹

Bir beyâz renge şarup virdim mübârek destine
Aldı telķin eyledi kim ğarka-i envâr olur

85 Yâ ‘ Alî didi bu tıflıñ ismine ne diyelüm
Sen bilirsıñ yâ Resûlu’llâh deyüp enzâr olur²

Ol Resûlu’llâh didi ben de tecâvüz itmezem
Görelim elbetde emr-i fâ‘ il-i muhtâr olur³

Geldi Cebrâ’il didi kim Hâķ selâm itdi saña
Koydı ol ma‘ sūmıñ ismini işit ikrâr olur⁴

Çün ‘ Alî Mūsāya Hārūn menzilindedür saña
Anıñ oğlı Şîr Beşîr ismini koy âşâr olur⁵

Ya‘ nî süryānî dilince ismidür anıñ Hāsan
Çün Hāsan didiler aña dilde ismi cār olur

90 Diñle evşâf-ı cemîliñ tâ biraz naķl idelim
Baħr içinden alayım bir kaçre kim işâr olur⁶

¹ İẓzâr: iħşâr D, aħşâr E

² Enzâr: inzâr E

³ 86: — E

⁴ İsmi: ismin sen B, C

⁵ Menzilindedür saña: menziline durur E // 87 D ve E’de 89’dan sonra yazılmıştır. 86b ile 87b D ve E’de yer deĝişmiştir. / Şîr Beşîr ismini koy: Beşîr ismini kodı E

⁶ İçinden: içinde B,C,E / Alayım: alalum B / işâr: enhâr D, E

Ṭarḥ idem ol atreyi kim t ki ir olmaya
Çünkü atreye zikr olunca yine bir ebar olur¹

Dşesinden drri ihr eyleyim avvsve
Y anı arrf-1 rb kim bugün bzr olur²

Rvler didi meger bir gn Resl-i Kirdgr
Ggsine aldı Hsanı bu hber nar olur³

5A Didi *allhumme inn hbbe fe eabbeh*
Severem ben bunu sen de sev bu sz bear olur⁴

95 Mescid iinde  ibdet ider iken hem Resl
Yanına geldi Hsan n nzr-1 ddr olur⁵

Ṭutdı hem geysların ya n ml abe ider
Eyledi anı der-g bil nice abr olur⁶

Srdi yzin yzine hem bu hdi syledi⁷
B-1 nında bil anı efkati enhr olur

***allhumme eabbeh ve eabbeh men yuibbeh*⁸**

¹ Ṭarḥ: ar A / Kim t ki: ben t kim D, kim t kim E // Zikr: deiz: A, E / Yine bir: yine A, E

² 92: — C,E / Dşesinden: rzeminden B, nzesinden D

³ Didi meger bir gn: didiler bir gn ol C, itdi rivyet ol D // Nar: ar C

⁴ 94: — C,D / “*Allahım, ben onu seviyorum, sen de sev.*”

⁵ İder iken: iderken A // Yanına geldi: grdi yanına C / Hsan n: n Hsan A

⁶ Hem geysların: geyslarını B / Ml abe: tabl A / Ya n ml abe ider: ml abe eyledi C // Eyledi anı: anı eyledi D / Bil: gr D

⁷ Yzin yzine: yzine yzini C / Hem : — A

⁸ B, Allahmme Eibbe ve Eibbe Men Yuibbe'l-Hsan ve'l-Hseyn bbn Men Yuibbe A, Hd Allahmme Eibbe ve Eibbe Men Yuibbe D, — C,E // “*Allah ’ım onu sev ve onu seveni de sev*”

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bu yiter kim anlarıñ şānında buyurdı Resūl
Şöhreti şemsinde rāz-ı pür-ziyā envār olur¹

*el-ḥasan ve'l-ḥüseyn seyyid-i şübbān-ı ehle'l-cenneti*²

*Mesnevi*³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ya' nī buyurdı Ḥasan ile Ḥüseyn
Ehl-i cennet ser-firāzı nūr-ı 'ayn

100 Bir gün oturmuşdı fahrü'l mürselīn
Cem' olup geldiler aşhāblar hemīn

Hem Ḥasan geldi oturdı nā-gihān
Döndi aşhābına peygām-ber hemān⁴

Didi bu oğlum Ḥasan server durur
Hem ḥalīmdür seyyid-i şevher durur⁵

Bir vāḳitde ceng içün leşker gele
Tā bunıñ bir sözi ile şulḥ ola⁶

¹ Şemsinde: şānında D

² B,D, — C,E / A'da 97'den önce yazılmıştır. "Ḥasan ve Ḥüseyn cenneteki gençlerin efendileridir."

³ A, Baḥr-i Ṭavīl E, — B,C,D

⁴ 101: — D / 102: — C

⁵ Bu oğlum: oğlum bu A

⁶ Bir sözi ile: sözi ile anlar C / Sözi ile: söziyle A

İbn-i ʿAbbās naql ider peyğam-berîñ
Meclisinde oturırken serverîñ¹

105 Fâtıma çün geldi feryād eyledi
Yok Hasan hem Hüseyin baba didi²

Hem ʿAlî yokdur ki bula anları
Sen kayurma didi ol cenānları³

5B Anları şaqlar Hudā olma melül
Hem duʿā kıldı elin tutdı Resül⁴

Geldi Cebrâi'l virüp Hağdan selām
Didi kim sen çekme ğam hiç yā imām⁵

Bil efāzıl ehl-i dünyadır olar
Hem eʿāzım ehl-i ʿuqbâdır olar⁶

110 Gönderüp iki ferîşte ol Ğanî
Perr ü bāl üstinde tutmuşlar anı⁷

Ol Benî Bahhâr hañiresündedür
Ol melâ'ikler nazîresindedür

¹ Peyğam-berîñ: peyğam-beri D // Serverîñ: serveri D

² Geldi: gelüp C / Çün geldi: geldi çü D // 105b: Baba ğā'ib hem Hasan Hüseyin didi D / Hem: ile C, ve E

³ 106: — D / Yokdur ki: yokdur A / Ol cenānları: ol cānları A, B, hem ol cānları C

⁴ 107: — B

⁵ Sen çekme ğam hiç: sen çekme hiç ğam A, ğam çekme aşlā C

⁶ Efāzıl: fāzıl-ı A // Eʿāzım: aġāzım-ı A, aña kim D

⁷ Ferîşte: ferîştâh D // Üstinde tutmuşlar: üstine almışlar C

Vardı peygām-ber haṭīreye hemān
Ol Ḥasanı aldı getürdi ‘ayān¹

Hem Ḥüseyni bir ferişte getürür
Ol Ebū Eyyüb Enşārī görür²

Görmedi çün kim melā’iki hem ol³
Şandı ikisin de götürmiş Resūl

115 Didi kim vir bunlarıñ birin baña

Tā sebük-bārлық ola ḥāşıl saña

Didi peygām-ber Ḥasan bil bendedir
Hem Ḥüseyn bir melek egnindedir⁴

Ol Zübeyr oğlı rivāyet eyledi
Çün Ḥasan aḥlākını ol söyledi⁵

Didi bir gün eyledim ‘azm-i sefer
Cū‘iyetden qalmadı bizde zafer⁶

Vardı naḥlistāna çün kim ol imām
Yoğıdı ḥurma daḥı anda temām⁷

¹ ‘Ayān: revān C, D, E

² Ol Ebū: anı ol D

³ Hem ol: ol A, B

⁴ Ḥasan bil: bil Ḥasan A, C, E // Egnindedür: elindedür D, E

⁵ Çün Ḥasan: Ḥüseyn B, hem Ḥasan D / ol: hem B, şerh C çün D

⁶ Cū‘iyetden: çün rai‘yetden C / Zafer: eğer B

⁷ Ol: — A / Naḥlistāna çün kim ol: ol naḥlistāna çün kim E

120 Ben didim olaydı Һurmalar yezād

Dām-ı çoğdan bir dem olaydım āzād¹

İşidüp anı Һasan kıldı du[‘] ā

Didi Һurma vir bize sen ey Һudā²

6A

Zāhir oldı anda bir Һurma hemān

Bitdi Һurmalar yediler ol zemān³

Bu [‘]aceb midür ki oldur [‘]āl-i zāt

Şāh-ı [‘]ālem nūr-ı çeşm-i kâ[’]ināt⁴

Kim kıla anıñ vilāyetin temām

Kim kıla anıñ kerāmātın [‘]ayān⁵

125 Çünkü vaşf olmaz şıfātından saña⁶

Söyleyim bārī vefātından saña

Baħrū’l-Hezec Kāfiyetü’r-Rā⁷

fā[‘]ilātün fā[‘]ilātün fā[‘]ilātün fā[‘]ilün

Bir fenā dünyā ki evvel yār olup mihrin virir

Soñra raħmin terk idüp aғыār olur Һaħrın virir⁸

¹ Yuzād: buzād A, yuzād B, C // Olaydım bir dem: bir dem olaydık A / Olaydım: olaydı C

² Sen ey Һudā: bār-ı Һudā C

³ Yediler: yidik B

⁴ 123: — C / Ki: kim B, E / Oldur: ol kim D

⁵ Vilāyetin: velāyet D / Temām: ol temām A, beyān B, C // [‘]Ayān: beyān B, temām D, E

⁶ Olmaz: olunmaz A / Saña: Baña C

⁷ A, Kāfiyetü’l-Müseddes Min-Baħri’l-Hezec D, Beyt E — C

⁸ Ki evvel: evvel kim B/Ki: kim A,D,E // Raħmin: raħmi C, D, E / İdüb: ider B / Olur: olup C, E

‘ Āķıbet ider anı mūy-ı gedāya ihtiyāc
Her kime Őimdi Sūleymān olmaĝa mūhrin virir¹

Kimini zillet derinde ser-nigūn ider kimin
Mūlk-i rif atde Feridūn olmaĝa dehrin virir²

Kerbelā deştinde kimin eyledi teşne Őehid³
Sākī-i gerdūn elinden kimine zehrin virir

Baħr-i Hezec Remel Ve Ķāfiyetü'n-Nūn⁴

fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilātūn fā' ilūn

130 Bu rivāyet nālesinden kimse Őādān olmasun
Tā ĥikāyet jālesinden ĝonca ĥandān olmasun⁵

Bir piyāle jāledür kim 'ālemi medhūŐ ider
Cür'asından nūŐ idenler nice sekrān olmasun⁶

Diñle imdi naķl ideyim n'oldı aħvāl-i Ĥasan
Zāhir idem naẓmını neşrinde penhān olmasun⁷

Kūfe Őehrinde mūsekkın olmiŐidi ol 'Alī
İtdi ĥalka Şer' i icrā tā ki nā-dān olmasun

¹ Anı mūy-ı: Seni mūr-ı A, anı mūr-ı C / Gedāya: gedāya daĥı A // Her: hem E

² 128: — C / Zillet: zinet E // Mūlk-i: mālīk-i A / Olmaĝa: eyleyüp A

³ Eyledi teşne: teşne hem eyler C / Teşne: āteŐine E

⁴ A, Ķāfiyetü'l-Murabba' min-Baħri'l-Hezec D, Baħr-i Remel E, — B,C

⁵ Nālesinden: tā ki senden A // Jālesinden: jāyesinden A, nāliŐinden C

⁶ 131: — C / Piyāle jāledür: piyāle zārdur B, beyāna rāzıdur C, peyāle rāzıdur D / İder: ider ol

⁷ Naẓmını neşrinde: neŐrini tā bende D

Hâkim itdi hem Mu^ç âviyyeyi şehrin şâhı çün
 Kaşr idem bu sözleri kim cümle tibyân olmasun¹

6B 135 ^çAbdu'rahmân İbn-i Mülcem adlu vardur bir la^çin

Kaşd iderdi kimse kaşdı şâh-ı merdân olmasun²

Kılıcın zehriyle seyl-âb itdi hengâm-ı seher
 Buldı mescidde ^çAlîyi böyle düşmân olmasun

^çÂkıbet fırsat bulup urdı namâz içre anı
 Kaçdı ol dem ya^ç nî kim bu iş nümâyân olmasun³

Ehl-i Kûfe geldi gördi hem Hüseyinle Hasan
 Zâr u efgân eylediler nice giryân olmasun⁴

Hem didi olsun halîfe ekber evlâdım Hasan
 Bey^ç at itsün âl-i aḥbâbım perişân olmasun

140 Bil imâm işnâ^ç -aşerdendir Hasan hem Müctebâ⁵

Nür-ı çeşm-i Murtezâdur nice zî-şân olmasun

Çün serîr-i salṭanatda ḥâs u ^çâmı cem^ç idüp
 Huṭbesinde nice minber pây-ı nūrân olmasun⁶

¹ İtdi: idi ; Mu^ç âviyyeyi: Mu^ç âviyye ; Şehriñ şâhı: şehri Şâma B,C,D,E / Mu^ç âviyye: Mu^ç âviyye anda C // İdem: idelüm C, idüp E / Kim cümle: cümle C

² ^çAbdu'r-rahmân: ^çAbdu'rahmân (vezin gereği) / Adlu vardur bir la^çin: var idi bir la^çin âdū A // Kaşdı şâh-ı merdân: şâh-ı merdân kaşd-ı merdân A, kaşdı daḥı şâdân D,E

³ İçre anı: içinde kim D // Ya^ç nî kim bu iş: bu iş kim ya^ç nî D

⁴ 138: — C / Hüseyinle Hasan: Hasan ile Hüseyin E

⁵ Hem: ol B

⁶ Nice: — A

Hem benem İbn-i Beşîrî'n-Nezîrî ol Hâşimî
Taht-ı hükümimde olan nâ-şâd-ı revân olmasun¹

Evc-i hürşîdim şu'âc -ı iltifâtımda benim
Şemmedâr olsun ki hiç h'vâh-ı şebistân olmasun²

Cedd-i pâkım dîn-i hâkka da'vet itdi sizleri
Cehd-i sa'y itdi ki kimse ehl-i tuğyân olmasun³

145 Hem benem atam 'Aliyyü'l-Murtezâdan sizlere

Çün sa'âdet irdi kim evşâf-ı imkân olmasun⁴

Ben de sizi anlarıñ yolına ihdâ eylerem
Tâ ki cehliyle kimesne şâhib-ı işyân olmasun⁵

Kim baña tâbi' olursa tâbi' olur anlara
Kim baña olsa muhâlif anlara yâr olmasun⁶

İbn-i 'Abbâs tûrdı didi yâ kavim imâm Hâsan
Bey'at ister kimseniñ tâ'ahdi noqşân olmasun⁷

¹ İbn-i Beşîrî'n-Nezîrî ol: İbn-i Beşîr ibn-i Nezîrî B, C, İbnü'l-Beşîrî'l-Nezîrî'l D, İbn-i Beşîrî'n-Nezîrî E // Olan: olanlar C / Nâ-şâd-ı revân: nâ-şâd-ı devrân B,D,E, şâh-ı devrân C

² 143: — C,E

³ Da'vet itdi sizleri: itdi sizleri şurû' A // Cehd-i sa'y itdi ki: ceddim sa'y itti ki A, cehd-i gayret eyledi kim D / Ehl-i tuğyân: tuğyân D

⁴ Çün: çok A,B / İrdi: itdi C

⁵ Eyleyem: iderem B,D,E // Cehliyle: cehdiyle E

⁶ 147: — E / Tâbi': bil ki A // Olsa: olur B / Yâr: yâran A, bân C, D

⁷ Ahdi: kavli D, E

Cümle zār idüpsemi¹ nā hem aṭa¹ nā didiler

Kim aniñ yolında ḳurbān olmayan cān olmasun¹

7A 150 İbn-i Mülcemi getürdi didi kim atam saña

N'eyledi kim söyle tā penhānı a¹ yān olmasun²

İbn-i Mülcem didi bu taḳdīr imiş oldı ¹ ayān

Ḥākim-i Şām ḳatlin ister kim dil iḥzān olmasun³

Bir ḳılıç urdı la¹ ĩni iki pāre eyledi

Cismini eyledi iḥrāk aña meskān olmasun⁴

Rāvī ider ḳırḳ biñ ādem anda bey¹ at itdiler

İrtifā¹ buldı nice şems-i dirahşān olmasun⁵

Çün işitdi ḥākim-i Şām ol Mu¹ āviye hemān

Ḥavf ider kim aḥter-i tevcihi tābān olmasun⁶

155 Aldı altmış biñ eri kim ol ¹ Irāḳı ḥıfz ide

Tā ki kimse taḥt-ı iclālinde fevkān olmasun⁷

¹ Cümle: cümlesi A / Hem: ve D / “İşittik, itā¹ at ettik.” (bk. Bakara, 285) // Anuñ: senüñ B, daḥı D, E

² Getürdi: getürdiler; kim: — D / Getürdi didi: getürüp didiler E // N'eyledi: n'eylediyse; tā penhān-ı ¹ ayān: ¹ ayān tā ki penhān D / A¹ yān: ¹ işyān E

³ Didi: didi kim A

⁴ Eyledi iḥrāk aña: iḥrāk eyleyüp nā-pāka A, iḥrāk eyledi nā-pākı B,C,E

⁵ Rāvī ider ḳırḳ biñ ādem anda: rāvīler ider anda ḳırḳ biñ A

⁶ Şām: şām-ı D // Tevcihi: tevciyye E

⁷ 155: — E / Ki kimse: kimesne A

Bu yağıadan aldı kırk biñ leşkeri çünkim Hasan
Vardı istikbâle didi ceng-i meydân olmasun¹

Vardı Bağdâd kırbına çün anda istikrâr ider
Leşkerine didi kimse meyl-i fettân olmasun²

Ben umûr-ı mülk için aşıla hüşümet itmezem
Salţanat için bu meydân içre cevlan olmasun³

Bunca er cem^c olmuş idi nehy ile ğârât için
Gördiler kim meyli yoğıdur arada kıan olmasun⁴

160 Cümlesi oldu muğıâlif orduyı yağıma idüp

‘ Aşı̄ oldu ‘ âlem içre böyle insân olmasun⁵

Çün Hasan gördi bu hâli gitdi Bağdâd şehrine
Yetdi Hazrec İbn-i Dıhye bahr-i meydân olmasun⁶

Fırşat ister idi vardı vurdı bir çarbi aña
Zümre-i aqrânda bu resmile yârân olmasun⁷

¹ Çün kim: tâ kim B, kim çün D // Ceng ü: cenge A, C

² Kırbına: şehrine B // Didi: didi kim B

³ İtmezem: kılmazam B, D, E

⁴ Kim: çün A / Yoğıdur: yoğı kim A, B

⁵ İdüp: için A

⁶ Bahr-i meydân: bahre meydân A, bahr-i mendân C, E

⁷ Vardı vurdı bir çarbi: varup vurdı bir çarbi A, vardı urdı hem bir çarb D, vardı urdı hem bir çarb E // Resm ile: resme C

Ṭuṭup anı öldirirler vardı Bağdāda imām
Yarasını bağladılar tā ki hicrān olmasun¹

Ḳasīde-i Murabba²

7B *fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*
Çarḥ-ı gerdünñ elinden nice efgān olmasun
Cism-i ḥūnum ḳan döküp dil nice nālān olmasun³

165 Söz virüp bāzār-ı miḥnetde alur cān naḳdini
Devr-i zālīm kimseye cān ile cānān olmasun⁴

Perverişi pür-bahādur nān virirse cān alur
Bu serāy-ı mīzbāna kimse mihmān olmasun⁵

Bir gedāveş gūşe-i 'uzletde olsun cāvidān
Tek seniñ rāyiñle bu 'ālemde sulṭān olmasun

Mesnevī⁶

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün
Ḥasan ḥazretleri bildi cefādan
Eşer yok Kūfe ehlinde vefādan⁷

¹ Öldirirler: öldürdiler A, B

² A, — B, C, D, E

³ Efgān: hicrān D, E // Döküp: döker D, dökem E

⁴ Söz virüp: söz virir B, server-i C

⁵ 166-167: — E / Serāy-ı: şarāb-ı C

⁶ A, Ḳāfiye-i Baḥrū'l-Meşnevī D, Baḥr-i Meşnevī E, — B, C

⁷ Ehlinde: ehlinden A, B, C

Dağı eş-şulhı hayrun muḳtezāsı

Olur şulḥ itmege anıñ rızāsı¹

170 Mu‘ āviye ile şulḥ itdi ol şāh

Medīne şehrine çün vardı nā-gāh²

Didi ehl-i Medīne kim eyā sen

N’içün şulḥ eylediñ ey rüy-ı aḥsen³

Didi kim ḥaznedār-ı ḥikmetüz biz

Velāyet rütbedārı rif atüz biz⁴

Bize zāhir olan size nihāndır

Size meşūr olan bize ‘ ayāndır⁵

Henüz iki cevānib leşkeriniñ

Temām olmadı ‘ ömri hiç biriniñ⁶

175 Şavaş-ı Kerbelā ma‘ lūm içündür

O ancaḳ Hüseyin-i mazlūm içündür

Müyesser itmedi cengi baña Ḥaḳ

Müyesser oldu zehr içmek muḥaḳḳaḳ⁷

¹ Dağı eş-şulḥ-ı : didi el-feth-i ḥayra E / Dağı: didi D / “*Sulḥ hayırlıdır.*”

² Nā-gāh: o şāh E

³ Ehl-i Medīne kim: yā ehl-i Medīne C // N’içün şulḥ: çün eyü D / Şulḥ: — E

⁴ 172: — C,E

⁵ Meşūr: maḡbūb ? C

⁶ 174: — E / Cevānib: cānib C

⁷ 176 ve 177 A’da yer deḡişmiştir. / Cengi: çünki A,D, çün kim E

Medīnede baña fermān olupdur
 Hüseyne Kerbelā ihsān olupdur

8A Umürin her biri bir vaqte merfū^ç
 Her evkāt oldu çün bir emre mercū^ç ¹

Medīnede çün ol şāhib-sa^ç ādet
 Müsekkın oldu kıldı istikāmet²

180 Velī fitneler i^ç lām itdi a^ç dā
 Anın def^ç ine iqdām itdi a^ç dā³

Varidi Başrada aḥbābı anın
 Muvāfiq yārānı ensābı anın⁴

Temām otuz sekiz aḥbābın o dem
 Bahāne eyleyüp öldirdiler hem⁵

Ḥasan ḥazretleri işitdi anı
 Diyār-ı Şāma^ç azm itdi^ç ayānı

İrişdi Mūşıla çün kim o dildār
 Ki Sa^ç d-i Mūşılī^ç oldu ḥaberdār

¹ 178-180: — E / Oldı çün bir emre: bir umūra A, bir umürin oldı B, bir umūra oldı C

² Ol: — A

³ Def^ç ine: ref^ç ine A

⁴ Yārānı: yār idi E

⁵ Temām: anuñ; Aḥbābın: aḥbābını; O dem: hem B

185 Varup karşı ider ikrām-ı izzet

Müsâfir kıldı itdi dürlü hürmet

Nice gün otırır şeh-zâde anda

Hem ideristirâhat ol mekânda

Revân olup varır Şâma imâm hem

Haberdâr oldı vâlî-i Şâm o dem¹

Gelür karşı ider izzet firâvân

Dağı Şâm ehli hep eşrâf-ı a'yân²

Ziyâde kıldılar izzet imâma

İder ikrâm u râğbetler imâma³

190 Didi bu mâ-cerâyı aña ol dem

Münâsib söz alup andan düzer hem⁴

Yine Mûşıla geldi oldı mihmân

Bu kez Sa' de müsâfir olmaz ol cân⁵

Bir a' dâniñ iner menziline bil

İkâmet ide tâ râhat ola dil

¹ Vâlî-i Şâm o dem: vâlî-i Şâm hem B, E, anda vâlî-i Şâm C, ol vâlî-i Şâm hem D

² Hep: — A, B / Hep eşrâf-ı: anda eşrâf C

³ Kıldılar izzet: oldı izzetler A, kıldı izzetler D, kıldılar izzetler E // Râğbetler: izzetler D, E

⁴ Münâsib söz alup andan: şer'e münâsib sözler A

⁵ Yine Mûşıla geldi: yine gelüp Mûşıla C // Olmaz ol: oldı ol D, E

8B Gürūh nāmında bir mekrūh-ı ecsād
Var idi kim ‘ adū-yı āl-i evlād¹

Anıñ ev şāhibine itdi aḥbār
Zehir vir deyü mālı itdi ikrār²

195 Tama‘ kıldı o mālā oldu azğun
Zehir virdi aña üç kez o mağbūn³

Ḥayāt māni‘ olup kılmazdı te’sir
Mizācı lākin olur idi teksir⁴

Bilürdi Qubdiler zehri ta‘āma
Hiç ifşā itmez idi ḥaş u ‘āma⁵

Utanmasun deyü ev şāhibi hem
Duā idüp anı def‘ itdi ol dem

Murabba⁶

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Āh kim ‘ālem içre bir yār-ı muvāfiq görmedim

Fi‘l-i izhāri vefā bir qavl-i şādıq görmedim⁷

¹ Bir mekrūh-ı ecsād: var idi bir ecsād D

² Aḥbār: ikrār A, B, iḥbār D // Mālı itdi ikrār: itdi mālı ikrār B, E, hem māl itdi ikrār C.

³ Virdi: vir diyü E / Üç kez o mağbūn: üç kerre o mağbūn A, üç def‘ a mel‘ün C

⁴ Olup kılmazdı: kılıp itmezdi B / Kılmazdı: kılmadı C // Mizācı lākin: lākin mizācı A, mizācı likin B

⁵ Qubdiler zehri: zehir Qubdiler E // İtmez idi: itmezdi A, itmedi idi D

⁶ A, Qāfiye-i Beytü’l-Murabba‘ Mine’l-Baḥrū’l-Hezec D, Beyt E, — B,C

⁷ Bir: — A / Qavl-i: yār-ı B / İzhāri vefā bir : izhārına göre D

200 Kimden istersem vefâyı ol cefâ kıldı baña

Bu cihānda hāşılı bir medhe lâyıķ görmedim

*Mesnevi*¹

mefā'îlün mefā'îlün fe'ülün

Çü gördi şāhib-i hāne bu hāli

Gürüha 'arz ider iş bu maķāli²

Bu kez bir şīşe zehri kıldı irsāl

Ḥazır rayhāsın alsa bula ikmāl³

Eger bir ķatresi damsā 'ale'l-hāk⁴

Nebātlar ider idi yaprağın çāk

Yazup bir nāme gönderdi hem anı

Gelürken ol kişi diñle nihāni⁵

205 Yatar bir çeşmede uyurdı ol dem

Bir arslan geldi öldürdi anı hem⁶

9A Ḥasan ḥazretleriniñ bir ğulāmı

Gelürken gördi sen diñle kelāmı

¹ A, Ḳāfiye-i Beyt Baḥrū'l-Meşnevî D, Baḥr-i Meşnevî E, — B,C

² Çü: Çün A, çünkü D / Şāhib-i hāne: şāhib-hāne D

³ Şīşe zehri: şīşe-i zehir E // Alsa bula ikmāl: aldı ikmāl A / Bula: ola B, bulur D / İkmāl: ekmāl D, ishāl C

⁴ Ḳatresi: tamlası D / Damsā: — E, dāma C

⁵ 205b ve 206b E'de yer değışmiş. / Ol kişi diñle nihāni: gördi sen diñle kelāmı E

⁶ E'de ilk mısra yerine 207. beytin ilk mısrası yazılmıştır. / Anı hem: hemān-dem C, hem anı E

Hemān ol nāme-i ŧiŧeyi aldı
 Hāsan öñinde koydı çünki geldi¹

Oқыup saqladı anı o pür-dil
 Hicāb ider deyü ev ŧāhibin bil²

Sa'īd gördi imāmıñ gözi tağyır
 Su'āl itdi n'içün ey kân-ı tefsir³

210 Tağayyürdür mübârek levniñ ey ŧāh
 İmām söz katdı kim olmasun āgāh⁴

Sa'īd aradı buldı nāmeyi hem
 Oқыdı bildi mefhūmını ol dem⁵

Görüp hıŧm itdi taŧra çıqdı fi'l-hāl
 Hem ev ŧāhibini çağırdı der-hāl⁶

Didi kim bil Muḥammed Muŧafādan
 Dağı hem ol 'Aliyyü'l-Murtazādan

İriŧdi mi saña bir dem ziyānı
 Neden itdiñ baña eyle beyānı⁷

¹ Hāsan öñinde koydı: koydı Hāsan uğrına A / Öñinde: Öñine C / Koydı: Koydı C,D

² O pür-dil: ol dil C / Dil: Uŧul B // Evŧāhibin: evŧāhibi A, C

³ İtdi n'içün: idüp didi B

⁴ Tağayyürdür: tağayyür A / Kim: ki C, D

⁵ Oқыdı: oқыup C / Mefhūmını ol dem: ez mefhūmını hem C

⁶ 212: — B / Taŧra çıqdı fi'l-hāl: anda taŧra çıqdı C // Derhāl: didi C

⁷ İriŧdi mi: bunlarıñ iriŧdi mi A // İtdiñ: mücib ki A, irdi B, D, E / Beyānı: 'ayānı D

215 Didi ev şāhibi ḥāṣā ve kellā

Ziyānı görmedim anlardan aṣlā¹

Didi çünkim ziyānı yoḡ görirsin

N'ıçün evlādına zehri virirsin²

İder inkār buyurdı ḡaldırırlar

Eziyyetle hem anı öldirirler³

Ḥasan çünkim mizācı oldu bīmār

Medīne ṣehrīne geldi o dildār⁴

Bir ādem var idi kim ehl-i 'ıṣyān

Adı Mervān Ḥakīmdür kendi düşmān⁵

220 Mezāhirde muḡabbet ider idi

Velī bāṭında nefret ider idi⁶

9B Hemīṣe def' ine tedbīr iderdi

Kim anıñ ref' ine tedbīr iderdi⁷

Var idi bir ḡarı Ansūne bed-kār

Ki dellāl olup ider ya' nī bāzār⁸

¹ "Asla, öyle değil."

² Çünkim: çünki A, kim C / Yoḡ: yoḡdur C // Zehri: zehir A, C, D

³ Hem anı: anı hem C

⁴ Çün kim: ki çün C, çünki E

⁵ Ehl-i 'ıṣyān: murdār ol ān C // Mervān: merdān E

⁶ İder idi: eyler idi D // İder idi: eyler idi D

⁷ Ref' ine: def' ine A, C

⁸ Ansūne: A, B // Olup ider ya' nī: idi ider idi C / İder: iderdi E

Varup Ansūneye çün didi Mervān
Bu sözi Cu' deye var söyle bu ān¹

Yezīd İbn-i Mu' āviye diler hem
Nigāh idüp ala kendini bu dem²

225 Zehir virsün Ḥasan hem ola ihlāk

Yezīde varup olsun hem feraḥnāk³

Ey Ansūne iderseñ bu işi sen
Saña çok māl ikrām ideyim ben⁴

Çün Ansūne bu sözi itdi maḳbūl
Hemān-dem Cu' deye varup didi ol⁵

Didi ey ḥātūn-ı şāḥib-ḥalāvet
Ve yā ey bānū-yı kān-ı melāḥat⁶

Ḳanı sencileyin ḥüsn-i mu' azzam
Ḳanı sencileyin ḥulk-ı mükerrrem

230 Cemālīñ naḳş-ı behterden mu' arrā

Kemālīñ kesr-i ḥübterden müberrā⁷

¹ Didi:—E, vardı B/Çün didi: didi ki C//Cu' deye var: Var Cu' deye A, Cu' deye C/Bu ān: nihān C, ey cānD

² Mu' āviye diler: Mu' āviyeye didiler A // Ala kendini bu dem: ala ol kendini hem C

³ Ḥasana: C / Hem ola: tā olinca A, tā olsun B, olsun C / İhlāk: helāk C // Olsun hem: olasın D

⁴ Māl:mālı A, E // İdeyim: iderem B,D,E

⁵ Sözi: sırrı A // Hemā-dem: hemān C / Varup: varuben C

⁶ Ḥātūn-ı şāḥib: Ḥātūn şāḥib-i A, şāḥib-i ḥātūn C / Ḥalāvet: melāmet C // Melāḥat: ḥalāvet C, D, melāmet E

⁷ Ḥübterden: bihterden D, E

Gerek kim her gice sen ‘ıyş u ‘ışret
İdüp cāna kılasıñ dürlü minnet

N’içün taqvāya vardıñ diñle rāzı
Kıla tā şubha dek her gün namāzı¹

Bilür seccādeyi sīneden a‘lā
Şanur mihrābı ebrūdan mu‘allā²

Huşūşā nice ‘avretler olupdur
Buniñ ‘aқdine hep mahrūm olupdur³

235 Yezid ister seni zevk-i şafāyı
Görüp hem bulasın derde devāyı

10A İşitdi Cu‘ de bu sözi hemen-dem
Cevābına anıñ meyl itdi ol dem⁴

Bu Cu‘ de itdiği işler қatidür⁵
Hasan ҳazretleriniñ ‘avretidür

Ābā ecdādı idi bil münāfıқ
‘Alī anları öldürmişdi sābıқ⁶

¹ Kıla: kılar D / Tā: — C / Şubha dek her gün: her gün şabāha dek C

² Şanur: şanup E / Mu‘alla: a‘lā A

³ Hep: — C / Қalubdur: olupdur A

⁴ Cu‘ de bu sözi hemen-dem: Cu‘ deniñ bu sözini hem D // Ol dem: o dem A, D

⁵ Cu‘ de: Cu‘ deniñ A / İtdiği: itdi hem D, itdi kim E

⁶ İdi: — E

Ḥasan almışdı bu Cu^ç de kızın bil
Nifâk ehli idi kız bu sözi bil¹

240 Dem-â-dem ister idi gör merâmın

Ala ya^ç nî atası intikâmın²

İşidüp bu sözi meyl itdi aña

Nedir didi^ç ilâcı söyle baña³

Gelür Ansüne Mervâna didi çal

Ana Mervân zehirler itdi irsâl⁴

Alup Cu^ç de ıatar bala nihâni

Ḥasan ḥazretleri çün yidi anı⁵

Hemân a^ç zâsı şişdi bildi der-ḥâl⁶

Resûliñ ravzasına vardı fi'l-ḥâl

245 Şifâ buldı ider anda du^ç âyı

Hem istifrâ^ç idüp buldı devâı⁷

¹ 239: — E / Ƙızın: Ƙızı B, C // Ƙız bu sözi: bu kız sözün D

² İster idi gör: isterdi göre A // Atası: atasın E

³ Aña: buña A // Nedir didi: didi nedir B

⁴ Zehirler itdi: zehir itmişdi C, zehir eyledi D

⁵ Alup: alur A / Ƙatar bala: bala ıatar B // Yidi: yedi A

⁶ Hemân: hemân-dem C / Şişdi bildi: şişdiydi C

⁷ Şifâ buldı: şifâlar buldı E // Hem: hemân C / İstifrâ^ç: istifrâk B,C,E

*Beyt*¹*mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün*

N'ičün zālīm aña virdiñ helāhil

Bilürken hāli olursın tecāhil²

Olinca rüz-ı maḥşer Ḥaḳ dīvānı

Saña lāyıkdur aḡlāl ü selāsıl³*Mesnevi*⁴*mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün*

Velākīn Cu' deye kıldı gümān ol

Evine varmaz oldu bir zemān ol

10B

Yine Cu' de evine vardı bir gün

Ḥasan geldigini çün gördi maḡbūn⁵

250 Ḳodı ḥurma içine zehri bed-kār

Ḥasan ḥazretlerine didi ey yār

Biraz ḥurma getürdiler baña hem

Getürdi ḥāzır itdi anı ol dem⁶¹ A,D,E, Murabba' B, — E² 246-247: — C / Zālīm aña virdüñ: virdüñ aña zālīm B³ Aḡlāl ü: aḡlāl D⁴ A, — B,D,E⁵ Çün: — E / Maḡbūn: o maḡbūn A, E⁶ Ḥurma: hurma A

Ḥasan didi yiyelim bile anı
Zehirsizden yidi Cu' de nihānī

Ḳaçan kim itdi ḥurmayı tenāvül
Mizācı oldu tağyīr-i şemā 'īl¹

Yine vardı muṭaḥḥar ravzaya ol
Du' ā kıldı hemen-dem oldu maḳbūl²

255 Dirüp bir gün ḳamu aḥbāblarını
Ḳarındaşın daḥı ensāblarını³

Didi bir yirde rāḥat bulmadım ben⁴
Bu yirde istirāḥat görmedim ben

Yine Muşıla gitmekdir murādım
Hevāyı tebdīl itmekdir murādım⁵

Anıñla bindi bile nice aḥbāb
Varırlar Muşıla fi'l-cümle ensāb⁶

Var idi Şāmda bir a' mā-yı ğaddār
İşitdi Muşıla gelmiş o dindār⁷

¹ İtdi ḥurmayı: ḥurmayı itdi D // Tağyīr-i şemā 'īl: tağayyürde şimā 'il E

² Hemen-dem: hemān-dem C,D

³ Ḳarındaşın: ḳarındaşların A

⁴ Bir: bu D / Bulmadım: olmadım B / Yirde: yerde D, E

⁵ Murādım: merāmım A

⁶ Anuñla bindi bile: anuñ ile çü bindi D/Bile nice: nice āl-i E //Varırlar: vardılar; Fi'l-cümle: bi'l-cümle E

⁷ A' mā-yı ğaddār: ğaddār-ı a' mā ol etḳā D, E // Dindār: dildār C

260 ʿ Adū-yı ḥānedān idi o maḡbūn

Hemān Muşıla ʿ azm itdi o melʿ ūn¹

Gözi görmez ʿ aşā tıtmış elinde

Var idi fāsıķ endīşe dilinde²

Zehir sürdi ʿ aşānıñ demrine hem

Ḥasan ḥazretleriñ arardı her dem³

Ḥasan bir gün otırırken ʿ ayānī

Gelüp aʿ mā irişdi nā-gihānī⁴

11A ʿ Aşāsın her yire başarken ey şāh

Ḥasan ayağına irişdi nā-gāh⁵

265 Bu ḥāli bildi aʿ mā kuvvet itdi

ʿ Aşānuñ demri çün pāyine batdı⁶

Ḥasan āh itdi düşdi gördi her nās

Bu ḥāli bildi çünkim İbn-i ʿ Abbās⁷

¹ 260: — C

² Tıtmış: dutmuş B,C,E, dutmuş D

³ 262a: ʿ Aşānıñ demrine zehir sürmiş E / Sürdi: sürmiş ; Hem: ol hem C // Ḥazretleriñ: ḥazretlerini C

⁴ Otırırken: otururdu C

⁵ ʿ Aşāsın: ʿ asāyı A, ʿ aşāsını E

⁶ Batdı: gitdi D, yitdi E

⁷ İtdi: eyledi; Gördi her: görür A / Düşdi gördi: gördi anda D, görür anda E // Çünkim: kim çün C / Bildi: gördi D / Bildi çünkim: bildiler çünki E

Varır kim öldire ol bed-gümānı
 Ḥasan didi ki yoḡ öldürme anı¹

Olinca rüz-i maḥşer ben varıram
 Bunıñla anda da‘ vāmı görürem²

Beyit³

mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün
 Nedir ey bī-başıret infi‘āliñ
 Ziyānı ne saña evlād-ı āliñ⁴

270 Olinca rüz-i maḥşer yevm-i mev‘ūd

Bilürsiñ nice olur anda ḡālīñ⁵

Meşnevi⁶

mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ūlün
 Gelüp cerrāḡ didi bil kim ey etḡā
 Zehir sürmiş ‘aşāsına ol eşḡā⁷

Temām on beş gün itdi aña ḡizmet

Ḥasan ḡazretleri çün buldı şıḡhat

¹ Varır: vardı A // Yoḡ öldürme: öldürme yoḡ D

² Ben varıram: varıram ben A // Görürem: görürem ben A

³ A, Ḳāfiye-i Beytū’l-Meşnevī D, — B,C,E

⁴ Nedir: nedendür ; Başiret: başır C / Nedir ey bī-başıret: Bī-başıret nedür bu E // Ziyānı ne saña: nedir saña ziyānı A

⁵ Mev‘ūd: mevcūd B, mev‘ūda bil E // 270b: Bilür anda n’olur bu ḡāl-i cuhūd C / Bilürsiñ: bulursın D

⁶ A, Diğer Ḳāfiye-i Baḡrū’l-Meşnevī Hezec D, — B,C,E

⁷ Cerrāḡ didi bil kim: didi tabīb bilḡil C / Bil: — B / Bil kim: kim bil D // ‘Aşāsına: ‘aşāsında E

Ol a^ç mā aldı çünkim intiķāmı
Yine döndi hem ^ç arzu kıldı Şāmı¹

Varup ^ç Abbas ^ç aşāsın aldı çālāk
Urup mel^ç ūnı anda itdi ihlāk²

275 Ḥasan gördi ki yoķ anda melāḥat
Medīneye varup kıldı iķāmet³

Velī Cu^ç de evine varmaz ol dem
Varır hem-şīresi ḥānesine hem⁴

11B Bilir kim ğayrı rāḥat yoķ cihānda
Ne rāḥat cev-r-i miḥnet çoķ cihānda⁵

*Beyt*⁶

mefā^ç īlün mefā^ç īlün fe^ç ūlün

Dirīġā görmedim rāḥat demini

Baḥa hem-rāḥ ider gerdün gemini⁷

¹ 273: — C / İntiķāmı: intiķāmın A // Şāmı: Şāmın A / ^ç Arzu: arzu A

² Mel^ç ūnı anda: anda mel^ç ūnı A

³ Ki: kim B / Yoķ anda: anda yoķ C, bunda yoķ D, yoķ bunda E

⁴ Ḥānesine: ḥānesine A, evine D

⁵ Kim: — A, ki C // Cevr-i miḥnet: cūd-ı minnet D, cürm-i minnet E

⁶ D, Baḥr-i Remel E, — A, B,C

⁷ Hem-rāḥ ider gerdün: gerdün ider hem-rāḥ C

Ne yire varsam oldı rehberim ğam
Gūyā zindān olupdır her zemīni¹

Bahriyyü'l-Ma'nevī Ve Fī-Ḳāfiyeti'l-Mīm Ve'l-Yā²

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

280 İşit kim rāviyān söyler kelāmı
Nice virdi bu ma'nāya hītāmı³

Ḥasan geldi Medīne şehrine çün
Olur hem-ŝīresi beytinde kāmī⁴

Şafer ayı yigirmi toközında
Dağı Cum'a gecesi kııl fihāmı⁵

Bir elmās taşa Cu' de sürdi zehre
Didi bu gice alam intikāmı⁶

Görirlerse anıñ ḥālin ŝorayım
Görinmezsem idem icrā merāmı⁷

¹ Yire: yire kim A / Oldı: olur D / Olur rehberim ğam: ol dem rehberi ğam E // 279b: Vucūdım bīmār olur gözlerüm nem A, Gözinden idüpdır her zemīni B, gūyā zindān idüp ol her ... ğam C

² A, Diğer Ḳāfiye-i Beytü'l-Ma'nevī D, — B,C,E

³ Rāviyān: rāvīler A // Ma'nāya: mezāya A

⁴ Olur: alur B, olup E / Beytinde: evinde D / Kāmī: kelāmı E

⁵ Toközında: toközında hem A, toköz gününde C

⁶ Taşa: tasa B, E // Alam: alam hem E

⁷ Görinmezsem: görünmezse E // İdem icrā: kılam icrām-ı merāmı E

285 Varup gördi ki cümlesi uyurlar

Eline aldı şu içdigi cāmı¹

Görür kim bardağ üzre vardur aṭlās

Anıñ üstine koydı gör zūlāmı²

Anı elmās delüben düşdi şuya

Dönüp geldi çün aldı böyle nāmı³

Ḥasan uyandı didi hem-şīre gel

Görirem vāḳı‘ amda ben atamı

Çü gördim faḥr-i ‘ālem Muştafāyı

Baña ‘ arz itdi cennetden maḳāmı⁴

290 Didi yarın baña mihmān olursuñ

Ferāgat ḳıl bu dehr-i bed-nizāmı⁵

12A Baña şu vir ki teskīn ola āteş

İşidüp Zeyneb ol zār-ı imāmı⁶

Açup mührin virir ol bardağı hem

Hemān nūş itdi terk idüp menāmı⁷

¹ Ki: çü D

² Vardur aṭlās: bir aṭlās C, var niḳābı D, vardur bir ṭās E

³ Delüp: delüben hemān A // Çün aldı böyle nāmı: çü böyle aldı ḳāmı C

⁴ Çü: çünki A / ‘ Ālem: cihān C // Cennetden: cennetde C

⁵ Olursuñ: olursın C // Bed: ḳıl C

⁶ Zār-ı: rāz-ı A, D

⁷ Açup: içüp E // İtdi terk idüp: idüp terk itdi E

Ciğer oldu derūnda pāre pāre
Didi āh buldı ‘ömrüm şubhı şāmı¹

Didi bu āb degildir nār durur kim
Derūnım yanmağ oldu ihtimāmı²

295 arındaşı Hüseyni hāzır itdi
Didi kim ey arındaş bil peyāmı³

Baña ‘arz eyledi ceddım bihişti
Elimden tıutup itdi iħtirāmı⁴

Uyanup bardağı alup Şu içdim
Ciger toğrandı buldım iħtitāmı⁵

Hüseyn anı işidüp itdi efgān
Alup bardağı gör kān-ı kirāmı⁶

Ki ya‘ nī bil ie kendi dağı hem
Hasan oymaz alur ıl infihāmı⁷

¹ Derūnda: derūnında A, C, E // Şubhı-ı şāmı: şubhı-ı cāmı D, Őuk-ı cāmı E

² Āb: Şu C / Degildir: degil A / Kim: bu B

³ Hāzır: hāzır A / İtdi: itdi ol E // Ey: iy B / arındaş: arındaşım C

⁴ Behişti: bihişti A // Elimden tıutup: tıutup elimden A / Elimden: yedimden C / Tıutup: dutup B, tıutup C

⁵ Bardağı: bir dağı ; İdüm: idi C // Toğrandı: doğrandı B, E / Buldım: buldı E

⁶ İtdi: eyler C // Bardağı: bir dağı C / Gör: gör ol A, ol B, C

⁷ 299a: Ki kendi de ie anı hemān-dem A / Bil ie kendi dağı: kendi dağı bil ie D, ie kendi bil dağı E // ıl: bil D, E

300 Didi kim bil naşībimdir benim bu

Saña olmaz müyesser hiç sezā mı¹

Alup urdı yire yardı zemīni²

İşiden geldi aḥbāb u ğulāmı

Ki yetmiş pāre kıldı cigerin ol

Hep ağızdan dökildi gör ḥıṣāmı³

Şabāḥ oldu ider aḥbābı efgān

Anıñ gül rengi oldu şaru fāmı⁴

Didi rengim nedir şaru didiler

Didi ki *şaddaḳ* ‘*aleyke’s-selāmı*⁵

305 Buyurmuşdur Resūl mi‘rāc gicesi

Görüp cennetde her қаşr-ı enāmı⁶

12B

Ḥasan ile Ḥüseyniñ қаşr-ı köşki

Biri şaru biri kızıl temāmı

Didim Rıḍvāna n’içün muḥtelifdür

Biri birine uymaz intizāmı⁷

¹ 300a: didi kim bu naşībimdir benüm bil D / Bu: bil bu C // Hiç sezā mı: hem baña mı B, kaç şadā mı C

² Alup urdı: urdı bardağı A / Yardı zemīni: zemīni yardı C

³ Cigerün ol: cigerden āh A / Kıldı: oldu B // Hep: hem ; Ḥıṣāmı: ḥitāmı C

⁴ Aḥbābı: aḥbāb B // Gül rengi oldu: rengi olupdur ; Anuñ: anuñ C / Fāmı: nāmı B, C

⁵ Ki: — A,B,C,D / Şaddaḳ: şadıḳ E / “Doğru söyledi, selam O’nun üzrine olsun.”

⁶ 305a: Resūlu’llāh buyurdu leyle-i mi‘rāc A // Enāmı: benāmı A, C

⁷ 305b, 307a: — D / D’de 305b yerine 306a, 306b yerine 307b yazılmıştır. / N’içün: n’içün bunlar A

Utanup dimedi Rıdvān bu ḥālī
Didi Cebrā'īl ey mürsel 'izāmı

Ḥasan zehr iče şaru ola rengi
Anınçün şarudur kaçır-ı ḥıyāmı¹

310 Ḥüseyni hem şehīd ide 'adūlar
Kızıl itdi anınçün lā-yenāmı

*Murabba*²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ey nübüvvet nūrınıñ şem'-i şebistānı Ḥasan
Kurretü'l-'aynı cihānıñ cānı cānānı Ḥasan³

Gör neler kıldı saña 'adā-yı bī-dīn zūlmile
O cefālar mülkiniñ faḥriyle sulṭānı Ḥasan⁴

*Meşnevi*⁵

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ḥüseynin çün geldi gördi nā-gihān
Didi kim virdi saña zehri nihān⁶

¹ Zehr: zehri A, zehir E / Şaru ola: ola şarı E // Şarudur: şaru durur A / Ḥıyāmı: cinānı C, ziyāmı E

² A, Beytü'l-Murabba' D, Beyt E, — B,C

³ Şebistānı: būstān A

⁴ 'Adā-yı bī-dīn: izhār-ı 'adāvet A / Sulṭānı: sulṭān D

⁵ A, Kāfiye-i Beytü'l-Meşnevi D, Baḥr-i Meşnevi E, — B,C

⁶ Saña: — B / Nihān: nihānı D

Ol Ḥasan didi ki aña ey aḥī
Bildigim[i] hem bilürsin sen daḥı¹

315 Hīç münāsib mi bize anı dimek
Tā olup ğammāzı düşmānı dimek²

Rāvīler söyler bu yirde bir kelām
Altı kerre virdiler zehri temām³

İtmedi kār hīçbirisi ser-te-ser
‘Āķıbet elmās şüde kıldı eşer⁴

Қılmadı ol sırrı ifşā hem ‘ayān
Cu‘ deyi çağırdı tenhāda nihān⁵

13A Didi ey yār-ı cefākār ben saña
N’yledim ki düşmān oldıñ sen baña

320 Үtmediñ cedd-i atamıñ ḥürmetin
Çekmediñ dīn-i Muḥammed ğayretin⁶

Rūz-ı maḥşerde görem da‘ vāyı ben
Bunda dimem tā ki rüsvā olma sen⁷

¹ Didi ki aña: didi aña kim A, didi kim aña B, aña didi kim D // Hem: sen D, E / Sen daḥı: ey seḥī B, D, E

² Hīç: hiç E / Münāsüb mi: kıyās mı E // Olup: bilüp A / Ğammāzı düşmānı: düşmānı ğammāzı A, C
ğammāz düşmānı D

³ Zehri: zehir E

⁴ İtmedi kār: kār itmedi A / Kār hīçbirisi: hīç birisi kār D // Қıldı: buldı A, virdi E

⁵ Nihān: hemān A, B

⁶ Үtmediñ: dutmediñ B, D, E / Cedd-i: ceddim C / Ḥürmetin: ḥizmetün E // Dīn-i: düşmān E

⁷ Da‘ vāyı: da‘ vāmı C // Rūsvā: rüsvāy A, C, E

Sen de bil ankı murād iun bunu
İtdiñ ise görmeyesin sen anı¹

Soñra ağırdı Hüseyni ol imām
Geldiler evlād-ı ahābı temām²

Didi ey hem-ire oğlum āsımı
Var getür kim tā bulam esāsımı³

325 Ümm-i Gülşüm hāzır itdi ün anı
Hem Hüseyne teslim itdi oğlanı⁴

Didi tapşırdım bu oğlumı saña
Ol ızıñı viresin tā kim buña⁵

Hem seni tapşırdım ol kim lā-yezāl
Hem ehādet söyleyüp buldı zevāl⁶

*innā li'llāhi ve innā ileyhi rāci'ün Şi'r*⁷

¹ Sen de bil: sen dağı B / Bunu: anı D // Sen anı: hibirini A, hi anı B, hem anı C

² Evlād-ı ahābı: evlād ahābı B, C, D, E

³ Ey: — E / Hem-ire: hem-ire C, D / Tā bulām: bula hem C / Esāsımı: ensābımı B

⁴ Hāzır: hāzır E

⁵ Tapşırdım: tapşırdım C, E / Oğlumı: oğlanı A // 326b: ızıñ Zeynebi viresiñ tā kim buña A / Viresin tā kim: tā ki viresiñ B / Viresin: viresiñ D,E

⁶ Seni: — A / Tapşırdım: tapşırdım A / Seni: dağı B // Söyleyüp: söyledi C

⁷ B, Şi'r A, innā li'llāhi ve innā ileyhi rāci'ün D, ... Ehl-i Beyt E / “Allah’a aidiz ve dönüşümüz O’nadır.” (Bakara, 156)

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ağla ey çeşmim ki bunda dīdeler ıan ağladı

Āsmān üzre melā'ik yirde insān ağladı¹

Velvele şaldı cihāna cür' a-i şeh-zāde kim

Cümle aşhāb āl-i ahhāb itdi efgān ağladı²

330 Firqatinden cūşa geldi mevc-i deryā-yı muhīt

Tā şadef batnında zāhir dürr-i mercān ağladı

Şanma ey gāfil bu ğaddārī felekdendir aña

Çarh-ı devrān şems-i rahşān mäh-ı tābān ağladı³

Bu şehādet sözlerinden ağladı şāh u gedā

Ağlamasun mı Beķāyī nice biñ cān ağladı⁴

Ķāfiye-i Baħrū'l-Meşnevī el-Hezec⁵

13B

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ķırk yedi yıl 'ömri olmışdı temām

Hem namāzın kıldı aniñ ol imām⁶

¹ 328: — C / Bunda dīdeler: dīdeler bunda A

² Şeh-zāde: şāh-zāde C, E

³ Aña: saña B, buña D // Rahşān: rihşān B, ruşşān D,E

⁴ Şāh-ı: bād-ı E

⁵ D, Baħr-i Meşnevī E, — A,B,C

⁶ Ol imām: hāş u 'ām D

Fāṭıma bint-i Esed yanında bil
Defn iderler ceddесidir diñlegil¹

335 Çünkü ta' zıyyet edā oldu temām
Fıkr ider Mervān Ḥakīm ol bed-zulām²

Didi bunı Ḥüseyñ iderse su 'āl
Ḳıṣṣa-i zehri bilürse n'ola ḥāl³

Cu' deye didi ki iş oldu 'ayān
Ḥüseyin ṭuymuş saña virmez emān⁴

Cu' deniñ od düşdi ol dem cānına
Ḳaçdı andan vardı Mervān yanına⁵

Bir iki ḥādım Ḳoşup Mervān aña
Gönderir hem vālīyi Şāmdan yaña

340 Ṭuydı bu ḥālī Mu' āviye hemān
Yas ṭutup eyledi hem zār u fiğān⁶

Ehl-i Şām efgān idüp itdüler āh
Yas ṭuṭarlar cümlesi giydü siyāh⁷

¹ Diñlegil: hem diñlegil C, öyle bil E

² Oldı: olundu A / Ta' ziyet: ta' ziye C // Mervān: Mervān-ı A

³ Ḥüseyñ: Ḥüseyin C, Ḥüseyne D / İderse: ider B,C,D

⁴ Ḥüseyin ṭuymuş: ṭuymuş Ḥüseyin A / Ṭuymuş: duymuş B,C

⁵ Andan: ol dem A / Vardı: gitti C

⁶ 340b: Cu' deyi çağırdı sordu 'ayān B // Hem: — A / Ṭutub: dutuben C / Zār: feryād D / Eyledi hem: hem eyledi E

⁷ 341-342: — B / Ṭuṭarlar: dutuben C, ṭutuben D, dutarlar E

Geçdi üç gün çün Mu'aviye o dem
Cu' deyi çağırdı hâli şordı hem¹

Cu' de mel'ün eyledi bir bir beyân
Ol Mu'aviye didi ey bed-gümân²

Havfi terk itdiñ Hudâdan ey le'im
Hem utanmañ Muştafâdan ey le'im³

345 Sen benim oğluma olmazsıñ sezâ
Didi bunı habs idüp eyleñ cezâ⁴

Beyt⁵

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
Hâr imiş gülşende ra' nâ hâşılıñ
Zâr u efgân itmek ancağ nâ' ilin⁶

Hânedân olmağ revâ mıdur saña
Kâr-ı şeytândur murâd-ı bâtilin⁷

14A İtdiği işe peşimân oldı ol
Üç gün anda zâr u efgân kıldı ol⁸

¹ Üç gün çün: üç günde ; O dem: hemân C // Hâli şordı hem: şordı ol zemân C

² Ey: ol C

³ İtdiñ: idüp D // Hem: — D / Utanmañ: utanmadıñ D,E

⁴ Bunı habs idüp eyleñ: habs idiñ bunı idüp A / Eyleñ: idiñ B, kıılın D, hem E / İdüp eyleñ: idiñ eyleñ C

⁵ A, Kâfiye-i Beytü'l-Müseddes D — B,C,E

⁶ 346: — C / İtmek: eylemek A / Ancağ: için D

⁷ Hânedân: hânedân ; Olmağ: olmağlık C // Murâd-ı: murâduñ E

⁸ 348-351: — D / Kııldı: itdi B

Dir idi z̄abt̄ eyledim nār şadrını
Bilmedim āl-i Resūlīñ k̄adrini¹

Murabba²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

350 Āh ki gitdi i' tibārum ey dirīḡ
Çalmadı nāmūs u' ārım ey dirīḡ³

Ġonca iken adımı ħār eyledim
Gitdi elden nev-bahārım ey dirīḡ⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ol Mu' āviye didi bağlañ bunı
Götürüp bir adaya atıñ anı⁵

Ellerin ayakların bend itdiler
Alup anı bir aṭaya gitdiler⁶

Çün adanıñ karşıısına vardılar
Bir ṭufān peydāh olup hem gördiler⁷

¹ Z̄abt: z̄abt B / Z̄abt eyledim nār şadrını: eyledim nār-ı ḥaddarını E

² A, — B,C,E

³ 350-351: — D / Gitdi: gitdi elden A / Ki: — E // Nā' mūs u: nā' mūs B

⁴ Ġār: ħārın ħār E / Nev-bāhārım: nev-cihārım E

⁵ Didi: didi ki A / Adaya: aṭaya A, azāya C

⁶ Ayakların: ayaklarını C // Gitdiler: atdılar D

⁷ Olup: olur B, oldu C

355 Aldı ol bed-bahtı tūfān gitdi hem

Anı ol yirde belürsüz itdi hem¹

Aldı mazlūm intikāmın lā-yenām

İtdi icrāsın ‘azīzun zu’n-tikām²

Ḳāfiye-i Beytü’l-Müseddes³

mefā’ ilün mefā’ ilün fe’ülün

Müsāfir olsa kim bu mizbāna

Olur bu hānedān elbet revāna⁴

İder yahşıya yahşı iltifātı

Yamana hem yaman ider zemāne⁵

Oқыanı diñleyeni yazanı

Raḫmetünle yarlıgagil yā ğani⁶

360 Temām oldı bu kıssa çün bu yirde

Virelim şalavāt faḫr-i cihāna⁷

¹ Hem: o dem A / Bed-bahtı: bed-baḫşı E

² İcrāsın:icrā hem A/ Azīzun: azīz B,azīzu C,azīzi E /“Allah aziz ve intikam sahibidir.”(bk.İbrahim, 47)

³ D, El-Müseddes A, — B,C,E

⁴ 357-360: — B / Müsāfir olsa kim: kim müsāfir olsa C // Bu hānedān elbet: elbet bu hānedān E

⁵ 357: — C, E

⁶ 359 sadece E’de vardır. (*fā’ ilātün fā’ ilātün fā’ ilün*)

⁷ 360a: Oldı bu kıssa bu yirde temām E / 360b: Şalavāt virelüm Muştafāya anda C / Çün: hem C // Virelim şalavātı: şalavātı virelüm D, şalavāt virelim E

*Hazret-i İmām Hüseyinîñ Medîneden Mekkeye Teveccüh İtdüğini Beyân
İder Beķâyî Rahmetu'llâhi 'Aleyh Ve 'Alâ Sâ'irü'l-Mü'minîn¹*

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

14B

Gel ey dil gör bu devrânı ne emre iķtidâ kıldı

Yıķup ol 'adl-i eyvânı bu zūlmile binâ kıldı²

Kimin koydı melâķhatde kimin ķaşr-ı sa'âdetde³

Kimin dâm-ı felâketde esîr-i mübtelâ kıldı

Nice büldânı best itdi nice yeķ-zânı mest itdi

Nice nistânı hest itdi nice şâhı gedâ kıldı⁴

Felek deyn eylemiş ol dem muşîbet ide pür-a'zâm

Bu deşt-i Kerbelâda hem gūyâ pür-ķîn edâ kıldı⁵

365 Duzâķ-ı zūlmeti ķurdı giriftâr itdi her merdi

İdüp İslâma biñ derdi Yezîde bir devâ kıldı⁶

Gel imdi idelim taķrîr beyân idem saña bir bir

Ķıyâs eyle o kim tedbîr ne resmile cefâ kıldı⁷

¹ A, Hazret-i İmām Hüseyinîñ Medîneden Mekkeye Teveccih İtdigini Beyân İder B, Hazret-i İmām Hüseyinîñ Medîneden Mekkeye Teveccühi D, El-Ķışşa İmām Hüseyinîñ Dünyâya Gelüp İsm-i Şeriflerinin Cebrâ'il Vâsitâsıyla ĶondıĶın Beyân E, — C

² 361-365: — E / Dil:—A, dil B / Devrânı: devrâne D // Yıķup ol: yıķuben B, C / Adl-i: adn-i D

³ Ķaşr-ı: koydı C

⁴ Nistânı: nisyâmı D // Yeķ-zânı: yeķ-zânı C

⁵ Deyn eylemiş: dirilmiş A / İde pür: idelüm C / Pür: bir A, B

⁶ Düzâķ-ı zūlmeti: düzaķ zūlmını A // Bir: — B, ber D

⁷ İdelim: ideyim B,D,E // O kim: ola C / Tedbîr: taķdîr D

Şavaş-ı Kerbelâyı hep diyem her bir belâyı hep
Bilüp ol mâ-cerâyı hep dime kim ihtifâ kıldı¹

Velâkîn muntehâsından ‘ayân idem verâsından
Disünler ibtidâsından bu sözi intihâ kıldı²

Didi râvî Resûlu’llâh çü hicret eyledi nâ-gâh
Nübüvvet şemsi ol âgâh Medînedede ziyâ kıldı³

370 ‘Alî hem Fâtıma geldi yidi yıl anda çün kaldı
Hüseyne hâmile oldu Hudâ gör ne ‘atâ kıldı

Beşinci günü şa‘bânda cihâna geldi hem anda
Münevver oldu meskânda yüzinde gün hayâ kıldı⁴

Resûl anı görüp ey yâr ‘Aliye didi ey Kerrâr⁵
Ne ismi idelim izhâr bunı Hağ Müctebâ kıldı

‘Alî didi ki her aqvâl saña ma‘lûmdurur her hâl
İrişdi Cebrâ’îl der-hâl didi ismin Hudâ kıldı⁶

Ki Hârûn oğlınıñ ismin kodı a‘lâ idüp cismin
Adı bil Şîr Beşîr resmin buña Mevlâ sezâ kıldı⁷

¹ Her bir: bu dehr-i A, bu her B, C / Bir: — E // Bilüp: bilür A

² Verâsından: bedâsından A, bidâsından B

³ Şemsi ol: ol şemsi A, şehri ol D

⁴ Beşinci günü: yidi gün idi C

⁵ Kerrâr: Hayyâr C

⁶ Ma‘lûmdurur: ma‘lûmdur; Hâl: aqvâl C // Didi ismin Hudâ: buña Mevlâ sezâ C

⁷ A‘lâ: ‘alâ B / İdüp: kırup B,C / Oğlınıñ ismin kodı a‘lâ : oğlını hem a‘la E / Cismin: resmin C // Bil Şîr Beşîr: Şebîr ü Şübber A, D / Resmin: ismin C

375 Yunānīce anıñ adı Hüseyn oldı gör icādı

İrişdi çün o dil-şadı gedā gönlin ğınā kıldı¹

15A Cihānda ‘āl-i nām oldı hem üçünci imām oldı

Şerīfū’l-hāşş u ‘ām kıldı siyādetle cilā kıldı²

Nice olmasın ‘āl-i zāt hem oldur ma‘den-i sādāt

Anı maḳbūl idüp bi’z-zāt belāya ibtilā kıldı³

Ola Zehrādan eşdāf-ı nisān-ı Murtezā vāfī

Muḳammed baḫr-i evşāfı gör oldur ne bahā kıldı⁴

Anı çün Müctebā kıldı belāyı mübtelā kıldı

Kimi kim Haḳ ‘ulā kıldı belāsından ‘ulā kıldı⁵

380 Meger bayram ğünü nā-ġāh oturmışdı Resūlu’llāh

Hüseynle Ḥasan ol şāh aña geldi recā kıldı⁶

Didiler kim ḳamu aḫbāb giyinmiş nāfe-i sincāb

Gerek bize birer esbāb bizi Haḳ aġniyā kıldı⁷

¹ Yunānīce: Süryānīce A, çü Yunānce D // Dil-şadı: dīl-şadı D

² Nām: şān E / Üçünci: altıncı B,C,D,E / İmām: temām D // Hāşş u ‘Ām: hāşş-ı ve’l-‘ām A, hāşş ‘ām D, E / Cilā: celā E

³ Nice: n’içün A / Hem: kim A, ki C // İbtilā: mübtelā C

⁴ 378: — E

⁵ Kıldı: itdi C, E // Kim: ki A,B/ Kıldı: itdi C / Belāsından ‘ulā: ulāsından belā D, ‘ulāsında belā E

⁶ Bayram ğünü: bir bayramda D // Hüseynle Ḥasan: Ḥasanla Hüseyn A, Hüseyn ile Ḥasan D / Ol: — E / Recā: ricā E

⁷ Birer: bir bir A, biraz E / Aġniyā: ğınā A

Du‘ā idüp o hūb-aḥlāk iriṣdi Cebrā‘il müştāk
İki ḥulle getürdi aḳ ki cennetden cüdā kıldı¹

Didiler n’idelim anı beyāzdu yokdur elvānı
Gör imdi sırr-ı sübhānı kim ifşā-yı ḳabā kıldı²

Ḥasan isterdi şarudan Ḥüseyn isterdi lālegūn
Boyadı Cebrā‘il ol gūn oları dil-güşā kıldı³

385 Bular çün oldılar ḥandān velī Cibrīl olur giryān
Didi peyğam-ber ey yārān n’içün çeşmiñ bükā kıldı⁴

Didi Cebrā‘il ey muḥtār unıtdıñ mı sen ey dildār
Seni mi‘rāc şebi Settār bu sırra āşinā kıldı⁵

Bihışt içinde ey pūr-dil var idi iki ḳaşır bil⁶
Biri şaru biri ḳızıl ki bunlara revā kıldı

Ḥasan zehir içe ez-cām gele dergāha şaru fām
Ḥüseyni ḳatlı ide ezlām şehīd-i Kerbelā kıldı⁷

Gele dergāha reng-i ḥūn anıñ çün köşkidür gülgūn
Gelüp şoñra Yezīd mel‘ūn ki bu ‘ahde vefā kıldı⁸

¹ İdüp: itdi D, kıldı E / O: ol C // Cennetden: cennetde E / Cüdā: cidā B,C,E

² 383: — A / N’idelim: nide B // İfşā-yı: inşā-yı D,E

³ Lālegūn: lāle gülgūn ; İsterdi: ister A / Şarudan: şaru hem E // Ol gūn: der-ḥāl C / Oları: buları D, E

⁴ Çeşmiñ: cismiñ A,E

⁵ Muḥtār: dindār B, yār D / Dildār: muḥtār B / Seni mi‘rāc şebi: şeb-i mi‘rāc seni D, E

⁶ Ḳaşır: ḳaşır B / Var idi iki ḳaşır: iki ḥayma var idi D, bir iki ḥayma varıdı E / Pūr: — E

⁷ Ez-cām: hem encām B, hem ez-cām C // İde: idüp A

⁸ Ḥūn: gūn B, çün C // Gelüp: gele B / Ki: — ; Vefā: bir vefā C

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

390 Bu cefā gülşeninüñ ğonca-‘ izārı Hüseyn

Çemen-i bāğ-ı belā lāle-i zārı Hüseyn¹

Ebedī çeşm-i zeminden şular olmazdı revān

Eger olmazsa cihān içre bāzār-ı Hüseyn²

15B

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Ki Cebrā' il olup anda revāne

İrişdi Kerbelāya çün hemāne³

Bir avuç toprağı alup getürdi

Resūlu'llāha ' arz itdi yitürdi⁴

Didi bu toprağ anıñdır mekānı

Şehid oldığı yirdendir bil anı

395 Hüseyni qatl idince ey dil-i pāk

Anıñ qanıyla rengin ola bu hāk⁵

Resul didi kim idiser bu qanı

Didi kim bi-vefā ümmet bil anı⁶

¹ 390-391: — E / Gülşeninüñ: gülzārınıñ B // Çemen-i: cemī'-i D / Belā: belānıñ ki D / Zār-ı: gülzārı A

² 391a: Ebed çeşme-i zeminden olmazdı şular revān C / Zeminden: zeminde B, zeminden D // Olmazsa: olmasa B, olsa C, olmaz ise D

³ Olup anda: andan olup A, olur anda E / Cebrā' il olup anda: anda Cebrā' il olup D

⁴ Toprağı: toprağ A / Alup: varup A,E, vardı D // İtdi: idüp B / Yitürdi: yetürdi D,E

⁵ Hāk: hāk A // Qanıyla rengin: rengine qan C / Rengin: gülgün D

⁶ İdiser: idecekdür A, ider ise C / Bu qanı: qıl anı D // Bil: ide bil A

Resūlu'llāh hemān-dem aldı ḥāki
Virir Esmāya didi saḫla tā ki¹

Ḥüseyni bil şehīd idince azḡun
Ola bu topraḡıñ elvānı gülgün²

Alup Esmā ḫodı bir şīseye hem³
Varuben saḫladı topraḡı ol dem

400 Var idi bir rivāyet söyleyeyim

Ḥasan Ḥüseyniñ ḫadriñ diyeyim⁴

Var idi bir şaḫābe Dıḫye-nāmī
Ticāret ider idi ol mūdāmī⁵

Ticāretten gelince her zamānda
Getürürdi Resūle armaḡanda⁶

Resūlu'llāh alup ol armaḡanı
Ḥasan ile Ḥüseyne virür anı⁷

Bular mu' tād idinmişdi bu ḫāli
Kaḫan kim Dıḫye gelse gör maḫāli⁸

¹ Ḥāki: ḫāki A / Hemān-dem: hemen-dem B, E // Virir: virüp D

² Bil: — ; Azḡun: o azḡun A // Elvānı: rengi C

³ Alup: alur A

⁴ 400 sadece E'de vardır.

⁵ Dıḫye: Daḫye; Mūdāmī: merāmı E

⁶ Gelince her zamānda: her zamānda gelince A / Armaḡanda: armaḡanı gelince A, armaḡanı D,E

⁷ Virür: virürdi C

⁸ Bular: bunlar ; İdinmişdi: idinmiş idi A // Gör: — ; Gelse: bil gelse C / Dıḫye: Daḫye ; Gör: Bil E

405 Yağasından tutarlardı o cânlar

Ki ya' nî armağan isterdi anlar¹

Meger bir gün gelüp Cebrâ 'il ey yâr

Oturdı Dîh̄ye şüretinde âşkâr²

Resûl ile iderken şöhbeti hem

Hasanla Hüseyin geldi hemen-dem³

16A

Bular Dîh̄ye şanup anı ' ayânî

Yağasından tutup çekdiler anı⁴

Resûlu'llâh bakup gördi bu hâli

Olup mâni' hem itdi infî' âli⁵

410 Didi Cebrâ 'il ey kân-ı hamıyyet

Degildür terk-edeb bu baña nisbet⁶

Bulara mâni' olma ey ğani'-dil

Ki ben hizmetçisiyem bunlarıñ bil⁷

Uyurken Fâţıma gice bil ey cân

Uyanup bunlar olur idi giryân⁸

¹ Tutarlardı: dutarlardı B,C,E

² Ey: iy B // Dîh̄ye: Dağ̄ye E

³ İderken: iderdi A // Hemen-dem: hemân-dem C,D

⁴ Tutub: dutub B,C,E

⁵ Hem itdi: dağ̄ı hem B

⁶ Terk-edeb: terk idüp A,C,D,E / Nisbet: minnet A

⁷ Ğani': ' Azîz C // Hizmetçisiyem bunlarıñ: hizmetciyem anlara sen C / Bil: dir B

⁸ Bunlar olurdı: olurlardı dağ̄ı C / Bunlar: bunlara D, E / Olur idi: olurdı A,B,D

Baňa emr ider idi anda Settār
Ki bunlara iriş yā Cebrā 'il var¹

İriş kim Fāṭıma uyanmasun hem
Ki bunları varup ağlatma bu dem²

415 Gelüp bişikleriñ iḥrām iderdim
Uyudup bunları yine giderdim³

‘ Aceb midür yaqamı tutsa bunlar
Baňa her dem taqarrüb itse bunlar⁴

Eyā bilmem tefahḥuşdan murād ne
Gelüp böyle tecessüsdan murād ne⁵

Resūlu'llāh aña didi kelāmı
Seni Dıḥye şanurlar bil merāmı⁶

Gelüp Dıḥye virirdi armağanı
Dilerler armağan ya‘ nî nihānî⁷

¹ Baňa emr ider idi:emir iderdi baňa A/Emr ider idi:emri iderdi D//Bunlara: bu dem;Var: şabbār C/Yā:ki E

² 414: — C

³ Bişikleriñ: mehdīleriñ A,B,E / İḥrām: iḡrām A / Bişikleriñ iḥrām: ‘ izzet ile ikrām D

⁴ 416: — E / Tutsa: dutsa B, C, D / Taqarrüb: te'azzib D

⁵ Tefahḥuşdan: tefahḥuşdan: C, tefahḥuşda D //Tecessüsdan: tecessüsde B, D // Murād: murādı E

⁶ Aña didi: didi aña B, didi aña E // Bil: gör B, E / Merāmı: peyāmı C / Şanurlar: şanub diler D / Dıḥye: Daḥye E

⁷ 419b: Diler armağan bunlar nihānî A / Dıḥye: Daḥye E // Dilerler: didiler D / Armağan: armağanı E

420 İşidüp vardı uçmağa ol ey yâr

Alup bir hoşca üzüm bir dağı nâr¹

Getürdi çünkü Cebrâ^c il anı hem

Hasan ile Hüseyne virdi ol dem²

Alup bunlar yimege oldı mâ³ il

Gelür nâ-gâh kapuya anda sâ³ il³

16B

Didi viriñ baña bundan naşibi

Hemen-dem tırdı ol Tañrı habibi⁴

Ki ya^c nî fitra miqdârınca anı

Vire sâ³ il ala anı^c ayâni⁵

425 Didi ol Cebrâ³ il nedmândurur bu

Naşibi yok buniñ mel^c undurur bu⁶

Aña çün itmedi İblîsi nâ³ il

Añı şeh-zâdeler itdi tenävül⁷

¹ Ol ey yâr: ol yâr A, o dildâr D, E // Hoşca: hoş A, D, hoşca B / üzüm: Üzim B / Bir: ve bir D / Nâr: enâr A

² Çünkü: — ; Anı hem: anı çün hemen-dem B / Çünkü Cebrâ³ il: Cebrâ³ il çünkü D // Hasan ile Hüseyne: Hüseyne ile Hasana B

³ Bunlar: bunları A / Mâ³ il: nâ³ il C // Kapuya anda: anda kapuya C

⁴ Viriñ baña bundan: bundan baña viriñ A, bundan viriñ baña B // Hemen-dem: hemân-dem C,D / Tırdı: vardı B, durdı E / Ol Tañrı habibi: Tañrı Hağ habibi C

⁵ ^c Ayâni: nihâni C

⁶ Ol: — A, C / Nedmândurur bu: budur şeytân-ı merdûd A / Bu: ol E // Mel^c undurur bu: mel^c ün-ı maṭrûd A, şeytân durur bu B, şeytândurur C, E / Bu: ol E

⁷ İblîsi: İblîs B, İblîse D / İtmedi İblîsi: İblîs olmadı C

Bu yirde señ kıyās eyle gel imdi
Bularnı̄ qadr-i a' lāsın bil imdi¹

Kim a' lā qadrine a' lā muş̄ibet
Müyesser eyledi Mevlā muş̄ibet

Murabba ^{c2}

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Kerbelâyı yād idince çarḥ-ı devrân āh ider³
Teşneler feryād idince āb-ı hayvân āh ider

430 Ḥasretinden arz u eflāk gözlerinden dökdi ḥün
Fırkatinden çeşm-i nemnāk cinn ü insân āh ider⁴

Mesnevî ⁵

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün
Bu kez rāvī ider hem bir rivāyet
Oturmuşdı çün ol şāh-ı risālet⁶

Ḥüseyni bir dizine aldı ol dem
Alup İbrāhimi bir dizine hem⁷

¹ Sen: gel B / Gel: sen D / Sen kıyās eyle gel: gel kıyās eyle sen C

² A, Qāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, Beyt E, — B,C

³ Çarḥ-ı: çarḥ-ı ; Āh ider: ağladı A

⁴ Arz u eflāk: arz-ı eflāk A, C, D

⁵ A, Qāfiyetü'l-Baḥrü'l-Meşnevî D, Baḥr-i Meşnevî E, — B,C

⁶ Çün: ki A, hem D, E / Şāh-ı: şāh-ı bir C

⁷ Alup İbrāhimi: İbrāhimi alup A

Severken geldi Cebrā`il muḥakḳak
Selām itdi saña dir Ḥazret-i Ḥak¹

Biriniñ def` ine kııl meyli tā ki
Ḳabūl itmez muḥabbet iştirāki

435 Degil ḳābil ki bir mülke iki şāh
Olur mı bir semāda hem iki māh²

17A Resūl didi kim İbrāhīm vefātı
Melūl ider beni ancak memātı³

Ḥüseyn ölse oluram ben de giryān
Hem `Alī hem Fāṭıma ola nālān⁴

Ḳabūl itdim muşībet ḥāşı ey yār
Ki tā kim miḥnet-i `ām itmesün kār⁵

Geçer üç gün çün itdi böyle fermān
Vefāt itdi hem İbrāhīm bil ey cān⁶

440 Ki soñra ol nebīler ser-firāzı
Ḥüseyne böyle söyler idi rāzı⁷

¹ Severken geldi Cebrā`il: geldi Cebrā`il severken A // İtdi: eyler ; Saña dir: didi saña B / Dir: ol C

² Ki: — A // Hem: hiç C

³ Kim: ki E / İbrāhīm: ibrā-yı C // Ancak: yārıñ C

⁴ Ḥüseyn ölse oluram: Ḥüseyni virsem olurım A // Hem `Alī: `Alī A,D,E / Ola: olalar A / Ola: tā ola D, daḫı ola E

⁵ Ḥāşı: ḥāşşı // `Ām: `ālem E

⁶ Çün: — A / Geçer üç gün: ki üç gün ; Fermān: feryād E // İbrāhīm: İbrahim B / Cān: zāt E

⁷ Nebīler: nebiler A, nebīleriñ C / Böyle söyler idi: söyler idi diñle D, E

Gel ey oğlum gel ey kân-ı vefâ gel
 Seniñçün oğlumı itdüm fedâ gel¹

Meger bir gün otırırken bil ol şâh
 Bulutlar geldi yağmur oldu peydâh²

Ĥüseyn anda eve gitmek diler hem
 Melûl oldu görüp yağmurı ol dem³

Resûlu'llâh hemen-dem anı gördi
 Melûl oldıñ nedendir deyü şordı⁴

445 Eve gidem didim ey ıalbi tâhir
 Ārâm virmez bu yağmur oldu zâhir⁵

Resûlu'llâh du'â kıldı hemâne
 Diñüp yağmur eve oldu revâne⁶

Taĥammûl itmez iken ıatreye ol
 Gör imdi ne cefâyı itdi maĥbûl⁷

¹ Oğlumı itdim: itdim oğlumı B

² Ol: iy B // Oldı; yağdı; Peydâh: nâ-gâh A

³ Oldı görüp: oldı ki C

⁴ Hemen-dem: hemân-dem C,D,E // Oldıñ: oldığın A

⁵ Didim: didi C // Ārâm: vaııt A / Virmez: virmedi; Bu: — D

⁶ Kıldı: ider; Hemâne: Ĥudâya C // Diñüp: turdı A

⁷ 447: — E / İtmez: kılmaz C / ıatreye: bir ıatreye A // Cefâyı: cefâlar ; Maĥbûl: ıabûl A

*Murabba¹**fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*Hār elinden ol güliñ a¹ zāsı mecrūh oldu āhĀftābiñ teşnesinden ğonca-lebler şoldı āh²

Kerbelā deştinde zālimler ne cevr itdi añā

Ehl-i beytiñ nālesinden bed-liķālar güldi āh³

17B

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulun

450 Meger bir ğün Resūlu'llāh ey aħbāb

Geçerken bir şoķaķdan bile aşhāb⁴Biraz ma⁵ şūmları ğördi hem andaKi cümle lu⁶ b iderler ol mekānda⁵

Birisini tütupen sevdi ol dem

Su'āl itdiler aşhāblar anı hem⁶

Didiler yā Resūlu'llāh taleb ne

Buña sen iltifāt itdiñ sebab ne⁷¹ A, Beytü'l-Murabba¹ D, Beyt E, — B,C² Güliñ: gül-i B, E / A¹ zāsı: Ağzāsı A, a¹ zāsı da C³ Zālimler ne cevr itdi: ne cevr itdi zālimler A, zālim ğör ne cevr itdi D⁴ Şoķaķdan: zoķaķdan A, şoķaķda C, D⁵ Biraz: bir nice A / Hem anda: hemen-dem B⁶ Birisini: birini C / Tütuben: dutuben B, E / Ol dem: hemān-dem C // İtdiler: eyledi C / Aşhāblar: aşhābı A / Anı hem: hemen-dem B⁷ Resūlu'llāh: Resūla'llāh E

Didi bir gün Hüseynle bu oğlan
Şoqaqda bile oynardı bil ey cān¹

455 Hüseyniñ ayağı tozın yüzine
Sürerdi hem yüzine hem gözine²

Buña andan gönül meyl itdi gāyet
İdem hem vālideynine şefā' at³

Buyurmuşdur Hasan ile Hüseyne
İki mengüşe-i ' arş deyü yine⁴

Şu dem kim cenneti yaratdı Mevlā
Aña hil' at ve zeynet virdi Mevlā⁵

Didi itdim seni çün kim mu' ayyen
İdem miskīnler ile hem müzeyyen⁶

460 Didi cennet ki yā Rab bilmezem ben
Kimiñle zeynet idersiñ beni sen⁷

¹ Hüseynle: Hüseyn ile A // Şoqaqda: zoqaqda A / Oynardı bil: oynarlardı C, oynar idi D

² 455: — C / Tozın: tozı B, tozın E

³ Gönül meyl: gönlim meyl A // Vālideynine: vālideyne C, vālideyne hem E / Hem: ben C

⁴ Hasan ile Hüseyne: Hasan Hüseyn ile A // Mengüşe-i: mengüşe A / ' Arş: ' arşın A, ' arşı B,D

⁵ 458a: Şöyle cenneti bezetdi haziret-i Mevlā A / Şu dem kim: severem ki E / Kim: ki C // Hil' at: hilkat B, rif' at D / Zeynet: zinet B,C / Mevlā: a' lā A, B

⁶ 459: — E / İtdim seni çün kim: çünkim seni itdüm A / Çünkim: çünki C // Hem: hep A

⁷ Rab: Rabbi A // Kimiñle: kim ile C / Zinet: zeynet A, D, E / Beni: baña A, B

Didi kıldım müzeyyen bil ki ol dem
 Hasan ile Hüseyin ile seni hem¹

İşidüp buldı cennet anda zeynet
Raḍaytü hem *raḍaytü* didi cennet²

Resūlu'llāh Hüseyne söylemişdür
 Bunı aşhāb rivāyet eylemişdür³

Ki benden Hüseyin ben Hüseyinden
 Eger ḥaz ide bir men Hüseyinden⁴

18A 465 Muḥabbet eylesün aña Hudāsı

Ne rütbe buldı gör ḳadr-i ' ulāsı⁵

Daḫı hem bir ḫikāyet oldı mezkūr
 Ki bu Kenzi'l-Ġarā'ib içre meştūr⁶

Resūlu'llāha geldi çün bir A' rāb
 Geyik yavrusı tütmiş virdi ol şābb⁷

¹ Müzeyyen bil ki ol dem: seni bil kim müzeyyen D // Hasan ile Hüseyin ile: Hasan Hüseyin ile A / Seni: seni şin? A / Hasan: Hasan ile B

² 462: — D / Buldı cennet anda: cennet anda buldı A // Hem raḍaytü: hem raḥaytü E / “*Kabul ettim.*”

³ Söylemişdür: çün söylemişdür A // Aşhāb: aşhāba E

⁴ 464: — D / Hüseyin: Hüseyin B,C / Benden: ben ve'l- C // Eger: ger A / Bir men Hüseyinden: ḳoya bir neslinden E

⁵ Eylesün: eyleyüp B

⁶ Hem: hep B / ḫikāyet: ḫikāye A // Bu: — E, tā D

⁷ A' rāb: A' rābī A, A' rab C / Geldi çün: çün geldi D, E // Yavrusı: yavrusını A, C / Tütmiş: dutmuş B, tütmişdi C / Virdi: — ; Ol: o C

Resūlu'llāh alup anı ol āgāh
 Ḥasan ḥazretlerine virdi nā-gāh¹

Ḥüseyn anı görüp geldi Resūle
 Gerek didi baña bir daḥī ola

470 Tefekkür kıldı o şāh-ı risālet

Ḥüseyn aḡlar çeker anda melāmet²

Hemān geldi bir āhū diñle kālī
 Ki bir yavrusı vardır diñle ḥālī³

Selām virdi Resūle ol muḥaḡḡaḡ
 Didi virdi iki yavru baña Ḥaḡ⁴

Birin avcı ṭutup oldu revāne
 Birisi baña ḡalmıřdı hemāne⁵

Nidā geldi ki ey āhū revān ol
 Bu yavrıñı daḡı vir şādmān ol⁶

475 O yavrıña Ḥasan çün nā'ıl oldu

Bu yavrıñ hem Ḥüseyne mā'ıl oldu⁷

¹ Ol āgāh: ol zamān āh C

² O: ol C // Melāmet: melālet C, E

³ Āhū: geyik C // Ki bir: ki A,C,D,E/Diñle: gör bu A,B,E / Yavrusı vardır diñle: yavrusın virir baḡıñ bu D

⁴ Ol: bil D // Yavru: yavru C

⁵ Ṭutup: dutup B, E // Ḥalmıřdı: ḡalmıřdır A,D

⁶ Revān: sākīn A / Ki: — ; Āhū: āhū sen C // Yavrıñı daḡı: yavrıñı da virüp A / Vir: sen C

⁷ Çün: — ; Nā'ıl oldu: oldu nā'ıl A / Yavrıña: yavrıñı C // Mā'ıl oldu: oldu mā'ıl A

Ṭaleb kıldı bir āhū oldı giryān
Getür anı tevaḳḳuf itme bir ān¹

Gözi yaşı zemīne düşdi der-ḥāl
Şalar ʿarşın bināsına o zilzāl²

Ḥüseyne vir bunı olmaya maḥzūn
Ḥüseyne virdi kıldı anı memnūn³

Gör imdi sen bu maʿnāyı kıyās it
Nice ḳadr-i ʿulādur gel şinās it⁴

18B 480 Tezelzül bula bunda ʿarş-ı Raḥmān

Ki tā oldı deyü bir laḫza giryān⁵

Gel imdi ol Yezīd melʿūnı gör kim
Neler kıldı aña maḡbūnı gör kim⁶

Şavaş-ı Kerbelā maḥzūn ğazādır
Anıñçün nevhalar kıлмақ sezādır⁷

¹ Bir: bu A, D // İtme: olma B / Tevaḳḳuf: tevuḳḳuf A, tevḳīf E / Bir: bu D, E

² Düşdi: düşe C // Zilzāl: fiʿl-ḥāl C

³ Kıldı anı: anı kıldı A, B

⁴ Sen: — A / Maʿnāyı: maʿnāya E

⁵ 480: — E / Tezelzül: tezelzüle C / Bula bunda: ide böyle A, bula ol C // Tā: — A

⁶ 481a: Gel imdi gör ol Yezīd-i melʿūnı A / Ol: ki C / Melʿūnı: melʿūn B, E // Aña maḡbūnı gör kim: gör kim o maḡbūnı A / Aña: o B

⁷ Ğazadır: ğazādur C // Anıñçün: anıñ için A

*Murabba*¹

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Sezâdır Kerbelâyı yâd iden zâr itse her şeb rüz

N'ola kıan dökse müjgâni bu sözdür nâvek-i dil-süz²

Buhâr-ı naql-i nârından dil-i hûmı ħamel püryân

Ġubâr-ı eşk-bârından hezârân kıalb ğam-endüz³

*Meşnevî*⁴

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulun

485 Meger bir gün Muĥammed Muştafâ hem

Ġazâya gitdi bile Murtezâ hem⁵

Ĥasan ile Ĥüseyni bil ki mazlûm

Hem ol vaķitde anlar idi ma' sûm⁶

Ĥüseyni bir Yahûdî aldı gitdi

Adı Şâlih idi çün penhân itdi⁷

¹ A, Kâfiye-i Beytü'l-Meşnevî D, — B,C,E

² 483: — C ; 483-484: — E / Şeb: şeb-i A / Nâvek-i: te'vil-i D / Dil-süz: dil-rüz A,D

³ Naql-i nârından dil-i hûnı: nârından naql dil-i ĥutu B / Ĥûnı: ĥutu C / Püryân: biryân C, büryân B,D // Kıalb-i ğam endüz: ğam-ı kıalbi süz D

⁴ A, Kâfiye-i Baĥrû'l-Meşnevî Mine'l-Hezec D, — B,C,E

⁵ Muştafâ hem: Muştafâdan ; Murtezâ hem: murtezâdan ; Gitdi bile: bile gitdi C

⁶ Ĥüseyni: Ĥüseyn B // Anlar: bunlar A, D

⁷ Şâlih: Tâlih ; Çün: — ; Penhân: penhânî C

Hüseyni Fâtıma gördi ki yok hem
Fırâkı odı yaqdı cânını hem¹

Çapuya geldi yetmiş kez işit kâl
Kimesne bulmadı kim ide irsâl²

490 Hasan hâzretlerine didi ey cân
Hüseyni var getür kim oldı penhân³

Hasan çağırdı bāğlarda Hüseyni
Didi kim yâ aḫī yâ nūr-ı ‘aynī⁴

O bāğdan bir geyik çıqdı hemen-dem
Su ’âl itdi Hüseyni aña ol dem⁵

19A Hâk emriyle geyik buldı zebānı
Didi Şâlih Yahūdī aldı anı⁶

Hasan vardı Yehūdīñ ḫānesine
Didi vir yoqsa direm anasına⁷

¹ 488a: Fâtıma gördi ki yok Hüseyni A, Hüseyni gördi ki Fâtıma yoqdur C / Gördi: görmedi ; Yok hem: yoqdur canâ E // 488b: Fırâk oқи yaqdı hemân-dem cânını A / Fırâkı: firâk C,E / Cânını hem: hem cânını pür C / Hem: hemâne E

² Kâl: kâli A // Yetmiş: bu E / Kimesne: bir kimesne ; İde: hem ide ; İrsâl: irsâli A

³ Kim: ki C

⁴ Çağırdı bāğlarda: bāğlarda çağırdı C // Yâ nūr-ı: nūr-ı A, hem nūr-ı C

⁵ Hemen-dem: hemân-dem C,D,E / Aña: oña E

⁶ Şâlih: Ṭâlih C

⁷ Yehūdīñ: Yahūdī C,D, Yahūdīniñ E / ḫānesine: ḫānesine C // Yoqsa: yoqsa D

495 Du‘ā eyler ҡomaz cinsin Yehūdīñ

Bu yiryüzinde ašlā bir Cühūdīñ¹

Ve yā direm babasına bil anı

Ҙırar ҡoymaz Yahūdīden nišānı²

Direm yā ceddime ider du‘āyı

Eşer ҡoymaz Cühūddan gör şenāyı³

Didi Şāliḥ Yahūdī ҡıl beyānı

Bilem tā vālideñ kimdür ‘ayānı⁴

Ḥasan didi risālet ḥānedānı

Ҙıyāmet ḥātunı şem‘-i şebānı⁵

500 Ki lü’lü-i şadef ‘iffet ve ‘ismet

Kirām-ı bahre-i ‘ilmi ve ḥikmet⁶

Ki ya‘nī Fāṭımadur gör maḳāli

Didi bildim atañ kim söyle ҡālī⁷

¹ Eyles: ile B, E, ider C / Cinsin: cins-i E // Bir: — A, hem D / Bu yir: zemīn C / Ašlā: cinsin ; Cühūdīñ: Yahūdī D / Yiryüzinde ašlā: yir yüzinden asl-ı E

² Yahūdīden: Yahūdīde D

³ Ceddime: ceddine C // Ҙoymaz: ҡomaz C,D,E / Cühūddan gör şenāyı: Yahūdīden binā’ı D, Yāhūdīden gör şitā’ı E

⁴ Şāliḥ: Ṭālīḥ C // Bilem: bilmezem E / Kimdür: kimdür eyle A

⁵ Didi: didi vālidem A // Ḥātunı: ḥātunı A / Şebānı: sirācı C, şibānı E

⁶ 500: — C / Lü’lü-i: lü’lūdür ; ‘İffet ve ḥikmet: ‘İffet ü ‘ismet A,B / ‘İlmi ve: ilm ü A,B

⁷ Gör: bil D // 501b: Didi bildim anañ söyle kim atañı A / Didi: didi kim ; Ҙālī: anı C

Didi kıurretü'l-‘ ayn-i ŧır-i Yezdān
Muŧalli'l-kıbleteyn-i ŧāh-ı merdān¹

Kerem kān-ı re 'īsü'l-evliyādur
‘ İlimbān-ı enīsü'l-enbiyādur²

Ki ya‘ nī bil ‘ Aliyye'l-Murtezā hem
Didi bildim digil ceddiñi bu dem³

505 Didi ceddım nübüvvet ser-firāzı

Ĥabībü'l-ĥālıķu'l-mekŧūf-ı rāzı⁴

Nebiyy-i ŧādıķ u ŧıdķ-ı muŧaddıķ
Resül-[i] ŧāĥib-i mi‘ rāc muĥaķķıķ⁵

Muĥā‘un raĥmeten li'l-‘ālemīn ol

Ki faĥrū'l-āsmān zeynü'z-zemīn ol⁶

19B ŧefā‘ at kānı ĥatmü'l-enbiyādur

Ki ya‘ nī bil Muĥammed Muŧafādur⁷

¹ ŧır-i Yezdān: ŧır-ü Yezdān D, E / Muŧalli'l: faŧlu'l E

² Kānı: kānı ki ; Re 'īsü'l evliyādur: ŧadru'l-enbiyādur C // ‘ İlimbān-ı: ilim bābı B, ‘ alem bānı C, D

³ Murtezā hem: Murtezādur A, C // Bu dem: kimdür A, C

⁴ Ĥabībü'l-ĥālıķu'l: Ĥabībü'l-ĥālıķ-ı A

⁵ 506a: Nebiyyun ŧādıķun ŧıdķun muŧaddıķun A, Nebiyyun ŧādıķun ŧıdķun muŧaddaķ D, Nebiyy-i ŧādıķ ŧaddaķ muŧaddaķ E// Resül: resülün A / ŧāĥib-i: ŧāĥibü'l A,B,C / Muĥaķķıķ: Muĥaķķıķun A

⁶ 507: — E / “Alemlere rahmet olarak itaat edilen.”/ Muĥā‘un: muĥā‘ B // Āsmān: islām A

⁷ 508b: Ki bil Muĥammed Muŧafā ol bā-ŧafādur A

İşitdi çünki Şâlih bu cevâbı
Figân idüp gözinden döker âbı¹

Murabba²

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

510 Bahr-i hikmetden çıkar dürr-i kemâlâtüñ seniñ
Tutdı dil murğını hem dâm-ı maķâlâtüñ seniñ³

Yalıñız 'azmiñ degilmiş bu Hüseyni aramaķ
Maķş-ı ihsân hayr imiş ancaķ risâletüñ seniñ⁴

Meşnevi⁵

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulun

Yahüdî müslimân oldı hemân-dem
Hüseyni hem getürdi virdi ol dem⁶

Temâm yetmiş nefer bil aķrabâsın
Ki mü'min itdi Şâlih gör vefâsın⁷

Gelüp hem Fâţımaya itdi efgân
Didi suçım bağışla ey 'ulâ-şân⁸

¹ İşitdi: işitdi ki A / Şâlih: Tâlih C / Çünki Şâlih: Şâlih çünki E

² A, Kâfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — B,C

³ 510-511: — E // Tutdı: dutdı B,D / Dil: bây A, dil B / Hem: — A,B,D

⁴ İhsân: ihsân-ı A

⁵ A, Kâfiye-i Beytü'l-Meşnevi D, — B,C,E

⁶ Yetmiş: yitmiş C / Hemen-dem: hemân-dem C,D

⁷ Aķrabâsın: aķrîbâsın ; Gör: — A // Mü'min itdi Şâlih: Şâlih mü'min itdi C

⁸ İtdi: eyledi C

515 Didi bağışladım sen var ʿ Alīye

O da bağışlasun yalvar ʿ Alīye¹

ʿ Alīye hem gelüben itdi feryād

Didi bağışladum ben de sen ol şād²

Velākīn var Resūlu'llāh ʿatına

Bağışlasun niyāz it ʿazretine³

Varup Şāliḥ Resūlu'llāha der-ḥāl

Fiḡān idüp aña bildürdi aḥvāl⁴

Didi ben de suçın ʿafv itdim ey cān

Ḥudā ʿafv eylesün var eyle efgān⁵

520 Fiḡān itdü varup Şāliḥ bil ey yār

Temāmet on yedi gün eyledi zār⁶

20A Varup şahrālara ider münācāt

Daḡı giryān olup iderdi hācāt⁷

¹ Sen: ben A, E / Sen var: var git C // Yalvar: sen var A

² ʿ Alīye hem gelüben: varup geldi ʿ Alīye A / Feryād: efgān A, āh-ı efgān D / Hem: — B,C,D / Gelüben itdi: varuben itdi anda C / Gelüben: gelüp D // Sen ol şād: ol şādān A / Ben de sen ol: sen var ol B, sen ol hemān D

³ 517a: Var Resūlu'llāhīn likin ʿatına B / Var: — A // Bağışlasun: var bağışlasun A

⁴ Resūlu'llāha: Resūlu'llāh E // Aḥvāl: fi'l-ḥāl A

⁵ Ben de suçın ʿafv itdim: ben daḡı ʿafv eyledim C // Eylesün: eyleye D / Ḥudā: temām Ḥudā E

⁶ İtdi varup: idüp varuben C / İtdi: idüp D // On yedi: yedi A

⁷ 521: — C / Varup şahrālara: ki şahralarda E // Daḡı: — A / İderdi: hem ider ʿarz-ı A, dilerdi D

Murabba¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ey Hüdā çokdur günāhım raḥmetiñ erzānı kıl

Ma' şıyyet derdine yā Rab merḥamet dermānı kıl²

Virme 'adlile cezāyı pür-ḥaṭā ef' ālimiz

Şānıña 'afv itmek lāyıḳdur bize sen anı kıl³

Meşnevi⁴

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulun

Resūle geldi Cebrā'il 'ayānī

Didi 'afv eyledi Allāh hem anı⁵

525 Te'emmül kıl gel ey 'ārif bu yirde

Tefekkür kıl gel ey 'āḳıl bu yirde⁶

Ki bir dem bil Hüseyni diñle ḳālī

Ki maḥbūs itmekile n'oldı ḥālī⁷

¹ A, Beyt E, — B,C,D

² Ma' şıyyet: ma' şıyyet C, D, E

³ Ḥaṭā: ḥaṭā A / Lāyıḳdur: sezādur C / Bize sen anı: biz erzānı A, raḥmet-i Yezdānı C

⁴ Ḳāfiye-i Beyt Baḥrū'l-Meşnevi D, Baḥr-i Meşnevi E

⁵ Resūle: Resūlu'llāha E / 'Ayānī: 'ayān A // Didi: Şāliḫi A / Eyledi: eyledim D / Hem anı: bī-gümān A

⁶ 'Ārif: 'irfān B, C, ḡāfil D, cānı E // 'Āḳıl: insān B, C, 'irfānı E

⁷ Dem: — B / Bil: kıl C // İtmek ile: itmekle E

Revā mı anlar İslām ola ey cān
Şehīd idüp olar kim dökdiler an¹

*Murabba*²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Āh kim anlar dökdiler āl-i Resūliñ anını
Müslimānlık da' vā ıldı terk idüp ĩmānını

Çāk idüp nefsiñ hevāsıyla şerī' at cāmesin
Tutdılar şart-ı ğarazla İblisiñ dāmenini³

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

530 ' Alī ıldı rivāyet diñle anı

Didi çok görmişem ahr-ı cihānı⁴

amusından eşeddür üç muşībet
Baña geldi ki gördim güç muşībet⁵

20B

Birisi ol Resūlu'llāh vefātı

İkinci Fātıma Zehrā memātı⁶

¹ Revā mı: revā mıdır E / Anlar İslām ola: anlara İslām gel D // Kim: — ; an: al an D

² A, Beyt E, — B,C,D

³ Tutdılar: dutdılar B, D, E

⁴ Anı: ālī B // Cihānı: maālī D

⁵ Muşībet: rivāyet A / Eşeddür: eşed A,B,D / Üç: üç hem D

⁶ Ol Resūlu'llāh: Resūlu'llāhiñ gör C // Fātıma Zehrā: Fātımatü'z-Zührā A

Üçüncüsi şavaş-ı Kerbelâ hem
Resûlu'llâhdan işitdim ben ol dem¹

Bulardan güç eziyyet görmedim ben
Bulardan güç muşîbet görmedim ben²

535 Meger bir gün 'Alî gitdi ğazāya
İrişdi çünki deşt-i Kerbelāya³

Fiġān itdi o yirde oldı nālān
Hem aşhāblar daġı çün oldı giryān⁴

Didiler n'icün aġlarsıñ beyān it
Bu penhān sırrı sen bize 'ayān it⁵

Didi bir tã'ife bunda geliser
Şehîd olup bu yirde çün qalısar⁶

Hisābsız cenneti bula hem anlar
Na'îm-i raġmeti bula hem anlar⁷

¹ Kerbelâ hem: Kerbelâdur A,C // 532b: İşitdim Muşafâdan bir belâdur A / Ben ol dem: revâdur C

² Güç eziyyet: pek eziyyet D, E

³ Çünki: çünkim A,D,E

⁴ İtdi: idüp C // Çün oldı: çoġ oldı A, oldı çü B

⁵ Aġlarsıñ: aġlarsañ E /Sen: — A / Sırrı sen: sırrı ki C

⁶ Didi: didiler E

⁷ Raġmeti: ni' meti A

*Murabba*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

540 Her belā-yı nā-sezāniñ müntehāsı Kerbelā

Virmedi āl-i Resūle hiç rehāsı Kerbelā²

Bunda hıatm oldı semādan intizāl iden kaçā

Her belāniñ ibtidāsı intihāsı Kerbelā³*Meşnevi*⁴*mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün*

Resūlu'llāh meger bir gün ' ayāni

Hüseynile oturırken bil anı⁵

21A Getürdi Cebra' il cennetden ey yār

Biraz üzüm bir elma bir dağı nār⁶

Resūl anı Hüseyne virdi ol dem

Didi var vālideyniñe götür hem⁷

545 Biraz yiyüp biraz idiñ zaḥīre

Kim Allāhu Te' ālā girü vire⁸¹ A, Kāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, Beyt E, — B,C² Belā-yı: belāniñ C, belānuñ D / Nā-sezāniñ: nā-sezā-yı D / Rehāsı: rihābı A, dehāsı E³ İntizāl: inzāl E / Semādan: semāda D⁴ Kāfiye-i Beyt Bahrü'l-Meşnevi D, Bahr-i Meşnevi E, Meşnevi İ⁵ 1-541: — İ / 542-593: — D⁶ Ey: bil ey A // Biraz: biraz ; Nār: enār A⁷ Vālideyniñe: vālideyñe C,D⁸ İdiñ: itsün A // Allāhu: Allāh B,E,İ / Vire: ve ye yine vere A

Getürdi anı çün biraz yediler
Ki bir miqdâr zaḥîre çün ḫodılar¹

Görirler kim yine ṭurır temâmet
Çün ol meyveye olmadı nihâyet²

Ḳaçan kim Fâṭıma gitdi cihândan
Gidüp üzüm daḫı oldı nihândan

‘Alî de hem idince intiḫâli
O nâr gâ’ib olur aña meḫâli³

550 Ḳalur elma Ḥüseynile bil ey cân
Olur hem Kerbelâda o da penhân⁴

Bu sözlerden murâdım Kerbelâdur
Ki tâ şerḫ-i Ḥüseyn-i Müctebâdur⁵

Kim ider yoksa bu vaşfi nümâyân
Kim idiser anıñ medḫini tibyân⁶

Mürekkeb olsa baḫr olur nihâyet
Temâm olmaz bu vaşfile rivâyet⁷

¹ Anı çün biraz: çün biraz anı B, İ // Bir: — B / Çün: hem C, İ / Bir miqdâr: miqdârca E

² Ṭurır: durır B, durur C / Temâmet: temâmı A // Olmadı: irmedi A, hiç olmaz C / Nihâyet: ‘idâmı A

³ 549b: ‘Alî hem intiḫâl idince cânı C / Hem idünce: idünce hem A / De: — B / ‘Alî de: ‘Aliyye C // O nâr: enâr A / Aña: diñle B / Meḫâli: ḫâli A, me’âli B, muḫâli İ /

⁴ Ḥüseyn ile: Ḥüseyne E

⁵ Tâ şerḫ-i: şerḫ-i tâ E

⁶ Nümâyân: nimâyân E // Tibyân: ibyân C

⁷ Baḫr: baḫre E // Vaşf ile: vaşfa hem E / Rivâyet: nihâ rivâyet C

Bu kez naql idem anıñ hālını bil
 Ğazā-yı Kerbelā aḥvālını bil¹

*Baḥr-i Hezec Kāfiyetü'l-Lam*²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün fā' ilün

555 Gel berü ey cān içinde derdi olmaz infisāl

Yā dili ğam-ḥānesinde virmeyen ḥüzne ḥalāl³

Çün bilindi yoḡ nihāyet medḥile evşāfına

Bunda maḡşad Kerbelādur tā idem izḥār-ı ḥāl⁴

Ol Ḥasan gitdi cihāndan hem Mu' āviye daḡı

Eyledi ḡalḡa hükümet bī-nizā' -ı ḡıl u ḡāl⁵

Kendiden şoñra diler kim şāh ola oḡlı Yezīd

Yazdı her eṡrāfa mektüb olmaya tā iḡtilāl⁶

21B Bey' at itdiler ḡamusı itmedi lākīn Ḥicāz

Ya' nī bil Mekke Medīne ehli itdi inḡilāl⁷

¹ Naql idem anıñ hālını: anıñ hālını naql ideyim A // Aḥvālını bil: aḥvālın dīnlegil A

² A, Baḥr-i Ṭavīl E, Meşnevī İ

³ 555: — C / Gel: gel ey E // Ḥānesinde: ḡānesiniñ A / Virmeyen: virmeyān B,E,İ / Ḥalāl: ḡalāl A, ḡalal E

⁴ Medḡile: medḡine E // Maḡşad: maḡşūd C, E

⁵ 557: — E / Cihāndan: dūnyādan C / Mu' āviye: Mu' āviyye B // Bī-nizā' -ı ḡıl u ḡāl: Bī-nizā' ḡıl ḡāl B, Bī-nizā' -u ḡıl u ḡāl C

⁶ Eṡrāfa mektüb: ṡarafa nāme E / İḡtilāl: iḡtilāf İ

⁷ Bey' at itdiler: itdiler bey' at A / İtmedi lākīn: lākīn itmedi B // İnḡilāl: inḡitāl A, inḡilāl B

560 Didiler kim biz Yezīde virmeyiz aṣlā rızā

Kim ḫalīfe olup aça mülk-i ḫulmi perr ü bāl¹

Çün Mu‘āviye işitdi bunı vardı Mekkeye

Cümlesini rāzı itdi virdi ḫalka genc ü māl²

Dört kimesne bu ḫuṣūṣa olmadı rāzı velī³

Didiler ḫālimdür oğlñ ḫulmile bulur kemāl

Ḥüseýindür biri ‘Abdu’llāh durur İbn-i ‘Ömer

‘Abdu’r-raḫmān İbn-i Şiddīḫdur biri diñle maḫāl⁴

Ol Zübeyriñ oğlı ‘Abdu’llāh durur biri daḫı

Hem Medīnede ḫarār itdiler idüp infī‘āl⁵

565 Ol Mu‘āviye daḫı bunıñ ‘ilācın bulmadı

Vardı Şāma itdi çün dār-ı fenādan intikāl⁶

Defn idüp anı ḫalīfe oldı çün oğlı Yezīd

Āh kim oldı rāyet-i dīn ser-nigün-i pāymāl⁷

¹ Virmeyiz aṣlā: aṣlā virmezüz C // Mülk-i ḫulmi: ḫulm-i mülki A, ḫulmetini E, mülke ḫulmi İ / perr ü bāl: per ü pāk İ

² Mu‘āviye: Mu‘āviyye B, E // Genc ü māl: genc māl B,E / İtdi: kıldı C

³ Ḥuṣūṣa: ḫuṣūṣda A,E / Olmadı rāzı: rāzı olmadı B

⁴ C’de 563b ile 564b, 564a ile 564b yer deḫişmiştir. / İbn-i ‘Ömer: biri İbn-i ‘Ömer A / ‘Abdu’llāh durur: ‘Abdu’llāh B, ‘Abdu’llāh biri C // Şiddīḫdur: Şiddīk durur A / Maḫāl: kelāl E

⁵ ‘Abdu’llāh durur biri: ‘Abdu’llāhdur bir A / Oğlı ‘Abdu’llāh durur: oğludur ‘Abdu’llāh ; Daḫı: ḫāl C // ḫarār: ḫarārlar ; İdüp: hem C / İnfī‘āl: infişāl İ

⁶ C’de 565b yerine 566a yazılmıştır. / Mu‘āviye: Mu‘āviyye B,E / Daḫı bunıñ: bunıñ daḫı C

⁷ 566a: — C // Rāyet: dāye A / Ser-nigün-i: ser-nigün A

Gitdi elden şer^ç -i muhtâr geldi şerr-i rûzgâr
Tâ sezâ oldı kılınca zulmile aşhâb u âl¹

Çarh-ı zâlim bu ne râydür kim Yezîdi şâd idüp
Viridîñ evlâd-ı Resûle Kerbelâda her melâl²

Cem^ç olup erkân-ı devlet çün Yezîde vardılar
Didiler emriñe cümle ^ç âlem itdi imtişâl³

570 Kaldı dört âdem ki anlar itmedi bey^ç at saña
Nâme yaz kim bey^ç at itsünler saña budur me 'âl⁴

İtmez ise taht-ı hükmiñde olan yirden çıkar
Yokşa virmez meyve-i bâğ-ı muhâlifde nihâl⁵

Ol zemân içre Medîne hâkimiydi hem Velîd
Çün Yezîd işitdi anı nâmesin itdi risâl⁶

Yazdı ki atam Mu^ç âviye vefât itdi bu ân
Şimdi icrâ-yı hükümet bil baña itdi vişâl⁷

¹ Şerr-i: şerr ü: A, şer^ç -i B, / Elden: âlden B, anda C

² Kim: ki ; Şâd: şâh C / Bu ne: çün E // Melâl: belâ C,İ

³ Olup: idüp A,İ/Devlet: ahmaq/Vardılar:vardı dil A//Cümle ^ç âlem itdi:itdi cümle ^ç âlem ;İmtişâl:imtisâl B

⁴ Ki: kim İ // 570: Nâme yazdı baña bey^ç at eylesünler lâ-mağâl C /Budur: bu durur A / Me 'âl: mişâl B, İ

⁵ Yirden çıkar: yirde tırmasun C // Yokşa: yoğşa E / Meyve-i: meyve B,D / Bâğ-ı: bâğ E / Muhâlifde: muhâlifden C,İ

⁶ Hâkimiydi: hâkimi idi B,İ / Hem: — B,İ,ol C / İçre Medîne hâkimiydi: Medîne içre hâkim idi E // Nâmesin: Hüseyne E / Risâl: rişâl İ

⁷ Mu^ç âviye: Mu^ç âviyye B,E // Bil baña: baña ; Vişâl: İntikâl A

22A Atamıñ vaqtinde bey^ç at itmeyen dört kimseye
Di baña itsün itā^ç at bey^ç atimde ittişāl¹

575 İtmez ise қatl idüp başlarını gönder baña
Çün Velīd anı oқıdı oldu hūzn-i bī-mişāl²

Didi yā Rab ne ġarā^çib vāqı^ç a oldu baña
Ger muhālif olsam ider hālimi ġayrı şikāl³

Ger itā^ç at itsem olur āhiretde çoқ^ç azāb
Hāzır idi anda Mervān didi kim ey hūb-hışāl⁴

İtme ihmāl bu işi sen tiz Hüseyni hāzır it
Bey^ç atin^ç arz it Yezīdiñ ger dir ise bu muhāl⁵

Hākimiñ hūkmīn kıl icrā fırsatı fevt itme hiç
Ol Velīd didi getürün idelim bunı su^çāl⁶

580 Vardılar kim cümlesi bir yirde hāzır oturır
Didiler kim sizi ister ol Velīd olñ işāl⁷

¹ 574b: Didi baña eylesünler bey^ç at hem ittişāl C / Di: didi İ

² Başlarını: hem başların C, İ, başını E // Oқıdı: işitdi B / Anı oқıdı oldu: oқıdı anı oldu ; Bī-mişāl: bī-vişāl C / Anı: — E

³ Rab: Rabbi A // Şikāl: şikār B, C

⁴ Hāzır: hāzır A, E, İ / İdi: itdi E / Hūb-hışāl: hūb-ı hışāl A

⁵ Tiz: tiz B/Hāzır: zāhir A, hāzır E, İ//^ç Arz it Yezīdiñ: ^ç arz-ı Yezīdiñ ; Dir ise: duya E /Muhāl: maḥāl C, E

⁶ Hiç: hiç B, E // İdelim: ideyüm C / Bunı: anı E

⁷ 580: — C / Kim cümlesi: cümlesi ki A / Hāzır: hāzır A, E, İ // İşāl: vişāl E

Didiler bunlar Hüseyme kim bizi n'eyler Velid
Didi gördim vâkı' amda var durur bir iştigâl¹

Minberi Şamın yıkılmış vâli-i Şam oldu bil
Hâkim olmuşdur Yezid kim geldi anın çün ricâl²

Ya' nî bizden bey' at ister didiler ne maşlahat
Didi hâşâ itmesün anı müyesser lâ-yezâl³

Her zühâl naşın felek şems itdi bedr oldu hilâl ?
Mülk-i islâm içre tâ kim şâh olur ehl-i dâlâl⁴

585 Ka' be-i 'adli yıqup büt-hâne yaptı zulmile
Gel kıyâs it bu ne dürlü fi' l-i bâtıl bed-hayâl⁵

*Mesnevî*⁶

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Geldi bir âdem yine anda hemân

Didi kim Velid sizi ister bu ân⁷

¹ Velid: ol Velid A / Kim bizi neyler Velid: ol Velid neyler bizi E // Didi: didi Hüseyme A

² Minberi: menberi B,C,E,İ / Şamın yıkılmış: yıkılmış Şamın İ / Geldi anın çün: anın çün geldi A / Ricâl: rümmâl E / Yezid kim: Yezidin İ

³ Maşlahat: maşlahat bu A / Didiler ne maşlahat: her ne maşlahatı var C / İster didiler: isterler İ //582b: Didi hâşâ kim müyesser ide anı lâ-yezâl C / Didi: didiler A

⁴ 584: — E / Naşın felek şems itdi: naşın itdi şems-i felek A / Naşın: taşın B,İ / Bedr oldu: bedri C // Olur: ola B

⁵ İle: ile ol 'adü A / Büt-hâne: puḥâne C, bûdhâne E // Bu ne dürlü: bozdılar E / Dürlü: haldür İ

⁶ A,İ, Baḥr-i Meşnevî E, — B,C,D

⁷ Sizi ister: ister sizi A / Velid sizi ister: ister Velid sizi E,İ

Çün Hüseyn aña kaçıdı söyledi
Bu ne ta' cıldür deyü hışm eyledi¹

22B İmdi sen git varayım andan yaña
Geldi ol âdem didi hâli aña²

Didi Mervân ey Velîd bu hâli bil
Hüseyn gelmez saña aḥvâli bil³

590 Didi Mervâna Velîd kim bil ' ayân
Ol yalan dimez gelür itme gümân⁴

Fî-Haqq-ı Na' t-ı Hüseyn⁵

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Gonca-i bâğ-ı vefâdur Hüseyn
Gülşen-i mihr-i ' aḥâdur Hüseyn⁶

Mazhar-ı burc-ı sa' âdet kameri
Maḥla' -ı şems-i ziyâdur Hüseyn⁷

¹ Hüseyn aña kaçıdı: aña kaçıdı Hüseyn A,B // Ta' cıldür: ta' cil durur E / Deyü: diyü C,İ

² İmdi: didi B / Git: gid E, İ / Âdem: dem ; Hâli: aḥvâli E // Hâli aña: önden soña C

³ Âh Velîd hâli bil: ey Velîd kim bil saña B / Ey: âh ; Bu: — A // Saña aḥvâli bil: aḥvâli diyem saña B / Aḥvâli: aḥvâlini İ

⁴ Dimez: itmez C / Yalan dimez: belâdan dönmez E

⁵ A, Murabba' B,İ, — C

⁶ 591-594:—E /Vefâdur: vefâ durur ; Hüseyn: Hüseyn C//⁶ Aḥâdur: ' aḥâ durur ; Hüseyn:Hüseyn C

⁷ Ziyâdur Hüseyn: ziyâ durur Hüseyn C

*Mesnevî*¹*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

Böyle mü 'min idi kim pāk-i' tikād

Ehl-i beyt iderdi aña i' timad²Cānile ' izzet iderlerdi aña³

Luṭfile rağbet iderlerdi aña

595 Rāvī eydür ƣalkdı añdan ol imām

Aldı birƣaç bile aḥbāb u ğulām⁴

Didi kim siz ƣaşrada ḥāzır oliñ

Ƙaşd iderlerse baña yardım ƣılıñ⁵

Ḥem Resūlū'llāh ridāsın ol zemān

Boynına atdı yola oldı revān⁶

Hem ' asāsın aldı ƣünkim vardı ol

Hem Velīdiññ ḥānesine girdi ol⁷¹ A, İ, Ƙāfiye-i Beyt Baḥrū'l-Mesnevî D, — B, C, E² Mü 'min: zāhid C / İdi kim: idi ki A, B // Ehl-i beyt iderdi: iderdi ehl-i beyt D³ İderlerdi: iderdi B⁴ Eydür: ider B, D iydür C, eyder E / Ƙalkdı: ƣaldı A, ƣakıdı C, ƣalkıdı İ / Andan ol: anda C // Aldı: aldı andan E / Bile: dāne C / Aḥbāb-ı: aḥbābı C / Ğulām: temām C⁵ 596: — C / Siz ƣaşrada: ƣaşrada siz A / Ḥāzır: ḥāzır E, İ⁶ Yola oldı: ve hem oldı D / Yola: hemān E⁷ 598 ile 599 A'da yer değışmiştir. / Kim: — C / Aldı: itdi İ

Gördiler şāh-zādeyi iclālile

Ƙıldılar ikrāmı istiḳbālile¹

600 Hāli ‘arḻ itdiler aña ser-te-ser

Ol Hüseyn aña didi kim bil ḥaber

23A

Böyle gizli bey‘at olmaz bil ‘ayān

Ḥalḳı cem‘ it yarın eyle bir dīvān

Ben daḥı yarın yine bunda gelem

Her ne sözüüm var ise tibyān ḳılam²

Rāzı oldı ol Velīd diñle anı

Didi Mervān ey Velīd ḥabs it bunı³

Yoḳsa yarın gelmesi güçdür ḳatı

Şimdi ḥabs it gelmiş iken fırsatı⁴

605 Çün Hüseyn işitdi bu sözi hemān

Ḥışm idüp ṭurdı yerinden ol zemān⁵

Didi kim ḳādir beni ḥabs eyleye

Yā baña bir kem cevābı söyleye⁶

¹ Gördiler: getürdiler E

² 602: — C / Tibyān: beyān D, E, İ

³ Ey Velīd ḥabs it bunı: ḥabis eyle sen bunı C

⁴ Yoḳsa: yoḳşa A // Gelmiş iken: terk idinme A

⁵ 605: — E /Bu sözi: bunı A // Ṭurdı: durdı B, D

⁶ Eyleye: itmeye A, İ // Bir kem: kimdür bu C, kimdür D

Bir yüzini şimdi pür-hün iderem
 Kanile toprağı gülgün iderem¹

Hem Vel̄ide didi kim diñle maḳāl
 Bil benim ibn-i Resūl-i zü'l-celāl

Burc-ı eflākde hümā-yı devletim
Ḳabe ḳavseyne irüpdür rif' atim²

610 Ol Yezīd ḥımārı hem fāsıḳdurur
 Bey' at itmek yā nice lāyıḳdurur³

Çün işitdi taşrada olan ricāl
 İstediler kim girüp ide ḳıtāl⁴

Taşra çıḳdı çün Hüseyni gördiler
 Bilesince ḥānesine vardılar⁵

Didi Mervān çok ḥaṭā ḳıldıñ bu dem
 Yā n' için ḥabs itmediñ sen bunu hem⁶

Ol Vel̄id didi ki ḥāşā ben anı
 Nice ḥabs idem n' için dirsiñ buni⁷

¹ İderem: eylerem C // Kan ile toprağı: toprağı kan ile D / Toprağı: toprağı A, E / Gülgün: gülhün İ

² Eflākde: felāketde A / Devletüm: dilne'im? E // İribdür: irişür İ / "*İki yay arası*"(bk. Necm, 9)

³ Ḥımārı: ḥammār B, ḥummāru D, ḥammārı İ

⁴ Ola: ide A, eyde İ

⁵ Çıḳdı çün: çıḳdılar hem E // Vardılar: geldiler A,B

⁶ 613: — İ / Ḥaṭā: ḥaṭā A, 'aṭā C / Ḳıldıñ: ḳıldıḳ D, E // Sen: — A / N' için: nice D / Sen bunu hem: bunu hem A, bunu sen C, bunu bu dem D, E

⁷ Anı: buni C // Dirsiñ: dirseñ E,İ

615 Ger Yezîd virse cihân mülkin baña

Yine zerre deñlü kaçd itmem aña¹

23B Ehl-i beyte kim bugün itse cefâ
Hâşm olısar yarın aña Muştafa²

Murabba³

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Müslimân olan döker mi âl-i Aḥmed ḳanını

Ehl-i beyte kaçd ider mi isteyen îmânını⁴

İtmez evlâd-ı Resûle dünyâda kibr ü riyâ

Âḫiretde kim dilerse Kibriyâ iḥsânını⁵

Baḥr-i Meşnevî⁶

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Hem bu sözi söyler iken ol seḫî

Ol Yezîdden geldi bir nâme daḫı⁷

620 Şöyle yazmış bundan aḳdem bir peyâm

Gelmedi ol nâmemizden bir kelâm⁸

¹ Yine zerre deñlü: zerre deñlü yine A, C / Zerre: zere İ

² Bugün itse: itse bugün A // Aña: anda C / Yarın aña: aña yarın D / Olısar: olu ısar E

³ A, Ḳâfiye-i Beytü'l-Murabba' D, Beyt E, — B,C,İ

⁴ İsteyen: terd idüp B

⁵ 618: — C / Evlâd-ı Resûle: âl-i Resûle kim ki A

⁶ E, — A,B,C,D,İ

⁷ Yezîdden: Yezîdân E, Yezî İ

⁸ Bundan aḳdem: şimdiye dek A // Nâmemizden: nâmemize A / Kelâm: peyâm C

Şimdi nāmem vāşıl olınca saña
Kes Hüseyniñ başını gönder baña¹

Bey^ç at ider[i]se rāydür bī-gümān
Bey^ç at itmez[i]se қatl eyle hemān²

Ol Ebū Bekr oğlı ^ç Abdu'llāh ile
Hem Zübeyriñ oğlın öldürme bile³

Қанда varırsa buluram anları
Her zemān icrā қılarım anları⁴

625 Lākin ol imām Hüseyniñ başını
Kes baña gönder kūtāh it yaşını⁵

Ol zīrā sağ olsa bu aḥvāli bil
Cümle ḥalk aña uyar bu ḥāli bil⁶

Hīç baña itmez itā^ç at kimse hem
Bey^ç at itmezse baña қatl it bu dem⁷

¹ 621-633: — C

² İder[i]se: eylerse D / Rāydür: eydür A, rā`yidir D, zābiddür E // Bey^ç at itmez[i]se: ger itmezse anı A

³ Oğlın: oğlını A, oğlu D / Öldürme: öldür tā E

⁴ Varırsa: varırsam B, varsam D / Anları: ben anları D // Zemān: zemānda A / İcrā: içre İ

⁵ Yaşını: işini D

⁶ Olsa: olursa ; Aḥvāli: ḥāli D // Ḥalk: ḥalk A / Bu ḥāli: aḥvāli

⁷ İtmez itā^ç at: itā^ç t itmez E // İtmezse: itmez B, İ

Çün oqıdı ol Velīd bu nāmeyi
Añladı cümle muḥarrer ḥāmeyi¹

Didi virse ol Yezīd-i bī-vefā
Baña dünyāyı aña itmeme cefā²

*Beyt*³

24A

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

630 Ḥāşā li'llāh mülk-i dünyā için idem dīni terk

İtmişem āl-i Resūle tā ezelden kīni terk⁴

Ben *elestü'* ilmimi fehmi eyleyüp didim *belā*

Tā ki ol rüz-i belāda eyleyem taḥzīni terk⁵

*Meşnevi*⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ol Yezīdiñ aldı ol bed-ḥāmesin

Çün Ḥüseyne arz ider ol nāmesin

¹ Bu: hem E // 628b: Cümle añladı sergüzeştin ḥāmeyi E / Muḥarrer: sereşk-i B,İ / Cümle muḥarrer: sereşki cümle D

² Cefā: hiç cefā

³ E, Qāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — A,B,C,

⁴ İdem: itmeme D // Kīni terk: ikrārı berk A

⁵ Eyleyüp: idüp E / Belā: hem belā D / “*Elestü bi-rabbiküm / Ben sizin Rabbiniz değil miyim*” hitabına ruhların “*belâ/evet*” dedikleri meclistir. // Rüz-ı: sır-i D, sır-ı E / Belāda: cezāda B, belādan D / Eyleyem: eylesem D,E

⁶ A, Qāfiye-i Beytü'l-Meşnevi D, Baḥr-i Meşnevi E, — B,C,İ

Didi kim hāṣā saña ben kaçd idem
Yā ṭarīḳ-i cehle māl için gidem¹

Murabba²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Kim nazarla rüy-i pakiñ gözleyen göz kör olur
Yā cemāliñ şem' iniñ a' dāsı dil bī-nūr olur³

635 Rūz-i maḥşerde mu' ayyen kim saña kılsa ğaraz
Raḫmet-i Ḥaḳdan şefī' -i Muştafādan dūr olur⁴

Meşnevi⁵

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Korḳaram ammā ki tıyar ol la' in
Gönderir bir zālimi bunda hemin⁶

Şonra elden gide cümle ihtiyār
Bir tedārik eyle sen ey baḫtiyār⁷

¹ Kim: ki E / Hāṣā: hāṣā ki A // 633b: Māl için mi ol ṭarīḳ-i cehle gidem A / Cehle: cehli E

² A, Kāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — B,C,İ

³ 634-635: — E // Dil: hem D

⁴ Ğaraz: ğaraş B, ğaraz C / Mu' ayyen: mu' in İ

⁵ A, Kāfiye-i Beyt Baḫrū'l-Meşnevi D

⁶ 636 ile 637 C' de yer deĝişmiştir./Ol: o B/Ammā: tā ;Ol: hem ol C ;Atañ İ /Tıyar: duyar B,C,E,İ, dutar D

⁷ 637a: Cümle ihtiyār şonra elden gider E / Elden gide: gide elden C / Gide: gider A // Ey: — A / Eyle: ile İ / Baḫtiyār: ihtiyār E

Ġāfil olma sen şaķın ey ser-firāz
Şimdiden gör kaydı ey nūr-ı hicāz¹

Murabba²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Şāh olanlar fitne-i bed-ḥ^vāhiñ olmaz ġāfili
Şīr olanlar ḥīle-i rubbāhiñ olmaz ġāfili³

640 Ġasb u ġārāt için olur kārbanana intizār
Her ḥarāmī reh-güzār-ı cāhiñ olmaz ġāfili⁴

Ķāfiye-i Beytü'l-Meşnevi⁵

24B *fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*
Çün Ḥüseyn anı işitdi kāmkar
Bildi kim ol Kerbelā için bu kār⁶

Lā-cerem taķdīr olan ider zūhūr
Māni^c olmaz tedbir-i ḳalbi ṭahūr⁷

¹ Nūr-ı hicāz: nūr hicāz C

² A, Ķāfiye-i Beytü'l-Murabba^c D, — B,C,E,İ

³ 639-640: — E / Rubbāhiñ: rubāhiñ B,C, rebbāhiñ İ

⁴ Ġasb ü: ġasb-ı B, C, İ / Kārbanana: kārbanıñ B // Reh-güzār-ı: reh-güzārıñ C,D

⁵ D, — A,B,C,E,İ

⁶ Ḥüseyn anı: anı Ḥüseyn D, E

⁷ Tedbiri: tedbire A / Ṭahūr: zūhūr E, İ

Murabba¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Her umūr taqđır ola tedbire yokdur ihtiyāc
Çünkü taqđır olmaya tedbīr ile olmaz 'ilāc²

Tārīk-i şeb şem' -i efrūzdan şu' ā' ı bulmadı
Şu' le-i h'urşīdi rüşen itmedi nūr-ı sirāc³

Meşnevi⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

645 Şabr kıldı gice irişdi 'ayān
Ravza-i peygām-bere oldu revān⁵

Ağlayarak ravzaya vardı imām
Yüz sürüp tobrāğına virdi selām⁶

¹ A, Kāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — B,C,E,İ

² 643-644: — E / İhtiyāc: ihtiyāc A // Olmaya: olmayana C, olmasa D / Tedbīr ile: tedbīri C, tedbire D / 'ilāc: ihtiyāc D

³ H'urşīdi: h'urşīd B, h'urşīdi C,

⁴ A, Kāfiye-i Beytü'l-Meşnevi D, — B,C,E,İ

⁵ Peygām-bere: peygām-per İ

⁶ Tobrāğına: toprāğına B,C,İ tobrağa D / Selām: es-selām D

Eş-Şalātu Ve's-Selāmu 'Aleyke Yā Resūla'llāh 'Azze ve Celle¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Es-selām ey maṭla² -1 envār-1 Deyyān es-selām

Es-selām ey mazhar-1 esrār-1 Raḥmān es-selām²

Es-selām ey sāhibü'l-mi³ rāc u furqān-1 livā

Es-selām ey behter-i maḥbüb-1 subḥān es-selām³

Ben Hüseynem yüz sürüp dergāha geldim ağlayu

Ḳıl meded ey menba⁴ -1 in⁴ ām-1 iḥsān es-selām⁴

650 Ben Hüseynem kim baña emr itdiñ ümmet ḥıfzını

Ben Hüseynem kim didüñ seyyid-i şubbān es-selām⁵

Şimdi zālīm ümmetiñ gör kim neler kıldı baña

Bî-kesem raḥm eyle ḳıl derdime dermān es-selām⁶

Meşnevi⁷

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ol gice şubḥa degin ḳıldı namāz

Zıkr ü tesbîḥ eyleyüp itdi niyāz⁸

¹ A, Ḳāfiyetü's-Selām İlä-Ravzatü's-Seyyidü'l-Enām D, Beyt E, — B,C,İ

² Envār-ı: — D / Envār-ı deyyān: deyyān-ı envār E

³ M³ rāc u: mi³ rāc A,B / Furqān-ı livā: furqān es-selām C,E // Maḥbüb-ı: maḥbüb B,E

⁴ 649: — C / İn⁴ ām-ı: in⁴ ām B,İ / İn⁴ ām-ı iḥsān: iḥsān in⁴ ām E

⁵ Kim: ki A, çün C // Kim: ki A / Seyyid-i şubbān: şubbān-ı cinān D, şubbān-ı seyyid E

⁶ Kim:—A, ki D / Ümmetiñ: ümmet ;Gör ki: görüñ E //Raḥm eyle: hem raḥm ḳıl C/Eyle ḳıl: eyleyüp D,E

⁷ A, Ḳāfiye-i Baḥrü'l-Meşnevi D, Baḥr-i Meşnevi E, — B,C,İ

⁸ Zıkr ü: zıkr-ı B,C,E

25A Giceye degin yine ālī-cenāb
Ağladı kıldı namāz çün itdi hāb¹

Vāqı' asında görür fahr-i cihān
Nūr-ı zulmet maqşad-ı zāhir nihān²

655 Cümle ervāh-ı nebī hāzır olup
Bağrına başdı Resül anı gelüp³

Didi çeşmim nūrı mazlūmım benim
Ey ciger-gūşe-i ma'şūmım benim⁴

İşde geldi Kerbelānıñ günleri
Şād olısar ümmetim azğunları⁵

*Murabba'*⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Geldi ey mazlūm irişdi va' degāh-ı Kerbelā
Tā seniñ qanıñla rengin ola cāh-ı Kerbelā⁷

Muntazır olmuş saña Zehrā Ḥasanla Murtezā
Ḥūrī ğilmān intizār oldı be-rāh-ı Kerbelā⁸

¹ Āl-i: ol āl-i A // Degin: dek C / Çün itdi: eyledi C

² Vāqı' asında: vāqı' ada C / Görür: gördi ol B / Cihān: cihānı A, C

³ Cümle: cümleten ;Ervāh-ı: rüh-ı C/Hāzır: hāzır A,E, zāhir B//Gelüp: görüp A / Resül anı: anı Resül C,D

⁴ Mazlūmım: mazlūm E // Gūşe-i:güşem A,C,E / Ma'şūmım: maqşūdım E

⁵ 657: — C / İşde: işte A // Şād: şāz D

⁶ A, Qāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, Beyt E, — B,C,İ

⁷ Rengin ola: ala rengi C / Cāh-ı: hāk-i B

⁸ Ḥasanla: Ḥasan hem C, Ḥüseyn-i D / Zehrā: hem Zehrā E // Ḥūrī: hūrili A / Berāh-ı: rāh-ı C

Meşnevî ¹

fā' ilātün fā' lātün fā' ilün

660 Bil yalandan müslimānım ben diyen

Zāhirā ehl-i īmānım ben diyen²

Akıdalar Kerbelāda anı

Öldire evlādını ihvānını³

Hāşā kim anlar degildür ümmetim

Anlara irmez naşib-i şefkatim⁴

Çün Hüseyn işitdi didi yā Resūl

N'ola ger itseñ mülākātım abūl⁵

Bir du'ā ıl kim bulam ubāyı ben

Görmeyem şimdengirü dünyāyı ben⁶

665 Ol Resūlu'llāh didi kim ey püser

Bil şehādet rütbesi büldān-ı ser⁷

¹ A, āfiye-i Baħrū'l-Meşnevī D, Beyt E, — B,C,İ

² Müslimānım ben: ol Müslimānım D

³ Evlādını ihvānını: ihvānını evlādını B, evlād-ı enşārını C, oğlunu ihvānını D / anı: anı E

⁴ Hāşā: haşā A, hāşā D

⁵ 663a: Didi çün kim ol Hüseyn yā Resūl D / Yā: — A // İtseñ mülākātım: mülākātım itseñ C / Mülākātım: müracātım D

⁶ Şimdengirü: şimdāngerü D, şimdigirü İ

⁷ Püser: beşer E, büser İ // Rütbesi: rütbesidür A / Büldān-ı: büldān B, bildān E / Ser: eser E, ben İ

25B Şimdi dünyā görmek a‘lādur saña
Hem şehādet bulmaḡ evlādur saña¹

Bunı dirken baḡdı ol dem şehryār
Gördi giysū-yı şerīfnde ġubār²

Didi ey şāh-ı risālet ne ‘aceb
Bu ġubārlar ne ‘alāmet ne sebeb

Didi kim ey nūr-ı dīdem diñlegil
Bu ġubār-ı Kerbelādur şöyle bil³

670 Çün uyandı uyḡusından ol imām
Oturup fikr eyledi anda temām⁴

Gāhī vaşl-ı yārına ḡürrem olur
Gāh firāḡ-ı āl ile pür-ḡam olur⁵

Didi varup Mekkeye bulam vişāl
Andan idem Kerbelāya intiḡāl

Yol tedārikin görüp ol kāmkar
Mekke şehrinde ide ya‘nī ḡarār⁶

¹ Şimdi dünyā görmek: böyle görmek şimdi A

² Dem: — A,E // Şerīfnde: şerīfnden A,E,İ

³ Didem: ‘aynım İ / Diñlegil: söylegil C

⁴ Temām: imām İ

⁵ Gāhī: gāh E / Yārına ḡürrem: yār ile ḡandān D,E / Āl ile: āl E

⁶ Tedārikin: tedārikini; Ol: — D // Şehrinde: şehrine A

Geldi yine ravza-i peygam-bere

El-vedā^ç itdi gelüp ol servere¹

Vidā^çıyye²

fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilün

675 El-vedā^ç ey ^ç ālimü'l-^ç ilm-i hidāyet el-vedā^ç

El-vedā^ç ey hātıme's-sırr-ı risālet el-vedā^ç³

El-vedā^ç ey gevher-i gencine-i *nūn ve'l-kalem*

El-vedā^ç ey ma^ç den-i luḡf-ı ^ç ināyet el-veda^ç⁴

El-vedā^ç kim hem-dem oldı firḡatiñ ğayrı baña

El-vedā^ç kim ḡalmadı vuşlatda rāḡat el-vedā^ç⁵

Merḡadıñ şemsinde ḡālā şemmedār olmış idim

Ğayrı buldım ḡasret-i şeb tā ḡıyāmet el-vedā^ç⁶

Meşnevi⁷

fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilün

Çıḡdı andan ol emire'l-mü^ç minin

Anası ravzasına geldi hemin⁸

¹ El-vedā^ç itdi gelüp: el-vedā^ç ı eyleyüp C

² A, Ḳāfiye-i Vedā^ç-ı Hüseyn İlä-Ravza-yı Cedd D, Beyt E, — B,C,İ

³ ^ç Ālimü'l: ^ç ālemü'l D // Hātıme's: ḡātem-ü C, ḡātemü's D

⁴ 676: — C / Gevher-i: — E / Gencine-i: güncine-i İ / “68, *Kalem suresine telmihtir.*”

⁵ Hem-dem: her dem ; Firḡatiñ: — C / Hem-dem: himmet E, hemden İ // Vuşlatda: vuşlat-ı İ

⁶ Şemmedār: şemme-i dār E / İdim: idem İ // Tā: — A, nā İ / Şeb: şebbi E

⁷ A, Ḳāfiye-i Baḡrü'l-Meşnevi D, Baḡr-i Meşnevi E, — B,C,İ

⁸ Geldi hemin: vardı ḡaḡin C

680 Çünkü Zehrâ ravzasına girdi ol

Ağluyarak hem selâmın virdi ol¹

Ḳāfiye-i Beytü's-Selâm 'Ale'z-Zehrâ ²

26A

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Es-selâm ey bâ' iş-i naqd-i hayâtım es-selâm

Es-selâm ey vâriş-i maḥzûn-ı zâtım es-selâm³

Es-selâm ey mâder-i şefkat-bihârim es-selâm

Es-selâm ey mâye-i gevher-necâtım es-selâm⁴

Ḥazret-i Fâtımatü'z-Zehrâniñ Selâma Ḳıyâmı ⁵

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Çün selâm virince bil ol ser-firâz

Merḳadından geldi hem böyle âvâz⁶

Şöyle geldi kim 'aleyküm es-selâm

Ey benim oğlum ciğer-güşem imâm⁷

¹ Ravzâsına: ḥânesine C

² D, Beyt, E, — A,B,C,İ

³ Naqd-i: nefis-i C, naqd ü İ / Bâ' iş-i naqd-i: ba' iş-ü naqd-ü E // Vâriş-i maḥzûn-ı: vâriş-ü maḥzûn-u C / Vâriş-i: vâriş-ü ; Zâtım: zimmetim E

⁴ Bihârim: vişâlim C // Gevher: gevfer-i E

⁵ Ḳāfiye-i Baḥrü'l-Meşnevî D, Baḥr-i Meşnevî E

⁶ Selâm: selâmi C / Bil: — B / Ol: ey D, E / Hem böyle: böyle bir E

⁷ Benim: — E

685 İntizārım vaşlıña çoqdan beri
 Dīdebānım aşlıña çoqdan beri¹

Bil yaqīn geldi ki idüp intikāl
 Kerbelāda bulasuñ vecd-i vişāl²

Murabba³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
 Gitdi firqat intizārı geldi vuşlat günleri
 Tālibe maṭlūb iriše ola şohbet günleri⁴

Cān virüp vāşıl olısar cānile cānāna cān
 Tā ki ğayrı olmaya arada fūrqat günleri⁵

Meşnevi⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
 El-vedā' itdi imām ol servere
 Geldi yine ravza-i peyğam-bere

690 İtdi tecdīd-i ziyāret hem vedā'
 Geldi andan yola girdi bī-nizā'⁷

¹ 685-686: — İ / Aşlıña: vuşlıña E

² Vecd-i: vecd ü A, ceddine E / Ki idüp: idesin C / İdüp: idem D

³ A, Qāfiye-i Baḥr-i Beytü'l-Murabba' D, — B,C,E,İ

⁴ 687-688: — E / Firqat: — ; Geldi: geldi hem D

⁵ Olısar: oluñca D

⁶ A, Qāfiye-i Baḥr-i Beytü'l-Meşnevi D, — B,C,E,İ

⁷ İtdi: — C / Vedā': el-vedā' A

Māh-ı şa‘ bān idi dördüncü günü

Rāhī oldu ol sa‘ ādet düzgünü¹

Bilesince bindi ensābı temām

Ol Medīne kavmi aḥbābı temām

26B

Anlara anda vedā‘ itdi hemān

Oldı çüñkim Mekke yolına revān²

Yolda giderken imām gör niyyetin

Naql iderdi ḥāl-i Mūsā ḥazretin³

695 Mekk Fir‘ avna bakup itdi firār

Ṭağlarıñ başında iderdi qarār⁴

Gāh İbrāhimi söyledir ‘ ayān

Şerr-i Nemrūddan kaçup ol bī-ziyān⁵

Bādiyelerde gezer ḥayrān idi

Ḳalbi vālā gözleri giryān idi⁶

Ya‘ nī dimekdür ki ideyim beyān

Ḥaḳ ḳatında kim ki maḳbūldür hemān⁷

¹ Rāhi: ‘ āzim A, rāzı C / Ol: — ; Düzgünü: rüz-i günü C, İ / Düzgünü: düngünü D

² Anda vedā‘ itdi hemān: vedā‘ itdi ol imām C / Hemān: hemān ol A // Çüñki Mekke yolına: anda yola oldu C / Revān: revān ol A

³ Niyyetin: n’eyledi ; Ḥazretin: ḥazreti İ

⁴ İtdi: idüp B, iderdi C

⁵ Nemrūddan: Nemrūtdan E, İ / Kaçup ol bī-ziyān: kaçardı bir zemān C / Şerr-i: sirr-i ; Ziyān: riyān E

⁶ Ḥayrān idi: ḥayvān gibi E // Vālā: vālih İ / Giryān: ḥayrān B / İdi: gibi E

⁷ Ki: kim B ; — C / İdeyim: ideyüm ben C // Hemān: ‘ ayān C

Her belāyı virdi aña Kirdgār
Her kazāya kıldı ol şabr-ı qarār

*Beyt*¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

700 Çün belādur iktizā-yı enbiyā
Hem belādur ibtidā-yı evliyā

Her beliyāt-ı tarīke kıl sefer
Kim belādur reh-nümā-yı Kibriyā²

Bir iki gün kıldı çün rāhı kaṭı'
Yolda 'Abdu'llāh gelür İbn-i Muṭī'³

Bil gelürdi Mekkenen hem ol ḥubāb
Tā Medīneye gide diñle cevāb⁴

Çün Ḥüseyni gördi yolda ol hümām
İndi atından varup virdi selām⁵

705 Didi ey seyyīd-i evlād-ı Resūl

Bir sözim vardır saña eyle kabūl⁶

¹ A, Murabba' B, Qāfiye-i Beytü'l-Müseddes D, — C,E,İ

² Kim: hem A

³ Bir iki gün: kıldı bir gün A // 'Abdu'llāh gelür: gelür 'Abdu'llāh A

⁴ Hem: — A, E / Mekke: Kūfe B / Ḥubāb: cenāb C, aḥbāb D // Tā: —; Gide: giderdi C / Cevāb: ṭāb A

⁵ Gördi yolda ol hümām: ol yolda gördi A / Hümām: imām B,E,İ / Ḥüseyni gördi: gördi Ḥüseyni ;Ol: — E // 704b: Atından inüp hem selāmın virdi A / Varup: yire C

⁶ Vardır: var D, E / Eyle: eylerseñ D, eyle dir E

Gerçi her sır keşf olur senden baña
Hem naşihāt terk-edeb benden saña¹

Lakin izhār-ı firāset bu peyām
Muḳtezādur hem şadāḳat bu kelām²

27A Mekkeye varınca i' lāma saña
Kūfe şehrinden gelür nāme saña³

İdeler ya' nī bunı ḳavl-i ḳarār
Kim saña bey' at ide her kim ki var⁴

710 Anlarıñ ol sözine baḳma şaḳın
Mekke şehrinden otur çıḳma şaḳın⁵

Zirā ben gördim bilürem anları
Bī-vefā yoḳ ahdile peymānları⁶

Ehl-i Mekke hem saña uyar yaḳın
Çünki sensiñ muḳtedā-yı ehl-i dīn⁷

¹ Edeb: idüp C, D, E // Saña: baña C

² Firāset: ferāset B, C, D // Muḳtezādur: muḳtezā-yı C

³ İ' lāma: i' lāmı C, a' lāma D, aḡlāma E // Kūfe şehrinden: Kūfeden hem C

⁴ Bunı: bir C / İdeler: iderler A,C // Kim saña bey' at ide: saña bey' at ideler B / İde her: iderler C

⁵ Ol: — C, Sen İ / Baḳma: sen baḳma C // Mekke şehrinden otur: otur Mekke şehrinden A / Şehrinden: şehrinde İ / Otur: diyü D, otur İ

⁶ Ben gördim bilürem: ben ki gördim hem anları A, gördim bilürem ben C, gördüm bī-vefādır D / Zirā ben: ben zirā B, İ // Ahd ile: ahdine D

⁷ Hem saña uyar: saña uyar bil C // Muḳtedā-yı: muḳtezā-yı A

Çün imām işitdi bu sözi hemān
Didi söziñ toğrıdır yoğdur gümān¹

Çünki vardı Mekkeye ‘ālī-cenāb
Karşu geldi ehl-i Mekke şeyh ü şābb²

715 Merḥabā kıldılar a‘ zām-ı şühūr
Müntehā kıldılar ikrām-ı tahūr³

Ḥazret-i İmām Hüseyne Sehliyyeten Kıyām Olınan Merḥabā⁴

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Merḥabā ey seyyid-i sādāt-ı ikrām merḥabā
Merḥabā ey mesned-i ārā-yı aqđām merḥabā⁵

Merḥabā ey şāh-ı kişver rütbe-i simurğ-ı kâf
Merḥabā ey aşiyān-ı rükn-i İslām merḥabā⁶

Ka‘be-i vaşlıñ müzeyyen eyledi Merve Şafā
Geydiler ḥüccāc-ı ‘uryān luṭf-ı ihrām merḥabā⁷

¹ İmām: imām A, D, E // Toğrıdur: doğrıdır B

² Şeyh ü: şeyh-i B, şeyh İ

³ A‘ zām-ı: a‘ zām-ı A, a‘ zām B, i‘ zām-ı D, İ, a‘ zām-ı E // Tahūr: tuhūr B, C, D, zuhūr E, İ

⁴ A, Kāfiye-i Ta‘ziye Ehl-i Mekke El-İmām Hüseyin D, Beyt E, — B,C,İ

⁵ İkrām: kirām A // Aqđām: iqdām B, C, D, aqdem İ

⁶ Aşiyān-ı: aşinā-yı B

⁷ Müzeyyen: müzeyyen mu‘ayyen A / Merve: Mevre-i E // Geydiler: geldiler A

Cāh-ı zemzem dīdeden dökdi sürürundan sereşk
Buldı şerminden Hacer Esved siyāhfām merḥabā¹

*Meşnevi*²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

720 Çünkü kondı menziline ol imām

Mekke ehli geldi cümle ḥāşş u 'āmm³

Her namāzda iktidā itdi kamu

Bey' at idüp cān fedā itdi kamu⁴

27B Rāvī eydür ḥākim-i Mekke 'ayān

Sa' d İbn-i 'Āş idi hem ol zemān⁵

Ol Yezīde tābi' idi gör anı

Çünkü bu ḥāli görüp korḳdı cānı⁶

Mekkedden kıldı Medīneye firār

Yazdı bu ḥāli Yezīde nā-bekār⁷

¹ Sürürundan sereşk: sereşk-i sürür A / Sereşk: semāk C, şular D, sereşk İ // Hacer: Hacerü'l ; Siyāhfām merḥaba: oldı çāk C / Fām: kām A,E, ḥām D / Şerminden: şereminden ; Siyāh: — E

² A, Kāfiye-i Beyt Bahrū'l-Meşnevi D, Bahr-i Meşnevi E, — B,C,İ

³ Geldi cümle: cümle geldi C

⁴ İtdi: itdiler C // İdüp: itdiler C, itdi D / İtdi: idüp C

⁵ 722-1035: — İ / Ḥākim-i Mekke: Mekke ḥākimi C / 'Ayān: hemān A

⁶ Gör: bil C // Çünkü: çün ; Görüp: görüben C

⁷ Kıldı Medīneye: Medīneye kıldı A,B / Firār: ol firār A, karar D // Nā-bekār: ol nā-bekār A

725 Çünkü bey^ç at itmeyüp ol ser-firâz

Geldi Mekke şehrine şâh-ı Hicâz¹

Her yakaya şâyi^ç oldu bu haber

Bildiler aḥvâli cümle ser-te-ser²

Tâ ki vardı Kûfe şehrine peyâm

İtmemiş bey^ç at Yezîde ol imâm³

Mekke şehrinde karar itmiş bu dem

Başına cem^ç eylemiş a^ç yâni hem⁴

Bu haber çünkim saḥîhdür bildiler

Kûfe ehli bir yire cem^ç oldılar⁵

730 Didiler biz isteriz kim gelsün ol

Şâhımızdur hem bizim âl-i Resûl⁶

Cümlemiz hem bey^ç at ideriz aña

Cân virüp hem ^ç izzet ideriz aña⁷

Bu Yezîd fâsiḳdurur biz n'idelim

^ç Ahd idüp aña itâ^ç at idelim⁸

¹ Bey^ç at itmeyüp ol: imâm bey^ç at itmez A // Şâh-ı: nûr-ı A, ehl-i B

² 726: — A / Yakaya: yakadan C // Aḥvâli: bu ḥâlî C

³ Bey^ç at Yezîde: Yezîde bey^ç at D

⁴ 728 C'de 732'den sonra yazılmıştır. / İtmiş: itmişdür A // A^ç yâni: e^ç abâtını A

⁵ Çünkim:çünkü C,D/Bildiler:cümle bildiler A//Cem^ç oldılar:çünkü geldiler A,hem geldiler D,çün geldiler E

⁶ Biz isteriz kim: kim isteriz biz B,D / İsteriz: dilerüz C // Hem bizim âl-i: bizim evlâd-ı A

⁷ Hem: hep A, — C,D / Aña: biz aña C

⁸ İdüp: idüben ; İtâ^ç at: bey^ç at C

Murabba¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Leyl-i küfre kim bakar imān nehārı var iken

Kim sever berd-i şitāyı nev-bahārı var iken²

Rūy-ı yāri seyr iden mekr-i raqībi n'eylesün

Kim görür hārını gonca iştihārı var iken³

Ḳāfiye-i Beyt Bahrü'l-Meşnevi⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

735 ' Ahd-i peymān itdiler kim ol zemān

Biz Hüseyne bey' at ideriz ' ayān⁵

Ġayrı halkdan Ġayrı bil yetmiş nefer

Cümlesi a' yān idi ehl-i zafer⁶

28A Meclis-i Ḳāḏide itdiler yemīn
Kim Hüseyni isteriz gelsün hemīn⁷

İtmeyiz bey' at Yezide biz bu ān

Bey' at itdik isteriz anı ' ayān⁸

¹ A, Ḳāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — B,C,E,İ

² 734: — C, 733-734: — E // Kim: — ; Şitāyı: şitābı A

³ İden mekr-i raqībi: iderken ol raqībi A

⁴ D, — A,B,C,E,İ

⁵ ' Ayān: hemān B,C

⁶ Ġayrı bil: başka C, başka yüz E

⁷ Yemīn: yemīn hem A // Kim: biz ; Hemīn: hemen-dem A

⁸ Bey' at Yezide: Yezide bey' at E

Çünkü böyle itdilerdi ittifaķ
Nāme yazdılar Hüseyme bī-nifaķ¹

740 Yazdı kim sensin Emīre'l-Mü'minīn
Āl-i Aħmed hem imāme'l-mütteķin²

Medħal-i 'add-i imām işnā-‘aşer
Efdal-i evlādı eşrafü'l-beşer³

Ol Yezīd fāsıķdurur a‘dā-yı dīn
Düşmān-ı evlād-ı ħatme'l-mürselīn⁴

İtmeyiz aña itā‘at cümlemiz
Şimdi bulmuşdur hidāyet cümlemiz⁵

Tā saña bey‘at ideriz bu zemān
Sen daħı bu cānibe hem ol revān⁶

745 Hāk-i pākiñle müşerref olalım
‘Adl-i rāyiñle müşerref olalım⁷

¹ Bī-nifaķ: ol bī-nifaķ A / Böyle itdilerdi: böyle böyle itdi B, bunlar böyle itdi C,E // 739b: Çün yazdılar Hüseyme nāme ittifaķ D, Hem Hüseyme nāme yazdılar ittifaķ E

² 740-741: — C / Yazdı: yazdılar ; Emīre'l-Mü'minīn: ol Emīre'l-Mü'minīn A / Sensin: sensin B

³ Medħal-i: cedvel-i ; imām işnā: imāmü'l-işnā A / ‘Add-i imām: ‘addi ve hem D // Eşrafü'l: ol ħayrū'l A

⁴ A‘dā-yı: aġdā-yı A, i‘dā-yı B

⁵ Cümlemiz: cümlemiz hemān A // Cümlemiz: cümlemiz ‘ayān A, cānımız C

⁶ Bu: biz bu A // Hem ol: olġil C, ol hem D

⁷ Olalum: olalum ey şāh A // Olalum: olalum ey māh A

Murabba¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Vaqtidür kim açıla gül geldi eyyām-ı bahār

Fesh olup yevm-i şitā çün nev-bahār itdi qarār²

Vaqtidür kim ' arz ide dil-ber cemālin ' āşığa

Haylī demdir çeşm-i hūnım bezm olupdur intizār³

Ḳāfiye-i Beyt Bahrū'l-Meşnevi⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Nāmemiz vāşıl olur ise saña

' Azm idüp gel Kūfe şehrinden yaña⁵

Ol Yezīdīñ ḥākimi Nu' mān Beşīr

Bir za' īf bī-çāredür ey merd-i şīr⁶

750 Sen gelince Kūfeye hem ey imām

Biz anı iḥrāc ideriz bil peyām⁷

28B

Cümlemiz yolında cān itdik fedā

Sen bizi tek itme vaşlıñdan cüdā⁸

¹ A, Ḳāfiye-i Beyt Bahrū'l-Murabba' D, — B,C,E,İ

² 746-747: — E

³ Hūnım bezm: hūn-rizim B / Bezm olupdur: aqıdub hem C

⁴ D, — A,B,C,E,İ

⁵ Olur ise: olursa A,E // Kūfe şehrinden: sen de Kūfeden C

⁶ Nu' mān: Nuğmān B,E // Za' īf: za' īf-i ; Ey: ol ; Şīr: pīr A

⁷ Hem: bil D,E / Ey: yā C

⁸ 751: — C / Cān itdik: itdik cān A// Tek itme: eyleme tek A

‘Abdu’r-raḥmān İbn-i ‘Abdu’llāh ile
Gönderirler nāmeyi hem-rāh ile¹

Anıñ ardınca idüp Şīti revān
‘Urve İbn-i Kaysı gönderdi hemān²

Rāvī eydür yüz yigirmi nāmeyi
Gönderirler ol şadākat ḥāmeyi³

755 Çünkü şeh-zāde bu aḥvāli görür
Nāmelerde yazılan ḳāli görür⁴

Ḳūfe ehlinde şadākat var bilür
Gerçi ol yirde şehādet var bilür⁵

Ḳūfeye çün gitmege itdi murād
Anda rāḥat itmege itdi murād⁶

Çün bu kışşa burada olsun temām
Şoñra Müslimi beyān idem hemān⁷

Oḳıyanı dinleyeni yazanı
Raḥmetiñle yarlıgağıl yā ḡani

¹ Nāmeyi: ḥāmeyi E

² İdüb Şīti: Şīti idüp A / Şīti: Biti E // Kaysı: Kaysı A,B,D,E

³ Eydür: ider B, idür C, ider D,E

⁴ Şeh-zāde: şāhzāde C / Aḥvāli: ḥāli E // Ḳāli: ḥāmeyi C

⁵ Ehlinde: ehinden A, D

⁶ 757a: Çünkü Kūfeye gitmeye itdi ol murād A / Gitmege: gitmegi B, gidmeye E // İtmeye: itmek için A

⁷ 758-761 sadece E’de vardır.

*El-Ḳışşa Müslimiñ Kūfede Şehīd Oldığını Beyān*¹

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

760 Gel ey derde nice olan giriftār

Gel ey meydān-ı miḥnetde zaḥımdār

Saña Müslim ḥālin ben naql ideyim

Saña her belāyı tibyān ideyim

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Didi evvel Müslimi göndereyim

Ḳūfe ehliniñ murādın göreyim²

Müslime iderler ise i'tibār

Ben de varup ideyim anda qarār³

‘Ammīsi oğlı idi Müslim hemān

Ol ‘Akīliñ oğlı idi bī-gümān⁴

765 Pes çağırdı Müslimi didi aña

Sen var evvel Kūfe şehrinde yaña

¹ E, — A,B,C,D,İ

² Didi: didi Ḥüseyn E / Göndereyim: göndürelüm C, göndelim E // Göreyim: añlayım A, bilelüm C, görelüm D,E

³ 763: — C / Müslime: Müslimi E / İderler ise: iderlerse ; İ'tibār: gāyet i'tibār A

⁴ Hemān: ‘ayān A / Ođlı idi: ođlı E / Müslim: Müslīm D // Ol: hem A / ‘Akīliñ: ‘Ukeylūñ A,B,D,E

Var hükümet eyle kııl anda karar
Emr-i nehyi söyle halka aşkâr¹

Ger saña iderler ise inkıyād
Ben de varup idem aña i' timād²

Çok şadâkat gösterir anlar baña
Nâmesini hep beyân idem saña³

Ben varıram söyle bilsünler kamu
Teklîf eyle bey' at itsünler kamu⁴

29A 770 Ben dağı bir nâme yazdım anlara

Ol şadâkat menba'ı ihvânlara⁵

Yazdı evvel nâmede nâm-ı Hudâ
Şoñra fahr-i 'âlem ism-i Muştafâ⁶

Ben Hüseyne bil ki mazlûm-ı rızâ
Hem benim ibn-i 'Aliyye'l-Murtażâ

¹ Kııl anda: anda kııl A // Söyle halka: halka eyle C

² 767: — C / İderler ise: iderlerse anlar A / İnkıyād: iktidār B // Varup: varam E / İ' timād: i' tibār B, i' tiqād D

³ Gösterir: gösterirler A // İdem: itdim D

⁴ Kamu: anı C

⁵ Anlara: çün anlara A // İhvânlara: ahvânlara E

⁶ 771b: Şoñra yazdı nâm u şân-ı Muştafâ A / Yazdı: yazdım ; Nâmede: ben dağı C / Nâm-ı: ism-i B // Muştafâ: Murtażâ C

Bundan aḳdem nāmeñiz geldi baña
Çok şadāḳat ḥāmeñiz geldi baña¹

Her birisi maḥz-ı ızhār-ı ḥulūş
Her biri ızhār-ı tekrār-ı ḥulūş

775 Ben daḥı aña binā 'en giderem

Şehriñizde hem iḳāmet iderem²

Şimdi 'ammī-zāde Müslimi 'ayān
Benden evvel eyledim böyle revān³

Siz daḥı aña iṭā' at idesiz
Bey' at idüp hem refāḳat idesiz⁴

Hem benim varmam daḥı meşrūḏdurur
Tā rızāsına anıñ merbūḏdurur⁵

Murabba'⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Şanmañız kim da' vet-i yāre icābet itmezem

Ey görenler Müslimi benden beşāretdür bilün⁷

¹ 772: — D // Çok: çün D

² 775: — C / Şehriñizde: şehrizde B

³ 'Ammī-zāde: 'ammī-zādem ol C

⁴ Bey' at idüp hem: bey' atın alup B,D,E / Hem refāḳat: rifāḳatler C

⁵ Meşrūḏdurur: meşrūḏadır D // Merbūḏdurur: merbūḏadır D

⁶ A, Ḳāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — B,C,E,İ

⁷ 779-780: — E / İtmezem: itmeyiz A // Beşāretdür bilün: işāret biliñüz C / Bilün: itmezem D

780 Şubh-ı şâdık olması h^vurşid-i tâbândan nişân
Nev-bahârîñ gelmesi gülden işâretdir bilün¹

*Ḳāfiye-i Beyt Bahrû'l-Meşnevi*²

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Nâmesini çün temâm itdi imâm

Müslime döndi didi kim ey hümâm³

Ḳûfe şehrinde olan aḥbâbımız

Cümle yârenler daḥı ensâbımız

Bey^c at itmişler beni ister bu dem

Benden aḳdem varasîñ ol şehre hem⁴

29B Ben daḥı ardıñca varıram hemân

Râzı olup oldı Müslim çün revân⁵

785 Çünki bir menzil yola gitdi hemîn

Çıḳageldi anda bir avcı hemîn⁶

Hem elinde bir şikâr var gözledi

Müslime karşı anı boḡazladı⁷

¹ Olması: olmasıdır; H^vurşid-i: Seyyid-i C // İşâretdür bilün: işâret biliñüz C, işâret itmezem D

² D, — A,B,C,E,İ

³ Didi kim: didi A, didi ki D / Ey: yâ C

⁴ İster: isterler A / Beni: bizi ; Bu dem: müdâm C // Varasîñ: varasın D / Hem: sen B

⁵ 784b: Râzı oldı Müslim olup yola revân A / Hemân: bil hemân A, ^c ayân B // Olup oldı Müslim: oldı yola düşdi C

⁶ Hemîn: yaḳîn B, C // Anda bir avcı: bir avcı anda E

⁷ Anı: anı hem E

Didi Müslim bu uğur gelmez baña
Döndi andan geldi Mekkedden yaña¹

Çün Hüseyne söyledi bu hâli hem
Didi yâ Müslim işit aḥvâli hem²

Bil tarîḳ-i Hâḳ ḥaṭarnâk bî-refîḳ
Gevher-i maḳsûd-ı girdâbı ‘amîḳ³

790 Sâ’ili ḥavf eylemez bulur rızâ

Bilmez ol ğavvâs nedir vehm-i ḳazâ⁴

Ḥavf iderseñ gitmege söyle baña
Ġayrı âdem göndereyim ol yaña⁵

Didi ḳorḳar şanma ölümden beni
Ḳorḳaram ki görmeyem ğayrı seni⁶

¹ 787-788 C’de yer deĝişmiştir./ Gelmez baña: deĝil bize C // Andan geldi: geldi anda A / Andan: — ; Mekkedden: Mekke şehrinden B / Geldi Mekkedden yaña: Mekkeye geldi yine C

² Müslim: yâ Müslim A // Hem: sen C,E

³ 789-780: — C, E / Hâḳ: çoḳ A / Ḥaṭarnâk: ḥafarnâk D

⁴ Sâ’ili: bil sâ’ili A / Bulur: budur C // Ḳazâ: rızâ A

⁵ Gitmege: gitme sen D // Ġayrı: başḳa A / Ġdem göndereyim: kimse gönderürem C

⁶ Ḳorḳar: ḳorḳaram A / Şanma ölümden: ölümden şanma C,E / Ḳorḳar şanma ölümden: şanma ölmeden ḳorḳar D // Ḳorḳaram ki: ḳorḳdığım budur A

Murabba¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ey gözüm kıan ağla ki geldi zemān-ı ayrılık

Ayırır cismim içinde tāze cānı ayrılık²

ƘorƘaram ki hūb-cemāliñ görmeyem şimdengirü

Ola tā yevm-i kıyāmet cāvidānī ayrılık³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün⁴

795 Çün işitdi ol imām şāhib-penāh

Ağladı maḥzūn olup hem itdi āh⁵

Ƙāfiye-i Beytü'l-Murabba⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ey gönül āh eyle kim cāndan cānānım ayrılır

Geldi firƘat şimdi yār-i mihrbānım ayrılır⁷

Ayrılır benden bugün hem ğam-güsārım hem-demim

Ayrılır gūyā vücūdım içre cānım ayrılır⁸

¹ A, Beyt D,E, — B,C,İ

² Gözüm: gönül B / Ağla ki: ağla kim A / Gözüm kıan ağla ki: gözlerim sen ağla C // İçinde: içinden A

³ ƘorƘaram: ƘorƘaram B /Şimdengirü: şimdüngirü B, bundangirü C, şimdengerü E //Cāvidānī: cāvidān A

⁴ Baḥr-i Meşnevī E

⁵ Maḥzūn: maḥzūnī C / Hem: — C, ve D

⁶ D, — A,B,C,E,İ

⁷ 796-797: — E / Cānānım: cānānı B, cinānım C / Ayrılır: ayrılık A // Ayrılır: ayrılık A

⁸ Bugün hem: hem bugün ; Hem-demim: ayrılır C // Ayrılır: ayrılık A

*Ġazā-yı Müslim-i ‘Akīlīn Şehīd Oldığı Beyânında Ve Kıfīyetü’l-Yā-yı
Me‘a’r-Rā¹*

30A *fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*
 Bunda rāvīler rivāyet sırrın izhār eyledi
 Tā haqāyık gevherini halka nişār eyledi²

Yā n’içün kıldıñ ‘adāvet ol Hüseyn ile Yezīd
 Her sözi bu yirde tibyan kıldı ikrār eyledi³

800 Ol zemān kim Haq yaratdı rūh-ı insāniyyeyi
 Cümlesini yoğ iken bir def‘ada var eyledi⁴

Şoñra tedricile idhāl itdi cismāniyyeyi
 Buldı şahrā-yı vücūdı böyle āşār eyledi⁵

Bir muhālif şūrī vardır bir muhālif ma‘nevī
 İki dürlüdür huşūmet keşf-i esrār eyledi⁶

Ol muhālif ma‘nevī kim oldu iki vechile
 Bu haqīkat bāğına bu rāzı enhār eyledi

¹ A, Zīkr-i Ġazā-yı Müslim ‘Akīlīn Şehīd Oldığını Beyān İder B, Ġazā-yı Müslim-i ‘Akīlīn Şehīd Oldığını Beyān D, Baħr-i Tavil E, — C, İ

² 798: — E / Nişār: şār A, nişār C, D

³ Hüseyn ile Yezīd: Hüseyne sen A / Hüseyn ile: Hüseyne E // Her: hem D, E / Bu: bir C

⁴ 800-813: — E

⁵ Cismāniyyeyi: rūh-ı cismāniyyeyi A / Şoñra: itdi hem ; İdhāl itdi: idhāl-i D

⁶ Dürlüdür: dürlü A

Birbirine ‘ âlemü’l-ervâhda oldıysa yaķın
Şimdi peydâh oldı ülfet birbirin yâr eyledi¹

805 Yoksa oldıysa mesâfe birbirine ol zemân
Nefret oldı birbirini şimdi aġyâr eyledi²

Hem muhâlif ma‘ nevinîñ oldurur bir vechi kim
Çün yaratdı ‘ âlemü’l-ervâhı ihzâr eyledi³

Müstahaķķ-ı kahr u luţfi iki kısım oldı ol
Muķtezâ-yı sırr-ı hikmet böyle tekrâr eyledi⁴

Bil ki müstecmi‘ fazâ’ildür biri ey ma‘ nîdâr
Biri müstecmi‘ rezâ’ildür ki işâr eyledi⁵

Ol ki müstecmi‘ fezâ’il oldı rûh-ı enbiyâ
Evliyâ hem etķiyâ rûhı ki muhtâr eyledi⁶

810 Ol ki müstecmi‘ rezâ’il rûh-ı küffâr-ı nifâķ
Eşķiyâ ervâhıdur ki ehl-i eşrâr eyledi⁷

¹ 804: — C

² Oldı: itdi A / Birbirini: birbirine B, C

³ 806-807: — C / İhzâr: izhâr D

⁴ Luţfi: luţfi için A,B

⁵ 808a ve 809a C’de yer deġişmiştir. / Bil ki: biri ; Ma‘ nîdâr: muķtedir C // İşâr: bunda işâr A

⁶ Ol ki: oldı C / Fezâ’il: fezâ’ildür A // Etķiyâ: etķiyâdur B, C / Rûhı ki: rûh-ı B, rûh ki C, rûhını D / Muhtâr: işâr D

⁷ Rezâ’il: rezâ’ildür A / Rezâ’il rûh-ı: rezâ’ildür ki D

Bu Hüseyniñ rûhı müstecmi' fezâ 'ildendurur
Ol rezâ 'ilden Yezîd kim böyle bed-kâr eyledi¹

30B

Lâ-cerem bu iki taqsîm birbirini istemez
Aşlı nefret kıldı fer' -i mihri inkâr eyledi²

Bir dağı budır sebep kim ol Mu' âviye ile
Şerri def' itdi Hasan çün şulhı bāzār eyledi³

Ol Mu' âviyede ba' zılar hilâfet añladı
Ol sebebden bu Hüseyne bey' at aḥbār eyledi⁴

815 Bu dağı oğlu Yezîdiñ bey' atin itse ḳabûl
Dirler idi kim Hüseyn anı da hünkâr eyledi⁵

Şâdıḳ olurdı Benî Ümiyyeniñ da' vâları
Ceng-i ḡavḡâ kıldı lâkin ḫalkı bîzār eyledi⁶

Tâ ki naḳd-i cānını virdi bu yolda ol imām
Bildiler kim ol Yezîd ḡulmile efḫâr eyledi

Hem gerek ehl-i hilâfet ola mü 'min muttaḳî
Bu Yezîd fâsıḳ cihānı fıḡḳ ile dār eyledi⁷

¹ Bu: ol ; Müstecmi' : müstecmi' -i C // Rezâ 'ilden: rezâ 'il-i A/ Yezîd kim: kim Yezîd C

² İstemez: lâ-büdd istemez A // İnkâr: ebkâr D

³ İle: ile hemîn A

⁴ 814-855: — B / Ol Mu' âviyede: anıñ için ol Mu' âviyeyi A // Aḥbār: icnâd C, ihbâr D, E

⁵ Bu: Hüseyn A / Dirler idi kim: Didiler kim Ol C

⁶ 816-817: — C / Ceng-i: cengi D / ḡavḡâ: da' vâ A / Bîzār: bîdâr D

⁷ Gerek: dağı C / Ehl-i hilâfet: hilâfet ehli A // Fâsıḳ: fıḡḳı C, fâsıḳdurur E / Dār: zâr D

Hîç menâhîden şakınmaz yoḡ şerî¹ atle ‘amel
Kendine uydurdu nice ḫalkı füccâr eyledi¹

820 Virmedi çünkim rızâyı ol ḫilâfet itmege
Fesh-i da‘ vâ kıldı gerçi sarf-ı i‘ mâr eyledi²

Hem Hüseyne iki vechile Yezîd oldu ‘adū
Biri bey³ at itmedi anıñçün esfâr eyledi³

Hem Zübeyriñ oḡlımıñ var idi bir ḫüb-⁴ avreti
Ol Yezîd istedi dil iḫrâḡ-ı bi’n-nâr eyledi⁴

‘Âşık olmışdı anıñçün görmeden evşâfına
Nice dürlü fitne nice ḫîle efkâr eyledi⁵

Ol Zübeyriñ oḡlı çünkim ‘avrete virdi ṭalâḡ
Ol Yezîd işitdi bâḡ-ı ḡalbi gülzâr eyledi⁶

825 Hem Ebū Mūsāya didi al baña bu⁷ avreti
Çün Ebū Mūsā işitdi ‘azm-i dildâr eyledi⁷

¹ Yoḡ şerî¹ atle: şerî¹ atle yoḡ C // Kendine uydurdu nice: kendisine uydı ba¹ zı C

² Ol: Hüseyn A / Çünkim: çünki D // İ‘ mâr: a‘ mâr C

³ Yezîd oldu ‘adū: oldu Yezîd ‘adū-yı dîn A // Biri bey³ at itmedi: bey³ at itmedi biri A / İtmedi anıñçün: itmedigüçün ; Esfâr: buḡz u esfâr C / Esfâr: ifsâr A

⁴ Var idi: varıldı C // Dil: anı C / İḫrâḡ-ı: aḫrâḡ E

⁵ Anıñçün görmeden: görmeden anıñçün A / Anıñ: anı D,E // Fitne nice ḫîle efkâr: fitneleri ḫîle iḡşâr C

⁶ ‘Avrete: ‘avretine A / Çünkim: çünki C, D // İşitdi: işitdi anı A,C / ḡalbi: — C

⁷ Hem: — C / Al baña: var baña al A, var al baña C // Ebū: — ; İşitdi: işitdi anı C

Anda gördi ol Hüseyn didi ‘azmiñ kãdadır
Didi Mūsā mā-cerā-yı sırrı āşkār eyledi¹

31A Didi varmazsa Yezīde hem benimçün t̄alib ol
Bu vekālet ile Mūsā göñlin envār eyledi²

*Mesnevī*³

mefā ‘īlün mefā ‘īlün fe ‘ūlun

‘Ömer oğlı hem ‘Abdu’llāhı gördi
Nire ‘azmiñ deyü Mūsāya şordı⁴

Didi Mūsā aña bu kışşayı hem
Didi ki anlara varmazsa bu dem⁵

830 Benimçün t̄alib ol gelsün baña ol
İşidüp anı da kıldı o maķbūl⁶

Ebū Mūsā çün ol hātūna vardı
Hem ikrām eyledi Mūsāyı gördi⁷

Didi hātūn ki yā Mūsā sebeb ne
Nedir hācet ‘aceb bunda t̄aleb ne⁸

¹ 826: — C / Anda gördi ol Hüseyn: Hüseyn gördi anı A

² Hem benimçün: benim için de A / Benimçün: benim için E / T̄alib ol: ol t̄alib C

³ A, Kāfiye-i Beyt Baħrū’l-Meşnevī D, Baħr-i Meşnevī E, — B,C,İ

⁴ 828a: ‘Ömer ibn-i ‘Abdu’llāhı gördi hem C // Mūsāya şordı: Mūsā şordı hem C

⁵ Bu: bil bu A

⁶ 830a: Benem çün t̄alibi baña gelsün ol C // O: — A / Kıldı o: ol kıldı C / Maķbūl: ķabūl A,C

⁷ Hātūna: hātūna E / Çün ol hātūna: ol hātūna çün E // Gördi: şordı D

⁸ Ki yā: eyā C

Ebū Mūsā didi kim budur inhā
Münāsib mi saña bu genc-i tenhā¹

Seniñ tezvīciñe t̄alib olurlar
Nice ādem saña rāğīb olurlar²

835 Eger ruḥṣat virirseñ söyleyim ben
Didi ḥātūn ki söyle anları sen³

Didi kim Ḥüseyin t̄alib ki bu dem
Yezīd İbn-i Mu^c āviye biri hem⁴

‘Ömer oğlı birisi t̄alibiñ bil
Benem dördincisi hem rāğībıñ bil⁵

Didi Mūsāya ḥātūn bu mı tedbīr
Benem bir nev-resīde sen ki bir pīr⁶

Münāsib mi saña varmaḵ ‘ayān it
Ferāğat ḳıl ġaraz itme beyān it⁷

¹ Kim: ki C / İnhā: enhār A // Saña bu genc-i tenhā: bu genc-i tenhā saña envār A

² Tezvīciñe: tenviciñe C, tezvīcligine E

³ Ḥātūn: ḥaṭūn E / Ki söyle anları sen: anları söyle sen C / Ki: çü D, çün E

⁴ 836a: Didi ḥātūna Ḥüseyin t̄alib saña bu dem E / Kim: aña ; Bu: bil bu A / Kim Ḥüseyin: Ḥüseyin ḥazretleri ; T̄alib ki: t̄alib C // Biri: ol biri A

⁵ Hem: de C / Benem: hem E

⁶ Ḥātūn: ḥātūn ki A / Bu mı: bu ne D // Bir: bil A / Ki: — C,D,E / Sen ki bir: sensiñ bir A,B,İ, tā ki sen D, sen de E / Nev-resīde: nev-reste A,B,C,İ

⁷ 839b: Ḳıl ferāğat dime bunu şavāb it C

840 Ki bu üç ādemiñ ҡanķısı lāyık

Baňa kim olam anıñla muvāfık¹

Didi Mūsā ħükümetse murādiñ

Yezīde var olur māl-i ĩrādiñ²

31B Eger Ħüseyn cemāl-i ħüb dilerseñ

Var ‘Abdu’llāha ger maĥbūb dilerseñ³

Eger ‘uķbāda isterseñ sa‘ ādet

Ħüseyni eyleme Őaķın ferāġat⁴

Didi ħātūn ħükümet emr-i zā’il

Daĥı ħüsn-i cemāl efnāya ķābil⁵

845 Benim gönlim diler uķbāyı her dem

Hem ister Őoĥbet-i Zehrāyı her dem⁶

Ħüseyne vardı ħün ħātūn bil ey yār

Yezīd mel‘ūn olup bundan ħāberdār⁷

¹ 840a: Ol üç zātūñ baňa ҡanķısı lāyık A // Baňa: beyān it ; Anıñla: aña A / Kim olam anıñla: söyle diyem anda C / Olam: ola E

² Māl-ı: māl A / ĩrādiñ: menāliñ C

³ Cemāl-i ħüb: cemāl ħübı C, ħüb cemāli E // Ger: eger C

⁴ İsterseñ: dilerseñ C // Ħüseyni eyleme Őaķın: Ħüseyn ile Őaķın itme D

⁵ Ħātūn: ħātūn E / Ħükümet emr-i zā’il: emr-i ħükümet zā’il A // Ħüsn-i: ħüsn A, Ħüseyn-i E / Cemāl: cemāli E / Efnāya: ifnāyı C, ifnāya E

⁶ 845a: Diler benim gönlim cennet-i ‘uķbāyı hem A // İster Őoĥbet-i: isterem cennet-i E

⁷ ħün: — A, E / Ħātūn: ħātūn E / Ħātūn bil ey yār: ħātūn-ı ayār C // Bundan: anda C

Hüseyne eyledi anda ‘adāvet
İhānet eyledi ol bī-sa‘ ādet¹

Husūmet aşlı çünkim oldu ikrār
Bu kez şerh idelim Müslimi tekrār²

Kaçan Müslim vedā‘ itdi imāma
Silāhın aldı giryān geydi cāme³

850 Medīne şehrine çün geldi nā-gāh
Görir kim çok ‘adūlar oldu āgāh

Qarār itdi gice oldu hemen-dem
Resūliñ ravzasına vardı ol dem⁴

Yire urdı yüzün virdi selāmı
Taḥiyyāt u şenā itdi temāmı⁵

Vedā‘ idüp evine vardı ol ān
İki oğlı var idi sen bil ey cān⁶

Birisi hem Muḥammed-nām ma‘ şūm
Sekiz yaşında idi bil o mazlūm⁷

¹ Eyledi anda: andan eyledi D

² Husūmet: huşūşā E / Kim: — A,E / İkrār: izhār A / Oldı ikrār: ol dem ikrār C // İdelim: ideyüm E

³ Şilāhın: şalāhın E / Giryān geydi: geydi giryān D // Görir: görürler ; Çok: — ; Āgāh: peydāh C / Kim çok: çok çün D

⁴ Oldı: ol dem C, idi D / Hemān-dem: hemen-dem A, E

⁵ Taḥiyyāt u: taḥiyyāt-ı C,D / İtdi: kıldı C / Senā: selām D, selām senā E

⁶ Ol ān: ān E // Var idi: vardı C, vardı D / Sen bil: anda C, bil sen D,E

⁷ Hem: — E / Birisi hem: birisidür; Nām: nāmı ol A

855 Biri İbrāhīm idi ğonca-ruhsār

Yedi yaşına varmışdı bil ey yār¹

Ber-ā-ber aldı ol iki nihāli

Vedā^ç itdi qodı ğayrı ^ç ayāli²

32A

Yine gice revāne oldu nā-ġāh

Fiġān iderdi ġāhī nāle-i āh³

Özi pür-ġam yüzi qatre-i şeb-nem

Sözi efkäre hem-dem gözleri nem⁴

Ciger pür-yān-ı maġbūn baġrı pür-ġūn

Göziniñ yaşı ġülgūn ġöñli maġzūn⁵

860 İderdi ġāhī zārī ġāhī eġān

Olurdu ġāhī ġiryān ġāhī nālān⁶

Bu resme oldu çün yola revāne

İrişdi Kūfe şehrine hemāne⁷

¹ Ğonca: ġonca-i A // Bil ey yār: o ġülzār A / Varmışdı: varmış idi D,E / Bil: — D

² Nihāli: ġonca nihāli A // İtdi: idüp C

³ Revāne oldu nā-ġāh: revān oldu yola ol A / Revāne: revān C,E // 854b: Fiġān idüp tā ki nāle ider ol A / Ğāhī: ġāh C

⁴ 858: — C // 858b: Gözi demlü sözi efkār hemen-dem A / Efkar: efkār B / Hem-dem: hümūm E / Nem: dem B,E

⁵ 859a: Ciger bür-yān olur maġmūm-ı pür-ġūn A / Maġbūn baġrı pür-ġūn: pür-ġūn od maġbūn D / Pür-ġūn: pür-ġam C // 859b: Ğöñül maġzūn gözünin yaşı ġülgūn C / Ğülgūn: aqar A

⁶ 860-861: — C / Zārī: zār E

⁷ Oldı çün: çün oldı; Revāne: revān ol A // Hemāne: hemān ol A

Ḥaberdār oldı Kūfe ehli geldi
Hem istiḳbāl idüp hem bey^ç at aldı¹

Maḳām-ı dār-ı muḥtāra inüp ol
İderler Müslimiñ ḥükmini maḳbūl²

Gelürlerdi ḳamu şoḥbet iderler
Hem anıñ bey^ç atın alup giderler³

865 Temāmet on sekiz biñ ādem ey cān
Gelüp bey^ç at idüp hem ḳıldı peymān⁴

Olur ḥurrem görür Müslim bu ḥāli
Ḥüseyne^ç arz ider işbu maḳāli⁵

Yazar kim bey^ç at itdiler saña hem
Varınca nāmemiz gel bu yaña hem⁶

Görir Nu^ç mān Beṣīr bu ḥāli ey yār
Ḥüseyne bey^ç at itdi her ne ki var

Ḳatı ḥavf itdi cāmi^ç içre girdi
Hem ehl-i Kūfeyi cümle çağırdı⁷

¹ İstiḳbāl: istiḳbālū ; Bey^ç at: bey^ç ati C / Aldı: ḳıldı C, itdi E

² Ḳabūl: maḳbūl A

³ Alup: ṭutup D // Gelüp: aña A / İdüp: ḳılup D / Hem: — B,C

⁴ Biñ ādem: a^ç yānı C /

⁵ Ḥurrem: ḥurrem A,D,E // İder: iderler A

⁶ Yazar kim: yazup ; İtdiler: iderler ; Hem: her dem C

⁷ Kūfeyi cümle: Kūfe bi'l-cümle ; Çağırdı: dirildi A

870 Çıkuben minbere kıldı naşihat

Didi kim siz bilün budur haqikat¹

Yezid bir hakim-i qahhar durur hem

Dağı bir malik-i cebbār durur hem²

32B

İşdirse bu hale olur i' zāb

Sizi cümle helāk ider ey aḥbāb³

Görir kim hiç nasihat itmedi kār

Gelüben hānesine kıldı efkār⁴

Gelür ' Ammār Yezidiñ tābi' -i ḥāş

' Ömer geldi ki ibn-i Sa' d-i Vaḳḳāş⁵

875 İdüp Nu' mān Beşirle ittifākı

Yezide nāme yazdı gör nifākı⁶

Şu resme yazdılar kim geldi Müslim

Ḥüseyne bunda bey' at aldı Müslim⁷

Ḳamudan bey' at almışdur Ḥüseyne

Ḳamusı tābi' olmuşdur Ḥüseyne

¹ Çıkuben: çıkup ; Kıldı: kıldı çok A // Budur: bunu C

² Bir: — E / Hem: kim A,C // Hem: kim A,C / Mālik-i: hakim-i C

³ Bu hale olur: olur bu hale A / İ' zāb: a' zāb A,E

⁴ Hiç: hiçbirine A / İtmedi: eylemez A // Gelüben: gelür ol dem A, gelür C / Hānesine: hānesine A / Kıldı: kıldı A, kıldı pek C

⁵ İbn-i Sa' d-i: Sa' id ibn-i A / Geldi ki: — ; Sa' d-i: Sa' id dağı C / Ki: kim E

⁶ Beşirle ittifākı: Beşiri ile mīsaḳ C / 872b: Yazdılar Yezide nāme gör ehl-i nifākı A / Yazdı: yazdılar C

⁷ Aldı: kıldı D, itdi E

Ḳamu eṣrāf u a' yān oldı tābi¹
 Ḥüseyne cümle merdān oldı tābi¹

Gerek bir vālī-i šāhib-siyāset
 İde tā Kūfeyi ḥıfz u ḥirāset²

880 Bu resme nāme irsāl itdi Şāma
 Yezīd çün vākıf oldı bu peyāma

Ḳatı ḥavf itdi gitdi ihtiyārı
 Pelīdiñ ḳalmadı zerre ḳarārı³

Medīne ḥākimi kim ol Velīdi
 Hemen-dem ¹azl ider gör sen pelīdi⁴

Yerine naşb ider Eşdākıyı hem
 Nice tedbīr ider gör şaḳıyı hem⁵

Vezīri var idi kim Serçün adı
 Didi def¹ -i fesāda ḳıl murādı⁶

¹ Eşrāf u: eşref ü C / A' yān: a' yāni A // Ḥüseyne cümle merdān: cümle merdān Ḥüseyne A

² İde: ide gör A / Ḥıfz u: ḥıfz-ı B, E, ḥıfzına D

³ 881 ve 882 E'de yer değişmiştir. // Pelīdiñ: La' iniñ C / Zerre: zerrece A

⁴ Kim: hem D,E // Hemen-dem: hemān-dem C,D / İder: idüp D / Sen: ol C

⁵ Eşdākıyı: Eşrākıyı A, bir eşige C, Eşrāfeyi D, ol Eşrākı E // Şaḳıyı: şākıyı B,E, ol şaḳı C, şāfeyi D

⁶ Vezīri: bir vezīri ; Kim: — E /Var idi: varıdı C / Kim Serçün: Serçüme B, bir Serçün C // Fesāda: fesadı C / Murādı: i' timādı A

885 Çün ol Nu‘mân-ı Beşîr bir ĥakîrdür

Nice ĥâkim olısar köhne pîrdür¹

Ziyâd oğlı ki ‘Abdu’llâhdur imkân

Dağı ol vâlî-i Başradur el-ân²

33A Siyâset şâhibi ehl-i fesâd ol

Anı naşb eyle var sen ġayrı şâd ol³

*Murabba*⁴

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Ĥâkim-i cebbâr olanıñ deşnesi ĥün-rîz gerek

Fitnedâr-ı ĥalb olup meyli fesâd-engîz gerek

Şer‘î bünyâdın vir aña zılmü âbâd eyleye

‘Adl-i inşâf olmayup şimşîr-i ĥahrı tîz gerek⁵

*Meşnevi*⁶

mefâ‘ilün mefâ‘ilün fe‘ülün

890 Yezîd işitdi anı ĥıldı maĥbûl

Hem ‘Abdu’llâha yazdı nâmeyi ol⁷

¹ 885: — E / Nu‘mân-ı: Nu‘mân B,C,D / Beşîr: Beşîrî A, Beşîr kim D / Ĥakîrdür: pîr ĥakîrdür C // Olısar: olur hem A, olur bir B / Pîrdür: bir pîr C

² Ziyâd: ziyân C, ziyâde E / Ki: — C, çün D // Başradur: Başra durur A

³ Var: — A / Var sen: sen var C / Şâd: şâd A

⁴ A, Ĥâfiye-i Beytû’l-Murabba‘ Mine’r-Remel D, — B,C,E,İ

⁵ 888-889: — C, E // Şimşîr-i: şimşîr B / Tîz: nîz A, D

⁶ A, Ĥâfiye-i Baĥrû’l-Meşnevi Mine’l-Hezec D, — B,C,E,İ

⁷ Anı ĥıldı: ĥıldı anı A / Maĥbûl: ĥabûl B // Yazdı nâmeyi: yazdı nâme dağı E

Yazar kim Kūfe ehli itdi ‘ işyān
 Hüseyne bey‘ at itmiş cümle a‘ yān¹

Yazarlar nāmeyi her gün Hüseyne
 Olurlar cān ile meftūn Hüseyne²

Gelüp Müslim dahı itmiş kararı
 Baña yazmışlar anlar iḥtirābı³

Yeriñe koy bir ādem bil peyāmı
 Revān ol Kūfeye kıl ihtimāmı⁴

895 Fesādı def‘ idüp ol şehri zabt it
 Nifākı def‘ idüp sen zabt-ı rabt it⁵

Şu resme eyle hıfz ile hırāset
 Hüseyne kalmasun ruḥsat firāset⁶

Anıñ muḥlişlerin buldır ‘ azāb it
 Kimin öldür kimine çok ‘ itāb it⁷

Çün Abdu’llāha irişdi bu nāme
 Ki vākıf oldu esrār-ı kelāma

¹ İtmiş: itdi; A‘ yān: merdān-ı a‘ yān E

² Hüseyne: ol Hüseyne A // Hüseyne: ol Hüseyne A / Meftūn: mağbūn E

³ Yazmışlar: yazmış durur E / Anlar: anda C, eyler D / İḥtirābı: iḥtirābı B,D, çok ḥarābı C

⁴ Yeriñe: yeriñde E / Ādem bil: ādemi bil D

⁵ İdüp: eyleyüp A, idüben C / Ol: — C // İdüp sen: eyleyüp A, idüben C

⁶ Hıfz ile: hıfz-ı A, çün hıfz B / Eyle hıfz ile: hıfz idesin hem C // Firāset: ferāset E

⁷ Muḥlişlerin buldır: muḥlişlerinden bul C / Buldır: öldür D,E // ‘ İtāb: ‘ iḳāb A, ‘ azāb C

Hem ol demde Hüseyniñ bir ğulāmı
Gelüp ol şehre Selmān idi nāmı¹

900 Getürmiş nāmeler kim da‘ vet ide
T̄arīk-i H̄aḫḫa ḫalkı da‘ vet ide²

İşidüp t̄utdı Abdu’llāh anı hem
Anı ḫatlı itdi nice mü’mini hem³

33B Ḳarındaşın ḫodı anda hemān ol
Olup çün Kūfe şehrine revān ol

İrişdi Kūfeye hem oldı tebdīl
Taḫammül ḫıldı gice oldı sen bil⁴

Hüseyniñ şüretine girdi ol dem
Niḫābı hem ‘amāme şardı ol dem⁵

*Ḳāfiye-i Beytü’l-Murabba‘ Mine’l-Hezec*⁶

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

905 Gāhī bend ider nice ‘aşfurı ‘anḫā ḫāleti

Gāhī demde mekr-i rubbāh ḫuvveti şīrden ḫatı⁷

¹ 899a: Hemān-dem Hüseyniñ var bir ğulāmı C//Ol şehre:şehire;Selmān idi: ol Selmāndı C/Nāmı:adı E

² Getürmiş: getürmişler A / ‘Avdet: da‘ vet A,E / Kim: hem E

³ T̄utdı: dutdı B,C // 901b: Nice mü’mini ḫatlı itdi anı hem D / Anı ḫatlı itdi: ḫatlı itdi anı A / Mü’mini: Müslimi C

⁴ Hem: çün B // Oldı: irdi C, E / Sen: ḫar C

⁵ ‘Amāme: ‘imāme C

⁶ D, — A,B,C,E,İ

⁷ 905-906:—E/‘Aşfurı:‘aşfur B//Şīrden:şīrden daḫı A/Mekr-i rubbāh ḫuvveti:mekr ider rubbāhı ḫuvveti C

Rezmgāha meyl idüp erbāb-ı meydān olına
Gāhī lāzımdur şecā' at gāhī ḥīle şan' atı¹

*mefā' ilün mefā' ilün fe' ulür*²

Çün ehl-i Kūfe her leyl ü nehār hem
Olurlardı Ḥüseyne intizār hem³

Ḥaber geldi ki şeh-zāde irişdi
Ḳudūm-ı ḥāki imdāda irişdi⁴

Aña karşı varup bi'l-cümle a' yān
Rikāba yüz sürüp hem oldı şükrān⁵

910 Getürdiler anı ta' zīm ile hoş
Serāya geldiler tekrim ile hoş⁶

Ḳapuyı bağladı Nu' mān Beşir hem
Ḳatı korqup nidā kıldı hemen-dem⁷

Ki yā İbn-i Resūlu'llāh rücū' it
Fesād itme ki soñından ḥuşū' it⁸

¹ Olına: ola hem D // Şecā' at: secā' at A, B

² Ḳāfiye-i Beytü'l-Meşnevī Mine'r-Remel D

³ Her: — A, C // İntizār: Muntazır C

⁴ Şeh-zāde: şāh-zāde C,D // Ḥāki: ḥāke C, pāki D, ḥāk E

⁵ Aña karşı varup: varup aña karşı A / Bi'l-cümle: cümleten C // Hem: — C / Oldı: oldılar A,C

⁶ Ta' zīm: tağzīm A

⁷ Bağladı: bağladılar E / Nu' mān: Nu' mān-ı A / Hem: ol dem A // Hemen-dem: hemān-dem C,D,E

⁸ Ki yā: — ; Rücū': sen rücū' C // Ki: — ; Ḥuşū': sen ḥuşū' C

*Ḳāfiye-i Beytü'l-Murabba'*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

‘Āḳil ol kim her umūrın muntehāsın fikr ide

İbtidāya ‘azm idince intihāsın fikr ide

Geçmeye bir laḫza eyyāmı tefekkürden nihān

Dām-ı ḫaṣma düşmeden evvel rehāsın fikr ide²*mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün*³

915 Görir Müslim bu ma' nāda degildür

Bu ‘Abdu'llāh o ṣeh-zāde degildür⁴

Nidā itdi ḫiç ‘amel ḳılmañız siz

Bu ‘Abdu'llāh Ḥüseyn bilmeñiz siz⁵*Beyt*⁶**34A** *fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Olma Mecnūnī gel ey dil her gelen Leylā degil

Bu raḳīb-i bed-liḳādır dil-ber-i ra' nā degil⁷¹ D, — A,B,C,E,İ² 913-914: — C / Ḥaṣma: ḫaṣma A³ Ḳāfiye-i Beytü'l-Meṣnevī' Mine'r-Remel D⁴ Bu: ol C, O D,E // Ṣeh-zāde: ṣāh-zāde C,E⁵ ‘Abdu'llāh: ‘Abdu'llāhdur A / Ḥüseyn: Ḥüseyni B, D,E / Bilmeñiz siz: hem bilürsüz C⁶ D, — A,B,C,E,İ⁷ 917-918: — E

Her vişāle t̄alib olma kim muḳarrerdür firāk
Her şikāra rāğib olma kim ğurāb ‘ anḳā degil¹

Ḳāfiye-i Beytü’l-Meşnevi Mine’r-Remel²

mefā‘īlün mefā‘īlün fe‘ülün

Ḥīlesine siz itmeñ i‘ timād hem

Bu ‘ Abdu’llāh durur İbn-i Ziyād hem³

920 Çün ‘ Abdu’llāh görir anıñ sözini

Niḳābın açdı ‘ arz itdi yüzini⁴

Bilüp Nu‘ mān Beşir açdı ḳapuyı

Serāya ḳondırup ḳıldı ḳapuyı⁵

Bu ḫāli ehl-i Kūfe bildi cümle

Ümīdi ḳaḫ‘ idüp ḫağıldı cümle⁶

Şabāḫ oldı ol ‘ Abdu’llāh-ı eşḳā

Ḥükümet mesnedinde oldı ibḳā⁷

Kimine luḫf idüp ḳıldı selāmet

Kimine cebr ile itdi siyāset⁸

¹ T̄alib: rāğib B // Kim: — C

² D, — A,B,C,E,İ

³ Ḥīlesine: hilāsına E/İtmeñ: itmeyiñ;Hem: — A//‘ Abdu’llāhdur: ‘ Abdu’llāh durur ;Bil ki: — ;Hem: — A

⁴ Anıñ: añı A // Açdı ‘ arz itdi: ‘ arz itdi açdı A,D, ‘ arz idüp açdı B / Yüzini: özini C

⁵ Bilüp: bilür C // Ḳondırup: ḳondurur E

⁶ 922a: Bildi bu ḫāli ehl-i Kūfe cümle A / Ehl-i Kūfe: Kūfe ehli C // İdüb: — ; ḫağıldı: dağıldı E

⁷ Ol: — A // Mesnedinde: mesnedinden A

⁸ Selāmet: melāmet D // İle: idüp A,B / İtdi: ḳıldı B / Cebr : şabr C

925 Görüp Müslim düşer orı diline

Varup Hān İbn-i Urve menziline¹

Didi Hāna ki senden ayrıya ben

Hem itmem i timādı dilegil sen²

Baa vir bu serāydan bir maāmı

Görelim nice virirler nizāmı³

abul itdi bu sözi Hān varır hem

onaından aa mesken virir hem⁴

Gelüp bey at iden abābı her āh

İderler şöbeti ām u seer āh⁵

930 Bu cānibde ol Abdu'llāh-ı bed-kār

Arardı Müslimi bulmazdı ey yār⁶

Mufasal-nām var idi bir ulāmı

Didi kim ey Mufasal bil kelāmı⁷

34B

O Müslim bu ehirde idi bu dem

üseyn iün alurmuş bey ati hem⁸

¹ Düşer orı: orı düşdi C // Varup: varır A

² Hāna ki: hemān ki E // İ timādı: i tiādı B

³ Vir: vir ki; Maāmı: maām A // Virirler: virülür ; Nizāmı: devr-i nizām A

⁴ Hān varır hem: varır Hān A / Varır: virür D // Mesken virir hem: virir bir mesken A

⁵ ām u: her ām u A

⁶ Abdu'llāh-ı: Abdu'llāh B,E

⁷ Mufasal-nām var idi: Mufasal vardı nāmı C / Nām: nāmı A,E // Ey: bil B / Bil: dile A

⁸ Bu dem: bil bu dem A // üseyn iün alurmuş: üseyne alurmuş bunda A

Velī bilmem ki ƙanġı yirde penhān¹

Mufaşşal didi ƙaste imiş el-ān

Didi ƙaste degildür ben bilürem

Anı Hān menziline ben buluram²

935 Bugün Hāniñ ƙonaġına gidiñ siz

Varup Hānı baña da^ç vet ediñ siz³

Varup Hāna didiler da^ç vetini

Hem aniñ kendine ƙoġ raġbetini⁴

İnanup çün yola oldı revān ol

Didi etbā^ç ma yolda hemān ol⁵

Benim gönlime ƙorġı düşdi bundan

Didiler kim ne var hiç ƙorġma andan⁶

Ƙazāya rāzı oldı ƙaşra girdi

Selām virdi ol ^ç Abdu'llāha vardı⁷

¹ Penhān: penhān al A // 930b: Müslim hem ƙaste imiş ara bul A

² Degildür: degil A / Ben: ol A,D

³ Hāniñ: hemān E // Hānı: hemān E

⁴ Hāna: hemān E // Ƙoġ: çün B / Kendine: aña C

⁵ Revān ol: revāne A / Çün yola oldı: oldı çün anda C / Yola oldı revān: revān oldı yola D, E // Hemān ol: hemāne A

⁶ Bundan: bunda C,E // Didiler: didi D / Kim: — E / Andan: bunda C,E sen andan D

⁷ Oldı: olup C // Ol: o A,C

940 Selāmın almadı kıldı ğazab hem

Didi Hān ey emīr nedir sebab hem¹

Didi Müslimi n' için sakladıñ sen

Baña bildirmediñ çün isterem ben²

Didi yoğdur konağında bil ey yār

Didi var ben bilürem itme inkār³

Görir Hān kim ' ayān olmuş nihānī

Didi kim ben getürmemişem anı⁴

Gelüp kendi penāh itdi beni hem

Çabül itdim konağda kaldı bu dem⁵

945 Eger rāzı degilseñ varayım ben

Konağımdan anı çıkarayım ben⁶

Didi heyhāt getürmezsiñ sen anı

Seni koyurmazam itme gümānı⁷

¹ Emīr: seg C

² Çün: sen C

³ Bil: — C, ol D,E // Ben: — ; İtme: itme sen D / Ben bilürem: bulduram ben E

⁴ Görür: gördi C / Kim: — D / Hān: hemān E // Anı: bil anı A, ben anı E

⁵ Penāh: muzīf ; Beni: baña A / Beni: benim E // Konağda: konağında A,B,C,E / Kaldı: — C / Bu dem: hemen-dem A, anı ben C, ol dem D, hem E

⁶ Degilseñ: degil iseñ; Varayım: varuram C

⁷ Getürmezsiñ: getürmezseñ B,D,E / Sen anı: anı sen B // Seni koyurmazam: şalıvirmem seni A / Koyurmazam: koyurmam ; İtme: itme sen C

35A Didi hān bu müyesser olmaz ašlā
 O Müslim yanına hiç gelmez ašlā¹

Çağırıldı çünkü ‘Abdu’llāh işitdi
 Bunu habs eyle deyü emir itdi²

Didi Esmā ki yā ğaddār saña bu
 Nice ‘ahdile geldi bu yaña bu³

950 Bunu habs itmeñ ey zālīm revā mı

Çağırıldı çün işitdi bu kelāmı⁴

Ṭutup Esmāya itdi çok ‘itābı
 Yıkup dökdi idüp nice ‘azābı⁵

Buyurdu çün tutarlar Hānı ol ān
 Hem eşvābın çıkarup itdi ‘uryān⁶

Ki beş yüz kamaç uydılar işit kāl
 Bu Hān bir ihtiyār idi za‘if hāl⁷

Resūlu’llāh yüzini görmüş idi
 Nice kez meclisine varmış idi⁸

¹ Hān: hān ki A, hemān E // O: o zāt ; Hiç: — C

² Çünkü:ki çün D/Çünkü‘Abdu’llāh:‘Abdu’llāh çünkü E//Eyle:eyleñ;Emir itdi: it gibi urdu C/Emir:emr iş D

³ Bu yaña: semtiñe C

⁴ İtmeñ ey: eylemeñ E / Ey zālīm: hiç C

⁵ Ṭutup: dönüp B,C, dutup E / İtdi çok: çok itdi A,D // İdüp nice: nice itdi E / ‘Azābı: kelāmı C

⁶ 952: — C / Tutarlar: dutarlar ; Ān: dem B // Çıkarup: soyup ; İtdi ‘uryān: ‘uryān ider hem B

⁷ Bir: — ; Zā‘if: zā‘if-i A,B

⁸ Yüzini: yüzün; Görmüş idi: görmüşdi sābık C // Varmış idi: varmış idi lāşık C

955 Temām ʔoksān yaşında idi ol Hān

Şefāʕ at ʔıldı meclis ehli ol ān¹

Yere indikde raḥmet vāşıl oldu

Şehādet buldı kāmı ḥāşıl oldu²

Murabbaʕ³

fāʕ ilātün fāʕ ilātün fāʕ ilātün fāʕ ilün

Degdi cellād-ı felek şimşiri ihlāk eyledi

Lālezār-ı cāmeveş gül cismini çāk eyledi⁴

Virdi ğam-kānı fenāniñ zevḳini buldı şafā

Tā biḥişt-i cāvidāniñ zevḳin idrāk eyledi⁵

Ḳāfiye-i Beytü'l- Meşnevi Mine'r-Remel⁶

mefāʕ ilün mefāʕ ilün feʕ ulün

Bu aḥvāle perişān oldu Müslim

Rızā virdi ʔazāya oldu teslīm⁷

¹ Yaşında idi: yaşanışdı ; Hān: ḥātün A / Ol: — C // El ān: bütün A, hemān C / Ol: el B

² 956a: Falaḳadan indi yire çü raḥmet vāşıl oldu A // Kāmı ḥāşıl: Ḥaḳḳa vāşıl: D

³ A, Ḳāfiye-i Beytü'l-Murabbaʕ D, — B,C,E,İ

⁴ 957-958: — E / Dökdi: geldi C // Cāmeveş: cāme C / Çāk: ḥāk D

⁵ Fenāniñ: vefātñ C / Zevḳini: rızḳını D // Zevḳin: rızḳın D

⁶ D, — A,B,C,E,İ

⁷ Bu: duyup bu E // Müslim: Müslīm C

35B 960 İki oğlın şer^ç-i Kāḍīye ey cān
Emānet virüp itdi ^ç azm-i meydān¹

Didi gelsün bugün ehl-i şecā^ç at
Şehādet vaḳtidür yevm-i sa^ç ādet²

Ḳanı da^ç vā-yı bey^ç at iden erler
Benimle şöḫbet ülfet iden erler³

Bugün gelsün ki eyyām-ı kıtāldır
Bugün gelsün ki eyyām-ı cidāldır⁴

İşidüp çün bunu yārānları hem
Yigirmi biñ kişi cem^ç oldu ol dem⁵

965 Ol ^ç Abdu'llāh daḫı dirdi çerisin
Yaşadı ḫāzır itdi her birisin⁶

Keşīr oğlı Muḫammed idi a^ç yān
Çeriye baş idüp ceng itdi el ān

Hemān Müslim girüp meydān içine
Bırakdı nice merdi kān içinde⁷

¹ 960 ve 961 A'da yer deġişmiştir. / Oğlun: oğlını A / Ey: ol A,C / Şer^ç-i Kāḍīya: şer^ç e Ḳāḍisine E // Virüp: idüp C / Virüp itdi: itdi kıldı D

² Şecā^ç at: secā^ç at A

³ Şoḫbet ülfet iden erler: ülfet idüp şöḫbet idenler C

⁴ Kıtāldır: kıtāldır bu A // Eyyām-ı: hengām-ı B,C / Cidāldır: cidāldır bu A

⁵ Çün: — A / Hem: hep C // Ol dem: bu dem A, hep C

⁶ Ḫāzır: ḫāzır E

⁷ İçine: içinde D // Nice merdi ḳan: merdānı elḳān C / İçine: içinde D

İki leşker karşıdılar temāmet
Olur ol gün kıyāmetden ʿ alāmet

Olurdu sil mişāli ʿan revāne
İrişdi naʿ ralar heft-āsmāna¹

970 Ğubārlar gün yüzini tutdı nā-gāh
Şanasın kim gice irdi ol āgāh²

Ururdu naʿ rayı Müslim dem-ā-dem
Yıķardı naʿ ra ile nice ādem³

Bozardı şaf ʿoşunlar ol dil-ā-ver
Düzerdi leşkeri ħāke ber-ā-ber⁴

ʿ Alīden dem ururdu ceng içinde
Ķodı nice ʿ adūyı teng içinde⁵

Çün ʿ Abdu'llāh görüp Müslim şavaşın
Ķaķımaķdan dökerdi gözi yaşın⁶

975 Şınuben leşkeri çün kaçdı ol dem
Didi meclisde ol ān beglere hem⁷

¹ Naʿ ralar: nağralar B, E

² 970: — C / Tutdı: dutdı B,E // İrdi ol āgāh: irişdi nā-gāh B

³ Naʿ rayı: naʿ ralar A // Naʿ ra ile: naʿ ralarla A / Naʿ ra ile nice: Nice naʿ ra ile B

⁴ Şaf ʿoşunlar ol: şafları ol zāt C // Düzerdi: dökerdi A,B, düşerdi D / ħāke: ħāke ; Ber-ā-ber: ser-ā-ser A

⁵ Ķodı: ķordı A, ķorıdı C // Nice: — C / ʿ Adūyı: ağdāyı A, ʿ adūları hep C

⁶ Görüp: gördi A, görür C // Gözi: gözden C

⁷ Şınuben: şınup A / Çün: ki D

36A Oturmañ siz daħı ceng idiñ ey yār
Keş̄ir İbn-i Şihāb durdı o bed-kār¹

Muħammed İbn-i Eş^ç ab tırdı ol gün
Şimir zü'l-Cevşen irişdi o mel^ç ün²

Çağırdı kim ey ehl-i Kūfe bu dem
Ki Şāmdan geldi leşker bi-ħisāb hem³

İrişdi bil ki şimdi bu diyāra
Şavaşı terk idüp idiñ müdārā⁴

980 Es̄ir olur kamu evlādıñız bil
Harāb olur kamu ābādıñız bil⁵

Çün ehl-i Kūfe işitdiler anı
Kıatı kórķup tağıldılar nihāni⁶

Ki zātında necāt-ı i^ç tiķād yok
Şıfātında şebāt-ı i^ç timād yok⁷

Didi rāvī kaçan kim oldı aħşām
Yigirmi biñ kişiden bākī encām⁸

¹ 976-977: — C / Ey yār: kār A

² Şihāb: Şehār D / Eş^ç ab: Eşfat D / Tırdı: durdı B,D,E

³ Ehl-i Kūfe: Kūfe ehli bil A / Kim: — ; Kūfe: Kūfeye ; Bu dem: bu dem hem C // Bi-ħisāb: bi-^ç aded D

⁴ Bil ki şimdi: şimdi bil ki A // İdüp idiñ: idin idüp B / İdiñ: kılın D,E

⁵ Bil: hem C // Ābādıñız: yādlarıñız E / Bil: hem C

⁶ Tağıldılar: dağıldılar B,D,E

⁷ 982: — E

⁸ Aħşām: aħşām A / Kim: ki C // Kişiden: kişi ; Encām: ser-encām C

Otuz er kaldı ancak gör maqāli
Namāza tırdı Müslim diñle hāli¹

985 Tağıldı cümle kaldı Müslim anda
Tefekkür kıldı hayrān oldu anda²

Nice yerde yaralar var idi çok
Refīk-i ğam-güsārı mūnisi yok³

Şehirden çıkmāğa çün kāsıdı kıldı
Görüp Sa‘ d İbn-i Aḥfaz anı bildi⁴

Ḳapu bağılı didi gel i‘ tiḳād it
Nice leşker mü’ekkil i‘ timād it⁵

Didi Müslim nedir bunda yā çāre
Didi gel gidelim biz nāmdāre⁶

990 Keşir oğlu Muḥammed aḳrabādur
Muḥibb-i ḥānedandur etḳıyādur⁷

36B Varalım ol ḳonağa bu dem ey yār
Varırlar çün Muḥammed bildi aḥbār⁸

¹ Tırdı: durdı B,D,E vardı C / Diñle hāli: gör maqāli C, gör bu hāli E

² Tağıldı: dağıldı B,E / Cümle: cümlesi C / Anda: hemān anda A // Hayrān oldu: oldu hayrān A

³ 986a: Vucūdında var idi yaralar çok A

⁴ Çün: — A / Çıkmāğa: çıkmak E

⁵ İ‘ tiḳād: iḥtirāz C, i‘ timād E // Leşker: leşkerler A / İ‘ timād: iḥtirāz C, i‘ tiḳād E

⁶ Nedir bunda yā: yā nedir bunda A, nedir bundaki B, nedür yā bunda C,E // Gel: gel imdi A

⁷ Ḥānedāndur: ḥānedān C,E / Etḳıyādur: hem etḳıyādur A,C

⁸ Varalım: duralım E // Aḥbār: ḥāberdār A / Bildi: oldu A,B

Aña karşı varup ikrām ider ol
 Konağa kondırup iqdām ider ol¹

Şabāh oldu çün ‘Abdu’llāh işitdi
 Bu hāli geldi cāşūş ma‘lūm itdi

Ol ‘Abdu’llāh çağırdı geldi ol dem
 Didi kim yā Muḥammed bil sözi hem²

995 Konağında tırır Müslim getür sen
 Getürmezseñ seni qatl iderem ben³

Muḥammed idi a‘yān pür-ḳabīle
 Otuz biñ leşkeri var idi bile⁴

Didi ben Hān degilem bil merāmı
 Baña ḥükmiñ geçe diñle kelāmı⁵

Bunı söylerken anda diñle rāzı
 Gelür hem taşradan ğavġā ‘avāzı⁶

Ol ‘Abdu’llāh didi bu ne çeridür
 Didiler bu Muḥammed leşkeridür⁷

¹ İkrām: aña ikrām A / Varup: varır B,D, durır E

² Ol: o C // Bil: bil bu A, bu D,E / Hem: hemen-dem A

³ Tırır: durır B, durur E

⁴ İdi a‘yān pür-ḳabīle: pür-ḳabīle idi a‘yān C // Bile: ey cān C

⁵ Hān degilem bil merāmı: degülem bil sen murādñ C // Geçe: geçe mi A, geçemez C / Kelāmı: cāniñ C

⁶ Bunı:bunda A/Anda diñle:añla bunda A,C,sen diñle D/Söylerken: söyler iken A,D,E/taşradan: taşrada C

⁷ Çeridür: tedbirdür A

1000 atı orup ol Abdu'llah bil ey yar

Didi kim ya Muammed lekere var¹

Varup bu lekere avayı def it

Hem oln bunda alsun ayrı sen git²

Muammed hanesine geldi ol an

Dirildiler atna cmle yarn³

Gelp Selmn Cz' geldi mutr

Ruf' geldi itdi avl-i irr⁴

Didiler bir azm leker direlim

Hal idp hem olnı alalm⁵

1005 Huseyn İbn-i Aliye hem gidelim

Ann yolnda cn urbn idelim⁶

37A abh olunca m geldi mdan

Hem on bi lekeri var hep zlmdan⁷

Yezd gndermi an geldi n-gh

Ki marr oldu Abdu'llah ol ah⁸

¹ Bil: — C // Lekere: lekerine urma A

² Bu: — A // ayrı sen: sen ayrı A / ayrı: — C,E / Bunda alsun: alsun bunda C

³ Cmle: hep cmle A, fi'l-cmle D

⁴ Gelp: gidp A // Gelp: geldi C

⁵ Direlim: biz de direlim A // Olnı: velednı C / Alalm: varalm B, direlm D

⁶ Hem gidelim: n varalm C // Cn: cn A / İdelim: ılalm C

⁷ Hem: Var A / Var hep: hep A, geldi D

⁸ 1004b: Ki Abdu'llah aa marr oldu ah C

Didi gelsün Muḥammed imdi bu dem
Muḥammed işidüp vardı hemen-dem¹

Otuz biñ leşkeri aldı Muḥammed
Serâyıñ qurbına geldi Muḥammed²

1010 Qodı leşkerlerin baq şan' atine

Yalıñız vardı 'Abdu'llâh qatına³

Oturdı vardı çünki gör bu hâli
Ol 'Abdu'llâh didi kim diñle qâli⁴

Baňa vir Müslimi var olma 'aşı
Elimden yoqsa bulamazsıñ ħalâşı⁵

Muḥammed didi kim bu söz muḥâldür
Murâdıñ ceng ise yevm-i qıtâldür⁶

Ġazabnâk oldı 'Abdu'llâh işitdi
Divîdin çehresine toğrı atdı⁷

1015 Yüzi zaḥm oldı çün gördi Muḥammed

Qılıcın çekdi hem vardı Muḥammed⁸

¹ İmdi: namâzı C // Vardı: Geldi C / Hemen-dem: hemân-dem B,C,D,E

² Leşkeri: leşkerin D, E

³ Leşkerlerin: leşkerini A,C

⁴ 1011a: Hemân varup oturdı diñle hâli A / Vardı: gördi; Gör: — C // Kim: ki E

⁵ Elimden yoqsa bulamazsın:yoqsa bulamazsın elimden A/Yoqsa: yoqşa D/Bulamazsın:bulamazsıñ B,C,D

⁶ Söz: söziñ çoq A // Yevm-i: ħâ yevm-i A

⁷ Divîdin: tıruben C

⁸ Çekdi hem: çeküben C / Hem: üstine A

Çün ‘Abdu’llâh görüp itdi firârî
Didi kim öldiriñ bu nâmdârî¹

Hemen-dem üstine düşdiler anîñ
Çamusı başına üşdiler anın

Muhammed kılıcın çaldı ‘ayânî
Helâk itdi nicesin dökdi qanı²

Nice mühlik yaralar yidi anda
Şehîd itdiler anı ol mekânda³

Murabba⁴

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

37B 1020 Ey hüş ol kim gevher-i cânın ala şarrâf-ı hür
Nâ-müşerref ola firdevs içre her eşrâf-ı hür⁵

Ey hüş ol kim fahrile qahhâr-ı qahrın görmedi
Luţfile buldı laţifîñ luţfını elţâf-ı hür⁶

¹ Görüp itdi: itdi andan A,B

² ‘Ayânî: her dem ‘ayânî A

³ Yidi: yidi çok A, açdı D, yaraladı hem E

⁴ A, Kâfiye-i Beytü’l-Murabba‘ D, — B,C,E,İ

⁵ 1020-1021: — E / Ol: — ; Hür: hür A

⁶ Qahhâr-ı qahrın: qahhârın A // Hür: hür A

Ḳāfiye-i Bahrū'l-Meşnevi mine'r-Remel¹

mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

Anı çün gördi oğlu oldu giryān

Atası intikāmın aldı ol ān²

Nicesin ol daḫı öldürdi ey yār

Şehīd itdi anı hem ḳavm-i füccār³

Murabba⁴

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Ol nihāliñ gülşenin ḫār itdi devrān ey dirīg

Ḡoncaveş ruḫsārını şoldurdı düşmān ey dirīg

1025 ' Ālem içre rüy-ı şemsi pür -ziyā raḫşān iken

Eyledi penhānī zulmetde şebistān ey dirīg⁵

Meşnevi⁶

mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

Didi hem leşkerine tiz gidiñ siz

Muḫammed leşkeriyle ceng idiñ siz⁷

¹ D, — A,B,C,E,İ

² Gördi oğlu: oğlu gördi D,E // Ān: civān A

³ Ol daḫı öldürdi: öldürdi ol daḫı B // Hem: — A / Anı hem: hem anı B,E / Ḳavm-i: ehl-i C

⁴ A, — B,C,D,E,İ

⁵ 1024-1025: — E / Raḫşān: ruḫsār C // Penhān-ı: penhān B,D

⁶ A, Ḳāfiye-i Beyt Bahrū'l-Meşnevi D, — B,C,E,İ

⁷ Tiz: — C

Çıķup leşker iderler kār u zārı

Semāya irişür ‘ arziñ ğubārı¹

*Beyt*²

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Fitne deryāsın felek arturdı tūfān eyledi

Tā ki rüy hāk-i zemīni mevc-i pür-ķan eyledi³

Na‘ ra-yı merdānelerden ditredi arz u semā

Ķobdı bir ğavġā ki meydān şahnı efgān eyledi

*Müslim ‘ Aķilīñ Ğazā Baħr-i Beyān*⁴

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

1030 Ķünki açdı fitne-i gerdün livā

Oldı tā aħşāmdan lu‘ b-ı cidā⁵

Didi ‘ Abdu’llāh buların cümlesi

Ol Muħammed iķün iderler ġazā⁶

38A Başını atuñ ki görsün leşkeri

Atdılar ol başları idüp nidā⁷

¹ Kār u: kār-ı B,D,E // İrişür: irişdi C

² D

³ 1028-10269: — E / Felek: — B // Rū: ruy-ı A,C

⁴ Ķāfiye-i Beytü’l-Müseddes D

⁵ Tā: — ; Cidā: lehū cidā C

⁶ İderler: ider ; Ğazāyı: ġazāyı hevesi C

⁷ Görsün: görsünler A,C / Ki: — C, E / Atuñ: anıñ atuñ // Başları: başı; İdüp: idüp hem A

Gördi leşker begleriniñ başların
Kim giriftâr eylemiş dâr-ı fenâ¹

Ağlayarak cümlesi tağıldılar
Her birisi gitti anıñ bir yāna²

1035 Çünkü işitdi bunı Müslim hemān
Söyledi bu beyti ol kân-ı vefâ³

Murabba⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ey felek bildir nedir ğam şan' atinde maqşadıñ
Bu ' Irāk-ı bed-nifākıñ keşretinde maqşadıñ⁵

Qahr idüp āl-i Resūle biñ belā virmek neden
Yā nedir mel' ün Yezidiñ rif' atinde maqşadıñ⁶

¹ Başların: başları A // Dâr-ı: dām-ı A / Fenâ: fenâ işlerin C

² Tağıldılar: dağıldılar B, E // 1034b: Her birisi bir tarafa şavuşup rehâ A

³ Çünkü: çün ; Müslim: Müslimi C // 1035b: Söyler anda bu beyti idüp şadâ A

⁴ A, Beyt E, — B,C,D,İ

⁵ 1036-1037: — E/ Nedir: ne A / Bildir: — ; Ğam şan' atinde: belâ-yı nefretinde D/ Maqşadıñ: maqşūdıñ C,İ // Nifākıñ: liķānıñ ; Maqşadıñ: maqşūdıñ C,İ / Keşretinde: keşretinden D,İ

⁶ Neden: nedir B // Maqşadıñ: maqşūdıñ C,İ

*Baħr-i Meşnevi*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Atına bindi didi kim gideyim

Bu şehirden çıkayım ben ibtidā²

Gördi yolda çok çeri döndi girü

Düşdi maħalle içine ol hümā³*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1040 Kaşma ey cān bed-liqādan hem daħı yüz dönderüp

Kaşmada olmaz kâ'ide düşmānı sevindirüp

Bî-vefā yārenlere teslim itme kendiñi 'ākıbet mekrin çıkar

Haşmıña ğālib gele gör cānın caħıme göndirüp⁴*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Anlarıñ çoğı münāfıklar idi

Hem yolu çıkımazdı bir dār-ı belā⁵

Bir münāfık gördi bildi Müslimi

Vardı 'Abdu'llāha didi ihtifā⁶

¹ E, — A,B,C,D,İ² Bindi: binüp ; Gideyim: gideyim ğayrı imāma A // Çıkayım ben ibtidā: çıkuben terk ideyüm D³ Çok çeri döndi girü: çeri çok rāygān D // Maħalle: maħalleye C, bir maħalle C,D,E,İ / Ol: çün ol B, ol çün C / Hümā: hemān D⁴ 1040-1041 yalnız A'da vardır. / 1041: vezin bozuk⁵ Münāfıklar idi: münāfıklarıdı C / İdi: idi ey yār A // Yolu: yol İ / Çıkımazdı: çıkımaz idi A / Bir: hem C / Dār-ı belā: dārü's-selā A, dārü'l-belā C,İ⁶ Gördi: görüp C // Vardı: varup D

Çünkü ‘Abdu’llāh işitdi bu sözi
Didi Nu‘mān Hācībe ol bed-liķā

1045 Aldı Nu‘mān anda bir miķdār çeri
Gitdi Müslim ķaşdına ol eşkıyā

38B Döndi Müslim gördi ki yol çıķmadı
Bildı Nu‘mān Hācībi ol etkiyā¹

Bir vīrāne mescidi gördi hemān
İndi atdan gizlenüp girdi aña²

Gördi Nu‘mān tıtdı Müslim atını
Bulamadı Müslimi ol pür-ķaķā³

Virdi ‘Abdu’llāha bu ķālī ķaber
Şehre dellāl düşdi hem itdi şalā⁴

1050 Her kimiñ Müslim evinde var ise
Öldirirem söylesün yoķsa baña⁵

Müslimi her kim getürürse anı
Māl-ı ni‘met virüp idem aĝniyā⁶

¹ Gördi ki yol: ki andan yol A // Hācībi: Hācibi İ

² 1047a: Gördi bir vīrāne mescidi hemān A

³ Tıtdı: dutdı B,C,D,E // Bulamadı: bulmadı A,B,C,E, bulmadı hem İ / Ol: anda C / Hāķā: ķaķā A

⁴ Hāber: beyān E

⁵ Müslim evinde: evinde Müslim A,E // Yoķsa: yoķşa D

⁶ Anı: anı ben A, baña C // Virüp: virem C / İdem: idem anı A

Çün münādīler nidālar kıldılar
 Qaldı Müslim bir gün anda bī-rızā¹

Çıqdı mescidden varır bir hāneye
 Oturur bir şāliha hātūn seḥā²

Didi ey hem-şīre şu vir içeyim
 Şu getürdi ol qarı itdi ‘ aṭā³

1055 Didi bunda çok oturma ey ‘ azīz

Bu şehir ğavġālıdur dār-ı cefā

Didi Müslim gel baña vir bir maḳām
 Kimse bilmem bir ğarībem bī-nevā⁴

Ol qarıcıq didi kim dirler saña
 Müslimem didi belāya mübtelā⁵

Ol qarı düşdi hemān ayaġına
 Şakladı hem Müslimi ol aşfiyā⁶

Gerçi Müslim eyledi anda qarār
 Leyk gönlin aldı fikr-i mā-cerā⁷

¹ 1052-1090: — B / Nidālar kıldılar: itdiler anda nidā A // Müslim bir gün anda: anda bir gün Müslim A, bir gün anda Müslim D

² Hāneye: hāneye A // Oturur: oturur İ / Hātūn: hātūn ; Seḥā: hem seḥā A

³ 1054-1079: — D / Hem-şīre: hem-şire E

⁴ Gel baña vir: iḥsān eyle A // Bir: ben C

⁵ Qarıcıq: qarı C / Didi: didi ki A / Dirler: ne dirler E // Müslimim: ben ki Müslimim ; Mübtelā: ibtilā A

⁶ Düşdi hemān: hemā düşdi A // Hem Müslimi: Müslimi hem A

⁷ Gönlin: gün-i gün A

1060 Gāhī fikr ider Hüseyniñ hālını

Dir ki bu iş müşkil oldı ey Hūdā¹

39A Bunda gelse bilmezem hāli n'olur

Bunca zālimlerle ol mazlūm eyā²

Gāhī fikr iderdi hem evlādların

Dir ki geldi anlara rüz-i cezā³

Ey ʿaceb ğurbetde n'olur hālleri

Kim şorar hātırların virüp ğidā⁴

Gāhī fikr iderdi kendi hālını

Dir ki bilmem ne olısar intihā

1065 Gāhī ağlardı idüp nāle fiġān

Gāhī dir kim böyledir hük-m-i kazā

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Göstürürsiñ çarḡ-ı gerdün gerçi bir rāhat demi

ʿArz idersiñ ol demiñ içinde ammā biñ ğamı⁵

Derde dermān istedim dermānı derdinden belā

Görmedim dünyāda bu sırra ṭabīb-i maḡremi⁶

¹ Gāhī: gāh C / İder: ider daḡı A, ider hem C

² N'olur: n'olur ol cāniñ A // Eyā: şafā C

³ Hem: — ; Evlādların: evlādlarını C // Dir ki: diñle C

⁴ Ğurbetde n'olur: n'olısar ğurbetde A // Hātırların: hātırların A

⁵ 1066-1067: — E / Çarḡ-ı: çarḡ-ı A // Demiñ: dem ; İçinde: içre ; Biñ: biñ dürlü A / Ammā: sen yüz C

⁶ Sırra: sır-ı A / Maḡremi: hem maḡremi A, maḡrumı İ

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ol qarınıñ var imiş bir oğlı hem

Bir münāfıķ fāsıķ idi kem edā¹

Geldi evde anasın rūşen görüp

Didi kim nedir neşātıñ ey ana

1070 Ol qarı didi ki buldım devleti

Bize mihmān oldı Müslim Müctebā²

İnşāallāh biz daħı maħşer günü

Bu sebebden bulırız rütbe 'ulā³

Çün işitdi bu sözi oldı süķüt

İRte oldı ıoğdı şems-i pür-ziyā⁴

Ol münāfıķ vardı 'Abdu'llāha çün

Söyledi bu ħāli itdi sır güşā⁵

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Esdı firķat şarşarı gülşeni virān eyledi

Gelmiş iken nev-bahār vaķti zemistān eyledi⁶

¹ Ol: hem ol ; Bir: bir kim A / Var imiş: varımış C // Fāsıķ idi: Fāsıķıdı C

² Ki: kim A,B,C,D,E / Devleti: bāķī devleti A

³ Rütbe: rütbe-i A, E

⁴ Oldı: kıldı A // İRte: şabāħ ; Şems-i pür-ziyā: ol şems-i ziyā C / Pür: ber E

⁵ İtdi sır: hem sır-ı C / Sır: ser E

⁶ 1074-1075: — E / Gelmiş iken: gelmişiken C / Zemistān: zemheristān A

1075 Yāri tenhā meclise da‘ vet iderken nā-gihān

Fitne-i engīz gelüp bezmi perişān eyledi¹

39B

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Çün ki ‘ Abdu’llāh işitdi şoĥbeti

Çağırır ol dem Muĥammed Rif‘ ati²

Çoşdı üç yüz pehlivān aña hemān

Var getür tut Müslimi didi bu ān³

Vardılar ol ĥāneye bunca şirār

Hem namāzda idi Müslim nāmdār⁴

İşidüp leşker āvāzın ol hümām

Çün namāzını kıilup itdi temām⁵

1080 Taşra çıkdı Müslimi çün gördiler

Ĥamle kıldı cümle karşı geldiler⁶

Çekdi Müslim tiĝ-ı ateş-bārını

Öldirüp kıldı perişān varını⁷

¹ İderken: ider iken A / Nā-gihān: nā-gihān A,İ // Bezm-i: — İ, bizi A

² Ki: kim ; Şoĥbeti: bu şoĥbeti A

³ Çoşdı: çoşdı A // 1077b: Varuben Müslimi getür sen bu ān C, Var getür Müslimi dut virme amān E / Tut: dut İ

⁴ Ĥāneye: ĥāneye A,E // Namāzda idi: namāz kıları A

⁵ Āvāzın: āvāzını A, āvāzı C / Hümām: hemān E // Namāzını kıilup: namāzı kıluben C

⁶ Geldiler: tırdılar A / Ĥamle: cümle İ

⁷ Çekdi: çaldı D / Tiĝ-ı: tiĝını A // Öldirüp öldirdi A, öldürür D / Kıldı: kıılır D

Na‘ra urdı kıldı cevlan ol zemān
Ekşerini öldirir halkın a‘yān¹

Çün Muḥammed gördi ol şīri o dem
‘Arz ider bu ḥāli ‘Abdu’llāh hem²

Didi gelsün çok çeri göndür baña
Bunca ādemler ḥarīf olmaz aña³

1085 Gördi ‘Abdu’llāh bu ḥāli kaçıdı
Üç yüz ādem virmişem size didi⁴

Tīz tutup anı getürüñ bu dem
Göndürerem yoksa gayrı er ādem⁵

Çün Muḥammed gördi olmaz cengile
Ḥīleler fikr eyledi ol rengile⁶

Didi yā Müslim şavaşdan fāriğ ol
Koy silāḥıñ bu ma‘āşdan fāriğ ol⁷

Gel ki Abdu’llāha hem ben varayım
Tā saña rāy virsün ol yalvarayım⁸

¹ Kıldı: itdi D // 1082b: Ekşerin öldürüp pür-ḥün eyledi C

² Hem: hemen-dem A / Bu ḥāli ‘Abdu’llāh: ‘Abdu’llāh bu ḥāli C / İder bu ḥāli: kıldı anı D

³ Ādemler ḥarīf: leşkerler kâbil C / Aña: buna A

⁴ Ādem: uğursuz C

⁵ Anı getürüñ: getürüñ anı C

⁶ Gördi: bildi A

⁷ Fāriğ: fāriğ E // Ma‘āşdan: maḳāmaḳdan C

⁸ Hem: — A/Ki: — ; Hem ben: seniñçün C // Virsün ol: vire ben A, alayum C/Rāy: rāyı D, Ol — D

1090 Didi Müslim ben seniñ emriñle bil

İstemem ‘afvile rāyı diñlegil¹

40A Bu söze ben itmezem hîç i‘timād
Hîleñe aldanmazam ey pür-fesād²

Çünkü leşker ol şavaşı gördiler
Çıkdılar taş üzre taşlar atdılar³

Atdılar oğ ki ola deyü helāk
Ol mübârek cismi oldı çāk çāk⁴

Her yirinde nice zaḥmı var idi
Kevşer-i firdevse teşnedâr idi⁵

1095 Geldi nā-gāh bir ḥarām-zāde hemān

Yüzine bir taş ile urdı ‘ayān⁶

Çan revāne oldı anıñ üstine
Dökdi çok taş ol yaranıñ üstine⁷

Akdı çok çanı nihāyet bulmadı
Müslimiñ anda çararı çalmadı

¹ Emriñle: rāyiñle B, D // ‘Afvile: ‘afvıñla ; Rāyı: rāyiñ ; Diñlegil: eyle bil C

² Söze: sözüñle C / Ben itmezem hîç: itmezem ben hîç A, itmezem ben C hîç itmezem ben İ

³ Ol: bu A, B // Üzre: üstüne C / Taşlar: taş A, C

⁴ Oğ: oğı ; Deyü: — A / Oğ ki ola diyü: çok oğlar kim bil B, çok oğ kim olsun D,E / Atdılar: itdiler İ // Cismi oldı: cismini itdiler A /

⁵ Her yirinde: gövdesinde A

⁶ Ḥarām-zāde: ḥaram-zāde: A // Urdı: vurdı E / ‘Ayān: nihān A

⁷ Çan: çanı D / Revāne: revān A,D,E / Üstine: yüzine B // Ol yaranıñ: yaralarıñ A

Anda Hamrā oğlı Bekriñ ħānesi
Vardı anda tırdı ol dūr-dānesi¹

Ol Bekir çığdı evinden nā-gihān
Ağzına bir kılıç urdı ol zemān²

1100 Müslimiñ dudağlarını kesdi hem
Şıçradı arslan gibi Müslim o dem³

Bekre urdı bir kılıç ol nāmdār
İki pāre kıldı Bekri kāmkar⁴

Ol dīvārı eyledi anda penāh
Şuşadı şu istedi ol bī-günāh⁵

Kimse bir şu virmedi aşlā añā
Bir qarı varıdı Müslimden yañā⁶

Raĥm idüp ol çeşmeden şu aldı bil
Virdi Müslim aldı anı diñlegil⁷

1105 Ađzı kanı ađdı taş pūr-ĥūn olur
Hem şuniñ rengi dađı gülgūn olur⁸

¹ ħānesi: ħānesi A // Anda tırdı: tırdı anda C / Tırdı: durdı B,D,E,İ / Ol: — B,C

² Bekir: la⁷ in C // 1099b: Bir kılıç urdı Müslimiñ ağzına hemān A / Ol zemān: hemān C

³ Dudağlarını: tuğaklarını A, tıdaklarını C // Arslan gibi Müslim: Müslim arşlan gibi C

⁴ Kılıç ol: kılıcı B,D / Ol: — İ // Kāmkar: nāmdār C, pāre pāre D

⁵ 1102a: Bir dīvār varıdı oldı penāh C / Dīvārı: dil-āver D

⁶ Kimse bir: bir kimse A / Bir: — C,İ / Aşlā: aşlāca C // Qarı: qarıcıç A / Varıdı: vardı A, hem vardı E,İ

⁷ Şu aldı bil: aldı şu A / Ol çeşmeden: baqardan ; Bil: hemān C // Diñlegil: mäh-ı rū A, ol zemān C

⁸ Taş: taş ; Olur: eyledi C // Şuniñ rengi dağı: dağı şu rengin ; Olur: eyledi C / Suniñ: suyun D,E

40B Dökdi anı bir dağı virdi hemān
 Ağıdı ağızından yine taş içre kan¹

Dökdi yine virdi ‘ avret bir dağı
 Dişleri taşta döküldi ey ağı²

Olmadı kendüye çünkim şu naşib
 Bildi Müslim ki şehādetdir qarib³

Geldi gāfil bir haram-zāde la‘ in
 Şebdesini Müslime urdı hemin⁴

1110 Düşdi yüzi üstine çün ol hümām
 Bağladı geldi anı kavm-i zulām⁵

*Beyt*⁶

mefā‘ ilün mefā‘ ilün fe‘ ulün

Ṭutuldı āftābın pür-ziyāsı

Cihān oldı ser-ā-ser zulumet-i şeb⁷

Yıkıldı ‘ adl-i inşāfın bināsı

Serāy-ı zulmi ābād eyledi hep⁸

¹ Virdi: virir A / Hemān: ‘ ayān B // Ağıdı ağızından: ağızından ağıdı C

² Ağı: seğı B,D,E

³ Kendüye: kendine D,E / Çünkim: dağı A, çünki C,D,E // Ki: kim A,E,İ / Müslim ki: kim Müslim B

⁴ Gāfil: gāfil iken A,E // Şebde: şebtesini C / Vurdu: urdı D,E

⁵ Ol: — A / Üstine: üstinde E / Çün ol: çünki C // Zulām: çalāl İ

⁶ A, Murabba‘ B, Qāfiyetü’l-Müseddes D, — C,E,İ

⁷ Ṭutuldı: dutıldı B,E,İ, ṭutuldı C/Pür-ziyāsı: ziyāsı ne ‘ aceb A, pür-ziyāsı hep E//Cihān oldı: cihānı aldı A

⁸ 1112: — E

***Ḳāfiye-i Bahrū'l-Meşnevi*¹**

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bağladılar Müslimi çün ol zemān

Vardı 'Abdu'llāh huzūrına hemān²

Vardı karşısına çünki tırdı hem

Müslime didi ki 'Abdu'llāh o dem³

***Bahr-i Hezec Sālim Ḳāfiyetü'l-Ḳāf*⁴**

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1115 N'içün vardıñ imāmdan gayrıya sen intisāb itdiñ

Yezide itmeyüp bey' at Hüseyne kat' -ı bāb itdiñ⁵

Didi Müslim ki ey zālim Hüseyni bil imām taḫḫik

N'içün böyle cehāletle yalanı irtikāb itdiñ

Şehid olur rızasında ölenler öldiren gāzi

İmāme'l-müttaḫin oldur hemā katle cevāb itdiñ

Bilürem öldirirsiñ sen beni yoḫdur zirā raḫmiñ

Nice bencileyin cāna ḫalāletle 'azāb itdiñ⁶

¹ D, — A,B,C,E,İ

² Çün: çünki A, — C

³ 1114a: Çünki vardı karşısına tırdı hem A / Tırdı: durdu B,E,İ / Çünki: yaḫin C // Ki: kim B,E,İ, — C / O dem: la' in hem C

⁴ A, Ḳāfiye-i Ebyātü'l-Murabba' Mine'l-Hezec D, Bahr-i Remel E, — B,C,İ

⁵ 1015-1017: — C

⁶ Sen: — İ / Yoḫdur zirā: zirā yoḫdur D

Ḳureyşden bir kişi vir kim vaşiyyet ideyim aña
 ‘Ömer İbn-i Sa‘îd geldi didi kim ne hııāb itdiñ

41A 1120 Didi Müslim ki borcum var atım Nu‘māndadur al vir

Benim hem cismimi defn it bu emre çün icāb itdiñ¹

Baña vāқи‘ olan hāli Hüseyne yaz kamu bilsün

Bu şehre gelmesün ğayrı çü sen kaçd-ı şevāb itdiñ

Didi kim öldiriñ ğayrı Bekir oğlu turup anda

Didi ben öldirem anı kaçan kim sen ‘itāb itdiñ²

Getürdi Müslimi anda seni öldireyüm didi

N’içün atamı öldürdiñ nice katl-i şebāb itdiñ

Didi Müslim ben isterdim Hüseyne cān fedā idem

‘İnāyet kıldıñ ey Mevlā du‘āmı müstecāb itdiñ³

*Şi‘r-i Müslim İbn-i ‘Aķıl Ğāzi*⁴

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1125 Bir kerem kııl hāne-i Yezdāna hem var ey şabā

Cümle hālinden Hüseyni kııl haberdār ey şabā⁵

¹ Atım: atam C, E / Nu‘māndadur: Nu‘mānadur // Hem: — ; İt: eyle C / Hem cismimi: cismimi hem D

² Ğayrı:bunu A,B/Turup anda: gelüp ey cān B/Turup: durur D,E//Anı:bunu D/Kaçan kim: kaçan kim İ/‘İtāb: şitāb A

³ İsterdim: isterem; Fedā idem: idem fedā A / İdem: kıılam C

⁴ A, Ḳāfiye-i Ebyātü’l-Hezec D, Beyt-i Müslimî E, — B,C,İ

⁵ 1125-1129: — C / 1125: —E / Hem var: var hem B // Kııl: it D

Olmasun kendi bu ŧehr-i bī-vefāya intizār
Ben kim oldım dām-ı dūŧmāna giriftār ey ŧabā¹

Ben kim oldım biñ belāya rāzı biñ derde sezā
Olmasun kendi cefālarda sezāvār ey ŧabā²

Ben kim oldım mihnet ile elleri bağlı esīr
Olmasun kendi eziyyetlerde nā-ĉār ey ŧabā³

Ŧutdı cellād-ı ‘adūlar ũstıme yalın kılınĉ
Var bu ħālī sōyle bir bir itme inkār ey ŧabā⁴

Ķāfiye-i Beytū’l-Murabba‘ Mine’l-Hezec⁵

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

1130 Bekir ođlu gelüp ĉūnkim anı öldirmege ĳorĳup
Elinden ĳılıcı dūŧdı didiler ictināb itdiñ⁶

Didi ĳarŧuma bir ādem gelüp diŧledi parmağın
İŧāret ĳıldı kim ya‘ nī n’iĉūn fi‘l-i ĳarāb itdiñ⁷

¹ Bī-vefāya: vefāya A / Kendi bu ŧehr-i: bu ŧehre kendi D

² 1026: — İ / Kendi: ğayrı A

³ Eziyyetlerde: eziyetlere A

⁴ Ŧutdı: dūŧdı B,D, dutdı E, dōndi İ

⁵ D, — A,B,C,E,İ

⁶ Bekir oğlu gelüp: gelüp Bekir oğlu B / Gelüp: gelür D,E // Didiler: didiler kim A

⁷ Didi ĳarŧuma bir ādem gelüp: gelüp ĳarŧuma bir ādem ŧurub C / ĳarŧuma: ĳarŧumda D,E // ĳıldı kim: eyleyüp C, eyledi D

Çün ‘ Abdu’llāh görüp anı didi haqqā ki cāhilsīn
Yalan söz söyledin öldürmege çün havfı bāb itdin¹

Gelüp bir ğayrı ādem hem görüp anı helāk oldu
Ferāġat kıl gel ey zālīm yiter renc-i ‘ ikāb itdin²

41B Yiter bu cevr-i bī-dādīn yiter bu fi‘l-i efsādīn
Yiter bu fışq-ı icādīn ki zulmi bī-hisāb itdin³

1135 Gelüp Şām ehli bir nā-merd o mazlūmı şehīd itdi
‘ Aceb luṭfīnla ey gerdūn kimi ehl-i hicāb itdin⁴

Serāy-ı mā-sivādan ‘ arz idersin ḫalqa bir şuret
Eyā bir dem taḫarrüble kime keşf-i niḫāb itdin⁵

Hisāb-ı bed-nişābından idersin ‘ ālemi medyūn
Huşūşā Müslime gör kim ne gūnā ihtisāb itdin⁶

¹ Didi haqqāki: didi kim haqqā C // Söz: — D, E/ Söyledin: irtikāb itdin; Çün: — A / Öldürmege çün: kim sen şehīd itmege C / Havfı bāb: ‘ ucāb A, havf C, havfile bāb D, ol havfı beyān E, havfı yāb İ

² Bir ğayrı: hem ğayrı A, hem bir ğayrı B/ Ādem: bir ādem A, — İ / Hem görüp: görüp B // İḫāb: ‘ itāb C, D

³ 1134: —C / Efsādīn: efsādīn A // Fışq-ı icādīn: zulm-i mu‘ tādīn D, zulm-i bī-dādīn E

⁴ Nā-merd: nemrūd A, nā-murād C / Bir: — C // Luṭfīnla: luṭfīna A, D / Kimi: kimin A / Hicāb: hicāz İ

⁵ 1136: —E / İdersin: iderseñ C, idersen İ // Bir dem: bilmem B, C / Niḫāb: hicāb C, D

⁶ İdersin: ider A / Bed-nişābından: bed-nesebiñden A, bī-lisānından D // İhtisāb: ictisāb A

*Mesnevî*¹*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

Çünkü anda Müslimi itdi şehîd
Başını gönderdi Şâma ol pelîd²

Hânile Müslimiñ ecsâdın hemân
Aşdırır kıannaralarda ol zemân³

1140 Ol Yezîd işitdi bu aḥvâli hem
Şâd olup kıldı beşâretler o dem⁴

Şehr-i Şâmı donadup ucdan uca
Şâdılıklar kıldı her gün her gice⁵

Başları aşdırdı zeynet eyledi
Çok şafâlar buldı 'işret eyledi⁶

¹ A, Kâfiye-i Ebyâtü'l-Mesnevî D, Baḥr-i Remel E, — B,C,İ

² Anda Müslimi: Müslimi anda B // Başını: re'sini C / Gönderdi Şâma ol: Şâma gönderdi B

³ 1139a: Kanda Müslim aḥbâbın söyle hemân C // Kıannârelerde: kıannâreye A, kıonaqlara hem E

⁴ Şâd: şâd A / Kıldı beşâretler: beşâretler kıldı A / Beşâretler: beşâretlerde C, beşâret İ / O dem: hem C

⁵ Donadup: dönderüp C, dondurup E, ũonadup İ / Ucdan uca: ol dem la'în C // Şâdılıklar: şâdılıklar A / Her gün her gice: ũeb rüz ol la'în C

⁶ 1142a: Başların aşdı zînet eyledi ol pelîd C // Buldı: bulup A / Eyledi: eyledi ol pelîd C

Murabbā'¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Buldı Şām ehli ferāhlar anda bayram itdiler

Böyle bir zulm-i şarīhe çünki iqdām itdiler²

Dökdiler mazlūmlarıñ kanın ferahnāk oldılar

Lāleveş Şāmı arāyiş kıldı bed-nām itdiler³

Bahr-i Meşnevi⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1145 Çün bu kışşa burada olsun temām

Muştafānıñ rūhına biñ biñ selām⁵

Oқыanı diñleyeni yazanı

Raḥmetiñle yarlıgağıl yā Ğani

Yazdıran bulsun dünyāda necāt

Vir Muḥammed Muştafa-rā şalavāt

El-Kışşa Müslimiñ Çocuklarınıñ Şehid Oldığın Beyān⁶

¹ A, Qāfiye-i Beytü'l-Murabbā' Mine'l-Hezec D, Beyt E, — B,C,İ

² Buldı Şām ehli: Şām ehli buldı A / Buldı: tutdı C, buldum İ / Bayram: bed-nām C / İtdiler: eyledi D // Bir: — A, E / Şarīhe: Cevr ile E / Çünki: nice D / İtdiler: eyledi C,D

³ Mazlūmlarıñ: mazlūmların C // Şāmı arāyiş kıldı: anda arāyiş Şāmı D / Kıldı: anda E / Bed-nām: bayram D,E / İtdiler: eyledi C

⁴ E, — A,B,C,D,İ

⁵ 1145-1148 sadece E'de vardır.

⁶ E, Qāfiye-i Ebyätü'l-Meşnevi A, — B,C,D,İ

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Beyān idem saña Müslim iytāmını

‘Ayān idem o mazlūmıñ hālını

Nāme yazdı anda ‘Abdu’llāh hem

Āferīn olsun saña taḥsīn bu dem¹

1150 Cümle ef’ āliñ rızām idi benim

Her murādım bu niḫām idi benim²

42A

Lākin işitdim Hüseyni bil bu ān

Mekkedden ol Kūfeye olmış revān

Vāḳi‘ olursa gelince ol yaña

Cem‘ idüp leşker daḫı göndür aña³

Her ne vechile olursa def‘ kııl

Bu diyāra gelmesinden def‘ kııl⁴

Çün ki ‘Abdu’llāh oḳıdı nāmesin

Şād olup gördi şenā ‘allāmesin⁵

¹ Hem: ol dem A // Bu: her A

² Ef’ āliñ: aḫvāli ; İdi: itdi İ / Rızām idi: rızām durur D // Murādım: murādıñ A / İdi: itdi İ

³ Ol: bu B // 1152b: Sen daḫı diri tıḫup göndür buña A, Sen daḫı diri dutup göndir baña B, Sen daḫı tıḫup anı göndür baña C, Sen daḫı asker virüp gönder aña İ

⁴ Def‘: ref‘ A // Def‘: ref‘ D

⁵ Şād:şād A//Olup: olupen;Şenā:anda C/Gördi:geydi A/‘Allāmesin:‘amāmesinA,ḫāmesin C,‘alā ‘alāsın E

1155 Cem' idüp leşkerler oldı ber-ķarār

Tā Hüseyne oldı anda intizār¹

Bir gün 'Abdu'llāha ğammāzlar hemān

Didiler kim ey emīr bil bu zemān²

Müslimiñ var iki oğlı bunda hem

Bilmeyiz kim ķandadur anlar bu dem³

Çünki 'Abdu'llāh işitdi diñlegil

Anlarıñ iħzārına emr itti bil⁴

Didi bulıñ anları viriñ baña

Gitdi cāsūslar hemen-dem her yaña⁵

1160 Çok münādīler nidālar itdiler

Her yaķaya nice cāsūs gitdiler⁶

Çün Şüreyħ Kādī işitdi anları

Ķorķup andan çağırır oğlanları⁷

¹ İdüp: olup D / Ber-ķarār: bī-ķarār A, C // Oldı anda: anda oldı C

² 'Abdu'llāha: 'Abdu'llāh E // Kim: — A / Emīr: aħmaķ C

³ Var iki oğlı bunda: var bunda iki oğlı A,B, iki oğlı da bunda C // Biilmeyiz kim: bilmiyor kim A, bilmezüz ki C, bilmeyüz kim D

⁴ Diñlegil: ķandadur C // Bil: durur C

⁵ 1159: — C

⁶ 1160: — E / 1160a: Cümle münādīler nidā itdiler 'ayān A // Yaķaya: yaña ; Cāsūs gitdiler: cāsūslar arar nihān A / Nice cāsūs: çok cāsūslar İ

⁷ Şüreyħ: Şer' i A,B,C,D, Şer' a E / Anları: bu avāzı C // Oğlanları: oğlānları A,B,İ

Geldi ma^ç şūmlar Һuzūrına hemān
Gördi çünki anları itdi fiġān¹

Didi ma^ç şūmlar sebep nedir size
Zār u efgān eylemek söyleñ bize²

Anlara Qāđī baqup āh eyledi
Hem bu eş^ç ār ile āgāh eyledi³

*Murabba^ç*⁴

fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilün

- 42B** 1165 Bu belānñ āteşi dünyāyı sūzān eyledi
Tā muħabbet ehliniñ baġrını biryān eyledi⁵
- Bunda ābād itdi mi^ç mār-ı şeri^ç at bir serāy
Geldi bir kār-ı şeķāvet anı vīrān eyledi⁶

¹ Һuzūrına hemān: sebep nedür size İ / Çünki: çünkim B,D,E//1159b: Zār-ı efgān eylemek söyle bize İ

² 1163: — İ / Sebeb nedür: Һüzündür E // Söyleñ: nedir B / Bize: baña E

³ Qāđī baqup: baqup Qāđī ; Eyledi: eyledi ey cān A // Hem: — ; Eyledi: eyledi ç āyān A / Eş^ç ār ile āgāh eyledi: eş^ç ārı oquyup söyledi C

⁴ A, Qāfiye-i Beytü'l-Murabba^ç Mine'l-Hezec D, Beyt E, — B,C,İ

⁵ Biryān: büryān E, püryān İ

⁶ İtdi mi^ç mār-ı: eyledi hem ve D

Ḳāfiye-i Beytü'l-Meşnevi¹

fā' iltün fā' ilātün fā' ilün

Bildi ma' şūmlar bu beyitle hemān

Öldigini atasının ol zemān²

Āh idüp zār ile efgān itdiler

Ḳāḍīnīñ gönlin perişān itdiler³

Bir zemāndan şoñra itdiler niyāz

Ḳāḍīye ' arz eylediler böyle rāz⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1170 Bir neşāṭ-ı çarḥ iken şimdi ṭolāb-ı miḥnetin

Döndirir devrān bizi Mevlānavārī firḳatin⁵

Biz yetīm bī-nevāyız hem ṭıfl-ı miskīn hem ğarīb

Hem keşīde renc ü zaḥmet ḥasreti kim ğurbetin⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Didi Ḳāḍī siz daḥı āġāh oluñ

Ḳaşdıñızdadur ol ' Abdu'llāh bilün⁷

¹ Baḥr-i Meşnevi E

² Bildi: buldu E / Hemān: babasın hemān A

³ 1168a: zār idüp āh u figān itdiler C

⁴ Yola: hem yola A

⁵ 1170-1171: — C,E / Ṭolab-ı: ṭolab A, ṭolab-ı D // Bizi: — A / Mevlānavārī: Mevlāya vādi D

⁶ Biz: bir A/Yetīm: yetim-i B, yetīm-i D,İ /Hem ğarīb: ğarīb B,D,İ//Keşīde: keşīd-i B,D

⁷ Ḳaşdıñızdadur ol: Ḳaşdıñızda durur C

Ben muḥibb-i ehl-i beytile ʿ ayān
Bunda meṣhūr olmuşam bil bī-gümān¹

Şimdi ol zālīm sizi bunda bulur
Cebr-i ḳahrile gelüp bunda alur²

1175 Maşlahat oldur ki bu gice sizi
Kārbāna gönderem işit sözi

Tā ki Mekke şehrine bile gidiñ
Ol Hüseyne bu sözi tibyān idiñ³

Ol Esed-nām oğlını çağırdı hem
Ey oğıl didi işitdim ben bu dem⁴

Mekkeye bir kārbān gider hemīn
Bunda ḳonmuşlar ki bu şehre yaḳīn⁵

Bu iki maʿ şūmı alup ol revān
Bir emīn kişiye teslīm it bu ān⁶

43A 1180 Mekke şehrine varınca anda bil

Anasına teslīm itsün söylegil⁷

¹ Muḥibb-i: muḥibbete A / Beytile: beytim bil C, beytem çün D // Bil: ben C,D, — İ

² Bulur: bilür A,B,E // Cebr-i ḳahrile: cebrile ; Gelüp: gelüp sizi C / Cebr-i: ḳaylī E

³ Sözi tibyān: ḳālī beyān E

⁴ Nām: — C / Çağırdı: çağırır E // İşitdim ben: ben işitdim C / Ben: — İ

⁵ 1178: —D

⁶ Maʿ şūmı: maʿ şūmları A,C, maʿ şūm İ / Alup: al C,D/ Revān: revāne D // Bu ān: ʿ ayān C, hemāne D

⁷ Söylegil: şöyle bil İ

Gice ol ma' şūları aldı Esed
Kārbānīñ birine geldi Esed¹

Ol zemān göçmişdi andan kārbān
Görinirdi hem ' ayāndan kārbān²

Ol Esed didi baña şubha degin
Bunda kalmağ mūcib-i töhmet yaq̄in³

Siz yetüñ bu kārbān işde gider
Böyle deyüp çün Esed ' avdet ider⁴

1185 Gıtdiler şāh-zādeler nālān ile

Fıkr ile giryān ile efgānile⁵

Çün ser-ā-sīme giderken nā-gihān
Kārbānı gā'ib itdiler hemān⁶

Qaldılar hayretde oldılar zebūn
Her yaq̄aya gider iken ser-nigūn⁷

¹ Ol ma' şūmları aldı: aldı ol iki ma' şūmı A // Birine: yanına C

² 1182a: Ol zemānda gitmiş idi kārbān C / Göçmişdi andan: anda göçmişdi A / Andan: anda D // ' Ayāndan: iraq̄dan A

³ Didı: didi ki E / Baña: aña C // Bunda kalmağ: Zağmet olur A / Qalmağ: turmağ C

⁴ Yetüñ: yedin B, gidiñ D, yürüñ hem E / Bu: — A / Kārbān: kārbāna C / İşde: işte A, —C // Çün: — A, ol C / ' Avdet ider: dönüp gider E

⁵ Şāh-zāde: şeh-zāde B,D,E,İ / Nālān: hem nālān İ // Efgān: nālān B / İle giryān ile: iderdi gāhī gāh C

⁶ Ser-ā-sime: ser-ā-sim ; Giderken: gider iken C,İ

⁷ Zebūn: çün zebūn A // Yaq̄aya: yaq̄adan A

Ol Yezîdîñ leşkerine vardılar
Müslimiñ oğlanlarıdır gördiler¹

Ƨıtdı fi'l-hâl çünki leşker anları
Virdi 'Abdu'llâha ol oğlanları²

1190 Anları zindâna gönderdi o dem
Nâme yazdı ol Yezîd mel'ûna hem³

Müslimiñ Ƨıtdım iki oğlın dağı
Şimdi ħabsimdedür anlar ey seĥî⁴

Birisi anıñ sekiz yaşar 'ayân
Hem yedi yaşında biri bî-gümân⁵

Ne buyurırsıñ nedir bunda merâm
Çün Yezîde gönderir böyle peyâm⁶

Çünki zindancı idi pāk-i' Ƨıĥād
Adı meşkūr mü' min-i pāk-i' timād⁷

¹ Gördiler: bildiler C

² Ƨıtdı fi'l-hâl çünki: çünki Ƨıtdı fi'l-hâl A / Ƨıtdı: dıtdı B,E,İ, Ƨıtdılar C / Fi'l-hâl: fi'l-hâli ; Leşker : — C / fi'l-hâl çünki leşker: leşker fi'l-hâli çünki İ // Virdi: virdiler A,B,C / Ol: — ; Oğlanları: ma' şūmları C

³ O: ol A, bu C // Yezîd mel'ûna hem: Yezîde hemen-dem A / Nâme: nâmesini ; Yezîd: — İ

⁴ Ƨıtdım: dıtdım B,E,İ, Ƨıtdım C / Oğlın: oğlum ; Dağı: — C // 1191b: Şimdilik zindâna koydum anları C / Seĥî: şaĥî A, dağı C, E / ħabsimdedür: ħabsimde durur E

⁵ 1192a: Biri sekiz yaşında idi hemân C / Anıñ: — ; Yaşar: yaşında bil D, yaşı E // Yedi yaşında biri: biri yedi yaşında C

⁶ Buyurırsıñ: buyurırsēñ B/ Bunda: bundan B / Nedir: dir C / Merâm: ne merâm A, hemân C // Gönderir: göndedir A / Peyâm: kelâm D,E

⁷ Çünki: gel ki A, çün C / Pāk: ol pāk C // Mü' min-i pāk-i' timād: kendi mü' min i' Ƨıĥād A , mü' mini çün i' Ƨıĥād C, mü' mini çün i' timād D,İ

43B 1195 Geldi ma' şūmlara hürmetler ider

Bir nice gün anlara hizmet ider¹

Didi ey şah-zâdeler görmem revâ

Kim zarar ide size ehl-i hevâ²

Anları çıkardı zindândan gice

Hem şehirden çıkarır gör kim nice³

Göstirüp bir yol didi turmañ yürin

Fârisiyye-nâm bir şehre varin⁴

Anda hâkimdür qarındaşım dağı

Aluñ işbu mührimi siz ey ağı⁵

1200 Gösterün bu mührimi idüp nişân

Mekkeye sizi ulaşırsun bu ân⁶

Çünkü ma' şūmlar o yola gitdi hem

Geldi zindancı evine yatdı hem⁷

¹ Ma' şūmlara: ol ma' şūmlara ; Hürmetler: hürmet B // Hizmet: hizmetler A

² Ey: — A / Şah-zâdeler: şah-zâdelere A, şeh-zâdeler B,D / Görmem: gör kim C // Zarar: zarar E / Zarar ide size: hazer ideyesiz İ

³ Zindândan: zindân C,İ // Çıkarır: çıkarup C

⁴ Göstirüp: gösterir D,E / Turmañ: durmañ B,E,İ // Nâm: adlu A

⁵ Dağı: ol dağı A // Ey: — C

⁶ Gösterün: gösterüp A,B,C / Bu: — ; İdüp: siz idiñ A // Bu ân: hemân C,D

⁷ 1201-1203: — C, 1202-1203: — E / Hem: — A // Yatdı hem: vardı yatdı A

Murabba¹

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Muqadderdür ki taqdîre tağayyür viremez tedbîr
 Kazâ-yı muhkeme taqdîr olur mı hükmile tağyîr²

Muqadder olsa bir nâvek irişür zaħmı cismâne
 Penâh-ı cevşeni âhen ider tedbîre ne taqşîr³

Meşnevî⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Şağ yaqaya gider iken nâ-gihân
 Şol yaqaya döndiler anlar nihân⁵

1205 Gıtdiler çünkim şabâh oldı temâm

Gördiler kim yine evvel ki maqâm⁶

Çorqıldılar çünkim bu hâli gördiler

Anda bir bağ bulup aña vardılar⁷

¹ A, Qâfiye-i Beytü'l-Murabba¹ D, — B,C,E,İ

² Muqadderdür: muqarrerdür A / Viremez: idemez D // Muhkeme: maħkeme A, hükm ile D

³ Nâvek: târik A, nâver İ / Nâvek irişür zaħmı: bir zaħmın irişe nâvü D // Cevşeni: cevşene A,B / Tedbîre ne: tedbîrine B,İ

⁴ Qâfiye-i Baħrû'l-Meşnevî D

⁵ Nihân: hemân C,D

⁶ Çünkim: çünki A / Temâm: yine temâm C // Kim: ki C, — D / Yine: yine ol D

⁷ Bulup: görüp D / Aña: anda C,D

Bir alāyık-ı Hābeş ıkagelir
Gördi ol ma' şūmları ayrān olur¹

44A Ol alāyık didi kimlersiz ' aceb
Böyle giryān olmağa nedir sebep²

Didiler kim biz yetimiz hem faķir
Hem ğaribiz sen bize ol dest-ğir³

1210 Ol alāyık bildi ol dem anları
Didi budır Müslimiñ oğlanları

Didiler biz Müslimiñ evlādıyız
Hāne-i ğam miħnetiñ bünyādıyız⁴

Ol alāyık didi hi ķorkmañ geliñ
Hem benim bir ğātūnım vardır biliñ⁵

Şāliħadur mü' minedür ğāyet ol
Hem sizi saķlar ķılıñ sözüm ķabul⁶

¹ alāyık-ı Hābeş: alāyık Hābeşī C,E / ıkagelür: ıkagelür anda A, ıkageldi C // ayrān olur: olur ayrānı anda A / ayrān: ayrān E / Olur: oldu C

² 1208: — E / Nedir: yā ne B,İ

³ Kim: — C / Yetimiz: yetimi E / Hem: hem daħı A // Sen: hem B / Bize: — C

⁴ Didiler: didiler kim A // Miħnetiñ: miħnet-i B,C,D,E,İ

⁵ ğātūnım: ğātūnım A, ğaħūnım E / Bir: — C,E

⁶ ılıñ sözüm: sözüm ķılıñ D

Ol alāyık aldı ol ma‘ ūmları
 Hātūnına virdi ol maħdūmları¹

1215 Anları hātūn gōrūp ikrām ider
 Hem daħı nihān idūp in‘ ām ider²

Çūnki ‘ Abdu’llāh aña vāķıf olur
 Çağırır zindāncıyı meşkūr gelūr³

Didi ķanı Müslimiñ oğlanları
 Didi āzād eyledim ol cānları⁴

Didi ‘ Abdu’llāh ki aña ey ķiŝi
 Kōrkmađiñ mı benden itdiñ bu iŝi⁵

Didi meşkūr ey sitemķār-ı cihān
 Ben Hūdādan ķorķaram zāhir nihān

1220 Tatalım Müslim bahādır er idi
 Anı ķatlı itdiñ ve hūkmiñ yūridi⁶

Bu iki ma‘ ūm ne ‘ iŝyān eyledi
 Yā saña ne ķıldı anlar n’eyledi⁷

¹ 1214: — C / Ol: o E / 1214b: Teslīm itdi hātūna iki maħtūmları A / Maħdūmları: maħtūmları D,E / Hātūnına: ķadınına E

² 1215: Aldı ol hātūn hem güzel ikrām ider A / Hātūn gōrūp: gōrūp hātūn C, gōrūp hātūn E / İder: eyledi C

³ Çūnki: çūn ; Aña: hem aña İ // Gelūr: olur C / Zindāncıyı: zindāncı E,İ

⁴ 1217: — B

⁵ Didi: çūnki E / Ki aña: aña kim C,E,İ / Ki: kim D

⁶ Tatalım: gel ki A, diyelüm C / Bahādır: bir bahādır A / Müslim: Müslim ki İ // Ve: — A,C

⁷ Eyledi: iŝledi C

Didi öldirem seni ben ey gedā
Didi meşkūr anlara cānim fedā¹

44B Didi cellāda bunu tīz ƣaldırıñ
Ƙamçı altında anı hem öldiriñ²

Urdı on ƣamçı olup meşkūr ƣalīm
Didi *Bismi'llāhi'r-raĥmāni'r-raĥīm*³

1225 Urdı on ƣamçı daĥı cellād aña
Didi yā Rābb şabırı rūzī ƣıl baña⁴

On daĥı urdı didi kim yā Ğanī
Ehl-i beyte mülĥaƣ it bu dem beni⁵

Çünki yüz ƣamçı olur anda temām
Bir içim şı istedi hem ol hümām⁶

Virmez 'Abdu'llāh aña şı ol zemān
Geldi bir er minnet itdi nā-gihān⁷

Aldı Meşkūrı ƣonaĥına gelür
Meşkūr anda raĥmete vāşıl olur⁸

¹ Öldirem seni ben: seni şimdi öldirem A / Didi: didi ol dem C / Ben: — C, hem İ

² Tīz: tiz B // Anı hem: hem anı A,D, bunu hem E

³ 1224: — İ / “*Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla.*”

⁴ Rabb: Rabbi A,D Rab B,C / Rūzī ƣıl: ƣıl rūzī C / Rūzi: rüy İ

⁵ Urdı on daĥı: on daĥı urdı A / Yā: ey A,B // Mülĥaƣ: mülĥiƣ B,İ / İt: — B, eyle C

⁶ Olur anda: anda olur C // Hem: — A, kim E / Hümām: imām B, zemān C

⁷ Şı: şuyı A // Nā-gihān: ol zemān C

⁸ Raĥmete vāşıl: vāşıl-ı raĥmet A, ni'mete vāşıl C, raĥme hem vāşıl İ

1230 Defn iderler buldı o maqşūdı hem

Bu fenānıñ ‘ādet-i ma‘hūdı hem¹

Qāfiye-i Beytü'l-Murabba²

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Felek mir’at-i luṭfıñla kime bir şūret ‘arz itdiñ

Vefayı nehy idüp ḥalka cefā-yı resmi farz itdiñ³

Yiter ğayrı semāya irdi bī-dādıñ gel inşāf it

Nice qadd-i şanevberveş bulandı ḥāki ‘arz itdiñ⁴

Qāfiye-i Beytü'l-Meşnevi⁵

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Bu yaqadan çünki ma‘şūmlar hemān

Qaldılar bu yirde maḥdūmlar nihān⁶

Bir eri var imiş ‘avretiñ hemīn

Adı Ḥāriş kendisi eşkā la‘in⁷

¹ Defn: anı defn A / O: — A,B,C, ol İ / Buldı: aldı B / Maqşūdı: maqşūdını B,C / ‘Ādet-i: ‘ādeti budır A / Ma‘hūdı: maḥhūdı C

² D, — A,B,C,E,İ

³ 1231-1232: — E / Mir‘at-i: mir‘at B,İ // Resmi: resm İ

⁴ Gel inşāf it: seniñ C // Şanevberveş: selviveş C / Bulandı: bilindi İ / Ḥāki: ḥāke C

⁵ D, — A,B,C,E,İ

⁶ Nihān: hemān A,D,E / Maḥdūmlar: maḥdūmlar A, maḥzūmlar C, maḥtūmlar D,E

⁷ 1234a: Var imiş bir eri ol ‘avretiñ hemīn A

1235 Müslimiñ oğlını ararken o dem

Bulmayup atını mecrūh itdi hem¹

Evlerine geldi oturdu melūl

Didi hātūn ne melūsiñ didi ol²

Müslimiñ oğlını ararken bugün

Mecrūh oldı atım oldım ser-nigūn³

45A

Didi hātūn ki o ma^c şūmlar saña

Ne zarar kıldı o mazlūmlar saña⁴

Didi ‘Abdu’llāhıñ ihsānı sebeb

Dir ki idem ben bugün anı taleb⁵

1240 Didi hātūn bu fenā mālī için

Zālīme mazlūmı virirsiñ n’içün⁶

Söylemez çün uykuya vardı hemān

Gice yarusı irişdi nā-gihān⁷

¹ Oğlını: oğlanın B / O dem: ol dem C, bu dem D // İtdi: itmiş A

² 1236a: Gelüp evine otururken melūl A // Hātūn: hātūn A, hātūn E / Didi ol: ey oğul A

³ Müslimiñ: didi Müslimiñ A / Oğlını ararken: oğlın arar iken A, oğlın ararken B // Oldım: oldı kendim A, oldı B, E, İ

⁴ Hātūn: hātūn A, hātūn E / Ki: — C / O: ol A, C // Zarār: zarar D, E, İ

⁵ 1239: — C / Dir: tur A, dur B, D / İdem: itdim E, İ / Anı: bunı B

⁶ Hātūn: hātūn A, hātūn E / Fenā mālī: fenāda māl A // Mazlūmı: mazlūm ; N’içün: yā n’içün C

⁷ Çün: hem İ / Hemān: nihān B

Ol Muḥammed uyanup t̄urdı hem̄in
Uyarır İbrāh̄imi hem ol em̄in¹

Ey arındaş didi uyan göziñ aç
Uyuma vatı degil ey bi-‘ ilā²

Atamı rü ‘yāmda gördim bu gice
Cennet içinde oturmuş gör nice³

1245 Otırır yanınca bile Muştafā

Hem Ḥasan ile ‘ Alīyye’l-Murteżā⁴

Ol Muḥammed Muştafā badı baña
Yüzini dönderdi babamdan yaña

Didi yā Müslim n’iün maḥdūmları
Zālīm içinde odiñ mazlūmları⁵

Didi babam yā Muḥammed ‘ an-arīb
Ḥizmetine gelmesi olur naşīb⁶

Didi İbrāh̄im aña kim ey aḥī
Böyle rü ‘yā görmişem hem ben daḥı⁷

¹ T̄urdı: durdı B,E,İ // Uyarır: uyandırır A / İbrāh̄imi: İbrāhimi B,D,E,İ / Hem: ün B

² arındaş: arındaşım ; Didi uyan: uyan hem C // Ey: gör A / Ey bi-‘ ilā: sen göziñ aç D

³ Rü ‘yāmda: rü ‘yāda A,C,İ / Bu: ben C // Gör nice: bu gice D,E

⁴ Yanınca: yanında E // İle: ile bile A, bile B,İ

⁵ Yā Müslim n’iün: yā n’iün Müslim D / Maḥdūmları: maḥdūmları A, maḥtūmları C,D,E // Mazlūmları: bu mazlūmları A

⁶ Babam yā Muḥammed: yā Muḥammed babam İ / ‘ An-arīb: an-arīb E

⁷ İbrāh̄im aña kim: ki İbrāh̄im aña A // Hem: — A / Rü ‘yā görmişem: rü ‘yāyı gördim C

1250 Ol iki güldeste-i bāg-ı laṭīf

Ol nihāl nev-resteyi verdi z̄arīf¹

Şarılurlar birbiriniñ boynına

Şan benefşe girdi sünbül kıoynına²

İhtiyārsız āhile zār itdiler

Nāl ile ol hāneyi dar itdiler³

45B Uyқudan uyandı Hāriş tırdı hem

Vardı ol hücre içine girdi hem⁴

Didi kimlersiz āgāh idiñ beni

Dost şanur şāh-zādeler ol düşmānı⁵

1255 Didiler Müslim ʿ Akiliñ oğluyız

Biz yetimiz bend-i ğamda bađlıyuz⁶

Çünki işitdi bunu Hāriş laʿīn

Anlara urdı tıbancalar hemin⁷

¹ 1250: — E / Güldeste-i: gül ğonca-i C, nev-reste-i D // Nihal nev-resteyi verdi: nihāl-i nev-restede verdi A, nihāl nev-reste-i bāg-ı B

² Benefşe: menevşe E

³ Nāl: nāle B,C / Ol: — C / Dar: tır D

⁴ Hāriş tırdı hem: tırdı Hāriş A, ol Hāriş laʿīn C / Uyandı: uyanup C / Durdı: didi E // Hem: Hāriş A, hemin C / Ol: — C

⁵ Āgāh idiñ: idiñ āgāh A,D // Şanur: şanurlar C / Şāh-zādeler: şeh-zādeler B,D,E,İ / Ol: C

⁶ Yetimiz: yetim ; Ğamda: ğamda hem A

⁷ Tıbancalar: tıpancalar B, Şapancalar İ

Şaçları ħable'l-met̄in idi hemān
 Birbirine baġladı hem ol zemān¹

Ħücreniñ hem ħapusını baġladı
 Vardı ' avret pāyın öpdi aġladı²

İrteye dek çok tazarru' eyledi
 Olmadı çāre gör imdi n'eyledi³

1260 Çün şabāĥ oldı kılıcım tutdı ol
 İki ma' sūmı öñine ħatdı ol⁴

Tā Furātıñ yanına vardı bu kez
 ' Avreti oġlı ħulı irdi bu kez⁵

Bunlar itdikçe şefā' atler ziyād
 Ħışım idüp Ħāriş iderdi ' inād⁶

Ķulına emr itdi bu ħılıcı al
 Bunlarıñ bir bir tutup boynını çal⁷

¹ Hemān: hem̄in D // Hem ol zemān: kāfir la' in C / Zemān: la' in D

² Hem ħapusını: ħapusını hem D,İ / Baġladı: berk eyledi D // 1258b: Vardı teyduġı yire hem n'eyledi D / Pāyın öpdi: öpdi pāyın C

³ İrteye dek: irteyeden A, şubĥdañ C / Tazarru': tazarru' lar C / Eyledi: ħıldılar A // İmdi: la' in bed C / N'eyledi: n'oldılar D

⁴ Tutdı: dutdı B,E

⁵ ' Avreti oġlı ħulı: ' avret oġlan cümlesi C / İrdi: gördi B

⁶ İtdikçe: aña söyledikçe: E// Ħışım idüp: ħışım artup E,İ / İderdi ' inād: muşırır olurdu A

⁷ Ķulına: ' abdine ; Emr itdi: emr ħıldı C / Al: sen eliñe al A // Bunlarıñ: bunları A / Tutup: dürüp B,İ, — C / Boynını: boynın C, boynunu D

Didi ol ul kim elim varmaz aña
 akıdı Hāriş varır uldan yaña¹

1265 Didi ul kim öldirirsiñ sen beni
 Bārī evvel öldireyim ben seni

Ceng ider birbirine amle ılır
 Āıbet Hāriş aña ğālib olur²

ulımı öldirdi oğlı gördi hem
 Didi ey baba nedir ħāliñ bu dem³

46A Bir karındāşım gibiydi ul baña
 N'ıçün öldirdiñ ne ıldı ol saña⁴

Didi Hāriş ol cezāsın buldı bil
 Bu ılıncı al sözimi diñlegil

1270 Bunları öldir feraħnāk it beni
 Yoğ dir isen öldirirem hem seni⁵

Didi ħāşā bunı lāyık görmezem
 Hem saña dağı rızāyı virmezem⁶

¹ 1264a: Ol ul didi kim benim elim varmaz aña A / Didi: didi ki C, kim: — C

² İder: iderler C // Ğālib olur: amle ılır D, fırsat bulur E

³ Oğlı gördi: gördi oğlı A // Ey: — ; Bu: işbu D

⁴ 1268: — C / arındaşım: arındaş E / ul: ol ul A, o ul B / Gibiydi: idi B // Ol: — A

⁵ Hem: ben A,C

⁶ Didi: didi oğlan A // 1271b: Hem dağı bu işe rāzı virmezem C

Söyler idi hātūn aña ey kişi
İtme bu ma'şūmlara böyle işi¹

Bārī 'Abdu'llāha teslīm eyle var
Ne iderse itsün ol ey nā-bekār²

Sen n'içün bu yirde bu mazlūmları
Öldirirsün yok yire ma'şūmları³

1275 Didi mel'ün bunda bu oğlanlarıñ
Çok hevādār yāri vardır anlarıñ⁴

Bunları şāyed elimden alalar
Hem benim sa'yimi zāyi' kılalar⁵

'Āķıbet çekdi kılıcın vardı çün
Anda ma'şūmlar bu hāli gördi çün⁶

1275 Ağlaşup itdiler aña çok niyāz
Didiler raḥm it bize gel diñle rāz⁷

Ger murādıñ māl ise diñle sözi
'Abd-i memlūkdür deyü var şat bizi⁸

¹ 1272: — C / Hātūn: hātūn A, hātūn E

² 'Abdu'llāha: 'Abdu'llāhūñ kendine A // Ol ey: ol hāin A, ol çün B, anda C, ol bī E

³ Mazlūmları: ma'şūmları A,D // Ma'şūmları: bu mazlūmları A, mazlūmları D

⁴ 1275: — C / Bunda: bu yirde A / Bu: — B // Hevādār: hevādār-ı ; Vardır: var İ

⁵ Şāyed: şāyet A, şāyād E

⁶ Çekdi kılıcın vardı: kılıcın çekdi vardı A, vardı kılıcın çekdi B,C / Çün: ol D // Çün: ol D

⁷ İtdiler aña: aña itdiler A,E itdiler anda C // Gel: — A

⁸ Memlūkdür: memlūk A, memlūkim C,D,E / Var: al var E

1280 Al bahāmızı bize hem vir necāt

İtmedi Hāriş bu söze iltifāt¹

Minnet itme eyā dildār koy ol zālīm bī-vefāyı

Minnet itdikçe artırır ol hā'in bī-dīn ağzābı²

Degme ol Hāq düşmānına men' idemezsiñ anı sen

Ḳalbi dünyāya meyl olan unıdır āl u aḥbābı

46B

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bildi' avret ile ol oğlı yaḳın

Anları ḳatlı idecektir ol la' in³

Üstine düşdiler anıñ diñlegil

Gördi Hāriş ḳatlı hiç mümkün degil⁴

1285 Oğlına ḳaldı ḳılıncın ol zemān

İki pāre eyledi oğlın hemān⁵

Gördi ' avret oğlı çün oldı helāk

Āh u efgān itdi ḳıldı yaḳa çāk⁶

¹ Hem vir: vir hem A, virgil D, vir E // Bu: ol A, o B,E,İ / İltifāt: it iltifāt İ

² 1281-1282: Sadece A'da vardır. / 1281-1282: vezin bozuk

³ Bildi: bildiler ; ' Avret: ' avretler ; Yaḳın: hemin C / Ol: — B,C

⁴ Hiç: hiç E

⁵ Ḳılıncın: ḳılıcı D, ḳılıncı İ // Oğlın: oğlın A

⁶ Oğlı çün oldı: oğlını oldı A, çün oldı oğlı C, oldı çün oğlı İ / Çün: — B // İtdi: eyledi A,B / Ḳıldı: ḳılup A / İtdi ḳıldı: ḳıldı itdi C,E,İ

Urdı Hâriş ʿ avrete hem bir kılinc
 Haylî zaḥm itdi aña ol dem kılinc¹

Düşdi yüzi üstine ʿ avret daḥı
 Gördi maʿ şūmlar bu ḥâli ey aḥî

Murabba²

mefâʿ ilün mefâʿ ilün mefâʿ ilün mefâʿ ilün
 Kıpandı bāb-ı şefkatler açıldı miḥnet ebvābı
 Kesildi çeşme-i raġbet saçıldı kaṭre-i ābı³

1290 Kızā derdine ey ʿ aşık rızādan ġayrı yoġ dermān
 Cefā-yı ʿ aşq-ı maʿ şūkıñ taḥammüldür feraḥ-yābı⁴

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün
 Didiler Hârişe bu dem vir cevāz
 Kılalım tā ki iki rekʿ at namāz⁵

İşbu deñlü sen de müḥlet vir bize
 Didi vaʿllāh virmezem müḥlet size⁶

¹ ʿ Avrete: ʿ avretine A / Kılinc: kılıcın B / Hem bir kılinc: kılıc bir dem C // Ol dem kılinc: kılıc ol dem C

² A, Kāfiye-i Beytül-Murabbaʿ Mineʿl-Hezec D, — B,C,E,İ

³ 1289-1290: — E / Miḥnet ebvābı: miḥnetiñ yolu A, zaḥmet ebvābı B, miḥnet-i ebvāb C,İ

⁴ Dermān: çāre B // Feraḥyābı: feraḥnābı A,D

⁵ Bu dem vir cevāz: vir bize bir dem cevāzı A, bize vir cevāz C / Bu: bir B,E / Cevāz: cevāb İ // Ki: — A, kim İ ; Namāz: namāzı A / Tā ki: bunda C

⁶ Sen de müḥlet vir: müḥlet vir ġayrı A // Vaʿllāh virmezem müḥlet: vaʿllāh müḥlet virmezem A, müḥlet virmezem vaʿllāh İ

Didiler ol Tañrı haqqıçün ki hem
Ol kadar mühlet ki vir bize bu dem¹

Secde idelim aña biz bu zemān
Didi Hāriş virmezem bir dem emān²

Beyt-i Bekāyī³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1295 Yok mıdur raħmiñ eyā zālīm nedir bu zulm-i şer
Anlara inşāf ider gökde melek yirde beşer⁴

Sen 'azīzun zu'n-tiķāmıñ hışmını bilmez misiñ
Bu muķarrer eşdigi cāha yine kendi düşer⁵

Ḳāfiye-i Baħrū'l-Meşnevi⁶

47A *fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Gördiler mümkün degil andan necāt
Her birisi didiler ey bed-şifāt⁷

¹ Haqqıçün ki hem: haqqı için sen C // Mühlet: mühleti D / Ki: — A,C /Vir bize: bize vir hem C, virgil D

² Aña: Haqqa D, Allāha E // Bir dem: hergiz D, bu dem E / Emān: zemān İ

³ E, Ḳāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — A,B,C,İ

⁴ Raħmiñ eyā zālīm: eyā zālīm raħmiñ A/Eyā: ey C,D,E/ Zulm-i şer: zulm ile şer C, zulm ile hem şer D,E

⁵ 'Azīzun: 'azīz B, 'azīz u C, 'azīz-i E, 'azīziñ İ / Bilmez misin: bilmez misin E // Muķarrer: muķarrerdür A, muķarrerdür kişi hem D / Yine: — D

⁶ Baħr-i Meşnevi E

⁷ Andan: anda C

Gel beni atlı eyle ey mel' un dey
Yalvarırlardı gel ey azgun dey¹

Evvel kesdi Muammed baın ol
Cismini atdı Furata ol fuzl²

1300 ora ol brhim kesdi baın
Atdı uyın iine an lein³

Bu fesddan hem zemn  amn
Tr  tr olup aırdı el-amn⁴

Beyt-i Beky⁵

f' iltn f' iltn f' iltn f' iln

Bu maaln firatinden arz-ı marun aqladı
asmn dkdi emin yaı glgn aqladı⁶

Bu fesdn dehetinden ditredi seng  cebel
Lerzenkile felekler oldu mazun aqladı⁷

¹ Ey: hain-i A / Ey mel' un dey: diy ey mel' un C / 1295b: Yalvarup gel diy anda ey azgun C

² Baın: baını A,C // Ol: gr ol A, o E / Cismini atdı: atdı cismini D

³ Ol: — A,B / brhim kesdi baın: kesdi brhim baını A // uyın iine an lein: Furata daı an cismini A / uyın: un B / An: thir C

⁴ 1301: — B/ Hem zemn : zemn ol A/ Hem: —  // 1301b: Zr idben aırurlar el-amn C

⁵ E, i' r A, Beyt D,, — B,C

⁶ emin: emi A,B,C / emin yaı glgn: Yaı emi glgn 

⁷ Seng : seng-i B,D,E, anki C / Ditredi: titredi D, tidredi E // Felekler: melekler C

İrişüp tahte's-şerādan hem şüreyyāya figān

Tā 'ale's-seb' i's-semāda işiden hūn ağladı¹

1305 Dökdi ebrū-yı bahārı gözleriniñ yaşını

Raḥm idüp miskīn yetīme çarḥ-ı gerdūn ağladı²

Ḳāfiye-i Bahrū'l-Meşnevi³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Aldı Hāriş başları oldu revān

Vardı 'Abdu'llāh huzūrına hemān⁴

Didi bu başlar kimiñdür söylegil

Didi Müslim oğlınıñdur şöyle bil⁵

Gördi 'Abdu'llāh o nāzik başları

İhtiyārsız dökdi gözi yaşları⁶

Yumşadı anıñ ḥacer ḳalbi o dem

Didi bu ma'şūmları ey şek bu dem⁷

1310 Bī-günāh ḳatlı eylediñ bunda n' için

Didi mel'ün kim seniñ luṭfiñ için⁸

¹ Tahte's-şerādan: taḥti's-şerāya C,E / Figān: efgān A, felek C / Hem: tā B

² Ebrū-yı: ebrū C // Yetīme: ğarībe B / Çarḥ-ı: çarḥ-ı A

³ D, Bahr-i Meşnevi E, — A,B,C,İ

⁴ Başları: başların A // Huzūrına: huzūrına E / Huzūrına hemān: ḳatına ḳaltabān C

⁵ Oğlınıñdur şöyle bil: oğlanlarınıñ başı bil A

⁶ O: ol A // Gözi: gözinden A

⁷ 1309: — İ / O: ol C, bu E // Bu ma'şūmları ey şek: ey şek bu ma'şūmları B / Şek: miskin E

⁸ Bunda: bunca C // Mel'ün: Hāriş B / Kim: — ; Luṭfiñ: ḳahrın C

47B Didi ‘Abdu’llāh bugün sen bunları
Sağ getürseñ ħabs iderdim anları¹

Ben Yezīde yazmışam maĥbūs deyü
Zindān içre ħıfzıla maĥrūs deyü²

Sağ getürmekde didi ħavf eyledim
Kim elimden alalar şāyet dedim³

Yok yire sa‘yüm gide maĥmūm olam
İltifātından daĥı maĥrūm olam⁴

1315 Bir Muḳātil-nām bir er var idi

Mü’min-i ehl-i ħulūş nāmdar idi⁵

Anı ‘Abdu’llāh bilür idi hemān

Lākin ‘irfān-ı nedīm idi ‘ayān⁶

Bu sebebden ħiç ta‘arruz itmedi

Hem aña bir dem ta‘arruz itmedi⁷

¹ ‘Abdu’llāh: ‘Abdu’llāh ki A

² İçinde: içre A

³ Sağ getürmekde didi: didi ki sağ getürmekden A / Didi: anı C // Şāyet: şāyed B,C,D,E

⁴ 1314: — C / Maĥmūm: maĥbūn E // İltifātından: iltifādından E

⁵ 1315a: Var idi Muḳātil isminde bir er A / Nām: nāmi C / Bir: ile D , — C/ Var: hem var C // 1315b: Mü’min ve ehl-i ħulūş idi dil-āver A, Ehl-i mü’min-i ħulūş bir er idi C, Ehl-i mü’min ħulūş nāmdār idi D

⁶ Bilür idi: bilürdi A,B / Hemān: her zemān B// ‘İrfān-ı: ‘irfān hem A, ‘ārif bir D

⁷ ħiç: hiç B,E / Ta‘arruz: tazarru‘ C // Aña: — A / Ta‘arruz: tazarru‘ C

Ey Muḳātīl didi bunı al götür
Bunları ḳatlı itdigi yire yetür¹

Anda kes bu nā-bekārīñ başını
Tīz götür bu ‘ālemiñ ḳallāşını²

1320 Mülḫaḳ it ecsādına bu başları
Mümkin ise anda defn it leşleri³

Bağladı anı Muḳātīl oldı şād
Öñine ḳatdı anı aldı murād

Kūfe ḫalḳı başları çünkim görür
La‘net idüp Ḥārīşe daşlar urur⁴

Çün Muḳātīl hem getürdi ol segi
Tā ki ol yire yetürdi ol iti⁵

Gördi mecrūḫ ‘avreti ḳalmış yatar
Hem iki ādem daḫı ölmüş yatar⁶

¹ Ey Muḳātīl didi: didi Ey Muḳātīl A / Didi bunı: bunı didi B // Yetür: götür C,D

² Bu: hem C

³ Mülḫaḳ: mülḫiḳ B, İ, ilḫaḳ C // Anda defn it: defn idegör C

⁴ Ḥalḳı: ehli C,E / Çünkim görür: çün gördiler C // Daşlar: taşlar B,D,E,İ, taş C / Urur: urdılar C

⁵ 1323: — E/ Çün: ol A,B, çünki C/ Hem: çün A, — C/ Segi: iti A,C// Yetürdi: getürdi B / İti: segi B,C,İ

⁶ ‘Avreti ḳalmış: bir ‘avret anda A / Ḳalmış: — ; Mecrūḫ ‘avreti: ‘avreti daḫı mecrūḫ C / Daḫı: — C; Ölmüş: ölmüş anda C

1325 ‘Avrete bu hâli çün itdi su’âl

Didi bunıñ ehliyem añla me’âl¹

48A Bu kılıdur oğlıdur hem bu civân

Biz şefâ‘at itmege geldik ‘ayân²

Tâ ki bu ma‘şūmları kâtl itmeye

Bu saķâmetle tariķa gitmeye³

Ĥamduli’llâh kim cezâsın buldı bu

Bu fesâdıyla belâsın buldı ol⁴

Çün Muķâtîl ol şehîdler kânını

Görđi yaķdı nâr-ı firķat cânını⁵

1330 Oldı giryân eyledi âh u fiġân

Başları şuya bıraķdı nâ-gihân⁶

Çünkü başlar şuya düşdi ey aĥî

Hem cesedler çıķtı ol şudan daĥı⁷

¹ Bu hâli çün: çün bu hâli C,D // Didi: bu didi E / Bunıñ: bu mel‘ûmıñ A / Bunıñ ehliyem: ehliyem bunıñ D / Me’âl: mişâl B,C, menâl İ

² Bu: biri ; Oğlıdur: biri oĥlı C / Hem: — E / Bu: şu A, — C / Civân: nev-civân D // Geldik: geldik idi A / ‘Ayân: hemân C

³ Kâtl: bunda kâtl A //1324b: Ara yirde bunlara zūlm-i ta‘addi itmeye A / Saķâmetle tariķa: saķâmet ile yola C

⁴ Kim: ki A / Bu: ol A // Bu: ol A / Fesâdıyla: fesâd ile C

⁵ Ol: görđi ol A, görđi B / Şehîdler: şehidler C // 1329b: Nâr-i firķat yaķdı ol dem cânını A / Yaķdı nâr-ı firķat: firķat yaķdı nâr-ı C

⁶ Eyledi: aĥladı C / Āh u: âh-ı D,E,İ // Nâ-gihân: ol zemân A

⁷ Ey aĥı: nâ-gihân D // Ol şudan: şudan diñle A / Ol: — B,C

Yapışur her baş varuben cismine
Şanki irişdi hayātın resmine¹

Birbirin kucakladılar ol zemân
Şuya batdılar hemân olup nihân²

Ol Muqâtîl gördi nâlân oldu hem
Anların hâline hayrân oldu hem³

1335 Hârişin hem vardı kesdi ellerin
Kesdi hem ayakların gör hâllerin⁴

Gözlerin çıkardı başın kesdi hem
Cism-i nâ-pâkin şuya atdı o dem⁵

Şu kabûl itmez atar taşra anı
Kim kabûl ider o resme düşmânı⁶

Çün Muqâtîl gördi bu resme işi
Âteşe yaqdı hemen-dem ol leşi⁷

¹ 1332: — D / Her baş varuben: ol dem başları varup A / Varuben cismine: cismine varup C / Her: hem E / Varuben: varup hem İ // Hayātın: hayâtdaki A / Hayātın resmine: hayât resmine varup C

² Birbirin: birbirini A // Hemân olup: olup anda C / Batdılar hemân olup: garğ olup oldu anda D

³ Gördi: görüp anı ; Oldı hem: olur A // Hayrân: anda hayrân ; Oldı hem: olur A / Hâline: cânına E

⁴ Vardı: evvel E, — İ // Gör: gör ki A / Ayakların: ayaklarını C / Kesdi hem: şaniyen kesdi E

⁵ Gözlerin çıkardı: çıkardı gözlerin ; Kesdi: keser A / Hem: ol C // Şuya atdı o dem: hem dağı şuya atar A / Nâ-pâkin: nâ-pâkini; O dem: ol C

⁶ Atar taşra: dışa atar C / Taşra: taşraya E // O: bu B,C

⁷ İşi: düşmânı A / Bu resme: anda bu C // 1337b:Âteşe atdı yaqdı murdâr leşini A / Hemen-dem: hemân-dem D, hem anda C

Oğlı ile ıulını defn itdi ol
Döndi giryān ħānesine gitdi ol¹

48B 1340 Ol iki büldān-ı ser serv-i ħirām
Tutdılar bāğ-ı beķā içre maķām²

Ol iki dürdāne-i bisyār-bahā
Buldı şarrāf-ı cihānda iĥtirām³

Ol iki nev-reste-i ğonca nihāl
Oldı cennet ğülşeninde ber-devām⁴

Ol iki şāh-zāde ĥaķķıçün Ĥudā
Kıl Beķāyī bendeñe nārı ĥarām⁵

Çünkü işitdiñ ğazā-yı Müslimi
Vir şalavāt kim ola kışşa temām⁶

1345 Oķuyanı diñleyeni yazanı

Raĥmetiñle yarlığaya ol Ĥudā

¹ İtdi ol: itdiler İ // Ĥānesine: ĥānesine A / Gitdi: geldi B // Gitdi ol: gitdiler İ

² 1340-1341: — E / Büldān-ı ser: büldān-ı A, büldān B,İ, büldānı hem C / Serv-i: server-i B // Tutdılar: tutdı A, dutdılar B / Bāğ-ı: bāķī B

³ Bisyār: bisyār-ı A,İ / Bahā: bahār A,D // Buldı: bulmadı A,B, buldılar D / Cihānda: cihān içre C / İĥtirām: iĥtirām A, ķarār D

⁴ 1342: — D / Nihāl: nihān E,İ // Oldı: ol ki A

⁵ 1343: — C / Şāh-zāde: şeh-zāde B,D,E,İ // Bendeñe nārı ĥarām: bendeñi nārdan cüdā D / Bendeñe: bendeñi İ / Ĥarām: ĥarām A,İ

⁶ Çünkü: çünkim D / İşitdiñ: işitdi C / Ġazā-yı Müslimi: ğazā Müslim temām D,İ // Şalavāt kim: Muĥammede şalavāt A

Ger severseñ Muḥammed Muştafāyı
Şalavāt vir bul uçmağda makām¹

Zıkr-i Ğazā-yı İmām Hüseyiñ Mekkeden Kerbelāya Geldiğini Beyān
*İder*²

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Göñül kaşrı bu taşviriñ vişālinden vīrān oldu

Vucūdiñ gülşeni bād-ı peyāmından ḥazān oldu³

İrişdi na' ra-yı feryād firāğıñ ' andelībinden

' İzār-ı ğonca-i verdiñ bahārı geçdi kan oldu⁴

Nebāt-ı sebzeyi rüyü kelāmı reng-i zerd itdi

Nebat-ı ümmehâtından remelveş dür-feşān oldu⁵

1350 Bu ra' d-ı şā' ika-rāzdan döker çeşm-i ğamāmlar ḥün

Şadā-yı nālesi arzıñ revān-ı āsmān oldu⁶

Zülāl-i mā-cerāsından olur ḥalk-ı cihān ser-mest

Maḳāl-i mā-verāsından hezārān dīde kan oldu⁷

¹ 1345-1346 Sadece E'de var. / 1346: vezin bozuk

² B, Ḥazret-i İmām-ı Hüseyiñ Mekkeden Kūfeye Ḥicreti Beyān ve Kāfiyetü'l-yā A, Ḥazret-i İmām-ı Hüseyiñ Mekkeden Kūfeye Rāhi ve Kerbelāda Olan Vaḳ'ası D, El-Kışşa İmām Hüseyiñ Mekkeden Medīneye Ḥicret İtdiğın Beyān E, — C,İ

³ Bād-ı: bār-ı A,C / Ḥazān: ḥazān A

⁴ Na' ra-yı: nāle-i ; Firāğıñ: ol firāğıñ A // ' İzār-ı: ğazā-yı E / Verdiñ: devriñ C, verd-i D,E

⁵ Rüyü: varı B, Rūmı C / Kelāmı: kelāmıñ A

⁶ 1350-1384 — B, 1350-1367: — E / Şa' ika-rāzdan: şa' ika-zerden C / Çeşm-i ğamāmlar ḥün: çeşm-i ḥün ğamāmlar A / Ḥün: çün C,D // Şadā-yı: şadā vü A / Revān-ı: revā-yı A

⁷ 1351: — C / Ḥalk-ı: ḥalk-ı A

Cevāb-ı Kerbelā nāvek mişāli yaralar cānı
Kitāb-ı levḥ-i teştīre alem dem‘ -i revān oldı¹

***Murabba‘*²**

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Görmedi ‘ālemde anıñ gibi hiçbir er belā
Her belıyyātın ser-encāmı olupdur Kerbelā³

Ol belā şāhı Hüseyin-i Müctebānıñ ‘aşkına
Kerbelāya derilüp cem‘ıyyet itdi her belā⁴

***āfiye-i Beytü’l-Murabba‘ mine’l-Hezec*⁵**

49A *mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün*
1355 Tevellüd ılmadı böyle ḥazīni māder-i eyyām
Ḥaıatde bu keyfiyyāt fenāda bir nişān oldı⁶

arāz men yufsidu fihā şavaş-ı Kerbelādandır
Zirā dünyāda bu ancak fesād-ı kām-rān oldı⁷

¹ Nāvek: tır A, nārik C,D / Teştīre: teştīrde: A

² A, āfiye-i Beytü’l-Murabba‘ Mine’l-Hezec D, — B,C,E,İ

³ 1353a: Görmedi anıñ gibi hiç kimse bir er bu belā D / ‘Ālemde anıñ gibi: anıñ gibi ‘ālemde İ // Belıyyātınñ: belānıñ ; Serencāmı olupdur: serencāmıdır bu yā hū D

⁴ Belā şāhı: belā-yı şāh C // Kerbelāya derilüp cem‘ıyyet itdi: Kerbelāda dirilüben cem‘ olupdur C

⁵ D, — A,B,C,E,İ

⁶ Ḥazīni: ḥazīni A, ḥazānı C

⁷ “(Yeryüzünde) fesat çıkaracak kimseleri mi yaratacaksın?” (bk. Bakara, 30) / Zirā: anıñün C, ki zirā D / Bu: — C, İ / Bu ancak fesād-ı kām-rān: ancak bu efsād-ı zemān D

Anîñ sūzān-ı rezminden dil-i üftādeler biryān
Ve yā gülşen-i bezminden cihān ehl-i figān oldı¹

Ser-ā-pā sūziş-i mihr-i vucūdı Ʒalbi yandırdı
Niṭāk-ı hırƷat-ı Ʒahrı besā iḥrāk-ı nār oldı²

Murabba³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Kerbelānıñ āteşi cān-ı cihānı yandırdı
Şemme-i renci zemīn ile zemānı yandırdı⁴

1360 FirƷatiñ şu'lesini taḥte's-serāya Ʒoysalar
Tā felek şahnında ḥütı hem mīzānı yandırdı⁵

Baḥr-i Hezec⁶

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün
Egerçi Kerbelā ḥāki meşā'ib mecma'ındandır
Velī arz-ı mübārekdür anıñcün 'ālī-şān oldı

Şi'ār-ı pākine toḥm-ı şehādetler olup mezrū'
Turāb-ı müşƷ-bārınıñ meşāmmı cāvidān oldı⁷

¹ Rezminden: resminden A // Bezminden: bezminde C,D

² 1358: — C / HırƷat-ı: hırƷat-ı A / Nār: Ʒan D / İḥrāk-ı: iḥrāk İ

³ A, Ʒāfiye-i Beytū'l-Murabba' Mine'l-Hezec D, — B,C,E,İ

⁴ Cān-ı: cān İ

⁵ Şu'lesini: şu'lesin A,C,İ / Ʒoysalar: Ʒosalar C, Ʒoyalar D // Ḥütı hem: ḥüt ile D

⁶ A, Ʒāfiyetü'l-Müseddes Mine'l-Hezec D, — B,C,E,İ

⁷ Şi'ār-ı: şiyār-ı C,D, siyār-ı İ // Meşāmmı: meşābı C

Ġubār-ı tūtiyā resmi ider her dīde-i ġamnāk
Cezā-yı ʿ aṭṣ-i encāmı ķadehdār-ı cinān oldı¹

*Ķāfiye-i Beytü'l-Murabbaʿ mine'l-Hezec*²

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün
Kerbelā miḥnet-keṣīden Hāķ muʿ allā eyledi
Her muṣībet ʿ usrına yūsri mücellā eyledi³

1365 Kerbelāda her belāyı ġördiġün ol imām

Virdi ʿ ālī-rütbeyi ķadrini aʿ lā eyledi⁴

*Ķāfiye-i Ebyātü'l-Müseddes mine'l-Meṣnevi*⁵

mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün
Ķıtāli nevhalar ṣaldı bu mevcūdāt-ı kevneyne
Nihāl-i bāġ-ı vaṣfında melālet bāġbān oldı⁶

Ṣavaṣı meclis ehlinde ider ḥüzniyyeti zāhir
Velākīn bāṭinen ḥüzni feraḥnāk-ı cihān oldı⁷

49B Zīrā āl-i Resūle kim teraḥḥum idüp aġlarsa
Ṭamuya ġöziniñ yaṣı ḥicāb-ı der-meyān oldı⁸

¹ Her: hem İ // Cezā-yı: cezāsı A / ʿ Aṭṣ-i encāmı: ʿ aṭṣini anlar C

² D, — A,B,C,E,İ

³ Hāķ: ḥavf-ı A

⁴ Virdi: vardı C / Ķadrini: ķadrin A

⁵ D, — A,B,C,E,İ

⁶ Vaṣfında: vaṣfından A

⁷ 1367: — C / Ehlinde: ehlerinden A // Bāṭinen: bāṭinā E,İ

⁸ Zīrā: anıñçün C, ki zīrā D / Kim: — C, o her kim D / Teraḥḥum idüp: raḥmen D / Aġlarsa: aġlayan C

Ḥüseyn-i Müctebā anda niyāz ide ki yā Rabbi
Baña kim ağladı eşki yüzine iktirān oldı¹

1370 Baña ruḥṣat icāzet vir şefā‘ at ideyim aña
Gel imdi ağla ey gāfil ki giryān-ı zemān oldı²

Murabba³

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün
Ehl-i derdi Kerbelānıñ iḥtilālī ağladır
Ağladır bu çeşmi esrārıñ maqālī ağladır⁴

Teşnelikden bağr-ı ḥūna döndi mercān lebleri
Bî-raḥim ‘ atş-i Furāt āb-ı zülālī ağladır⁵

Meşnevi⁶

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün
Ḥaber vir müntehāsından bu remziñ intihāsından
Yiter gayrı bidāyeti kemāline beyān oldı⁷

Rivāyetdür ki ol demde Ḥüseyn-i Müctebāya çün
Gelürdi Kūfeden mektüb ki dostlık bî-gümān oldı⁸

¹ 1369: — E / Eşki: anuñ C, yaşı D

² 1370: — C / Ruḥṣat: ruḥṣat A / Vir: — ; Aña: anlara D / İdeyim: idem D,E // Giryān-ı: giryān İ

³ A, Kāfiye-i Beytū’l-Murabba‘ D, — B,C,E,İ

⁴ 1371-1373: — E / Ağladır: ağladı D // Ağladır bu çeşmi: ağladı çeşmi bu D / Ağladır: ağladı D

⁵ Furāt: Furāta C, Furātı D,İ // Ağladır: ağladı D

⁶ A, Kāfiye-i Ebyātü’l-Müseddes D, — B,C,E,İ

⁷ 1373: — C / Bidāyeti: nihāyeti D

⁸ Çün: hem C // Mektüb: nāme ; Bî-gümān: bî-girān C

1375 Yezîde itmeyüp bey^ç at Hüseyni istedi cümle

İdüp ^ç ahdile peymānı velī şoñra yalan oldı¹

İnanđı çün Hüseyn aña hem itdi Müslimi irsāl

Yuqarıda anıñ ħālî beyān-ı bī-nihān oldı²

Çün ehl-i Kūfe Müslime şadākat kıldılar evvel

Hüseyne bu olup ma^ç lūm işidüp şadmān oldı³

Didi kim ben daħı varup hem ol yirde qarār idem

Velākīn cümle aħbāba bu söz çatı girān oldı⁴

Didiler gitme ey server zīrā yoq ^ç ahdî o ħalkıñ

Atañ gitti o şehre çün aña nice ziyān oldı⁵

1380 Qarındaşıñ Hasan gitdi giriftār itdi devrānı

Ferāgat eyle gel sen de kim ol yir bed-mekān oldı⁶

50A Gelüp ol İbn-i ^ç Abbās çünkim ^ç Abdu'llāh idi adı

Didi gitme o yir şimdi belā-yı bī-emān oldı⁷

¹ İstedi: istediler A

² Beyān-ı bī-nihān: ser-ā-pa heb beyān A

³ Kıldılar: itdiler D / Evvel: ol ān E, ol İ // Olup: olur A / Şadmān: şadmān A

⁴ Didi kim: didi ki C

⁵ Yoq: yoqdur A,C / Server: server ki C,D/ Zīrā: — ; O: ol C

⁶ 1380: — C / Gitdi: geldi İ / İtdi: itdiler E / Devrānı: derd anı D,İ anı E // Eyle: — İ / Yir bed-mekān: Yezīd gümān E

⁷ Çünkim: hem A, çünki C, çün hem E // Didi: didi ki ; Yir: — C / Bī-emān: bī-īmān E / Belā-yı: yalan-ı İ

Didi şeh-zāde ey aḥbāb o yirde nice mü ’minler
Beni gözler ḳamusı bil benimçün dīdebān oldu¹

Revā mıdır kim icrā-yı şerī’ at ḳılmayam anda
İşidüp anı ‘Abdu’llāh bu sözde imtiḥān oldu²

Didi kim Kūfe ḥālā ol Yezīdīñ taḥt-ı ḥükminde
Eger kim Müslimi ḥākim idüp aña uyan oldu³

1385 Görüp sen de bu aḥvāli ‘azīmet eyle ol şehre
Bu pendı ḳasr-ı devletde tefekkür āstān oldu⁴

Didi şeh-zāde kim bir kez tefe ’ül eyleyem ḡayrı
Açup bir muşḥafı anda bu āyet rāygān oldu⁵

*küllü nefsin zā’iḳatü’l-mevti ve innemā tüveffevne ucūrehum yevme’l-
ḳiyāmeti*⁶

Görüp bu ḥāli şeh-zāde didi ṣaddaḳtu yā Aḥmed
Bu ma’ nā ol Resūli düşde gördikde ‘ayān oldu⁷

¹ Şeh-zāde: şāh-zāde C / Nice: niçe İ

² Revā mıdur: rivāyetdür C,İ / Ḳılmayam: olmaya A // Kim: ki D,E // Sözde: söze C,E

³ Kim: ki İ

⁴ Ol: bu C // Pendi: pende A

⁵ Şeh-zāde: şeh-zāde C / Bir: bu D / Kim: — ; Tefe ’ül: ben tefe ’ül ; ḡayrı: anı C

⁶ D, külli nefsin zāiḳatü’l-mevti A, — B,C,E,İ / “Her nefis ölümü tadacaktır ve mükafatlarınız kıyamet günü size eksiksiz olarak verilecektir” (Āl-i İmran,185)

⁷ Şaddaḳtu: şaddaḳā B,D,E, şaddaḳ İ / “Doğru söyledin.” // Düşde gördikde: düşde ben gördüm C

Muḳadder olan elbetde taḡayyür bulmadı aṣlā
Cevāb-ı ʿ aks-i ādemler bu kez ʿ aḡd-i lisān oldu¹

Şabāhın geldi ʿ Abdu'llāh didi bunda nedir tedbīr
Didi kim giderem ḡayrı baña ol yir vaṭan oldu²

1390 Zīrā benden ıraḡ olmaz bilürem ol Yezīd mel'ün
Şavaṣ olur ḡamu leşker aña çün mihrbān oldu³

Sezā mıdur ki bu Mekke şeref-Baṭḫā-yı ekremdür
Fesād olup disünler kim aniñçün rezmgān oldu⁴

Gerek bu toḡm-ı tefriḡi ekem bir ḡayrı mezrū' a
ʿ Irāḡa meyl ider göñlim bu emr-i müste'ān oldu⁵

*Ḳāfiye-i Beytü'l-Murabba' mine'l-Hezec*⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ḳanda varsam bir belā elbet muḡarrerdür baña
Bir belāya rāzıyım ammā mükerrerdür baña⁷

¹ 1388-1390: — C / Cevāb-ı ʿ aks-i ādemler: cevāb-ı ʿ aksi oldu A

² Nedir: der İ

³ 1390a: Zīrā bende Yezīd mel'ün ıraḡ olmaz bilürem ben E

⁴ Olup: olur B / Aniñçün: aniñ için A / Rezmḡān: zermḡān E

⁵ 1392: — E / Gerek: gerek kim A / Ekem: aña C

⁶ D, Beyt-i Beḡāyī E, — A,B,C,İ

⁷ Elbet: elbetde E,İ // Ammā: — E / Muḡarrerdür: Muḡarrer olısar A // Mükerrerdür: yine mükerrerdür A, biñ belādur gelen C, ben tā mükerrerdür E

Āb-ı ğamdan hāk-i mihnetden muḥammer bu vucūd
Kār-ı ḥasret zār-ı firḳat tā muḥarrerdür baña¹

*Ḳāfiye-i Ebyāt Baḥrū'l-Meṣnevi*²

50B *mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün*

1395 Ol 'Abdu'llāh didi gitme 'Irāḳa
Bizi bend itme bu dām-ı firāḳa³

Yemen mülkine git vāsi' diyārdur
Muḥibb-i ḥānedānı bī-şümārdur⁴

Sen ol yire varup kılsañ qarārı
Saña bey'at iderler cümle varı⁵

Bu yārenler hem anda cem' olurlar
Yolında cān fedā idüp ḳalurlar⁶

Didi şeh-zāde 'Abdu'llāha ey cān
Kelāmın ṭoğrıdur hem genc-i penhān⁷

1400 Velākīn çāre yoḳ kim ola tedbīr

Tağayyür ḳıldı aḳl-ı cānı takdīr

¹ Āb-ı: āb B / Muḥammer: muḥammerdür A // Zār-ı: nār-ı ; Muḥarrerdür: mükerrerdür D,E

² D, Baḥr-i Meṣnevi E, — A,B,C,İ

³ Didi 'Abdu'llāh ki gitme 'Irāḳa C // Firāḳa: fūrḳate C

⁴ Ḥānedānı: ḥānedānı A

⁵ Yire: yerde D

⁶ Yārānler: aḥbāblar ; Anda: onda C / Hem: hep

⁷ Şeh-zāde: şāh-zāde C

Recā kıılma baña sen bu huşūşda
Bilürem hālimi ben bu huşūşda

Saña ma' lūm degildür bunda aḥbār
Baña maḥfī degil bu işde esrār¹

Ol 'Abdu'llāh didi ben de giderem
Seniñle hem refākatler iderem²

İşim vardur Medīneye varuram
Seni ben Kūfede varup görürem³

1405 Velī bilmem firāqıñ rüzgārı
Baña nice belālar kııla yārı⁴

*Ḳāfiye-i Beytü'l-Murabba' Mine'l-Hezec*⁵

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Ayırır 'aşıkları yārinden eyyām-ı raḳīb
Ayırır cismiñ içinden cānı encām-ı raḳīb⁶

Näleler kılsa hezārān bülbüli raḥm eylemez
Ġonca-i gülşende bir dem virmez ārāmı raḳīb⁷

¹ Bunda: ey cān bu A // Maḥfī: maḥfī A / Degil bu işde: degildür bunda C / Degil: degildir E

² Refākatler iderem: refākat daḥı kıılam A, rifākatle giderdim E / İderem: iderdim İ

³ 1404a: Meşāliḥ var Medīneye varuram C // Görürem: buluram A,C / Ben Kūfede varup: varup Kūfede ben C

⁴ Firāqıñ: firāğıñ A / Rüzgārı: derdkārı E // Kııla: kııldı D

⁵ D, Beyt-i Bekāyī E, — A,B,C,İ

⁶ Cismiñ: cismim A / İçinden: içinde C,E

⁷ Bülbüli: bülbül B, bülbüle C

*Ḳāfiye-i Beytü'l-Meşnevi*¹*mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün*

Bunu dirken kamu aḥbābı der-ḥāl

Gelürler hem Zübeyriñ oğlu fi'l-ḥāl²

Aña gitme deyü çok yalvarırlar

İlac olmaz niyāz ide görürler³

51A 1410 Didiler kim sebep nedir beyān kı1

Bize bu sırr-ı mestūri 'ayān kı1⁴

Didi şāh-zāde kim siz olıñ āgāh

Bu gice görmişem rü'yāmda nā-gāh⁵

Resūl-i lem-yezel ceddīm Muḥammed

Risālet meḥḥarı muḥtār-ı Aḥmed⁶

Baña didi ey oğlum itme te'ḥīr

Revān ol Kūfeye hiç kı1ma taḥḥīr⁷

Saña ol Kerbelāda Ḥazret-i Ḥaḥ

Şehādet virmek ister bil muḥaḥḥaḥ⁸¹ D, Baḥr-i Meşnevi E, — A,B,C,İ² Aḥbābı: aḥbāba A / Kamu: cümle E // Gelürler: gelür C³ 1409: — C⁴ Kı1: it A // Mestūri: mestūri A; Kı1: it A⁵ Bu: — A,B,İ, ki C / Gice görmişem: görmişem gice C /Rü'yāmda: rü'yāda A,B,D⁶ Resūl-i lem-yezel: Resūl-i Müctebā C / Resūl-i: Resūlim A⁷ Hiç: hiç B,C / Kı1ma: itme B,C⁸ Bil: — A

Murabba¹

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

1415 Seni ol buḡ'ada ālūde-i ḥün görmek ister Ḥaḡ

Melā'ike seniñ hem şabriñi bildirmek ister Ḥaḡ²

Açılmasun mı 'ömriniñ bahārı goncası ğayrı

Ecel dest-i ḥazāniyle nihālin virmek ister Ḥaḡ³

Meşnevi⁴

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

Didi bunda tevaḡḡūf bil ḥaḡādur

Ta'allül itmemek luḡf-ı 'aḡādur⁵

İşidüp bu cevābı ğam yediler

Fiġān idüp ḡamu böyle didiler⁶

1415 Didiler oldı 'azmiñ ḡünki ma'lüm

'Ayāli bile almaḡda ne mefhüm⁷

¹ A, Ḳāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — B,C,E,İ

² 1415-1416: — E / Ḥün görmek: tån olmaḡ D, ḥünün görmek A // Hem: — A

³ Ḥazāniyle: ḥazāniyle A / Virmek: dirmek B,C

⁴ A, Ḳāfiye-i Beytü'l-Meşnevi D, — B,C,E,İ

⁵ 1417-1418: — C / Ḥaḡādur: ḥaḡādur ; Didi: didiler A / Bunda: — B / Tevaḡḡūf: tevfiḡ E // Ta'allül itmemek: tebeddül itmek hem E / 'Aḡādur: Ḥudādır B

⁶ Yediler: didiler E

⁷ Didiler oldı: bildik A / Oldı 'azmiñ ḡünki: ḡünkim 'azmiñ oldı B, ḡünki 'azmiñ oldı E, kim 'izāmiñ oldı C, ḡünki 'azāmiñ oldı İ / Ḳünki: — C // Ne: nedir A, oldı C

1420 N'içün bu ehl-i beyti ser-â-ser

Götürürsiñ sebep nedir ber-â-ber¹

Didi şordım Resûle anı ol dem

Didi al ehl-i beytümi getür hem²

Ola tâ anlarıñ bunlar esîri

Ĥudâ böyle murâd itdi bu sırrı³

51B

Görirler anda çünkim bu kazâyı

Bulalar tâ ki Mevlâdan rızâyı⁴

Bilesince vire Allâh merâtib

Olalar 'adn içinde ehl-i râtib⁵

1425 O gün yola tedârikler görildi

Çekildi nâfeler hevdec kıurıldı⁶

Ĥurıldı ĥaymeler oldı âmâde

Livâ-yı fetĥ-i nuşretler güşâde⁷

¹ Sen ser-â-ser: ser-â-ser sen A / Ehl-i beyti: ehli E // Ber-â-ber: ber-â-ber sen A

² 1421b: Didi bile getür âl beytimi hem C / AL ehl-i beytümi: kim ehl-i beyti A

³ Ola: ola ki A / Tâ: — D

⁴ Anda çünkim: çünkim anda C

⁵ 1424: — C / Vire Allâh: Allâh vire çok A

⁶ 1425b: O gün yol kıaydını görür hem anlar C / Görildi: gördiler A // Hevdec: hevdecler A / Ĥurıldı: kıurdılar A,C

⁷ Ĥaymeler: ĥaymeler A // Nuşretler: nuşretler açıldı A

Şabâhın yola çün rāhī olındı
Onıñçün kūs-ı rıhletler çalındı¹

O gün kim Mekkedden çıqdı bil ol dem
Şehīd olmışdı Müslim Kūfede hem²

Murabba³

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün
Livā-yı nuşreti meydān-ı firqatde güşād oldı
Dil-i üftādeniñ zaħmı bu hicrāndan ziyād oldı⁴

1430 Binā-yı Ka' beye bād-ı firāqdan zelzele düşdi
Visālinden murād hāşıl idenler bī-murād oldı⁵

Qāfiye-i Ebyātü'l-Mesnevi⁶

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün
Revān olup ider çün kim vedā'ı
İderler ehl-i Mekke hem fezā'ı⁷

Şu resme her biri kıldı fiğānı
Ki lerze tutdı arz u āsmānı⁸

¹ Şabâhın: şabâhıñ A, şabâhdan C / Yola çün: çün yola D // Kūs-ı: kūs ; Rıhletler: rahteler İ

² O gün kim: şabâhıñ A, O gün ki D, olındı kim E / Kim: çün B / Çıqdı bil: çıqmışdı C / Ol: o A

³ A, Qāfiye-i Beytü'l-Hezec D, — B,C,E,İ

⁴ 1429: — C, 1429-1430: — E / Ziyād: ziyād A / Oldı: itdi D // Oldı: itdi D

⁵ Ka' beye: Ka' beyi A,D / Bād-ı: bār-ı B,İ

⁶ D, — A,B,C,E,İ

⁷ Fezā'ı: vedā'ı A, fiğānı B, ferāğı E

⁸ Kıldı fiğānı: hem kıldı efgān C / Fiğānı: fiğān E // Tutdı: dutdı A,B,D,E / Arz u āsmānı: pes arz u āsmān C

Anı gönderdi çünkim ehl-i Mekke
Ki bulmadı vişâlden mehli Mekke¹

Ber-â-ber gitdi ba'zı şâdık aḥbâb
Giri döndi alanı şeyḥile şâb²

1435 Giderken yolda ol şeh-zâde her dem
Şorardı ehl-i beytiñ ḥâtırın hem³

Dir idi kim çekersiz gerçi zaḥmet
Muḥarrerdür velî 'uḳbâda raḥmet⁴

Beyt-i Bekâyi⁵

52A

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Çekmeyen dünyâda renc-i genci 'uḳbâ bulamaz
Bilmeyen her derd-i dermân şâdık 'âşık olamaz⁶

Cevr-i yârıla feraḥnâk olmayan 'âşık degil
Görmeyen miḥnet şafâsın adr-i ma' şûḳ bilemez⁷

¹ Vişâlden: vişâlinden A,C,E,İ / Mehli: muḥilli A

² Ba'zı: ya' nî A

³ Yolda ol şeh-zâde: şeh-zâde yolda A / Ol: — B / Şeh-zâde: şeh-zâde ki E / Her dem: hem C // Ḥâtırın: ḥâtırın A

⁴ Gerçi: ḥayli C / Zaḥmet: miḥnet A // 'Uḳbâda: dünyâda B,E,İ / Raḥmet: raḡbet C

⁵ E, âfiyetü'l-Murabba' D, — A,B,C,İ

⁶ Dermân: dermânı; Olamaz: bulamaz A

⁷ 1438b: Derd-i miḥnet-i şafâsın adr-i ma' şûḳ bilemez C

*Ḳāfiye-i Ebyātü'l-Meşnevi*¹

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

Çü bir menzil gider şâhib-sa'âdet

Ḳurup ordusını kıldı iḳâmet²

1440 Ḳurup bir menberi çıḳdı hem anda

Biraz ḥutbe oḳıdı ol zemânda³

Didi yâ ehl-i meclis oliñ âgâh

Beyân idem size bu sırrı nâ-gâh⁴

Belâlar görmek için giderem ben

Cefâlar çekmege 'azm iderem ben⁵

Baña dünyâ şafâsı bil ḥarâmdur

Murâdım zevḳ-i 'uḳbâ-yı kirâmdur⁶

Kimiñ meyli var ise bu fenâda

Benimle gitmesün râh-ı belâya⁷

¹ D, Baḥr-i Meşnevî E, — A,B,C,İ

² Çü: çün A, çünkü C / Gider: gider iken A / Menzil gider: menzi gedür İ // Ḳıldı: kılar A

³ Hem anda: hemen-dem B //Biraz: bir belîğ A /Ḳutbe: ḥutbe A/Ol zemânda: hem ol dem B,ol mekânda C

⁴ Didi yâ: didi kim ey A

⁵ Görmek için: görmeğe hem E

⁶ Bil: bil ki A

⁷ Bu: bil C

Murabba'¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1445 Ben belānīñ baħrine ğark olmışam cāndan geçüp

Gelsün ol kim cān virüp şarrāf-ı mercān isteyen²

Ben cānānīñ yolına cānı hebā itdim bugün

Gelmesün ol kim canānı terk idüp cān isteyen³

Ḳāfiye-i Ebyātü'l-Meşnevi'⁴

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

İşitdiler bu sözi çünkim aħbāb

Fiğān idüp gözinden dökdiler āb⁵

Şabāħ oldu Hüseyin-i Müctebā hem

Yola rāhī olup gitdi hemen-dem⁶

Ḥaḳīḳī dost olan gitti ber-ā-ber

Mecāzī dost olan döndi ser-ā-ser⁷

¹ A, Ḳāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, Beyt-i Beḳāyī E, — B,C,İ

² Şarrāf-ı mercān: vāşıl-ı cenān A, şarrāfa mercān B,İ cerrāħ mercān E

³ 1446: — İ / Hebā: cebā A,D fedā C

⁴ D, Baħr-i Meşnevi' E, — A,B,C,İ

⁵ 1447a: İşidüp bu sözlere çünki aħbāb C // Gözinden dökdiler āb: gözleri tıldı āb C

⁶ Hem: ol dem A // Olup: olupen C / Hemen-dem: hemān-dem D,E, ārām C

⁷ Döndi: gitdi C

1450 Olur bir nice gün çünkim revāne

Şabāḥ adlu yire vardı hemāne¹

52B Gelürmiş Kūfeden bir er bil ey yār

Ki Merzūḳ adlu şā'ir bir vefādār²

Gidermiş Mekkeye diñle kelāmı

Ḥüseyni gördi hem virdi selāmı³

*Beyt Merzūḳ Selām Virdigini*⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Es-selām ey nūr-ı çeşm-i şādıḳü'l-va' dü'l-emīn

Es-selām ey gūşe-i ḳalb-i imāme'l-mütteḳin

Medḥ-i zātıñla müzeyyen heft-kişver şeş-cihān

Seyyid-i sādāt evsāfiñ Emīre'l-Mü'minīn⁵

*Ḳāfiye-i Ebyātü'l-Meşnevi*⁶

mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

1455 İmām didi kim ey Merzūḳ beyān it

Nicedür Kūfe aḥvāli 'ayān it⁷

¹ 1450a: Bir nice gün olur çünkim revāna A / Çünkim: anda C / Gün çünkim: gün kim çün ol E / Hemāne: şabāne C

² Bil: — C // Merzūḳ: Mevrūḳ B,C,D,E / Adlu şā'ir: adlu bir şā'ir B, şā'ir adlu A,C, şā'ir atlu E

³ Ḥüseyni gördi: gördi Ḥüseyni A / Gördi hem: hem gördi E

⁴ E, Murabba' A, Ḳāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — B,C,İ

⁵ Şeş: hem D, şeşān? E // Sādāt: sādātıñ C / Emīre'l-mü'minīn: ey emīrū'l-mü'minīn A

⁶ D, Baḥr-i Meşnevi E, — A,B,C,İ

⁷ Kim: ki B,D / Merzūḳ: Mevrūḳ B,D,E // 'Ayān: beyān C

Didi Merzūk muhālif gördim anı
Vefā anlarda yoḡ zāhir nihānī¹

Anı taşdıḡ idüp olur revān ol
Varır çün Baṭnıremeye hemān ol²

Ḳurup ordusını hem ol mekānda
Yazar hem Kūfeye bir nāme anda³

Şu resme yazdı ey a‘ yān-ı Kūfe
Baña bey‘ at iden yārān-ı Kūfe

1460 Gelüp bu dem baña yoldaş olıñ siz

O ‘ ahde bu vefāyı hem kılıñ siz⁴

Siziñ ibrāmıñızla gelmişem ben

Siziñ iḡdāmıñızla gelmişem ben

Size bu demde Ḳaysı itdim irsāl

Baña gelmekde bir dem itmeñ ihmāl⁵

Gelüp bunda şehādetler bulıñ siz

Hem ‘ uḡbāda sa‘ ādetler bulıñ siz⁶

¹ Merzūk: Mezrūk B,D,E // Vefā anlarda yoḡ: vefāları yoḡ daḡı A

² Olur revān ol: revān olurlar A, hem anda revā C, olur revāne İ / Olur: oldı D // 1457b: Baṭnü’r-remme-nām maḡāma varır ol A / Baṭnıremeye: Baṭnü’r-remeye B,E,İ / Baṭnıremeye hemān ol: Ol Baṭnıremeye hemān C, Baṭnı’r-remeye bil hemān ol D

³ Hem: çün B,C, çoḡ İ

⁴ Bu dem: bir dem İ / Olıñ siz: oluñuz C // 1456b: Ol ‘ ahdiñize bir vefā kılıñuz C / O: ol A / Hem: — A,B

⁵ 1562: — C / Ḳaysı: Meysi E // Gelmekde bir dem: bir dem gelmekde A / İtmeñ: itme E

⁶ 1463-1503: — B / Sa‘ ādetler: şehādetler E

Baňa yardım degil bunda murādım
Hidāyetdir size bu inqıyādım¹

53A *fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

1465 Perr ü bāl açup şikār-ı murğ düşse bādine
İntizār olur mı ' anķā mūr meges imdādına²

Keştibānı n'eylesün deryāya müstağrāk olan
Minnet-i ağıyārı çekmez yār yitince dādına³

*Ḳāfiye-i Ebyātü'l-Meşnevi*⁴

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Alup ol nāmeyi Ḳays oldı rāhī
Bu cānibden diyem ol 'āl-i şāhı⁵

İrişdi yolu bir der-bende vardı
Ḳurılmış ḫaymeler ol yirde gördi

Su'āl itdi kimiñdür ḫayme bu dem
Didiler bu Züheyr Ḳays oğlıdur hem⁶

¹ Bu: bunda A

² 1465-1466: — C,E / Murğ: murğı A // İntizār: intizārım ; Mūr: mūr-ı A

³ Dādına: imdādına A

⁴ D, — A,B,C,E,İ

⁵ 1467a: Alup ol daḫı Ḳays nāmeyi rāhī C / Alup: aldı A / Rāhī: revān E // 'Āl-i şāhı: şāh-ı 'āli A / Şāhı: şāhān E

⁶ Ḫayme bu dem: bu ḫaymeler A // 1469b: Bu Züheyr Ḳays oğlıdur didiler A / Züheyr: Zehir A,İ

1470 Diyār-ı Mekkedden ḥālā gelür bu

Daḥı hem şehrine rāhī olur bu¹

Bir ādem gönderir vardı Züheyre

Ḥüseyni hem ḥaber virdi Züheyre²

Ḥüseyne ol gelüp virdi selāmı

Temennā-yı du‘ā kıldı temāmı³

Ḥüseyne hem didi kim yā imām sen

Ne yire ‘azm idersiñ bileyim ben⁴

Didi biz baḥr-ı ğavvās-ı belāyız

Ḥaḳāyıkda kim eşḥāş-ı ‘ulāyız⁵

1475 Bize tābi‘ olan āġāh olurlar

Fedā-yı cān iden hem-rāh olurlar⁶

Bu niyyet var mı sen anı kılasıñ

Virüp cānı bize yoldaş olasıñ⁷

¹ Diyār-ı: didiler E / Gelür: gelüpdür A // Hem: — A

² Gönderir: gönderüp A / Züheyre: Zehire A,C,E,İ

³ Ol: hem C // Temennā-yı: temennā vü A

⁴ Hem didi kim yā: didi ki hem yā E

⁵ Biz: ben D / Belāyız: belāya C, belāyam D // Ḥaḳāyıkda: ḥaḳāyıkdan A / Kim: hem D,E / Eşḥāş-ı: eşḥāş-ı D, eşḥāş İ / ‘Ulāyız: ‘ulāya C, ‘ulāyam D

⁶ Āġāh: hem-rāh C // İden hem-rāh: olan āġāh C

⁷ Var mı sen anı: sende var mı A // Bize: baña A / Yoldaş: hem-rāh E

Züheyr didi ki çoğdan intizārim
Murādım hāşıl itdi Kirdgārim¹

*Beyt-i Züheyr*²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Şükruli'llāh kim müyesser oldı bu devlet baña
Cānımı cānāna qurbān eylemek ' izzet baña³

' Arz-ı izhār-ı vefāniñ geldi eyyāmı bugün
Virmesün cellād-ı ' aşkı bir nefes mühlet baña⁴

*Ḳāfiye-i Ebyātü'l-Meşnevî*⁵

53B *mefā' ilün mefā' ilün fe' ülün*

1480 Bunı deyüp varır ḥaymesine hem
Çağırdı cümle etbā' ını ol dem⁶

Didi ben mübtelā-yı miḥnet oldım
Ġubār-ı ḥāk-i pāy-ı devlet oldım⁷

¹ Züheyr didi ki: didi ki Zehir A / Çoğdan: benim çoğdan C, çoğdur İ

² E, Ḳāfiye-i Beytü'l-Murabba' A, — B,C,D,İ

³ Şükruli'llāh: şükr-i li'llah A, şükr Allāh E / Baña: bize C // ' İzzet: minnet D,E

⁴ İzhār-ı: enhār-ı İ // Cellād-ı: hem cellād-ı A

⁵ D, Baḥr-i Meşnevî E, — A,B,C,E,İ

⁶ Varrı: vardı C,İ / Ḥaymesine hem: ḥaymesine ol dem A // Ol dem: hemen-dem A, hem C, o dem D / Cümle etbā' ını: etbā' ını bi'l-cümle C

⁷ Ben: hem C // Ḥāk-i: ḥāk-i A / Pāy-ı: pāya E

Belāya ḳā'ıl olan bile gelsün
Şafāya mā'ıl olan fāriğ olsun¹

Varuben ' avretine didi ey yār
Ben oldım bu belā dārında ber-dār²

Gelüp al mihriñi var Kūfeye sen
Didi senden ferāğat gelmezem ben³

1485 Hüseyne sen olursañ yār-i rāğıb
Benem bil hizmet-i Zehrāya t̄alib⁴

Ber-ā-ber geldiler arz-ı Şükūḳa
Çün anlar girdiler bākī ḥuḳūḳa⁵

Gelüp hem Kūfeden bir ādem ey cān
Şehīd oldı didi Müslim ile Hān⁶

Anı öldirdi ' Abdu'llāh-ı ıdlāl
Yezīde başlarını itdi irsāl⁷

¹ Ḳā'ıl: nā'ıl C // Fāriğ: fāriğ E

² Didı : didi bil C // Dārında: dāmına A, dārına D / Bu belā dārında: mübtelāya bend ü C

³ Var Kūfeye sen: sen Kūfeye var A // Didı: hem ; Ben: ben ey yār A

⁴ Olursañ: olınca A / Yār-i: yār İ // Hizmet-i: hizmet-i A

⁵ Çün: hem D,E

⁶ 1487a: Gelüp bir kes Kūfeden ey cān C / Hem: — E

⁷ ' Abdu'llāh-ı: ' Abdu'llāh E,İ / İdlāl: azlāl C, azlāl D,E, o ḳalāl E // Başlarını itdi: başların eyledi C

İşidüp bu sözi şeh-zāde ol dem
Figān-ı zāriler kıldı hemen-dem¹

1490 Rivāyetdür ki Müslimiñ işitgil
On üç yaşında kızını var idi bil²

Hüseyn aña iderdi günde rağbet
Bu kez her günden artık kıldı ‘izzet³

Firāsetle bilüp kız eyledi āh
Didi Müslim şehīd olmuş ki nā-gāh⁴

Yetimler hürmetin itdiñ baña sen
Didi şeh-zāde kim ey kız saña ben⁵

Atañ Müslim gibiyem olma maḥzūn
İşidüp kız gözinden hem döker hūn⁶

54A 1495 Dirildi Müslimiñ evlādları hem
İrişdi göklere feryādları hem⁷

¹Bu sözi şeh-zāde: şāh-zāde bu sözi C / Şeh-zāde: şāh-zāde A,B // Zāriler kıldı: zārī kıldılar D,E / Hemen-dem: hemān-dem B,C,D

²Rivāyetdür ki: rivāyet var ki E / Ki: — ; Müslimiñ: Müslimiñ anda A

³İderdi: ider A // ‘İzzet: rağbet A, hürmet C

⁴1492a: Firāsetle kız bilür ‘izzeti eyledi āh A / Eyledi āh: āh itdi anda C / Bilüp: bilür E // Müslim: babam D / Olmuş ki nā-gāh: olmuşdur anda C / Olmuş ki: olmuşdı D

⁵Yetimler: yetimle C,D,E / Hürmetin: hürmetini A // Şeh-zāde: şāh-zāde C / Kim: — C,İ

⁶Kız gözinden: gözlerinden C / Gözinden hem döker: döker gözinden A

⁷1495: — C / Feryādları: zār u feryādları A

*Beyt-i İmām Hüseyin*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Böyle derde kimse dermān bulmayup giryān olur

Bu firāķiñ āteşinden her ciger biryān olur

Devr idüp her dem vücūdñ mülkini seyrān ider

Bir müsāfirdir ecel her hāneye mihmān olur²*Meşnevi*³*mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün*

Bu kez geldi refiķ-i pür-vefālar

Çasemler virüp itdiler recālar⁴

Didiler yā imām gitme kerem kıl

Cefā kıлма 'ayāli muħterem kıl⁵

1500 İmām anı işidüp itdi efkār

Bu kez evlād-ı Müslim eyledi zār⁶

Hüseyne didiler kim gideriz biz

Alurız Müslimiñ qanın biliñ siz

¹ E, Beytü'l-Murabba' D, — A,B,C,E,İ² Hāneye: hāneye A,cānlara D³ A, Kāfiye D, Baħr-i Meşnevi E, — B,C,İ⁴ Pür-vefālar: pür-vefālar ey cān A // Virüp: idüp C / İtdiler recālar: recālar itdiler hemān A⁵ 1499a ile 1499b C'de yer değiştirmiştir./ Kı1: kı1 bize A // Kı1: kı1 bize A⁶ İtdi: kıldı C

Murabba¹

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Cihāniñ lezzetin virmez rezāletle geçen eyyām

‘ Adūdan intikām almağ deger dünyāyı ser-encām²

Esīr itme gönül kuşın hevā-yı ‘ aşkına yoğsa

Giriftārı olan bulmaz medāretle rehā-yı dām³

Meşnevi⁴

mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

İşitdi çün imām anıñ bu sözün

Hemān aşhābına döndürdi yüzün⁵

1505 Didi *lā-ḥayra fi'l-‘ıyş-ı ḥayāti*

Ve ba‘de hā ’ülāi fi-necāti⁶

Revān olup hemen-dem gitdi der-ḥāl

Varır bir menzile anıñ adı Māl⁷

¹ A, Kāfiye-i Beytü'l-Murabba‘ D, — B,C,E,İ

² 1502-1503: — E / Virmez: bilmez C // Ser-encām: uğbāyı C

³ ‘ Aşkına: ‘ aşka A, ‘ aşkıla D // Giriftārı olan bulmaz: giriftār olmayan bilmez C / Medāretle rehā-yı dām: medāriyla geçen eyyām D / Medāretle: medāriyla İ / Dām: dāmı C, dam İ

⁴ A, — B,C,D,E,İ

⁵ Çün imām anıñ: imām anıñ çün A, çün anıñ imām C / Bu sözün: sözünü A / Çün: hem D // Yüzün: yüzünü A

⁶ 1505: — E / “*Bunlardan sonra artık yaşamada hayır yok.*” / Ḥayra: ḥayr İ // Fī: fi'l C

⁷ Hemen-dem: hemān-dem C,D / Derḥāl: fi'l-ḥāl A,B

54B Varınca anda āgāh ol kelāma
 ‘Ömer İbn-i Sa‘īdden geldi nāme¹
 Dimiş kim Kūfe ehli bunda ey yār
 amusı itdi irārını inkār²
 Şehīd itdiler ol Müslim ‘Akīli
 Baña kıldı vaşiyet diñle nali³

1510 Girü dön sen bu yire gelme zinhār

Baña böyle vaşiyet kıldı izhār⁴

Oudı çünkim şeh-zāde hem anı

aber virdi amu alka ‘ayānī⁵

amā‘-ı devlet-i dünyā ılanlar

Firār itdi alur ol yār olanlar⁶

Göçüp andan Benī Mennāna geldi

urılmış ayme istifsārı kıldı⁷

¹ Āgāh ol: āgāh olur A, ol āgāh C

² Dimiş kim: dirildi C / Kim: ki A // amusı itdi irārını: amu irārını eyledi E

³ Ol: — C / ‘Akīli: ‘Ueyli A,D,E, ‘Akīli B, gibi zātı C // 1509b: Vaşiyet kıldı böyle sırr-ı barı C / Diñle nali: bil naili B, bil vekili D,E, kıldı ili İ

⁴ Girü dön: dön girü ; Sen: — ; Gelme: gelme ki A / Sen bu yire: bu yire sen B,E,İ // Böyle vaşiyet: vaşiyet böyle C

⁵ Çünkim: çünki A,D,E / Çünkim şeh-zāde: ol şeh-zāde çünki ; Hem: — C

⁶ Dünyā: dünyāyı aleb A // Ol yār olanlar: anda aş yārenler A, anda yārenler C, şādık yārenler D

⁷ Göçüp: geçüp B,C,D / Mennāna: Menāta B// ayme: aymeler A, aymeler C / ıldı: gördi C

Didiler şāhib-i ḥayme bil ey şāh
Ki Ḥurriñ oğlu ‘Abdu’llāh ol āgāh¹

1515 Bir ādem gönderir şeh-zāde anda
İcābet kılmadı ol bed-gümānda²

İmām kendüsi vardı anda bi’z-zāt
Oturdu çadırına ol ‘ulā-zāt³

Didi kim ol benimle sen de hem-rāh
Ol ‘Abdu’llāh didi bil ḥālī nā-gāh⁴

Yezīdiñ leşkeri çok bī-nihāyet
Seniñle ceng ider anlar be-ğāyet⁵

Seniñ az leşkeriñ mağlūb olurlar
Olar gālīb olup merğūb olurlar⁶

1520 Mücerred bil benimle olmaz āsān
Bir atım bir kılıcum vardur ey cān⁷

¹ Ḥayme: ḥayme A / Bil: — C // Ki: — A / Oğlu: oğlıdur ; Ol āgāh: āh C

² İcābet: icāzet E / Bed-gümānda: bed-kem anda C

³ Oturdu: oturur E

⁴ Ol: o C / Bil: — A,İ / Ḥāl: ḥāl İ

⁵ Çok bī-nihāyet: çokdur nihāyet A // İder: iderler A,B / Anlar: anda B, bunlar C / Be-ğāyet: gāyet A,B

⁶ Az leşkerin: leşkeriñ azdır A // Olar: olur A,D olup C, ederler E / Olup merğūb: gāhī mağlūb C

⁷ Bil: bil bir A, bir C,İ // Vardur: var durur A//1520b: Seniñ olam beni ‘afv eyle bu dem C / Kılıcum: kılıncım İ

Seniñ olsun beni ‘afv eyle bu dem
Didi ben at için kılıc için hem¹

55A Bu yire gelmemişem sen işitgil
Dönüp andan gelür haymesine bil²

Rivāyetdir ol ‘Abdu’llāh bed-ḥū
İderdi Kerbelāyı soñra arzū³

Te’essüfler çekerdi kim n’olaydım
Hüseyn ile ber-ā-ber ben olaydım⁴

*Beyt-i ‘Abdu’llāh*⁵

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1525 Gör ol nā-dānı kim eşrāf-ı sādāt kıymetin bilmez
Gör ol ḥayvānı kim şehd-i şehādet lezzetin bilmez⁶

Refākat kılmayup tiġ-ı belādan iḥtirāz itdi
Zihī insān ki firdevsiñ şafā-yı ‘izzetin bilmez⁷

¹ 1521-1522: — C / At için: at ; Hem: hemen-dem A / Kılıc: kılınc İ

² Haymesine: haymesine A

³ Rivāyetdir: rivāyetdür ki ; Bed-ḥū: bu bed-ḥū E / Ol: — E, ol C

⁴ Çekerdi kim: çeker dir idi kim A / Kim: āh C / N’olaydım: n’olaydı A // Ben: ben de A / Olaydım: olaydı A, geleydim B

⁵ E, Murabba‘ A, Kāfiye-i Beytü’l-Murabba‘ D, — B,C,İ

⁶ 1525-1526: — C / Sādāt: sa‘adet D // Şehd: — A

⁷ Tiġ-ı: ya‘nī E // İnsān ki: ol ḥayvān insān ; Firdevsiñ: Firdevs E / Şafā-yı: şafā vü A, şafāsın D,E

*Meşnevi*¹*mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün*

Didi rāvī ki bir menzilde nā-gāh

Yaturken Zeynebiñ dizinde ol şāh²

Uyanup ağladı gözden döker yaş

Didi ol Ümm-i Gülşüm ey qarındaş³

Sebeb nedir uyanup ağladıñ sen

Didi kim düşde gördim ceddimi ben⁴

1530 Gelüp giryān baña didi ey oğlum

Yaқındır va' d-i vuşlat eyle ma' lüm⁵

İder hem Ümm-i Gülşüm de fiğānı

Didi oğl-ı ' Alī eyle beyānı⁶

Yezidiñ leşkeriyle ceng olunca

Қıtāl olup ki meydān teng olunca⁷

Beyān it қанқı cānibde durur Hāқ

Didi oğlum bizimledür muḥāққāқ⁸¹ A, Baḥrū'l-Meşnevī D, Baḥr-i Meşnevī E, — B,C,İ² Menzilde: menzilde E // Ol şāh: nā-gāh B,C,D³ Gözden döker: döker gözinden A⁴ Kim: ki E / Düşde gördim: gördim ma' nāda A⁵ Va' d-i: vaқt-i A, va' de C, E⁶ Gülşüm de: Gülşüm A, Gülşüm ol C // Didi: didi ey A / Oğl-ı: oğlum C⁷ Қıtāl olup ki meydān: қан ақup meydānda C / Olup ki: olup o A⁸ İt: eyle A // Bizimledür: bizimle durur E / Oğlum bizimledür muḥāққāқ: bizimle degil mi durur Hāқ C

‘ Alî didi ki ğayrı ğam degildür

Belâlar şâ’ib olsa kem degildür¹

55B 1535 Nuzûl itdi o menzilden daĥı hem

Cem‘î-i leşkerini dirdi ol dem²

Nida kıldı ki ey kavm-i kabîle

Benimle gitmeñiz ol yire bile³

Murabba⁴

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

Zîrâ mir’ât-i devrânda görindi şüreti ‘ aksi

Vefâ aĥlâķın isterken gelüpdür sîreti ‘ aksi⁵

Diger gün idüp aĥvâli perişân itdi aĥbâbı

Ķılupdur sâki-i devrân bu bezm-i ‘ işreti ‘ aksi⁶

¹ Şâ’ib olsa: şâĥib ola E

² Menzilden: menzilde C // Dirdi: başına dirdi A, düzdi C,E / Ol dem: hem E

³ Kim: ki C,D // Gitmeñiz: gitmeniz E,İ

⁴ A, Ķâfiye-i Beytü’l-Murabba‘ D, — B,C,E,İ

⁵ 1537-1538: — E /Zîrâ mir’ât-i devrânda: açıldı mir’ât-i devrân C /Vefâ: vefâlar A / Şîret-i: şüret-i C / Gelüpdür: göründi D

⁶ 1538: — C / İdüp: itdi D

*Meşnevi*¹*mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*

Biliñ taḥkîk şehîd olmuş o Müslim

Olupdur Kûfe 'Abdu'llâha teslîm²

1540 Bizimçün leşkeri dirmiş katı çok

Şehîd olmağdan özge çâresi yok³

Baña lâzımdurur görmek şehâdet

Benimle gitmeñ ey ehl-i şecâ'at⁴

Benim maḥzâ vücûdım ḥayriken hem

Size nisbetle şer olmaya bu dem⁵

Kamusı ağlaşup anda işitgil

Didiler biz şehâdet isteriz bil⁶

Bizi dūr itme bezm-i rağbetiñden

İrağ itme bu rezm-i miḥnetiñden⁷¹ A, Ebyâtü'l-Meşnevi D, — B,C,E,İ² Olmuş: oldı A,B // 'Abdu'llâha: ehl-i 'Abdu'llâha A / Teslîm: teslim B³ Bizimçün: bizim için C / Dirmiş: virmiş E // Özge: ğayrı C⁴ Lâzımdurur görmek: lâzımdur ki görem A, lâzımdur görmek İ // Şecâ'at: secâ'at A⁵ 1542: — E / Maḥzâ: maḥşâ ; Hem: bil A // Bu dem: işitgil A, ben C / Nisbetle: nisbet ile ; Olmaya: olmayam C⁶ 1543-1576: — B / 1543: — A / İşitgil: işit kim D // Bil: kim D⁷ 1544a: Didi kamusı redditme bizi rağbetiñden A / Rağbetiñden: ra'betiñden D // İtme: itme bizi A, itme sen C / Rezm-i: — C, zerm-i D,E

*Beyt-i Aşhâb*¹*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

1545 Biz belâ mestinde ikrâh itmeyen vâmıqlarız

Biz cefâya râzı yâre cân viren 'âşıqlarız²

Girmişüz meydân-ı 'aşka her kazâ gelsün bize

Biz 'adünüñ keşretinden korkmayan şâdıqlarız³*Ḳâfiye-i Ebyâtü'l-Meşnevî*⁴*mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün*

Velâkin ol zemân mü'min münâfık

Biri birinden ayrılmışdı sâbık⁵

Olar tağıldı kim dünyâya mâ'il

Olar çün olmadı 'uqbâya nâ'il⁶

56A Bular çürmüşdü gözlerdi şehâdet

Virüp cânı dilerlerdi sa'âdet⁷¹ E, Ḳâfiye-i Baḫrû'l-Murabba' D, — A,B,C,İ² Mestinde: minnetinde A, mesnetinde C,E / Vâmıqlarız: 'âşıqlaruz C // Râzı: râzıyuz hem ; Viren: — C / Yâre: bâde E³ Meydân-ı: meydâna İ⁴ D, Baḫr-i Meşnevî E, — A,B,C,İ⁵ Mü'min: mü'min ile A//Biribirinden: birbirinden A,C,D/Ayrılmışdı: imtiyâz olmuşdı C,temiz olmuşdı D⁶ 1548: — E / Tağıldı: tağıldılar A / Kim: hem C // Olar çün: ölüp çün D,İ⁷ Bular çürmüşdü: bunlar A/ Gözlerdi: dâ'im gözler idi A, gözler ol daḫı E /Dürmüşdü: — E, çürmüşdü C // Dilerlerdi: dirler idi A, dir idi E

1550 Bular ayrılmadı çün gitdi bile

Sükūn evlādı dirler bir abīle¹

Varıdı çünki vardı ol yire āh

Bir ādem Kūfeden geldi penāhgāh²

ūseyne didi ey server azer ıl

Girü dön Mekke ehriner gūzār ıl³

Seniñ asdında ‘Abdu’llāh bil ey yār

Çeriler cem‘ idūpdür ol sitemkār⁴

īmām hīç olmadı anda vehimnāk

Yola ‘azm eyledi ol dem dili pāk⁵

1555 Bu cānibden ol‘Abdu’llāh hemen-dem

aber aldı ūseyniñ geldigin hem⁶

Riyāhī oğlına döndi hemān ol

Didi yā ur alup biñ er revān ol⁷

¹ Bular ayrılmadı: ayrılmadı birisi ; Gitdi: gitdiler A // Sükūn: sükūt ; Evlādı dirler: evlād idiler A / Dirler: vardı C, dirlerdi E

² Varıdı çünki: vardı çünki A, çünki vardı C, vardı çünkim E / āh: āh ile māh A, ūseyni āh C, āli āh E // Kūfeden geldi: geldi Kūfeden C

³ ehriner: ehrinden C / Gūzār: gūzer A

⁴ Bil: — C // İdūpdür: idüp C

⁵ Hīç olmadı anda: olmadı anda hem C / Hīç: hiç E / Anda: andan A,E // Ol dem: ol A, ol hem C, hem ol İ

⁶ Bu: ol A / Ol: o A,C / Hemen-dem: hemān-dem C,D

⁷ Riyāhī: Riyāh A,D // 1556b: Didi urre biñ çeri al sen revān ol A

Getür bu dem Hüseyni var ʿ ayānī
Şaķın ğayrı yire gönderme anı¹

Aluben biñ eri Hür oldu rāhī
Varır bir dār-ı menzilde nā-gāhī²

İmām ol menzile çün geldi gice
Yanardı meşʿ aleler nice nice³

1560 Görüp ol leşkeri şeh-zāde der-ḫāl

Didi kimdür bu leşker bu ne aḫvāl⁴

Didiler kim bu Huriñ leşkeri bil
Gelüpdür qaşdıñıza bu çeri bil⁵

Çü gösterdi şeb-i zulmet şabāḫı
Hüseyne geldi Hür ibn-i Riyāḫī⁶

Gelüp ʿ arz-ı duʿ ā kıldı imāma
Şürüʿ itdi bu resm ile kelāma⁷

¹ Getür: götür ; Hüseyni: Hüseyne A // Ğayrı: başqa A

² Eri: — ; Rāhī: revānī C // 1558b: Gider bīzār Maha'llāha? ol revānī C // Varır bir dār-ı: yitişir bīdād A, yiter belād-ı E, yiter beydār-ı İ

³ Menzile: menzīle E / Çün geldi gice: geldi hem ol şeb C // Nice nice: niceler hep C

⁴ Ol leşkeri şeh-zāde: şāh-zāde leşkerini C / Ol: o A / Şeh-zāde: şāh-zāde C // Bu ne aḫvāl: didi der-ḫāl C, bu ne ḫāl E, hem bu ne ḫāl İ

⁵ Kim: ki C / Leşkeri bil: leşkeridür D // Qaşdıñıza: qaşdıñıza A, qaşdıña C / Bu çeri: çeriye sen C, bu çeridür D

⁶ Çü: çün A / Şeb-i: bitı C // Hür ibn-i: ḫüznini İ

⁷ Kıldı: itdi hem A

Beyt-i Hür ¹

56B

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Merhabā ey hayr-ı naqd-i rahmeten li'l-ālemīn

Ey mübeşşir-i bihişt-i *fedhulū hā hālidir*²

1565 Ey vişālīn bezmgāhı māye-i şer' -i Resūl

Ey kemālīn hāngāhı sālīkân-ı şālihīn³*Meşnevî* ⁴*mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün*

İmām aña didi ey Hurr beyān kıl

Baña ne iş için geldiñ āyān kıl⁵

Şavaş için mi geldiñ bileyim ben

Ve yā yardıma mı geldiñ baña sen⁶

Didi Hur yā imām sen bu işi bil

Beni gönderdi 'Abdu'llāh işitgil

Götürürem seni Kūfeye bu dem

Seni ğayrı yire göndürmeyem ben⁷¹ E, Kāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — A,B,C,İ² Naqd-i: hayr-ı A / "Öyleyse ona ebedî olarak girin." (bk. Zümer, 73)³ Hāngāhı: hāne gāhı C⁴ A, Kāfiye-i Beytü'l-Meşnevî D, Baḥr-i Meşnevî E, — B,C,İ⁵ Didi aña: aña didi C / Kı: it A // Kı: it A⁶ Geldiñ baña: baña geldiñ A⁷ 1569a: Götürem seni Kūfeye bu dem ben C / Götürürem: götürem E,İ/ Seni: tā seni A,İ/Bu dem: ben A // Götürmeyem ben: göndürmemek için hem A / Ben: hem D

1570 İmām çün gördi andan bu edāyı

Ġazab kıldı oqıdı bu du‘āyı¹

*lā-ḥavle ve lā-ḳuvvete illā bi’llāhi’l-‘aliyyü’l-‘aẓīm*²

Didi ey Ḥur namāz vaḳti durur git

Namāzı var cemā‘atle edā it

Ḳılup biz de namāzı fikr idelim

Ne yire gitmeli ise gidelim³

Didi Ḥur sen Emīre’l-Mü‘minīnsiñ

İmām ol kim imāme’l-müttaḳīnsiñ⁴

İmām taḥsīn idüp kıldı imāmet

Namāzdan soñra ol kân-ı kerāmet⁵

1575 Çağırdı Kûfe ḥalḳını hemāna

Gelüp Ḥuriñ çerisi ol mekāna⁶

İmām didi kim anda oluñ āgāh

İşidiñ sözimi siz bunda nā-gāh⁷

¹ Çün gördi: gördi çün İ / Andan: anda C, bundan D, gördi İ

² — E,İ / “Allah’tan başka güç ve kudret sahibi yoktur.”

³ Namāzı: daḥı E / Fikr: tefekkür A // Gitmeli ise: gitmeliyse oraya A

⁴ Ḥur sen: ol Ḥurr C / Mü‘minīnsiñ: mü‘minīnsin C, mü‘minīnsen İ // İmām ol: imāmsın A / Müttaḳīnsiñ: müttaḳīnsin C, müttaḳīnsen

⁵ İmāmet: iḳāmet E

⁶ Ḥalḳını: ḥalḳını A, ehlini C / Hemāna: hemān ol // 1575b: Gelüp cümle oldı ḥāzır-mekān ol A

⁷ Didi kim anda: anda didi kim C,İ / Oluñ: siz oluñ A // Sözimi siz: hem sözimi C, sözimi E

57A Ben ol dem itmedim bey^ç at Yezīde
 Revā mı kim idem raġbet Yezide¹

Varup Mekkeye hicret eyledim ben
 Murādı genc-i vaġdet eyledim ben

Benimçün itdiñiz siz ^ç ahd u peymān
 Baña gönderdiñiz çok nāme ol ān²

1580 İmām-ı muġtedāmız yoġ deyü siz

Bizi isterdiñiz geldik size biz³

Eger ÷urursañız iġrārıñızda

Bize tābi^ç olıñ hep varıñızda⁴

Eger kim oldıñuz ol söze pişmān

Yolıma gelmeñ olmañ bārī dūşmān⁵

Yine ben geldigim gibi gideyim

Diyār-ı Mekkeye ric^ç at ideyim⁶

Bu yire ceng içün ben gelmemişem

Sebebsiz hem ^ç azīmet ħılmamışam⁷

¹ İtmedim bey^ç at: bey^ç at itmedim C // Revā mı kim: revā mıdur ki A / Kim: — C

² Siz: — ; Ahd u: ahdile D // Çok: çün C, İ / Ol ān: el-ān A, revān E

³ 1580: — C / İmām-ı: imām E / Muġtedāmız: muġtedāsıñ ey şāh A // İsterdiñiz: istediniz E

⁴ ÷urursañız: durursanız B,D,E / İġrārıñızda: iġrārıñıza A,C // Varıñızda: varıñıza A,C

⁵ Eger kim: egerçi; Ol söze: ise ^ç ahdıñize A / Pişmān: peşimān A,C,E, peşimān İ // 1578b: N' içün yolıma gelüp oldıñız dūşmān A / Gelmeñ: — E / Bārī: baña C, hiç bārī E

⁶ Gibi: yola B,C

⁷ Ceng: ne ; Gelmemişem: gelmişem bil C // ħılmamışam: ħılmışam bil C / Sebebsiz hem: sebeb size D

1585 Didi Hür yâ imâm bu nâmeyi ben

Dağı işitmemişem hâmeyi ben¹

Didi işitmediñse sen ‘ayânî

Bu leşkerler kâmusı bilir anı²

Çıkardı nâmeyi itdi kırâ’at

Hacîl oldı o leşkerler temamat³

Ķâfiye-i Beytü’l-Murabba’⁴

fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilâtün fâ’ ilün

‘Arz idince ĝâfile ‘işyânın olur şermsâr

Bilse sözi kaşrı mihr-i ‘aşık_ider mi qarâr⁵

Fitne-i tefriķ ider ‘uşşâkı lâkin rû-be-rû

İmtihân-ı ‘aşķ olur mı hep raķîb-i nâ-bekâr⁶

¹ Didi Hür yâ imâm: didi kim Hür ve hem D // İşitmemişem: işitmemişdim B,İ / Hâmeyi: bu hâmeyi A, hâmeyi E

² Kâmusı bilir: kâmu bilürler E

³ Nâmeyi itdi: nâmeler kıldı D // Hacîl: hacîl A

⁴ D, — A,B,C,E,İ

⁵ 1588-1589: — C,E

⁶ İder: idüp D // Hep: her D

*Ebyātü'l-Meşnevi*¹*mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*

1590 Gelür hem Kūfeden altı kişi bil

Virirler Hurre nāme bu işi bil²

Şu resme yazmış ey Hur kanda kim sen

Hüseyne irişesiñ anda kim señ³

57B

Anı ğayrı yire gönderme bu dem

Getür anı ber-â-ber Kūfeye hem

Alup Hur nāmeyi virdi imāma

Didi kim vâkıf ol imdi peyāma⁴

Seniñ kâsdıñdadur 'Abdu'llāh ey cān

Ne miqdār ihtimāmı vardur el-ān⁵

1595 Bu dem hayretde kaldım diñlegil sen

Saña kâşd itmesem şimdi eger ben⁶¹ D, — A,B,C,E,İ² Gelür hem: gelürler D,E / Hem Kūfeden: Kūfeden hem ; Bil: bile A // Hurre nāme: nāme Hurre D³ Kanda kim sen: kanda isen A, kandasın sen C // 1591b: İrişesin anda kim Hüseyne sen E / Anda kim sen: her nerde iseñ A, hem anda sen C⁴ Peyāma: kelāma B / Vâkıf ol imdi: hem vâkıf ol bu C, vâkıf imdi ol D⁵ Kâşdıñdadur: kâşdıñda C,D,E / 'Abdu'llāh: 'Abdu'llāh ki D,E // 1594b: Bu tedbiri ve ihtimāmı el-ān C⁶ Diñlegil sen: yā imām ben C // İtmesem: itmişem C,İ / Eger: ger B

Ki orum var ol Abdu'llahdan ey yr

Eger ad eylesem ben ey gl- izr¹

Hudadan oraram szime iitgil

Vel glibdr Allh orusu bil

ulardan ben deglem h li'llh

Saa dny in ad idem ey h²

Murabba³

mef iln mef iln mef iln mef iln

Seni zrde ılma bir mil-i irk-i  iyndır

Senin adında her tedbr ziyde kfr-i uyndır⁴

1600  Azb grsn ol dil kim ola mihrinden istib ad

Murada yetmesn ol kim saa ahr ile dmndır⁵

¹ Ki: ne ; Var: var durur C / Ol: — A,C / Ki orum var: ki orarum E // Ben: —  / Ey: ol E /Gl izr: nigkr A,B ne ki var C,E, nel kr 

² Ben: — A,C/ Deglem: deglem kim A / H li'llh: h li'llh A, elhamduli'llh C, h li'llh D //

ad idem: idem ad A, idem B / Dny in ad idem: ad idem dny in 

³ A, — B,C,D,E,

⁴ 1599-1600: — E / zrde: arada D / irk-i: irk 

⁵ Grsn: grsen ; Ol: ey A // Kim: — 

*Meşnevi*¹*mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün*

Gelürken çok tefekkür eylemişem

Bu ahvâli tağayyür eylemişem²

Didim bu iş katı emr-i kabîhdür

Bu ehl-i beyte bir zulm-i şarihdür³

N'îçün bu emre me'mûr olmuşam ben

Rızâ-yı Hâlıkâ dūr olmuşam⁴

Bu resme eyledim fikri temâmet

Degildür bu didim hayra 'alâmet⁵**58A** 1605 Ümidüm var ki şoñra in-şâ'allâh

Saña yâr-i muvâfık olam ey şâh

Velâkîn bir niyâzım var kabûl it

Bu gice doğru Mekke yolına git⁶

Hâberdâr olmayalım andan ey yâr

Seni hem görmeye bu kavm-i eşrâr⁷¹ A, Ebyâtü'l-Meşnevi D, — B,C,E,İ² Eylemişem: eyledim yâ imâm A // Tağayyür: çok tağayyür ; Eylemişem: eyledim yâ imâm A³ Didim bu iş: didi kim bu D / Kabîhdür: kabîhdür C,E // Bir: büyük A, hem E⁴ Hâlıkâ: Bâriden A⁵ Didim: tutduğım A⁶ 1606-1608: — C / Doğru: doğru B,E,İ /Git: sen git E⁷ Olmayalım: olmayam ben D // Seni hem: hem seni A

Şabâhın leşkeri ben de aluram
Seni tâ bulmağa râhî oluram¹

Azaram Kūfeniñ yolına ey cān
Kıluram bunu ‘Abdu’llūha tibyān²

1610 Direm ki görmedim şoñra Hüseyni
Aradım bulmadım aşlâ Hüseyni³

Hem olmam bu huşuşda Hakkâ ‘âşî
O zâlimden bulıram hem halâşî⁴

Dönüp hem sen dağı şoñra gelürsiñ
Ne yire varır iseñ sen bilürsiñ⁵

İmām esrârı izhâr itmek için
Kâbül ider niyâzın tutmağ için⁶

Gice yarusı çün irişdi ol dem
Uyardı ol imām etbâ‘ını hem⁷

¹ Seni tâ: tâ seni A / Tâ: — ; Râhi: hem râhi B

² Azaram: araram C, azidem D, adadım E

³ Şoñra: şoñra ben A, ben ol C // Aşlâ: aşlâ hiç A / Bulmadım aşlâ: aşlâ bulmadım C

⁴ Huşuşda: huşuşda A // Bulıram hem: hem bulıram A / Hem: ben C

⁵ 1612: — C / Sen dağı: dağı sen D,E // Varır iseñ: varırsañ A,E

⁶ Niyâzın: niyâzı C,D / Tutmağ: dutmağ B,İ gitmek D

⁷ 1614: — C / Çün: — A / Çün irişdi: irişdi çün B // Etbâ‘ını hem: etbâ‘ısın B

1615 Olurlar Mekke yolına revān bil

Giderler ol gice çünkim nihān bil¹

Bu resme z̄ulmet idi ol zemān hem

Görinmezdi zemīn ü āsmān hem²

Ne yıldızdan eşer oldu hevāda

Ne nişān-ı şabāh olmışdı peydā³

O z̄ulmetde bu mazlūmlar hemāne

Tevekkül olup oldılar revāne⁴

Şabāhın gel nazār kıl bu kazāya

Varırlar çünki deşt-i Kerbelāya⁵

58B 1620 Varınca Kerbelāya anlar artık

Bir adım gitmedi hayvānlar artık⁶

Ne miqdār cehd idüp kamçı ururlar

Biri deprenmez anıñ çün görirler⁷

¹ Olurlar: olur çün A,B / Revān bil: revān ol B,revāne C // Bil: ol B / Çünkim: çünki C /Nihān bil: revāne C, hemān bil D

² Ol zemān hem: gice ol zemān A, hem ol zemān C, ol cihān bil D, ol cihān hem E / İdi: oldu C // 1613: Görünmez oldu zemin hem āsmān C / Hem: bil D

³ 1617-1618: — E / Yıldızdan: yıldızlar ; Oldı: buldu C

⁴ Z̄ulmetde: z̄ulmetden A // Olup: idüp B

⁵ Çünki: çünkim A / Deşt-i: menzil-i C

⁶ Anlar: bunlar A

⁷ Deprenmez: deprenmez A,D

Murabba¹

fā' ilātun fā' ilātun fā' ilātun fā' ilün

Sākī-i şehd-i şehādet anda devrān eyledi

Ol sebebden Kerbelāda vaqf-ı hayvān eyledi²

Bulmadı ruḥṣat Cenāb-ı Kibriyādan gitmege

Anda izhār-ı iḳāmet meylin iḥsān eyledi³

Meşnevi⁴

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Görüp bu ḥikmeti şeh-zāde anda

Kim at gitmez tırır hem ol mekānda⁵

1625 Didi kim ey menāzilden ḥaberdār

Olanlar bu merāḥilden ḥaberdār⁶

Bilür misiz bu yir ne pür-belādur

Didiler kim bu deşt-i Kerbelādur⁷

¹ A, Beytü'l-Murabba' D, — B,C,E,İ

² 1622-1623: — E / Sākī-i: sākī İ

³ Ruḥṣat: ruḥṣat A // İḳāmet: imāmet C,İ / Meylin: mehlin A / İḥsān: izhār B

⁴ A, Kāfiye-i Ebyätü'l-Meşnevi D, — B,C,E,İ

⁵ Tırır: durur B,C,D,E,İ

⁶ 1625: — C,E // Ḥaberdār: fehimdār A

⁷ Ne pür-belādur: pür ne belādur C / Pür: bir D,E

Didi eyyām-ı Һarbi hem belāyı
 Ve *hāza* 'l-*arđu kerbu* hem *belāyı*¹

Beyt-i İmām Hüseyin ²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
 Bu maķām-ı Kerbelādur bunda Һaynar Һanıımız
 Bu zevāl-i 'ömrimizdür bundadır meskânımız³

Bundadır rezm-i siyāset bezm-i şaĥbā-yı ecel
 Bundadır şeĥd-i şeĥadet şākī-i devrānımız

Baĥr-i Remel ⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
 1630 Bu sözi oĥlı 'Alī ĥün işidüp zār eyledi
 Didi ey baba bu söziñ göñlim āzār eyledi⁵
 Didi kim atam 'Aliyye'l-Murtezā ile bile
 Bu yire geldik Һonup hem keşf-i esrār eyledi⁶

¹ Һarbi: Һarbin B,C,İ, Һarb D / Hem: ve A, ve hem C / Belāyı: belā A,B // Kerbu: kerbin B,C,İ / Hem: — A, ve hem B/ Belāyı: belā A,B / Kerbu hem: hem kerbi E / “*Burası dert ve bela topraĥıdır.*”

² E, Murabba' A, Beytü'l-Murabba' D, — B,C,İ

³ Zevāl-i: zülāl-i E

⁴ A, Ƙāfiye D, Baĥr-i Tavīl E, — B,C,İ

⁵ 1630: — C / Đün: hem A // Didi ey baba: ey baba didi D,E / Göñlim: göñlimi A,B

⁶ Didi kim: imām didi A, didi C / Murtezā: Murtezā vālā C // Bu yire geldik Һonup: gelüp Һonup bu maĥalle C / Geldik: geldik de E

59A Ol arındaşım Hasan azretlerini dizine
 Yatdı uyudan uyanup byle efkr eyledi¹

Didi grdim vk' amda kanile olmuş bu yir
 İine dşmiş Hseynim byle ikrr eyledi²

ar olur feryd ider bir kimse yitmez ddına
 Bu kermet sırrını ol demde izhr eyledi³

1635 Hem baa dndi yzini didi ey olım saa
 Bu bel gelse ne dirsi dey ihbr eyledi

Ben didim ki ey Emre'l-M'minn şabr iderem
 Bu beldan t beni ol dem aberdr eyledi⁴

unki ol yirde buyurdu aymesini urdılar
 Kerbelda otırup tekrr-ı ezkr eyledi⁵

un Hseyni gittigini Hurre virdiler aber
 Leşkerine aıyup hem bindi esfr eyledi⁶

Yalnız gitti Hseyni t bulup ola refk
 utdı Mekke yolını hem 'azm-i dildr eyledi⁷

¹ Uyanup: uyandı D / Byle: h-ı B,C,D,İ, h E

² olmuş: dolmuş B, dolmuş durur E / Bu yir: — E, yazı C // Hseynim: Hseyni dey A

³ 1634: — C / Bir: — A, bil D,E / Olur: olup A,E / Yitmez: gelmez D // Sırrını: sırrın İ

⁴ şabr: ayr D // T beni ol dem: t beni ol dem iinde A, ol beni t ki D,E, t beni ol demde İ

⁵ 1637-1644: — A / aymesini: aymesin İ

⁶ Virdiler aber: aber virdiler C // Esfr: isfr D

⁷ utdı: dutdı B,D,E, dndi İ

1640 Ğāfil oldı döndi atı Kerbelāya geldi ol

Gördi ol yirde Hüseyni hüzni tekrār eyledi¹

Bildi kim anıñ umūrı sırr-ı hikmetdür kamu

Tā şehādet bulmağa bu yirde inzār eyledi²

Rāvī eydür Kerbelāya çün qadem başdı imām

Kerbelā andan utandı hem şerimdār eyledi³

Beytü'l-Murabba⁴

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Utanmasun mı ol yir kim Hüseyniñ döküle qanı

Şavaş-ı havf-ı a' dādan şararmasun mı elvānı⁵

Olup püşt-i felek dü-tā bu hāle şermsārılıktan

Zemīn-i Kerbelā kıldı bu rezme gayrı efgānı⁶

¹ Ol: hem C

² Kim: — C / Anın: — E / Umūrı sırr-ı hikmetdür: umūr-ı hikmeti durur D // İnzār: enzār C, İ

³ Çün qadem başdı: çünki başdı ol D // Andan utandı: anda ol dem C

⁴ D, Beyt E, — A, B, C, İ

⁵ 1643-1644: — C, 1644: — E / Kim: — E

⁶ Püşt-i: yüşn-i İ / Dü-tā: rü-tāb D, dü-tāy İ // Rezme: resme B

Kāfiye¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1645 Bir ğubār peydāh olup ꞗondı imām geysūsına

Zülfini ꞗıldı mu 'aṭṭar mūy-ı muḥṭār eyledi²

Ümm-i Gülşüm didi bu yirden ꞗatı ḥafv eyledim

Ol imām itdi tesellī gönlin envār eyledi³

Şehrbānūya didi kim itme feryādı baña

Bu vaşiyyetle bu sırrı pend-i her-bār eyledi⁴

Murabba⁵

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

Beni āğuşte-i ḥākile ḥün gördikde dād itme

Şadā-yı nevḥa nälinden dil-i aĝdāyı şād itme⁶

Hemān-dem zār-ı efgānı ꞗılup āh-ı firākile

Ḥizā-yı vech-i a' dāya dil-i giryānı yād itme⁷

1650 ' Adūya ꞗarşu nälende olup rūy-ı ḥırāş ile

Girībān-çāk idüp ḥün-ı revāne ber-güşād itme⁸

¹ D, — A,B,C,E,E

² İmām: ol imām A

³ Yirden: yirde C

⁴ Feryādı: sen feryād D

⁵ A, Beytü'l-Müseddes D, — B,C,E,İ

⁶ 1648-1650: — C / Ḥāk: ḥāk ; Gördikde: dökdikde A / Āğuşte: āşufte B, āteşimle E // Nälinden: zār ile B

⁷ 1649: Sadece D'de vardır.

⁸ Ḥırāş: ḥırāş A // Girībān: girībān-ı A

Ḥazret-i İmām Ḥüseyniñ Ehl-i Beytine Olinan Vaşiiyeti Beyân¹

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Bu kelâmı işidenler zâr u efgân itdiler

Bu vaşiiyet ehl-i beytiñ qalbini nâr eyledi²

Ol yaqadan Qays-ı A‘ râbî getürdi nâmeyi

Vardı Kûfe şehrine çün gör ne bâzâr eyledi³

Kûfeye girmezden evvel gördi ‘Abdu’llâhı ol

Nâmesini pâreler hem havf-ı eşrâr eyledi⁴

59B Didi ‘Abdu’llâh n’içün sen nâmeyi çâk eylediñ

Sırr-ı yâr düşmâna gizlü deyü inkâr eyledi⁵

1655 Didi ‘Abdu’llâh benim hışmımdan isterseñ necât

Bu iki işden birin it deyü ihzâr eyledi⁶

Yâ beyân it sen baña bu nâmeniñ mefhûmını

Kimedür nâme Ḥüseyni bunda kim yâr eyledi⁷

¹ A, Ehl-i Beyte Vaşiiyetini Beyân D, — B,C,E,İ

² İtdiler: itdiler kamu A, eyledi C,E // Nâr: mişl-i nâr A, envâr İ

³ Nâmeyi: ol nâmeyi A // Çün gör: gör ki D

⁴ ‘Abdu’llâhı ol: ‘Abdu’llâh anı A, ‘Abdu’llâhı hem C // Nğmesini: ol nâmesini A

⁵ Sen nâmeyi: ol nâmeyi sen A, ol nâmeyi B, nâmeyi E, ol nâmeyi İ // Sırr-ı yâr: sırrımı yârı E

⁶ Benim: — ; İsterseñ: istersin İ // İhzâr: aḥbâr B, aḥzâr C, ihşâr E

⁷ 1656a: Yâ beyân it nâmeniñ mefhûmını bu dem baña D / Bu: — E // Yâr: aray E

Yâ Yezîdi medḥ idüp hem ol Hüseyni eyle zemm
İş bu resme sözler ile Kaysı nâ-çâr eyledi¹

Kays-ı ‘ Arâbî didi kim nâmeyi itmem beyân
İderem medḥin Yezîdiñ deyü beşşâr eyledi²

Çünkü ‘ Abdu’llâh işitdi ḥâş u ‘ âmı cem ‘ idüp
Mescide girdi kâmusı anda ḥuzzâr eyledi³

1660 Kays-ı ‘ Arâbî hemen-dem çıktı minber üstine

Bir belîğ ḥuṭbe okudı ḥalkı bîzâr eyledi⁴

Hem didi ey ehl-i Kûfe ben imâmdan gelmişem
Kerbelâya geldigin hem anda âşkâr eyledi⁵

Nâmeniñ mefhûmınıñ hem cümlesin itdi beyân
Medḥ idüp ol dem Hüseyni ‘ âl-i âşâr eyledi⁶

Kûfe ḥalkı işidüp bu sözleri ağlaşdılar

Şöyle medḥ itdi ki ḥalkıñ yaşın enhâr eyledi⁷

¹ Yâ: — C,İ/ Yezîdi: Yezîde İ/Ol: — A, D/ Yezîdi medḥ idüp: Yezîdüñ medḥin eyle E/ Hem ol: anda hem C / Hüseyni eyle: Hüseyni eyle bunda A/İdüp: eyle ; Eyle zemm: zemm idüp D

² Nâmeyi: hiç nâmeyi A

³ Ḥâş : ḥâş A / ‘ Âmı: ‘ âm ; Cem‘ : çama‘ E // Anda: anda gör A / Ḥuzzâr: ḥuṭtâr C, iḥzâr D, iḥtâr E

⁴ Hemen-dem: hemân-dem C,D / Minber: menber B,C,E,İ // Belîğ: belîğ B, belâğ İ / Ḥuṭbe: ḥuṭbe ; Ḥalkı: ḥalkı A / Bîzâr: bîdâr B,D,E

⁵ Ey: yâ A // Âşkâr: izhâr C / Hem: — E

⁶ Hem cümlesin: cümlesin A,E hep cümle C, cümlesine D / İtdi: eyledi C

⁷ Ḥalkı: ḥalkı A, ehli C,E / İşidüp bu sözleri ağlaşdılar: işidenler zâr u efğân itdiler C // Ḥalkıñ: — B, Hüseyni C/ Ki: — ; Yaşın: yaş C

Zemm ider mel'ün Yezîdi anda 'Abdu'llâhı hem
Çünkü 'Abdu'llâh işitdi hışmı ikşâr eyledi¹

1665 İnmeden minberden anı kıldı ol zâlim şehîd
Bâd-ı şarşar dökdi 'ömri gülşenin hâr eyledi²

Murabba'³

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Yiter zulm itdiñ ey zâlim yiter ğayrı 'adâlet kııl
Fesâdı ibtidâ itdiñ nedâmetle nihâyet kııl⁴

Yiter cevri itdiñ evlâd-ı Resûle tîğ-ı remzile
'Azâb-ı maşşeri yâd eyle bir dem istimâlat kııl

Ķâfiye-i Beyt⁵

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

60A Bildi 'Abdu'llâh Hüseyniñ Kerbelâya geldigin
Nâme yazdı hem aña izhâr-ı ğaddâr eyledi⁶

Şöyle yazdı kim Yezîde bey' at eyle yâ imâm
Tâ benim hükümim dağı bu şartıla kâr eyledi⁷

¹ İder: idüp C / 'Abdu'llâhı: 'Abdu'llâha D

² Minberden anı: anı minberden ; Kıldı ol zâlim: ol zâlim itdi C

³ A, Beyt D, — B,C,E,İ

⁴ İtdiñ: kıldıñ C

⁵ D, — A,B,C,E,İ

⁶ Geldigin: çün geldiğın A // Nâme: nâmeyi; Hem: ve hem D /Aña: aña kim A / İzhâr-ı: izhâr B / İzhâr-ı ğaddâr: ğaddârı izhâr C

⁷ Kim: ki D // Şartıla: şartıla deyü A

1670 Ger kabül olmazsa cengiñ kaydını gör hâzır ol

Çün Yezîd böyle buyurdu emr-i şehvâr eyledi¹

Çün Hüseyme vardı ilci oğdı ol nâmeyi

Çehre-i pâki ğazabdan rüy-ı gülzâr eyledi

Nâmeyi elden bırağdı didi ilci yâ imâm

Ne cevâb itdiñ bu sözi ‘ arz-ı ızmar eyledi²

Murabba³

mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün mefâ‘îlün

Zihî bed-bağt-ı âdem ki Hudânuñ oldu merdûdı

Bilüp ‘ abdün umûrın bilmedi fermân-ı ma‘ bûdı⁴

Ne câhildir aña tâbi‘ olanlar gel tefekkür kıl

Helâk itmek ile âl-i Resûli buldı mağşûdı⁵

Beytü’l-Meşnevî⁶

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1675 Döndi ilci vardı ‘ Abdu’llâha bil

Virmedi didi cevâbın diñlegil⁷

¹ Olmazsa: itmezseñ; Hâzır: hâzır A // Buyurdu: ağırdı C

² İtdiñ: didiñ E / İzmâr: ızmar D,E

³ A, Beyt D, — B,C,E,İ

⁴ Bed-bağt-ı: bed-bağt-ı A, bed-bağt E / Ki: kim E

⁵ 1674: — C / Āl-i: — İ

⁶ D, — A,B,C,E,İ

⁷ Döndi ilci: ilci döndi A / Bil: ol C // Didi: nâmeniñ A

Nāmeyi elden bıraқdı ol zemān
İşidüp hışm itdi ‘Abdu’llāh hemān

Didi āgāh olıñ ey a‘yān-ı Şām
Kūfe a‘yānı olan zū’l-ihtirām¹

Kim ki ser-‘asker olursa ol yaña
Ne murādı var ise virem aña²

Virmedi ol söze bir kimse cevāb
Bir dağı söyler bu sözi ol kilāb³

1680 Kimseniñ hıç meyli yoқ bildi yaқın
Sa‘d-i Vaққāş oğına döndi hemin⁴

Ya ‘Ömer didi nice gündür bu dem
Benden istersiñ Ṭaberistānı hem⁵

60B Ol diyārınñ hükmini virdim saña
Var Hüseyiniñ başını kes vir baña⁶

¹ A‘yānı: ehli ; Zū’l-ihtirām: zū-yı’l-ihtirām C

² Ser-‘asker: ser-leşker C

³ Bir kimse: kimse bir A // Bu: ol C

⁴ Kimseniñ hıç: bir kimseniñ A/ Hıç: — C, hiç B/ Yoқ bildi: olmadı sen bil C// Döndi: didi B/ Hemin: la‘in C

⁵ Yā ‘Ömer didi: didi yā ‘Ömer C / Bu dem: bugün A // İstersiñ: isterdiñ A,İ sen istersiñ C/ Hem: dün A/ Ṭaberistānı: ol Ṭaberistānı C

⁶ Vir: getir A,C

Hem aña geydürdi fâhîr hil' ati
İftihâr itdi görüp bu rağbeti¹

Ey 'Ömer didi atan bir kâmkâr
Bir şahâbe idi ğayet nâmdâr²

1685 Sen dağı bunda bahâdırsiñ bugün
Cümle ğarbe ğarbe ğâdırsiñ bugün³

Ol Yezidiñ çoğdurur gerçi eri⁴
Beñzemez lâkin saña anıñ biri

Var Yezidiñ söyle evvel bey' atin
Ger ğabûl itmezse anıñ da' vetin⁵

Kendini etbâ' ını öldür bu dem
Başların kes bu işe sa'y eyle hem⁶

Ol 'Ömer ibn-i Sa'îd didi aña
Dilerem ki vir biraz mühlet baña⁷

¹ Fâhîr: fâdır C,E // Rağbeti: heybeti C

² Şahâbe idi ğayet: şahâbeydi be-ğayet A

³ Sen: sen de E // Ğarbe: ğarb-i A

⁴ Çoğdurur: çoğdur; Eri: pehlivânı A // Lâkin saña anıñ: saña anıñ hiç A, saña dağı anıñ D,E

⁵ Bey' atin: rif' atin D,E

⁶ Kendini etbâ' ını: kendisini etbâ' ını C,E kendisin etbâ' ısını D, kendisin etbâ' ını İ

⁷ 'Ömer: — ; Didi: didi kim A // Vir biraz mühlet: biraz mühlet vir C

1690 Kim zîrâ bu iş atı Őuql-i vahîm

Hem fikirsiz olmaz ol emr-i ‘azîm¹

Hem dağı evlâdlarıma varayım

Ne cevâb söylerler anlar göreyim²

Şonra bu işi gelüp idem abûl

Virdi destûr evlerine vardı ol³

Gördi etbâ‘ı ve evlâdı hemân

Kim gelür ataları hoş Őâdmân⁴

Ne sebebdür didiler söyle bize

Böyle in‘âm iltifât oldu size⁵

1695 Ol ‘Ömer ibn-i Sa‘îd didi anı

Ben size anıŐmađa geldim bunu⁶

Ol Őaberistân diyârın virdi hem

Çün beni ser-‘ asker itdi bil bu dem⁷

¹ 1690: — C / Kim: — A / Zîrâ: biraz E / Vahîm: vehem D, vahim E // Hem fikirsiz olsa olmaz vehmi hem D / Emr-i: vehm-i E

² Evlâdlarıma: evlâdıma ben C / Varayım: varayım ben A// Söylerler: söyler A,C/ Anlar: anları C / Göreyim: göreyim ben A

³ Bu işi gelüp: gelüp bu işi A

⁴ 1693: — C/Gördi: görüp ; Hemân: hemâne İ / Etbâ‘ı ve evlâdı: etbâ‘ u evlâdın A, evlâdları ol dağı D, evlâdı ve etbâ‘ı E // Ataları: analar İ / Őâdmân: Őâzmâ A, Őâdmâne İ

⁵ 1694: — B / Ne sebebdür didiler: didiler ne sebebdür A / Didiler: ey peder C / Sebebdür: sebebden E // Size: bize C,E

⁶ anıŐmađa: danıŐmađa B,C,D,E,İ

⁷ Őaberistân diyârın: Őaberistânı baňa virdi C / Hem: baňa A// Çün: hem A/ Bil bu dem: ol yana A, bu dem C / Ser-‘asker: ser-leŐker C / Çün beni: bil beni E

61A Lâkin ol şartıla kim şimdi gidem
Ol Hüseyn ile varuben ceng idem¹

Yâ Yezîdiñ bey^ç atine yetürem
Yâ şehîd idüp umûrın bitürem²

Çün ulu oğlı işitdi böyle kâl
Didi heyhât bu nice bâtıl hayâl³

1700 Bu ne sözdür didiñ ey gâfil bugün
Bu ne işdür itdiñ ey câhil bugün⁴

Sen anı bilmez misün oldur imâm
Güşe-i kalb-i Resûl-i lâ-yenâm⁵

Oldurur ferzend-i Zehrâ Müctebâ
Rüşen-i çeşm-i ‘Alîyye’l-Murtezâ⁶

Sa^ç d-i Vaqqâsdur atañ bil ey gedâ
Anlarıñ yolında cân itdi fedâ⁷

¹ Gidem: bu dem C // Hüseyn ile: Hüseyne C / Varuben ceng: varup gavğa D

² Yâ: — ; Bey^ç atine: bey^ç atine dağı A / Bey^ç atine yetürem: bey^ç atini bitürem C,E // İdüp: olup A

³ Ulu: büyük A, kebir C / Böyle kâl: bunu hem C, böyle hem D // Bu nice: böyle A, bunca D,İ / Bâtıl: bâtıl şum A / Hayâl: hayâl A, bî-hayâl D

⁴ Gâfil: gâfîl A / Sözdür: söz; Ey: eyâ E / Didiñ: didi C

⁵ Sen: — İ / Oldur: ol durur A, oldur hem İ

⁶ Zehrâ: zehrâ-yı A / Müctebâ: o Müctebâ E // Çeşm-i: cism-i A

⁷ Atañ: senin atan ; Bil — C // Cân: cânın A, cânı C / İtdi: it C

Sen daħı üç nāme gönderdiñ aña

‘ Ahd idüp hem da‘ vet itdiñ bu yaña¹

1705 Şimdi kaçdına çeri çekmek nedir

Bunca mazlüm kanını dökmek nedir²

Müslimānım ben diyen bil ey peder

Bu işi itmez kabül çekmez keder³

Murabba⁴

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Mekteb-i *naħnu kaṣemnā* oldu rūzī nāmıķıñ

Çünkü taķsım oldu her merdāne rızķı rāzıķıñ⁵

Bu ne ħalk-ı nā-mübārekdir ki maķsüm rızķ için

Olasıñ düşmānı evlād-ı Resül-i Ĥālıķıñ⁶

¹ Gönderdiñ: götürdiñ A // Hem: — C

² Çeri çekmek: hemā çeri E

³ Ben: — C,D / Bil: hem bil C, yolında D

⁴ A, Beyt E, — B,C,D,İ

⁵ Oldı: oldı çün A, ol E / Rūzī: rızķı D, rezzāk E / Nāmıķıñ: nāmıĝıñ E // Çünkü: anda A / Rāzıķıñ: Ĥālıķıñ E / “*Biz paylaştırdık*” (bk. Zuhruf, 32)

⁶ Ĥalk-ı: ħūr-ı C / Maķsüm rızķ: rızķı A, maķtül rāz E // Düşmānı: düşmān İ / Resül-i: Resüliñ A,C

*Ḳāfiye-i Ebyātü'l-Meşnevi*¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Tā ki haşre dek bu bed-ef' āliñe

La' net iderler saña hem āliñe²

1710 Çün 'Ömer işitdi oğlu sözini

Nefret idüp hem çevirdi yüzini³

61B

Ol küçük oğlına danışdı hemīn

Ol harām-zāde la' in ibn-i la' in

Didi ey baba qarındaşım kabīḥ

Dimedi bātında gerçi bu şahīḥ⁴

Zāhir ol emr-i gā'ib bī-gümān

Şimdi 'Abdu'llāhīñ iḥsānı 'ayān⁵

Āḳil ol gā'ibe naḳdi virmedi

Gizlüyi ḥāzırdan evlā görmedi⁶

¹ D, Baḥr-i Meşnevi E, — A,B,C,İ

² Haşre dek: maḥşere C // Saña hem āliñe: seniñ evlādıña C

³ 1710: E

⁴ Ey baba qarındaşım: qarındaşım babam ey C // Dimedi: dimedi mi bu D, didi E / Gerçi: — D / Bātında: bātında durur ; Bu: — E

⁵ Zāhir: zāhirā E / Ol: evlā D // Şimdi: şimdi ki D / İḥsānı: işi D, işi hem E

⁶ 1714a: 'Āḳil olmaz gā'ibe naḳdi viren A / Ol: olan; Naḳdi: naḳd C / Naḳdi virmedi: virme naḳdıñı D // Ḥāzırdan: ḥāzırdan B,D, ḥāzır E zāhirden C / Evlā: yek C / Görmedi: gören A, görme soñı D

1715 Çün ‘Ömer ibn-i Sa‘îd işitdi bil

Bu sözi itdi qabûl sen diñlegil¹

Vardı ‘Abdu’llâha çün itdi qabûl

Āferīnler oqıdı hem aña ol²

Qoşdı aña çünki beş biñ pehlivân

Kerbelâya oldı ol demde revân³

Qız qarındaşınıñ oğlı gördi hem

Adı Hamza yanına vardı o dem⁴

Didi ey fâsıq bu ne fısq u fücür

Ya ne sevdâ-yı ğalaq beyhüdedür⁵

1720 Havf-ı Bārī n’oldı yā rüz-ı cezā

N’oldı Aḥmed hem ‘Alīyye’l-murtezā⁶

Anlara yoq mı rücū‘ uñ yā seniñ

Yoq mı Bārīden ḥuşū‘ iñ yā seniñ⁷

İşidüp ibn-i Sa‘îd didi aña

Ben bilürem anları dime baña⁸

¹ 1715: — E / Sen: — A

² Āferīnler: āferīn ; Hem aña: aña anda A / Oqıdı: itdi ; Ol: şurul? C / Aña hem: hem aña C, İ

³ Qoşdı: qoşdı A / Biñ: yüz C

⁴ Qarındaşınıñ: qarındaşı B // Vardı o dem: ol vardı hem C / O dem: ol dem A

⁵ Beyhüdedür: bu ne beyhüdedür A, beyhüde durur E

⁶ Hem: qanı şân-ı A

⁷ Ḥuşū‘ iñ yā: hem ḥuşū‘ iñ C

⁸ Sa‘îd: ‘Ömer C // Dime: sen dime A

Bilürem ki bu kıatı emr-i kıbâh
Anlara düşmân olan bulmaz felâh¹

Ol Taberistâna dil tâlibdurur
Cümlesiniñ üstine gâlibdurur²

1725 Hamza didi degmez anı bu hisâb
Kim bulasñ âhiretde çok ' azâb³

62A

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Gerekmez devlet-i dünyâ ki tahsîl-i meşakkâtür

Ṭama' -ı māl-ı emlâkıñ vucûdı maḥẓ-ı mihnetdür⁴

Deger mi ' izzet-i fânî mezellet bâb ola şoñra

Kemâl-i rıf' at-i bâkî bu yirde genc-i vaḥdetdür⁵

Meşnevi⁶

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Çün ' Ömer ibn-i Sa' id işitdi hem

Bu cevâb gönline te' şîr itdi hem⁷

¹ 1723-1724: — B / Emr-i: fişq u C

² Taberistâna dil: Taberistân baña E / Tâlibdurur: gâlibdurur C // Gâlibdurur: râğib durur A

³ Bu hisâb: bî-hisâb C,D,E

⁴ 1726-1727: — E / Maḥş-ı: maḥş-ı A, maḥza C

⁵ Genc-i: künc-i A

⁶ A, Kâfiye-i Ebyâtü'l-Meşnevi D, — B,C,E,I

⁷ 1728a: Çün ' Ömer işitdi ol bu sözi hem C // Hem: o dem A

Ol hükümet emri sevdası yine
Gönline düşdi o da' vāsı yine¹

1730 Biñ cihet oldu dālāletde hemān
Kerbelāya çünki yitdi ol zemān²

Beyt ³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Şüm kudüm-ı Kerbelā hākinde rāhat qoymadı
Nā-mübārek cismi arzında melāhat qoymadı⁴

Pāyı küfrin başdı çünkim ol ārāya zulmile
Müslimān olanlara ğayrı istirāhat qoymadı⁵

Ḳāfiye-i Beytü'l-Meşnevi ⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Yitdi ki sâ' at hemen-dem ol kilāb
Ol Hüseyne yazdı hem böyle cevāb⁷

Böyle gelmekde nedir bunda taleb
Cenge mi geldiñ ve yā nedir sebeb⁸

¹ 1729: — C / Te'şir: te'şir B // Düşdi o: düş oldu B

² 1730: — İ / Cihet: cihāt A, cehālet E // 1726b: ' Azmi Kerbelāya kıldı ol zemān A / Yitdi: bindi C

³ D, — A, B, C, E, İ

⁴ 1727-1728: — E / Hākinde: hākinde A / Qoymadı: qomadı C // Cismini: cismi İ / Arzında: arzda hiç D

⁵ Çünkim: çünki A // Olanlara: olanda C / Qoymadı: qalmadı C, İ

⁶ D, — A, B, C, E, İ

⁷ Sâ' at hemen-dem: sâ' atde hemān A, dem ol ārāya D / Hemen-dem: hemān-dem C

⁸ Nedir: nedir tedbir A / Bunda: hem bu İ

1735 Çün imām anı oqıdı diñlegil

Yazdı kim budır sebep gelmekde bil¹

Siz baña ol demde müştāk oldıñız

Hem benimçün ahd-i peymān kıldıñız²

Siz baña mektūblar irsāl itdiñiz

Da^ç vet idüp nice aqvāl itdiñiz³

Ben anıñçün başmışam bunda kadem

Size rāh-ı Hāqqa rehberlik idem⁴

Müslimi çün kıldıñız anda şehīd

Ben de bildüm bu kelām oldı ba^ç id⁵

62B 1740 Şimdi māni^ç olmaz iseñ giderem

Mekke yolına ^ç azīmet iderem⁶

Oqıdı ibn-i Sa^ç id çün diñlegil

Bildi kim bu ceng içün gelmek degil⁷

Didi çünkim böyledir bunda murād

Şulh ile def^ç ola şāyed bu fesād⁸

¹ İmām anı: anı imām D / Anı oqıdı: oqıdı anı C // Budır sebep gelmekde: budur gelmeğe sebep şöyle E

² Baña ol demde: ol demde baña E // Hem benimçün: da^ç vet idüp D

³ Baña mektūblar: benimçün mektūb D // Da^ç vet idüp: gelsün diyü D

⁴ Anıñçün: anun için A // Hāqqa: halka A

⁵ Kıldıñız anda: anda kıldıñız C

⁶ Olmaz iseñ: olmaz iseniz A, olmaz ise B,E olmazsanız C

⁷ Oqıdı: oqıdı nāmeyi A

⁸ Didi çünkim: didi kim ; Böyledir: böyle durur C // İle: ola E / Şāyed: şāyet A

Yazdı ‘Abdu’llāha bunı ol zemān
Çün oqıdı yazdı ol mel‘ün hemān¹

Ol Yezīdīñ bey‘atın ‘arz it aña
Ger qabūl itmezse i‘lām it baña

1745 Bildi çün ibn-i Sa‘īd bunda yaqīn
Şulha rāzı olmaz ‘Abdu’llāh hemīn

Gönderir anı Hüseyne bī-nizā‘
Çün imām ol sözden itdi imtinā²

Çün qabūl itmez imām ol sözi hem
Yazdı ‘Abdu’llāha bu ḥālī o dem³

Bu sözi işitdi ‘Abdu’llāh daḥı
Hışm idüp oldı ğazabnāk ey seḥī⁴

Gönderir Hışşın-i Şīti ol zeman
Hem Şimir zū’l-Cevşeni itdi revān⁵

1750 Qoşdı on biñ müfsidi kim gideler

Ol Hüseyni hem şudan men‘ ideler⁶

¹ Ol: : — C, O A,D / Mel‘ün: mel‘ünī C

² Anı: anda A // Çün: hem A / Ol sözden itdi: ider bu sözden A, ol bu sözi itmez E / Sözden: sözi D

³ Ol sözi hem: bu qavli A // Yazdı: yazdı girü ; O dem: — A / O: ol C

⁴ İşitdi: bildi A//1748b:Ki hışm ve ğazabnāk oldı qatı A/Oldı ğazabnāk: ğazablaniser C, ğazābına geldi İ

⁵ Hışşın-i Şīti: hem daḥı Şīti A, Hışşın-ı Beşti C, ‘Aşşiyet-i Sīti D, ‘Aşşın-i Şīti E // Şimir: Şemr B, daḥı C, Şemer D,İ

⁶ 1750: — C / Müfsidi: müfsidi D / Gideler: giderler E // Şudan: şu-yı Furātdan A / İdeler: iderler E

Virmeyeler şuyı şusız alalar
Ya şehid idüp ya bey  at alalar¹

Çünkü ol ibn-i Sa ide geldiler
Cümle bu avâli tibyân kıldılar

Anda Haccâc oğlı var idi   Ömer
oşdı aña beş biñ adı bellü er²

Göndürür anı Furâta vardı ol
Hem şuyı menü itdi anda urdu ol³

63A 1755 Ol Muharrem ayı bil ey   âlî-zât
Hem yedinci günü ıfz oldu Furât⁴

Hem Hüseyiniñ leşkerinde ol zemân
Bil şusuzluk zâhir oldu nâ-gihân⁵

Çün Furâtı menü idüp oldu muhîn
aldı şusuz ol imâme'l-müttaîn⁶

¹ İdüp: olup A,E // Bu avâli: avâli aña A

² İdi: adı A // Beş biñ adı bellü: adı bellü beş biñ D

³ Vardı ol: vardılar C // Hem: — A / İtdi: idüp A,C / urdu: durdu B,D,E,İ / urdu ol: urdılar C

⁴ Bil ey   âlî-zât: idi zât-ı pâk C

⁵ Leşkerinde: leşkerinden A, leşkeriniñ D,E

⁶ Muhîn: hemîn E

Murabba¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Kerbelâ şahnında kaldı şusız âl-i Muştafâ

‘ Atşini kıldı ziyâde âftâb-ı bî-vefâ²

Teşne-leblerle figâna başladı ehl-i ‘ ayâl

Ḳıldı a^c dâ-yı sitemkâr anlara cevri-cefâ

Meşnevi³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1760 Gördi çün ‘ Abbâs qarındaşı ‘ ayân

Aldı hem elli nefer atlu yayan⁴

Ol Furâtîñ üstine vardı diler

Ceng ider beş biñ er ile hem çü şîr⁵

Şaflarını bozdı şuyı aldı ol

Döndi andan hem Hüseyne geldi ol⁶

İçdiler çün şuyı ol gün hâş u ‘ am

Bil ikinci gice irişdi imâm⁷

¹ A, Ḳāfiyetü'l-Murabba^c D, — B,C,E,İ

² 1758-1759: — E / Āftâb-ı: âftâbîñ A / Bî-vefâ: hem vefâ D

³ A, Ḳāfiye-i Beytü'l-Meşnevi^c D, — , B,C,E,İ

⁴ ‘ Abbâs: ‘ Abbâsı İ / ‘ Ayân: hemân D

⁵ İder: ider ol ; Hem çü şîr: beşir C

⁶ Şaflarını: şafları A / Şuyı aldı ol: aldı şuyı hem C // Andan hem: hem andan A, andan ol D / Ol: hem D

⁷ Çün: — C / Şuyı ol: ol şuyı A, ol şudan C / Hâş: hâş A // İmâm: ol imâm A, temâm D,E

Gönderür bir âdemi kim şöyle bil
Didi var ibn-i Sa'îde söylegil¹

1765 Bu gice çıksun çerisinden nihân
Bir sözüm var ideyim aña beyân²

Çün 'Ömer ibn-i Sa'îde vardı ol
Hem Hüseyiñ bu peyâmın virdi ol³

İşidüp ibn-i Sa'îd gör kim nice
Leşkerinden çıktı vardı ol gice⁴

63B Aldı Abbâsı imâm vardı aña
Didi babañdan vaşiyet mi saña⁵

Kim Resûl evlâdına düşmân olup
Bu şuyı men' idesiñ bunda gelüp⁶

1770 Tâ ki teskîn-i harâret kılmâğa
Sa' y idersiñ kim kılcıncı çalmağa⁷

Ey 'Ömer dünyâya olmaz i' tibâr
Kimseniñ 'ağdine girmez bu nigâr⁸

¹ Kim şöyle bil: bil kim şöyle A / Kim: ki C // Didi var: yirü var C / Söylegil: kim söyle A

² Aña: anı B, ben C / Beyân: tibyân A, 'ayân E

³ Peyâmın: beyâmın İ

⁴ Vardı: taşra C

⁵ 'Abbâsı: 'Abbâs İ // Vaşiyet mi: vaşiyet midür A

⁶ Resûl evlâdına: Resûliñ âline C // İdersiñ: eyleyüp B

⁷ Teskîn-i: şiddetli D // Kim: hem D / Kılcıncı: kılcım C

⁸ Dünyâya: bil dünyâya A

Bu sözüm doğru naşihat diñle sen
Yoksa senden korkmazam hakkâ ki ben¹

*Beyt-i İmâm Hüseyin*²

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
Biz belâdan gam çeküp miñnetden ikrâh itmeyiz
Pâre pâre kılsalar a' zâmızı âh itmeyiz³

Yâ neden lâzımdur olmağ sen bizim cellâdımız
Gerçi biz bu yirde gayrı cânı hem-râh itmeyüz⁴

*Meşnevi*⁵

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1775 Çün 'Ömer işitdi bu resme kelâm
Didi yâ ibn-i Resûl-i lâ-yenâm⁶

Cümle söziñ doğrudur şıdğ-ı şahîh
Hem size bu iş katı zûlm-i şarih⁷

Korğaram ki itmesem bunda şavaş
Anda 'Abdu'llâh tıyar ol bed-ma' âş⁸

¹ Doğru: doğru B,İ / Diñle sen: diñlegil E

² E, Murabba' A, Kâfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — B,C,İ

³ Miñnetden: miñnetde E // A' zâmızı: a' zâmızı B, gövdemüzi C / Âh: bil âh A

⁴ Lâzımdur: lâyıkdur E // Cânı: cân E,İ

⁵ A, Kâfiye-i Beytü'l-Meşnevi D, Baħr-i Meşnevi E, — B,C,İ

⁶ Bu resme: ol böyle D, hem böyle E // Yâ: ey E

⁷ Şıdğ-ı şahîh: şaddâğ şahîh E // Size: bize C

⁸ Tıyar: duyar B,C,D,E,İ

Kūfede hem hānemi ider hārāb
Ol imām didi kim işit sen cevāb¹

Ben kefīl olam ki cennetde saña
Tā ziyāde ola raġbetde saña²

1780 Ol serāyından daġı dünyāda ben
Çün serāylar vireyim hem diñle sen³

64A Kūfede hem bunca mülk-i mālımı
Hep saña virem işit aq̄vālīmı⁴

Oldı hāmūş çünkim anı diñledi
Ol degil q̄abil imām çün añladı⁵

Didi ey zālīm ‘adū-yı ehl-i dīn
Yitmeyesiñ sen murādıña hemīn⁶

Az vaqıtde öyle oldı diñlegil
Çıqđı Muhtār-ı Ebū ‘Ubeyde bil

¹ Hem: her D,E / İder: eyler C // Didi kim: dir ki C, didi ki B,D, didi E / İşit sen: sen işit C, işit kim sen E

² Kefīl olam: kefilem ; Saña: hem saña C / Olam ki: olmağı E // Raġbetde: raġbetler A,raġbetden B, raġbet orda C

³ 1780: — C / 1780a: Ol dünyādaki serāyından daġı ben A // Hem: — A

⁴ Olan: — A / Hem bunca mülk-i: bu mülk-i emlak mālımı D // İşit: işitgil A

⁵ Hāmūş: hāmūş A, hāmūş olupen C / Ol: ol daġı C / Çünkim: — C, çünki D,E // Q̄abil: q̄abil ki ; İmām çün: q̄abil C

⁶ 1780a: Didi ey zālīm ki ey ‘adū-yı dīn C // Yitmeyesiñ: irmeyesin C, yetmesin E / Sen murādıña: ne murādıñ var ise A, murādıña sen C, sen murādıñla E / Hemīn: yaq̄ın C

1785 Kendini oğlu ile itdi helāk

Ol necislerden cihānı itdi pāk¹

*Beyt-i 'Ubeyd*²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Zālîmi şanma kim oldu dü-cihānda ber-murād

Behremend olmaz nizām-ı zulmile ehl-i fesād³

İntikām tırmaz fenāda tîz geçer vaqt-i ferāh

Yirde qalmaz āh-ı mazlūm zālîm olmaz dil-güşād⁴

*Ḳāfiye-i Ebyātü'l-Meşnevî*⁵

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Çünkü maḥzūn geldi şeh-zāde 'ayān

Berberin Ḥaşin anı gördi hemān⁶

Efdal-i zühhād-ı 'asr idi hem ol

Vardı çün ibn-i Sa'ide ol melül⁷

¹ Oğlu ile itdi: oğlunu itdiler C // Necislerden: hacimsārdan İ / İtdi: eyledi A

² E, Murabba' A, Ḳāfiye-i Beytül-Murabba' D, — B,C,İ

³ 1786a: Şanma ki oldu zālîmler dü cihānda ber-murād C / Şanma kim: şatma ki D / Dü: — ; Ber-murād: nā-murād E // Behremend: behrmend B,E, kebrmend C

⁴ Tırmaz: durmaz B,D,E,İ / Tîz: tiz B, tîr İ

⁵ D, Baḥr-i Meşnevî E, — A,B,C,İ

⁶ Berberin: Berber ibn-i A / Ḥaşin: Ḥaşşin B,C,E,İ, Ḥişşin D / Anı gördi: gördi anı D

⁷ 'Asr idi hem: 'asr-ı vaḳti C / Hem: — D,E // Çün: hem C / Ol: — A

1790 Hem icāzetsiz selām virmez añā

Gördi ol ibn-i Sa‘īd aldı añā¹

Ey ‘azīz didi selām n’oldı anı

Berberīn Hāşīn didi diñle anı²

Müslimāna virilür anca selām

ayrıya maşūş degildür bu kelām³

İşidüp ibn-i Sa‘īd anı hemān

Ben degil miyem didi hem müslimān⁴

Berberīn didi işit ey pür-cefā

Hem budır kim bil adīs-i Muştafā⁵

64B *el-müslimū men selime’l-müslimūne min-yedihi ve lisānihi*⁶

1795 Sen Resūl evlādına oldıñ muhīn

Cevr idüp şuyı içirmezsün hemīn⁷

atlūñ istersün ki ba idāmuña

Hüküm olınır mı seniñ islāmuña⁸

¹ İcāzetsiz: icāzetsiz oturup A // Ol: — ; aldı: hem aldı C / añā: ana İ

² Ey ‘azīz didi: didi ey ‘azīz A//Berberīn: Berber ibn-i A/Hāşīn: Hāşşīn B,C,E,İ,Hışşīn D/Anı: beni C,D,E

³ Maşūş: maşūş A / Degildür bu: deil budur D

⁴ Anı: bunu D,E // 1492b: Didi ben deil miyem çün müslimān A / Hem: bil D, E

⁵ 1494: — C / Berberīn: Berber-i Hāşīn A // Hem budır bil kim: bu durur bil kim D, hem budur ki ol / Hādis-i: adis-i B, arī-i E

⁶ — C,E,İ / “Müslüman olan kimse, dilinden ve elinden müslümanların selāmet buldukları kişidir.”

⁷ Şuyı içirmezsün: şuyı virmezsin D

⁸ atlin: atlini ; Ki: — A,B,C / İdāmuña: endāmuña C, adāmuña E // Hüküm: imdi hüküm A / İslāmuña: islāma B, endāmuña islāmuña C

Didi ol ibn-i Sa'îd kim ben dağı
Bilürem bu sözleri bil ey sehi¹

Kim Resûl evlâdına itse 'itâb
Müstahağ olur aña nâr-ı 'azâb²

Leyk terk itmem Taberistânı bil
Berberin gördi ki bu kâbil degil³

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

1800 Hâr-ı dil Nemrûdı nerm itmez Hâlîliñ gülşeni
Dest-i beyza virmedi Fir' avna qalb-i rüşeni⁴

Çâresi yok böyledir emr-i Cenâb-ı Kibriyâ
Hâ'il olmaz nâvek-i taqdîre Dâvûd cevşeni⁵

Bağr⁶

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

Şimir mel'un görür çünkim bu hâli
Ol 'Abdu'llâha vardı bil maqâli⁷

¹ Didi ol: didi kim A, didi C,İ / Sa'îd kim: Sa'îd A, Sa'îde kim C // Sehi: ahi E,İ

² Müstahağ: Müstahiğ A,C,E

³ Berberin: Berber-i Haşin A / Kâbil: kâbil E,İ

⁴ 1500-1501: — E / Nemrûdı: Nemrûda ; Hâlîliñ gülşeni: Hâlîl nârını C / Nerm: nem A, zem İ

⁵ Nâvek-i: te'vîl-i D / Taqdîre: taqdîr İ / Dâvud: Dâvûd A,İ

⁶ A, Bağr-i Remel E, — B,C,D,İ

⁷ Şimir: Şemer B,D,İ / 1502: Şemer mel'unı gördi kim bu hâli C // Bil: gör B

Hüseyn ile didi ibn-i Sa'îd hem
İderler şoĥbeti añla me'âli¹

İşidüp oldu 'Abdu'llâh ġazabnâk
Hemen-dem nâme yazdı diñle ġâli²

1805 Seni ben ceng için göndermişem bil
Degil şoĥbet için fehm it mişâli³

Ṭaberistâni vir zü'l-Cevşene sen
Bilürem itmeñ emre imtişâli⁴

'Ömer ibn-i Sa'îd çünküm oġıdı
Ziyâde oldu anıñ infi'âli⁵

65A Sekizinci günü islâm çerisi
Şuşızlıġdan buñaldı gör melâli⁶

Buyurdı çün imâm bir yir ġazarlar
Çıġar bir çeşme şan âb-ı zülâli⁷

¹ Hüseyn ile didi: didi ki Hüseyn ile A // Me'âli: mişâli B,C

² Oldı: anı B // Hemen-dem: hemân-dem D, hemân C / Ķâli: maġâli C, ġâli E

³ Göndermişem bil: gönderdim A / Bil: ben E,İ // Fehm it: diñle D

⁴ Ṭaberistâni: Ṭaberistân İ // İtmeñ: itmedin C / Emre: bu emre A / İtmeñ emre: emre itmeñ D

⁵ Çünküm oġıdı: oġıdı çünküm

⁶ Gör melâli: diñle ĥâli D, gör meşâli E

⁷ Buyurdı: bu yirde A / Çün: hem C / Bir yir ġazarlar: yire şu vir E / Ķazarlar: ġazarlar D // 1809b: Çıġar çeşme aġar şan âb zülâli B / Şan: gör C, sen E

1810 İçerler cümlesi ol şudan ey yār

Yine ġā'ib olur çeşme vişāli¹

Çün 'Abdu'llāha irdi bu haber hem

Yazar ibn-i Sa'ide bu kemāli²

Ĥüseyne bādiyeden şu virirsiñ

N'içün virdiñ aña bu dem mehāli³

Ferāgat ruḥṣatın virme aña hiç

Hemān bir sâ'at evvel it kıtāli⁴

Aniñ ardınca Aḥtef oğlu Ḳaysa

Virüp biñ er daḡı itdi risāli⁵

1815 Muḥammed Eş'atiye virdi biñ er

Anı göndürdi virdi genc ü māl⁶

Virir Ḥaccāca anda biñ münāfıḡ

Didi varıñ idiñ ceng ü cidāli⁷

On altı biñ kişi cem' oldı nā-gāh

Ḥabīb ibn-i Müzāhir bu ricāli⁸

¹ İçerler: içerlerdi A / Cümlesi ol şudan: ol şudan cümlesi D

² Haber: haber hem A / Kemāli: kelāmı C,E

³ 1812: — C / Virirsiñ: virme sen D, virirdi İ // Mehāli: muḡāli A

⁴ Ruḥṣatın: ruḥṣatın A, ruḥṣatı C / Hiç: sen D // Bir: — C

⁵ 1814b: Göndürür bir sâ'at evvel kıtāli A / Virüp: virür ; Risāli: vişāli C

⁶ Eş'atiye: Eş'ate C, Eş'ite D / Er: er hem C, eri D

⁷ Virür: virdi ; Anda: andan A / Anda biñ münāfıḡ: biñ münāfıḡ anda C

⁸ On: ol B / Nā-gāh: anda C // Bu ricāli: hem bu ḡāli A

Görüp didi Hüseyme kim icâzet
Virirseñ eyledim fikr ü hayâli¹

Esed oğlu kabîlesi yakındur
Kamusı mü'mün-i pāk-iştiğâli²

1820 Şehâdet tälibi çokdur getürem
Haber virüp aña ehl-i dälâli

İcâzet virdi çün ibn-i Müzâhir
O yire itdi ol dem intikâli³

Didi kim ey kabîle olıñ âgâh
Muhaşşardur Resüliñ beyt-i âli⁴

*Beyt-i Müzâhir*⁵

65B *fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*
Kerbelâ deştinde maḥzûn qaldı evlâd-ı Resûl
Çevre yanın aldı ehl-i fişq ile qavm-i füzül⁶
Var mı müştâk-ı şehâdet olan enşâr-ı kadîm
Tâ bula bâkî şehâdet cennet-i me'vâda ol⁷

¹ 1818a: Bunları görüp Hüseyme didiler kim icâzet C // Virirseñ: virirsñ B / Hayâli: hayâli A,D

² Yakındur: yakındur bil A / İştiğâli: iştial-i âli A

³ Virdi: aldı A,C // O: ol ; İntikâli: irtiḥâli A

⁴ Didi: didiler C // Muhaşşardur: Muhaşşaradadur A

⁵ E, Qāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — A,B,C,İ

⁶ Kerbelâ deştinde: Kerbelâ şahnında C, qaldı bu belâ deştinde E // Yanın: yanın A / Qavm-i: ol C

⁷ Cennet-i me'vâda: cennetü'l-me'vâda A, cennet-i me'vâya C

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün'

1825 Kabileden hemân toksan dil-âver

Ḥabîb ile gelürken hûb-ḥişâli²

Ömer ibn-i Sa'îd anı işitdi

Çağırdı Erzaqı ol bed-fi'âli³

Alup dört biñ kişi vardı öñine

Gider şöyle şan açdı perr ü bâli⁴

Görür toksân kişi hem ceng iderler

Penâh idüp cenâb-ı zü'l-Celâli⁵

Şehîd oldı o yirde çoğı nâ-gâh

Ḳalanıñ ḳalmadı cenge mecâli⁶

1830 Görürler Kerbelâya yol bulunmaz

Ḳabîleye döner bi-iḥtimâlî

Ḥabîb maḥrûm gelür ol dem imâma

Olur anlar çeriniñ ittişâli⁷

¹ Bahîr A, Ḳâfiye-i Beytü'l-Meşnevi D, Baḥr-i Remel E

² Toksan: toksan C

³ Anı: anı çün A / Anı işitdi: işitdi anı B // Erzaqı: Ezraqı İ

⁴ Alup: alur; Vardı: varır A//Gider: giderler A/Şan: şanki A, Ḥasen E /Şöyle: — ; perr ü: verr ü hem ve C

⁵ Görür: gönderür E / Hem ceng: bunlar A

⁶ O: ol D,E,İ / O yirde çoğı: çoğı o yirde C

⁷ 1831: — D

Bu sözi çünki ‘Abdu’llâh işitdi
Yazar ibn-i Sa‘îde lâ-muḥâlî¹

Ḥüseyne mühleti virmişsiñiz siz
Kim ‘asker cem‘ ider rûz u leyâlî²

Bugün ceng ü cidâl eyle ki yoksa
Seni qatl iderem bi-ihtilâlî³

1835 Gice nâme gelür ibn-i Sa‘îde

Okıdı buldı hem şabr-ı zevâlî⁴

Gice ceng istedi çün ol münâfık
Ferâgat kıldı ḥavf-ı lâ-yezâlî⁵

Baḥr-i Tavîl Beyt-i Bekâyi⁶

66A *fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün*

Çeng-i ḥarbi çaldı zâlim cenge âgaz eyledi
Mü’mini maḥzûn münâfık gönlini şad eyledi⁷

Çurdu dâm-ı fitneye şayyâd-ı ‘âlem anda kim
Cem‘ olup ol gün ğurâbler şayd-ı şâh-bâz eyledi⁸

¹ ‘Abdu’llâh işitdi: işitdi ‘Abdu’llâh A / Çünki: anda C // Lâ-muḥâlî: hem lâ-muḥâlî A

² 1833: — C / İder: idüp A,İ

³ Cidâl: cidâlî C / Eyle ki: eyle A,C//Qatl iderem: iderem qatl-i ; Bi-ihtilâlî: ihtilâlî E/İderem: iderem bil A

⁴ Gice: giceden A // Gelür: gelüp C

⁵ Ceng: cengi ; Çün: — A / Çün ol: ol çün C

⁶ E, Qâfiye-i Beytü’l-Murabba‘ D, — A,B,C,İ

⁷ Çeng-i: kûs-ı A / Cenge: cengine E // Şad: şad A,D,E

⁸ Kim: elem E // Ol gün: anda A,C,D

*Meşnevi*¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ol Muḥarrem ayınıñ hem ol gice

Ṭoḳuzuncı günü idi gör nice²

1840 Hem imām ider idi ol demde ḥāb

Uyanup uyḳudan ol 'ālī-cenāb³

Didi 'Abbasa birāder var aña

Tā ki mühlet vire bu gice baña⁴

Bu gice cum' a gicesi ḳıl beyān

İntihā-yı 'ömrimizdür bil 'ayān⁵

İrteye degin' ibādet idelim

Zıkr-i Yezdān ile ṭā' at idelim⁶

Vardı' Abbās leşkere ḳarşu ṭurur

Hem nidā idüp bu resme çağırır⁷

¹ A, Baḥr-i Meşnevi E, — B,C,D,İ

² Ol gice: diñle nicesi A / Ayınıñ hem: ayı içre C // 1839b: Yed olundu hem ṭoḳuzuncı gicesi A / Ṭoḳuzuncı: tāsi' inci ; Gör: ol C

³ İder idi: iderdı A,C / Ol demde: anda tāze C / Ḥāb: ḥ'āb B // Uyanup: uyanur B,D,E / Uyḳudan: ḡavḡada B, ḡavḡadan C,D,E,İ

⁴ Birāder var: var birāder D, nedür ol var E // Mühlet vire bu gice: bu gice mühlet vire B

⁵ ḳıl: bil D,E / Beyān: 'ayān C,D,E // 'Ayān: beyān D,E

⁶ 1853: — C / Degin: deḡin biz A,deg biz B // Yezdān ile ṭā' at: Yezdāna iṭā' at İ

⁷ Ṭurur: durur B, yürür E

1845 Didi kim āgāh oliñ ey ḥāṣ u ʿām

Mühlet ister bu gice sizden imām¹

İşidüp ibn-i Saʿīd anı hemīn

Leşker ile meşveret idüp laʿīn²

Didiler kim size mühlet yokdurur

Size emān hem ḥamiyyet yokdurur³

Didi ʿAbbās bu nice dürlü fesād

Bu ne zulm-i zāhir ey zālim ʿinād⁴

Bir gice āl-i Resūle mühleti

Virmeyesiz ger bulaydım ruḥṣatı⁵

1850 Evvelā cenge izin virse imām

Bu gice sizi kıradım ey zulām

66B Çünkü anıñ sözlerin leşker görür

Bi'z-zarūrī ol gice mühlet virir⁶

Bu yaqadan ol imāme'l-müttaḫīn

İtdi ḥendek urdı eṭrāfın hemīn⁷

¹ Ḥāṣ u: ḥāṣ u ve A

² İdüb: ider C, itdi D

³ Size: saña A // Size: hem C

⁴ Nice: bunca D,İ / Fesād: hem fesād D // Zulm-i zāhir: dürlü zulim B / ʿInād: fesād D

⁵ Bir: bu C,D,E // Ruḥṣatı: ruḥṣatı A

⁶ Çünkü: çünkim B / Sözlerin leşker: leşkeri sözün C // Bi'z-zarūrī: bi'z-zarūrī

⁷ İtdi: indı A,C, didi D

Urdı bir od yandı âteş nâ-gihân
Şu‘ lesi çıktı hevâya ol zemân¹

Mâlik ibn-i ‘Urve bu hâli görür
Atını sürdi hemân na‘ ra urur²

1855 Anda çün cevân-ı devrân eyledi
Hem Hüseyne döndi böyle söyledi³

Âteş-i ‘uqbâdan evvel kendiñi
Yağdıñ odı fânîye gör fendiñi⁴

Çün işitdi bu sözi ol şâh-ı hâş
Didi aña *kezzebet* yâ kavm-i ‘âş⁵

Sen varup tâ olasıñ tâ ehl-i cinân
Nâra girem ben ider misiñ gümân⁶

Didiler kim bir izin vir yâ imâm
Bu la‘îniñ idelim ‘ömrin temâm⁷

¹ Çıktı: düşdi C

² Na‘ ra: nağra B, Naşra D / Urur: varur D

³ Anda çün: çün sürdi A, itdi çün B, İ itdi C / Cevân-ı: cevân ile C

⁴ ‘Uqbâdan: ‘uqbâda C / Evvel: ol E // Yağdıñ odı: yağdı urdı C / Fânîye gör: katı gör yâ A / Gör: bil D

⁵ 1857: — E / Ol şâh-ı: Dîn-i A // Yâ: ey A / Kezzebet yâ: kezzebetsin İ / “*Yalan söyledin.*”

⁶ Varup tâ olasıñ: olasıñ tâ varup A, olasıñ tâ olup B / Olasıñ: olasıñ C // Girem: gidem A,B / Ben: sen D / İder misiñ: ider misin C

⁷ Vir: vir sen A // İdelim ‘ömrin: ‘ömrin idelüm C

1860 Didi çünkü râzî olmam ibtidâ

Lâkin anı gör ki neyler ol Hudâ¹

Hem du'â kıldı didi yâ ze'l-celâl

Bu la'îni nâra yak ey lâ-yezâl²

Qıldı anda bu du'âyı ol zemân

Çün temâm itdi du'âsın nâ-gihân³

İhtiyârsız atı anı aldı hem

Qaçdı ol hendek yanına geldi hem⁴

Âteşe atdı anı yakup gider

Bu iki leşker bu hâli seyr ider⁵

1865 Çün la'îni yakdı âteş diñlegil

Secde kıldı ol imâm şükr itdi bil⁶

67A Didi yâ Rab bir ğarîb maẓlûm benem

Ehl-i beyt-i Aḥmedî maḥdûm benem⁷

¹ Olmam: olmam ben A // Gör ki neyler: neyler gör ki B,E / Neyler: — ; Bâr-i Hudâ C

² Nâra: oda C / Ey lâ-yezâl: yâ ze'l-kemâl C

³ Temâm itdi du'âsın: temâm du'âsın kıldı A, du'âsın itmâm itdi C

⁴ Anı: anda D, anuñ E / Hem: ol dem A // Ol: — D / Hendek: hendek A

⁵ Atdı: itdi İ / Anı: atı D // Hâli hâle B,C,İ

⁶ 1865b: Secde-i şükr eyledi imâm anda bil A / Qıldı: kıilup ; İtdi: ider C

⁷ Rab: Rabbi A // Maḥdûm: maḥdûm A, maḥtûm C,D

Al bu zālimlerden ey Hāḡ dādımı
Gör benim bu ʿ aṡşile feryādımı¹

Ol Muḡammed Eṡʿ atī girdi o dem
Ol Hüseyne bu kelāmı didi hem²

Ne teʿ alluḡdur ol peyḡam-ber saña
Lāf idüp hem faḡr idersiñ sen aña³

1870 Çün imām gördi edāsını anıñ

Didi yā Rab vir cezāsını anıñ⁴

Bu münācātı idince ol zemān
Bevli zāhir oldı melʿ unuñ hemān⁵

İndi atdan bevli içün ol laʿ in
Od yirini urdı bir ʿ aḡreb hemīn⁶

Açılır ʿ avret yiri gör sen anı
Ol necāset içre ṡapşurđı cānı⁷

Cuʿ de melʿ ün itdi cevlanı temām
Ol Hüseyne didi kim diñle kelām

¹ Ey: — A,D / Zālimlerden ey: zālimler benüm C // Bu: hem C / Bu ʿ aṡş ile: ʿ aṡşimle A

² O dem: ol dem C, bu dem D // Ol: hem E / Kelāmı: kelāmlar A

³ Teʿ alluḡdur ol: teʿ alluḡdur ki D / Ol: o E,İ // Hem: — A / Sen: C

⁴ Edāsını: ezāsın A, ezāsını D // Rab: Rabbi A / Cezāsını: cezāsın A,E

⁵ Bu münācātı: böyle münācāt A

⁶ 1872: — E / Bevli: bevl ; Ol: o C / Atdan bevli içüm: bevl içün atından D // Od yirini: dübürin A

⁷ Gör sen: sen gör C // İçre: üzre D / ṡapşurđı: ṡapşurđı D,E,İ, mürd oldı A, virdi C / Cānı: cānını C

1875 Bu Furât deryâ gibi âb-ı zülâl

Hem saña bir kaçre virilmek muhâl¹

Tâ ki şusız olasıñ bunda helâk

Bu cevâbı işidüp ol zât-ı pāk²

Ağladı kıldı du‘ â kim yâ mu‘ in

Çıl helâk bu mel‘ ünı şusız hemîn³

Bu münâcâtı idince ol zemân

Düşdi atından o mel‘ ün nâ-gihân

Çağırır kim el-amân bir şu viriñ

Virdiler şuyı anıñ hâlin görin⁴

1880 İçemez şuyı şu ister çağırır

Her ne miqdâr leşker aña şu virir⁵

67B Hîç birin içemeyüp cân virdi hem

Bu kerâmeti o leşker gördi hem⁶

¹ Furât: Furâtuñ E, Furâd İ /Zülâl: zülâl B,C,E// Kaçre virilmek: kaçresin virmek C/ Virilmek: şu virmek E

² Şusız: şusuzluktan ; Bunda: — C

³ Du‘ â kim: du‘ ây C // Hemîn: yaqın C // Mel‘ ün: mel‘ üni C,E / Nâ-gehân: hemân A,C

⁴ 1879b ile 1880b E’de yer değışmiştir. / Görin: görin E

⁵ Şu: hem İ // Leşker aña şu virir: leşkere var ise şu viriñ E

⁶ Hîçbirin: hîçbir şu A / Cân virdi hem: cânını virdi A, cân virdi ol C, hem virdi cân D,E // 1881b: Gördi leşkerler kerâmeti hemân D, Kerâmeti görür leşkerler ‘ ayân E / Bu: böyle; O: iki ; Gördi hem: hem gördi A / Hem: ol C

Zerre deñlü fā'ide kılmazdı hiç
Fāsıķıñ fısqı ħalel bulmazdı hiç¹

*Beyit*²

mefā'ılün mefā'ılün fe'ülün
Şu'ā-ı āftāb gelmez kıyāsa
Yine rüşen degil çeşm-i yarasa³

Açar fettāħ bāb-ı göñli yoķsa
Muşayķal n'eylesün ķalb iķre pasa⁴

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1885 Şonra bir minber düzer anlar temām

Oķudı ħuķbe çıķup anda imām⁵

Eyledi Mevlāya ħamdile sipās
Hem Resūline şalavat bī-ķiyās⁶

Hem didi ey yār-ı ħārım biliñiz
Ĥoşnūdam ben sizden āġāħ olıñız⁷

¹ 1882: — C,E / Kılmazdı: birine kılmazdı A / Bulmazdı: virmezdi D

² A, — B,C,D,E,İ

³ 1883-1884: — C,E / Āftāb: āftābıA // Çeşm-i: cism-i A

⁴ Bāb-ı: ebvāb-ı D / Bābı: bābını İ

⁵ Anlar: ķamu aķbābı A // Ĥuķbe: ħuķbe A / Anda: andan A, aña B,İ

⁶ Ĥamdile: cehdile E / Sipās: hem sipās A // 1886b: Ĥazret-i Resūline şalātu hem bī-ķiyās A / Şalavāt: şalātıla E, şalavātı B,C,D

⁷ Didı: daķı E / Yār-ı: yār İ / Biliñiz: biliñiz āġāħ A, siz bilün C // Ĥoşnūdam: ħoşnıdım; Āġāħ olıñız: olıñız āġāħ A, āġāħ oluñ C

Hîç muhâlif olmadınız siz baña
Cümleñizden râziyam önden şoña

İstemem ancak size budur taleb
Bir zarar irişe ben olam sebep¹

1990 Bunda mühlet istedi kim diñlegil
Yalınız kendi necâtımdan degil²

Ben anıñ çün istemişdim mühleti
Var iken hâlâ hâlâsıñ fırsatı³

Bu gice cümle perişân olıñız
Mekke yolına ‘ azîmet kılıñız⁴

Hem benim maqşad benim idince vefât
Sizlere bir kimse itmez iltifât⁵

Maşlahat budır ki şimdi gidesüz
Bu belânıñ fikrini terk idesüz⁶

¹ Ancak size: size ancak A, ancak C / Budur: bu durur bunda C // Zârâr: zarar ; Olam: olam hem E

² 1890b: Yalınızca ayrılam cânımdan kebil? E / Necâtımdan: necâtımçün B

³ İstemişem: istemişem C,D, almış idim E // 1891b: Virseñ idi a’ dâya ceng fırsatı E / Fırsatı: necâtı C

⁴ Yolına: şehrine C

⁵ Benem maqşad: benim maqşadım A, benim maqşūd E

⁶ Budır ki: oldur ki A,B / Gidesiz: gidiñüz C // Belânıñ fikrini: cengiñ gavğasını E / İdesiz: idiñüz C

*Beyt-i İmām-ı Hüseyin*¹68A *fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*1895 Elde fırsat var iken def^c -i belâ kılmak gerekSonra imkân yok^c ilâcı ibtidâ kılmak gerek²

Āķil ol kim havf-ı düşmândan ola her dem emîn

Şerr-i zahirden bu cânı ihtifâ kılmak gerek³*Beytü'l-Meşnevî*⁴*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Bu kelâmı çün işitdiler hemân

İttifâk ile idüp zâr-ı figân⁵

Didiler biz gitmemiz mümkün değil

Yoluña cân virmemek temkîn değil⁶*Beytü'l-Murabba*⁷*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*Biz necât-ı^c ömri bu yirde ferâgat itmişizBiz vişâl-i hâk-i pâyuñdan murâda yitmişiz⁸¹ E, — A,B,C,D,İ / C'de 1894'ten sonra 1883 ve 1884. beyitler yazılmıştır.² Def^c -i belâ: hem def^c ini C // İmkân yok^c ilâcı: mümkün olmaz aşlâ A / İmkân: imkânı E,İ³ Her dem: — C⁴ D, Beyt-i Meşnevî E, — A,B,C,İ⁵ İdüp: itdiler A / Figân: efgân D⁶ Biz: kim C, — E // Cân: cânı E / Temkîn: temkin A,B,İ, mümkün C,E⁷ D, — A,B,C,E,İ⁸ 1899-1900: — C,E / Pâyuñdan: payıñla D

1900 Bu şehâdet rütbesinden sen bizi men' itme kim

Biz tarîk-i Hâkka luḫfiñ rehberiyle gitmişiz¹

Ḳâfiye-i Beytü'l-Meşnevi²

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Niyyet-i ḫalişlerin gördi imâm

Anlara kıldı du' âlar ol hümâm³

Döndi bu kez Müslimiñ evlâdına

Didi koş tutiñ bu söz bünyâdına⁴

Siz varıñ ol Mekkeye dimeñ ba' id

Çünkü atañızı kıldılar şehid⁵

Ḥâneñiz tâ olmasun ğayrı ḫarâb

Siz varıñız Mekkeye budır cevâb⁶

1905 Müslimiñ evlâdı çün işitdi hemin

Didiler kim ey Emire'l-Mü'minîn⁷

¹ İtme kim: itme ki A, eyleme B, itmegil C // Hâkka: — A

² D, — A,B,C,E,İ

³ Ḥalişlerin: ḫalişlerin A, ḫalişleri E // Kıldı du' âlar: du' âlar kıldı anda A

⁴ Tutiñ: dutiñ B, dutiñ E,İ / Söz: söziñ A, kelâm C

⁵ 1903a: Siz dimeñ birağ Mekkeye varıñ ba' id C / Ol: — A,D / Mekkeye: Mekkedden E / Dimeñ: dimeñ hem D, olmayız E // Kıldılar: kılmışlardı A

⁶ Tâ: — A,İ / Olmasun ğayrı: olmasun ki anda A, üstüne varıñ E, ḫalmasun ğayrı İ // Varıñız: varıñ A,E / Budır: bu durur A, hem budur E

⁷ Evlâdı: evlâdları A,C / Çün: — B,C // Ey: ey şâh-ı A, yâ B

Dileriz kim atamız gibi hemān
Hem qarındaşlarımız gibi ‘ayān¹

Biz daḥı evvel şehādet bulalım
Tā seniñ yolında qurbān olalım²

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Meclis-i ‘uqbādatur çün sāķī-yi bezm-i şafā
Olalım ol ‘ıyşa rāğīb idelim ‘arz-ı vefā³

Andadır cem‘iyyet-i ehl-i vefālar bī-riyā
Andadır aqşā-yı maqşad faḥr-i ‘ālem Muştafā⁴

mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün
1910 İlahī sen ayırma şefkatinden
Bizi dūr itme anıñ rağbetinden⁵

Qabul eyle ilāhī bu niyāzı
Şefā‘ at ide hem Hüseyn gāzī

Kitābı oqıyana raḥmet eyle
Aña rüz-i cezāda rağbet eyle

¹ Hemān: bizler de hemān A, ‘ayān C / Dileriz kim: didiler biz C, didiler kim E / Atamız gibi: terk itmeyiz bizler E // Hem: — E / ‘Ayān: hemān C, olmamız ‘ayān A

² Biz:cümleden biz A / Evvel:ol dem C,ol E,İ / Şehādet:şehādetler E // Qurbān olalım: bu cānı qurbān kılalım A / C’de 1907’den sonra 1899 ve 1900. beyitler yazılmıştır.

³ 1908-1909: — D,E / Olalım: ol ki ; Rāğīb: — A / ‘Iyşa: işe ; ‘Arz-ı: ‘ahd-i B

⁴ Vefālar bī-riyā: kimseler nā-ümīd olmasun A, vefā-yı bī-riyā C,İ

⁵ 1910-1917 sadece E’de vardır. // 1911b: Hem: bize E

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bu kitābı dīnleyenler lā-ḥisāb

Gireler uçmağa cümle bī-ḥisāb

Dü-cihānda yazan olmasun melül

Hem kıyāmet günü ḳalmasun melül

1915 Dilerem ki bu kitābı yazdıran

Görmeye ašlā' azābı yazdıran

Hem Beḳāyī göre cennetde dīdār

Cümlemize našīb ide Kirdgār

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Ger isterseñ kıyāmetde şefā' at

Muḥammed rūḥına sen vir şalāvāt

68B *Ḥazret-i İmām Ḥüseyniñ Yezīd Leşkeriyle Muḥāribe Ve Ehl-i Beyte
Vedā'ın Beyān İder*¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Anlara anda du'ālar eyledi

Rāvīler bunda rivāyet eyledi²

¹ A, Zīkr-i Ġazā-yı Ḥazret-i İmām Ḥüseyniñ Leşkeriyle Yezīdiñ Muḥārebesin Ve Ehl-i Beyte Vedā' B, Ġazā-yı İmām Ḥüseyn Raḍiya'llāhu 'Anhu Ve Leşker-i Yezīd Ve 'Abdu'llāh 'Aleyhi'l-la'netu'llāh D, El-Ḳışşa İmām-ı Ḥüseyn Raḍiya'llāhu 'Anhu Evlādınıñ Şehīd Oldıgın E, — C, İ

² Eyledi: eyledi şeh-zāde A // Bunda rivāyet: rivāyet bunda A, anda rivāyet C / Eyledi: eyledi anda A, söyledi B, İ

Çünkü mühlet aldı ol gice imām
Derdi anda āl ü aşhābın temām¹

1920 Ol şeb-i ‘aşūre idi bil o dem
Hem dahı cum‘ a gicesi idi hem²

Şubha dek anda ‘ibādet itdiler
Zıkr ü tesbīh-i refākat itdiler³

Anlarıñ tekbir ü tehlīli ‘ayān
Lerzenāk itdi semāyı ol zemān⁴

Hem melekler dirler idi kim şahīḥ
Bu nice zulm-i şariḥ fi‘l-i kabīḥ⁵

Bu nice tedbīr-i nā-dān bī-şavāb
Yā nice taqşır ü ‘işyān bī-ḥisāb⁶

1925 ‘Arş u kürsiyle felek bī-iltimās
Ol gice tutdı şehīdler üzre yās⁷

¹ Dirdi: virdi C / Āl ü: āl-i B,C,E,İ

² 1920: — C / ‘Aşūre: ‘aşūrā A,B // Hem dahı: dahı A, hem onuncı B

³ Anda ‘ibādet itdiler: ‘ibādetler itdiler anda A // Tesbīh-i: tesbīh hem C, tesbīh ile, tesbīh İ / Refākat itdiler: ri‘āyetler itdiler anda A

⁴ ‘Ayān: ‘ayān lerze İ // Lerzenāk: nāk İ / Semāyı: semāya D

⁵ Şariḥ: şarāḥat C / Fi‘l-i: fişq-ı E

⁶ 1924: — C,E / Nā-dān: nā-dān-ı / Tedbīr-i: tedbir B // Yā: bu İ / ‘İşyān: ‘işyān-ı A / Taqşır ü: taqşır B,İ

⁷ Kürsiyle: kürsi C // Tutdı: dutdı B,E,İ

Şubh-ı şādık çünki oldı āşkār
Geldi bir ün tā semādan kām̄kār¹

Ümm-i Gülşüm işidüp havf eyledi
Çün imāma vardı anı söyledi²

Ey birāder didi işitdiñ mi sen
Ol imām didi işitdim anı ben³

Bu gice ceddım Resūlu'llāhı hem
Vākı' amda görmişem işit bu dem⁴

1930 Hem şehādet müjdesin virdi baña
İntizārim didi ey oğlum saña⁵

Cümle ervāh-ı nebīdür intizār
Bize mihmān ol bugün ey kām̄kār⁶

69A Bir ferişte gördim anda ol zemān
Bir elinde şīşe vardur bil 'ayān⁷

Ben didim ki yā Resūl nedir taleb
Bu ferişte bu şīşe nedir 'aceb⁸

¹ Çünki oldı: oldı çünkim D // Tā: — A

² Çün: hem A

³ Didı: — A, kim İ / Sen: bu anı sen A

⁴ Hem: ben A,C,D // Görmüşem: görmüşdim İ / İşit bu dem: işit sen A, işitgil sen C, işit ki sen D

⁵ Müjdesin: rütbesin B, müzdesin D,E // İntizārem: muntazıram A

⁶ Nebīdür: nebi hem D

⁷ Ferişte: ferıştāh C,E / Elinde: anda A // Vardur bil: var durur C, vardır hem E, hem vardur İ

⁸ Didim ki: didim A,C / Nedir: nedir bunda A // Ferişte bu şīşe: ferıştedeki şīşe A / Nedür: dir ne D

Didi bu me'mûr ki zâlimler seniñ
 anıñı yire dökince düşmâniñ¹

1935 oldıra anıñla anı bu melek
 asmâna ıara budur dilek²

Ümm-i Gülşüm işidüp efgân ider
 Nâr-ı hasretle dili püryân ider

Ol imâm aña didi ey ğam-güsâr
 Ehl-i beytim hâzır eyle yüri var³

Çün irişdi vaqt-i eyyâm-ı vedâ⁴
 Hâzır olsun geldi hengâm-ı vedâ⁴

Beyt-i İmâm⁵

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
 El-vedâ⁶ ey yâr-ı ğarım kim ecel geldi yaın
 Geçdi vatim kim bugün encâm-ı ömrümdür hemin⁶

1940 Cânım arzu ılmasun mı vuşlat-ı cânânı kim
 İntizâr olmuş baña ervâ-ı mürsel şâh-ı dîn⁷

¹ Me'mûr ki: me'mûrdur C, me'mûr gibi E, meşmûr ki İ // Düşmânuñ: ol düşmâniñ A

² oldıra: doldıra B,D,E,İ / Bu: ol D

³ Hâzır: hâzır A,E

⁴ 1938: — C / Çün: çünki A // Hâzır: hâzır A,E / Hengâm-ı: eyyâm-ı A

⁵ E, Murabba⁶ A, — B,C,D,İ

⁶ 1939a: Yâr-ı ğarım el-vedâ⁶ ey kim ecel geldi bugün E / Yaın: bugün D // Vait: vatim A, ömrüm C / Bugün: bu A / Hemin: bugün D

⁷ Arzu: arzu C / Cânânı: cânâna İ // Baña: saña E / Şâh-ı dîn: hep bugün D

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün¹

Geldi ehl-i beyt ile evlādı hem

Nevhalarla itdiler feryadı hem²

Gördi çün anı Hüseyin-i Müctebā

Didi ey mazlūmları sözi qabā³

Ey 'aceb ğurbetde n'olır hālîñiz

Yā neye müncer olur aḥvālîñiz⁴

Beyt-i İmām Hüseyin ⁵

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

'Aceb bilmem n'olır yā Rab bu ehl-i beytiñ aḥvālî

Yalîñiz deşt-i ğurbetde perişān ola mı hālî⁶

1945 O zālimler cefāsına bu mazlūmlar ne kılsunlar

Esir ider mi a' dālar eyā bu ehl-i eṭfālî⁷

¹ Baḥr-i Meşnevî E

² Nevhalarla: nevḥa-yı ḥüzn A, nevḥalar B,C, nevḥa kılp D / Hem: anda hem C

³ Çün anı: anı çün A,C // Qaba: şabā C

⁴ 1943b: Yā nice ola 'aceb aḥvālîñiz E / Olur: ola B,İ

⁵ E, Kāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — B,C,E,İ / 1946-1948 C'de 1944'ten önce yazılmıştır.

⁶ N'olır yā Rab: yā Rabbi nolır A // Deşt-i: qaldı E

⁷ Kılsunlar: kılsun A // İder mi a' dālar: idüp 'ayālleri / Eṭfālî: eṭvālî A

Ḳāfiye-i Beytü'l-Meşnevi¹

69B

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bir tarafından Şehrbānū ağlayup

Bu sözi dirdi derūnın tağlayup²

Dirdi bu miskīn olan ma' şūmları

Bu yetīm ḳalmış tūran maḥdūmları³

Kime ışmarlar gidersiñ yā imām

Yā kime teslīm idersiñ yā imām⁴*Beyt-i Şehrbānū⁵**fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Kimse yā Rāb bu benim gibi perişān olmasun

Ayırup cānı canāndan kimse giryān olmasun⁶

1950 Bir yaḳadan nār-ı ğurbet bir yaḳadan dost āteři

Bu iki sūzānda ḳalbim nice pūryān olmasun⁷¹ D, Beyt E, — A,B,C,İ² Bir: bu A,C / Ağlayup: ağlayarak geldi ol C // Dirdi: diridi A, dir C, / Derūnın: derūnıñ A, derūnında C / Tağlayup: dağlayup A,B,E,İ tağlıyor C, tağlayup D³ Dirdi: dir idi ; Bu: o ; Olan: o A / Miskīn: miskin İ // Yetīm: benim B, yetim İ / Ḳalmış tūran maḥdūmları: olmuş dört nefer maḥdūmları A / Tūran: duran B,D,E,İ / Maḥdūmları: maḥtūmları D⁴ İřmarlar: ıřmar B / Gidersiñ: gidersin C // Yā imām: ey hümām C⁵ E, Murabba' A, — B,C,D,İ⁶ Yā Rab bu: yā Rabbi B, yā Rab E, İ // Ayırup: ayrılıp A,İ / Canāndan: cināndan C⁷ Ğurbet: fırḳat B,C / Dost: dosd E // Sūzānda: sūzāndan A / Nice: içre C

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bir yaqadan Ümm-i Gülşüm yaqa çäk

Eyleyüp hem başına saçardı hāk¹

Dirdi ey şem' -i risālet rüşeni

Ey ziyādār-ı imāmet rüşeni²

Çün ' Alīyye'l-Murtezā itdi vefāt

Yerini tutdı Hasan ol ' ālī-zāt³

Biz Hasanla eglenürdik her zemān

Āteşimiz teskīn olurdı hemān

1955 Göñlimiz eglencesi idi Hasan

Ol dağı rıhlet idince diñle sen⁴

Biz seniñle eglenürdik yā imām

Söndürürdiñ firqati nārı temām⁵

Yā seni böyle idince rüzgār

Kimler ile olalum biz ğam-güsār

¹ Yaqa çäk: yaqaların çäke çäk C, yaqa çäk E // Hāk: hāk A

² Dirdi ey: dir idi C / Şem' -i: şems-i C,D,E / Rüşeni: gülşeni A // Ziyādār-ı: ziyādār-ı E

³ Çün: çünki ; İtdi: idince A // Tutdı: dutdı B,E / Ol: — E / ' Āli-zāt: zāt-ı pāk C

⁴ 1959: — B,D / Göñlimiz: göñlimiziñ A

⁵ 1960b: Söyündürir idiñ āteşimiz temām E / Firqati nārı: firqat nārını A

*Beyt-i Ümm-i Gülşüm*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Åh kim 'ālem içre böyle bir muşibet olmasun

Bir benim gibi cihānda ehl-i miḥnet olmasun²

Cānımı yakdñ felek nār-ı firākıñdan yiter

Kimse hiç sencileyin püryān-ı firķat olmasun³

70A

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1960 Bir tarafından ehl-i beyt idüp fiğān

Söyleyüp mefhūm-ı ŧi'ri bī-gümān

*ŧi'r*⁴*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Ey felek fikr eyle bir kez bu ne miḥnetdür bize

Bu ne dürlü zūlm-i zā'id bu ne nisbetdür bize⁵

Gelmesün dār-ı fenāda başına bir kimseniñ

Ol ki geldi bu eziyyet bu muşibetdür bize

¹ E, — A,B,C,D,İ² 1958-1960: — D / 1960: — C / Bir: — A // Bir: bu E³ Felek nār-ı firākıñdan yiter: nār-ı firākıñdan yiter ey felek A // Firķat: fāriķ C⁴ A, Kāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, Baḥr-i Meşnevî E, — B,C,İ⁵ Zūlm-i zā'id: zā'id zūlmi E

*Meşnevi*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Çünkü şubḥ-ı şādık irişdi imām

Hem cemā' atle namāz kıldı temām²

Zıkr ü tesbīh itmeden ol 'ālī-rāy

Çopdı a' dāniñ şadāsı tıldı cāy³

1965 Kūs-ı ḥarbile şavaşa tırdılar

Dikdiler tūğ-ı 'alem kıaldırdılar⁴

Meymene hem meysere kırdı 'adū

Leşkerini yaşayup tırdı 'adū⁵

Meymene başında hem ibn-i Sa' id

Ol 'Ömer Ḥüccācı kıoydı ol pelid⁶

Meysere ucunda sen diñle hemin

Ol Şemer zü'l-Cevşeni kıoydı la' in⁷¹ A, Kāfiye-i Beytü'l-Meşnevi D, — B,C,E,İ² İmām: temām A,C, yā imām D/Çünkü şubḥ-ı şādık irişdi: çün irişdi şubḥ-ı şādık D // Temām: imām A,C,D³ Ol 'ālī-rāy: āli beyān C // Tıldı: doldı B,E / Cāy: cihān C⁴ 1965: — C / Tırdılar: durdılar B,D,E,İ // Tūğ-ı: tūr-ı B / 'Alem: 'alemler A/ Kıaldırdılar: geldiler A⁵ Tırdı: durdı B,D,E / Yaşayup: yaşuben İ⁶ Ḥüccācı: Ḥüccāc E⁷ 1969a: Bir alay daḥı çok düzdi hemin E / Ucunda: başında ; Hemın: yaqın C // Şemer: Şimir E

Kendüsi albe urub aldı ricāl
Kūs-ı arbi aldı kim ide ıtāl¹

*Murabba*²

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1970 Gör ol nā-dānı kim bunda ne fi' le irtikāb itdi
elālī nehy idüp emr-i arāmı müstecāb itdi³

Zihī mi' mār-ı cāhil kim ne künā eyledi ta' mīr
Küfir aşrın idüp ma' mūr serāy-ı dīn arāb itdi⁴

*Kāfiye-i Beytü'l-Meşnevi*⁵

70B

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bu yaadan ol üseyn-i Müctebā
Teşne-i şehd-i şehādet pür-vefā

Meymene hem meysere düzdi emīr
Meymene ucunda ün ırdı Zehīr⁶

Meysere ucunda hem ırdı abīb
Buldı ün zam-i şehādetden abīb⁷

¹ 1969a: Na' ra urup amaa süngü cidāl E / urup: durup B,İ // Kim: hem C

² A, Kāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — B,C,E,İ

³ 1970: — C / 1970-1971: — E / Ne: — A // Müstecāb: istiāb A / Emr-i: bunda B

⁴ Ta' mīr: tedbir B // Serāy-ı dīn: dīn serāyın A / arāb: arāb A

⁵ D, — A,B,C,E,İ

⁶ Hem: — A,E / Düzdi: durdı D // Ucunda: ucına A / ün: — C,İ / ırdı: durdı B,D,E / Zehīr: emīr B, hem Zehīr İ

⁷ ırdı: durdı B,E,i / abīb: tabīb C / Hem ırdı: durdı hem D // ün: hem A, — C / abīb: ol tabīb C

1975 Sancağ-ı fetħi alup hem diñlegil

Virdi ol ʿ Abbās qarındaşına bil¹

Kendüsi ĩmān gibi ol kāmkar

Qalb-i mü ʾminde varup itdi qarār²

*Beyt-i ĩmām Ĥüseyn*³

fā ʿ ilātün fā ʿ ilātün fā ʿ ilātün fā ʿ ilün

İntizār oldı şehide ĥuri-yi ğilmān ol ān

Zīb ü zeynet virdi cennet mülkine rıdvān ol ān

Muntazır oldı zebāniler ʿ adū-yı dīn için

Açdı ebvāb-ı caĥimi mālīk-i nīrān ol an⁴

*Kāfiye-i Ebyātü'l-Meşnevī*⁵

fā ʿ ilātün fā ʿ ilātün fā ʿ ilün

Ol Ĥüseyn-i Müctebā tırdı o dem

Aldı peygām-ber ʿ amāmesini hem⁶

1980 Başına şardı hem anı ol zemān

Ĥırqa-i peygām-beri geydi hemān⁷

¹ Ol: — ; Bil: hübil D

² ĩmān: şīrān E

³ E, Murabbaʿ A, Kāfiye-i Ebyātü'l-Meşnevī D, — B,C,İ

⁴ ʿ Adū-yı dīn: ol ʿ adū-yı dīn A // Mālīk-i: mālīk B

⁵ D, Baĥr-i Meşnevī E, — A,B,C,İ

⁶ Tırdı: durdı B,D,E,İ / O dem: ol dem C // Hem: ol imām A, hem-ān-dem C

⁷ Hem anı: anı çünki A, hemān-dem C // Ĥırqa-i: ĥırqa-i A / Hemān: ol ān C

Hem Feriḥa-nām bir esb-i Resūl
Var idi bindi varup meydāna ol¹

Şaff-ı a' dāya muḳābil oldu hem
Anlara bu beyti inşā kıldı hem²

Ya' nī ben ibn-i Resūlem bī-gümān
Faḥr idince bu faḥir yiter hemān³

Başım üzreki ' amāme biliñiz
Ol Resūliñdür siz āgāh olıñız⁴

1985 Hem bilimdüki ḳılınc at u ḳabā
Hep Resūliñdir biliñ ben Müctebā⁵

71A Vārişiyem ol nebiniñ bil yaḳın
Hem vişāl-i ravza iken ben hemīn⁶

Siz baña temkīn-i rāḥat virmeyüp
Da' vet itdiñiz iḳāmet virmeyüp⁷

¹ Feriḥa: Şeriḥa C, Ferice D / Nām bir: nām olan A / Esb-i: esbe D, at-ı E // 1981b: Bindi meydāna vardı ol ḥamūl C, Bindi aña varup meydān içre ol E

² Oldı hem: oldılar E // 1982b: Ehl-i beyt el ḳaldırıp du'ālar ḳıldılar E / Beyti: sözleri A

³ Ben: — ; Bī-gümān: āḥir zemān E / Resūlem: Resūl-i A // Hemān: temām C / Bu faḥir yiter: budur faḥrimüz E

⁴ Üzreki: üzre hem C // Siz: — A

⁵ At u ḳabā: ol Murtezā E // Hep: hem İ

⁶ 1986: — E / Ol: o İ

⁷ Temkīn-i: temkīn B

Siz baña mektüb-ı hüccet virdiñiz
Siz yine ğavgāyı peydāh itdiñiz¹

Ey ʿÖmer ibn-i Saʿīd bu ne ħayāl
Söyle ey Huccāc-zāde bu ne ħāl²

1990 Diñle ey Şīt ey Sinān ibn-i Enes

Ey Şimir böyle midür ahd-i nefes³

Bu ne ğaddārlık ider sizden zuhūr
Yā ne mekkārlik ider sizden zuhūr⁴

Ol cemaʿ at anı inkār itdi hem
Ol imām mektübı ızhār itdi hem⁵

Cümle ħacīl olup gördi ħāmeyi
Āteşe yaqdılar ol dem nāmeyi⁶

Ol ʿÖmer ibn-i Saʿīd geldi yaqīn
Didi virmez bu netice söz hemīn⁷

1995 Yā Yezīdīñ beyʿ atin almağ gerek

Yā virüp cānı şehīd olmağ gerek

¹ Mektüb-ı: mektüb B,İ / Hüccet: şihhat E // 1988b: Bu diyāra siz beni irgürdiñiz D

² ħayāl: ħayāl A / Bu ne: bunda D // Ey: — ; ħāl: fısq-ı ħāl A

³ İbn-i: ibn B // Ey: — A / Böyle midür: böyle ħāl E

⁴ Bu ne: bu A, yine C / İder sizden: idersiz ne E // Yā ne: yine C, bu ne E / İder sizden: idersiz ne E

⁵ İtdi hem: itdiler C // Mektübı: mektübları C, mektüb İ / İtdi hem: ider C

⁶ Cümle: cümleten İ / ħacīl: ħacīl A, taĥcīl B,D / Olup gördi: oldu görüp A, oldu gördi B,C,İ // 1989b: Yaqdılar āteşe ol dem ol nāmeyi A

⁷ Netice söz: söz netice C

Bu sözi deyüp hemen-dem ol kilāb

Aldı oq hem yayını diñle cevāb¹

Didi āgāh oluñuz ey hāş u ‘ām

Yarın ‘Abdu’llāha hem söyleñ kelām²

Ben idem evvel Hüseyn ile cidāl

Siz görüp idüñ şehādet ey ricāl³

Bunı deyüp atdı bir oq ibtidā

Görđi çün anı Hüseyn-i Müctebā⁴

2000 Didi İmān-ı Yehūd buldı ħalāl

Didiler tā kim ‘Üzeyr ibn-i Celāl⁵

71B

Oldı dīninden Naşārālar cüdā

Didiler ol dem Mesīh ibn-i Ĥudā⁶

Siz de ol dem oldıñız qavm-i Yezīd

Kim Resūl evlādın itdiñiz şehīd⁷

¹ Ol: — A,E o C / Hem-ān-dem: hemen-dem A,B,İ / Bu sözi deyüb hem-ān-dem: hem-ān-dem bu sözi deyüb D, hem-ān-dem bu sözleri deyüb E // Oq hem yayını: oqını yayını B, oqu yayı hem C, oqı yayını D,E,İ

² Olıñız: oluñ C / Ey: siz E //Yarın: yarın ; Kelām: böyle kelām A / Hem: — A, C

³ İdem evvel Hüseyn ile: evvel Hüseyn ile idem A, ideyüm ol Hüseyn ile E // Görüp idüñ şehādet: görüñ varıñ söylen C / İdiñ şehādet: şehādet idiñ A,B

⁴ 1999a: Ol ‘Ömer ibn-i Sa‘īd atdı bir oq ibtidā E // Çün anı: anı çün A, mene itdi E

⁵ 2000: — E / 2000a: İmām didi Yehūddan buldı ħalel A / Ĥalāl: ħalāl C,D// ‘Üzeyr: ‘Azīz D

⁶ Oldı: oldılar A / Naşārālar: naşālar B,D naşārā gibi C // Ĥudā: celā A / Mesīh ibn-i: şıgındım ben E

⁷ Siz de ol dem: siz dağı hem C / Ol dem oldıñız: oldıñız ol dem A / Ol: bu E // Evlādın: evlādını C,D,E / İtdiñiz: itdiñ D

Gerçi biñ hançer ola her mūy-ı ser
Yine şabrımdan ziyāde yok siper¹

Çünkü leşker gördi kim ibn-i Sa'īd
Böyle iqdām itdi cenge ol pelīd²

2005 Şöyle oğ atdı Hüseyne ol çeri
Suğb-ı ğırbāl itdiler gūyā yeri³

Döndi aşhāba ol imām hazreti
Gördi meydān içre çün bu heybeti⁴

Didi kim hāzır olıñ geldi cidāl
Geldi eyyām-ı şavaş vaqt-i kıtāl⁵

Yevm-i 'āşūre idi cum'a günü
Tutdı a' dālar şavaşa dūz gibi⁶

Hem onuncı günü fi'ş-şehri'l-harām
Altmış altı tārīhinde bil kelām⁷

¹ 2003: — E / Hançer: hançer A / Ola: — C / Her: hem D // Siper: siper İ

² Kim: ki A / Leşker gördi kim: gördi leşkeri C // 2004b: Merd-i da'vā ile cenge ol pelīd E

³ Atdı Hüseyne ol: atdılar Hüseyne C / Ol: o E // 2001b: İttifākla cengi derler her biri E / Suğb-ı ğırbāl: şark-ı ğarbı D / Ğırbāl: kurbān A

⁴ Aşhāba ol: aşhābına E // Çün: — A, hem C, çü D

⁵ 2007a: Didi kim olıñ geldi vaqt-i cidāl E / Hāzır: hāzır A // 2003b: Geldi şavaş vaqt-i eyyām-ı kıtāl C

⁶ 2008a: Yevm-i cum'a mäh-ı 'āşūre günü C / Yevm-i: bu ay E // Tutdı: dutdı B,D,E,İ / A' dālar: ağıdālar A / Dūz: dız A,C, duz D, diz İ

⁷ Fi'ş-şehri'l: min şehri'l A // Tārīhinde: tārīhinde C,İ

2010 Leşker-i a'c dâ işit imdi şümār

Bil yigirmi iki biñ idi süvār¹

Hem Hüseyniñ leşkeri diñle hemān

Yetmiş iki ādem idi bi-gümān²

Otuz iki atlu var idi hemīn

Bāķisi yayan idi bil ey emīn³

Çün iki cānib şavaşa tūrdılar

Meymeneler meysereler kurdılar⁴

Ol tarafından gördi Hür ibn-i Riyāh

Didi ol ibn-i Sa'c ide ey kıbāh⁵

2015 Sen ider misiñ Hüseynile kıtāl

Didi zāhir iderem ceng ü cidāl⁶

72A Bunda ādemler ölür kanlar aķar

Fitne-i nār-ı şavaş cānlar yaķar⁷

¹ Leşker-i:leşkeri E/A'c dâ: aġdāyı A, — E/İmdi şümār: bi-şümār A, imdi bi-şümār E//İdi süvār:ehl-i şirār B

² Leşkeri: leşkerini ; Diñle: diñlegil C / Hemān: kelām B // Ādem: merd E / Bi-gümān: sivār B, bil bi-gümān E

³ Atlu: atlusı E / Var idi: idi bil C // 2012b: Kıırkı piyāde bil sen ey emīn A / Bāķisi: bāķisi B, bāķisi hep C,E,İ / Bil: — C / Ey: — E

⁴ Cānib: cānib de C / Tūrdılar: durdılar B,D,E,İ // Meymeneler meysereler: meymene hem meysereyi A

⁵ Hür: Hür B,E / Riyāh: Reyyāh E // 2014b: Tebdi atın bil muħakķıķ ol kabāh E

⁶ İder misiñ Hüseyn ile: Hüseyn ile ider misiñ C // 2015b: Nesl-i tāhir şāh ile nice cidāl E / Zāhir: elbet A

⁷ 2016: — C

Didi Hür yarın Resūlu'llāha sen
Nice virirsiñ cevāb ol şāha sen¹

İşidüp ibn-i Sa'īd hāmūş olur
Döndi Hür andan çerisine gelür²

Rengi tağyīr oldı heybetden anıñ
Hīç qararı yoq bu dehşetden anıñ³

2020 Ol qarındaşı didi kim ne 'aceb

Her şavaş içinde ey şīr-i 'arab⁴

Böyle tağyīr olmaz idi hey'etiñ
Şimdi az leşkerden artar dehşetiñ⁵

Hür didi kim ey birāder diñlegil
Bu çeriden qorqmazam ben şöyle bil⁶

Qorqarım ol Kirdgārımdan hemān
Qorqarım Perverdgārımdan hemān⁷

¹ 2017-2021: — İ / 2017a: Didi yarın ol Resūlu'llāha nice sen E // Virirsiñ cevāb: cevāb virirsiñ A,B

² Hāmūş: hāmūş A / İbn-i Sa'īd: Hür ; Hāmūş: me'yūs E

³ Tağyīr: tağyir E / Oldı: olur D / Heybetden: bu sözden E // Hīç: hiç B / Bu: — A, idi C / Dehşetden: heybetden B,E

⁴ Şīr-i: seyr-i D

⁵ Tağyīr: tağyir E / Hey'etiñ: heybetin B,C, vechetiñ E

⁶ Hür: Hür E

⁷ Ol Kirdgārımdan: Kirdigārımdan ben A /Ol: ben E//Qorqarım: qorqarım ol B,E/Hemān: ben hemān A

Bunı deyüp na‘ ra urdı pehlivān
Söyledi bu ūi‘ ri anda ol zemān¹

Beyt-i Hür²

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

2025 Ḥamdulī’ llāh ben sezā-yı ehl-i ‘ irfān olmışam
İderüm kesb-i ūhādet ehl-i ‘ imān olmışam³

Buğz-ı āl-i Aḥmed imiş kān-ı fısq-ı bed-ḥayāl
Tevbeler itdim bu işden hem peūimān olmışam⁴

Bahr-i Meūnevī⁵

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Bunı deyüp itdi cevlanı hemīn
Ol Ḥüseyne gitdi çün vardı yaqīn⁶

İndi atdan pāyine yüz sürdi ol
Çok ‘ özür kıldı öñinde tırdı ol⁷

¹ Na‘ ra: nağra B,D

² E, — A,B,C,D,İ

³ ‘ İrfān: ‘ imān D // ‘ Imān: meydān D,E

⁴ Buğz-ı: bu ğaraz E / Ḥayāl: ḥayāl A // İtdim: idüp ; İşden: işe E

⁵ E, — A,B,C,D,İ

⁶ Gitdi çün vardı: vardı anda hem C

⁷ İndi atdan: inüp atından A, atdan indi B,C / Ol: hem C // ‘ Özür: ‘ özürler B / Öñinde: anda B, dīvānda E/

Tırdı: durdı B,D,E / Ol: hem C

Beyt-i Hür ¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ey emirim ben saña evvel dil-āzār eyledim

Şoñra ol işden peşimān oldım inkār eyledim²

2030 Yā Emīre'l-Mü'minīn kııl 'özr-i 'işyānım kabūl

Çün haṭāmı şefḳatiñ yanında ikrār eyledim³

72B

Ol imām didi ki dergāh-ı 'aṭā

Çünkü meftūḥdur bağışlanur ḥaṭā⁴

Çünkü ol Huriñ qarındaşı hemān

Adı Manşūr gördi bu ḥāli 'ayān⁵

Hem Hüseyne geldi 'özrin itdi ol

Tevbe kııldı oldı çün 'özri kabūl⁶

Hür didi kim ey Emīre'l-Mü'minīn

Vir baña ruḥşat ki ceng idem hemīn⁷

¹ E, — A,B,C,D,İ

² 2029-2030: — C

³ Haṭāmı: ḥaṭāmı A, ḥıṣāmı D

⁴ Çünkü: çü C

⁵ Hemān: hemīn B

⁶ Hem Hüseyne geldi: ol daḥı geldi Hüseyne C / İtdi: diledi B // Oldı çün 'özri: 'özri oldı çün A/ Kııldı: itdi C

⁷ Hür: Hür E / Ey: ey şāh-ı A // Ruḥşat: ruḥşat A

2035 Didi bir laḫza iḳāmet görmeden

Hem bizimle istirāḫat görmeden¹

Zaḫmete düşmeñ münāsib mi saña

Ġayrılar ceng eylesün sen baḫ aña²

Ḥur didi kim yā imām işit şadā

Ben saña ḫaşm olmuş idim ibtidā³

İsterem şimdi vefālar kılayım

İbtidā yolında ḫurbān olayım⁴

Beyt-i Ḥür⁵

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Cānı vaḫf itdim belāya her belā gelsün baña

Çekmezem ğam tā ḫazā-yı müntehā gelsün baña⁶

2040 Şunma sāḫī her muḫibb-i cāna şahbā-yı ecel

Şerbet-i şehd-i şehādet ibtidā gelsün baña⁷

¹ Didi: didi ki C, hem didi E / Bir laḫza: bu dem C / İḳāmet: rāḫat E, imāmet C,İ / Görmeden: bizden görmeden A

² Münāsib mi: revā mıdur C // Sen baḫ: evvel D / Aña: baña A

³ Ḥür: Ḥür B,E // Ben saña: saña ben ; Ḥaşm: ḫaşm A

⁴ İsterem: istedim ; Vefālar: vefā E // Yoluında: yoluña D

⁵ E, Murabba' A, — B,C,D,İ

⁶ Her belā: her ne kim D / Baña: bana C

⁷ Şehd-i: şeht ü D, şehid ve E

*Bahr-i Meşnevi*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Virdi ruḥşat debdi atın peylivān
Na' ra urdı girdi meydāna hemān²

*Beyt*³*mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün*

Benem Merdān ki Hür ibn-i Riyāhī
Fedā kıldım Hüseyne her revāhı⁴

Muḥibb-i ḥanedān-ı Aḥmedem ben
'Adū-yı āline virmem felāhı⁵

73A

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Hurri meydānda görüp ibn-i Sa' id
Ḥavf idüp Şafvāna didi ol pelid⁶

2045 Yürü ey Şafvān iriş bu dem āna

Māl-ı ni' met vir getür hem bu yaña⁷¹ E, — A,B,C,D,İ² Atın: atın A / Didı E,İ // Na' ra: nağra B³ A, Murabba' B, — C,D,E,İ⁴ Benem: menem D,E / Merdān ki: Mervān-ı A, merdān C / Hür: Hür B,E hem D⁵ 2043: — E,İ / 2043a: Muḥibb-i ḥanedān āl-i Aḥmed benem A / Aḥmedem: Aḥmed C // 'Adū-yı: 'adū ;
Virmem: virmem aşlā A / Felāhı: ḥalāşı C⁶ Şafvāna: Şaf' āna C, Şaffāna D, Ḥaffāna E⁷ Ey: — A, var C / Şafvāna: Şaffāna D // Hem bu yaña: bu dem baña B,bundan yaña C

Vardı Şafvân Hurre didi ey dilîr

Bu ne aql-ı kılllet-i cehl-i keşîr¹

Qılmayasîñ izzet-i mâlı kabûl

Zellet ile olasıñ bu dem melûl²

Hur didi kim ‘ izzet-i bâkî müdâm

Hizmet-i âl-i Resûl dedür temâm³

Siz ne câhilsiz ki dünyâya ğurûr

Eyleyüp îmânı idersiz fütûr⁴

2050 Ger îmân var ise tevbe kılıñız

Bu Resûl evlâdudur yâr olıñız⁵

Yoğise îmânuñuz nedir sebeb

Müslimânum deyü da‘ vâda taleb⁶

Gördi Şafvân Hurri kim kabîl degil

Şebdesin kıldı havâle diñlegil⁷

Men‘ idüp Hur urdı bir darbı aña

Yıkdı Şafvânı atından bir yaña⁸

¹ Hurre:Hür İ / Dilîr: emîr D // Kılllet-i: kıllit ve A, millet-i C

² Qılmayasîñ: kılmayasîñ dünyâda A, kılmaya C/Qabûl: çün kabûl C // Zellet: zeynet E / Olasıñ: ola sen İ

³ Hür: Hür B,E / Bâkî: bâkî B / Müdâm: ol müdâm A // Hizmet-i: hizmet-i A

⁴ Câhilsiz ki: câhilsîñiz ki A, câhil ki hem C/ Dünyâya: dünyâda B // İmânı: imân ; Fütûr: hem fütûr D

⁵ 2050: — C / İmân: îmânıñız A // Evlâdudur yâr: evlâdı âğâh B

⁶ Yoğise: yok ise A, yoğsa C / İmânuñuz: îmânuñuza C // Da‘ vâda: da‘ vâ idersîñ B, da‘ vâdan D,E

⁷ Hurri: Hurre E // Şebdesin: şabtasın C

⁸ Hur: Hür B,E / Urdı: vurdı B / Darbı: darbe E

Çünkü Şafvânı helâk itdi hemîn
 Āsmâna çıkdı şavt-ı āferîn¹

2055 Üç qarındaşı var idi Şafvānuñ
 İntikāmın almak için tā anıñ²

Geldi bir bir anları kıldı helâk
 Ol Hüseyne geldi çün ol zāt-ı pāk³

Geldi didi yâ Emîre'l-Mü'minîn
 Şimdi benden râzı oldıñ mı hemîn⁴

Ol imâm didi ki senden râzıyam
 Senden ola râzı Hâk ben râzıyam⁵

73B Ol beşâretle yine Hür döndi hem
 İtdi cevlan girdi meydâna o dem⁶

2060 Bir haram-zâde gelüben nâ-gihân
 Atınıñ ayağını çaldı nihân⁷

At yıkıldı şıradı yayağ dilîr
 Girdi a' dâ şaflarına hem çü şîr⁸

¹ Hemîn: yaqîn C

² Var idi Şafvânıñ: vardı Şafvân la'iniñ C // Tâ: geldi C

³ Kıldı: itdi C // 2056b: Ordiya geldi ol cân-ı dil-i pāk C / Çün: — A / Çün ol: çünki D, çünkim E

⁴ Yâ: ey A,B // Benden râzı oldıñ mı: râzı oldıñ mı benden A / Hemîn: yaqîn C

⁵ Didi ki: didi kim A // Senden ola râzı Hâk ben: Hâk senden ola râzı ben A, râzı ola Hâk ben senden C

⁶ Hür: Hurr B, — E / Hem: o dem A // Cevlan: cevlanı A / O dem: hemen-dem A, ol dem C

⁷ Gelüben: gelüp bil A // Atınıñ: atının ; Nihân: ol nihân A

⁸ Yayağ: ol dem ; Dilîr: dilîr C // A' dâ: ağdâ A / A' dâ şaflarına: şaflarına anda B

Çünkü şeh-zāde görüp ol hāleti
Tīz ulaştırdı aña hem bir atı¹

Bindi yine dökdi yire leşkəri
Hem perīşān eyledi ol leşkəri²

Birbirinden şaffi iderken cidā
Geldi hātifden hemān böyle nidā³

2065 Şöyle rüşen geldi ey Hür bu zemān
Muntazır didārıña hür-i cinān⁴

Hürri işidüp mesrūr oldu hem
Ol Hüseyniñ yanına geldi o dem⁵

Didi ceddin hizmetine giderem
Bir haber var mı ki tibyān iderem⁶

Çün imām anı işitdi kıldı zār
Didi ben de varıram ey kāmkar⁷

¹ Ol: bu C / Görüp: görür D / Hāleti: hāli A // Aña: — A / Ulaştırdı: ulaştırdılar; Hem: —B

² Leşkəri: şafları A, ‘askeri C,D

³ 2064a: Birbiriyle iderken cengi cidā C/Şaffi: şaf A, İ/Cidā: ol cidā A, hem cüdā İ, cüzā İ // Nidā: şadā C

⁴ Hür: Hurr E // Cinān: ğilmān E, cenān İ

⁵ Hür: Hurr B,E / Mesrūr oldu hem: anı oldu mesrūr A / Mesrūr: memnūn E // Ol: hem D,E / Yanına: yakınına A,D,E / O dem: meşkūr A, hem D, bu dem İ / Geldi o dem: pes geldi hem C

⁶ Ceddin: ceddiniñ ; Hizmetine: hizmetine ben A// İderem: eyleyem C

⁷ Anı işitdi: işitdi anı A,C, anı işidüp D,E

Ḥur işidüp çün anı vardı yine
Ol ʿadūnñ içine girdi yine¹

2070 Şaffı yardı ceng iderken diñlegil
Şebdesi şındı elinden düşdi bil²

Ḥaykıruben kılcın çekdi bu kez
Nice aʿdā ıanını dökdi bu kez³

Hem ʿalemdāra varup irdi yaq̄in
Diledi yıka ʿalemdārı hem̄in⁴

Ol Şimir melʿūn anı çünkim görür
Leşkerine kaq̄ıyup naʿra urur⁵

74A Geldi her cānibden itdiler ğulu
Düşdi orta yire çünkim ol ulu⁶

2075 Ol Qasūre ibn-i Kenʿān ol zemān
Bir zaḥım urdı gelüp Ḥurre hemān⁷

¹ Ḥur: Ḥurr B,E / İşidüp: işitdi ; Anı: çün anı A

² 2070: — C / Şaffı yardı: yardı şaffı A / Ceng iderken: ḥaykıruben E // Düşdi: şöyle A / Şındı elinden düşdi: düşdi elinden şındı E

³ Kılcın: kılcı E / Çekdi: çaldı C // Dökdi: dökdi dökdi C

⁴ Yıka: yıq̄mağa E

⁵ Çünkim: çünki A // Naʿra: nağra B

⁶ Geldi: geldiler A

⁷ Qasūre: Qasūde A,D Qaşūre C

Ḥur daḥı hem bir zaḥım urdı aña
İkisi de düşdi atdan bir yaña¹

Na‘ ra urdı Ḥur ki yā ibn-i Resūl
T̄iz yetiş t̄utdı benı ḳavm-i füzül²

Çün imām işitdi atın sürdi hem
Şafları yarup varır Ḥurre o dem³

Aldı Ḥurri ḥaymesine geldi çün
Dizi üstine başını aldı çün⁴

2080 Hem mübārek yeñleriyle ol imām
Sildi yüzinden ğubārını temām⁵

Ḥur gözin açup didi kim yā emīr
Rāzı mısıñ benden ey behter-zamīr⁶

Didi senden rāzı oldım yā aḥī
Rāzı olsun senden ol Allāh daḥı⁷

¹ Hem: — A,E / Hem bir zaḥım urdı: bir zaḥım urdı hem C // İkisi de: ikkisi de İ

² Na‘ ra: nağra B / Urdı Ḥur ki: urdı ki Ḥur A,B,C, urdı Ḥurr ki E // T̄utdı: dutdı B,İ, düşdi E

³ 2078a: Çün imām atını sürdi daḥı hem D / İşitdi:— E / Atın sürdi hem: atını sürdi A, at sürdi hemīn C, atın sürdi daḥı hem E // 2078b: Yarup şafları ol dem Ḥurre vardı A / Şafları: şafların B / Yarup: varup C, vara E / O dem: hemān C

⁴ Ḥaymesine: ḥaymesine A / Geldi: vardı C / Çün: şāh A, hem C // Üstine başını: üzre başın C / Çün: māh A, ol himem C

⁵ Ğubārını temām: ğubārı bi’t-temām A

⁶ Ḥur: Ḥurr E / Kim: — İ // Zamīr: zamīr E

⁷ 2082: — E / Ol: — A / Senden ol Allāh daḥı: Allāh senden yā veli C

Ḥur işidüp eyledi cānı nişār
Raḥmet ide hem aña Perverdgār¹

Didi rāvi Ḥur için diñle kelām
Söyledi bu beyti ol demde imām²

Beyt-i İmām Hüseyin³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

2085 Rāh-ı 'aşka cān fedā kılmak ḥayātdur ey gönül
Cān virüp maşşūda irmek bir necātdur ey gönül⁴

Sākī-i cānāna 'aşık olan itmez cān dirig
Bu şehādet şerbeti kand-ı nebātdur ey gönül⁵

Ḳāfiye-i Ebyātü'l-Meşnevi⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Gördi Ḥuriñ ol qarındaşı 'ayān
Aldı ruşşat oldı meydāna revān⁷

¹ Hem: — A / Perverdgār: ey Perverdgār D

² 2084 B,C,D,İ'de 2087'den sonra yazılmıştır. / Ḥur: Ḥurr B,E / Ḥur için diñle: hem rivāyet bir C // Ol demde: ol dem ol B,C,İ

³ E, Ḳāfiye-i Beytü'l-Murabba' D, — A,B,C,İ

⁴ E'de 2085-2086 yerine 2090-2091 yazılmıştır. / Ḥayātdur: gerekdir B // İrmek: yitmek A,İ — B

⁵ Cānāna: cānāndan D / Cān: bir dem A / 'Aşık olan itmez cān: 'aşık eylemez cānı D

⁶ D, Baḥr-i Meşnevi E, — A,B,C,İ

⁷ Ḥuriñ ol:ol Ḥuriñ A, Ḥurr E / Ol: — ; 'Ayān: ol zemān C // Ruşşat: ruşşat A/ Oldı: girdi C

Ol daħı kırdı nice avm-i ıbāħ
  Āıbet oldı Őehīd buldı felāħ¹

Oldı mülħa ħün arındaŐına ol
 Hem mülākāt itdi yoldaŐına ol²

74B *fā ilātün fā ilātün fā ilātün fā ilün*

2090 Bōyledür dār-ı fenānıñ kisb ü kārı  āıbet

Bōyledür bu rüzgārıñ iftiħārı  āıbet³

Bir gün ider gülşen-i  ömri ħazān bād-ı ecel

Meyl ider pāyize vatıñ nebahārı  āıbet⁴

*Meşnevi*⁵

fā ilātün fā ilātün fā ilün

Ĥürriñ oğlı var idi adı  Alī

Var idi hem  Urve nāmī bir ulı⁶

Bu Őehādeti ılup anlar aleb

Atlara Şu virmegi idüp sebep⁷

¹ 2088: — C / 2088b:  Āıbet oldı meydāna revān İ

² 2089: — A/ün: ol B,E/Ol: hem B, ħün E/Mülħa: mülħı C//Hem: ol ;Ol: hem B/İtdi: buldı E/Ol: ħün E

³ Bu: — A / İftiħārı: iftiħārı E

⁴ Ĥazān bād-ı: ve yārı hem D // Meyl: hebl C / Pāyīze: pāyezde A

⁵ A, āfiye-i Ebyātü'l-Meşnevi D, Baħr-i Meşnevi E, — B,C,İ

⁶ Adı  Alī:  Alī adı A

⁷ Őehādeti: Őehādet D / Anlar: anlar da A,D // Atlara: anlara C,E / Şu: cān C

Çıkdılar leşker içinden nâ-gihân
Ol Hüseyne geldiler anlar hemân¹

2095 Ol ‘Alî ruḥşat alup itdi cidâl
Girdi a‘ dâ içine kıldı kıtâl²

Öldirir çün ol civân nice pelîd
‘Āķıbet itdiler anı da şehîd³

Murabba⁴

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

Ey hūş ol kim cān virüp cānāna vāşıl oldılar
Gördiler zevķ-i bihişti kāmı ḥāşıl kıldılar⁵

‘Āķîl ol kim ḥüznile dünyāya gelüp gitdi şād
Vāşl-ı yāri lezzet-i ‘ömrinden a‘ lâ bildiler⁶

¹ Ol: hem D,E / Geldiler: geldi A / Hemân: ol zemân A, nihân E

² Ruḥşat: ruḥşat A // Kıldı: itdi A, idüp D,E

³ Öldürür: tepeler A/Çün: — C /Nice: niçe C,İ// ‘Āķıbet: ‘āķıbetde B,İ / Anı da: anı B, anı hem D,E, anı İ

⁴ A, — B,C,D,E,İ

⁵ 2098: — E // Zevķ-i bihişti: ol zevķ-i cennet C

⁶ Ḥüznile dünyāya: cān virüp A, dünyāya ḥüzn ile D / Gelüp: geldi İ / Gitdi şād: gitdiler D // Vāşl-ı yāri lezzet-i: vaşl-ı yāriñ lezzetin A / ‘Ömrinden: ‘ömrinde D

*Ḳāfiye-i Beytü'l-Meşnevi*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Şoñra 'Urve destür alup gitti hem

Nice ceng idüp şehid oldı o dem²

2100 Bunda rāvī bir rivāyet söyledi

Bunda bir müşkil sözi ħal eyledi³

Gerçi kim vaḳti degildür bu söziñ

'Ārifī evlādur ancaḳ bu söziñ⁴

Ol 'Alīyye'l-Murtezāniñ ey hümām

On sekiz oḒlı var idi bil temām⁵

75A Hem yedi oḒlı Ḥüseynile o dem

Kerbelā iḳre şehid oldı bu dem⁶

Fāzldur ol biriniñ adı 'ayān

Biri 'Abdu'llāhdur ideyim beyān⁷¹ D, — A,B,C,E,İ² 2099: — B / Alup: aldı C³ Söyledi: eyledi C // Sözi ħal eyledi: rażı söz söyledi C / Müşkil sözi: müşkili hem D⁴ 2101: — C / Kim: — A // 2101b: 'Ārif olanadır ancaḳ bu sözim C / 'Ārif olan bir ancaḳ söz söziñ E / Ancaḳ bu: iş bu A / Bu: şu İ⁵ Bil temām: bi't-temām C⁶ Ḥüseynile: Ḥüseynle B / O dem: bil o dem A, ol dem C // Bu dem: o dem B,E ol dem C⁷ 'Ayān: temām D // 2104b: Biri 'Abdu'llāh adı bil ey hümām D / 'Abdu'llāhdur: 'Abdu'llāh durur A / İdeyim: iderüz C

2105 ʿAvnile ʿAbbās kim ol merdān durur

Hem Ebū Bekir ʿÖmer ʿOsmān durur¹

Bu yedi oğlını kim didim saʿīd

Tā qarındaşıyla oldılar şehīd²

Ger şorarsan bākīsin ey ʿālī-zāt

Kendiniñ önünde itdiler vefāt³

Çün nihāyet buldı bunda bu cevāb

Kerbelā qaşrından açam cenge bāb⁴

Bu ğazā çün buldı bu yirde qarār

Oқыanı rahmet ide Kirdgār⁵

2110 Diñleyen bulsun kıyāmetde felāh

Yazanı yaqmaya ol nār-ı kıbāh

Yazdıran olmaya rahmetden cüdā

Rahmet ide hem Beqāyiye Hudā

Tā şefāʿ at ide fahr-i kāʿināt

Rūh-ı pākine anıñ vir şalavāt

¹ Kim: — A,C // Bekir: Bekri B,D // ʿÖmer ʿOsmān: ʿOsmān ʿÖmer İ

² Oğlını: oğlı B / Kim didi: didi kim C, kim didim D, kim idem E // Oldılar: Kerbelāda oldılar A

³ Bākīsin: bākisin B,C,D,İ / Ey: ol C // Kendiniñ önünde: ʿAlīden evvel A, kendiden öñdin C

⁴ Bu: pes C // Qaşrından: qaşrında B,D,E / Cenge: cengi A, fetħi D, ceng ile E/

⁵ 2109-2112 sadece E'de vardır.

Hazret-i Hüseyinîñ Leşkeriyle Yezidîñ Muḥārebesin Beyān İder¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bu rivāyet zār ilinden nevhalar bünyād ider

‘ Āşıka dildār ilinden giryeler icād ider²

Çünkü Hür buldı şehādet girdi meydāna imām

Bir daḥı a‘ dāya şulḥıñ hüccetini yād ider³

2115 Didi ey da‘ vā kılanlar ehl-i imānam deyü

Bilirim ki ḳalbiñiz dīn ḳuşını āzād ider⁴

Lākin izhār-ı naşīḥat lāzım olmışdur size

Şanmañız kim ḳorḳusından bu sözi irād ider⁵

İzn-i Haḳ olsa sizi bir demde ihlāk iderem

Bunda ḥikmet vardur ancak kim sizi dil-şād ider⁶

Bu diyāra ceng içün ben gelmemişem siz biliñ

Olmadan ḡavgā işit bu söz sizi irşād ider⁷

¹ B, Yezidîñ Leşkeriyle Olan Muḥārebe Beyānında Ve Ḳāfitü'r-Rā A, El-Ḳışşa İmām Hüseyin Raḍıyallāhu anhu Evlādımñ Şehīd Oldığı E, — D

² Zār: rāz ; İlinden: elinden D,E // İlinden: elinden ; Giryeler: gör neler D, E

³ Hür: Hurr E / Çünkü Hür: çün Ḥasan C // Şulḥıñ: şulḥın A / Hüccetini: şoḥbeti İ

⁴ Ḳalbiñiz: ḳalbiñüzden ; Ḳuşını: ḳuşım C / Dīn: dil D

⁵ Size: bize A // Kim: ki A,C

⁶ İhlāk: elde B / Demde: dem E // Kim sizi: sizleri C

⁷ Ben: — ; Siz: siz beni A // İşit: elbet A / Ḡavgā: ḡavgalar C, ḡavgaya E / Bu: — C, Söz sizi: sizleri C, sizi E / İrşād: sırr-ı irşād E

Māni^ç olmañ kim Medīne şehrine dönüp gidem
Ya varup Şāma görem n'ıçün Yezīd ifsād ider¹

2120 Didiler bunda saña hıçbir necāt mümkin degil
Kim seniñ söziñ zīra dil mülkini ābād ider²

75B Şāma varsañ eldedirsiñ o Yezīdi soñra sen³
Māye-i fitne olursiñ kim seni ib^ç ād ider

Didi kim āb-ı Furātdan bārī men^ç itmeñ bizi
Didiler bu yirde bize bu Furāt imdād ider⁴

Āl-i Hāşime zīrā bu leşker olur mı ğarīm
Tā ki bu za^ç f-ı şusızlık bize istimdād ider

Gördi kim yoğ fā^çide hıç didi bārī raħm idiñ
Cenge tā bir bir geliñ kim merd olan birād ider⁵

2125 Rāzı oldılar bu kavle debdi ol Sāmır pelīd
Na^ç ra urdı yoğ mı bir er cānın istib^ç ād ider⁶

¹ Kim: yine A // N'ıçün: hem bu C / Görem n'ıçün Yezīd: gidem ki yā n'ıçün D / Görem: gidem kim E

² 2120: — C / Bunda: bundan A / Hıçbir: hıçbir B // Dil: dil B, dīn E, ol E / Zīrā dil: bu dīn D / Mülkini: mülkin İ

³ Eldedirsiñ: elde idersiñ A, ordasuñ ol E / Yezīdi: Yezīde E // 2121b: Didi kim ol Furātdan ol bizi kim yād ider D

⁴ 2122: — D / Bārī: bārī kim A // Bize: bizi E / Furāt: Furāt kim A

⁵ Kim: ki E / Hıç: hıç B // Merd: murād İ / Birād: ber-bād D

⁶ Debdi: didi C / Ol: — D // Na^ç ra: nağra B / Cānın istib^ç ād: cānını azād C / Cğnın: cānına E

Ol Zehîr İbn-i H̄assān vardı ruḥṣatla añā
 Şöyle na'ra urdı kim a' dāları ber-bād ider¹

Beyt-i Zehir²

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün
 Benem şimşîr-i h̄ün-rîz merd-i insān
 Kadem-hāk-i H̄üseynem ibn-i H̄assān³

Eger kim küh-ı kâfa hamle kılsam
 Olur ḥavfımdan ol hāk ile yeksān⁴

Bahr-i Hezec⁵

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
 Görđi çün Sāmîr naşîhat kıldı didi ey dil-ber
 Uyma bu mağlûb çeriye kim seni bî-dād ider⁶

2130 Bu ne sevdādur ki mālî hem 'ayālî terk idüp
 Kim olur yoḡ yire bunda cānî bî-ecsād ider⁷

¹ 2126a: vezin bozuk / Zehîr: Zehir A, Züheyr D /H̄assān: H̄üsārā C/Zehîr ibn-i: ibn-i Zehir // Na'ra: nağra B

² A, — B,C,D,E,İ

³ 2127-2128: — C,D,E / İbn-i H̄assān: Zehir ibn-i H̄assān A

⁴ Ḥavfımdan: ḥavfından İ / Hāk: hāk A

⁵ A, — B,C,D,E,İ

⁶ Çeriye: çeriyye E / Bî-dād: ber-bād B, bünyād D, beydār İ

⁷ Hem: — E // Cānî: ḥālî A / Bunda cānî: cānını C, cānını D, cān E, bunda cān İ

Çün Zehîr işitdi anı didi ey nâ-merd kişi
 ‘Āqıl olan bu imāma bezl-i cān evlād ider¹

Beyt-i Zehîr ²

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Ben vişāl-i āftābem zūlmeti dimeñ baña

Ben firāqa intisābem vuşlatı dimeñ baña³

Ben ḥayāl-i yār ucından cānı terk itdim bugün

Ben cemāle rāğıbem bu şoḥbeti dimeñ baña⁴

76A

Bunı didi urdı ḍarbın Sāmiri itdi helāk

Gelmedi meydāna herkes ḥavfını izbād ider⁵

2135 Görđi ol ibn-i Sa‘īd kim leşkerine kaçıldı

Cenge varıñ deyü anda çağırır feryād ider⁶

Ol Naşır ibn-i Ka‘bı kim şayılrđdı biñ ere

Çün Zehîre vardı hem bu vech ile isnād ider⁷

Didi ey er bu çeriden yā ne ḥāşıldur saña

Var Yezīde kim saña iḥsān-ı bī-a‘dād ider⁸

¹ Zehîr: Zehir A, Züheyr D // Olan: oldur; Evlād: olan İ / İmāma: imāmdur ; Bezl-i cān: bizi hem E

² E, Kāfiye D, — A,B,C,İ

³ Firāqa: ferāti E

⁴ Ḥayāl-i yār: cānānı yād E // Bu: ben bu E, hem İ

⁵ Bunı: çün İ / Ḍarbın: ḍarbı E // Herkes: kimse C,D,E

⁶ Kim: hem D,E,İ / Leşkerine: ‘askerine E

⁷ Naşır: Naşır B,C, Züheyr D / Kim: — B,E, hem C / Biñ: yüz B // Bu: — E

⁸ Ey: — A, yā B / Çeriden: ḥarbden D // İḥsān-ı bī-a‘dād: bī-‘aded iḥsān ta‘dād A / İḥsān-ı: iḥsān E,İ

Ol Zehîr didi ki bâkî devleti ben bulmuşam
 ‘İzzet-i efnâ ki nefsi-i ‘aqlımı münkâd ider¹

Murabba²

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün
 Ben hümâyem lâne-yi qahrı haber virmeñ baña
 Bî-ğıdâyem dâne-yi dehri haber virmeñ baña³

2140 Ben Süleymânem ki dünyâ devletin terk itmişem
 Mâlı mülki istemem mihri haber virmeñ baña

Bahr-i Hezec⁴

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün
 Ol Naşir ister idi kim hîle idüp öldire
 Çün Zehîr urdı kılcın öldirir aqşâd ider⁵

Geldi hem Şâlih qarındaşın dağı katl eyledi
 Kıldı a‘ dâyı vehimnâk cengi çün efrâd ider⁶

¹ Zehîr: Züheyr D/Didi ki: didi kim A,E/Bulmuşam: bulmuşam hemân A//Nefs-i: ol nefsi-i; ‘Aqlımı: ‘aqlıA

² A, Qâfiye D, — B,C,E,İ

³ 2139-2140: — E / Lâne-i qahrı: lâne qahrı hem D // Bî-ğıdâyem: bî-ğıdâd-ı A, bî-gedâyem D

⁴ A, Qâfiye-i Ebyât D, — B,C,E,İ

⁵ Naşir: Naşir B,E, Nuşeyr D / İster idi: isterdi E // Zehîr: Zehir A,E / Qılıc: kılcı A

⁶ 2142a: Qarındaşı var idi Şâlih hem anı da katl eyledi A / Şâlih: — B / Qarındaşın: qarındaşı C, qarındaşını E / Dağı: anı da C // Cengi: cenge B,C, çengi E / Çün: içün E / Efrâd: ikrâr C

Bir Hacer Aḥcār isimlü var idi bir pehlivān
Hem aña ibn-i Sa'īd çok minnet isti' dād ider¹

Didi senden ğayrı kimse viremez aña cevāb
Ol Hacer Aḥcār didi bu şaydı bil şayyād ider²

2145 Āteş-i sūzāna beñzer kim ğarīm olur aña
Ḥīle idüp ben varayım cengi çün mu' tād ider³

Siz daḥı üç yüz kemendāz göndürüñ ardımca hem
Kaşd idelim kim bu ḥīle anları işhād ider⁴

76B Söz bir idüp vardı ol dem çün Hacer Aḥcār yaḳın
Ol Zehīre karşı tırdı gör ne söz irād ider⁵

Didi kim ben şöḥbete geldim şavaşa gelmedim
Çok naşīhat kıldı ya' nī ḥīle-i cellād ider⁶

Çün Zehīr kaḳıdı ol dem ḥamle kıldı tiz aña
Ol Hacer Aḥcār kaḳub cān medḥal-i 'ubbād ider⁷

¹ Bir: — ; Pehlivān: pehlivān 'adū A / Hacer Aḥcār isimlü: Hacer Aḥcār adlu C // Çok: çün A, kim C / Minnet: minneti C / İsti' dād: iş'ār C, istib'ād D,E

² 2144: — C / Kimse viremez aña cevāb: kimse aña virmez bir cevāb A/ Aña cevāb: cevāb aña D // Bu şaydı bil: bil şaydı bu B

³ Ben: — A / Cengi çün: cenk için B / İdüp: ider ; Çün: çok C

⁴ 2146a: Siz daḥı üç yüz kimesne ḥāzır idüp gönderin D, Siz üç yüz kemendāz daḥı ḥāzır idüp gönderin E / Hem: baña A // Kim: — ; İşhād: tā işhād A / Kim bu ḥīle ile anları: iş bu ḥīle ile kim D

⁵ Çün: — A / Ol dem çün Hacer Aḥcār: Hacer Aḥcār ol demde D, ol dem Hacer Hacer E // Tırdı: durdu B, İ vardı E / İrād: evzān C, evrād D, İ

⁶ Şavaşa: çün şavaşa A // Çok: çün C / Ya' ni: ya' ni kim A

⁷ 2149: — B / Zehīr: Zehir A, Züheyr D / Ḥamle: cümle İ / Tiz: tiz C // Hacer Aḥcār: Hacer Hacer ; Medḥali: medḥalin E

2150 Çıkdı ol üç yüz mübārız hamle kıldı hem Zeh̄ir

Şöyle kırdı anları kim k̄ānile hem-rād ider¹

Girdi ol leşker içine sil gibi aqıtdı kan

Şāflarını yardı çünkim nuşreti ol hād ider²

‘ Āqıbet Şīt buldı fırsat bir zaḥım urdı aña

Ol daḥı hem Şīte hamle kıldı çün ezdād ider³

Kaçdı ol Şīt şöyle ceng itdi ki qalmaz t̄āqati

Çün imām gördi bu ḥāli raḥmi ol şeh zād ider⁴

Gönderir on ādem anda t̄iz getürdiler anı

Çün Zeh̄ir geldi işit kim naqlini neḳḳād ider⁵

2155 Şaydılar toḳsan iki yirinde vardur yarası

Bil aniñ ol cengi her nā-dānları üstād ider⁶

¹ Mübārız: mübārız C,D,E / Zeh̄ir: Zehir A, Züheyr D // Kırdı anları kim k̄ānile: girdi itdi kim kanlarını D / Hem-rād:ber-dār C, hem-zād D,E,İ

² Ol: o A // Çünkim: ol kim D,E / Ol hād: ilhād E

³ Zaḥım: zaḥım A,D,E // Hem: — ; Çün: kim çün A

⁴ Kaçdı: kaçdı E / Ceng itdi ki qalmaz: qalmaz cenge A // Ol: hem D,E / Şeh-zād: şāh-zād C

⁵ On: ol C / Ādem anda: ādemi kim D / T̄iz: tiz İ // Zeh̄ir geldi işit kim: Zeh̄ir kim geldi işit D,E

⁶ Vardur: var hem C, vardı D//Ol cengi her nā-dānları: cengini ki her nā-dānı C, ol cengini hem nā-dini D

Murabba¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Tîr-i a^c dâ degdi cismi zaḥmı bî-gân itmege

Tîğ-i ğam oldı havâle anı hicrân itmege²

Revzeni hûn-güşâd oldı beden köşkiñde kim

Çaşr-ı tenden cân çıkup seyrân-ı cânân itmege³

Ol Zehîriñ başını aldı dizi üzre imâm

Açdı gözini Zehîr bu şi'ri istirşâd ider⁴

Beyt-i Zehîr⁵

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ḥamdulî'llâh kim yolıñda cânı kırbân eyledim

Gerçi cânı virdim ammâ kesb-i cânân eyledim⁶

2160 Teşne-leble buldı kâm-ı lezzet-i şahbâyı kim

Bezm-i rıdvân ile cism-i cânı sekrân eyledim⁷

¹ A, — B,C,D,E,İ

² 2156-2157: — E,İ,C 'de 2166'den önce yazılmıştır. /Bî-gân: peykân B / İtmege: eyledi C // Cismi: çeşmi D / İtmege: eyledi C

³ Revzeni: düzeni A/ Oldı: ol C // Cenân: cennet C / Seyrân-ı cânân: seyrân cânân B, cânânı seyrân D / İtmege: eyledi

⁴ 2158 C'de 2155'den sonra yazılmıştır. / Zehîriñ: Züheyriñ D, Zehîr E / Aldı: çün aldı A,C / Başını aldı dizi üzre: aldı başın çün dizi üzre B, başını çün dizi üzre aldı E, başını çün aldı diz üzre İ // Zehîr bu şi'ri istirşâd: Züheyr hem şefkati irşâd D / İtirşâd: hem inşâd C/ Gözini: gözün ; Zehîr bu şi'ri: bu Zehîr şi'ri E

⁵ E, Kâfiye D, — A,B,C,İ

⁶ Kim yolıñda: bu tarikde C // Cânân: canânân A

⁷ 2160: — C / Kim: câm A // Cism-i: çeşm-i B,D

*Beytü'l-Murabba'*¹

77A *mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*
 İmâm didi ki ey murğ-ı şehâdet
 Tekellüm kı1 bir ey kân-ı sa'âdet²

 Zehîr didi benimçün geldi bir cām
 Hele nûş idüp anı alayım kām³

 İmâm didi ki bu cennet şerâbı
 Getürmişler Zehîre müsteţâbı⁴

*Beytü'l-Murabba'*⁵

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
 Tîğ-ı düşmân mâye-i şehd-i şehâdetdür gönül
 Sâķî-i cām-ı ecel bir isti'ânatdür gönül⁶

2165 'Aşk meydânında cânı virmege kı1 ihtimâm

Şanma şimşîr-i 'adüyü kim siyâsetdür gönül⁷

¹ D, Baħr-i Meşnevî E, — A,B,C,İ

² 2161: — C / Didi ki: didi kim D,İ // Bir: bil D,E

³ Zehîr: Zehir A, Züheyr D // Kām: ben C

⁴ 2163-2165: — C / Didi ki: didi kim A,D // Zehîre: Züheyre D

⁵ D, — A,B,C,E,İ

⁶ 2164-2165: — E / Düşmân: düşmâna A / Şehâdetdür gönül: şehâdet ey gönül D / İsti'ânatdür gönül: istiķâmet ey gönül D

⁷ Siyâsetdür: sipâsdur A, siyâset D, siyâtdur / Gönül: ey gönül D

Zehîr çün ol cāmı içdi bil ey yār
Beķāya vāşıl oldı ıatç -ı aç mār¹

fāç ilātün fāç ilātün fāç ilātün fāç ilün
Şad-hezārān āferin ol ç aşıķa kim cānını
İtmedi maç şūķa dirığ baķş-ı cānān eyledi²

Olmadı meyyāl-i fānī buldı bezm-i cāvīdān
Nefs-i nā-dānını bu meclisde ç irfān eyledi³

Ebyātü'l-Meşnevi⁴

mefāç ilün mefāç ilün feç ülün
Rivāyetdür ki diñle bu maķāli
Zehîr çün ol ķadar ķılmış ķıtāli⁵

2170 Temām yüz pehlivāndan bil ziyāde

Helāk itmişdi ol baķt-ı güşāde⁶

Bulardan ğayrı hem çoğı yaralı

ç Adūlar gördi çünkim böyle ħāli⁷

¹ 2166a: Züheyriñ uçdı cāmı hem bil ey yār D / Ol cāmı içdi: içdi cāmı E, açdı cāmı ol İ // ıatç -ı: mişl-i D / Aç mār: aķtār A, tayyār D

² 2167-2168: — D, E / Maç şūķa: maç şūķımdan A, maç şūķ İ / Dirığ: dirığı İ

³ Cāvīdān: cāvīdān A, B // Nefs-i: naķş-ı A / Nā-dānını: hem nā-dīnini C

⁴ D, — A, B, C, E, İ

⁵ Ki diñle bu: diñle kāmil bu A, sen diñle C // Zehîr: Zehir A, Züheyri D

⁶ Pehlivāndan: pehlivāndur A / Yüz pehlivāndan bil: bil yüz pehlivāndan B / Bil: hem C // İtmişdi: itmiş A, B, itmiş idi E / Baķt-ı: baķt-ı A, baķş-ı E

⁷ Bulardan: bunlardan A // Çünkim böyle ħāli: böyle çün ħāli A, çün böyle ħāli B, hem bu pehlivānı D

Didiler bir bir anlarla muḳābil
Olinmaḳ mümkün olur mı ne ḳābil¹

Herāsān oldu leşker bī-nihāyet
Düşerler ıztırāba hem be-ḡāyet²

İmām ḫazretleriniñ leşkeri bil
Egerçi az idi ancaḳ işitgil

2175 Ḳamusı ehl-i taḳvā merd-i meydān
Ferāḡat ḳılmış idi mālile cān

Beyt-i İmām Ḥüseyn ³

77B

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Terk iden dünyāyı derdi çekmege ^çār eylemez
Ḥavf-ı şimşir-i belālar kendine kār eylemez⁴

Miḫnet-i mevti ḫayātün lezzetinden hoş bilür
Cān viren cellād-ı yāre ḫavf-ı aḡyār eylemez⁵

¹ Bir bir anlarla: anlarla bir bir B / Anlarla anlar ile C,E anuñla D / Muḳābil: ḳābil C // Olinmaḳ: Degül ;
Ne: buna C

² Herāsān: herīsān A

³ E, Ḳāfiye D, — A,B,C,İ

⁴ Çekmege: çekme B // Belālar: belādan E / Kendine: kendüye B

⁵ Ḥayātün: ḫayāti C,E, cānānıñ İ / Bilür: bilüp C

Ḳāfiye-i Ebyātü'l-Meşnevi¹

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

‘Ömer ibn-i Sa‘îd diñler bu sözi

Ṭarıldı leşkerine azdı yüzi²

Ol ‘Abdu’llâhıñ işit bu kelâmı

Var idi hem iki gürbüz ğulâmı³

2180 Biri Sâlim Yesârdur ol biri hem

Girer meydân içine anlar ol dem⁴

Bu cânibden Ḥabîb ibn-i Müzâhir

Gelüp ruḥşat diler ol ḳalbi ṫâhir⁵

Aña virmez imâm ruḥşat işitgil

Ol ‘Abdu’llâh gelüp ruḥşat alur bil⁶

İmâm didi ey ‘Abdu’llâh mergüb

Saňa bil kim bularıñ ḳatli menşür⁷

¹ D, Baḫr-i Meşnevi E, — A,B,C,İ

² Ṭarıldı: darıldı B,C,E,İ / Azdı: azdırdı A

³ Bu: sen C // Var idi hem : var iki hem adı bellü B / İki: ikki İ / Gürbüz: ḫabîş C / Ğulâmı: pehlivânı A

⁴ Yesârdur ol biri hem: birisi Yesâr durur hem A / Ol biri: birisi C

⁵ Gelüp: gelür; Ruḥşat: ruḥşat A

⁶ Ruḥşat: ruḥşatı A // Gelüp: gelür C

⁷ Didı: didi ki C // Bil kim: oldı kim A

Çün ‘Abdu’llāh sürüp meydāna geldi
Bular iki cānibden ḥamle kıldı¹

2185 Yesār mel‘ūn ider ṣebde ḥavāle
Anı men‘ itdi āgāh ol maḳāle²

Urup ḍarbın olur yire ber-ā-ber
Helāk itdi Yesārı ol dil-āver

İder hem Şālimi ardınca ihlāk
Bunı ḳulları görüp oldı ḥıṣmnāk³

Ḳamu ḳullar iderler ittifāḳı
Aña ḥamle ḳırlarlar gör nifāḳı⁴

Çün ‘Abdu’llāh görür bu ḥāli anda
Nice ādem ḳırar hem ol zemānda⁵

2190 Bulup fırşat ṣehīd itdiler anı
Beḳāya vāşıl olup virdi cānı

¹ Çün ‘Abdu’llāh sürüp: Sürüb ‘Abdu’llāh çü D / Sürüp: girüp C, mergüb E // Bular: bunlar D / Cānibden: ṭarafdan C, yanından D,E, yanında İ

² Şebde: ṣabṭa C // Ol: ol bu E

³ Ḳulları: ḳullar A,D,İ / Oldı ḥıṣmnāk: ol ḡazabnāk C, oldı ḡazabnāk D

⁴ Ḳullar iderler: ḳulları ider C

⁵ Görür: görüp C // Ādem: ādemleri A / Hem ol: ol şāh C

*Beyt*¹

78A

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Kerbelā deştinde hūnın kim ki eḫsān eyledi

Şahñ-ı kevneyn içre anlar bir ' ulā-şān eyledi²

' Arşa-i resm-i vefāda oldılar şābit ḳadem

Rezm-i a' dā ḳıldı her kim ' azm-i rıḫvān eyledi³*Ebyātü'l-Meşnevî*⁴*mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün*

Berber ibn-i Ḥaşı̄r Hemedānī ey yār

Ol idi eḫḫal-i taḳvā-yı muḫtār⁵

Nazar ḳılmazdı fānī nāzırına

Ḥuḫūr itmezdi dünyā ḫāḫırına⁶

2195 Ne māla meyl iderdi ne fenāya

Şalāta meyl iderdi hem şenāya

¹ D, — A,B,C,E,İ² 2191-2192: — E / Hūnın kim ki: kim ki hūnın C // Bir: bir bir A³ ' Arşa-i: ' arza-i D⁴ D, — A,B,C,E,İ⁵ Ḥaşı̄r: Ḥaşı̄n A, Ḥariş C, Ḥazīn D / Hemedānī: hemdem C, hem D, Hemdān İ / Ey: ey bāḫī D // 2193b: Eḫḫal-i taḳvā idi bil o muḫtār D/ Muḫtār: muḫtār A/2193b: vezin bozuk⁶ Nāzırına: nazarına A,C // Ḥuḫūr: ḫuzūr A / Ḥāḫırına: ḫāzırına A, ḫāḫırına D

Berber ibn-i Haşîr çün bu hâli gördi
Girüp meydâna böyle na' ra urdı¹

*Beyt-i Berber Haşîr*²

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Terk-i ser kıldum şavaş-ı Kerbelâdan dönmezem
Râzıyam biñ cevre şimdi bir cefâdan dönmezem

Müdde' â-yı mihr ile meydân-ı 'aşka girmişem
Cân fedâ kıldum raķīb-i bed-liķâdan dönmezem³

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

Girüp albe ider ceng ü cidâli
Herâsân eyledi avm-i alâli⁴

2200 Nice er öldürüp çün buldı ecri

Bir âdem var idi hem adı Tecri⁵

Aña fırsat buluben urdı arbí

Şehîd itdi bu resme oldı arbí⁶

¹ 2196: — İ / 2196a: O zât-ı muhtar bu hâli gördi C/ Gördi: gördiler E / 2196a: vezin bozuk. // Na' ra: nağra B / Urđı: urdılar E

² E, — A,B,C,D,İ

³ Bir: biñ B / Cefâdan: şafâdan C

⁴ E'de 2199b ile 2200 b yer değişmiştir. / İder: iderdi C // Herâsân: herîsân A

⁵ E'de 2200a yerine 2199a tekrar yazılmıştır. / Çün: — A / Öldürüp çün: öldürüben C

⁶ Buluben: bulup A, idüben D / arbí: arbın A,C // 2197b: Şehîd itdiler bu resme Berber Haşîr A/ Bu resme oldı arbí: anı bu resme la' in C

*Beyt-i İmām Hüseyin*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Kerbelā meydānına her kim ki geldi gitmedi

Olmadı bir er ki anda kāmı hāşıl itmedi²

Gerçi evlād-ı Resūli nā-murād itdi velī

Buldı anlarda cezāsın bir murāda yitmedi³*mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün*

Meger 'emmüsi oğlu Tecriñ ey cān

Var idi adı 'Abdu'llāh merdān

2205 Didi Tecre bugün bir zāhidi sen

Şehid itdiñ bilürem hem anı ben⁴**78B**

Nazīri yoğ idi anıñ işitgil

Peşimān oldı Tecri işidüp bil⁵

Çıķup leşkerden ol dem gitti ğamnāk

Şusız ğalup hemen-dem oldı ihlāk⁶¹ E, — A,B,C,D,İ² Ki anda: anda hem ; İtmedi: ğılmadı C / Ki: kim A,B,D,E³ Velī: rüzgār A⁴ Bilürem: bilürdim A / Hem anı: anı A, ben anı C, anları D,E / Ben: sen C⁵ Yoğ idi: yoğidi B,D,İ⁶ 2207a: Çıķup gitdi ki leşkerinden atak C / Ol dem: oldı D // Ğalup: ğaldı C / Hemen-dem: hemān-dem C,D

*Murabba*¹*mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün*

Olur şimşiri zâhir gerçi kim tîz

Velâkin tiğ-ı Hâk bātında hün-riz²

Tabî' atda cevâb-ı rāstı telhî

Hâkîkatde durâğ-ı rāzı nâciz³

2210 Didi râvî rivâyetler bu yirde

İşidüp kıl ri' âyetler bu yirde⁴

Hüseyniñ leşkerinden bir civân hem

Var idi adı Vehbî hoş-zebân hem⁵

Gözi nergis yüzi şem'-i şebistân

Henüz kıdd-i nihâlidür gülistân⁶

Benefşe zülfi nesrini' izârı

Gülî ruhsârı hâli Hindüvâri⁷

Velâkin ol zemân diñle ser-encâm

Yeñi evlenmiş idi ol hüb-endâm⁸¹ A, — B,C,D,E,İ² 2208-2209: — C,E / Olur: olup İ / Şimşiri: şimşir B / Zâhir gerçi kim: gerçi zâhiri D³ Rāstı: rāst İ / Telhî: telhîz D // Durâğ-ı: duduğ-ı A, durğ-ı İ / Rāzı: zârı B⁴ Kıl ri' âyetler: ri' âyetler kıl A, kıl ri' âyet İ⁵ Bir: bil D,E // Adı Vehbî: Vehb adı C,İ⁶ Nergis: nergiz B, nergis C,E // Nihâlidür: nihâli ter D⁷ 2213: — E / Nesrini': nesir-i C⁸ Ser-encâm: sen encâm A,E // Ol: — C, o A

2215 Anıñ tezvîciniñ hem adı Zühre

Vişâlınden ki bulmamışdı behre¹

Çamer idi anasınıñ bil adı

Ber-â-ber idi gör bu i' tîkâdı²

Anası didi ey Vehbî murâd al

Bu meydâna girüp sen de bir ad al³

Bugün ebvâb-ı rahmet bil açıldı

Bu deşt-i Kerbelâ üzre saçıldı⁴

Bugün teşne-leble şehd-i şehâdet

Virirler nûş iden bulur sa' âdet⁵

79A *fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

2220 Vaqtidür kim cân virüp bunda cânân almağ gerek

‘ Aşık olanlar bugün ma' şûkını bulmağ gerek⁶

Vaqtidür kim rûzgârıñ miñnetin terk eyleyüp

‘ İşret-i bezm-i beğâda behremend olmağ gerek⁷

¹ Hem adı: adı durur A // 2215b: Vişâlınde muğâbil ola şemse C

² Çamer idi: Çamerdur E // Bu: sen C

³ Anası didi: didi anası A / Vehbî: Vehb; Al: it C // Sen de: sen ; Al: it C / Ad: murâd İ

⁴ Ebvâb-ı: eyvân-ı A, ebvâb E // Kerbelâ üzre: Kerbelâya hem C / Üzre: içre A,B

⁵ Teşne-leble: teşne-lebler D

⁶ Cânân: canân A,E / Bunda cânân: cânânı hem B, cebbân İ

⁷ Miñnetin: mihneti E // Beğâda: beğâdan D

mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

Gel ey oğlım bugün meydāna var sen

Hüseyne cān fedā kıl göreyim ben

Bugün ol hūrī vü ğilmāna vāşıl

Bugün var bu murādı eyle hāşıl¹

Didi Vehbī anasına ki ey cān

Ḳabūl itdim söziñdir küll-i ihsān²

2225 Velī gönlim geline oldu mā'ıl

Biraz varup olam seyrine nā'il³

Vedā' idem ki ḳalmasun ğarīb ol

Ki bulmuşdur firāḳımdan naşīb ol⁴

Anası didi ey oğlım bu mevşūf

Nisālar nāḳış 'aḳlıyla ki ma'rūf⁵

Hāzır kıl mehr-i şevḳi ola ğālib

Saņa māni' ola ol ey meḳālib⁶

¹ Hūrī vü: hūrī-yi A,B,D,E,İ, hūrīyle C // Var: — ; Eyle: sen eyle E

² Vehbī: Vehab C / Ki: bil A,B

³ 2225b: Varup olam biraz beñlerine nā'il A / Nā'il: ḳābil E

⁴ Firāḳımdan: firāğımdan B,E

⁵ Anası didi: didi anası A // Nāḳış: nāḳış olur A, ḳaşrı D

⁶ 2228: — E / Meḳālib: ḳālib A

Didi Vehbî ki ey ana işit sen
Şu deñlü bil Hüseyni sevmişem ben¹

2230 Eger iderse ol biñ şîve-i nâz

Anîñ ‘aşkı hâlel bulmaz budur râz²

‘Arūsına vedâ‘ itdi hemân ol

Dönüp meydâna çün oldı revân ol³

Varup meydâna cevlân itdi nâ-gâh

Bu beyti söyledi anda ol âgâh⁴

Beyt-i Vehbî⁵

mefâ‘ilün mefâ‘ilünmefâ‘ilün mefâ‘ilün

Benem hûrşîd savâş-ı Kerbelâ benim şikârimdur

Vedâ‘ idüp bu meydânda hemân kaçdım nigârimdur⁶

Râziyâm cevr ü cefâya hâvf-ı a‘dâ yok baña

Müdde‘â-yı mehr-i meydân ‘aşka cân virme kârimdur⁷

¹ Vehbî: Vehb C / Ki: kim A,B,E,İ / Ki ey ana: anasına D

² Ol: on A, — E / Şîve-i: şîdâd-ı C, şîfe-i E / Nâz: nâzı D // ‘Aşkı: — C/Bulmaz budur râz: virmeye râzı D

³ ‘Arūsına: ‘arusıyla E / İtdi: idüp C / Hemân ol: hemâne A // Çün: — ; Revân ol: revâne A / Çün oldı: oldı hem C, çün geldi E, oldı çün İ

⁴ Meydâna: meydânda B,D // Anda ol âgâh: hem anda nâ-gâh E

⁵ E, — A,B,C,D,İ

⁶ 2233-2234: — B,C,İ; yerine A’da 2607-2608 yazılmıştır. / 2233a: Ferâhlar gitdi ğam geldi ‘aceb bilmem ne demdür bu E // 2229b: Olup cân-ı cihân ma‘mür tükenmez mi ne ğamdur bu E

⁷ 2234a: Kânı inşâfiñ ey zâlim yiter işrâk zulim itdiñ E // 2234b: Nedür bu ruşsat-ı a‘dâ meĝer eyyâm-ı kemdür bu E

*Bahr-i Meşnevi*¹79B *mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün*

2235 Didi bunı girüp meydāna der-ḥāl

Nice ādemleri öldürdi fi'l-ḥāl

Dönüp geldi anasına hemen-dem

Didi oldıñ mı benden rāzı bu dem²

Anası didi rāzı olmuşam ben

Velākin ey ciger-güşem işit sen

Şehādetle olur bu ni' met itmām

Anıñ sözine Vehbī oldı izlām³

Yine leşker içine girdi Vehbī

Nice a' dā-yı dīni kırdı Vehbī

2240 Hücüm idüp o leşkerler temāmı

Şehīd itdiler anda ol hümāmı⁴

Kesüp hem başını çün atdı düşmān

Anası aldı ol başı bil ey cān⁵¹ E, — A,B,C,D,İ² Hemen-dem: hemān-dem C,D // Benden rāzı bu dem: rāzı şimdi benden A, rāzı benden bu dem D³ Olur: olup C / Olur bu ni' met itmām: bu ni' met olur temām E // Vehbī: Vehb C / İzlām: ilzām A,B⁴ İdüp o leşkerler: itdiler o leşker D⁵ Kesüp hem: getirüp C / Çün: — A,B // Ol: o C

Geliniñ yanına anı getürdi
Gelin anıñ yüzün yüzine sürdi¹

Fiğān itdiler anlar bu ƙazāya
Yine şabr itdiler ħükm-i rızāya²

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Esüp bād-ı semūmı ğonca ruĥsārın ħazān itdi
Hezārān bülbül-i şeydā bu firƙatden fiğān itdi³

2245 Gülistān-ı zemān içre dolaşdı dāmeni ħāre
Murād-ı verdini dirdi velākin baĥş-ı cān itdi⁴

mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün
Ömer meydāna girdi ibn-i Ħālid
Şusızlıƙdan velī iderdi nālid⁵

Nice ehl-i nifāƙı ƙıldı bī-cān
Şehīd oldı o meydānda bu merdān⁶

¹ Gelinüñ: alup geliniñ ; Anı: başı A // 2242b: Gelin yüzine sürüp ƙanlar aƙıtdı A/ Sürdi: urdı C

² Rızāya: Kerbelāya A, ƙazāya C

³ 2344-2345: — E / Semūmı: semūm C / Ruĥsārın: ruĥsārın A, ruĥsārıñ C / Ħazān: ħazān A

⁴ Dolaşdı: ƙolaşdı D // Murād-ı: murādını B / Verdini: derdini A,B / Dirdi: virdi A,B,D

⁵ 2346-2347: — C

⁶ Ƙıldı: eyledi A, itdi B,İ // O: bu A,B / Bu: o A,B,D

*Beyt-i Bekāyī*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Raḥmet olsun anlara kim merd-i meydān oldılar

Yolına cānlar virüp aşḥāb-ı peymān oldılar²Bir yaña şimşir-i ḥ^vurşid bir yaña tiġ-ı ' adū

Bu iki düşmān elinden ḥasret-i cān oldılar

80A 2250 Görüp çün oġlı Ḥālīd kıldı cevlanAtası intiḳāmın aldı ol ān³

Şavaşda ' āḳıbet ol pür-sa' ādet

Aña mülḥaḳ olup buldı şehādet

*Eyżan*⁴*mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün*

Feraḥlar gitti ġam geldi ' aceb bilmem ne demdir bu

Olur cān-ı cihān maġmūm tükenmez mi ne ġamdır bu⁵

Ḳanı inşāfiñ ey gerdūn yiter eṣrāfa ḳulm itdiñ

Nedir bu ruḥşat-ı a' dā meger eyyām-ı kemdir bu⁶¹ E, Eyżan C, — A,B,D,İ² 2348-2349: — D³ 2350-2351: — C / 2350-2353: — İ / Ḥālīd: — B // Ān: pehlivān A⁴ C, — A,B,D,E,İ⁵ 2352-2353: E / Bilmem: — A / Ne demdir: nedendir C,D // Olur: olup D / Tükenmez mi: dükenmez ḥiç A, dükenmezem C / Maġmūm: maġmūr D⁶ Gerdūn: ḳālīm D // Ruḥşat-ı: ruḥşat-ı ; Kemdir: kindir A

Girüp ol Hanzala oğlu Sa'îd hem
Olur hem ol dağı anda şehîd hem¹

2255 'Ömer girdi ki Remhî oğlu ey yâr
Nice a' dâları kırdı o dindâr²

Nice ceng eyledi anda be-gâyet
Şehîd itdiler anı da nihâyet

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
Kerbelâda şundi sâkî halka şahbâ-yı ecel
Teşne-lebler nüş iderler anda hoş mâ-yı ecel³

Bir şekeristâna döndi ol zemân bu Kerbelâ
Murğ-ı cānı şayd iderdi geldi ' anğâ-yı ecel⁴

Girer Vaqqâş ki Mâlik oğlu ey cān
Kırar nice münâfıklar döker çan⁵

2260 Perişân itdi cem' in ' âkıbet ol
Şehîd oldu ki buldı hâtimet ol⁶

¹ Hanzala: Hanzala A,B,D,E,İ // Olur hem ol dağı: ol dağı anda olur A / Ol dağı anda: dağı anda bu D

² 'Ömer oğlu Remhî girdi ey yâr C / 2355a: Girdi ki Remhî oğlu: girdi Remcî oğludur A, Riyâh oğlu kim D // Kırdı o dindâr: ol kırdı ey yâr C

³ 2357-2358: E / Halka: halka A // Mâ-yı: sâkî B, cām-ı C

⁴ Döndi: — C / Bu: hâk-i A // Geldi: anda D

⁵ 2359: — E / Vaqqâş ki Mâlik oğlu: Vaqqâş oğlu ki Mâlik B

⁶ Perişân itdi cem' in: leşkeri perişân itdi A / Cem' in: cümlesin E // Oldı ki buldı: oldı buldı ki A // Hâtimet: hâtime D / Ki: kim E

Şer'î ibn-i 'Ubeyde girdi ol dem
Nice a' dâ-yı dîni kırdı ol dem¹

Nice zâlimleriñ bil aqđı kanı
Şehîd olup Şer'î hem virdi cânı²

Hem andan soñra Müslim na' ra urdı
Kılıcın çekdi a' dâ içre girdi³

Şu resme kırdı a' dâyı o ğâzî
Tolar leşlerle hem kan ile yazı⁴

80B 2265 Yaralar çok yedi çok cengi itdi

Cerâhat keşretinden ' aklı gitti⁵

Hüseyn ile Habîb vardı aña bil
Getürdiler anı ol dem işitgil

İmâm ol Müslime didi ki bu dem
Selâmım cennet ehline götür hem⁶

¹ Şer'î: Şîr' a C, Şer' a E, Şerîh İ // 2357b: Nice a' dâları kırdı ol dağı hem A / Ol: o D / Dem: hem C

² Olup: oldı B / Şer'î: Şerîhi C, Şerîh İ

³ Müslim na' ra urdı: na' ra urdı Müslim A, Müslim meydâna girdi C / Na' ra: nağra B // Gird: girdi Müslim A

⁴ Ğâzî: 'âmî E // 2364b: Tolar leşker kanıyla yüzi yazı C, Dolar leşker kanıyla hem o yazı D / Tolar: dolar B,D,E,İ

⁵ Yaralar: Zağım ; İdi: yidi; İtdi: itdi hem C / Çok cengi: cengi çok E // Gitdi: gitdi hem C

⁶ Ol: — A,C / Bu dem: sen bu dem A, murâd hem C // Götür: elet C

Gelürem ben dağı işitdi sözün
Tebessüm kıldı Müslim açdı gözün¹

Ḥabīb didi ki ey Müslim işit sen
Vaşiiyyet var mıdur söyle bilem ben²

2270 Didi Müslim vaşiiyyet budır el-ân

Fedâ eyle Ḥüseyniñ yolına cān

Bu sözi söyleyince anda Müslim
İçüp cām-ı ecel cān itdi teslīm³

Beyt-i Ḥabīb⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Kim ki girdi Kerbelāya dönmedi cān virmeden
Bir çadeḥ şu içmedi cām-ı bihişti görmeden⁵

Kim ki bu meydān içinde her ne kim kıldı taleb
Gitmedi ol yerden aşlā tā murāda irmeden⁶

¹ Gelürem ben dağı: ben dağı gelürem A / Sözün: sözi B, sözümü C // Gözün: gözi B, gözünü C

² Söyle bilem: söyleyim A

³ 2371: — C / Cān itdi teslīm: çün oldı teslīm D, çün itdi teslim E

⁴ E, Murabba' A, — B,C,D,İ /D'de 2372-2373 yerine 2376-2377; 2372'den sonra 2389-2396 yazılmıştır.

⁵ Dönmedi cān virmeden: cān virmeden dönmedi A / Girdi Kerbelāya: Kerbelāya girdi C / Girdi: eger İ

⁶ Bu: ol D / Ne ki: ne kim A // Yirden: yirde ; Murāda: murād İ

Meşnevi¹

mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

Girüp oğlu dağı diñle peyāmın

Alur ol dem atası intikāmın²

2275 İçer oğlu dağı şehd-i şehādet

Neler kıldı görin ol bī-sa'ādet³

Beyt-i İmām⁴

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Neler kıldın eyā zālim nedir bu zulm-i bī-dādın

Nedir bu miḥnet-i rencin nedir bu fi'l-i efsādın⁵

‘Azāb-ı lā-ḥisāb itdin nedir bu fişkın ey fāsık

Nedir qaşdı te'emmell kıl saña bu āl-i evlādın⁶

Baḥr-i Meşnevi⁷

81A *mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün*

Hilāl ibn-i Rāfi' gördi bu ḥāli

Tiz-endāz idi añla bu maḳāli⁸

¹ A,E, Eyzan C, — B,D,İ

² D'de 2374'ten önce 2397-2398 yazılmıştır. / Girüp: görüp C,D,E / Peyāmın: kelāmın B // Alur: olur İ

³ Dağı: dağı anda A / Şehd-i: şehid ve E // Bī-sa'ādet: şeqāvet A, bī-şeqāvet E

⁴ E, — A,B,C,D,İ

⁵ Eyā: behey C // Efsādın: aḥsādın A

⁶ Lā-ḥisāb itdin: lā-ḥisābın çok A // Qaşdı: qaşdıñ C,İ

⁷ E, — A,B,C,D,İ

⁸ Rāfi': Rabī' B // İdi: itdi A / Añla bu: diñle A, anda bil B, añla sen C

Hüseyne geldi ruḥṣat aldı ol dem
Bu meydāna ʿazīmet kıldı ol dem

2280 Gelür ol Ḳays-ı Şāmī bil peyāmı
Bir oḳ attı helāk itdi hem anı¹

Nice aʿdāları öldürdi ol cān
Kimesne itmez oldu ʿazm-i meydān²

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
Tīr-i müjgāna ṭayanmaz seng-i ḥārā sīnesi
Ḥıṣmile baḳsa ḥabībim biñ raḳībi öldirir³

Terk-i cān idenlere kār itmedi tıḡ-ı ʿadū
ʿĀşık-ı dil-ḥasteyi kendi ṭabībi öldürir

mefāʿilün mefāʿilün feʿülün
Temām yetmiş oḳı var idi ol dem
Çü yetmiş iki aʿdā öldi ol dem⁴

2285 Hücūm itdi bu kez aʿdā-yı bī-dīn
Şehīd olup bulur ol yirde temkīn⁵

¹ Ol Ḳays-ı: Ḳays ibn-i C / Peyāmı: merāmı D,E // Attdı: itdi İ / Hem: bil C

² Ol: ey C,D

³ 2382-2383: — C,D,E / Müjgāna: müzgāna B / Ṭayanmaz: dayanmaz İ

⁴ Yetmiş: yetmiş iki D,E / Oḳı: oḳ A,E,İ / Ol dem: ey cān A, hem B,E, — D, hemen-dem İ // Çü: çün A, ki C,D / Yetmiş iki: yetmiş A / Aʿdā: aʿdāya D / Öldi: öldürdi A,E,öldirir C,urudı D / Ol dem: nā-gehān A, hem C, — D

⁵ Ol: o A / Bulur ol yirde: o yirde buldı B, olur ol yirde C

Hezārān āferīn olsun ki ol cān
Fidā olup çü bildi adr-i cānān¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Derdi bulduñ çünki dermāna heves ılma göñül
Tut murād ' anāsını şayd-ı meges ılma göñül²

Çekme şayyād-ı cihānuñ bir nefes dem rencini
Murğ-ı cānı ıl āzād abs-i afes ılma göñül³

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Girer ol dem ' Abdur'rahmān-ı Yeznī
İmāmdan vardı çünkim aldı izni⁴

2290 Otuz a' dāyı öldürdi hemān ol
İder meydān içinde an revān ol⁵

Muālif leşkeri görüp bu ālī
amu amle iderler diñle ālī⁶

Nice erler helāk oldu işit hem
O mazlūmı şehīd itdiler ol dem⁷

¹ Olup: ılıp C / Bildi: buldı A, Eıldı C / Cānān: canān A, cinān E

² 2387-2388: — E; D'de yerine 2368-2369 yazılmış. / ılma: itme C // Tut: dut B, İ / Murād: göñül C / ılma: itme C

³ Şayyād-ı cihānıñ: cihānıñ şayyādını C // abs-i: cism-i ; ılma: itme C

⁴ 2289a: vezin bozuk / 2285: — C / Girer: girüp A // İmāmdan vardı: geldi imāmdan aldı A / Çünkim: çünki A, E

⁵ A' dāyı öldürdi: a' dā helāk itdi C // İçinde: içine E

⁶ Muālif leşkeri: leşker-i a' dā E / Görüp: gördi C / Bu: böyle A, hem bu E // ālī: maālī A, İ

⁷ Oldı: ider C, itdi E / Hem: sen C // Ol: o D

*Beyt-i İmām*¹

81B

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Raḥmet olsun kim aña girdi belā meydānına
 Ḥavf idüp cān virmege temhīl-i te'ḥīr itmedi²

Düşmānıñ tīgından ikrāh itmedi yüz döndirüp
 Tā rızā-yı Ḥālıķıñ kesbinde taqşır itmedi³

*Beyt-i Meşnevī*⁴*mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün*

2295 Hem andan soñra Yaḥyā ibn-i Müslim

Girüp anda kaçāya oldı teslīm⁵

Hemen-dem yiryüzün ḥün-āb ider ol
 Şerāb-ı mevte hem işret ider ol⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Lālegün oldı şehīdlerden ğubār-ı Kerbelā

Bād-ı şarşardan şarardı gül-izār-ı Kerbelā

¹ E, Eyzan C, — A,B,D,İ // 2393-2394: — D² Belā meydānına: Kerbelā meydānına hoş A / Kim aña: aña kim C / Girdi: girmiş E // Ḥavf: ḥavf A³ Düşmānuñ: düşmān A, düşmānı B,E / Yüz döndirüp: yüzdürmedi E // Ḥālıķıñ: Ḥālıķıñ A⁴ E, — A,B,C,D,İ⁵ Girüp: görüp D / Anda: andan A / Teslīm: Müslim İ⁶ 2396: — E / Hemen-dem: hemān-dem C,D, çün anda D / Ḥün-āb: ḥünbār C

Geldi zālimler cezālar kıldı ʿat ehline
 Koymadı mazlūmda rāhatdan ʿarārı Kerbelā¹

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

Hem andan soñra ʿUrve oğlı ey cān
 Girer meydāna adı ʿAbdurʿrahmān²

2300 Helāk idüp nice ehl-i ʿalālet

İçer tā ʿāķıbet cām-ı şehādet³

*Eyżan*⁴

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Şad-hezārān āferin olsun aña kim virdi cān
 Cān virüp kesb itdi cānān buldı kām-ı kām-rān⁵

Girdi meydān-ı belāya ʿadrini kıldı ʿulā
 Virdi rencini fenānıñ aldı genc-i cāvīdān⁶

mefāʿīlün mefāʿīlün feʿūlün

ʿÖmer ibn-i Muṭāʿ girdi hemāne
 Muḥālif leşkerin ğarķ itdi ʿana⁷

¹ Kıldı: kıldılar A // Rāhatdan: rāhatla D

² Urve: Müslim D, Yaḥyā E // 2295b: vezin bozuk / Girer: gider B, girdi D

³ İdüb: ider C // İçer tā: içerdi E

⁴ C, — A,B,İ / 2401-2402: — D,E

⁵ Aña kim: ki aña A // İtdi: eyledi ; Kām-ı kām-rān: mekān C / Cānān: cān A

⁶ Ulā: aʿlā C // Cāvīdān: cāvīdān A

⁷ Hemāne: meydāna hemān A, meydāna C // 2403b: Muḥālif leşkerini ğarķ-ı ʿan itdi revān A, Hem andan rahmete irdi hemāne D / Leşkerin: ʿaskerin E

Murād-ı Kerbelā ḥāşıl olur bil
Hem anda raḥmete vāşıl olur bil¹

*Beyt-i Bekāyī*²

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

2305 Girenler Kerbelā içre giri dönmez ne ḥāldir bu
Şecā' atle kemālinden şehādetle zevāldir bu³

Turābı sürḥ-kām itdi felek ḥün-ı sa'īdlerden
Niceler bī-nişān oldı zīrā yevm-i kıtāldir bu⁴

82A

mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

O gün Rıdḩvān bihişte zīb ü zeynet
Virürdi hem güşāde bāb-ı cennet⁵

Şehīdler içün olmışdı müzeyyen
Sa'īdler içün olmışdı mu'ayyen⁶

Olupdı ḥūrī-yi hem-ser müheyyā
Elinde bāde-i kevşer müheyyā⁷

¹ 2404: — D / Bil: bil ey cān A // Anda: andan A

² E, Murabba' A, Eyżan C, — B,D,İ

³ Girenler: gidenler D,E // Zevāldür: ne yoldur E

⁴ Turābı: şerāb-ı E / Sürḥ: şurḥ İ / Kām: dām C // Zīrā: ki C

⁵ Rıdḩvān: Rıdḩvāna C,E / Bihişte: bihişti A,cennet C, behişt E / Zīb ü: zeynet E / Zeynet: zīnet B,C,İ // Cennet: raḥmet B

⁶ İçün: çün A // İçün: çün A

⁷ Olupdı: olupdur C,D,E / Ḥūrī-yi: ḥūrīler A / Hem-ser: hem-rāh C, hem-sā D // Elinde: ellerinde A

2310 Dağı hem bir yaña nîrânı mālîk

Müheyyâ kıldı tâ sūzânı mālîk¹

Getürdi cāme-i қаṭrān helāhil

Nice aḡlāl ile oddan selāsîl²

Ki tâ Şām ehli Kūfe ehli anda

Varalar bulmayalar mehli anda³

Rivāyet kıldı râvî hoş maḡāl hem

Olurken anda çün ceng ü cidāl hem⁴

Hemān şaḡdan yaḡadan geldi bir er

Mehābet hem şalābet kâni şevher⁵

2315 Vişālinden cihān oldu sehimnāk

Kemālinden ‘adū oldu vehimnāk

Hemān na‘ra urup ol merd-i eşḡaş

Benem Hāşim didi bil ibn-i Vaḡḡāş⁶

Eyā ehl-i ḡalālet ḡavm-i füccār

Ve yā ḡavm-i ihānet ehl-i eşrār⁷

¹ 2410: —E/Yaña nîrânı mālîk: yakadan mālîk-i nîrân A//Tâ sūzânı mālîk: anlarda âteş-i sūzân A/Tâ: ol A

² 2411-2412: E / Helāhil: helāhîl A,C,D // Oddan: anda C / Selāsîl: selāsîl C

³ Ki tâ Şām ehli: tâ ki ehl-i Şām A / Ehli Kūfe: Kūfe B / Şām ehli: Şām ehli anda C / Tâ: — İ

⁴ Hem: — A // Hem: — A

⁵ Şaḡdan: şaḡ A,C,E // Hem: ehli C / Mehābet hem şalābet: Mehābetle şalābetle E / Şalābet: selāset İ

⁶ Na‘ra: naḡra B,D / Urup: urdı C / Eşḡaş: eşḡaş A // Benem Hāşim didi bil: didi bil benem A / Benem: menem D

⁷ Eyā: didi yā A / ḡalālet: ḡalāl ey C

N'îçün küfriñ kapusın açdıñız siz

N'îçün îmānıñızdan geçdiñiz siz¹

N'îçün bu rāh-ı küfre siz gidersiz

Resūliñ āline tā qaşd idersiz²

2320 'Ömer ibn-i Sa'îd çün gördi hāli

Bu 'emmü-zādesiydi diñle kālî³

Teni titredi hem vehhām olurdı

Nice er oldıgım zîrā bilürdi⁴

82B

Muqātil oğlı Sem' ān gördi anı

Ḥaleb vālisi idi bil beyānı⁵

Varup ol Hāşime oldı ber-ā-ber

Naşîhat eyledi kim ey dil-āver⁶

Bu 'emmü-zādeñ efḥār-ı 'izāmdur

Sipahsālār-ı Kūfe ile Şāmdur⁷

¹ 2418 ile 2419 A'da yer değişmiştir. // 2418b: N'îçün ehl-i beyte buğz idersiñiz A

² 2419: — D / Rāh-ı: rāy-ı C // Tā qaşd: qaşdı E

³ Çün gördi: gördi çün A, gördi C/Hāli: bu hāli A // Bu: Hāşim A / 'Emmü-zādesiydi: 'emmü-zādesidür E

⁴ Teni titredi: titredi teni A / Titredi: ditredi B,C,İ / Hem: — ; Oldı: oldı cānı A / Hem vehhām olurdı: vehhām oldı hem C / Hem vehhām: vehhāmi D // 2421b: Zîrā nice oldıgım bilürdi anı A / Zîrā bilürdi: bilürdi hem C / Nice er oldıgım zîrā: zîrā nice er oldıgım D,E,İ

⁵ Sem' ān: Şem' ān İ // Beyānı: peyāmı A,E, 'ayālî C / Bil: sen bil C

⁶ 2423-2424 C'de yer değişmiştir. / Kim: hem C

⁷ İle: vü A, hem E

2325 Saña layıķ mıdur küfrān-ı ni^ç met

Olup bu dem olasıñ ehl-i töhmet¹

Didi Hāşim ki ey ehl-i şeķāvet

Beķāniñ devleti bāķī sa^ç ādet

Egerçi ehl-i haķ zāhirde mağlūb

Velī bātında ğālibdür o maṭlūb²

Murabba^ç ³

fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilün

Ehl-i haķ zāhirde kem bātında evlā söylenir

Hāliyā nā-hāķ mu^ç allā şoñra suflā söylenir⁴

Şanma Fir^ç avn-ı tüvānger geçdi Mūsā faķrile

Gel nażar kıl şimdi kim ednā kim a^ç lā söylenir⁵

Meşnevi^ç ⁶

mefā^ç ilün mefā^ç ilün fe^ç ulün

2330 Görür Sem^ç ān degil ķābil maķāle

Ķılıcım eyledi ol dem ḥavāle⁷

¹ Lāyıķ mıdur: lāyıķ mı o C

² 2427 D'de 2429'dan sonra yazılmıştır. / Velī: velākin A

³ A, — B,C,D,E,İ

⁴ 2428-2429: — E / Kem: kim D,İ // Nā-hāķ: hem hāķ C

⁵ Şimdi: imdi A / Kim ednā: ednā ; Kim a^ç lā: kimi a^ç lā C

⁶ A, — B,C,D,E,İ

⁷ Ķılıcım: kılıncım İ

Anı men' itdi Hâşim urdı arbin
Helâk oldu la' in gör imdi arbin¹

arındaşınıñ adı idi Nu' mân
Anıñ biñ leşkeri var idi olan²

Görüp bu hâli leşkerler hemen-dem
amusı Hâşime amle ider hem³

Hemân na' ra uruben debdi atı
Girüp orta yire ceng itdi atı⁴

83A 2335 İmâm Fazla didi kim ey arındaş

ouz er al var eyle sen de pür-hâş⁵

İriş var Hâşime hem nuşret eyle
Anıñla kıl şavaşı ayret eyle⁶

Çü Fazl ibn-i ' Aliyye'l-Murteza bil
ouz er aldı vardı sen işitgil⁷

¹ Hâşim urdı: urdı Hâşim B / İtdi: eyledi E // La' in gör imdi arbin: gör imdi ol la' in C

² 2432a: arındaşı idi hem adı Nu' mân C / Nu' mân: Nuğmân B,E // Ol ân: el-ân A,C

³ Hemen-dem: hemân-dem C,E, / Leşkerler: leşkerle D // İder: iderler A

⁴ Hemân: hemândem İ / Uruben: urup A, urdı İ / Debdi: didi İ / Atı: anı D // Girüp orta yire: orta yire girüp A / Ceng itdi atı: ağıtdı anı D

⁵ 2435b: ouz er al dağı sen eyle şavaşı C / Var eyle sen de: var sen de eyle A / Sen de: anda D,E

⁶ Hem: sen C / Var Hâşime: Hâşime var ; Eyle: eyle hem E // ayret: hem ayret A, yardım C / Eyle: eyle hem E

⁷ Çü: çün A, bu C

Görür ibn-i Sa'îd bu hâli ey yâr
İki biñ âdem irsâl itdi tekrâr¹

Didi Fazla varıñ cenge götürmeñ
Anı Hâşim yanına siz yetürmeñ

2340 Hemân meydâna tîz anlar gelürler
Gelüp Fazlıñ öñini çün alurlar²

Görüp bu hâli Fazlı na'ra urdı
Kılıcın çekdi a' dâ içre girdi³

Şu resme oldı anda ceng-i gülğul
Turâb-ı Kerbelâ tâ oldı gül gül⁴

*Murabba'*⁵

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Ecel bâdı bu gülşene degüp rengini zerd itdi

Bugün a' dâ-yı nâ-merde şiyânet kıldı merd itdi⁶

Bu rezm-i nâ-sezâlardan münâfıklar olup dil-şâd

Bu bezm-i pür-belâ kalb-i muvâfıklara derd itdi⁷

¹ İrsâl itdi tekrâr: aldı itdi irsâl A, anda itdi irsâl B, itdi anda irsâl C

² Tîz anlar gelürler: anlar tîz varırlar A, tîz anlar varırlar B, anlar tîz gelürler C // Çün: hep C

³ 2441-2442 İ'de yer değışmiştir./Na'ra: nağra B / Fazlı: Fazla D // 2441b: Kılıc çeküp içine a' dâ girdi C

⁴ 2442-2444: — E / Gülğul: gülğule A, cidâl C, güldü? İ // İ'de 2442b yerine 2441b tekrar yazılmıştır. / Tâ oldı gül gül: oldı reng-i gül güle A / Gül gül: milâl C

⁵ A, — B,C,D,E,İ

⁶ 2343-2348: — D / 2343-2344: — E / Kıldı: itdi C

⁷ Rezm-i: remz-i C // Bezm-i: remz-i ; Muvâfıklara: muvâfıkları B, munâfıklarda C,İ / Derd: devr C

mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün

2345 Şu resme kırdı Fazlı anları hem

Akıtdı Kerbelāya anları hem¹

Görüp a' dā çün itdi tīr-bārān

Atını urdılar ol Fazlıñ ey cān²

Yıkıldı atı yaya oldu nā-çār

Şusuzludan buñaldı aldı nā-çār³

Nice ceng itdi şusuz hem piyāde

Şehīd olup buldı rif at beāda⁴

83B

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bu ne nisbetdür ki sākī bir içim şu virmediñ

Teşnedār itdiñ imāmıñ leşkerin hoş görmediñ⁵

2350 Bu ne miñnetdür ki hālı eylediñ şusuz şehīd

Bir kezin bīmār-ı ' aşıñ hāırını şormadıñ⁶

Şehīd itdiler ol on pehlivānı

Varırlar Hāşim üzre nā-gihānı⁷

¹ Anları hem: hem anları A / Fazlı: Fāzıl C // 2345b: Aıtdı Kerbelā içre hem anları A

² Ol Fazlıñ: Fazlıñ bil A / Ol: — C

³ Oldı: aldı C // aldı: oldı A

⁴ İtdi: — D // Olup: oldı B,D,E,İ / Buldı: bulup B,C,D,İ olup E / Rif at: devlet D

⁵ 2349-2354: — C,E / Ki: ey ; Şākī: şākī ne D // 2345b:Teşnekāra meramet ıl lā-yenāmıñ ' aşına C,E, Leşkerin teşnedār itdiñ imāmıñ hem hoş görmediñ D

⁶ Miñnetdür ki: hikmet durur ki D//⁶ Aşın: ' aşın D

⁷ On pehlivānı: pehlivān merdānı A // Hāşim üzre: Hāşim'e hem D

Şavaş iderken ol Hâşim hemen-dem
Bulur Nu‘mânı ceng içinde ol dem¹

Urup mel‘ûnı öldürdi hem anda
‘Alemdârını yakdı ol zemânda²

Şusuzluktan harâretten buñaldı
Kanı çok akdı beyhüş oldu kaldı³

*Beyt-i Hâşim*⁴

fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilâtün fâ‘ ilün

2355 Sâkıyâ gel bir içim şu vir imâmîñ‘ aşkına
Teşnedâra merhamet kıl lâ-yenâmîñ‘ aşkına⁵

Kimseniñ koymaz firâk-ı âhını bir kimsede
Sen de raħm eyle ‘azîzun zu’n-tikâmîñ‘ aşkına⁶

Ža‘îf gâlib olur çün geldi bir pîr
Urup darbın şehâdet buldı ol şîr⁷

¹ Hemen-dem: hemân-dem C,D,E // Nu‘mânı: Hâmânı ; Ol: o D

² Öldürdi hem anda: hem öldürdi anda D // 2349b: Yakdı ‘alemdârını bil ol zemânda A

³ Beyhüş oldu: kanı beyhüş D

⁴ E, — A,B,C,D,İ

⁵ Gel: — A // Teşnedâra: teşnekâra C,E, teşnekâna D

⁶ Bir: hiç C / Kimsede: kimseye A,C,D // ‘Azîzun: ‘azîzu A,C,E

⁷ 2357: — C,E / Ža‘îf: Ža‘îfi ; Çün: — ; Bir pîr: bir bir A // Ol: o A

*Baħr-i Hezec Ve Fî-Ḳāfiyetü'l-Hā-yı Ve'l-Murabba*¹

mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Şehâdet gevheri ƣadriñ bilür şarrâf olan ancaƣ

Bu yirde baħr-i medħinden budur evşâf olan ancaƣ²

Bu deryâ-yı haƣîƣatden hemân bir ƣatre kesb itdim

Ta' arrüz ƣılmasun bunda bizi ' irfân olan ancaƣ³

2360 Rivâyet vârid olmışdur didi râvî bu ƣâl üzre

Saňa tâ kim beyân idem bu nevmi bu maƣâl üzre⁴

Bu cânibden Ĥabîb ibn-i Müzâhir adlu bir taƣvâ

Var idi kim geçürmişdi ƣamu ' ömrin kemâl üzre⁵

Yüzi şems-i ziyâ idi sözi ' ilm-i ģayâ idi

Özi ģüb etƣıyâ idi olurdı ģoş ģışâl üzre⁶

84A Resûliñ meclisinde ol geçürmişdi ƣamu vaƣtin

İderdi her gice ģatmi bu mu' tâd-ı fi' âl üzre⁷

¹ A, Eyzân C, Ḳāfiye-i Ebyätü'l-Murabba' D, Baħr-i Hecez E, — B,C,İ

² 2358-2359: — D,E / Baħr-i medħinden: medħin iden kim İ / Medħinden: medħinde C

³ Ĥaƣîƣatden: haƣîƣatde C / İtdim: itdi A,C // ' İrfân: ' arrâf A

⁴ Kim: ki D,E / Beyân idem: idem beyân E / Nevmi: rezmi B, remzi C, zermi D,E, rezmini İ / Bu maƣâl: bir maƣâl C,D, maƣâl İ

⁵ Adlu: atlu E / Taƣvâ: pîri D // Ḳāmu: cümle D / Kemâl: ol kemâl A

⁶ ' İlm-i: ģilm-i D // ģüb: ģoş D,E / ģışâl: ģışâl A, misâl E

⁷ Vaƣtin: ' ömrin B,E // Ĥatmi: ģatmi A, ģatmin C

Hüseyne didi ruḥṣat vir didi ey pīr-i pākize
Resūlden yādḡarsın sen heves kıılma cidāl üzre¹

2365 Zīrā sende şusızlıḡdan ne kuvvet ḡaldı ne ṡāḡat
Ḥabīb didi baña fırsat düşüpdür bu kıtāl üzre²

Baña bu ‘ömr-i eفزünü bunıñçün virdi ol Bārī
Bu ‘atşile benim arzūm o şahbā-yı zülāl üzre³

*Eyzan*⁴

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Tā şehīd-i Kerbelāyı ḡalḡ-ı ‘ālem yād ide
Oḡıya taḡsīn-i raḡmet rūḡlarını şād ide⁵

Kim ki o maẓlūmlara raḡm idüp aḡlarsa bugün
Rūz-i maḡşerde ṡamudan Ḥaḡ anı āzād ide⁶

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

İcāzet aldı meydāna girüp cevlan ider ol an
Bu şı‘ri ol zemān inşā ider manẓūm-ı ḡāl üzre⁷

¹ Vir didi: var saña E / Pīr-i pākize: pākize-i pīr C / Pīr-i: pīr B,İ // Resūlden: Resūliñ A,İ / Kıılma: itme C / Cidāl: celāl E

² Zīrā sende: sende zīrā D / Sende: senden C // Didi: itdi A,İ

³ 2366: — D / Bu: — ; Eفزünü: füzünü A // Ārzūm: ‘arzūm A, arzūm C

⁴ C, — A,B,D,E,İ

⁵ 2367: — E / İde: ider A // İde: ider A / Rūḡlarını: rūḡların C

⁶ Ol: o A / İdüp aḡlarsa: eyleyüp aḡlar D // İde: ider A

⁷ 2369: — C / İder: ide D, idüp İ / Ān: dem D,E // Ḥāl: ṡāl A

Beyt-i Habīb¹*mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün*

2370 Benem etkâ Habīb ibn-i Müzâhir

Muhibb-i âl-i Aḥmed ḳalbi tâhir²

Nişâr itdim Hüseyne naḳd-i cānı

Ben oldım şimdi bu hizmetde mâhir³***Bahr-i Hecez***⁴*mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün*

Ḳatı çok ceng ider anda nice a' dâlar öldürdi

Çerisin tār-mār itdi şavaş idüp muḫâl üzre⁵

İrişdi bir la' in nā-gāh aña bir ḍarb urup yıḳdı

Hüseyne çağırır na' ra urur ya' nî vişâl üzre⁶

İmâm işitdi çün anı getürdi varup ol pîri

Habīb açup gözin ol dem bu beyti didi nâl üzre⁷¹ E, Ḳāfiye-i Ebyātü'l-Meşnevî D² Etḳâ: ittiḳâ E // Ḳalb-i: hem ḳalb-i A³ Nişâr: sitâr E // 2367b: Benem ol hizmetde şimdi mâhir C, Ben ol dem bu hizmetde mâhir İ / Bu: — A⁴ E, — A,B,C,D,İ⁵ Çok: — C, çün İ / İder: eyledi C, itdi D / A' dâlar: a' dâları A,D / Anda: — ; Ceng: cengi D // İtdi: idüp D,İ / İdüp: itdi C,İ, ider D,E / Muḫâl: cidâl D,E, mecâl İ⁶ Nā-gāh: anda C / Aña: — A // Çağırır: çağırdı A, çağırub İ / Na' ra: nağra B, nehri E⁷ İşitdi: irişdi D / Çün: — A // Açup gözin ol dem: gözin açup ol dem D / Didi: — E

*Şi'r-i Habîb*¹*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

2375 Hâmdulî'llâh kim murâdım virdi şimdi lem-yezel

Nâ' il oldum bu idi maşşûd-ı kâımım tâ ezel²

Hûri-yi firdevs-i Rıdvân ile bâzâr eyledim

Gerçi virdim bir güzel cân lâkin aldım biñ güzel³

84B

mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün

Aña hem müjde-i cennet virir çünkim işitdi ol

Olur hem rahmete vâşıl bihişte ittişâl üzre⁴

Rivâyetdür kim ol pîriñ biri başın kesüp soñra

Alup hem Mekkeye gitdi gezerdi iştimâl üzre⁵

Habîbiñ oğlı çün gördi kimiñ başı deyü şordi

Habîbiñ başıdur didi cevâb virdi su'âl üzre⁶

2380 İşidüp bu sözi ol dem helâk itdi o mel' unı

Alup defn itdi ol başı kalur anda melâl üzre⁷¹ A, Beyt D, — B,C,E,İ² Lem-yezel: lâ-yezâl C, lem-yezâl E // Kâımım: arzım D / Maşşûd-ı kâımım: kâımım şimdiye dek A³ Hûri-yi:Hûrisi İ / Firdevs-i Rıdvân ile: Firdevs ile Rıdvânı E / Bâzâr: pâzâr D⁴ Virir çünkim: virürler çün ; İşitdi: işidür C / Virir: virem D, virdi İ // Bihişte: behiştı A⁵ Kim: ki E/Başın kesüp: kesüp başın D,E/Soñra: gitdi İ//Hem: — ; Gezerdi: gezer ol A / İştimâl: iştişâl E⁶ 2379: — A / Başı: bu baş B // Didi: diyü D / Cevâb: haber E⁷ Bu: ol ; Ol bu E // Defn itdi ol başı: ol başı defn itdi D, başımı defn itdi E

O hālā bir ziyāretdür adı Re 'sü'l-Ḥabīb anıñ
Bu cānibden diyem ğayrı ki qalmasun ḥalāl üzre¹

Girer ol Ḥamza kim Ebā Zer-i Ğaffārıñ qulıdur
Nice ceng eyleyüp anda olur hem irtihāl üzre²

Beyt-i İmām Hüseyin ³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Kim ki girdi Kerbelā meydānına ol dönmedi
Tüşe-i bezm-i fenāya bir daḥı el şunmadı⁴

Vādī-i eyvende gerçi nār-ı firqat buldılar
Bu şebistān şem' iniñ lākin ziyāsı sönmedi⁵

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

2385 Enes girdi bu kez ey cān nice a' dāyı öldürdi
Şehādet buldı encām-ı fenādan infişāl üzre⁶

Bu kez Şīt oḡlı ' Abbāsıñ qulı girdi adı Şārib
Libāsın geymeyüp ' uryān varır bu infi' āl üzre⁷

¹ O: ol A / Re 'sü'l: Re 's-i D, Zābī? E / Anuñ: dirler C,E // Qalmasun: qılmasun İ

² Girer: girüp C,E,İ / Ol: — ; Ğaffārıñ: Ğaffārıñıñ İ / Ḥamza kim: demde meydāna D / Qulıdur: daḥı qulı A, oḡlıdur B, qulu C,E // Anda: andan A,B, ol dem E

³ E, Eyzan C, — A,B,D,İ / C'de 2384'dan önce 2388-2389 yazılmıştır.

⁴ Tüşe-i: güşe-i A,C, nüşe-i D,E

⁵ Vādī-i: bāde-i E // Şebistān şem' iniñ: şebistānımız ziyāsınıñ A

⁶ 2385: — E

⁷ Varur: varup D / İnfi' āl: hoş fi' āl E

Didiler kim n' için uryân gidersen terk idüp havfi
 Didi ben geçmişem cāndan gönül yok mülk-i māl üzre¹

Murabba²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
 N'eylerem cānı canānıñ mihiri yetmez mi baña
 Havf-ı ağıyâr istemem yâr qahrı yitmez mi baña

Bulmayup āb-ı Furātı teşne kaldımsa ne var
 Sākīyâ hūn-āb-ı çeşmim nehri yetmez mi baña³

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

2390 Şavaş içre iken a' dā nice oqlar urup anı
 Şehid itdiler ol demde bu minvāl-i mişāl üzre

Bu kez Ca' fi alup ruḥşat nice a' dāyı katlı itdi
 Velī şoñra şehid oldı o pür-ḥāş-ı dālāl üzre⁴

85A Hemen-dem Seyfile Mālik ikisi ḥayli ceng itdi
 Şehādet buldılar anlar rızā-yı zū'l-Celāl üzre⁵

Görüp Fāris gulām geldi Hüseyne yüz yire urdı
 İcāzet istedi ol dem bu eş'ār-ı mişāl üzre⁶

¹ 2387: — D / Terk idüp havfi: terk-i havf idüp C // Mülk-i māl: māl-ı mülk E

² A, Eyzān C, Beyt D, — B,E,İ // 2388-2389: — E / Yâr: yârimin A

³ Kaldımsa: kaldım ser A // Hūn-āb-ı: şun ābı D, hūn-āb İ

⁴ Alup: alur D,E / Ruḥşat: ruḥşat A // Ḥāş-ı: zānı C, ḥāh-ı İ

⁵ Hemen-dem: hemān-dem C,D / Ḥaylī: ḥaylī A, D // Şehādet buldılar: şehādetler bulup A

⁶ Ol dem: andan C / Eş'ār-ı: eş'ār-ı A,E / Mişāl: me'āl B,D

Beyt-i Fārisī¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ey imām luṭfiñla 'ālem behremend olmaḡdadur

Teşneler 'aşḡına kevşer cāmlara ṭolmaḡdadur

2395 Bir izin vir bendeñe kim genc-i raḡmetdür güşād

Bu ġazādan çünki herkes bir naşīb almaḡdadur²

Baḡr-i Hecez³

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

İmām didi ki ey Fāris o Zeyne'l-'Ābidine var

Zirā anñ ḡulusıñ sen izin al iştiġāl üzre⁴

Ki Zeyne'l-'Ābidin anda ḡatı ḡaste idi ol ān

Varup Fāris diler ruḡşat ola tā intikāl üzre⁵

Didi ben de āzād itdim seniñ destiñdedür ruḡşat

İşidüp eyledi cengi ki rezm-i Rüstem-i Zāl üzre⁶

¹ E, Beytü'l-Murabba' D, — A,B,C,İ / Luṭfiñla 'ālem: luṭfiñda 'alemde E // 'Aşḡına: 'aşḡıña A / Cāmlara: cāmeler C, cāmları D, cāmlar E / Ṭolmaḡdadur: dolmaḡdadır B,D,E,İ

² Bendeñe kim: ben de ġidem B / Kim: — E / Raḡmetdür: raḡmetden A / Vir bendeñe kim: bendeni ki kim İ

³ E, Ḳāfiye D, — A,B,C,İ

⁴ Didi ki: dir ; O: ol C / Ki: kim İ // 2396b: Sen anuñ ḡulusuñ al iştiġali izin üzre C / Anñ ḡulusuñ sen: sen ḡulusıñ anın B / Zirā anñ: anñ zirā D

⁵ Anda: ol dem ; Ol ān: anda D // Varup Fāris diler: var ey Fāris didiler A / Ola: idüp D,E

⁶ Destiñdedür: emriñdedir B // Rezm-i Rüstem-i Zāl: zulm-i intikāl C, zerm-i resm-i Zāl D, resm-i rāz-ı Zāl E, rezm-i resm-i Zāl İ

Ꞑatı ceng eyledi Őoñra oꞑ atdılar o zālimler
Bu mazlūmı Őehīd itdi ki zūlm-i iꞑtitāl üzre¹

2400 Hemen-dem Ḥanẓala ibn-i Sa'īd 'azm itdi meydāna
Şavaş itdi Őehīd oldu o ceng-i bedr-i cāl üzre²

Yezīd ibn-i Ziyād men' i girüp meydāna ceng itdi
Őehādet buldı encām-ı murādı lā-yezāl üzre³

Sa'īd kim ibn-i 'Abdu'llāh girüp anda Őehīd oldu
Ḥibāve ibn-i ḤāriŐ hem girer cenge celāl üzre⁴

Nice ceng eyledi lākin Őehīd itdi anı a' dā
Girüp oğlı 'Ömer oldu beĕāya irtihāl üzre⁵

Bu kez on beş nefer merdān girüp a' dāya ceng itdi
PeriŐān kıldı dūŐmānı olurlar pāymāl üzre⁶

2405 Şu resme ceng ider anlar ki miŐlin görmedi kimse
İderler 'arz-ı meydānıñ ğubārın zīr ü bāl üzre⁷

¹ Oꞑ atdılar: on itdiler D, oꞑ itdiler İ // İtdi: — ; Zūlm-i: zūlmi ol A / İꞑtitāl: iꝼtibāl A,B, iꝼtibāḥ C, iꝼtilāl D, iꝼtiyāl E

² Hemen-dem: hemān-dem A,B,İ / Ḥanẓala: Ḥanẓala A,B,D,E,İ / 'Azm itdi meydāna: meydāna 'azm itdi C / İtdi: itdi ol A // 2396b: Őehādet buldı encām-ı murādı lā-yezāl üzre C

³ 2401: — B / Men' i: ƙanlı E // Murādı: murādı ol A / Lā-yezāl: zū'l-Celāl C

⁴ Kim : — ; 'Abdu'llāh: 'Abdu B / İbn-i: adı E / Anda: meydāna C // Ḥibāve: Ḥayāde D / Cenge celāl: ceng ü cidāl A,C

⁵ İtdi: itdiler A // İrtihāl: irtisāl B,D,E,İ

⁶ Kez on: def a E

⁷ İder anlar ki: iderler bil ki D // Meydānıñ ğubārın: meydānı ğubārı C / Zīr: pīr D, berr E

Hücūm itdi bu kez  Udvān Őehādet buldılar cūmle
 Őayātınıñ nehārı hem olur vakt-i leyāl űzre¹

85B Muħammed ibn-i Mıķdādī hem  Abdu'llāh-ı Dűccāne
 Őu resme ceng iderler kim olur naķli muħāl űzre²

Ķatı ceng eyledi anlar ķuŐatdı her yanın a  dā
 G rinmez oldılar gűyā ğamām geldi hilāl űzre³

Őehādet buldılar Őoñra yedi ādem daķı girdi
 Őehīd oldılar anlar da o zűlme i  tidāl űzre⁴

Beyt-i Beķāyī⁵

mefā'īlűn mefā'īlűn mefā'īlűn mefā'īlűn

2410 MeŐā'ib mecma  ı var mı eyā bu ħāķden ğayrı

Bu yirde var mı ğam bārān olur eflākden ğayrı⁶

Ġubār-ı deŐtine toķm-ı feraķ zer  itdi ğam bitdi

Ne kesb itmiş Őikār-ı Kerbelā ğamnākden ğayrı⁷

¹  Udvān: a  dā C / Buldılar: itdiler D

² Dűccāne: Dűccāneyle A

³ Eyledi: itdiler D,E / Ġamām geldi hilāl: ğubār-ı Kerbelā C

⁴ Yedi ādem daķı: merdān daķı hem E // Zűlme: zűlm ile A, zűlm-i E

⁵ E, Ebyāt D, — A,B,C,İ / E'de 2410-2411 yerine 2367-2368 tekrar yazılmıştır.

⁶ Yirde: yārdān A, yirden B / Bārān: yārān A,D

⁷ DeŐtine: teşne-i A, deŐte B,İ / Feraķ zer  itdi: feraķnāk ekdi D // Őikār-ı: Őiyād-ı B,İ, siyār-ı C, Őiyār-ı D

*El-Kıssa Ca'fer-i 'Aķlīñ Ođlınıñ Şehīd Oldığın Beyān İder*¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Rāvīler bunda rivāyetler didi

Tā bidāyetden nihāyetler didi²

Ol gün öyle ıssı idi gün kıatı

Ķalmamışdı at u ādem tākati³

İrtifā' buldıķça nār-ı āftāb

Yaķdı mü 'min bağrını kıldı kebāb⁴

2415 Hem şusuzlıķdan buñalmışdı kıamu

Bir nice gün teşne kıalmışdı kıamu⁵

Tā ki kıuşlıķ olana dek dīnlegil

Elli üç ādem şehādet buldı bil⁶

Anda Zeyne'l-Ābidīnden ģayrı hem

Ķalmış idi on tōķuz mü 'min o dem⁷

Cümlesi olup beķāya intizār

Teşnelikden olmuş idi bī-ķarār⁸

¹ E, Meşnevī A, — B,C,D,İ / E'de 2412'den önce 2109-2112 tekrar yazılmıştır.

² Rāvīler: rivāyetler E // Bidāyetden: bidāyetlerden C

³ İssı idi gün: ıssı gün idi B,İ // Tākati: ki kıatı C

⁴ İrtifā': ittifā' C, ibn-i tūffā' E // Mü 'min: mü 'minin E / Bađrını: kıalbini C

⁵ Ķalmışdı: kıalmışlar D

⁶ Olana dek: olıncaya den A, evveline İ

⁷ Mü 'min: ādem B, mü 'mini C / O dem: ol dem A, hem C

⁸ Olup: oldı A,C, idüp D

Bir yaqadan ol ʿ adū-yı bī-rahīm
Gör ne kıldı mü ʿ mine ehl-i hacīm

2420 Bir yaqa aşhāb maqtūl oldılar

Qavmi hem aḥbābı maqtūl oldılar¹

86A

Bir yaqadan ehl-i beyt-i Muṣṭafā

Qaldılar şusız çeküp renc ü belā²

Çün imām bu ḥāle seyrān eyledi

Āh çeküp hem çeşmi pür-қан eyledi³

Beyt-i İmām Hüseyin ⁴

mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün mefāʿ ilün

Nedir ey çarḥ-ı gerdün bu fesādı bī-ḥisāb itmeñ

Nedir mazlūma ey zālīm bu ʿ atşile ʿ itāb itmeñ⁵

Nedir maqşad cefālardan eyā bilmem revā mıdur

Yezīde bir murād için Hüseyne biñ ʿ azāb itmeñ⁶

2425 Olmadı ta ʿ ciz şabır kıldı yine

Bu cefāyı ol şafā bildi yine⁷

¹ Yaqa: yaqadan A,D,E // Hem: heb B, hep C / Aḥbābı: aḥbāb D / Maqtūl: maqbūl A

² Qaldılar: qaldı ; Çeküp renc ü belā: çeküben cevr ü cefā C

³ İmām bu ḥāle: bu ḥāle daḥı D, bu ḥāli daḥı E // Çeküp: idüp C / Eyledi: ağladı E

⁴ E, Ebyātü'l-Murabba ʿ D, — A,B,C,İ

⁵ Gerdün: gerdün ; Bu: — C / İtmeñ: itdiñ D// 2419b: Nedir bu ʿ atşile mazlūma ey zālīm ʿ itāb itdiñ D / Mazlūma ey: bu mazlūma B,C / ʿ İtāb: ʿ iḳāb A,B,İ

⁶ Maqşad: maqşūd C,E // ʿ Azāb: cefā B

⁷ 2425-2428: — E / Ta ʿ ciz: ʿ āciz C // Ol: hem C

Bildi kim var her azāda bir rızā
Hem rızā üzre muarrer bir azā¹

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Belādur maşad-ı aşā belādur rütbe-i a' lā
Belādur şemme-i eclā belādur marem-i Mevlā²

Bilenler minet-i rāat anıcün oldılar mabūl
Belāya şabr idüp anlar belādan oldılar evlā³

Bar-i Meşnevi⁴

fā'īlātün fā'īlātün fā'īlün
Hem tesellī itdi ahābı aa
Tā arındaşıyla abābı aa⁵

2430 Didiler sen görme bu āli ba'īd
Bundan artı olmaya yevm-i sa'īd⁶
Bundan artı şanma kim rif' at ola
'Aşıa ma' şu irüp vuşlat ola⁷

¹ Bildi: didi D / Kim: hem C / Her: — A // azā: rızā C

² 2427-2428: — D,E / Eclā: iclāl A

³ Bilenler: bilirler A, bildiler C // Evlā: a' lā C

⁴ E, āfiye D, — A,B,C,İ

⁵ İtdi ahābı: itdiler ahāb C

⁶ 2430a: Didiler bu āli görmesin ba'īd E / Bu āli: hem bunu C // Bundan: bu ; Olmaya: olmaya hem C

⁷ 2431: — C,E / İrüp: idüp D,İ / Ola: bula D

*Beytü'l-Murabba¹**fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

Ġayrı şād ol ey gönül kim geldi vuşlat demleri

Cân cânāna nâ' il oldı gitdi fürkat demleri

Cân virüp her mekr-i aġyārdan emīn oldıġ bugün

Ķalmadı şimdengirü dildāre ħasret demleri²

Anları ehl-i vefā gördi imām

Anlara kıldı du' ālar ol hümām³

2435 Tırdı Müslim oġlı 'Abdu'llāh hemān

Bir izin vir didi olayım revān⁴**86B**

Ben daġı bunda murāda ireyim

Hem selāmın Müslime irgüreyim⁵

Aldı ruşşat girdi meydāna hemān

Tırdı arslan gibi meydānda hemān⁶

Ol 'Ömer ibn-i Sa' id gördi yaġın

Didi āġāh olın ey erler hemīn⁷¹ D, — A,B,C,E,İ // Nâ' il: mā' il D² Her: hem C / Şimdengirü: şimdi girü D³ İmām: ol imām A // Du' ālar: du' ālar anda A⁴ Tırdı: durdı B,D,E,İ / Müslim oġlı 'Abdu'llāh: Müslim 'Abdu'llāh oġlı C // Bir izin vir didi: didi bir izin vir A⁵ 2436: — İ / İreyim: ireyin A, irgüreyim E // İrgüreyim: irgüreyin A⁶ Tırdı: durdı B,D,E,İ / Hemān: revān A,E⁷ Hemīn: bugün C

Ol benî Hâşim durur bu er dağı
Olmasa bunlar şusuz ger ey ağı¹

2440 Anlara kimse ħarîf olmaz idi
Bu çerimiz hem necât bulmaz idi²

Var idi bir er adı Ƙuddâme bil
Didiler var sen bunıñla cengi kıı³

Vardı Ƙuddâme ħîle idüp kaçar
Döndi yine bir nice ħamle geçer⁴

Teşnelikden beyhüş oldu ol dilîr
Şebdesin elden bırağıdı tırdı şîr⁵

Geldi Ƙuddâme aña şebde atar
Şebdesini anıñ ‘Abdu’llâh tutar⁶

2445 Şebdesiyle kendini itdi helâk
Bindi anıñ atına ol zât-ı pāk⁷

¹ Bu: bir C, ol D,E // Bunlar şusuz ger ey: şuşuzlık bunlar ey C, şusuz eger bunlar D / Ger: hem D

² Necât: ħalâş C

³ Adı: dağı D / Ƙuddâme: Ƙaddâme E, Ƙadâme İ // Var sen: sen var C, kim var E / Sen bunıñla: bunıñla bu A, bunıñ ile D / Cengi kıı: ceng eylegil C, ħarbe kıı D, cenge kıı İ

⁴ 2442b: Döndi birkaç ħamle aradan geçer C

⁵ Oldı ol: olurdu C // 2443b: Şebdesin düşdi elinden ey fağîr C, Şebdesin atdan bırağıdı hem o şîr D / Tırdı: durdu B,D,İ

⁶ Ƙuddâme:Ƙaddâm E / Şebde: şebta C // Tutar: dutar B,D,E,İ

⁷ Şebdesiyle: şabtasıyla C // Ol: — E

Leşkere girüp hemân itdi kıtâl
 Turamazdı hiç öñinde bir ricâl¹

İbn-i Sa' diñ yanına vardı bu kez
 Pehlivân-ı Şâlihi gördi bu kez²

Bir kılmcı urdı öldürdi hemân
 Atını urdılar anıñ ol zemân³

Çün yıkıldı atı yayağ kaldı ol
 Katı çok kan aqdı hem buñaldı ol⁴

2450 Ol Mufaşşal kim Merâhim oğlı hem
 Geldi tâ anı şehîd itdi o dem⁵

*Ķāfiye-i Beytü'l-Murabba'*⁶

87A *mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün*
 Zemîn-i Kerbelâ hün-ı Sa' idden lâlezâr oldı
 Meyâna lâle-i demler açıldı nev-bahâr oldı⁷

¹ Girüp: girdi C,D,E / İtdi: idüp C,D,E,İ // Turamazdı: duramazdı B,D,E,İ / Hiç önünde bir: öñinde hiçbir A / Hiç: hem C

² Sa' diñ: Sa' idñ A,D,E,Sa' id C//Pehlivân-ı Şâlihi: Pehlivân Şâlihi B/Gördi: gördi çün A, gördi hem C

³ Bir kılmcı urdı: aña bir kılmcı A / Kılmcı urdı: kılmcı uruben C, kılmcı urdı hem İ

⁴ Atı: anda C // Hem: — E

⁵ Merâhim: Merâşîl A,İ, Merâhil B,D,E // İtdi o dem: eyledi hem C

⁶ D, — A,B,C,E,İ

⁷ 2451-2452: — E // Sa' idden: Sa' idlerden A

Semūm-ı teşne-leblerden açılmaz ğonca-i femler
Anıñçün bülbül-i cānlar bu gülşene nişār kıldı¹

Girdi ol Ca^ˆ fer^ˆ Aq̄il^ˆ oĝlı hemīn^ˆ
Şöyle kırdı qanile tıoldı zemīn^{ˆ2}

ˆ Āq̄ıbet hem ol daĝı oldı şehīd^ˆ
Oldı mülk-i bāq̄ide ehl-i sa^ˆ id^{ˆ3}

Beyt-i İmām⁴

fā^ˆ ilātün fā^ˆ ilātün fā^ˆ ilātün fā^ˆ ilün

2455 Āferīn olsun aña kim bilmedi cān qadrini
Bī-tekellūf virdi cānı bildi cānān qadrini⁵

Āstānından temāşā eyleyen bilmez nedir
Fehm ider ancak muqarreb bende sulţān qadrini⁶

¹ Femler: lebler A

² ˆ Aq̄il: ˆ Uq̄eyl A,B,D,E, ˆ Aq̄ilūñ C / Ol: — C // Tıoldı: doldı B,E,İ / Qan ile tıoldı: tıoldı qan ile D

³ Hem ol daĝı oldı: oldı ol daĝı A / Hem: — B

⁴ E, Murabba^ˆ A, — B,C,D,İ

⁵ Cānı: anı A,B,E,İ

⁶ 2456: — C / Bende: bildi E

Bahr-i Meşnevi^{7 1}*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

‘Abdur’rahmān girdi çün ibn-i ‘Akīl

Ol dağı hem kıldı dünyādan naķīl²

Çün ‘Aķīl evlādı oldu iħtitām

İçdiler cām-ı şehādetden temām³

Ca‘ fer-i Tayyārın evlādına bil

Geldi nevbet ğayrı anda diñlegil⁴

2460 Ol Muħammed ibn-i ‘Abdu’llāh o dem

Bir izin ister imāmdan geldi hem⁵

Didi destūr vir bulam ben de sürūr

Hem helāk idem nice ehl-i ğurūr⁶

Virdi destūr girdi meydān içine

Korķu düşdi anda düşmān içine⁷

¹ E, — A,B,C,D,İ² ‘Aķīl: ‘Uķeyl A,D / Çün: — A, B // Hem: — A / Hem kıldı: kıldı hem B / Hem kıldı dünyādan: hem dünyādan itdi C³ Oldı: buldı A,C⁴ Ğayrı anda diñlegil: anda sen işitgil A⁵ Ol: hem E / O: ol A,C⁶ Bulam ben de: ben de bulam C⁷ Düşmān: tuğyān D, meydān E

Sil gibi ağıtdı kanı nāmdār
Böyle cengi görmemişdi rüzgār¹

‘Āķıbet buldı şehādet ol daħı
Böyledir ef‘āl-i dünyā ey seħi²

Beyt-i Bekāyī³

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

2465 Kim ki girse Kerbelā meydānına bī-cān olur
Cān viren bu yirde ancak nā’il-i cānān olur⁴

Görmeyince renci Yūsuf genc-i Mısrı bulmadı
Hem Züleyhā rağıbınıñ meskeni zindān olur⁵

87B

*fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*⁶

Gördi ‘Avn anda qarındaşın hemān
İhtiyārsız oldu meydāna revān⁷

Ol qarındaşını öldiren eri
Vardı öldürdi yine geldi beri⁸

¹ Görmemişdi: görmemişdür A

² Seħi: aħī A,C

³ E, Kāfiye-i Beytū’l-Murabba‘ D, — A,B,C,İ

⁴ 2465-2466: İ ve C’de 2368’ten sonra yazılmıştır. / Girse: girdi E

⁵ Rāğıbınıñ: rāğıbın A

⁶ Baħr-i Meşnevī E

⁷ Hemān: ‘ayān A

⁸ Vardı: varup A

Yâ imâm ʿ özümi kı l didi kabûl
Kim icâzetsiz girüp oldım melûl¹

2470 Ol ıarındaşım firâkından baña
Geldi firâat gelmemişem ben saña²

Bir izin vir şimdi kim gidem yine
Ol ʿ adûlar ile ceng idem yine³

Hem duʿ â kıldı imâm ruḡsat virir
Girdi meydâna yine cenge yürür⁴

Ķırdı yine anları ol ḡüb-liķâ
ʿ Āķıbet oldı šehîd buldı beķâ⁵

Ol ıarındaşı ʿ Alî adı dilîr
Aldı ruḡsat girdi meydâna o šîr⁶

2475 ʿ Āķıbet ceng ile virdi cânını
Buldı bu tešne-lebiñ dermânını⁷

¹ Kı l didi: sen de it C // Oldım: ol dem İ

² Baña: aña C // Gelmemişem ben: gelmişem uš ben C

³ 2471: — C / Vir şimdi kim: vir kim şimdi A / Kim: ki D,E // ʿ Adûlar ile: ʿ adûlarla A

⁴ Ruḡsat: ruḡsat A // Yine cenge yürür: gelûñ dir çağırur C / Yürür: tırır A

⁵ Ķırdı yine anları ol: kıldı anları daḡı hem D / Ol: hem E//Oldı šehîd buldı beķâ: buldı šedâdet pür-liķâ E

⁶ Adı: var idi A, girdi ol C // Ruḡsat: ruḡsat A

⁷ Tešne-lebiñ: tešne-leb ki C, tešnelikte E / Dermânını: fermânını A

*Murabba*¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Teşnedārem cānım ārzū kılmāsun mı vuşlatı

Cānımı virüp cānāna istemem hīç firqati

Böyle taqdīr eylemişdür ol Hudā-yı lem-yezel

Çünkü fānīye gelen elbet idiser rıhleti

Ca' fer-i Tayyārīñ evlādı kamu

Çün şehīd oldı o dil-şād-ı kamu²

Geldi nevbet şimdi evlād-ı Hasan

Tā gire meydāna şimşād-ı Hasan³

2480 Ol Hasan hazretleriniñ nā-gihān

Geldi ekber oğlı 'Abdu'llāh hemān⁴

88A 'Emmüsiniñ geldi hem öpdı elin

Sürdi hāk üzre yañağımıñ gülün⁵

Aldı ruḥşat ceng-i meydāna yürür

Söyleyüp bu beyti hem na'ra urur⁶

¹ A // 2476-2477 sadece A'da vardır. Ārzū: arzū A

² Kamu: bil kamu A // O: hem C

³ Şimşād-ı: evlād-ı C

⁴ Ekber: büyük A / Oğlı: evlādı C

⁵ Hem: — ; Elin: elini C // 2481b: Sürdi hāki üzre gül yañağımı C / Hāk: hāk ; Yañağımıñ: yañağı A / Üzre: üzere D

⁶ Yürür: girdi C // Na'ra: nağra B / Urur: urdı C

Beyt-i ‘Abdu’llāh¹*fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*

Ben nihāl-i nev-resīdem der-gülistān-ı Ḥasan

Hem benem maḥdümü nūr-ı çeşmi raḥşān-ı Ḥasan²

Naḳd-i āl-i Hāşimīyem cedd-i pākım Muştafā

Hem ḳadem-ḫāk-i Ḥüseynem hem ḡulāmān-ı Ḥasan³***Baḥrū’l-Meşnevī***⁴*fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün*

2485 Didi bunı çekdi ḳılınc ol zemān

Girdi a‘dā içine ol bī-gümān⁵

Çünki meydāna girer ol zāt-ı pāk

Heybetinden oldı a‘dā zehrñāk⁶

Ceng idüp virdi fenāya leşkeri

Öldürür ol demde yüz seksan eri

Kimse raḡbet ḳılmadı meydānına

Gördiler kim girdi ḳıydı cānına⁷¹ E, — A,B,C,D,İ² Nevresīdem: nevrēsiyem D / Der-gülistān-ı: dir gülistān-ı D,E // Benem: menem E / Maḥdümü nūr-ı çeşmi: Nūr-ı çeşmi maḥdümü A / Raḥşān-ı: ruḥsār-ı C / Maḥdümü: maḥtümü D / Çeşmi: çeşmim İ³ Hem: hiç İ⁴ D, Baḥr-i Meşnevī E, — A,B,C,İ⁵ ḳılınc: ḳılıc B,C,D,E⁶ A‘dā: a‘dālar A,B,C,D / Zehrñāk: zenāk B,D,E,İ vehmñāk C⁷ Meydānına: anıñ meydānına A // Girdi ḳıydı: varsa ḳıyar C / Cānına: anıñ cānına A / Girdi: geldi D,E

Didiler bunlar ile bir bir kıtāl
İtmeyüp tursın yirinde her ricāl¹

2490 Gün çatı ıssı şusız durur çatı

Tā ki ihlāk ola kendi hem atı²

Böyle tedbīr idüp anlar tırdı hem
Çünkü ‘Abdu’llāh bu hāli gördi hem³

Gördi kim meydāna kimse gelmedi
Hem harāretten kararı kalmadı⁴

Kendi özin leşkere urdı bu kez
Girdi çün a‘dāları kırdı bu kez⁵

Tā ‘Ömer ibn-i Sa‘īdi gördi ol
Na‘ra urdı üstüne at sürdi ol⁶

2495 Gördi çün ibn-i Sa‘īd itdi firār

Anda nice şaflar itdi pāymāl⁷

¹ Tursın: dursın B,D,E,İ / Yirinde: öniñde B

² İssı şusız durur: ıssı durur şusızdur A, şusız ıssı durur B, ıssı şusızdur ki C // Kendi hem: hem kendi D,E

³ Anlar tırdı hem: hem anlar tırdı A, anda tırdılar C, anlar durdılar E,İ / Tırdı: durdı B,D // ‘Abdu’llāh: ‘Abdu’llāha C / Gördi hem: bildi gördi A, söylediler C, bildiler E, gördiler İ

⁴ Kararı: anda karar A

⁵ Kendi özin: kendözini D / Özin: özini D,E,İ // Girdi çün a‘dāları: gir a‘dā içine B / Girdi: kırdı ; A‘dāları: a‘dālara ; Kırdı: girdi C / Çün: çok D

⁶ Sa‘īdi gördi ol: Sa‘īd gördi çün anı A / Tā ‘Ömer: tā ki ; Ol: hem C // Na‘ra: nağra B / Urdı: urup ; Ol: hem C / Üstüne at sürdi ol: sürdi üstüne atı A

⁷ Çün: — A,C / İtdi: anı itdi A // Şaflar: şafları A / İtdi: oldı C / Pāymāl: tarmār D,E

88B Döndi andan geldi meydāna yine
İsteyüp er ıurdı merdāne yine¹

Baıterī ibn-i ‘Ömer Şāmī hemān
Geldi bil ibn-i Sa‘īde ol zemān²

Ey emīr didi münāsib mi saña
Kim kaçarsuñ karşı ıurmazsuñ aña³

Lāf idersuñ kim benem şāhib-cidāl
Şimdi bir erden kaçarsuñ bu ne hāl⁴

2500 Didi ol ibn-i Sa‘īd kim diñlegil
Olmaya cāndan ‘aziz bir nesne bil⁵

Bir daıı hem ben helāk olsam bugün
Cümle leşker kaçup olur ser-nigün⁶

Sende varsa pehlivānlııdan nişān
Var bunııla ceng idüp ol imtiħān

Çün işitdi bu kelāmı Baıterī
Girdi meydāna alup beş yüz eri

¹ Geldi meydāna: meydāna geldi A,C / Yine: bu kez C // İsteyüp er: er isteyüp C / ıurdı: durdı B,D,E,İ / Merdāne: meydāna A,E

² Şāmī: geldi C / Hemān: bir yeridi hemān A

³ Saña: bu saña A // ıurmazsuñ: durmazsuñ B,E,İ

⁴ Kim: — B, ki C / Benem: beni İ / Cidāl: kıırān E

⁵ Ol: — A / Kim: — C

⁶ Hem ben: ben A,C,İ, ben hem E / Helāk olsam: olsam helāk C // Kaçup: kaçup İ

Ġayret itdiler şavaşa ıurdılar
Ol yaıadan müslimānlar gördiler¹

2505 Ol Sa'īd ibn-i Ebū Düccāne hem
Ol Enes oğlı Muıammed bil o dem²

Hem Hüseyiñ bir ğulāmı nā-gihān
Adı Firūzān 'acāyib pehlivān³

Debdiler anlar da cenge geldiler
Anda 'Abdu'llāha yardım kıldılar⁴

ıırdılar a' dāları anda ıatı
ıaçdı beş yüz er görüp bu heybeti⁵

Göndürür beş yüz kışı ibn-i Sa'īd
Ceng iderler çünkü oldu biñ pelīd⁶

2510 Naııl ider ibn-i Sa'īd gör şoıbetin
Gördim ol ğün ben Firūzān heybetin⁷

89A Olmasaydı ger şusuzlııdan za'īf
Cümle leşker aña olmazdı ıarıf⁸

¹ İtdiler: idüp hem A, idüben C / ıurdılar: durdılar B, D, E, İ // Yakadan: ıarafdan C

² Ol: imāndan ol A / Ebū: — C // O dem: hem C, bu dem D

^{3c} Acāyib: bir 'acāyib A, 'acā'ib C, E

⁴ Debdiler: dirilüp A, didiler D, E, İ / Geldiler: girdiler C

⁵ A' dāları anda: anda a' dāyı A // Er: ādem ; Bu: — D, E

⁶ Kışı: daıı A, eri C // Oldı: ol B, gördi oldu C

⁷ Şoıbetin: şoıbeti B, C // Ol ğün: anda C / Heybetin: heybeti B, C

⁸ Ger: eger A // Aña olmazdı: olmazdı aña C

Çok yedi zaḥmı Firūzān aḳdı ҡan
Teşnelikden mest olur bil ol zemān¹

Ol Mufaşşal oğlı ‘Oşmān baḳdı hem
Urdı ɗarbın anı atdan yıḳdı hem²

Çün Firūzān düşdi gör kim n’eyledi
Şıçradı yayaḳ yine ceng eyledi³

2515 Gördi Es‘ad debdi hem vardı aña

Ya‘nī kim anı getüre bu yaña⁴

Baḫteri ğāfil varup gör ol pelīd
Es‘adı urdı hemān itdi şehīd⁵

*Murabba‘*⁶

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Bāğ-ı gerdün içre girdim ҡılmadım bir dem ҡarār

Bir gül-i ra‘nā alurken dāmenimden tutdı ḫār⁷

Gülşen-i zībāsın aldım bāğbāna cān virüp

Ġayrı oldım bu gülistān-ı beḳāda pāydār⁸

¹ Zaḥmı Firūzān: anda zaḥmi C // Mest: beyhūş E / Olur bil: olurlar C / Bil: biñ İ

² ɗarbın: ɗarbi C

³ Çün: çünki A

⁴ Gördi: gör B / Hem vardı: atı hem B, atı varur C // Anı: Firuzānı A / Anı getüre: getüre ol ıarafdan C

⁵ Baḫteri ğāfil varup: ğāfil varup Baḫteri A / Gör ol: gördi C // Urdı hemān: urup anda C

⁶ A, Ƙāfiye-i Beytü’l-Murabba‘ D, — B,C,E,İ

⁷ 2517-2518: — E / Tutdı: dutdı B,D,İ

⁸ Aldım: anda B

*Ḳāfiye-i Beytü'l-Meşnevi¹**fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Ceng iderken anda 'Abdu'llāh hemān

Vardı Şīt ibn-i Rebi' a nā-gihān²

2520 On yedi zaḥmı aña Şīt urdı bil

Ḳanı çok aḳdı zaḥımdan diñlegil

Anda yine ğayret itdi nāmdār

'Asker-i Şīti bozup ol şeh-süvār³

Ol Firüzān cengine vardı yaḳın

Görđi kim Es'ad şehid olmış hemin⁴

Hem Firüzān anda mecrūḫ-ı bīmār

Ol daḫı düşmiş yatur bī-iḫtiyār⁵

Baḫteriniñ 'askerin bozdı o dem

Ol Firüzānı aluben gitdi hem⁶**89B** 2525 Atı altında buñaldı ḳaldı bilAt yıḳıldı anda yayaḳ oldı bil⁷¹ D, — A,B,C,E,E² Nā-gihān: ol zemān C³ Bozup: bozdı A, / Ol: hem C / Şeh-süvār: pāydār D⁴ Kim: — B / Hemin: yaḳın C⁵ Mecrūḫ-ı: mecrūḫ A,C,E / Bīmār: bī-vaḳār C, pīmār İ⁶ O dem: ol dem C, hem E, ādem İ⁷ 2525b: Döndi yine leşkere didi hem ol E / Oldı: ḳaldı A

Gördi ‘Avn ibn-i ‘Alīyye’l-Murtezā
Tīz varup bir at getürdi bā-rızā¹

Bindi ‘Abdu’llāh o ata ey aḥī
Hem bile aldı Firūzānı daḥı²

Tā gelürken leşkere toḡrı hemān
Bil şehīd oldı Firūzān ol zemān³

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Bād-ı pāyız esdi reng-i verdi kıldı zerd fām
Şoñra dūn itdi anı şimşīr-i gerdūn aldı kām⁴

2530 Țutmuş iken bir nihāl-i erḡuvānı dest-i nāz
Zaḥm-i ḥār oldı resīde aldı gülden intikām⁵

Meşnevi⁶

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Gördi ‘Abdu’llāh bunı oldı melül
Döndi yine leşkere debdi hem ol⁷

¹ Tīz: tiz B

² O: ol B / ‘Abdu’llāh o ata: o ata ‘Abdu’llāh C, ata o ‘Abdu’llāh İ // Aldı Firūzānı: Firūzānı aldı İ

³ 2528-2530: — E / Toḡrı: doḡrı İ

⁴ 2529-2530: — C,D,E,İ // Anı: — A / Şimşīr-i: şimşīr B

⁵ Țutmuş: dutmuş B

⁶ A, — B,C,D,E,İ

⁷ Oldı: ol dem C // Hem: — A,C / Leşkere: leşker-i ‘adūya A / Yine: andan C / Depdi: didi D,İ

Şöyle kırdı leşkeri kim bî-ḥisāb
Leşkeri meydāna dökdi merd-i şāb¹

Görđi ol ibn-i Sa‘īd anı ‘ayān
Var idi bir Yūsuf adlu pehlivān²

Göndürür anı daḥı kıldı helāk
Girdi bu kez leşkere ol zāt-ı pāk

2535 On iki ādem daḥı öldürdi ol

Hem Ḥüseyne vardı na‘ra urdı ol³

Didi yā‘emmü şusız kıldım kıatı
Koymadı bende ḥarāret tākati⁴

Çün imām işidüp anı kıldı zār
Didi ey gönlim sürürü yüri var⁵

Kim zülāl-i kevşeri nūş it bugün
Ceddiñi bul gönliñi ḥoş it bugün⁶

¹ Kim: — B,C,E // Meydāna: yire C

² Adlu: atlu E

³ Ol: hem D // Na‘ra: nağra B / Ol: hem D / Vardı na‘ra: daḥı vardı E

⁴ Kıatı: ben kıatı A // Koymadı bende: bende kıalmadı İ

⁵ İşidüp anı: anı işitdi A,B // Gönlim: gönül B

⁶ Ḥoş: hoş A / Gönliñi: gönlimi C / İt: — E

Ḳāfiye-i Beytü'l-Murabba¹

90A *fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*
 Sākīyā kevşer elinden ğayrı nüş it cāmı sen
 Kerbelā deştinde çünkim hāşıl itdiñ kāmı sen

2540 Vaḳtidür kim miḥnet-i dār-ı fenāyı terk idüp
 İşret-i uḳbāda bāḳī bulasñ ārāmı sen²

Meşnevi³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Çünki 'Abdu'llāh bunı işitdi hem
 Şād olup a' dā içine gitdi hem⁴

Gördi çün ibn-i Sa'id anı bu kez
 Seçdi beş biñ anda merdānı bu kez⁵

Göndürür anı araya aldılar
 Şebdeler oḳlar havāle ḳıldılar

Çoḳ yedi zaḥmı daḫı aḳdı ḳanı
 Ara yire aldı düşmānlar anı⁶

¹ D, — A,B,C,İ / 2539-2540: — E

² Bulasñ: bula sen İ

³ A, Ḳāfiye-i Ebyātü'l-Meşnevi D, — B,C,E,İ

⁴ Bunı işitdi: işitdi bunı D // Şād: şāz A

⁵ 2542: — C

⁶ Çoḳ: çün C / Daḫı: çoḳ A // Ara yire: araya ; Anı: ol pehlivānı A

2545 Anıñ a‘ zā-yı şerīfinde hemān

Ʒalması bir Şağ yeri bil ol zemān¹

‘ Avnile ‘ Abbās anı çün gördiler

Tā anı Ʒurtarmaęa hem vardılar²

Yardılar ol demde Őaff-ı dūŐmānı

Ʒurtarup çünkim getürdiler anı³

Ol nihāl ibn-i Zāhir geldi nihān

Urdı ‘ Abdu’llāha đarbın nā-gihān⁴

Çün Őehīd oldı o mazlūm diñlegil

Vardı çün ‘ Abbās anı öldürdi bil⁵

2550 Ol Őehīdi çünkim alup geldiler

Ehl-i beyte anı teslīm Ʒıldılar⁶

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

Getürdi gonca-i dehri o Őaħrā-yı melālinden

Döküldi bergi ħāke bād-ı pāyizle nihālinden⁷

¹ A‘ zā-yı: a‘ zā-yı E / Hemān: hemān ey cān A // Bil: hem A

² Hem vardılar: çāre Ʒıldılar A, çalıŐdılar C

³ Ol demde: ol dem C / DūŐmānı: dūŐmānı temām C // Çünkim: — ; Anı: anı çün temām C

⁴ Zāhir: Zāħır A,D,E Zāhir B,İ / Nihān: nā-gihān A // Đarbın nā-gihān: đarbını nihān

⁵ Ol: o ; Diñlegil: hemā C // Çün: — A,C / ‘ Abbās anı: ol Yezīd A, anı C / Öldürdi bil: öldürürler hemān C / Çün ‘ Abbās: ‘ Abbās çün D, ‘ Abdu’llāh E,İ

⁶ Geldiler: gitdiler İ // Teslīm: teslim E

⁷ 2551-2552 sadece A ve B’de vardır. // ħāke: ħāke A

Zi-dest-i sākī hikmet-i şerāb-ı mevti nūş itdi
Muhaşşal oldı maqşūdı bihişt-i bī-zevālinden¹

90B Çün qarındaşın görüp Qasım dağı
‘ Emmüsine vardı ol dem ol sehi²

Didi ey ‘ emmü icāzet vir baña
Kıl kerem bu demde rāhat vir baña³

2555 Tā ki ben de olayım bunda şehid
Kim şehid oldı bugün bunca sa‘ id⁴

Ben dağı bulam rızā-yı lā-yenām
Hem ‘ adūlardan alayım intiķām⁵

Çün imām anı işidüp kıldı āh
Didi ey burc-ı sa‘ ādet rüy-ı māh⁶

Gönlimiñ sensiñ sürürü kāmķār
Hem qarındaşım Hasandan yādgār⁷

¹ Sākī hikmet-i: sākī-i hikmet B // Muhaşşal: muhaşşıl A

² 2553a: Çün qarındaşı Qasım hem dağı C // Sehi: dağı A

³ Ey: yā — D, A,E / Vir: virgil A / ‘ Emmü: ‘ emmü sen D // Vir: virgil A / Bu demde rāhat vir: virgil icāzet sen C / Rāhat: rāst D

⁴ Ben de: bunda ; Bunda: ben de A,C // Bugün bunca: bunca ehl-i A, bu dem bunda D,E

⁵ ‘ Adūlardan alayım: ‘ adūdan alayum ben C

⁶ İmām anı işidüp: anı işidüp imām C // Burc-ı: — A / Rüy-ı: nūr-ı A,İ, yüzi B,C

⁷ Sensiñ: sensin D,E,İ

*Şi'r-i Hüseyin*¹*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

Müşkil işdür senden ayrılmāk eyā cān-1 Ḥasan

Sensiñ 'ālemde mu' azzez cān-1 cānān-1 Ḥasan²

2560 Sen qarındaş-1 'aziziñ yādgārisiñ bugün

Bāğ-1 çeşmiñden gelür her bŷy-1 reyḥān-1 Ḥasan³*Bahr-i Meşnevi*⁴*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

Ehl-i beyt işidüp itdiler fiğān

Didiler kim Qāsıma ey nev-civān⁵

Sen Ḥasandan yādgārsiñ bu zemān

Girme ceng-i Kerbelāya el-amān⁶

Senden özge yoğdur evlād-1 Ḥasan

Kim seniñle yād olur ad-1 Ḥasan⁷¹ A, Beyt-i Hüseyin İmām E, — B,C,D,İ² Sensiñ: sensiz B, sensin D,E,İ / Cān: — İ³ Sen: sensin A / Qarındaş-1: qarındaşım B / 'Aziziñ: 'aziz-i B, 'azizim C,İ / Yādgārisiñ: yādgārisin A, yādgārisin C, yādgāri sen İ // Çeşmiñden: çeşmiñde C, çeşminden İ⁴ E, — A,B,C,D,İ⁵ İşidüp: işidüp anı A // Nev-civān: civān C⁶ 2562: — C / Gitme: girme A, gitmeğe E / Ceng-i: cenge E / El-amān: ğayrı el-amān A⁷ A'da 2563-2564 yer değışmiştir. / Kim: bil C, hem D,E / Yād: yār ; Ad-1: zāt-1 C

Fırkatîñle almaya aat bize

asretiñle olmaya raat bize¹

mef'ln mef'ln mef'ln mef'ln

2565 Seniñ valnla ad olan gnl fıratde an alar

Seni bir laza zilletde gren ah-ı cihn alar²

Seniñ ol bezmghından af kesb eylemi gerdn

Bu kez bu rezmghından zemn  amn alar³

91A unki asım bulmadı hi ruatı

Aladı t arzu ıldı rıleti⁴

Hem mell oldu be-ayyet ol 'azz

Bunda vardur bir rivyet diñlegiz⁵

Ol zemnda kim Emre'l-M'minn

Ol asan hazretleri diñle hemn⁶

2570 Dr-ı dnydan idince bil veft

Bir vaiyyet-nme yazmıdı o zt⁷

¹ Bize: bize ey yr A // Bize: bize a dildr A

² 2565-2566: — D,E / ad olan gnl: gnl ad olan B

³ Bu: — A / Rezmhından: rezmghından C

⁴ Hi: hi B / Ruatı: ruatı A // Arzu: arzu A / ıldı: ıldı ol A, ılup D / Rıleti: vulatı A

⁵ Oldı: olı A / Mell oldu be-ayyet: be-ayyet mell oldu C

⁶ Zemnda kim: zemn kim ol C // Diñle: af C

⁷ O: hem 'ul C

Bağlamışdı Ẹāsımın olına bil
Dimiş idi ey oğul sen diñlegil¹

Her ne vağtı kim belā bulsa kemāl
Aç bu evrākı ođı ey hūb-ħiřāl²

Ne yazılmış ise bil ey ser-firāz
Sen amel eyle anıñla diñle rāz³

Çünkü Ẹāsım oldu ğayetle melūl
Ĥātırına geldi ol dem anıñ ol⁴

2575 Vardı ĥalvetde açar anı hemān
Ol vaşıyyet-nāmeyi oğur ayān⁵

řöyle yazmış ey ođıl Ẹāsım saña
Bu vaşıyyetdür hemān öñden řoña⁶

Ol zemān kim emmiñ ile varasıñ
Kerbelā deştinde cenge urasıñ⁷

Emmüyiñ yolında cān eyle fedā
Bu řehādetden şağın olma cüdā⁸

¹ Bil: hem bil C

² Her: — ; Kemāl: bu kemāl A / Ne: — ; Belā: ol belā C / Vağtı: vağıt E // Oğı: — A,İ

³ Bil: oğı A // Anıñla: bunuñla C

⁴ Çünkü: çünkim A / Ğāyetle: ğayet de C,D // Ĥātırına: ĥātırına A

⁵ Açar anı: anı açar D,E // ayān: hemān D,E

⁶ Oğul: oğlum C // Hemān: saña C

⁷ Kim: ki İ / emmüñ: emmü E // urasıñ: durasıñ B,E, durasın İ

⁸ Cān eyle: it cānı C

Hîç bahâne eyleme sen cenge var

Tâ bu yolda ol şehîd ey gül-‘izâr¹

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

2580 Bu vaşiyetdür saña kim olsa ceng-i Kerbelâ

Var şehâdet bul gönilde koyma jeng-i Kerbelâ²

Bakma ‘ömrin lezzetine bul rızâ-yı Hâkķı sen

Tâ ki kaniñla mülevven ola reng-i Kerbelâ

91B Çünkü Kâsım oķıdı bildi anı

Hem Hüseyne gösterür geldi anı³

Oķudı çünkim imâm anı o dem

Ağladı didi kim ey nür-ı didem⁴

Kâsıma vir kızınıñ deyü daķı

Hem baña ķıldı vaşiyet ol aķı⁵

2585 N’eylerem devrân vefâlar itmedi

Derdime bir dem devâlar itmedi⁶

¹ 2579: — C / Şehîd: şehîd-i E

² 2580: — E / Saña: aña D // Koyma: anda C / Jeng-i: reng-i A,C,D

³ Gösterür geldi: alup gösterür C

⁴ O dem: ol dem C / Çünkim imâm anı: imâm anı çünki D // Didi kim: didi ki B,C

⁵ Vir kızınıñ deyü: kızınıñ vir deyü A, vir diyü kızınıñ B // Kıldı vaşiyet: vaşiyet ķıldı C

⁶ N’eylerem: n’eylerem ki A

Görmedim bir gün ki nakış ol cefâ
Tâ ki ben de idem ol 'ahde vefâ¹

*Beyt-i İmâm Hüseyin*²

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
N'eylerem ki çarḥ-ı zâlim bir vefâ göstermedi
Raḥm idüp derdime bir dem bir devâ göstermedi³

Bâdbân-ı 'ömrime degdi muḥâlif rûzgâr
Baḥr-i ğamda kaldı geştim bir hevâ göstermedi

Ḳâsımınñ tutdı elinden ol imâm
Virdi ol sâ'at kıızını ol hümâm⁴

2590 Çün kıızını Ḳâsıma itdi nikâḥ
Ḳurdı çadır tâ bula anda felâḥ⁵

Hem ṭonanup çadıra geldi gelin
Ol imâm tutdı kıızınıñ hem elin⁶

¹ İdem ol: ideyüm ol C, ideyüm D

² E, Murabba' A, — B,C,D,İ

³ Çarḥ-ı: çarḥ-ı A / Zâlim: gerdün ; Göstermedi: göstermediñ C // Dem: gün ; Göstermedi: göstermediñ C

⁴ Ṭutdı elinden: dutdı elinden B,D,E,İ, elinden tutdı C // 2589b: Aḥbâbını cem' itdi ol dem temâm A, Ṭutdı ol qarındaşı sözün temâm C, Derdi ol sâ'at qarındaşın temâm D / Kıızını ol: qarındaşın İ / Sâ'at: sâ'atde ; Ol hümâm. temâm E

⁵ Çün: hem A / İtdi: itdi anda C // Çadır: ḥayme A

⁶ Ṭonanup: ṭonadup A, donanup B,E,İ / Çadıra: ḥaymesine A // Ṭutdı: dutdı B, dutdı ki E / Hem: — E

Didi ey Q̄asım vaşiyetdür baña
Bu kızımı işde virdim ben saña¹

Çünkü teslīm itdi çıkdı ol zemān
Q̄asımile ol gelin qaldı hemān

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
Vardı çün Q̄asım gelini nā-murād otağına
Nāzile gūyā ki Rıd̄vān girdi cennet bāğına²

2595 Hüsni-şahrāsında vuşlat murğını şayd itmeden

Dāne-i dem^ç i düşürdi iftirāğın āğına³

92A Anda tenhā qaldı Q̄asım diñlegil
Na^ç ra-i *hel min mübāriz* geldi bil⁴

Ya^ç nī düşmāndan çağırdılar o dem
Meydān içre gelsün er deyü bu dem⁵

İşidüp Q̄asım anı oldı melül
Çıkdı halvetden ^ç azimet kıldı ol⁶

¹ Baña: bu baña C, saña İ // İşde: işte A,C / Virdim ben: ben virdim D,E

² 2594-2595: — E / Çün: ol ; Gelini: gelinin D / Otağına: otağına C // Rıd̄vān girdi: girdi hüsni-i C

³ Murğını: murğsın D,İ İtmeden: itmedi D // İftirāğın: iftirāğın A

⁴ Tenhā qaldı Q̄asım: Q̄asım tenhā qaldı ; Diñlegil: diñlegiz C // (*Karşıma çıkacak*) mübāriz yok mu ? /

Na^ç ra: nağra B / Bil: gürz C

⁵ O dem: ol dem C // Bu dem: hem C

⁶ Oldı melül: melül olur ol B // Halvetden: halvetden A

Ehl-i beyt anı görüben tutdılar
Dâmeninden çok tazarru' itdiler¹

2600 Didiler kim ey sa'âdet menba'ı
Ma' den-i ešrâf siyâdet menbâ'ı²

Bu gelinden bārī al bir dem murâd
Şoñra cenge git söze kııl i' timâd³

İşidüp Qâsım bu sözi kııldı zâr
Didi ey zevc-i Resûl-i Kirdgâr⁴

Hîç revâ mı kim 'adûlar leşkeri
Bu Hüseyme karşı tura ol çeri⁵

Ben şafâya mâ'îl olup gitmeyem
Bu nice ğayret ki ben ceng itmeyem⁶

2605 Şimdi devrân göstürür bu firqati
Ara yire şaldı nâr-ı hâsreti

Rûz-i maşşerde buluram ben anı
Qaşr-ı cennetde aluram ben anı

¹ 2599-2602: — E / Beyt: beyti A / Görüben: görüp A, görüp hem D / Tutdılar: dutdılar B // Dâmeninden: anuñ için A, gitme diyü D

² Ešrâf: eşref C,D / Siyâdet: sa'âdet B

³ Al bir dem: bir dem al A, al bu dem D // Cenge git söze: ceng eyle sözi A / Kııl: it B

⁴ Qâsım bu sözi: bu sözi Qâsım A, bu sözi kııldı çünkü D

⁵ Revâ mı: revâ mıdır B // Tura: dura B,E,İ

⁶ 2604-2610: — E / Ben ceng itmeyem: cenge varmayam C

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Çün meyāna şaldı devrān iftirākıñ nārını

Ġayrı iħrāk itdi yevm-i vuşlatıñ bāzārını¹

Bulmadı naħs-ı zühalden müşterī Sa' di bugün

Ġoymadı yārine mehcūr itdi yāre yārini²

Gördi bu ħāli gelin-i nā-murād

Ağlayarak didi ey ħüb-i' tiķād³

2610 Rūz-i maħşerde seni ķanda görem

Ne ' alāmetle bulam ķanda varam⁴

92B

Didi Ġāsım ey benim cānım cānı

Olıcaķ rūz-i cezā diñle beni⁵

Ceddimiñ gel yanına ey zāt-ı pāk

Bul beni sen dīde nemnāk yaķa ķāk⁶

Pes vedā' idüp girer meydāna hem

Başladı ol ehl-i beyt efgāna hem

Ġāsımı çağurdu ol demde imām

Ġāk idüp aniñ girībānın temām

¹ 2607-2611: — D

² Naħs-ı zühalden: naħs-ı zühalden A,B // Yārine: nārına B

³ Nā-murād: nāmdār pāk A / Gördi bu ħāli: anda gördi bu C // Didi: durdu D / Ey ħüb: ħüb ey C

⁴ Görem: görem ben A / Görem: bulam C // Varam: varam ben A, görem C / Bulam: varub C

⁵ Cānım: cānımıñ A / Cānım cānı: rüh fedābı ? C // Cezā: maħşer A,B,C

⁶ Gel yanına: yanına gel C / Ey: ol D,E // 2612b: Bul beni orada gül zāt-ı pāk D / Sen: — E / Dīde: anda B

2615 Çün kefen terkîbini virdi aña

Aldı tîğın gitdi meydândan yaña¹

Kerbelâya girdi cevlân eyledi

Döndi hem bu şi‘ri anda söyledi²

*Şi‘r-i Kâsım*³

mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ülün

Benem ibn-i Hâsan şah-zâde Kâsım

Hayâtımda kefen oldu libâsım

Murâdım cân fedâ kılmak Hüseyme

Budır çün Kerbelâ içre murâdım⁴

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

Didi bunı na‘ra urdı ra‘dvâr

Girdi a‘dâlar içine nâmdâr⁵

2620 Kim muķâbil olsa olurdı helâk

Vardı çün ibn-i Sa‘îde ta‘bnâk⁶

¹ Terkîbini: terkini A,D / Aña: aña hem D//Tîğın: kılc C / Gitdi meydândan yana: girdi meydâna o dem D

² Hem: — A / Hem bu şi‘ri anda: bu şi‘ri hem anda B, anda bu şi‘ri C

³ A, Beyt-i Pehlivân Kâsım E, — B,C,D,İ // 2617-2618: — C

⁴ Murâdım: merâsim A,E,İ

⁵ Didi bunı: bunı didi D / Ra‘d-var: berk-var A, nâmdâr D,E // 2619b: ‘Adûlar içine girdi nâmdâr D / A‘dâlar: a‘da C / Nâmdâr: ol nâmdâr A,C

⁶ Olsa olurdı:oldıysa oldu C//Çün ibn-i:ibn-i hem D,ta‘b-hâk E/Çün: — E/Ta‘bnâk:na‘t-pâk B,zât-ı pâk C

Na'ra urdı didi kim ey bî-vefâ
Ġayrı evlâda yiter itdiñ cefâ¹

Ol dem olmaz mı günâhıñ bilesiñ
Hem bu 'amelden peşimân olasıñ²

Didi ey şeh-zâde Ġayrı ol zemân
Olmadı mı kim gelesiz bî-gümân³

Ol Yezîde bey' at idüp gidesiz
Hem bu tuğyâni ferâgat idesiz⁴

93A 2625 Didi Kâsım ey şaķı tuğyân budur
Virmediñ şuyı bize 'işyân budur⁵

Cümle maħlûkâta olmuşken mübâħ
Virmediñ âl-i Resûle ey kıbâh⁶

'Aţş-i şahrâ-yı kıyâmet hem va'îd
Göñliñe gelmez mi ey ibn-i Sa'îd

Mülzem oldı işidüp çün ol fuzûl
Leşkerine hem dönüben didi ol⁷

¹ Na'ra: nağra B

² Hem bu 'amelden: bu 'amelden hem B,İ

³ Ey şâh-zâde Ġayrı: Ġayrı ey şâh-zâde İ / Şâh-zâde: şâh C // Kim gelesiz: gelesiz kim C

⁴ Tuğyâni ferâgat idesiz: ĠavĠâyı terk idüp tırasız C / Tuğyâni: tuğyândan E

⁵ Bize: — C

⁶ Maħlûkâta: maħlûkâta A/ Olmuşken: olmuş iken A,E// Ey: şuyı ey A

⁷ Çün: — A,C hem B // Hem dönüben: hem dönüp A, dönüben hem D

Ol Ḥasan-zāde durur bu şeh-süvār
Hem bahādur hem seḫī hem nāmdār¹

2630 Bil ki bu şeh-zādeye ceng ü cidāl
Tā ki ecdādından itmiş intikāl²

Ġamze-i maḫcūba beñzer ḫaçeri
Hīç taḫammül idemez a^ç dā biri³

Ger şusızlık itmese bunu za^ç īf
Olamaz ḫalk-ı cihān bir dem ḫarīf⁴

Hem varılsa cengiñe birer birer
Bir ğarīm olmaz aña biñ şir ü ner⁵

Maşlaḫat oldur ki tedbīr idelim
Bir uğırdan cümle cenge gidelim

2635 Kūs-i ḫaribile na^ç ralar uralım
Her ḫarafdan üzerine varalım⁶

Belki bu lu^ç bile idelim helāk
Bu işi bilmez idi ol zāt-ı pāk⁷

¹ Durur: hem bu C / Ḥasan-zāde durur: Ḥasan şeh-zādedür bu D, Ḥasan şeh-zāde kim E // Seḫī: şeci^ç D

² Cidāl: kıtāl A,B,İ

³ 2631: — E / Ḥaçeri: ḫaçeri A, D // A^ç dā: a^ç dānım A

⁴ Şusızlık: şusızlık A // Ḥalk-ı cihān bir dem: bir dem cihān ḫalkı B / Ḥalk-ı: ḫalk-ı A / Bir dem: buna D

⁵ 2633: — C / Varılsa: varırısā İ / Cengiñe: cengine tā A // Bir: — A, bil D / Olmaz: olamaz A / Şir ü: şir B

⁶ Ḥaribile na^ç ralar: ḫarbi hem nağāra A,C / Na^ç ralar: nağāra B,E,İ // Üzerine: üzerine biz A

⁷ İdelim: anı idelim A

Maşlahat gördi anı ehl-i nifāk
 Ḥamle kıldılar ḵamu bi'l-ittifāk¹

Çünkü Ḳāsım gördi bu ḥāli hemān
 Na^ç ra urdı ḥamle kıldı ol zemān

Tā ki bir ḥamle ile ol nāmdār
 Cümlesin itdi perīṣān kāmkar²

93B 2640 Gördi çün ibn-i Sa^çīd anı o dem

Erzaḵ-ı Şāmiye yüzün döndi hem³

Didi sen ser-^ç asker-i Şāmsiñ bugün
 Pehlivānsiñ şāhib-i nāmsiñ bugün⁴

Yüri var bu cenge öldür anı sen
 Didi Erzaḵ hiç revā mıdur ki ben⁵

Şayıluram biñ ere ey kāmran
 Bu henüz bir nev-reside nev-civān⁶

¹ 2637: — C

² Ḥamle ile ol: ḥamlede Ḳāsım-ı pāk nāmdār A / Nāmdār: baḥtiyār C

³ O dem: ol dem C, bu dem D // Şāmiye yüzün döndi: Şāmiyyeye yüz döndi C, Şāmiye döndi yüzün D / Döndi: tutdı A, dutdı B

⁴ Ser-^ç asker-i: ^ç asker-i A // 2641b: Pehlivānsiñ daḥı nāsiñ bugün D

⁵ Bu: — A,C / Anı: bunu C // Hiç: hem C / Revā mıdur ki: revā mı ki A

⁶ Biñ: bir D // Nev-reside: nev-reste C

Ġāyetile ‘ār olur bu dem baña
Kim varır isem eger cenge aña¹

2645 İşidüp ibn-i Sa‘īd anı hemān

Didi ey aħmağ nedir böyle gümān

Nağd-i āl-i Muřtafādur bu yigit
Nūr-ı çeřm-i Murtezādur bu yiğit

Ger şusuzlık olmasa dirüm saña
Biñ bunıñ gibi çeri yitmez aña²

Didi Erzağ çünki medğ itdiñ ‘ayān
şimdi dört oğım benim var pehlivān³

Emr idem tā kim biri şutsun anı
İşbu meydānda řehīd itsün anı⁴

2650 Ol ulu oğlına didi yüri var

Ĥamle kıldı Ķāsıma çün nā-bekār⁵

Nīzesin çün Ķāsıma atdı kilāb

Men‘ idüp yetdi aña ol merd-i řāb⁶

¹ Olur bu dem baña: iderem ben aña C // Kim: — ; Cenge: ceng için A / Varır isem: varırsam C/ Eger: —
A,C,İ / Aña: ben aña A, bu dem aña C, bu yana İ

² Ger: hem D,E // Aña: buna C

³ Çünki medğ itdiñ: medğ itdiñ anı A // Benim var: var benim A,D var C

⁴ Kim: ki A,C,D,E / şutsun: dutsın B,E,İ // İşbu meydānda: bu meydān içre C

⁵ Ol ulu oğlına didi: didi ol büyük oğlına A // Çün: ol A,C

⁶ Çün Ķāsıma atdı: Ķāsıma atdı ol C / Atdı: itdi İ // Ol: — A

Perçeminden tutdı bil anda anı
Bir zemān gezdirdi meydānda anı¹

Urdı yire aldılar anda taā
Ol ikinci ođlı ūn vardı aa²

94A oldürür anı daı ol nāmdār
Ol üçüncü oğlı vardı bī-arār³

2655 oldürür anı da bir arbile bil
Girdi hem dördüncü oğlı dilegil⁴

oldirüp anı daı ıldı nihān
Gördi Erza amle ıldı nā-gihān

öyle heybetlü iridi ol la in
Seyr idenler ibret aldılar hem in⁵

ūn iridi āsıma ol bī-neseb
Nā-sezā sözler didi ıldı azab⁶

¹ Tutdı: dutdı B,E,İ

² 2653a: Urdı yire cān virür aldılar aa A / Yire: yire öldi; Anda:— B,E,İ / aldılar anda: anda aldılar C // Ol: — A

³ Ol: — A / Vardı: vardı aa A, ūn vardı C, varır D / Bī-arār: — C

⁴ Anı da: anı daı A,D / Anı da bir arbile: bir arbile anı da C,İ / Bir: — D // 2651b: Dördüncü oğlı meydāna girdi dilegil A / Hem: — C

⁵ Heybetlü: heybetle D / Ol: o B // Aldılar: alurdı D

⁶ Bī-neseb: bī-meseb A,E,İ bī-sebeb B, bī-edeb C // Nā-sezā söz: tevbe söz söz C

Didi şeh-zāde kim ey Erzağ n' için
Nā-sezā sözler didiñ oğlñ için¹

2660 Turma hamle eyle hem diñle beni
Gönderem oğlanlarıña tā seni²

Çün imām meydānda gördi Erzağı
Kim bilürdi nice erdür ol şağı³

İztırāb idüp melül oldı o ān
Nev-resīde idi Qāsım hem civān⁴

Hem şusız qalmış idi teşne-ciger
Hem za' if olmuş idi ol şır ü ner⁵

Çünkü Erzağ hamle kıldı ol zemān
Hamlesini men' idüp Qāsım hemān⁶

2665 Furşatın buldı kılmı urdı aña
İki pāre oldı düşdi bir yaña⁷

Erzağı çün iki pāre eyledi
' Emmüsine geldi bunı söyledi⁸

¹ 2659:—E/Şeh-zāde kim ey:ol şeh-zāde kim B,şāh-zāde ki C,ey şeh-zāde kim D//Sözler didiñ:söylersinC

² Turma: durma B,D,İ, urma E / Hem: — E // Gönderem: gönderirem A

³ 2661a: Çün irişdi gördi imām Erzağı C

⁴ İztırāb idüp: ıztırāba düşdi ; O ān: ān C // Hem civān: nev-civān B,D,E

⁵ 2663: — C / Ol: o İ / Şır ü: şır B

⁶ Hamlesini: hamlesin ; İdüp: eyledi D

⁷ Furşatın: furşatı C / Kılmı: bir kılmı A// Oldı düşdi: düşdi Erzağ A

⁸ Bunı: bu şi' ri A

*Murabba*¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ey şu' ā'-1 nūr-1 zulmet v'ey hilāl-i mäh-1 dīn

Hey çerāğ-1 қаşr-1 devlet zeynet-i rüy-1 zemīn²

Ālem-i ma' nāda mefhūmdur şıfātūñ mecma' 1

Şarḫ-1 ĩmān zātı ki bilmek Emīre'l-Mü'minīn³

94B

Ey cānım 'emmü şusız kaldım şusız

Hem za' ifem hem şusız hem uyķusız⁴

2670 Bir içim şu virmedi ğayrı Furāt

Teşnelikden bulmadı cānım necāt

Bu ne işdür ey Furāt-ı bī-vefā

'Atşile evlāda idersiñ cefā

Ey Furāt bu fi' li n' için eylediñ

Gör ki sen āl-i Resūle n' eylediñ⁵

¹ A, — B,C,D,E,İ

² 2668-2669: — E / Zulmet: devlet C // Zeynet-i: zeynet-i A,D

³ Şıfātūñ: şıfāt-ı B,C // Şarḫ-ı: şerr-i A

⁴ Cānım: — A // Uyķusız: uyķusız İ

⁵ 2672: — C / 2672a: Ey bu fi' li sen n' için hem eylediñ D / Eylediñ: işlediñ A

*İmām Beyt-i Hüseyin*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Sen düşürdüñ ' aşığı ma' şük elinden ayrı sen
 Biñ günāh itdiñ bu yirde itmediñ bir hayrı sen²

Raħm idüp āl-i Resūle bir içim şu virmediñ
 Yirlere geç ey Furāt var bī-murād ol ğayrı sen³

*Baħr-i Meşnevī*⁴*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

2675 El-vedā' ey ' emmü ğayrı giderem
 Yoliña bu cānı kurbān iderem⁵

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Çarħ-ı gerdün çeşmime ğayr-ı cihānı gösterür
 Nev-bahār-ı ' ömrime vaqt-i hazānı gösterür⁶

Sākī-i devrān elinden bir kadeħ şu istedim
 Bāğ-ı didemden ağan āb-ı revānı gösterür⁷

¹ E, — A,B,C,D,İ² Ma' şük: — E / Elinden: olandan A // Bir: hiç A³ Var: — A⁴ E, — A,B,C,D,İ⁵ 2675: — C / Giderem: ben giderem A // Bu: hem bu A, hem E, — İ / Cānı: cānımı İ⁶ 2676-2677: — D,E / Çarħ-ı: çarħ-ı A⁷ Āb-ı: kan-ı B

Ol imām didi kim ey Qāsım bu dem
Var zülāl-i kevşeri nūş eyle hem¹

Hem vedā‘ it ehl-i beyte ey ‘ azīz
Vardı Qāsım ehl-i beyte diñlegiz

2680 El-vedā‘ idüp yine oldu revān
Hem bu eş‘ārı dağı dir ol zemān²

*Şi‘r-i Qāsım*³

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Ne işdür ey felek cānı cānāna mübtelā itmek
Mülākātlar virüp evvel nedir soñra cüdā itmek

Ayıрмаğ yarı yarıdan seniñ kārıñ durur çünkim
Ne hācetdür virüp mihr-i muħabbet āşınā itmek⁴

Girdi çün şeh-zāde meydāna yine
Debdi qalbe vardı merdāne yine⁵

95A Anda ‘ Abdu’llāh Ziyādıñ rāyetin
Gördi anıñ üstine sürdi atın⁶

¹ Eyle hem: it bu dem E

² Dağı dir: didi kim A

³ A, Beyt-i Pehlīvān Qāsım E, — B,C,D,İ

⁴ Kārıñ durur: kārıñ görür E / Çünkim: çün A, ancak B, çünki D

⁵ Debdi: didi İ

⁶ Rāyetin: dāyesin E // Hem: anıñ A

2685 Uğrına geldi piyāde leşkeri

Anlar ile ceng iderken dīn eri

Anda Nec'î oğlu Şīt vardı aña

Ġāfil iken şebdesin urdı aña¹

Hem yigirmi yedi zaḥmı var idi

Her birinden çeşme kıan aķar idi²

Anda ol zaḥmı daḥı yedi hemān

Ķalmadı ġayrı mecāli ol zemān³

Düşdi atdan üstine düşdi kıamu

Na'ra urdı kim iriş gel yā' emü⁴

2690 Ķün işitdi anı ol demde imām

Āh idüp kııldı fiġānı ol hümām⁵

Yardı şaflar girdi meydāna o dem

Gördi kim Şīt-i Rebî' üstinde hem⁶

İster idi başını ide cüdā

Vardı aña urdı đarbın ibtidā⁷

¹ Nec'î: Tecî' A, Necm C, Tec'î D // Şebdesin: şabtasın C

² 2687: — C / Zaḥmı: zaḥmı AD,E // Birinden: yerinde E / Çeşme kıan: kıan çeşme A

³ 2684a: Hem yigirmi yeddi zaḥm yidi hemān C / Ġayrı: cenge A / Daḥı yedi: yedi daḥı A,B

⁴ Düşdi: üşdi A,B // Na'ra: naġra B / İriş gel: irişgil C,D, ulaş gel E

⁵ D'de 2690b yerine 2691b yazılmıştır.

⁶ 2691: — D / Şaflar: şafları C,E / O: ol C // Üstinde: üstine C

⁷ Aña urdı đarbın: aña đarbın urdı B, đarbın urdı aña C

Çaçdı mel'ün vardı hem aldı anı

Ehl-i beyte tâ alup geldi anı

Ehl-i beyt anı görüp zâr itdiler

Nevhalar kıilup dil-âzâr itdiler¹

2695 Anlarıñ âh-ı şadasından hemân

Gözin açdı anda şeh-zâde 'ayân²

Gül gibi güldi hemân ol nev-civân

Gülşen-i firdevse cân itdi revân³

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Âh kim ol serv-i semendim rûzgârından düşer

Çal' a-yı 'ömriñ vücûdı burc-ı bârından düşer⁴

Gülşen-i faşl-ı bahâra degdi bir bād-ı hâzân

Çonca-i rûh-ı nihâliñ şâh-sârından düşer

95B

Ey hûş anlar kim cihâna geldiler

Her ne 'ahd olsa vefâlar kıldılar⁵

¹ Zâr itdiler: itdiler zâr A // Kıilup: kıldı B,E,İ, kıldılar C, Dil-âzâr itdiler: itdiler dil-âzâr A/ Dil-âzâr: anda zâr C, dîl-i zâr E

² Açdı: açup B

³ Güldi: geldi D,E / Hemân: hemân-dem C//İtdi: oldı A/Cân itdi: oldı cân C, teslim itdi D / Revân: cân D

⁴ 2697-2698: — E / Semendüm: semendi B / Rûzgârından: rûzgârımdan D // Çal' a-yı: kalmadı D

⁵ Olsa: oldıysa A, varsa C

2700 Her ne söz kim söyledi birbirine

Tā getürdiler o sözi yirine¹

*Baħr-i Hezec Kāfiyetü'n-Nūn*²

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Saña bir revzen-i hüzni açam giryān maķāmından

Ki taħşīl-i melāletdür bu seyrīñ iltizāmından³

‘Alīyye’l-Murtezā oğlı Ebū Bekir gelüp ol ān

İmāmdan istedi ruħşat sen āgāh ol peyāmından⁴

İmām nālān olup anda didi kim ey qarındaşım

Bu meydāna giden gelmez hūlāş olmaz hıṣāmından⁵

Saña ne vechile ruħşat virüp firķat revā görem

Ebū Bekir çün işitdi melūl oldı kelāmından⁶

2705 Rikāba yüz sürüp der-ħāl didi ey ṣāh-ı mülk-i dīn

Ḳamusı behremend oldı ṣhādet ihtitāmından⁷

Ziyāde teṣneyem āb-ı viṣāl-i Muṣṭafāya ben

Ne var ben de naṣīb alsam sa‘ādet ber-devāmından⁸

¹ Kim söyledi: söylediler A, söyledi kim D,E // Tā: ‘āķıbet ; O: ol A

² A, Kāfiye-i Beytü'l-Murabba‘ D, Baħr-i Remel E, — B,C,İ

³ Revzen-i: vezn-i ; Açam: açayım A // Melāletdür: melāletden E

⁴ Bekir: Bekri ; Gelüp: gelür E // Ruħşat: ruħşat A / Sen: — E

⁵ 2703: — İ / Olup: idüp C

⁶ Ruħşat: ruħşat A / Virüp: virem D / Görem: gördim C // Bekir: Bekri B,D,E

⁷ Ṣāh-ı mülk-i dīn: ṣāh-ı dīn E // İhtitāmından: iğtiṣāmından E

⁸ Āb-ı: ayrıķ D

*Beyt-i 'Emmü'l-Murtezâ Oğlı Bekir Pehlivân*¹*fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*

Teşnedârem ârzü kıldı cân hıyâz-ı cennete

Râğıb oldu dil temâşâ-yı riyâz-ı cennete²

İsterem ki selsebîli nüş idem ğayrı bugün

Bir sebîl oldu ' adūnıñ i' tirâzı cennete³*mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün mefâ' ilün*

İcâzet aldı meydâna girüp na' ra urup tırdı

Bu şi' ri eyledi inşâ haberdâr ol nizâmından⁴

2710 Ey felek rüy-ı kıddüsiñ dehr-i eflâkindedür

Nâzır-ı vech-i ' ebüsıñ Kerbelâ ğâkindedür

Mıhr-i kıâmıñ hüzn-i ğam best eylemekdür göñlimi

Dest-i nâzmile giribân kim belâ çâkindedür⁵**96A**

Didi bunu çeküp tığın ' adüya girdi ol merdân

Temâm yüz kırık er öldürdi ' adü-yı dîn ' izâmından⁶¹ E, Murabba' A, — B,C,D,İ² 2707-2708: — D / Hıyâz-ı: ziyâ-yı A, riyâz-ı B, hıyâm E // Riyâz-ı: rızâ-yı B,C³ Nüş idem ğayrı: ğayrı nüş idem E⁴ 2709 E'de 2707'den önce yazılmıştır. / Na' ra: nağra B / Tırdı: der-ğâl B, durdı D,E, dirdi İ // Şi' ri: ğâlî ; İnşâ: iğbâr D⁵ 2710-2711: — C,DE,İ // Kim: — A⁶ Didi bunu çeküp: hemân-dem aluben D / Tığın: kılc C / Ol: o A / Merdân: ân E // ' İzâmından: ğışâmından A, nizâmından C / Dîn: — E

Yigirme beş yerinden hem aña zaḥmı urur a‘dā
Yine ceng itdi ol gāzī murād aldı merāmından¹

İrişdi anda bir mel‘ūn kim anıñ adı ‘Abdu’llāh
Ebū Bekri şehīd itdi o cengiñ intikāmından²

*Şi‘r*³

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

2715 Lāleveş ḥūn-ı şehīdler ravzasın ābād ider

Ol sebebden ‘andelibler zārını mu‘tād ider⁴

Fırkat-i āl-i Resūlden vuşlat-ı ḥaşre degin
Yād idüp bu mā-cerā-yı Kerbelā feryād ider

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Çarındaşı ‘Ömer aldı icāzet girdi meydāna

Nice a‘dā helāk itdi şavaş-ı ihtimāmından⁵

Bu kez a‘dā hücūm itdi şehīd itdiler ol cānı

Ki teşne gönli nüş itdi bihiştin ‘ālī-cāmından⁶

¹ Zaḥmı urur: urur zaḥmi A, zaḥm eyledi C, zaḥm urdılar D / Yerinden: yerinde B,D // Ol: o A

² Kim: ki A, hem C / Adı: adıdur A

³ C, — A,B / 2715-2716: — D,E,İ

⁴ Lāleveş: lāleveş gerdün B // Sebebden: sebebler B / ‘Andelibler: ‘ābidūnlar A / Zārını: rāzını C

⁵ Girdi: girdi ol A // İtdi: oldı A,D,E

⁶ 2718-2723: — D / İtdi: idüp A,E / Ol: o E // Bihiştin: o cennet C, behişt E

Görür ‘Osmān qarındaşı ki nevbet kendüye geldi
Varup destür alur ol dem zamānıñ çün imāmından¹

2720 Girüp meydāna ol merdān helāk itdi nice a‘ dā
Niceler ser-nigün oldı bu ma‘ nā infihāmından

Sinān ibn-i Yezīd soñra şehīd itdi gelüp anı
Şunar sākī ecel cāmın aña ‘ömri hitāmından²

Beyt-i İmām Hüseyn³

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Bu ne müşkildür ki yā Rab oldılar bir bir şehīd
Ravza kıldı Kerbelāyı lāleveş hūn-ı sa‘ id⁴

Bu ne lāyıkdur ki teşne-leb süyüf-ı ‘atşile
Dökdi evlād-ı Resūliñ kanını mel‘ ün Yezīd

Baħr-i Remel⁵

mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün

Hem andan soñra ‘Avn ibn-i ‘Alīyye’l-Murtezā geldi
O maħcüb-ı zemān idi dil-āverler temāmından⁶

¹ Qarındaşı: qarındaşın ; Kendüye: kendine B,E,İ // Varur: varup C,E

² Anı: soñra E // Cāmın: cāmı E

³ E, — A,B,C,D,İ // 2722-2723: — C / 2723: — E

⁴ Rab: Rabb A // Kerbelāyı: Kerbelāya A

⁵ E, — A,B,C,D,İ

⁶ Dil-āverler: dil-ārālar A,D, dil-āver hem İ

2725 Cemāl-i pertevin görse ğamāme gizlenür h̄urşīd

Hiçāb iderdi serviler anıñ ıadd-i ħirāmından¹

Gelüp anda ıarındaşı Ħüseyne ııldı istircā

Beyān itdi bu eş‘ārı o vaşf-ı iĥtirāmından²

*Beyt-i ‘Aliyyü’l-Murtezā Oĝlı Pehlivān ‘Avn*³

96B

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Ey hümā-yı evc-i devlet ey Emīre’l-Mü‘minīn

Maĥrem-i esrār-ı levlāk ey imāme’l-mütteķin⁴

Ber-ıarār-ı devletiñ vaşfında *mā lā ta‘lemūn*

İĥtiyār-ı ĥizmetiñdir *fedĥulū hā hālidiñ*⁵

*Ķāfiye-i Ebyātü’l-Hezec*⁶

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Ne var bir kez izin virseñ bu deş‘t-i Kerbelāda ben

İçem tā şerbet-i mevti o cāmı la‘lfāmından

2730 Zīrā budır murādım ki seniñle rüz-i maĥşerde

Şehādet buldıĝım işbāt idem iķrār-ı tāmından⁷

¹ Ğamāme: ğamām E // İderdi: iderler E

² Gelüp anda: gelür andan A, gelüp andan İ // İĥtirāmından: iĥtirāmından C,D, iĥtirāsından İ

³ E, Ķāfiye-i Beytü’l-Murabba‘ D, — A,B,C,İ

⁴ Evc-i: ecine ? İ // Maĥrem-i: maĥremm-i E / Levlāk: devlet C

⁵ ıarār-ı: ıarāruñ C / “*Bilmediklerinizi bilirim.*” (bk.Yusuf, 86) // “*Öyleyse ona ebedî olarak girin.*” (bk. Zümer, 73)

⁶ D, Baĥr-i Meşnevī E, A,B,C,İ // 2729-2731: — E

⁷ 2730: — C,D / Tāmından: nāmından A

İcâzet aldı ‘Avn anda didi kim yâ imâm şimdi
Tefekkür kılmışam diñle kelâmı hoş fihâmından¹

Bu leşker bî-nihâyetdür ki bir bir cengile olmaz
Zîrâ tûl ‘ömrümüz kıalmaz ‘adûlar ihtitâmından²

İmâm didi nedir tedbîr didi fikrim budur ey cân
‘Adûnîñ kalbine fırsat bulam ğayret hümâmından³

İşitdi çün imâm anı didi kim ey qarındaşım
Çeri çoğdur ziyân irer saña ol hâş u ‘âmından⁴

2735 Didi ‘Avn ey imâm ‘anķāya hâ’il ola mı ‘aşfūr
Tutarsa ‘ankebût bâzı hâlâş olmaz mı dâmından⁵

Didi bunı sürer atın ki ya‘nî kalbe ‘azm ide
Görüp anı Hacer Aħcâr bu tedbîr geçdi kāmından⁶

İki biñ pehlivân aldı bu ‘Avnîñ cengine geldi
Görür şeh-zāde çün anı tutar atıñ licāmından⁷

¹ Anda: — İ // Diñle: cümle D / Fihâmından: nihâmından İ

² Zîrâ tûl: irişüp ; Kıalmaz: olmaz C / Tûl: tûl-i E,İ

³ Fikrim budur: fikr itdim D, fikr eyledim E // Ğayret: ğayrı E, ‘izzet İ

⁴ Ey: yâ C // İrer: ider C,D,E

⁵ Didi: didi kim ; Ey: yâ E / ‘Avn: — B / Hâ’il: mâ’il C // Tutarsa: dutarsa B,C,D,E,İ / ‘Ankebût bâzı: bâzı ‘ankebût E

⁶ İde: eyler C // Anı Hacer Aħcâr: Hacer Aħcâr anı E / Bu: ki B

⁷ Şeh-zāde: şāh-zāde ; Çün anı: anı çün C / Tutar: dutar B,D,E / Atıñ: anıñ İ / Licāmından: zimāmından E

Varup bunlara ceng itdi cihānı ceng-i teng itdi
Turābı lāle-reng itdi bu rezmiñ intizāmından¹

Velākin bunları her dem helāk itdikce şeh-zāde
Gelürdi leşkere imdād çeriler in‘ idāmından²

Beytü’l-Murabba‘³

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

2740 Tütalım şayd itse ‘ anķā az daha çekse nefes
Münhezim olmaķ ne mümkün leşkери mūr-ı meges⁴

Gerçi taşu kesdi dirler teşne-i Ferhād velī
Mün‘ adim itmek olur mı kılssa yüz biñ yıl heves⁵

Ḳāfiye-i Ebyātü’l-Meşnevi⁶

97A *mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün mefā‘ ilün*
Zahımlar çok yidi anda imāmıñ yanına geldi
Ki ya‘ nī el-vedā‘ idüp geçe bu fānī nāmından

İmām didi ki ey ‘ Avni çatı çokdur zirā zahımiñ
Ḳarār eyle Biraz gitme melāletler hıyāmından⁷

¹ Ceng-i: cenge C,E // Rezmiñ: remziñ C, zermiñ E

² Her dem: hem dem İ / Şeh-zāde: şāh-zāde C // Leşkere imdād: leşker imdāda A,B,İ

³ D, — A,B,C,E,İ

⁴ 2740-2741: — E ; 2740: — C / Tütalım: dutalım B,D

⁵ Yıl: bil D, er İ

⁶ D, — A,B,C,E,İ

⁷ Ki: kim A,İ / Ey ‘ Avni: ol ‘ Avne C // Gitme: eglen C

Didi ʿ Avni bu meydānda bihiṣṭiñ ṣerābın gördim
Baña ʿ arz eyledi sāķī o ṣaḥbāyı kirāmından¹

2745 Furāt ţuyından ol cāma ziyāde teṣnedir göñlim
Ḳarār itsem gider sāķī bu cām-ı hoş-meṣāmından²

İmām gördi ki men ʿ olmaz didi atıñ zaḥımlıdır
İnüben bāri bir ata ḳabūl it al be-nāmından³

Binüp çün ğayrı bir ata yine meydāna girdi ol
Gelür Şāliḥ Yesār oĝlı ʿ adūlar i ʿ tiżāmından⁴

ʿ Alī vaḳtinde ol ey cān sezā olmişdı ta ʿ zire
Anı döĝmiş idi bu ʿ Avn ki ṣer ʿ iñ irtisāmından⁵

Aña ḥaṣm olmiş idi çün hemān ḳarşusına geldi
Anıñla ceng idüp ʿ Avni bulur firşat rizāmından⁶

2750 Helāk itdi o mel ʿ ünı bu kez a ʿ dā görüp anı
Ḳamusı ḥamle ḳıldılar o merdānın ṣehāmından⁷

¹ 2744: — A / ʿ Avni: ʿ avniñ İ / Meydānda behiṣṭiñ: meydānda ki C / Behiṣṭiñ: behiṣṭin B

² Ziyāde: ziyāde A / Göñlim: göñül C // İtsem: itse D / Cāmı: cāyı B / Meṣāmından: ṣu ʿ ā ʿ ndan C

³ Men ʿ olmaz: yok çāre B // İnüben: inüp A, inüp ben B,C,E / Ata: ata bin A / İt ol: itgil C, it ol A / Benāmından: peyāmından C,D,E

⁴ Gelür: gelüp A / İ ʿ tiżāmından: eṣḳıyāsından C

⁵ Ol: bil C,D / Ta ʿ zire: ta ʿ rize A,E // İrtisāmından: irtişāmından A, i ʿ tişāmından E

⁶ Ḥaṣm: ḥaṣm A / Çün: — B // İdüp: ider B / Rizāmından: devāmından E

⁷ İtdi: idüp D / Mel ʿ ünı: mel ʿ ün İ // Ḥamle ḳıldılar: ḳıldılar ḥamle D / Ṣehāmından: sihāmından C

Nice ceng ü cidāl itdi nice a‘ dālar öldürdi
Şehīd oldı velī şoñra geçüp fānī adāmından¹

Beyt-i İmām Hüseyin²

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün
Bu riyāz-ı Kerbelāya kim ki girse zār ider
Zārile cān ‘ andelībin vāşıl-ı gülzār ider³

Her metā‘ iñ ıssı gerçi müşterīsın arzular
Hürī-yi Rıdvān ancağ cānile bāzār ider⁴

Bahr-i Meşnevi⁵

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün
Gördi ‘ Abdu’llāh qarındaşın hemān
Aldı ruḥşat gitdi meydāna ‘ ayān⁶

2755 Şöyle ceng itdi ki ol zāt-ı ‘ ulā

Lāle-reng oldı turāb-ı Kerbelā⁷

¹ 2751: — B / Adāmından: idāmından A, emāmından D, imāmından E

² E, — A,B,C,D,İ // 2752-2453: — D

³ Riyāz-ı: diyār-ı A, riyāḥ-ı B, rızā-yı E / Kerbelāya: Kerbelādur A // Andelībin: andelībiñ C

⁴ Arzular: arzu ider C // Rıdvān: Rıdvān da A

⁵ E, — A,B,C,D,İ

⁶ ‘ Abdu’llāh qarındaşın: qarındaşı ‘ Abdu’llāh C / Qarındaşın: qarındaşı B,D,İ // Gitdi: girdi A,D / ‘ Ayān: revān A

⁷ Ki: kim A,B,E,İ

Leşleri hâk üzre dökdi ol dilîr
Tâ ki yüz seksan er öldürdi o şîr¹

Geldi Hân ibn-i Şüveyb haşr-ı pelîd
Urdı ol mazlûmı hem kıldı şehîd²

97B

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
Câmı mir 'âtinde sâķî göstürür hûb-ı ecel
Teşnedârı şayd ider bu dâmı maḥbûb-ı ecel³

Nevbet-i fermân birle tâ ki şâh-ı Kerbelâ
Kışver-i renc-i cefâda böyle menşûb-ı ecel⁴

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

2760 Geldi andan şoñra ' Abbâs nevbeti
Çün geçürdi bunda her nâs nevbeti⁵

Kendüsi idi ' alemdâr-ı sipâh
Pehlivân idi daḥı leşker-penâh⁶

Çün qarındaşı Hüseyne geldi ol
İstedi ruḥşat du' âlar kıldı ol

¹ Hâk: hâk A // Tâ ki: — ; Seksan: sekizen ; O: ol C

² Şüveyb: Şevîb A,B,D,İ // Ol: o B / Mazlûmı hem kıldı: mazlûmı da itdi C

³ 2758-2759: — E / Göstürür: gösterüp C / Hûb-ı: bir hûb-ı A, câm-ı İ

⁴ Cefâda: şafâda D

⁵ Andan şoñra: şoñra anda C // Çün: çünkü ; Bunda: — A / Her nâs: herkes D

⁶ Kendüsi idi: kendüsiydi hem A, kendi idi hem C

Didi ey sîmurg-ı kâf şâh-ı cihân
Ey hidâyet mazharı sırr-ı nihân¹

Her kişi aldı bu devletden naşîb
Buldı herkes zahmete hâzık tabîb²

2765 Kim ki oldıysa şehîd-i Kerbelâ
Oldı ‘uqbâda anıñ kadri ‘ulâ

Dilerem ki ben de varup ceng idem
Kânile toprağı reng-â-reng idem³

Hem içem şehd-i şehâdet cāmını
Tâ bulam cennetde cān ārāmını⁴

Çün imām işitdi ‘Abbās sözini
Ağladı efkâre şaldı özini

Ey karındaşım didi ruḥşat saña
Var şehîd ol kim gele nevbet baña⁵

2770 Çünki meydānıñ içine giresiñ
Bunlara bir hoş naşîhat viresiñ⁶

¹ Şâh-ı: Şît E

² Herkes: herkez A

³ Ben de: anda C // Reng-â-reng: anda reng E

⁴ Ārāmını: ırmağını E

⁵ Ruḥşat: ruḥşat A // Kim: ki C,E

⁶ Meydānıñ: meydān A,C // Giresiñ: sen giresiñ A, hem giresin C,İ // Viresiñ: kılasıñ B, idesin C, idesiñ E, viresin İ

Debdi ʿAbbās girdi meydāna hemān
Söyledi bu ūiʿri anda nā-gihān¹

*Ūiʿr-i ʿAbbās*²

98A *mefāʿilün mefāʿilün feʿülün*
Benem ʿAbbās ki serdār-ı muvāfiķ
Ķarındaŷ-ı Ķüseynem yār-ı ŷādık³

Eger cengimden āgāh olsalardı
Ķaṭā kılmazdı ʿālemde münāfiķ⁴

*Bahr-i Meŷnevi*⁵

fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün
Döndi yüzün leŷkere çün imdi baķ
Didi āgāh olıñ ey ehl-i nifāķ⁶

2775 Ger ķabül iderseñiz ṭođrı kelām

Ben imāmdan vireyim size peyām⁷

Didiler nedir cevābıñ söylegil

Didi ʿAbbās kim imām buyurdı bil⁸

¹ 2771: — C / Girdi meydāna: meydāna ʿazm ider A

² A, Ūiʿr Beyt C, Beyt-i Ķazret-i ʿAbbās E, — B,D,İ

³ Benem: menem D,E / ʿAbbās ki: ʿAbbās-ı B,D, ʿAbbās E,İ // Ķarındaŷ-ı: ķarındaŷım E,İ

⁴ Olsalardı: ola idi C // Ķaṭā: ḫaṭā A

⁵ E, — A,B,C,D,İ

⁶ Yüzün: — A / Yüzün leŷkere: leŷkere yüzün C, yüzün ʿaskere D / Çün: gör B

⁷ Ṭođrı: doğrı E,İ

⁸ Kim: ki A, çün B,E

Didi cümle yārimi ensābımı

Hem daḥı etbā'ımı aḥbābımı¹

Bī-günāh ḫatı eylediler nā-gihān

Olmadılar mı peşimān bu zemān²

Bu 'ayālīñ bārī ḫālin görelim

Raḥm idüp hem bir içim şu virelim³

2780 Ben de alup bunları Hinde gidem

Bu Ḥicāzı anlara teslīm idem⁴

Çün Yezīdiñ leşkeri işitdiler

Ba'zılar bundan te'essüf itdiler⁵

O Şimir mel'ün Ḥacer Aḥcārile

Hem Rebī'-i Şīt ol bed-kārile⁶

Didiler 'Abbāsa kim diñle hemīn

Şu ile ṭolsa temām rüy-ı zemīn⁷

¹ Yārimi: yardımcı İ // Aḥbābımı: gör aḥbābımı A

² Eylediler: eylediñiz E // Peşimān: perişān E

³ Bārī ḫālin: ḫālini kim İ / Görelim: göresiz D // Hem: — A,B / Virelim: viresiz D

⁴ Bunları: anları C,E,İ // İdem: ider İ

⁵ 2781: — C / İşitdiler: bunu işitdiler A // Bundan: bunda A,İ // Te'essüf: te'esüf A,B

⁶ Şimir: Şemer B,C,D,İ // Bed-kār: bed-baḥt C / Ol: hem D

⁷ 'Abbāsa kim: kim 'Abbāsa İ / Hemīn: yaḫīn D,E // Şu ile: suyıla A / Ṭolsa: dolsa B,E,İ / Temām rüy-ı: cihān bu C

Tā Yezīde itmeyince bey^ç ati
Bir içim şu virmem itme minneti¹

2785 Çünkü ç Abbās gördi kim mümkün değil
Söyledi geldi Hüseyne diñlegil²

Çün işitdi ehl-i beyt idüp fiğān
Didiler el-^ç ataş el-^ç ataş amān³

98B İşidüp ç Abbās anıñ feryādını
Yağdı ğayret nārı cān bünyādını⁴

Aldı şuyıñ qabını oldı revān
Debdi dört biñ leşkere ol pehlivān⁵

Çün bu hāli gördi leşkerler dağı
Atdılar ç Abbāsa oğlar ey ağı⁶

2790 Kılmadı endişe ç Abbās ol zemān
Yetmişin öldürdi bir demde hemān⁷

¹ Tā: sen A // Virmem itme minneti: virmeyiz biz şıkdeti ? C

² Kim: — E / Mümkün: — İ // Geldi: — E / Diñlegil: işitgil A

³ İşitdi: işidüp ; İtdi: idüp D / İşitdi ehl-i beyt: ehl-i beyt işitdi E // El-^ç ataş el-^ç ataş: el-^ç aüşü el-^ç aüşü A,D yā Rabbenā C, el-^ç aüşü İ / Amān: el-amān A,B,C / “*Susadım, susadım.*”

⁴ Anıñ: anlarıñ C // Yağdı ğayret nārı: nār-ı ğayret yağdı B / Cān bünyādını: hicret ābdānını C

⁵ Şuyıñ: şuniñ A,B // Debdi: didi E

⁶ 2789a: Çünkü leşker gördi bu hāli dağı C // Ağı: sehi D,E

⁷ Bir: ol D / Hemān: revān A,C

Vardı ol sâ' at Furâta girdi ol
Aldı şu kabını hem taldurdu ol¹

Virmedi lâkin çeriler mühleti
Oğ u şebde atdılar anlar katı²

Gördi ' Abbâs anları döndi o dem
Leşkeriñ içine hamle kıldı hem³

Anları itdi perişân bî-ğarâr
Döndi çün girdi Furâta nâmdar⁴

2795 İstedi ata şu virüp eglene

Hem biraz şu içe anda diñlene⁵

Ehl-i beytiñ ol şusızlığı hemân
Göñline düş oldı aniñ ol zemân⁶

Didi anlar şusız ola ne revâ
Hiç benim şu içmem olur mı revâ⁷

¹ Şu kabını hem: hem şu kabını C / Taldurdu: doldurdu B,D,E,İ

² Anlar: anda A,B, — C / Şebde: şebdeler C, şebte E / Atdılar: itdiler İ

³ O dem: bu kez A,B // Leşkeriñ: leşker B / Hem: bu kez A,B

⁴ Girdi Furâta: Furâta girdi A

⁵ Eglene: diñlene C // İçe: virüp B / Diñlene: eglene C,İ

⁶ Ol şusızlığı: şusızlığını C / Ol: hem E // Aniñ: anda B

⁷ Ne revâ: der ova A, der ava B,İ, hem revâ C, dur ava E // Benim şu içmem: şu içmek baña D / Olur mı: ola mı E

Bir içim şu içmeden döndi yine
 Hamle kıldı girdi a' dāya yine¹

Aldı a' dālar bu kez etrāfını
 Araya aldı o cān elṭāfını²

2800 Geldi Nevfel ibn-i Erzağ ol la' ĩn
 Ğāfil iken urdı kılıcın hemīn³

Şağ elini kesdi ' Abbāsıñ hemān
 Gördi çün ' Abbās bu ḥāli nā-gihān⁴

99A Şol eline aldı ol şu kabını
 Tā gelüp sir-āb ide aḥbābını⁵

Bir ḥaram-zāde gelüp bil ey aḥī
 Şol eline urdı bir kılınc daḥı⁶

Şol elini kesdi gör iḥrābını
 Tutdı dişi ile ol şu kabını⁷

¹ A' dāya yine: a' dā cengine A, a' dā-yı dīne B, a' dā içine C,E

² Bu kez: yine D // Aldı o: alur ol A, alurlar B, aldılar C, alup o E,İ

³ Ol: o ĩ // Ğāfil iken: ğāfilin A,D,E,İ / Kılıcın: kılıcını D,E / Hemīn: yaḥīn C

⁴ 2801b: Gördi bu ḥāli çün ol nā-gihān A / ' Abbās bu ḥāli: bu ḥāli ' Abbās B / Çün ' Abbās: ' Abbās çün; Nā-gihān: ol zemān D

⁵ Aldı ol: tutdı hem C // Sir-āb: seyrān E, şīr-āb ĩ

⁶ Bir: bu C // Urdı bir kılınc: bir kılınc urdı A,İ, urdı hem B / Eline: elini B

⁷ İḥrābını: ızṭrābını A,B,C // Tutdı: dutdı B,D,E,İ / Dişi ile ol: dişiyle yine A, dişiyle anda C

2805 Ayağıyla ceng iderken diñlegil

Degdi şu qabına bir oq şöyle bil¹

Şu dökildi Kerbelāya bil ‘ayān

Gördi hayrān oldu ‘Abbās ol zemān²

Didi kim bu nice hikmet yā mucīb

Olmaz ehl-i beyte zerre şu naşīb³

Geldi hātifdan nidā kim şöyle bil

Bunda taḥşīl-i murād āsān degil⁴

Çekmeden ‘āşık olan cevri-cefā

Ma‘ şūqından göremez luṭf u vefā⁵

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

2810 İrişdi semî‘ zāta çün nidā-yı hātif-ı hikmet

Görüp taḥdīre meyl itdi olur çün ‘atıf-ı hikmet⁶

Bilindi maḫşadı ‘atşīn merātib ḳadr-i levlāki

Rumūz-ı sırr-ı lā-yerzā olupdur kâşif-i hikmet⁷

¹ Ayağıyla: öyle ; İderken: ider iken E // Şöyle: öyle A

² Gördi: buldı ; ‘Abbās: hayrān C / Hayrān oldu ‘Abbās: ‘Abbās hayrān oldu E / Ol zemān: pehlivān A

³ Didi kim bu nice: didi çün nice bu C, didi nice kim bu D // Olmaz ehl-i beyte: ehl-i beyte olmaz B / Zerre şu: şu aşlā C

⁴ Nidā kim: bir nidā C, nidā kim E

⁵ Çekmeden ‘āşık olan: ‘āşık olan çekmeden C // Luṭf u: luṭf-ı B,E,İ

⁶ 2810-2811: — C,D,E,İ

⁷ Merātib ḳadr-i levlāki: merātib-i ḳadr-i levlāk A

Ol iki zaḥımla düşdi zāt-ı pāk
Na‘ ra urdı *yā aḥī edrik eḥāk*¹

Çün imām işitdi efgān eyledi
Anda el-ān *enkeser zahri* didi²

Ağladı āh itdi ol ḳadr-i ‘ulā
Ditredi anda zemīn-i Kerbelā³

Beyt-i İmām Hüseyin⁴

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

2815 Āh ki elden gitti serv-i ḳadd-i bālā gelmedi
Geldi zārından şadā ammā dil-ārā gelmedi⁵

Gerçi gördim her belāyı çok cefā çekdim velī
Bir bunıñ gibi belā dünyāya ḥālā gelmedi⁶

Ḳāfiye-i Ebyātü’l-Meşnevi⁷

99B

fā‘ ilātün fā‘ ilātün fā‘ ilün

Ol Enes oğlı işit kim ol zemān

Ḥizmet iderken Ḥüseyne nā-gihān

¹ 2812: — C / Düşdi: düşdi ol A // Na‘ ra: nağra B / Edrik: idrāk C,E / “*Ey kardeşim, kardeşine yetiş.*”

² El-ān: el-amān A, der-ḥāl C / Enkeser: en küşüfū A, enkesir B,D,inkesir E / “*İşte şimdi belim kırıldı.*”

³ 2814: — D / Ağladı: ağlayup A // Ditredi: ditrer A, titredi E / Anda: anda her A, andan E

⁴ E, Beyt C, — A,B,D,İ

⁵ Āh ki: ol ki İ// ārından: zārında; Ammā dil-ārā: ammā ki dilā D/Şadā: şadālar B, şalā İ / Dil-ārā: dilār E

⁶ 2816b: Çünkü gördüm çok cefāyı çok belāyı gerçi kim D /Çok cefā çekdim velī: çünki çok çekdim cefā C, çok belā gördim E / Her belāyı: çün cefāyı E // Dünyāya: dünyāda D / Ḥālā: — A, aşlā C

⁷ D, Baḥr-i Meşnevi E, — A,B,C,İ // İşit: işitdi İ

Çünkü ʿAbbāsîñ cevābın dîñledi

Hem Hüseynîñ iztîrābın añladı¹

Sürdi atın anda meydāna yürür

Gördi toprak üzre düşmiş cān virir²

2820 Kendini atdı ol ʿAbbās üstine

Gördi anı geldi her nās üstine³

Oklar atup itdiler anı şehîd

Gör neler kıldılar etbāʿ -ı Yezîd⁴

fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilātün fāʿ ilün

Tîr-i aʿ dā degdi cisme virdi mazlûm anda cān

Gerçi virdi bir güzel cān aldı nice hûb-cinān⁵

Çün şehâdet şerbetini nûş idüp ol aldı kām

Hûri-yi ğılmānile hem buldı bezm-i cāvîdān⁶

Çün şehîd oldı kamu aḥbābları

Hem daḥı ensābları aşḥābları⁷

¹ Cevābın: cevābîñ İ

² Anda: ol demde A, girdi C // Toprak: toprak D,E / Üzre düşmiş cān: üzere cānını C / Cān virir: yatır E

³ Ol ʿAbbās: ol ʿAbbāsîñ A, ʿAbbāsuñ C, / Atdı ol: ol atdı D,İ // Geldi her nās: kimse gelmez E

⁴ Oklar: ok E / Anı: anda A // Kıldılar: kıldılar ol A, itdiler C, kıldı İ

⁵ 2822-2823: — C,D,E,İ / Degdi: geldi A

⁶ Şerbetini: şerbeti ; İdüp: itdi B

⁷ Aşḥābları: ol aşḥābları A, aḥbābları E / Ensābları aşḥābları: aşḥābları ensābları D

2825 Geldi nevbet kendine evlādına

Qalmanı kimse vara imdādına¹

Ŗöyle ıssı oldu ol gün āftāb

Ehl-i beytiñ eyledi bağrın kebāb²

Tā semāya yitdi arzuñ hiddeti

Cāna te'şir itdi 'atşin şiddeti³

Nüh-felek gördi bu hāli kıldı zār

Oldı āl-i Muştafādan şermsār

Beyt-i İmām Hüseyin⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Aşdı hadden ey felek bī-dādın inşāf it yiter

Ėayrı renci eyleme tekrīm-i elţāf it yiter⁵

2830 Sen 'itāb-ı Muştafādan şermsār olmaz mısın

Qadr-i āli fehm idüp ta' zīm-i eşraf it yiter⁶

¹ Kendine: kendinin E // İmdādına: dādına A

² 2824-2830: — D / Ol gün: gün A / İssi oldu ol gün: oldu ıssı eyyām C

³ Hiddeti: şiddeti C // İtdi: eyledi A / Şiddeti: hiddeti A

⁴ E, Murabba' A, Beyt C, — B,D,İ

⁵ Aşdı hadden: hadden aşdı ; Bī-dādın:bīzārın C, bīdārın İ/ Ey: — A / Hadden: başdan B // Renci: rencide C,D, renciyye E / Elţāf: inşāf B

⁶ Olmaz mısın: olmaz mısın B,C,E // Ta' zīm-i: ta' zīm B,İ

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün¹

100A

Rivāyet vārid oldı rāvīlerden

Bilür rāz ehli lafzı yāvīlerden?²

Ḳamusu içdiler cām-ı şehādet

Velākin ḳaldı dört kân-ı sa' ādet³

Birisi Kerbelā şāhı imāmdur

Üçi evlādı kim zü'l-ihtirāmdur⁴

Ulu evlādınıñ adı ' Alīdür

Şecā' at menba' ıdur hem velīdür⁵

2835 Hem evşat oğlı Zeyne'l-Ābidīndür

Siyādetbān imāmü'l-fāzılīndür⁶

Üçünci oğlı ' Abdu'llāhdur ey cān

Bulardı baḫr-i şer' e dürr-i mercān⁷

O Zeyne'l-Ābidīn ol demde ey yār

Ḳatı ḫaste idi olmışdı bīmār⁸

¹ Baḫr-i Meşnevī E

² Oldı: olmışdur C // Rāz ehli lafzı: rāzı eṭṭā A / Rāz: zār B, rüz E

³ Cām-ı: şehd-i C // Sa' ādet: irem A

⁴ 2822a: Birisi Kerbelā-yı şāh-ı imām ol hümām A/Şāhı: şehā D//Zü'l-ihtirāmdur: zü'l-ihtirām-ı sa' ādet A

⁵ Ulu: büyük C // Menba' ıdur: menba' ı A,D menba' ımuñ C / Velīdür: seridür C / Hem: kân-ı D

⁶ Zeyne'l-Ābidīndür: ' Abdu'llāhdur ey cān C // 2835b-2836a:— C / C'de 2835b yerine 2836b yazılmıştır. / Siyādetbān:siyādet kânı A, siyāset E

⁷ Bulardı: bunlardı A

⁸ ḫaste: ḫaste A / Olmışdı bīmār: ol zāt-ı bār C

Silâh geydi imâm isterdi fevtin
Ki ya' nî görmeye evlâdı mevtin¹

‘Alî ekber görüp bu hâli der-hâl
İmâmiñ pâyine yüz sürdi fi'l-hâl²

2840 Didi vir ruḥṣatı kim gideyim ben
Bügün cām-ı ecel nûş ideyim ben³

Görüben ehl-i beyt ider fiğâni
Didiler gitme itme hûn-feşâni⁴

Nice yalvardılar olmadı çâre
Eşer itmez naşîḥat nâmdâre⁵

İmâm gördi ḳabûl itmez cevâbı
Şehîd olmaḳ için ider şitâbı

Eliyle ḳuşadur aña silâhı
Ki tâ bula şehâdetden felâhı⁶

2845 Ḳuşağ-ı âdemi ṭaḳdı beline
Muşayḳal şebdesin virdi eline⁷

¹ 2836a: Silâh giyüp isterdi fevtin imâm C // Ki ya' nî: ya' nî ki A / Mevtin: mevtin imâm C

² Ekber: oğlı C

³ Ruḥṣatı: ruḥṣatı A / Kim: — B, hem C / Gideyim: varayım A,B,gidelüm C //Cām-ı ecel: ecel cāmını C

⁴ Görüben: görüp E / İder: itdi İ // İtme: aḳıtma A, —E / İtme hûn: hûn itme B / Hûn: cân E, hûni hem İ

⁵ 2842: — D / Olmadı: olmamışdı A // Nâmdâre: ol nâmdâre A

⁶ 2844: — İ / Aña: hem C // Ki tâ bula: tâ ki bula A, ki bula tâ C

⁷ 2845: — D / Ṭaḳdı: daḳdı B,C,D,İ

100B İder meydāna çün anı revāne
Firākı āteşin şaldı meyāne¹

*Beyt-i İmām Hüseyin*²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün
‘Āh kim ol ğonca-dehānım terk-i gülşen eyledi
Bülbüli şurīde-i ḥasretle nālān eyledi³

Lerzeler düşdi zemīne āsmān ḳan ağladı
Çünkü deşt-i Kerbelāda ‘azm-i meydān eyledi⁴

*Baḥr-i Meşnevi*⁵

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün
Rivāyetdür ki şeh-zāde o demde
Civān merd idi kim resm-i ‘ademde⁶

2850 İrüpdi on sekiz yaşına ol şāh

Özi ḥ^vurşide beñzerdi yüzi māh⁷

¹ Çün anı: anı çün A // Āteşin: āteşin A; Meyāne: beyāna A

² E, — A,B,C,D,İ

³ 2847-2848: — D / Kim: ki C // Şūrīde-i ḥasretle: şeydā-yı ḥasretiyle C / Nālān: beni nālān A

⁴ Kerbelāda: Kerbelāya C,E

⁵ E, — A,B,C,D,İ

⁶ O: ol A // Civān: civānı ; Kim: — D,E

⁷ İrüpdi: irişdi A,D eridi B, iripdür E, irdi İ / Yaşına: yaşında B / Ol: o E, hem ol İ // Ḥ^vurşide: ḥ^vurşide A / Beñzerdi: beñzer hem A, beñzer E

Hemân Hüseynile şüretde ey cân
Resûlu'llâha beñzerdi o mercân¹

Bu meşhûrdur ki yok dünyâda aşlâ
Resûlu'llâha beñzer kimse kaç² â²

Velî şüretde hüsni-kâmeti hem
Resûlu'llâha beñzerdi hemân-dem³

Resûliñ ehl-i beyti ol zemânda
Resûli ârzû kılsa her zemânda⁴

2855 Baqarlardı anıñ yüzine her gâh
Ferağ bulurlar anıñla ol âgâh⁵

Kaçan kim girdi meydâna o dindâr
Didi na⁶ ra urup bu resme eş⁶ âr⁶

¹ Hemân Hüseynile: oğlı ile Hüseyn / Hüseynile: Hüseynle B,E, hüsni ile İ / Ey: ol ey B,E,İ / Cân: mâh E// Beñzerdi: bil beñzerdi B, beñzer idi C,İ, beñzer E/O mercân: ikisi el-ân A, ol ân B,İ, ol mâh C, ol ey cân E

² 2852: — B // Kimse: bir kimse A

³ Şüretde hüsni-kâmeti: hüsni-şüretde kâmeti E // E'de 2853b ile 2854b yer değıştirmiştir./ Benzerdi: benzer idi C / Hemân-dem: ol dem A,B,C, çü ol dem İ

⁴ 2854 E'de 2855'ten sonra yazılmıştır. / Ol: hem ol A / Ârzü: ârzü A, ârzü C,İ ' ârzü D / Kılsa: kılsalar C, kıla E / Her: ol B

⁵ 2855b: Resûlu'llâh gibi ferağ olurlardı nâ-gâh A / Bulurlar: bulurlardı ; Âgâh: gâh C

⁶ 2856b: Na⁶ ra urup didi bu resm ile eş⁶ âr A / Na⁶ ra: nağra B / Resme: beyt-i C

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün¹

Ben ol şeh-zāde-i dehrem ki ceddım Hāydar-ı Kerrār

Ben ol dürr-i Hüseynem kim bihārim Aḥmed-i Muḥtār²

Ben ol gonca-dehānım kim nihālim Hāzret-i Zehrā

Nesīmim ṭā'at-i taqvā resīmim görmedi bed-ḥār³

Şi'r-i 'Alī İbn-i Hüseyn-i Müctebā⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Görüp ibn-i Sa'id ol mäh-cemāli

Biraz fikre varır diñle maḳālī⁵

101A 2860 Çerisine didi kim bu 'Alīdür

Hüseyniñ ekber evlādı velīdür⁶

Ḳamu şekl-i şemā'ilde muḥaḳḳaḳ

Resūlu'llāha beñzer bil bu muṭlaḳ⁷

İcāzet virmedi ol leşkerine

Ki ya' nī cenge varmaḡa birine⁸

¹ A, Beyt-i 'Aliyyü'l-Murtezā Oğlı Pehlivān 'Alī E

² Biḥārim: bihār-ı A / Ben ol: benem B / Kim: ki A,C

³ Kim: ki A,C / Nihālim: nihāl-i E // Taqvā: kübrā C

⁴ A, Baḥr-i Meşnevī E, — B,C,D,İ

⁵ Varur: vardı A

⁶ Bu: bu ḳat' ā A // Velīdür: hem velīdür A

⁷ Şemā'ilde: şemā'ilden A,B / Muḥaḳḳaḳ: bil muḥaḳḳaḳ A // Beñzer: bu benzer B / Bil bu: bu ki C

⁸ Ol: o E // Varmaḡa: varmaḳ her C / Birine: anda birine A

Zîrâ bildi ki mekş itdikce fi'l-ḥâl
Yağar anı ḥarâret odı der-ḥâl¹

Şavaşa ihtiyâc olmaz nihâyet
İder şimşîr-i mihr aña kifâyet

2865 Görür şeh-zâde böyle oldu tedbîr

Ḥarâret odı câna kıldı te'sîr²

Ḳarâr itdikce za'îfi ğâlib oldu
Bu kez kendüsi cenge tâlîb oldu³

Hemen-dem debdi atın vardı ol dem
'Adûnîñ ortasına girdi ol dem⁴

Şu resme kırdı a' dâyı döker ḥûn
Olur tâ şaḥn-ı meydân rengi gülgûn⁵

Velî 'atş-i ḥarâret oldu ğâlib
Mecâli ḳalmadı bil ey me'tâlîb⁶

¹ 2863-2864: — E / Zîrâ bildi ki: ki zîrâ bildi C // İder: yiter; Aña: hem C

² Şeh-zâde: şâh-zâde C / Oldı: olur A // Odr: kıldı D

³ 2866: — D / Oldı: olurdı A // Oldı: olurdı A / Kendüsi cenge: cenge kendüsi E

⁴ Hemen-dem: hemân-dem C,D,E, / Atın: atıñ A // Girdi: vardı C / Ol dem: bu dem A

⁵ 2868b: Olur meydân içinde ḳan pür-ḥûn C / Meydân: meydânıñ A

⁶ Bil ey: ey tâlîb A

Beyt-i Pehlivān ‘Alī¹

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

2870 Bağrımı yaqdı harāret nārı biryān eyledi
Dūd-ı āhı tā semāda şemsi penhān eyledi²

Bir yaqadan cevr-i a‘ dā bir yaqa ‘ atş-i cefā
Bu iki düşmān belād-ı cismi vīrān eyledi³

Bahr-i Meşnevi⁴

mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

Görür şeh-zāde ‘ atş-i bī-nihāyet
Vucūdına harāret virdi ğāyet⁵

Çıqup düşmān içinden ol kenāre
Ki ya‘ nī bula bu derdine bir çāre

Dönüp geldi atasına o merdān
Didi kıl ey baba derdime dermān⁶

101B 2875 Helāk itdi beni bu dem şusuzlık

Ža‘īf itdi şusuzlık uykusuzluk⁷

¹ E, Beyt C, — A,B,D,İ

² 2870-2871: — D / Dūd-ı: deyr? E

³ Yaka: yakadan A,E,İ

⁴ E, — A,B,C,D,İ

⁵ Şeh-zāde: şāhenşāh A, şāh-zāde C // Bu: — A,E / Çāre: bir çāre A

⁶ Kıl ey baba: ey baba kıl A / Ey: — İ / Baba: peder C

⁷ 2875a: Ža‘īf itdi beni hem bu şusuzlık C / Bu dem: hem ol İ // 2875b: Helāk itdi şusuzlık uykusuzluk C

Eger bir atıre Şu bulsa bu misk n
Der nım n rı bir dem olsa tesk n¹

ııardım hep mualif leşkerini
İderdim p re p re her birini²

 m m evl dı  lin gördi fi'l- l
Res li n aldı d lbendini der- l³

Yüzine sürdi ol k n-ı sa   det
Biraz tesk n olur anda ar ret⁴

2880 Yine meyd na girdi itdi devr n
Didi ibn-i Sa   d T r a ol  n

Y ri meyd na var öldür bunu sen
Sa na virdim diy r-ı MuŐılı ben

İŞidüp bu cev bı gitdi mel   n
  Al ye Şebdesini atdı mel   n⁵

Anı menü eyleyüp Şeh-z de vardı
Anı  g gsine t zesini urdı⁶

¹ Bulsa bu misk n: olsaydı temk n C // Bir dem olsa: olsa bir dem C / Olsa: olurdu E

² ııardım: ııarım A / Leşkerini: leşkerin ben İ // İderdim: iderdi A / Her birini: her birin ben İ

³ Evl dı  lin: evl dımı hem İ // Aldı d lbendini: d lbendini aldı C

⁴ Yüzine: yüzine gözine B // Anda: andan A,E

⁵   Al ye:   Al yye E / Şebdesini: Őabtasımı C / Atdı: itdi İ

⁶ Şeh-z de: Ő h-z de C

Çıkuben arkasından öldi ol dem
Görüp oğlu ‘Ömer hamle ider hem¹

2885 Aña bir d̄arb urdı itdi ihlāk
Bu kez Mısrā‘ varır anda hışımnāk²

Görüp Mısrā‘ ı şeh-zāde hemāne
Kılınc çekdi aña oldı revāne³

Şu resme başına çaldı kılıcı
İki yarup zemīne batdı ucı⁴

Şerāb-ı mevti at üstünde içdi
Leşi iki yanından yire düşdi⁵

Görüp bu heybeti leşker hemen-dem
Hızān yaprağıveş ditreşdi ol dem⁶

102A 2890 Baqar ibn-i Sa‘īd çünkim bu hāle
Çağırdı Muḥkemi қоş tut maḳāle⁷

¹ Çıkuben: çıkup hem / Arkasından: zährinden C, arkasında E

² Urdı: urup A / Aña: aña da; Bir d̄arb urdı: urdı bir d̄arb C // Varır: vardı A

³ Mısrā‘ ı şeh-zāde: şah-zāde Mısrā‘ ı C / Mısrā‘ ı: Mısrāğ E,İ//Kılınc: kılıncı A/Oldı: urdı A/Aña: hemān C

⁴ Çaldı: urdı A // İki yarup: yarup iki pāre A / Yarup: yarup başına C / Batdı: geçdi C, girdi D

⁵ 2889: — D / At üstünde: atı üzre E // Yanından: yandan A

⁶ Leşker: leşkerler A / Hemen-dem: hemān-dem D // Yaprığıveş: yaprak gibi C, yaprağı gibi E, yaprağı vü? İ / Ditreşdi: ditreşti İ

⁷ Çünkim: çünki C // Tut: dut A,E,İ

İki biñ pehlivân aldı hemân ol
Olur şeh-zâde cengine revân ol¹

Araya aldılar ol mâh-ı tâbı
Görüp şeh-zâde anda bu ‘ itâbı²

Çatı na‘ ra urup girdi o merdân
Muḥâlif leşkerin kırdı o merdân³

Olur leşker bu heybetden herâsân
Çaçup ibn-i Sa‘ îde vardı ol ân⁴

2895 Görür şeh-zâde kim leşker tağıldı

Dönüp geldi Hüseyne zâr kıldı⁵

Didi kim ‘ atşile yandı ciğer âh
İmâm işitdi bu sözi penâhgâh⁶

Gözi yaşı olur yüze revâne
Didi kim ey ciğer-güşem hemâne⁷

¹ Şeh-zâde: şâh-zâde C / Revân ol: revân İ

² Görüp: görür A / Şeh-zâde: şâh-zâde C

³ Na‘ ra: nağra B / Urup: uruben ; O merdân: ol zât C // Leşkerin: leşkerini ; O merdân: ol zât C

⁴ Herâsân: herâsân A // Çaçup: kaçarlar ; Vardı ol ân: ol harivân C

⁵ Şeh-zâde kim: şâh-zâde ‘ asker hem C / Tağıldı: dağıldı İ

⁶ Kim: — A

⁷ Yüze: yüzine A / Olur yüze: yüzine oldı C / Revâne: seylân? C, revân A // Hemâne: sen hemân A, ben hemân C

Şabır kı l kim seniñ çün āb-ı kevşer
Müheyyādur var ol sîr-āb-ı kevşer¹

Hemen-dem bu beşâretle o merdân
Şavaş itdi ‘ adūya girdi ol ān²

2900 Bu kez a‘ dā görüp ol nāmdârı
Araya aldılar ğonca-izârı³

Nihâl cismi hemân düş oldı hâre
İder zaħmı vucūdı pâre pâre⁴

Şu resme üşdiler ol nev-civāna
Ki cismi yaradan ğarķ oldı ķana⁵

Hemen-dem Men‘ a ibn-i Mürre vardı
Ķafasından gelüp ğarbını urdı⁶

Atından düşdi ħāk-i Kerbelāya
Yeñile uğradı hem-ser belāya⁷

102B 2905 Ķatı na‘ ra urup çağırdı der-ĥâl

Didi kim gel iriş ey baba fi‘l-ĥâl⁸

¹ Var: — A / Var ol: hem it ; Sîr-āb-ı: şîrāb İ

² Hemen-dem: hem A, hemân-dem C,D / Bu: o C / O: ol ‘ Alî A

³ A‘ dā görüp ol: görüp ol a‘ dā B

⁴ 2901: — C,D / Cismi: — A, çeşmi E // Zaħmı: cism-i A, zaħmi E

⁵ Ol: hem C, o İ // Yaradan: pâreden İ

⁶ Men‘ a ibn-i Mürre: Mürre oğlu Men‘ i A

⁷ Ħāk-i: ĥāk-i A, ĥāke E // Hem-ser: hem-sār C

⁸ Na‘ ra:nağra B/Der-ĥâl:fi‘l-ĥâl C//Ey:yā A/Gel iriş ey baba:ey baba irişgil B/İriş:ulaş E/Fi‘l-ĥâl:der-ĥâlC

Beyt-i Pehlivān ‘Alī¹

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Ġarḳ-ı hūn oldım şabā dildāre bildir ḫālīmī

Mā-cerāyı şerḫ idüp var yāre bildir ḫālīmī²

‘Ārzu-ḫālīm vir baña raḫm eyleyüp ḳılsun meded

Ben giriftār olmışam ḫünkāra bildir ḫālīmī³

Baḫr-i Meşnevī⁴

mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün

İşitdi çün imām itdi fiğānı

Girüp meydāna aldı ol civānı⁵

Alup tā ḫaymegāhına getürdi

Fiğān itdi yüzün yüzine sürdi⁶

2910 Didi kim bir tekellüm eyle bārī

Ey oğlum bir cevābı söyle bārī⁷

¹ E, Beyt C, — A,B,D,İ

² Var: ol B

³ Eyleyüp: idüp A,E / Eyleyüp: eyle ; Meded: yār meded D / Raḫm: var raḫm E // Ben giriftār olmışam: giriftār olmışam ben A / Ḫünkāra: hünkāra İ

⁴ E, — A,B,C,D,İ

⁵ İşitdi: işidüp C // Ol civānı: nev-civānı C

⁶ Alup tā: aluben C / Ḫaymegāhına: ḫaymegāhına A // İtdi: idüp A,C / Sürdi: urdı A

⁷ Cevābı: cevāb ki D

*Beyt-i İmām Hüseyin*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Bir tekellümdür murādım gül dehānıñdan seniñ

Bir kelāmdur derde dermān hūb-lisānıñdan seniñ²

Aç göziñ ey nūr-ı dīdem geldi vaqt-i el-vedā'

İstedigim bir cevābdur hūb-zebānıñdan seniñ³

İşidüp ol dil-ārā açdı gözin

Atasına dönüben didi sözin⁴

Didi kim ey baba gördim bu hāli

Açıldı gök ıapusu gör maķāli⁵

2915 Şerāb-ı selsebilden ıolu cāmı

Baña ' arz eylediler bil peyāmı⁶

Bu sözi söyler iken gitti rūhı

İrişdi cennete ol pür-fütūhı

¹ E, Murabba' A, — B,C,D,İ² 2911: — C / Gül: hem İ // Lisānıñdan: hışāiñden B³ Göziñ: göziñi D / Bir cevābdur: bir cevābıñdur A,E,İ / Hūb: kim A, şirīn B,gül C,— E,İ⁴ 2913a: İşidüp açdı dil-ārā gözini C / Dil-ārā: dil-āver D,E // Dönüben: dönüp C /Sözin: sözini C,yüzin D⁵ Ey: yā A, — E / Baba: peder C⁶ ıolu: dolu B,C,E,İ // Bil: ol dem A

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Cān cānāna ārzū kıldı gitdi rūhı cennete

İrişüp itdi temāşā pür-fütūhī cennete¹

Şalınup kıldı nihālveş bākīde rūhı şehīd

Hep şehīdler cem' olup girdi riyāz-ı cennete²

103A Bu yirde bir dahı vardur rivāyet

İder rāvī bu ma' nāya ri' āyet³

2920 Kaçan kim Men' a ibn-i Mürre nā-gāh

Kaçasından urınca sen ol āgāh⁴

Anı atı getürdi ol zemānda

Varup şahrāya düşdi bir mekānda⁵

Atı döndi Hüseyme karşı geldi

İmām atı görünce nāle kıldı⁶

Atı aldı Hüseyni çün getürdi

Görür oğlı ' Alī düşmiş yetürdi⁷

¹ 2917-2918 sadece A ve B'de vardır. / Ārzū: arzū A

² Kıldı: kıadd-i A // Riyāz-ı: ervāhı A

³ Yirde: bābda C / Bir: — A // İder: iderdi A / Rī' āyet: rivāyet B

⁴ 2920a: Kaçan kim Men' ibn-i Mürre la' in nā-gāh / Men' a: Müzma İ // Sen: — C

⁵ Anı atı getürdi: getürdi atı anı A, atı anı getürdi E // Düşdi: düş oldu A

⁶ 2922: — İ / 2922a: Helāk olup o yirde düşdi kıldı D // 2922b: Atı döndi Hüseyme karşı geldi D / Atı: anı A / Atı görünce: görünce atı E / Nāle kıldı: taña kıldı C

⁷ Aldı: tutdı C / Çün: çünki C, çünkim D / Hüseyni: Hüseyn C,D // ' Alī: — A

Turāb üzre yaturdı ğarķ-ı ķan ol
Yaķın ķalmıř vire firdevse cān ol¹

2925 Alup başın dizi üzre hemān-dem
Sürer ruķsārını ruķsārına hem²

Gözini açdı çün şeh-zāde der-ķāl
Didi ey baba gördüm bir ‘ aceb ķāl³

Resūlu’llāhı gördüm geldi bu ān
İki elde iki cām tıtmış ol cān⁴

Şerāb-ı selsebıldür bildim anı
Baña virmek diler birin ‘ ayānı⁵

Didim yā ceddım vir ikisini hem
Zirā çoķ teşneyim bu yirde bu dem⁶

2930 Didi kim ey ciger-gūřem bu cāmı
Getürmiřem seniñçün bil peyāmı

¹ 2924: — C / Ķalmıř: idi A, ķaldı B, ķalmıřdı D / Vire firdevse: hem vire D / Firdevse: firdevsi İ

² Başın dizi üzre: başı dizi üzre A, başını diz üzre B, başını dizi üstüne D, başını dizi üzre E / Hemān-dem: hemedem A,B,E,İ,hem D

³ Çün: — A,B / Şeh-zāde: řāh-zāde C // Bir: — C,İ / Gördüm: ki gördüm İ

⁴ Resūlu’llāhı: Resūlu’llāha İ // Tıtmıř: dutmıř B,E,İ / Elde iki cām: elinde cāme C / Ol: ey E

⁵ Selsebıldür: selsebilden C

⁶ Ceddım: ceddı A,D,E / Vir ikisini: yā kim ikisin D // Zirā: ki zirā; Bu dem: ben C / Çoķ: pek A / Teşneyim: ‘ aşıyem C

Saña menşūbdurur bunıñ birisi
Hüseyn için durur anıñ birisi¹

Gelüben şimdi nūş itse gerekdür
Dil-i maḥzūnı hoş itse gerekdür²

Bu sözi söyleyince virdi cānı
Bihıştiñ oldı cānı armağanı³

103B Anı çün ḥaymegāha aldı geldi
Muşibet ehl-i beyte tāze kıldı⁴

2935 Fiğān itdi Resūliñ ehl-i beyti
Tolar hem dūd-ı āhile dü-giti⁵

*Murabba*⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Yaşışur bu yirde ğayrı dīdeler ḳan ağlasun

Bu ğazā-yı nā-sezāyı işiden cān ağlasun⁷

¹ Bunıñ: anıñ C

² 2932: — C / Gelüben: gelüp A // Maḥzūnı: maḥzūnımı A

³ Söyleyince: söyleriken D,E // 2933b:Ki cennet içre oldı armağanı C / Cānı: cān A

⁴ 2934: — D / Çün ḥaymegāha: ḥaymegāha çün B, ḥaymegāhına C / Geldi: gitdi A, getürdi C // Kıldı: yetdi A / Tāze kıldı: tāzelendi E

⁵ Tolar: dolar A,E,İ diler D / Hem dūd-ı āhile: dūdile āhı B, āhile dūdı hem C, hem dūd-ı āhı yaḳa D, hem dürr-i āhıyla E,İ / Dü-giti: zeyti D

⁶ A, — B,C,D,E,İ

⁷ 2936-2937: — E / 2937: — İ / Dīdeler: dīde B

Yaşur kim gözlerimden dökile yaşile hün
Bu belānīn āteşinden cinn ü insān ağlasun¹

Haķīkatde bu sözdür kân-ı efkār
Dil-i cānı yaķar her ħarfi bir nār²

Urur tīr-i suħan cān üzre yara
İder ħüzni ķulūbi pāre pāre³

2940 İmām çün gördi ehl-i beytiñ ħālin

Tesellī virdi gūş eyle kemālin⁴

Didi ey ğonca-i bāġ-ı risālet
Ve yā reyħān-ı büstān-ı imāmet⁵

Şabırdur bu beliyyātīñ ‘ilācı
Taħammüldür şeb-i cevriñ sirācı⁶

Şabır ķıldığıçün mü’min belāya
İrişür ķadri ‘uķbāda ‘ulāya⁷

¹ 2937b: Ķanlu yaş döksün gözünden ġayrı ħāk-i Kerbelā C, Ħün idüp dīde-i eşkin rüz u şeb seyl-ābile D // 2933b: Ħün-ı āl-i Muştafādur dökülen ħan ağlasun C, Gökde melek yiryüzinde mü’min olan ağlasun D

² 2938-2940: — D / 2938-2939: — E / Her: — B

³ 2939: — İ / Urur: oldurur ; Cān: — C / Tīri suħan: suħan tīri A // Ķulūbi: hem ķulūbi A

⁴ Beytiñ ħālin: beyt ħālini C / Gördi ehl-i beytiñ: ehl-i beytiñ gördi E

⁵ Ğonca-i: ğonca E, İ / Bāġ-ı: bāġı hem İ // Ve yā: ve yā ey A / Reyħān-ı: reyħān İ

⁶ 2942: — E / Sirācı: ‘ilācı B

⁷ Belāya: hem belāya C // Ķadri uķbāda: uķbāda ķadri A / Ķadri: ķadr İ

innemā yuveffe's-şābirūne ecrehum bi-gayri hisāb¹

Ceza^ç itdigiçün kāfir cezāya

İrişür cism-i nā-pākı ezāya²

2945 Taḥammüldür belā derdine dermān

Şabırdur miḥnet-i a^ç dāya imkān

Günāhı ^çafva şāyeste degildür

Çazāya olmasa rāzı her insān³

104A Şabır kılmak gerek kim intihāda

Bulasız ecrini yevm-i cezāda⁴

Bu şabriñ ecri ecr-i^ç azımdür

Bu rence intihā genc-i na^çımdür⁵

Ki benden şoñra siz çāk-ı giribān

Açup ser-müy perişān itmeñ ey cān⁶

2950 Velākin ağlañız yaşın yaşın siz

Görince her şehid maqtū^ç başın siz⁷

¹ B,İ — C,D,E / kemā kâla'llāhu te^çāla innemā yuveffe's-şābirūne aḥbārhum bi-gayri hisāb A, / “*Ancak sabredenlere sayısız mükafat verilir.*” (Zümer, 10)

² 2944: — C

³ 2946: — E / Rāzı her: hem daḥı C

⁴ Bulasız: bulasın E, bu siz İ

⁵ 2948: — E / Ecr-i: gāyet A // 2948b: Bulunca intihā ecr-i ^çazımdür C

⁶ Giribān: beyānı E // Açup: idüp B,C,İ / Ser-müy: ser-müş E

⁷ 2950a: Velākin ağlayasız yaşı yaşın C // Her şehid: şehid-i A, her ser-i B/ Siz: — C

Zîrâ âb-ı çeşim sîr-âb-ı rahmet
Olur teşne şehîde âb-ı rahmet¹

Bu resme anlara kıldı tesellî
Ki böyle kılmış idi Hâk tecellî

Getürdi çün ' Alîyy-i Aşğarı hem
Ki ya' nî küççik oğlu idi ol dem²

Resûliñ hem emânetin getürdi
Aña teslîm idüp meydâna girdi

2955 Görince ehl-i beyt ol dem bu hâli

Şu resme zâr kıldı bil mağâlî

Süreyyâya çıkar zârı serâdan
Figân itdi melekler bu şadâdan³

Unutdı tesbîhi ağlaşdı cümle
İdüp zârı kamu baş açdı cümle⁴

Felek âh itdi gördi böyle ahvâl
O deşt-i Kerbelâya düşdi zilzâl

¹ 2951: — C,E / Çeşim: cisim A / Sîr-âb-ı: sîr-âb İ // Âb-ı: âb İ

² Çün: hem E // Ol dem: kâfelm? A, bu dem C

³ 2956: — E

⁴ 2957: — C

*Murabba*¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Lerzenāk oldı turāb-ı Kerbelā āh eyledi

Tā ebed hūn-āb-ı çeşim bahrini h^vāh eyledi²

2960 Hūzn-i ğam best eyleyüp bākī kulüb-i mü'minîn

Tā felek şüm intikāmın almağa gāh eyledi³

104B Küçük oğlı idi ol demde şîr-ḥ^vār

Ki ya^c nī sūd emerdi bil o bīmār⁴

Şusız ҡalmışdı lākin anası bil

Ḥarāret ğālib olmuşdı işitgil⁵

Tükenmişdi ḥarāretten ḥalībi

Kesilmişdi o ma^c şūmîñ naşibi⁶

Bu ḥālî ^c arz iderler hem imāma

İmām āgāh olur çün bu peyāma⁷

¹ A, — B,C,D,E,İ

² 2959-2960: — C,E,İ / Tā ebed: edebî ; Çeşim: cisim A

³ Bākī: bāb-ı A

⁴ 2961: — E/Ol demde: ol A, ol dem D/ Ḥ^vār: ḥār B // Sūd: anasın ; Bil o — D, ol C / Bīmār: mîr-i şekür C

⁵ Lākin: — B / Lākin anası: anası lākin C / Anası: ıssı E

⁶ Tükenmişdi: dükenmişdi B,C,D,E,İ

⁷ Hem: — A // Olur çün: olupdı C / Bu: kim İ

2965 Eline aldı ol ma^ç şūmı vardı

Muḥālif leşkerine karşı tırdı¹

Didi kim ey ḥamiyyetsiz sitemkār

Ṭotalım ben günāhkārem günāhkār²

Bu tıflıñ ne günāhı bilelim biz

Ki bir қаtre şu virmezsiz buña siz³

Didiler kim bu söz temkīn degil hīç

Size şu virmemiz mümkün degil hīç⁴

Yezīde itmeyince tā ki bey^ç at

Saña şu virmeyiz fehm it naşīḥat⁵

2970 İmām nevmīd olup döndi ç ayānī

Getürdi ya^ç nī ḥaymegāha anı⁶

Ḥuzeyme Gāhil adlu bir la^ç in bil

Aña bir oқ atar anda işitgil⁷

¹ 2965a: Aldı ol ma^ç şūmı vardı eline A / Ol: o B, — E // Tırdı: tırdı biline A, durdı B,E,İ / Leşkerine: ç askerine E

² Ṭotalım: dutalım B, diyelüm C / Günāhkār: günehkār D

³ Ne: nedür A / Bilelüm: bileyüm B / Bilelüm biz: var bilem ben C // Қаtre: қаç^ç ā E / Virmezsiz: virmediñ C, virmezsıñ İ / Siz: sen C

⁴ Temkīn: mümkün A,C // 2968b: Size mümkün degil bu söz daḥı hīç C

⁵ Bey^ç at: gelüp bey^ç at A // Şu virmeyiz: virmezem şu E

⁶ 2970: — C / Ya^ç nī ḥaymegāha: ḥaymegāhına ya^ç nī A, ḥaymegāha ya^ç nī B

⁷ Gāhil: Gāh A, Gāhī D,E / Adlu: olur E // İşitgil: diñlegil C

Boğazına batar ma' şumîñ ol oğ

Ƙucağına aqar Ƙanı anıñ çoğ

Oğı çekdi boğazından Ƙıqardı

Hemân ma' şüm Ğudâya cânı virdi¹

Getürdi anasına virdi anı

Didi al oğlıñı kim gitdi cânı²

2975 Gel imdi ey cezâ' iden Ƙazâya

Gel imdi ey feza' iden belâya³

105A Ne çekmişdür gör imdi âl-i evlâd

Belâya Ƙıl şabır bunı idüp yâd⁴

Bu Ğâli Ğuş idüp eyle te'emmül

Belâya düş olınca Ƙıl tağammül⁵

Belâ derdi şebiñ oldı sirâcı

Ƙazâ ruzî rızanıñ imtizâcı⁶

Olar kim merd-i kâmindür cihânda

Bulur şabırla bu derde 'ilâcı⁷

¹ Çekdi: çeküp A // Cân virdi: teslîm oldı C, virdi cânı E

² Anı: anı hemân A // Kim gitdi: firdevse virdi A / Kim: hem C

³ Cezâ': ceza' A,C // Feza': fezâ' B,D,E,İ / Belâya: cezâya A

⁴ 2976: — C / Şabır: şabrı A

⁵ Ğâli: mişâli A

⁶ 2978-2979: — D / Derdi şebün: derdün başı E // İmtizâcı: iqtirâcı E

⁷ 2979: — C / Olar kim: olardur A

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

2980 Burada alsun bu meclis hemān

oñra Hüseynin alin idem beyān¹

azret-i İmām Hüseyniñ İntihā-yı Şehādeti Beyān²

Rivāyetdür ula tut intihāya

İrişdi çün şehādet intihāya³

Temām yetmiş iki şāhib-sa' ādet

İmāmdan ayrı nūş itdi şehādet⁴

Görüp bu ālī Zeyne'l-Ābidīn hem

atı aste yaturken anda ol dem⁵

Olup ol yirde ol bīmār fiġānkār

Fiġān idüp bu resme didi eş'ār⁶

¹ 2980 sadece E'de vardır. / E'de 2980'den sonra 1911-1917 tekrar yazılmıştır.

² A, — B,C,İ / İmām Hüseyn Raiya'llāhu Te'ālā 'Anhu Ġazā-yı Şehādet D, El-ışşa İmām Hüseyniñ Evlādlarınıñ Şehīd Oldıġını E

³ ut: dut B,E,İ / İntihāya: muntehāya A,İ // 2981b: İmāmdan ayrısı gitdi beāya D / İntihāya: muntehāya E

⁴ 2982: — D / İki: ikki İ

⁵ Görüp bu ālī: bu ālī görüp A // Yaturken anda ol dem: idi anda ol hem C

⁶ Ol yirde: bu yirde D,E / Ol bīmār: bimār-ı A , bīmār B/ Ol bimār fiġānkār: efgān u ezkār C // İdüp: itdi İ

*Beyt-i İmām Hazret-i Hüseyin*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

2985 Ey dirîgâ derdimiñ sırrına maḥrem ḳalmadı
Nâ-ḥalef ṭutdı cihānı ğayrı hem-dem ḳalmadı²

Cümlesi buldı ūḥâdet ūād u ḥandân oldılar
Benden özge Kerbelâda ūāḥib-i ğam ḳalmadı³

Didi bunı yirinden ṭurdı fi'l-ḥâl
Libâsın ditreyerek geydi der-ḥâl⁴

Ḳamu ceng âletin geydi hemâne
Ki ya' nî ola meydâna revâne

İmâm gördi bu ḥâli didi anda
Saña yoḳdur ūḥâdet bu zemânda⁵

2990 Seniñ yoḳdur bu devletden naūibiñ
Sen ibḳâ rencü ersiñ yoḳ ṭabibiñ⁶

105B Virince Kerbelâda cāmı sākî
Seni bezm-i ecelden itdi bākî⁷

¹ E, Beyt C, — A,B,D,İ

² Ṭutdı: dutdı B,E,İ

³ ūād: ūāz D,E

⁴ Didi bunı: bunı didi C / Ṭurdı: durdı B,D,E,İ // Ditreyerek: tidreyerek E

⁵ Bu ḥâli didi: didi bu ḥâli B / Didi anda: ol zemânda C // Bu zemânda: didi bunda C

⁶ Ersiñ: varsın A / Rencü ersiñ: ol ki ; Yoḳ: yoḳ derde D

⁷ Seni: sizi ; Ecelden itdi: ecelde indi İ

Saňa şehd-i şehâdet yok bu yirde

Saňa ruḥşat icâzet yok bu yirde

***Beyt-i İmâm Hazret-i Hüseyin*¹**

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün

Sâķî-i gerdün seni bu yirde maḥrûm eyledi

Tâ saňa şaḥbâ-yı cām-ı mevti ma' düm eyledi²

Sende izhâr-ı siyâset sırrını itmiş nihân

Bunda bîmârî mizâcîñ anı ma' lûm eyledi

***Baḥr-i Meşnevî*³**

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün

2995 İşitdi bunı Zeyne'l-Ābidîn bil

Fiğân itdi didi baba işitgil⁴

N'îçün bundan naşîbim almayam ben

Yolıñda cānı ḳurbān ḳılmayam ben⁵

İmâm didi ey oğlım diñle ḳâli

Anıñçün yok naşîbiñ bil bu ḥâli⁶

¹ E, Beyt C, — A,B,D,İ

² 2993-2994: — D / Ma' düm: ma' lûm B

³ E, — A,B,C,D,İ

⁴ 2995a: Zeyne'l-Ābidîn işitdi bunı bil A // İtdi: idüp A / Didi: ki yâ D

⁵ Bundan: bunda B,C,İ / Naşîbim: naşîbi A, naşîb C,D / Almayam: almayayın C, hem almayam İ // Yolıñda: anıñçün A / Cāmı: cān İ

⁶ Bil bu ḥâli: diñle ḳâli D,E

Seniñ nesliñle meşrûtdur siyâdet
Sebeb budur saña yoqdur şehâdet

Zîrâ yoq nesl-i Aḥmed senden özge
Yoq evlâd-ı Muḥammed senden özge¹

3000 Velâkin ‘ anḳarîb sen de gelürsiñ
Şehîd olup baña yoldaş olursiñ²

Getürdi ol emânetler ki vardı
Ḳamusın ḥâzır idüp aña virdi³

Resûliñ muşḥafı hem cifr-i câmi‘
Daḫı ‘ ilm-i kıyâmet ol ki sâmi‘⁴

Ḳamusın virdi Zeyne’l-‘ Âbidîne
O cân cânı imâmü’ş-şâliḥîne⁵

Didi kim ehl-i beyte varayım ben
Vedâ‘ idüp bu cenge gireyim ben

3005 Atası Zülfiḳârın hem beline

Ṭaḳındı Ḥamza ḳalḳanın ḳolına⁶

¹ Zîrâ yoq: ki yoqdur C / Nesl-i Aḥmed: Aḥmed nesli E / Özge: gelürsin İ

² 3000a İ’de yazılmamış, 3000b 3001b yerine yazılmıştır. / Olursiñ: olur sen İ

³ Ḥâzır: ḥâzır A,E / İdüp: itdi E

⁴ Cifr-i: ce‘ f-i A, cem‘ -ü C, ce‘ n-i E // İlm-i: — D

⁵ Virdi: virdi O A // Cânı: câmı A, hem İ / İmâmü’ş-şâliḥîne: imâmü’l-fâzilîne C

⁶ Zülfiḳârın: Zülfiḡârını A,B,İ, Zülfiḳârı C / Hem: — A,B,E,İ // 3005b: Ḥamza ḳalḳanını ṭaḳdı ḳolına A / Ṭaḳındı: daḳındı B,E,İ

106A Resūliñ bir atı almıřdı ol dem
Adı bil zü'l-Cenāh idi anıñ hem¹

řarındı ünkü destār-ı Resūli
Binüp ol zü'l-Cenāha tıtdı yolu²

Ey oğlım didi Zeyne'l-Ābidīne
İrişince sen ümmet řālihīne³

Selāmım anlara sen eyle teblīĝ
Kelāmım anlara sen eyle teblīĝ⁴

3010 Ğazā-yı Kerbelāyı sōylesünler
Bizi raĥmet ile yād eylesünler⁵

açan kim bir muşıbet olsa peydāh
Beni yād eyleyüben ideler āh⁶

*ul kefā bi'llāhi řehidā*⁷

¹ Bil: — A

² 3007: — C, E'de 3008'ten sonra yazılmıştır. / Tıtdı: dutdı B,E,İ

³ Didi: didi o A // Sen ümmet: o ümmet B,İ, ümmet hem C, ol ümmet D

⁴ 3009a: Selāmımı eyle anlara teblīĝ C // Anlara sen eyle: sōyle anlara C / Anlara sen: sen anlara E

⁵ 3010 A'da 3011'den sonra yazılmıştır. / Sōylesünler: yād eylesünler A // Yād eylesünler: sōylesünler A /

Raĥmet ile: raĥmetle E / İle: eyle ; Eylesünler: sevenler İ

⁶ Eyleyüben: eyleyüp hem E

⁷ A,B,İ, — C,D,E / “Allah'ın řahitliĝi bana yeter.” (Fetih, 28)

Beyt ¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ey zülâl-i cām-ı vuşlat nüş iden ehl-i şafâ

Teşne fevt olan Resûliñ âlini yâd eylegiz²

Meyl idüp her bir sürûra şâd u handân olmayup

Dem-be-dem bu Kerbelânîñ hâlini yâd eylegiz

Vedâ'-ı Ehlî'l-Beyt ³

mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ülün

Resûliñ ehl-i beytine varır hem

Vedâ' idüp girer meydâna ol dem⁴

3015 Biraz cevlân idüp devrân ider bil

Bu şi' ri ol zemân söyler işitgil⁵

Beyt-i İmâm Hâzret-i Hüseyn ⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ol benem kim cedd-i pâkimdür Resûl-i zü'l-Celâl

Ol benem kim âftâbım maḡla' -ı burc-ı kemâl⁷

¹ C, — A,B,D,E,İ

² 3012-3013: — D,E / Zülâl-i: celâl-i B // Olan: oldı B

³ A, Vedâ'-ı Ehl-i Beyt İ

⁴ Ol: o B

⁵ Bil: ol C // 3015b: Ol zemân söyler bu eş'ârı işitgil A

⁶ E, Beyt C, — A,B,D,İ

⁷ Âftâbım: âftâbîñ A, âftâb-ı D,E

Ol benem kim dürr-i eşdâf-ı vücûdım Fâţımâ
Ol benem kim gevher-i kân-ı müşîr-i lâ-yezâl¹

Ol benem kim meyve-i hûb-büstân-ı enbiyâ
Ol benem kim ğonca-i bâĝ-ı risâletde nihâl²

106B Ben imâme'l-müttaķînem kim buyurmuşdur Resûl
Seyyid-i şübbân-ı cennet kıurretü'l-^c ayn-i ricâl³

3020 Bu ne dürlü cevr-i miñnetdür baña ey nâ-ħalef
Kim kırup aħbâb u âlim idesiz bunca kıtâl⁴

Ķaşdıma şimşîr çekersiz Kerbelâda zulmile
Ey Yezîdî Ķanķı mezhepde benim Ķatlim ħelâl⁵

*Baħr-i Meşnevi*⁶

mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

Bu eş'ârı deyüp itdi nidâyı
Didi yâd eylegiz Ķahr-ı Ķudâyı

O Fir'avnı daħı leşkerlerini
Ki neyle ĝarķ idüpdür her birini⁷

¹ Eşdâf-ı: eşdâfın A, eşdâfım C, eşdâf İ / Vücûdım: vücûd-ı C // Kân-ı: kânım A,B,İ

² Risâletde: risâletden D

³ Kim: hem D // Şübbân-ı: şübbân İ

⁴ Aħbâb u âlim idesiz: âl-i aşhâbım idersiz C

⁵ 3021: — C / Ķatlim: Ķatlimdür A

⁶ E, — A,B,C,D,İ

⁷ Daħı: daħı hem C / Leşkerini: leşkerini hem D // İdüpdür: itdi ; Her birini: her birini hem D

Dağı aşhâbı fili kıldı mağlûb
Ebâbil leşkerini itdi menşûb¹

3025 Hem itdi ser-nigûn Lûṭ kavmini bil
İdüb Nûḥ kavmini iğrâḳ işitgil²

Ḥazer iderseñiz siz de Ḥudâdan
Ḥicâb iderseñiz hem Muştafâdan³

Baṅa bir dem amân viriñ ki bu dem
‘Ayâlimi alup Hinde gidem ben⁴

Siziñ olsun Ḥicâz-ı milk-i Bâbil
Ḳılıñ tevbe hem olmañ zulme mâ’il⁵

*kemâ ḳala’llâhu te’âlâ ve enistağfirû rabbeküm şümme tûbû ileyhi
yümetti’küm metâ’an ḥasenâ⁶*

Eger mümkün degilse bu kelâmım
Gelüñ bir bir size budır peyâmım⁷

¹ Menşûb: ğâlib D

² İğrâḳ: hem sen C

³ Siz de: hem siz E

⁴ Ki: — ; Bu dem: bu dem hem C // Alup: aluben D / Ben: — D, hem A, İ

⁵ Hem: — A

⁶ A, ve enistağfirû rabbeküm ve tûbû lehû metâ’an ḥasenâ B, ve estağfirû rabbeküm D, ve enistağfirû rabbeküm ve tûbû ileyhi metâ’an ḥasenâ İ, — C, E / “*Ve Rabbinizden mağfiret dileyebilirsiniz, sonra O’na tövbe ediniz ki size güzel rızıklar versin.*” (Hud, 3)

⁷ Bu: bil bu C // Size budur: budur size C

3030 İşitdiler muhālifler bu sözi

Muhibb-i hānedāniñ yandı özi¹

Velākin Bahterī ibn-i Rebī^ç hem

Şimir mel^ç ün ile Şīt mel^ç ün ol dem²

Görürler kim Hüseyniñ bu cevābı

Çeriye itdi te^ç şir bu hıṭābı³

107A

İmāma didiler kim diñle ḳāli

Bizim bu cengimiz fehm it mişāli⁴

Yezidiñ bey^ç atičün bunca pür-hāş

Ve yā ḳıl bey^ç ati yā vir bize baş⁵

3035 Buyurdı geldi tır-endāzlar ol ān

Şu resme itdiler kim tır-bārān⁶

Hüseyniñ üstine bārān mişāli

Yağardı oḳları diñle mişāli⁷

Velākin kendine aṣlā ziyānı

İrişdirmezdi Mevlā bil beyānı⁸

¹ Muhibb-i hānedāniñ: muhibbi kim Hūdaniñ İ

² Hem: mel^ç ün o dem A // Şimir: Şemer B,C,D,İ / İle: — A / Ol dem: hem C

³ Kim: hem C // Hıṭābı: hıṭābı A

⁴ Kim diñle ḳāli: diñle maḳāli İ // Bu cengimiz: cengimizün C / Mişāli: me^ç āli C, maḳāli D

⁵ Bunca: bunda D,E / Pür-hāş: pür-hāş A // Ve yā: yā A / ḳıl: vir D / Bey^ç ati: bey^ç atin C

⁶ 3035: — E / Geldi tır endāzlar: tır-endāzlara C

⁷ Oḳları: oḳlar A / Diñle: bārān D / Mişāli: me^ç āli E

⁸ Mevlā bil: bil Mevlā B / Beyānı: ç ayānı C, anı E / Bil beyānı: şaḳlar anı D

İmām çünkim bu hāle oldı āgāh
Hemān hamle iderken anda nā-gāh¹

Göründi bir ğubār anda vehimnāk
İçinden bir kişi çıktı hıřımnāk²

3040   Acāyib bir mehābet k n-ı merd n

Sel m virdi Hüseyne vardı ol  n³

İm m ç n gördi anı didi ey y r
Nedir adını bu yirde ne işin  var⁴

Benem didi per ler p dş h 
Adım Za  fer sa na idem pen h ⁵

O dem ata n   Al  h zretleri bil
Varınca k h-ı  afa sen iřitgil⁶

Nice devler per ler Öldirüp ol
Nicesin m   min itdi oldı ma b l⁷

3045 Benim de atam oldı ehl-i  m n

Periye p dş h itdi hem ol  n

¹  nkim:  nki C // Anda: di le C / N -g h: ş h A

² Bir ğub r anda: anda bir ğub r D // İinden bir kişi ıķdı: ıķdı iinden bir kişi A

³ Vardı: anda C / Ol  n: o c n A, hem n C

⁴  n: — C /  n gördi: gördi  n D,E / Didi: didi ki A,C

⁵ Benem didi: didi ol benem A // Za  fer: Zağfer A,D,E

⁶ Ata n: anın İ

⁷ Nice: nie İ /  ldir p:  ldir r D // Nicesin: niesin İ

Ben olmuşam per̄iler şāhı şimdi
Baña ruḥṣat icāzet vir ki imdi¹

Muḥālif leşkerini kırayım ben
Selāmetle ḥalāşı tā ki bul sen²

107B İmām taḥsīn idüp didi ki ey cān
Çü sen cism-i laṭīfsiñ anlar insān³

Görinmezsiñ daḥı cenge girince
Bulara zulm olur sen ceng idince⁴

3050 Didi ben girem insān şüretine
İcāzet virmedi baḫ sīretine

Didi Za^ç fer Bedir cenginde ey yār
Melekler kırdılar yā nice küffār⁵

N'ıçün virmeñ icāzet ben de bu kez
Ḳıtāl idem ki Ḳurtul sen de bu kez⁶

İmām didi ki ey Za^ç fer o demde
Resūliñ va^ç desi idi ^ç ademde⁷

¹ 3046a: Benem şimdi per̄iler pādşāhı C // Ki: — A,C,D / Vir: virgil D / İmdi: penāhı C

² Kırayım: hep kırayım A, hep kıram C, hem kıram D // Tā ki bul sen: bulasiñ tā sen A, ki bulam ben C, tā ki bulasın E

³ Ki: kim A,E,İ // Sen cism-i laṭīfsiñ: sensin cism-i laṭīf E

⁴ Daḥı: ki sen E // İdince: içinde C

⁵ Za^ç fer: Zağfer A,D,E // Yā: — ; Nice: nice vü C

⁶ Virmeñ: virmezsiñ C / Ben de: baña E // Ḳurtul sen de: Ḳurtaram seni de A

⁷ Ey Za^ç fer: Za^ç fere ; O demde: ol demde C // İdi: lākin A / ^ç Ademde: o demde E

Aña şehd-i şehâdet yitmemişdi
Ecel dāmı anı bend itmemişdi

3055 Anıñçün Haq melekler gönderüp bil
Qamu küffarı kırdılar işitgil¹

Benim va' dem bugün buldı hitāmı
Bugün vuşlat günidür bil merāmı

Bugün dār-ı fenādan giderem ben
Bugün Haqqa mülākāt iderem ben²

Bu bir sâ' at için sen dostıma ben
Ne hâcet zaḥmet itmek yürü git sen

Fiğān itdi sözin işitdi Za' fer
Vedā' idüp dönüben gitdi Za' fer³

3060 Gider ol töz bulur leşker felâhı
İmām meydāna sürdi zü'l-Cenāhı

Mübārız isteyüp meydāna girdi
Temīm-i Şāmī aña qarşu vardı⁴

¹ İşitgil: sen işitgil A

² Fenādan giderem ben: fenāyı terk idüben C // Yürü git: git yürü C

³ Za' fer: Zağfer A,D,E // Vedā': fiğān C / Dönüben: dönüp A,E / Gitdi: gitdi o E

⁴ Temīm-i: Teḥīm-i E

Ḥüseyne didi kim diñle cevābı
Bizim yoğ leşkerimiziñ hisābı¹

108A Yalıñız başıña olma melāmet
Yezīde bey^ç at eyle bul selāmet²

Ki sābıķ Nehrivān cenginde ol dem
^ç Alī kırdı bularıñ atasın hem³

3065 Henūz ḥāṭırlarında kīni vardur
Saña kim bu çeri içinde yārdur⁴

Nice evlādıñı aşḥābıñı hep
Helāk itdiler ol aḥbābıñı hep⁵

Yalıñız varma bu kavm-i Yezīde
Şalāḥ budır ki bey^ç at it Yezīde⁶

İmām didi ki ey Şāmī işit sen
Siziñle ibtidā ḥarb itmedim ben⁷

¹ Didi kim: kim didi C // 3062b: Bizde yoğdur leşkeriñ ḥadd ü hisābı A / Leşkerimiziñ: leşkeriñ birden C / Yoğ: çok E

² Yalıñız: yalıñız ; Olma: yā imām olma A

³ 3064-3065: — D / Nehrivān: Şehrivān B // Atasın: atasını A

⁴ Ḥāṭırlarında: ḥāṭırlarında A, ḥāzırlarında C, ḥāzırlarında İ // Kim: yoğ C / Yārdur: ađyārdur A, kim yārdur C

⁵ Nice: niçe İ // Aḥbābıñı: aşḥābıñı B, etbā^ç ıñı C, ensābıñı D, yāriñı anlar E / İtdiler: eylediler C / Ol: bunca A, — C,D,E

⁶ Yezīde: mezīde A, İ // Şalāḥ: selāmet A, felāḥ D, ḥalāş E / Budur: bu A

⁷ Ki: kim B, İ // Ḥarb: ceng C / İbtidā ḥarb: ḥarbe ibtidā E

Şehîd itdiñiz aḥbâbımı cümle

Ḳamu evlâd-ı ensâbımı cümle¹

3070 Egerçi çok çerisiz işbu demde

Benim çok leşkerim lâkin ‘ademde²

Feriştedür perî cinnile insân

Baña yoldaş olur kim ehl-i îmân³

Ben ol şâhım ki iḳbâl-i celâlim

İrüpdür *ḳâbe ḳavseyne* kemâlim⁴

Velâkin in-şâ’allah siz de ol dem

Görürsüz ḥâlîñiz nice olur hem⁵

ḳad ḥasire’l-lezîne kezzebû bi-liḳâi’llâhi hattâ izâ câ’ethümü’s-sâ’atü

*bağteten ḳâlû yâ ḳasretenâ ‘alâ mâ-farraḡnâ fi-hâ*⁶

Benim ceddım ki Bedre cenge vardı

Melâ’ik şûret-i insâna girdi⁷

¹ Evlâd-ı: evlâdımı E

² Egerçi: eger ki C / Çerisiz: çerisiñiz A, çeriñiz D,E // Çok: — A, çün C / Leşkerim: ‘askerim A

³ Feriştedür: ferişte diyü A, feriştah diyü C,D / Cinnile: hep cinn ü C // Olur: evlâdı İ

⁴ İrüpdür: idüpdür B / “İki yay arası” (bk. Necm, 9)

⁵ 3073: — B // 3073b: Görürsiñiz ben yalıñız olur mıyam A / Nice: niçe İ

⁶ B, — A,C,E,İ, *ḳad ḥasire’l-lezîne kezzebû bi-liḳâi’llâhi hattâ izâ câ’ethümü’s-sâ’atü bağteten ḳâlû yâ ḳasretenâ ‘alâ mâ D / “Allah’a döneceklerini yalanlayanlar ziyân etmişlerdir. Nihayet kendilerine ansızın o zaman gelip çatınca ‘Vah başımıza gelen, ne yaptık’ derler.”* (En’ am, 31)

⁷ Bedre cenge: Bedîr cengine E

3075 Nice kāfir helāk itdi melekler

İ'ānet eyleyüp gitdi melekler¹

Benim atam 'Alī sözüm işitgil

Çeküp kıopardı bāb-ı Hayberi bil

Bunı didi bir hemān na'ra urdı

Herāsān oldı leşker anı gördi²

108B

Bu ünden lerze düşdi Kerbelāya

İrişdi na'rası tahte's-serāya³

Çılcını çeküben vardı çaldı

Temimi ortasından iki bölüdi⁴

3080 Bu kez Zeyd Ebtaḥī bed-baḥt-ı 'ālem

Şecā'at kānı idi meşhūr ādem⁵

Anı men' eyleyüp çaldı kılcı

İki yarup yire batdı hem uci⁶

Şusızlıktan buñaldı lākin anda

Mecāli kıalmadı hiç ol zemānda⁷

¹ Kāfir: kāfirleri A

² Bir: — A,C / Hemān: hemān-dem C / Na'ra: nağra B // Herāsān: herāsān A

³ Önden: evinden İ / Lerze düşdi: düşdi lerze C

⁴ Çılcını: kılcını A,D,E, kılcını İ // Çaldı: vü çaldı D // Boldı: yardı A

⁵ Bed-baḥt-ı: bed-baḥt-ı ; Zeyd Ebtaḥī: Zeyd-i Baḥī A

⁶ 3081b: İki pāre idüben leşi düşdi C / Yarup yire: pāre idüp İ / Hem: — A,B, bir E / Yire: zemīne B / Batdı: geçdi D

⁷ Lākin: kıaldı D,E // Hiç: hiç B, hem C

Bu kez ʿ arzū-yı cān kıldı Furāta
Sürüp atın revān oldı Furāta¹

Şimir melʿ ūn görüp hem itdi feryād
Didi ey leşker-i Şām Kūfe bī-dād²

3085 İşidiñ sözimi zinhār u zinhār

Ḥüseyne virmegiz kaçre şu deyyār³

Eger içerse bir kaçrece şu bu
Bizim gibi biñ ādem öldürür bu⁴

Hebā olur bu saʿ y-i leşkerimiz
Ḥalāş olmaz kırılır her birimiz⁵

İşidince bu sözi cümle leşker
Ḥüseyne eylediler ḥamle leşker⁶

Ḳamu leşker olup o cenge māʿil
Furāt ile Ḥüseyne oldı ḥāʿil⁷

¹ ʿ Arzū-yı cān kıldı: ʿ arzū kıldı cānı A, arzū idüp kıldı C, ʿ arzūyı kıldı cān D, arzū cān kıldı E, arzū-yı cān kıldı İ / Kıldı: itdi B // Atın revān oldı: oldı atın revān D

² Şimir: Şemer B,C,D,İ / Hem: anı A // Şām Kūfe: Şām-ı Kūfe-i A / Leşker-i Şām: Leşker Şāmı E

³ Sözimi: bu sözi C / Zinhār u: zinhār be D, zinhār E, zinhār ve İ // Kaçre şu: şu kaçre A,D şu aşlā C / Virmegiz kaçre şu: şu virmeyiz kaçre C

⁴ İçerse: içer ise B,İ / Şu bu: şuyı bu A, şu B,E,İ, bil şu D / Kaçrece şu bu: kaçre bu şudan C // Bu: ven? C

⁵ Saʿ -yi: şaķī C // Ḥalāş: ḥalāş A / Her birimiz: hep varımız C

⁶ Ḥüseyne eylediler: eylediler Ḥüseyne A

⁷ 3089: — D / Ḳamu: ḳamısı İ / Leşker olup: leşkerler A / O: bu B, — E,İ / Olup o: olurlar C / Leşker: leşkerler E // Oldı: oldılar A

3090 İmām gördi o demde böyle hāli

Ƙılup hāmle ider ceng ü cidāli¹

*Beyt-i Ceng*²

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Şu resme Ƙırdı kim enhār mişāli aƣdı hūn-āblar

Şanasıñ Kerbelā içre çıkar al çeşme-i āblar³

Nice a' dā helāk itdi nicesi yaralandılar

Olur meydān içi pür-ƣan ki cenge açılır bāblar

109A Bu kez bozdı ƣamu şaff-ı sipāhı

Furāta girdi gör imdi o şāhı⁴

Eline aldı kim şu içe anda

Bir āvāz geldi nā-gāh ol zemānda⁵

3095 Ne şu içmek zemānı ƣıl ferāgat

‘ Adūlar ehl-i beyti ƣıldı gārāt

İşitdi çün imām işbu cevābı

Girü döndi elinden dökdi ābı⁶

¹ Gördi: gördi ki C / Böyle: bu A,C / O: ol C, bu E

² C, — A,B,D,E,İ

³ 3091-3092: — E / 3092: — C,D,İ / Şanasıñ: şanasın D,İ / Al: çoƣ C

⁴ Bu kez bozdı: bozdı a' dāyı A // O şāhı: zevātı C

⁵ Kim şu içe anda: ki şudan içe hem C // 3090b: Geldi nā-gāh ol zemānda āvāz hem C /Geldi: geldi ki A

⁶ İşitdi çün imām: imām işitdi A / Çün imām işbu: imām hem bu C

Naşīb olmaz aña bir kaçre şu hem
Dönüben haymegāha geldi ol dem¹

Bilür kim bu yalanı söylemişler
Ki ya^ç nī ol şuyı men^ç eylemişler²

Velākin ol yalan söz diñle aqvāl
Muvāfiķ geldi taķdıre budır ķāl³

3100 Zīrā içse gerek şehd-i şehādet
Olup cennetde ol şāhib-sa^ç ādet⁴

Kaçan kim haymesine vardı ol cān
Naşihat kıldı ehl-i beyte ol ān⁵

Didi şimdi ^ç azimet tazelendi
Yine size muşibet tazelendi

Velī çāk-ı girībān itmegiz siz
Açup ser-mūy perişān itmegiz siz⁶

Yeñile düşdiñiz ancaķ ğama siz
Görinmeñ şaķınıñ nā-maħreme siz⁷

¹ Haymegāha: haymegāha A / Haymegāha geldi: geldi haymegāha E / Ol: bu A,B, o D

² Yalanı: kelāmı C

³ Kāl: hāl D

⁴ 3100: — C,D / Olup: bulup B

⁵ Vardı: geldi C / Ol cān: ol ān A,B // Beyte: beytine A,B,C,D,E,İ

⁶ 3103-3110: — İ / 3103b: Görünmeñ şaķınup nā-maħreme siz C

⁷ 3104: — C / Düşdiñiz: düş oldıñız A

3105 O Zeyne'l-Ābidīni çünki gördi

Vedā^ç idüp yüzün yüzine sürdi

*Beyt-i İmām Hazret-i Hüseyin*¹

fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilātün fā^ç ilün

El-vedā^ç olsun ki cism-i cān fedā itmekdedür

Ol münādī-yi ecel ğayrı nidā itmekdedür²

El-vedā^ç kim murğ-ı cān şayıd ider bāz-ı ecel

Tā ki ol naqd-i şehādetden şadā itmekdedür

*Bahr-i Meşnevī*³

mefā^ç ilün mefā^ç ilün fe^ç ulün

109B

Didi kim bu belālar gelmeseydi

Belā bize muqadder olmasaydı⁴

Ki bizden şoñra ümmetler geleydi

Belālar anlara nāzil olaydı⁵

3110 Şanurlardı anı hışm-ı İlähī

Çazanurlardı anlar çok günāhı

¹ E, — A,B,C,D,İ

² 3106-3107: — B,C / 3106-3113: — D / 3107: — E / Nidā: rüḥa nidā A

³ E, Beyt C, A,B,D,İ

⁴ Belālar: belālar bize A,E // Belā: belālar A, bārī E

⁵ Bizden: benden A / Geleydi: gelmeseydi E // Olaydı: olmasaydı E

Velī ŧimdi idüp bunı te`emmül
Muŧıbet gelse iderler taḥammül¹

Murabba²

fā`ilātün fā`ilātün fā`ilātün fā`ilün
Ey göñül gel kıl ŧabır taḥammülü sen ol `ulā
Çün `ulā kılmaḳ dilersenñ fāñide sen çek belā³

Çekmeyince renci kimse bulmadı aŧlā ŧafā
Kim[ler] `ulā oldılar ki derde olup mübtelā⁴

Ey oğım didi Mekkeye varınca
Medīnede eḫibbāmı görince⁵

3115 Selāmım teblīğ eyle anlara var
Bihiŧte dāḫil olunca ben ey yār⁶

Götürem ehline senden selāmı
İŧidüp ŧehrbānū bu kelāmı⁷

Didi ey ŧehryār-ı `ālī-miḳdār
Cüdā olunca senden ey vefādār⁸

¹ ŧimdi idüp bunı: ŧimdi bunı idüp A, ŧimdi idüp anı B, bunı idüp ŧimdi C // İderler: iderlerdi A

² A, — B,C,D,E,İ

³ 3112-3113: — B,C,E,İ

⁴ Kimler: kim A,B,C,D,E,İ

⁵ Didi: dağı C // Eḫibbāmı: sen aḫbābı E

⁶ Selāmım: selāmım C / Teblīğ eyle anlara var: anlara teblīğ eyle var B, eyle anlara teblīğ C // 3111b: Görüŧelüm ki cennet iĸre teblīğ C

⁷ Senden: sizden B, andan B // ŧehrbānū: ehl-i bānū D

⁸ ŧehryār-ı: ŧehrbānū: A / Ey ŧehryār-ı: ŧehrbānū di C

Bulardur ehl-i beyt-i āl-i Aḥmed
Bulardur çünki evlād-ı Muḥammed

‘Adū ḥürmet idüp ider şıyānet
Bilürem bunlara olmaz ihānet¹

3120 Velākin ben ğarīb-i dil-nüvāzım
İhānet ideler bu iḥtirāzım²

İmām didi ki sen çekme ğamı hiç
Biriñiz görmeye nā-maḥremi hiç

110A Ki sen de dāḥil-i beyt-i Resūlsin
Bu ehl-i beytile sen de ḳabūlsin³

Size ḳaşd-ı ta‘arruz olmaz aṣlā
Size a‘dā ihānet ḳılmaz aṣlā⁴

mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün

Sizin bu naleñiz ancaḳ dil-i a‘dāyı şād eyler
İhānet etmege size ḳamusı iḥtirāz eyler⁵

3125 Ki ḳaşd itmez size hergiz o şaşın olma sen giryān
Velākin bil o zālimler dilile acı zār eyler⁶

¹ ‘Adū: ‘adūlar A / İder: eyler D // Bunlara: bunlar C / İhānet: ḥıyānet B, hem ḥıyānet C

² Dil-nüvāzım: bī-nevāyım B,C // 3116b: İdüpler ben ğaribe ben iḥtirāzım C / Bu: budur A

³ 3122: — B,C; E’de 3123’ten sonra yazılmıştır. / Beytile: beyte A

⁴ 3123: — D / Size: didi B

⁵ 3124-3125 sadece A’da vardır.

⁶ O şaşın olma sen: şaşın sen olma A,B,C,D,E,İ

Vaşıyyet çün temām oldı hemāne

Bu şî'ri söyleyüp oldı revāne¹

*Şî'r-i Hüseyin-i Müctebā*²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Geldi ol dem kim dil-i maḥzūnımı ḥandān idem

Geldi bayramım ki cānı yārime ḳurbān idem³

Geldi ol dem kim binā-yı cenneti ma' mūr idüp

Bu riyāz-ı ḳaşr-ı efnā-köşkini vīrān idem⁴

Geldi ol dem kim girībān çākile Ḥaḳḳı bulup

Çeşm-i nemnākımla şekvā ' arza-i düşmān idem⁵

3130 Geldi ol dem kim şehādet şerbetin nūş eyleyüp

Bezm-i şāh-ı enbiyāda kendimi sekrān idem⁶

¹ Hemāne: zemāne C

² A, Beyt C, Beyt İmām Ḥazret-i Hüseyin E, — B,D,İ

³ Kim: ki A,C / Ḥandān: ḥandān A // Cānı yārime: cānımı yāre A

⁴ Kim: ki A,C,D / İdüp: idem A,C // Riyāz-ı: riyā ; Efnā: — E

⁵ 3129-3130: — D / 3129: — İ / E'de 3129 ile 3130 yer deġiştirmiştir./Kim: ki A,C,E // Çeşm-i: cism-i A / Nemnākımla: nemnāk ile E

⁶ Kim: ki A,C,E / Şerbetin: cāmını B, şerbetini E / Eyleyüp: idüp E

*Bahr-i Meşnevi*¹*mefā'īlün mefā'īlün fe'ūlün*

Didi bunu urup bir na'ra fi'l-hāl

Şanasın şūr çalındı anda der-hāl²

Bu heybetden vehimnāk oldu a' dā

Bu dehşetden sehimnāk oldu a' dā

Taña kaldı bağanlar bu şadāya

Ki düşdi zelzele ol Kerbelāya³

Görüp ibn-i Sa'id ol dem bu hāli

Çağırdı leşkerine bil maķālī⁴**110B** 3135 Didi ey bī-ḥaberler bu imāmdur

Ki cedd-i Muştafā zu'l-iḥtirāmdur

Atası ol 'Aliyyü'l-Murtezādur

Karındaşı Ḥasan hem Müctebādur⁵

Eger bir kaṭre şu içse bu merdān

Ḳamumuz ölmüş idi şimdi el-ān⁶¹ E, Meşnevi A, — B,C,D,İ² Didi bunu: bunu didi D / Urup: vurur B,urur C, idüp D / Na'ra fi'l-hāl: nağra der-hāl B // Şanasın: şanasın C,D / Şūr çalındı anda der-hāl: and şūr çalındı fi'l-hāl C³ 3133: — D / Zelzele: lerzeler A,B / Ol: hem C⁴ Ol dem: anda B,D çünkü C // Çağırdı: çağırup C / Bil: bu D,E⁵ Hem: ol B⁶ İçse: içe E // Ölmüş idi şimdi: helāk olurduk şimdi A, şimdi ölmüşdik bil B, mürd olurduk şimdi C, öldürirdi şimdi D

Tevak্কuf virmegiz ařlā buña siz
Yürün ħamle idiñ cümle aña siz¹

İşitdi çünkü leşker böyle sözi
Ĥüseyne bir uğırdan tutdı yüzi²

3140 Ara yire alup ol şeh-süvārı
Ĥavāle oldu a‘ dā cümle varı³

Bu aĥvāli görince merd-i řirān
Ĥılıcın çekdi çağırdı o merdān⁴

Ne yire ħamle kıldıysa öñinde
‘ Adūññ biri turmazdı öñinde⁵

Ĥağıtdı şaflarını vardı bu kez
Yine döndi Furāta girdi bu kez⁶

Diler kim bir içim şu içse anda
Gelür bu ĥātırına ol zemānda⁷

¹ Buña: buñla E

² Çünkü: anda B // 3139b: Bir uğırdan tutdılar Ĥüseyne yüzi C / Ĥutdı: dutdı B,E,İ, döndi D

³ Alup: aldı A, alur D / şeh-süvārı: řāh-süvārı C

⁴ řirān: řirāz C, nırān D // 3141b: Çekdi kılc ol zemān ol řād-bāz C / Ĥılıcın: kılcın İ

⁵ 3142: — C / Kıldıysa: kılsaydı D,İ // Turmazdı: durmazdı E,İ / Öñinde: uğırında A

⁶ Ĥağıtdı: dağıtdı İ / şaflarını vardı bu kez: leşkeri bu kez varurdu C // Döndi: dönüp ; Girdi bu kez: bu kez girdi C

⁷ 3144a: Bir içim şu içeyim dirken anda C / İçe: içse A // Bu ĥātırına: bu ĥātırına A, ĥātırına hem E /

Gelür: gelüp D

3145 Ki bunca ehl-i beytile ‘ayāli

Şusuzlıktan za‘îf olmuşdı hâli¹

Bu hâletler olur qalbine zâhir

Yine şu içmeyüp ol qalbi tâhir²

Girü döndi dahı var bir rivâyet

Kaçan şu içmege itdi ri‘âyet³

Bir oğ atdı Haşır ibn-i Temîmî

Dudağın mecrûh itdi gör saqîmi⁴

Müyesser olmadı şu içmek aşlâ

Yine şu içmedi bir kaṭre kaṭ‘â⁵

111A 3150 Dönüp geldi yine ol zî-sa‘âdet

İrişdi va‘de-i şehd-i şehâdet⁶

Hücûm idüp alur eṭrâfın a‘dâ

Vucûdında zaḥimler oldı peydâ⁷

Döküldi çişme çişme kanları hep

Qılıcdan yara idi yanları hep⁸

¹ Şusuzlıktan: şusuzlıktan C

² İçmeyüp: içmedi C,E / Qalbi: gönli A,E

³ 3147: — E / Var bir: vardır A,C // İçmege: içmedi C, içmeye D / İtdi: kıldı A, itse D

⁴ Haşır: Haşer D / Temîmi: la‘îni C // Dudağın: dudağından C / Saqîmi: la‘îni C,D

⁵ Kaṭ‘â: aşlâ C

⁶ Zî-sa‘âdet: pür-sa‘âdet A

⁷ İdüp alur: itdi alup D,E // Vucûdında: vucûdından A,D / Zaḥimler: zaḥimler A,D,E yaralar C

⁸ 3152: — C,D / Yara idi: yaralandı E / Yanları: yaraları İ

Temām yetmiş iki zaḥmı var idi
 amusından kıızıl an aar idi¹

Mecāli almadı ol iriñ artı
 Yidi tā yara üzre yaralar çok²

Beyt-i İmām Hazret-i Hüseyin ³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

3155 Nāvek-i tadīre cānım pūte ıldıñ ey felek

Geri cāna adıñ ammā imdi raḥmiñ andadır⁴

Pāre pāre yaralarla pāre pāre cismimiz
 ana ana an içirdiñ anı raḥmiñ andadır⁵

Baḥr-i Meṣnevī ⁶

mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün

Bilüp ibn-i Sa'īd aḥvālin anıñ

Sürüp geldi ü gördi ḥālin anıñ

O dem didi kim ey zālīm bu ḥāle

Sen idāmı idersiñ bu ıtāle⁷

¹ Kıızıl: ime C / an: anlar A

² Artı: artuk İ // Tā: — C / Yara: yaralar A,E / Yaralar: yara E

³ E, Murabba' A, — B,C,D,İ

⁴ 3155-3156: — D / 3155: — C / Pūte: bu ne A // aduñ: ad itdüñ A / Raḥmüñ: zaḥmün B,E,İ

⁵ Pāre pāre cismimiz: yār-ı emim yār için B/Cismimiz: emimiz E//an: hem İ/Raḥmiñ: zaḥmiñ E,İ

⁶ E, Meṣnevī A, — B,C,D,İ

⁷ 3158a: Didi imām ki ey zālīm bu ḥāle C // idāmı idersiñ bu: idām eylediñ hem B,idām idersiñ āḥir bu C

Bilüp ibn-i Sa'îd bu haq cevâbı
Girü döndi görüp böyle 'itâbı¹

3160 Şimir mel'ün buyurdı geldi yayak
Anıñ eṭrâfını hem aldı yayak²

Hemen-dem tîr-bârân eylediler
Nice oqlar perişân eylediler³

Varup bozdı yayakları imâm hem
Ḳarâr itdi çün anda ṭurdı ol dem⁴

111B Biraz a' dâ gözetdi ḥaymegâhı
Varup yağma ide tâ bârgâhı

Bu ḥâletden imâm vâkıf olur bil
Didi yâ âl-i Süfyân iḥtirâz kı⁵

3165 Ṭutalım siz de yoḡdur dîn ü imân
Rüsüm-ı nâmüsiyyet yoḡ mı el-ân⁶

¹ 3159: — D / Döndi görüp böyle: dönüp gördi bu C / Görüp: gördi İ

² Buyurdı: çağırdı A, didi C, yüridi D / Mel'ün: mel'ünü ; Geldi: didi C // Eṭrâfını hem: eṭrâfın cümle D

³ Hemen-dem: hemân-dem C,D / Tîr-bârân eylediler: atdılar tîr-bârân anda C // Oqlar: oqlarla A / Eylediler: itdiler dem C

⁴ Yayakları imâm hem: yayakları ol imâm A, imâm yayakları hem D, yayakları hemen-dem İ // 3162b: Ḳarâr itdi anda çün ṭurdı hem C / Ṭurdı ol dem: ol imâm A / Ṭurdı: durdı B,E,İ

⁵ Âl-i: ehl-i D / İḥtirâz: ḥazer A

⁶ 3165: — C,E / Ṭutalım: dutalım D,İ

Eger maḳşad benem düşdüm bu ḫāle
Ne ḫācet varmaḳ ol ehl-i ‘ayāle¹

Şimir mel‘ūn daḫı ol iltimāsı
Ḳabūl itdi çağırdı cümle nāsı²

Ḥavāle oldılar bu kez imāma
Rivāyet böyledir gūş tut kelāma³

İmāmiñ ḳalmadı dermānı deyyār
Varamazdı yine semtine aḡyār⁴

3170 İraḳdan tır-bārān atdı anlar

Nice oḳlar sügüler atdı anlar⁵

İmām gördi ki yoḳ cevlāna ḳudret
Hemān atdan iner ol pür-ḫamiyyet⁶

Zirā ol at ḳalıpdur Muştafādan
Daḫı hem yādgār-ı Murtezādan⁷

Ziyān irer deyü ol ata nā-gāh
Piyāde oldı atdan indi ol şāh⁸

¹ Maḳşad: maḳşūd E,İ // Ol: hem C,İ, — E

² Daḫı ol: görüp bu E

³ Tut: dut B,E,İ / Kelāma: maḳāle C

⁴ 3169-3170: — D / Ḳalmadı dermānı: dermānı ḳalmadı B / Yine: yanına A

⁵ 3170a: Atdılar İraḳdan anlar tır-bārān A // Sügüler: süngülerA, sügü C/Atdı: atdılar C/Anlar: düşmān A

⁶ İmāmiñ ḳalmadı: imām gördi ki C / Yoḳ: — D // Pür-ḫamiyyet: ḫamiyyet A

⁷ Ḳalıpdur: ḳalupdı B,D,İ // Yādgār-ı: bārgāh-ı C

⁸ İrer: ider D // Atdan indi ol şāh: anda indi ol şāh A / Ol şāh: nā-gāh C

Bu kez a' dā imāmı gördi yayan
Yüreklendi kâmusı oldu merdân¹

3175 İrişdi anda bir mel' ūn hemen-dem
Bir oğ urdı Hüseyniñ alnına hem²

Oğı çekdi çıkardı ol hemâne
Olur kan yüzine anıñ revâne³

Alup kanı yüzi gözine sürdi
Hudāya şükr idüp hem böyle dirdi⁴

112A Şükür olsun Hudāya cengile ben
Buluram ceddimi bu rengile ben⁵

Bunu deyüp bu hâli çünki gördi
Hemen-dem kıbleye karşı oturdu

¹ Yüreklendi: yüreklendiler A, toru añladı C

² Hemen-dem: hemân-dem C,D // Urdı: atdı B,İ

³ Ol: — A, çün C,İ / Hemâne: hemân C // Olur: olupdı C / Yüzine anıñ revâne: revân anıñ yüzine A, anıñ yüzine revân C

⁴ Yüzi: yüzine A // Dirdi: didi A,C, durdı İ

⁵ 3178: — B / Oturdu: oturdı C

*Beyt-i İmām Hazret-i Hüseyin*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

3180 Bî-mecâl oldım ki aşlâ bir mecâlim kalmadı

İtmezem devrânı ğayrı cenge hâlim kalmadı²

Ey Yezîdî gel şehîd it kim bulam ' uqbâyı ben

Kat' olup çün dünyâda rızq-ı helâlim kalmadı³*Bahr-i Meşnevî*⁴*mefâ' ilün mefâ' ilün fe' ulün*

Kaçan kim tākati gitdi oturdu

Hücüm itdi ' adûlar anı gördi⁵

Anı katl itmek için geldiler hep

Görüp yüzün şeremsâr oldılar hep⁶

Yüzine bakup iderler hicâbı

Kimesne dimez oldu bir cevâbı⁷¹ E, Murabba' A, Beyt C, — B,D,İ² Bî-mecâl oldım ki: bî-mecâlim oldı ki E / Ki aşlâ bir: yâ Rab ğayrı C // Devrânı: cevânı D,E / Hâlim: mecâlim A³ Yezîdî: Yezîd D,E / Gel: gel kim D / Kim bulâm: tâ bulâm D,E // Çün dünyâda: dünyâda çün B,İ, bu dünyâda C, dünyâda E / Helâlim: hâlâtım C⁴ E, Meşnevî A, — B,C,D,İ⁵ Oturdu: oturdu C // İtdi: idüp C⁶ Katl: şehîd C / Hep: — C, hem İ // Yüzün: yüzini C / Şeremsâr: şeremdâr B / Hep: — C, hem İ⁷ Yüzine bakup: bakup yüzine C / İderler: itdiler A

*Beyt-i İmām Hüseyin*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

3185 Āl-i Aḥmed anı nı dkme k meger āsān mıdur

Kim zīrā 'ālemde bu an ana beñzer an mıdur²

Yā n' iun buğz-ı ' adāvet dūşdi gnliñe seniñ

Tā ki bu aşdile ' işyān ahdile peymān mıdur³*Baḥr-i Meşnevī*⁴*mefā' ilün mefā' ilün fe' ulün*

Şimir mel' un irişdi itdi efgān

Ne urursız didi ey avm-i nā-dān⁵

Gelüp Der' a la' in ol bed-sitemkār

Mübārek olını itdi zaḥımdār⁶

Bir o ile Sinān mel' un urur hem

Zemine dūşdi un şeh-zāde ol dem⁷¹ E, Murabba' A, — B,C,D,İ² 3185-3186: — C,D / 3186: — E,İ / Āsān mıdur: āḥān mıdurur A, āḥān mıdur İ // Kim: — E / ' Ālemde bu: bu ' ālemde A³ Buğz-ı: bu' z-ı A / Dūşdi gnliñe: gnliñe dūşdi B⁴ E, — A,B,C,D,İ⁵ urursız: urursıñız A, durursız B,D,E,İ⁶ Der' a: urdu D, durdu E / La' in: la' inı ; Bed-sitemkār: sitemkār C // Zaḥımdār: zaḥımdār A,D,E⁷ un: ol C, hem D, — E

112B 3190 Tezelzül düşdi deşt-i Kerbelāya

İrişdi velvele ‘arş-ı ‘ulāya¹

Melekler gördi anı oldu giryān

Felekler zārı kıldı ol gün ey cān²

Didiler bu katı zulm-i şariḥdür

Ne dürlü bu ‘aceb emr-i ḳabiḥdür³

Perīler cinnīler kıldı fiḡānı

Ki tutdı nāleler heft-āsmān⁴

Ḳaçan kim düşdi şeh-zāde turāba

İki fāsıḳ gelür gūş tut cevāba⁵

3195 Gelüp Ḥavliḳarındaşıyla anda

Ḥüseyni ḳatlı ide tā ol zemānda⁶

Müyesser olmadı lākin bu iḳdām

Vehimnāk olupen döndi o ezlām⁷

Görür ibn-i Sa‘īd vehm itdi herkes

Birine didi var sen başını kes⁸

¹ Tezelzül: zelzele ; Deşt-i: hem ol C // ‘Ulāya: a‘ lāya A

² Ḳıldı ol gün: ḳıldılar hem D

³ 3192-3193: — D / Emr-i: fi‘l-i C

⁴ Tutdı: dutdı B,E,İ

⁵ Düşdi şeh-zāde: şāh-zāde düşdi E // Gelür: gelüp E / Tut: dut B,E,İ, it C

⁶ Gelüp: gelür İ // İde: ideler A / Zemānda: mekānda C

⁷ Olupen: olarak A, oldu C / Döndi: dönüben C

⁸ Vehm itdi: hem daḫı B, hem gitdi C, hem itdi İ // Didi: söyledi C / Sen: — B,C

Gelüp didi seni qatlı ideyim ben
İmām didi degilsin̄ qatılıml sen¹

Yürü zahmet çeküp olma āvāre
Cehennemde giriftār olma nāre²

3200 İştidi ol kişi böyle cevābı

Fiğān itdi gözinden dökdi ābı³

Didi kim sen henüz Haq sözi dirsin̄
Bu halde hem bize raḥim idersin̄⁴

İmāme'l-müttaq̄insin̄ bildim el-haḥ
Ki şekkim qalmadı aqlā muḥaqq̄aḥ⁵

Varuben buldı ol ibn-i Sa'idi
Ki ya'ni qatlı ide anda pelidi⁶

İrişdi qulları oldu ḥavāle
Bunıyla başladı anlar qıtāle

113A 3205 Ḥüseyne geldi didi yā imām hem

Şehid olam seniñçün işde bu dem⁷

¹ Seni: birisin C // Degilsin̄: degilsin C,D,E,İ / Sen: ben C

² Olma: olma sen A

³ Ābı: qanı İ

⁴ Dirsin̄: dirsın C,D // Halde: ḥāletde B,C / Hem: — A / Hem bize: bize hem B, bize sen C

⁵ Müttaq̄insin̄: müttaq̄insin C,D

⁶ Varuben: varup ; Ol ibn-i Sa'idi: ibn-i Sa'idi ol A // Anda pelidi: ol pelidi ol A, hem ol pelidi C, anda ol pelidi E

⁷ 3205: — C / İşde: işte A

İmām didi seniñ a‘ māliñ ey yār
Şaқın sen zāyi‘ olur şanma zinhār¹

Şehīd itdiler anı çün işitgil
Velākin ol imām hazretleri bil²

Düşüp yatmışdı topraқ üzre nā-çār
Şehīd idemez idi қavm-i eşrār³

İki mel‘ ūna ancaқ bu dālālet
Müyesser oldı virdiler şehādet⁴

3210 Birisi ol Şimir mel‘ ūn-ı bī-dīn
Sināndur ol biri maғbūn-ı bī-dīn⁵

Sinān irişdi kim vire şehādet
Şimir sebқat idüp ol bī-sa‘ ādet⁶

Hüseyniñ sīnesine başdı mel‘ ūn
Şehīd itmek idi çün қаşdı mel‘ ūn⁷

¹ 3206b: Şaқın zāyi‘ olur şanma hem ey yār C / Sen: — D,İ / Zinhār: vü zinhār D / Sen zāyi‘ olur: zāyi‘ olur sen E / Zinhār: bu dem yār İ

² Anı çün: o demde D // Ol: — ; Hazretleri: hazretlerini A

³ Yatmışdı: yatmış idi ; Topraқ üzre: ol halde C // İdemez idi: idemezlerdi A, idemezdi anı C / Қavm-i: қamu A / Eşrār: füccār C

⁴ Bu: — A / Ancaқ bu: bu ancaқ B,D // Virdiler: dirler bu B

⁵ Ol: — A / Mel‘ ūn-ı: mel‘ ūn hāin A, mel‘ ūn D / Şimir mel‘ ūn-ı: mel‘ ūn Şimir İ // Ol biri: biri ol C,D

⁶ Sebқat: mel‘ ūn B / Ol: hem C

⁷ Sīnesine başdı: yanına vardı o C // İdi çün: içün hem A,B, içün C, itdi çün E

İmām didi ki kimsiñ söylegil sen
Nedir adıñ seni tā bileyüm ben¹

Didi adım Şimirdür bil cevābı
İmām didi ki aldır bu niābı

3215 Niānım vardur olam senden āgāh
Şimir mel‘ ūn niābın açdı nā-gāh²

ouzveş dişleri aniñ hemāne
Ki aşra ıkmış ağızından ‘ayāne³

Didi Şadda ki rü’yāda bu āli
Resūlu’llāh dimişdi bu maāli⁴

Didi sen ātilimsiñ itme te ‘ır
Bu a‘ mālīnde aşlā itme taşır⁵

Didi senden su’ālim var ey ezlām
Nedir bu ay nedir bugün ne hengām⁶

113B 3220 Şimir didi Muarrem işde bu māh

Bugün Cum‘ a namāz vatı ol āgāh⁷

¹ Didi ki: didi aña C / Kimsiñ: kimsin C,D

² Vardur: var ; Olam: olam tā C // Niābın açdı: açdı niābın A / Açdı: açdı E

³ Hemāne: ār-āde C // ‘Ayāne: hemāne A

⁴ Şadda ki: şadda A, şaddı ki İ

⁵ 3218: — İ / ātilimsiñ: ātilimsin C,D // A‘ mālīnde aşlā itme: a‘ mālīnden aşlā ılma A, a‘ mālīnde aşlā ılma B, işde itme ılma aşlā C

⁶ Ne: bu D,E

⁷ Didi: didi ki A / Muarrem: Muarremdür C / İşde: işte A // Ol āgāh: yevm-i māh C

Didi kim ey Şimir tut bārī kālīm
Biraz mühlet vir it şoñra kıtālīm¹

Hem evvel bu namāzı kılayım ben
Ki şoñra Hakkā vāşıl olayım ben²

Şimir mel'ün iner gögsinden ol dem
İmām hazretleri kıldı namāz hem³

Öbir vaqt idi kim minberde huttab
Oқurlardı bu āyātı ey aḥbāb⁴

*inna'llāhe ye'murū bi'l-'adli ve'l-iḥsāni ve itā zi'l-ḳurbā ve yenhā 'ani'l-
fahşāi ve'l-münkeri ve'l-bağyi*⁵

3225 Mü'ezzinler minārede temāmı

Şalāt ile selām idi kelāmı⁶

*inna'llāhe ve melā'iketehū yuşallūne ale'n-nebiyyi*⁷

Ne eydür ol Muḥarrem kim kıtālī

İdüp evlāda virdiler zevālī⁸

¹ Tut: dut B,E,İ / Kālīm: kılam E // İt şoñra: andan it C

² Şoñra Hakkā: Hakkā şoñra C

³ İner gögsinden ol dem: biraz tırdı anda hem C

⁴ Oқurlardı: oқurdı ; Ey: bil ey C

⁵ D, inna'llāhe ye'murū bi'l-'adli ve'l-iḥsāni A,B,İ, — C,E / *Şüphesiz ki Allah size adaleti, iyiliği, yakınlarınıza yardımı emreder. Kötülüğü, fenalığı ve zulmü yasak eder.* (Nahl, 90)

⁶ Minārede: münādīler C // 3225b: Oқurlardı şalāt ile selāmı A / İdi: itdi D

⁷ A,B,İ — C,D,E / *Şüphesiz ki, Allah ve melekleri peygambere salat ederler.* (Ahzab, 56)

⁸ Ol: kim A, / Muḥarrem: Muḥarremde A / Kim: ki C,D // İdüp: udup ; Evlāda: evlādı C / Zevālī: anı A

Ne gündür Cum' a gün ol yüzi şehî

Huşuşâ ola anda öyle vaqti¹

Resûliñ âline böyle 'azâbı

İde yarın nice vire cevâbı²

Ne göz kim olmaya ol yüze mâ'il

Ne dildir kim ola ol qatle qâ'il³

3230 İlâhî dîdemizi qılma bî-nûr

Göñilden itme anıñ sevgisin dūr⁴

Bizi emriñe yâ Rab itme 'aşî

Ki tâ olmayalım ehl-i ma' aşî⁵

Zelîl itme virüp nefsi hevâyı

Beqâyî mübtelâ-yı bî-nevâyı⁶

¹ Gün ol: o gün B, gün, ola C, gün D / Cum' a gün ol: ol ki Cum' a D / Yüzi şehî: yevmi C, yüri şehî İ // Huşuşâ: huşuşâ A / Ola anda: ki ola hem C / Öyle: öylen E

² Nice: niçe İ

³ 3215-3222: — B / 3219a: Ne gözdür ol yüze ola ki mâ'il D, Ne gözdür kim ol yüze ola mâ'il E // Kim: ki D / Ol: — E

⁴ 3230-3132: — C / Dîdemizi: vechimizi A

⁵ 3231: — D / Yâ Rab itme: itme yâ Rab E // Ki tâ olmayalım: olmayalım tâ ki A

⁶ E'de 3232'den sonra 1911-1917 tekrar edilmiştir.

*İmām Hüseyinîñ Encâmı Secde ile Şehîd ve Ehl-i Beytün Medîneye
Gıtdigini Beyân¹*

114A *fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün*
Bu rivâyet firâatından oldu gözler la' lfâm
Bu hikâyet şöhetinden vâlâ oldu hâş u 'âm

Çün namâza mâ' il oldu oturup diz üstine
Kıbleye itdi teveccüh secdeye vardı imâm²

3235 Virmedi mühlet ki kalkup bir dağı secde ide
Kesdi ol demde mübârek başını ol bed-zulâm³

Şi'r Fî-Hakk-ı Hüseyin⁴

fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilâtün fâ' ilün
Bu kelâm-ı pür-melâli işiden cân ağlasun
Bu peyâm-ı infihâma cümle insân ağlasun⁵

Çanlu yaş döksün gözinden gayrı hâk-i Kerbelâ
Hün-ı âl-i Muştâfâdur dökilen çan ağlasun⁶

Bu çazânîñ dehşetinden ağladı seng ü cebel
Hem şâdef batnında cümle dürr-i mercân ağlasun

¹ D, İmâm Hüseyinîñ Encâmı Secdesi Beyân A, Beyt C,D, El-Kıssa İmâm Hüseyinîñ Şehîd Oldığı Beyân E

² Oldı: olup D / Oturup: oturup C

³ Kalkup: kılup A, kaçup C // Ol demde: anda ol C / Mübârek başını: başı ol Yezîdî D / Başını: başın İ

⁴ A, Beyt C, Beyt-i Ehl-i Beyt E, — B,D,İ

⁵ Cân: çan C // İnfihâma cümle insân: infihâmı işiden cân E

⁶ 3237-3238: — C / 3238-3239: — D / 3238: — E,İ / Hâk-i: hâk-i A

Tā kıyāmet bu ğazāniñ mā-cerāsın yād idüp
Yaķıřur āl-i Resūle dost u dūřmān aĝlasun¹

3240 Rāvī eydür çün řehādet řerbetin nūř eyledi
Geldi ol at zūlfini řana boyādı bil kelām²

Döndi vardı ĥaymegāha ehl-i beyt anı görüp
İtdiler feryād-ı āhı bu şi' rden al peyām³

Beyt-i řehrbānū⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Ey semendim söyle bi'llāh şeh-süvāriniñ şandadur
Řanda gitdi řāhibiñ yā ğam-ĝüsāriniñ şandadur

N'eylediñ n'itdiñ Ĥüseyn-i Müctebāyı ey feres
Bir ĥaber vir şeh-süvār-ı kāmkariniñ řandadur⁵

Çün seniñle Kerbelāya girdi cevlan eyledi
Yalıñız geldiñ n'içün ol nā-murādiñ řandadur⁶

3245 Hem saña hem-rāh hem-dem olmış idi rüz u şeb
Řanda ķoydıñ geldiñ anı şanı yāriñ řandadur⁷

¹ Ğazāniñ: řazāniñ A

² Eydür: idüp C, ider İ / Eyledi: eyleyüp D, idüp E // Zūlfini řana: řana zūlfini C

³ Vardı: varup A // Bu şi' rden: böyle şi' ri D

⁴ E, şi' r A, Beyt C, — B,D,İ

⁵ şeh-süvār-ı: řāhvārı-ı C,İ şeh-süvāriniñ E

⁶ Nā-murādiñ: nāmdāriniñ A,İ / Geldiñ n'içün ol nā-murādiñ: geldi o cāniñ řāni yāriñ ? C

⁷ 3245: — C,D / Hem-dem: hemen-dem İ

Eski mi firkat semümü geldi mi vaqt-i hazān
Ey nihāl-i bāğ-ı vahdet gül-^ç izārīñ kãdadur¹

114B Böyle nevhā kıldığınca ehl-i beyt-i Muştafā
Gözlerinden kan dökerdi zü'l-Cenāh kıl infihām²

Bu gāzādan sonra düşdi tağlara ol zü'l-Cenāh
Görmedi kimse nişānın tutdı şahrāyı maķām³

Çün şehīd itdi Hüseyini ol Şimir mel^ç ün dağı
Haymegāha vardı leşker lākin idüp ihtirām

3250 Görmedi bir kimse hāşā ehl-i beytiñ dāmenin
Varmadı ol semte a^ç dā çün buyurdu lā-yenām⁴

Gördi Zeyne'l-^ç Ābidīni ol Şimir mel^ç ün varup
İstedi başın kesüben vire aña in^ç idām⁵

Koymadı anı Ḥamīd hem didi ey bī-dīn la^ç ĩn
Ḥastedür bu katline n' için idersiñ ihtimām⁶

Bir rivāyetde dağı men^ç eyledi ibn-i Sa^ç ĩd
Çünkü anı hıfz idüpdür anda ol bāķī kirām⁷

¹ Semümü: nesīmi C

² Nevhā: nevhālar C / Kıldığınca: kıldı gonca-i A, itdikce C, kıldı nice D // Kıl: bil C

³ Tağlara: dağlara E // Tutdı: dutdı E, İ / Şahrāyı: şahrāda D

⁴ Dāmenin: dānesin C // A^ç dā: kimse E

⁵ Zeyne'l-^ç Ābidīni: Zeyne'l-^ç Ābidīn E, Zeyne'l-^ç Ābidīne İ / Mel^ç ün: mel^ç ūna E // Kesüben: kesüp hem D, E

⁶ Ḥamīd hem: Ḥamīde D // 3252b: Ḥastedür n' için idersiñ bunuñ katline ihtimām C

⁷ Bir rivāyetde dağı: koymadı anı bir rivāyetde E // Bāķī: kân-ı A

Çün imāmın māteline başladı ehl-i ‘ayāl
İtdiler feryād-ı āhı kim bu mazmūn-ı nızām¹

Beyt-i Ehl-i Beyt²

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

3255 Bu ne miḥnetdür ki yā Rab muntehā oldu bize

Bu ne nisbetdür ‘ādūdan ḥāliyā oldu bize

Bu ne ḥikmetdür refīk-i Muṣṭafādan yād idüp

Şimdi hem-rāh-ı muḥālif iktizā oldu bize³

İşidenler Kerbelāyı bir qazādır dimesün

Bir degildür mā-cerāmız biñ belā oldu bize⁴

Yād idüp qankı birisin āh u feryād idelim

Tā kıyāmet vaşf olunmaz her cefā oldu bize⁵

Baḥr-i Remel⁶

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Çün şehīd oldığı demde ol imām-ı bā-şafā

Bir ḡubār peydāh olupen tıtdı dünyāyı temām⁷

¹ Bu: — ; Nızām: inzimām A / Mazmūn-ı: mazmūn-ı E

² E, Şi‘r A, Beyt C, Qāfiye-i Eş‘ār D, — B,İ

³ Ḥikmetdür: miḥnetdür C, ḥikmet kim D,E,İ / Refīk-i: refī‘-i A

⁴ 3257: — C

⁵ 3258: — İ / İdüp: idüben ; Birisün: birin C, birini D

⁶ E, Beyt C, Qāfiye-i Baḥrū’l-Hezec D, — A,B,İ

⁷ Şehīd oldığı: vefāt itdiği C / İmām-ı: imām İ // Peydāh: peydā D / Tıtdı: dutdı E,İ

3260 Tâ hevâya çıkdı ol toz zülmet oldu bu cihân

Şandı ‘âlem kim kıyâmet koptı budur irtisâm¹

115A Ol açılmışdı kim cennet kâpusı zeynetlenüp
Hem şehîde olmuş idi muntazır dârü’s-selâm²

Ĥürî [vü] ġılmân-ı vildân elde câm-ı pür-şerâb
İntizâr kim tâ şehîde ‘arz ide şahbâ-yı câm³

Ehl-i beyt için müheyyâ oldu hem ecr-i ‘azîm
Çünkü şabr idüp belâya buldı zevk-i ber-devâm

Ol münâfıklar için hem hâzır olmuşdı caĥîm
Tâ ki aġlâl ü selâsil ide anı bend-i dâm⁴

3265 Her kimesne itdügince bula anda ecrini

Çoymaya bir intikâmı ol ‘azîzun zu’n-tikâm⁵

Râvîyânlardan rivâyet sözlerin yâd idelim

Ehl-i beyti bil ki anda nice kıldı ‘azm-i Şâm⁶

¹ Toz: nûr-ı İ // 3166b: Hem şehîde olmuş idi muntazır dârü’s-selâm İ

² 3261-3265: — D / 3261: — İ / Ol: ol gün A,E / Kâpusı cennet: cennet kâpusı A / Açılmışdı kim: açıldı E // Olmuş idi: olmuşlardı A

³ Ĥürî vü: ĥürî-yi A,B,C,D,E,İ / ġılmân-ı vildân: vildân-ı ġılmân A,B,C,D, vildân ġılmân İ // İntizâr kim: muntazırdu C / Tâ şehîde: şehîde tâ A, tâ kim tâ şehîde E / İde: ideler A

⁴ Hâzır: hâzır A,B,E // İde anı: anı ide A

⁵ Her: bir E / İtdügince: kim idince İ // Bir: bu E / ‘Azîzun zu’n-tikâm: ‘azîz zu’l-intikâm İ

⁶ Ehl-i beyti: hem ehl-i beyit A, ehl-i beyt hem B / Anda: andan C,İ / Nice: niçe İ

Nice hevdecler müheyyā eyledi ibn-i Sa'īd
Bindirüp i' zāz u ikrām eyledi ber-müstedām¹

Ba' zılar dirler ki ' uryān nāḡaya bindirdiler
Ḥāṣā li'llāh bu ḡaraždur kim bu söz kizb-i ' izām²

Ehl-i beyt-i Muṣṭafāya bu ḡaraž mümkin degil
Bu yalan maḡzā ḡaṭādur kim olardur pāk-nām³

3270 Hevdece mestūr u maḡrūs girdiler ' azm itdiler
Gördiler çünkim Ḥüseyniñ cism-i pākin kıl fihām⁴

Ġarḡ-ı ḡūn olmış mübārek cismi yatur başı yoḡ
Gel gör imdi ehl-i beytiñ ḡālını ey ḡoş merām⁵

Beyt-i Ehl-i Beyt⁶

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Bir ḡaber vir ey Ḥüseyn-i Müctebā ḡālīñ nedir
Ḳana ḡarḡ olmış yatursiñ bildir aḡvāliñ nedir

Ḳanda ḡaldı yā ser-i pākiñ beyān it bilelim
Cism-i ebyaz üzre seyl-āb eyleyen aliñ nedir⁷

¹ Eyledi: eyledi ol A // İ' zāz u ikrām: ikrām u ' izzet C

² 3268-3269: — C / Nāḡaya: nāfeye E // Kizb-i ' izām: olardur pāk-nām A

³ 3269: — A / Olardur: olar ki D, olar hem E

⁴ Mestūr u maḡrūs: maḡrūs u mestūr C, mestūr maḡrūs E, İ // Çünkim: kim çün B, çünki C, kim hem D, kim E

⁵ Ġarḡ-ı ḡūn olmış: ḡarḡ olmış kim İ // Gör imdi: görelüm C / Ey: bil D, E

⁶ Beyt C, D, E, — A, C, İ

⁷ Ḳaldı: kıldı İ // Üzre seylāb: ile gül-āb C / aliñ: nāliñ D, E

*Baħr-i Remel*¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Hevdeciñ içinde giryān oldılar yaşın yaşın

İtdiler şabr u taħammül itmeyüp çāk-ı hıyām²

3275 Cem' idüp cism-i şehīdi kıldılar çünkim namāz

Başların alup revāne oldu budur ihtitām³

115B

Her ser-i maḳṭu' şehīdi aldı her bir tā'ife

Varalar zeynetle ya' nī buldılar çün böyle kām⁴

Viridi Ḥavl ibn-i Yezīde ol Ḥüseynün başını

Didi sen git Kūfeye var söyle aḥvāl-i rızām⁵

Aldı Ḥavlī ol mübārek başı gitdi Kūfeye

Kūfeye girmezden evvel oldu aḥşam ey hümām⁶

Kendiniñ bed-hānesi bil Kūfeden taşra idi

Hānesine vardı başı gizledi hem ol hışām⁷

¹ E, Baħr-i Hezec A, Beyt C, — B,D,İ

² İçinde: içine girdiler A / Oldılar: ağladı E // Şabr u taħammül: şabr-ı kararı E / İtmeyüp: lâkin itmeyüp A, itmediler D,E / Çāk-ı: çāk D,E / Hıyām: giryān C

³ 3275-3276: — E / Çünkim: çünki C//Başların: başları C/Revāne oldu: revān oldılar A/Budur: bu dem C

⁴ Zeynetle: zīnete C / Buldılar çün böyle: çünki böyle oldu D

⁵ 3277: — İ / Ḥavl: çün C // Var: — ; Sen git: var sen ; Aḥvāl-i: aḥvālī D / Rızām: nızām C, temām

⁶ Ḥavlī ol: fevrī ol C, ol Ḥavlī E//Girmezden: varmazdan C / Oldı aḥşam: aḥşam oldu B/ Aḥşam: aḡşam E

⁷ İdi: imiş D // Hem ol hışām: ol bed-hışām D,E

3280 Var idi bir ʿavreti kim şāliha enşārīden

Her gice ʿalqūp namāzı itmiş idi iltizām¹

Ol gice ʿalqār ki yaʿnī tā namāz ide edā

Gördi bir nūr oldu peydāh şanki ʿoğdı şems-i tām²

Hāneyi kıldı münevver ʿurdılar bir taht-ı nūr

Geldi dört hātūn otırdı her biri zūʿl-ihtirām³

Birisi bir baş getürdi sürdi yüzün yüzine

Didi ey ʿalbbim sürürü çün ola yevmüʿl-kiyām⁴

Baş açup bār-ı Hūdāya ideyim şekvāyı ben

Dādı ki düşmāndan alsun kim budur ārzūm müdām⁵

Murabba⁶

fāʿilātūn fāʿilātūn fāʿilātūn fāʿilūn

3285 Olıcağ dīvān-ı Hāḫḫa tā ki iḫzār-ı enām

Baş açup feryād idem ki ey Hūdā-yı lā-yenām⁷

Sen bilürsiñ Kerbelāda nʿitdi zālīm ʿullarıñ

Ḳoyma mazlūm intikāmın ey ʿazīzun zūʿn-tikām⁸

¹ ʿAvreti: hātūnı D // ʿAlqūp: ʿalqūp C / Namāzı: namāza D

² Tā: hem B, ol D,E // Peydāh: peydā D,İ / ʿOğdı: E,İ

³ ʿUrdılar: ʿoydılar A / Taht-ı: taht-ı A,D,E // Otırdı: otırrı A / Zūʿl-ihtirām: hūrī müdām C

⁴ Bir baş getürdi: getürdi başı A // ʿAlbbim sürürü: ʿalbbim sürürüm C / Yevmüʿl-: yevm-i B,D,E,İ

⁵ Dādı ki: dādı mı İ / Ārzūm: arzūm A,D, ārzū B, arzūm C / Müdām: Hūdām E

⁶ A, — B,C,D,E,İ

⁷ 3285: — C / Dīvān-ı: yevm-i kıyāmet B / Hāḫḫa: Hāḫḫı ; İḫzār-ı: iḫzār-ı E

⁸ Bilürsiñ: bilür sen İ // ʿAzīzun: ʿazīz B,İ, ʿazīz-i C,E

Ḳāfiye-i Ebḥārü'l-Meşnevi¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Gördi ol bî-çāre ḥavf itdi ḳatı

Bir nidā geldi gör imdi ḥāleti

Kim bu baş mazlūm-ı şāh-ı Kerbelā

Ol Ḥüseyniñdür ki gördi her belā²

Hem ziyāret eyleyen ḥātün daḥı

Biri Meryem āl-i ' İmrān ey seḥi³

116A 3290 Āsiyedür hem Ḥadīce bil kelām

Fāṭıma Zehrā biri budur peyām⁴

Ḳorḳma sen kim ḥiç saña olmaz ' azāb

Bu şavaşlardan saña yoḳdur hisāb⁵

Bildi ' avret çünki bu ḥāli hemān

Gördi kim ol baş ṭurur anda ' ayān⁶

Aldı bildi kim Ḥüseyniñdür bu baş

Aḡladı gözden döküldi ḳanlu yaş⁷

¹ D, Baḥr-i Meşnevi E, — A,B,C,İ

² Ki: — A

³ Ḥātün: ḥatün A, ḥātün E

⁴ Āsiyedür hem Ḥadīce: Amīne hem Ḥadīcedür C // Zehrā: — D / Biri budur: budur bil sen C, biri budur añla D

⁵ Ḳorḳma sen kim ḥiç: ḳorḳma ki saña olunmaz C / Sen kim: sen ki D

⁶ Ṭurur: durır B,İ, durup E / Anda: hem C // 3293'ten sonra D'de araya 2 yapraklık bir nakil yazılmıştır.

⁷ Gözden döküldi: gözinden dökdi A, dökdi gözinden B,C, gözinden dökildi E

Ol başı ol dem yudı güllāb ile
 Țaradı geysūların müşk-āb ile¹

3295 Hem erin uyardı didi ey kilāb
 Bu ne işdür sen ki itdiñ irtikāb²

Āl-i Aḥmed oldıgın bilmez misiñ
 Ḥaḳ çalabdan ihtirāz kılmaz mısıñ³

Didi bunı çıḳdı gitti nā-gihān
 Bir daḡı görünmeyüp oldı nihān

Çün şabāḥ oldı Țurup Ḥavlī hemīn
 Aldı ol başı eline ol la^çin⁴

Bir Țabaḳ üzre mübārek başı hem
 Țoydı ‘Abdu’llāhıñ öñine o dem⁵

3300 Gördi ‘Abdu’llāh anı ḥandān olur
 Hem eline bir çıbıḳ ol dem alur⁶

Ol çıbıḳla leblerin Țarb eyledi
 Bu Ḥüseyniñ lebleri ne ḥoş didi⁷

¹ Ol dem: alup C // Țaradı: daradı B,E,İ / Müşk-āb ile: ādābile D, misk-āb ile E, müsk-ābile İ

² İşdür: iş durur ; Sen ki: sen C / Sen ki itdiñ irtikāb: seni Țahr ider çalab D

³ Bilmez misiñ: bilmes misin C,D,İ // Kılmaz mısıñ: kılmaz mısın C,D,İ

⁴ Țurup: durup B, anda C,E,İ // Ol başı: başı ; Ol la^çin: hem o la^çin E

⁵ Öñine: öniñde D,İ / O dem: ol dem C

⁶ Ol dem: ‘aşā C

⁷ Çıbıḳla: çıbıḳ ile A

Bir şahābe otırırdı ol zemān
Görđi bu ħāli hemān kıldı figān¹

Didi ey dīnsiz çü bilmeñ n'itdigiñ
Bu imāmdur leblerin đarb ittigiñ²

Nice kez görđim ki peygān-ber hemīn
Leblerin öperdi bunıñ ol emīn³

116B 3305 Bu çıbıķla Şimdi đarb itmek nedir

Bu țarīķ-i İblīse gitmek nedir⁴

Bu ne işdir deyü çünkim söyledi
Ehl-i meclis işidüp zār eyledi⁵

Görđi 'Abdu'llāh țarıldı diñle sen
Didi ħürmet itmesem mihmāna ben⁶

Öldürürdim ben seni tā Şöyle bil
Ķovdı ol meclisden anı diñlegil⁷

¹ Hemān: hem A

² 3303a: Didi kim ey faşıķ la'īn n'eylediñ C, Didiler n'eylersiñ çü bilmeñ n'itdigiñ E / N'itdigiñ: n'itdigin A,B // İmāmdur: imāmıñ C / İtdigiñ: itdigin A, eylediñ C

³ Hemīn: anuñ C // Bunıñ: çünki C / Ol emīn: ey la'īn A,B

⁴ Đarb itmek nedir: itmek ne durur D // İblīse: Őeyțāna C / Nedir: ne durur D

⁵ İşdir: işdurur C / Deyü çünkim: deyüben A,C

⁶ Görđi: didi D / Őarıldı: darıldı B,E,İ

⁷ Ben seni tā: tā seni ben A,B // Ķovdı: Ķođdı D

Bu kabāhat eyleyüp sağ kalanlar
 Kalmadı bir yıla cümle idenler¹

3310 Her biri bir derde düşüp gitdiler
 Cümle birbirlerin atın bindiler

Didi bu başı götürüñ siz yine
 Ol ‘Ömer ibn-i Sa‘îde tîz yine²

Başlar ile bu ber-â-ber tâ gele
 Ehl-i Kûfe göre bu hâli bile³

Ol mübârek başı çün getürdiler
 Yine ol cem‘iyyete yetürdiler⁴

Bir rivayet bunda var bil ey sa‘îd
 Kerbelâda kaldı çün cism-i şehîd⁵

3315 Var idi bir çarye anda ‘Arza-nâm
 Halkı geldi Kerbelâya ey hümâm⁶

Gördiler cümle şehîdiñ leşkeri
 Anda yatur kim kesilmiş başları⁷

¹ 3309-3310 sadece C’de vardır. / 3309: vezin bozuk

² Didi: didi ‘Abdu’llâh C / Götürüñ: getürüñ İ // Sa‘îde: Sa‘îd İ

³ 3312a: Başlarıyla hep ber-â-ber tâ geleler C / Başlar ile: başlarıyla D // Bile: bileler C

⁴ Çün: için İ // Cem‘iyyete: ‘askerlere C

⁵ 3314a: Bunda var bil bir rivâyet ey sa‘îd İ / Var bil: vardur C, vardır bil D / Ey: — D

⁶ Anda: — C / ‘Arza-nâm: arza-nâmî A, ‘arşa-nâm B, ‘arzı-nâm E,İ // Halkı geldi: geldi halkı A / Ey hümâm: diñle kelâmı A, hâş u ‘âm C

⁷ Şehîdiñ leşkeri: şehîdler cismini A, şehîd cisimlerin C // Başları: re’sini A

Kerbelā feryādile ʔolmuş hemān
Nevḥa iderler o yirde ol zemān¹

Gördiler yoḫ kimse lākin çoḫ āvāz
Bildiler kim cinnīlerdür diñle rāz²

Kerbelā maẓlūmları çün cinnīler
Aḡlaşup dirdi bu şi‘ri sünnīler³

fā‘īlātün fā‘īlātün fā‘īlātün fā‘īlün

3320 Ey Ḥudā nedir bu ḥikmet işbu maẓlūm ḥāline
Ḷana ḡarḳ olmuş yaturlar bilelim aḥvāline⁴

Sen ‘azīzun zu’n-tiḳāmsın ḳoyma ḥaḳḳın bunlarıñ
Vir belāsın bu ḍalālīñ irmesün murādına

Hem su’āl itdi Benī Ṭayya biri
Mü’min idi ol ḳabīle ekşeri⁵

Kerbelāda cinnīler zār itdi mi
Āh u efgān idüp efkār itdi mi⁶

¹ Feryādile: feryād ile E / ʔolmuş: dolmuş A,B,E,İ // Nevḥa: nevḥalar A

² Yoḫ kimse lākin: kimse yoḫ lākin anda A, kimse yoḫ lākin D,E

³ Kerbelā: Kerbelāda C / Çün: içün A,D / Maẓlūmları: ma‘şūmları B, maẓlūmuñ C, maẓlūmı D //

Aḡlaşup: aḡlaşuben ; Dirdi bu şi‘ri: rāz iderdi C

⁴ 3320-3321 sadece D’de vardır.

⁵ 3321-3325: — D / Ṭayya: Ṭayyar E

⁶ 3323-3324: — E / Efgān: efkār ; Efkār: efgān C

117A Ol didi kim Hakkā itdim istimā^ç
Söyleyüp bu beyti iderler fezā^ç¹

3325 Ehl-i ç Arşa hem şehīd cismini bil
Defn idüp kıldı namāzın diñlegil²

Çün getürdi başları ibn-i Saç id
Kūfeye vardı irişdi ol pelīd³

Dikdiler şebdeler üzre başları
Hem ç alem açup görüñ bu işleri⁴

Oldılar handān nağāre çaldılar
Kūfe şehrine teveccüh kıldılar

Ol yaña ibn-i Ziyād gör n'eyledi
Bārgāhın zīb ü zeynet eyledi⁵

3330 Virdi biñ ādem didi tiz gidiñiz
Her maħalle yolını zabı idiñiz⁶

¹ Didi kim: didi ki A,B / Hakkā: hakkā ki A // 3228b: Āh idüben iderleridi fezāç C

² ç Arşa: ç arşa B // Kıldı: kıldılar C / Namāzın: namāzın Ī

³ Getürdi: getürdiler A / Başları: başların C // 3232b: Hem ç alem açup görüñ n'itdi pelīd D / Ol pelīd: diñle keyd E

⁴ 3327a: vezin bozuk ; Hem aluben getürdiler başları C // 3327b: Kūfeye vardı irişdi başları D / ç Alem: ç alemler A

⁵ Yaña: yakadan A, yakada E

⁶ Didi tiz gidiñiz: maħalle gidiñ siz C / Gidiñiz: gitdiler D // Zabı: zabı E / İdiñiz: idiñ siz C, itdiler D

Fitne oparmañ didi alk ire bil
Hem nidā ıldı münādī diñlegil¹

Tā ki istibāl ide her āş u ām
Kūfe ehli ıdılar anda temām²

Ba zı tehniye arīile hemān
Ba zı ta ziye iün ıdı  ayān³

Öyle o idi kim ādem bil yaın
Tā şabāın girdi leşkerler hemīn⁴

3335  Aşr vatinde serāya irdiler

Ehl-i Kūfe ün bu ālī gördiler⁵

Her biri itdi teessüf ıldı zār
Aladı ol gün civān-ı nāmdār⁶

Gördi Zeyneb anı efgān eyledi
Hevdec iinde bulara söyledi⁷

¹ 3331a: Fitne oparma alk iinde bil C / Bil: siz D //Nidā ıldı münādī: münādī nidā ıldı C / Münādī: nidāyı D,E / Diñlegil: diñlegiz D

² İstibāl ide: istibāle ıa A,C / Her: — C, ol D,E // ıdılar: ıdı A / Anda: anda hep A, cümle C

³ 3333: — D,E / Hemān: yaın İ // İ‘de 3333b yerine 3334b yazılmıştır.

⁴ o idi kim: oıdı kim A / Ādem: ālem D,E // Şabāın: şabādañ ; Leşkerler: leşker C

⁵  Aşr: ikindi A,C,İ, kindi B / Vatinde: vati C

⁶ Aladı: alaşdı A / Civān-ı: ün anı E

⁷ Bulara: buları E

Didi kim ey ehl-i Kûfe siz bizi
Şaldınız ğurbetde havfe siz bizi¹

117B Siz nice nâme yazup göndürdiniz
Siz yine fi' liñizi döndürdiniz²

3340 İtdiniz çün Müslimi bunda şehîd
N' için ağlarsız eyâ kavm-i Yezîd³

Didi bir bir bu söziñ hağdur seniñ
Bu cevâbiñ toğrı muṭlağdur seniñ⁴

Tâ ki rûz-i haşre dek bil ey şehî
Kûfe ehlinden bu nâm gitmez dağı⁵

yeḡulüne bi-elsinetihim mâ-leyse fi-ḡulûbihim⁶

Zeyd ibn-i Erḡam anda söyledi
Başlara çünkim yaḡîn vardım dedi⁷

Ol ser-i maḡṭû' imâmdan ol zemân
Ben işitdim bunı oḡurdu ' ayân⁸

¹ Ehl-i Kûfe: Kûfe ehli E // Ğurbetde: ḡurbetde E

² Nâme yazup göndürdiniz: zemân nâme yazdınız C // Yine: nice A,B / Fi' liñizi: fi' li hemân C, fi' li girü İ

³ 3340: — E / Eyâ: ve yâ İ / Ağlarsız: ağlarsınız A

⁴ Söziñ hağdur: sözleriñ hağ C // Toğrı muṭlağdur: toğrıdur muṭlağ A / Toğrı: doğrı E,İ

⁵ 3342: — D / Dek: den A / Tâ ki: tâ A, — C / Haşre: maḡşere A,B,C / Bil ey: ey B, bil sen ey C // Bu nâm gitmez: gitmez bu nâm C

⁶ A,B,İ, — C,D,E / “*Kalplerinde olmayan şeyi dilleriyle söylerler.*”

⁷ Erḡam: Ergam E // Başlara: başda ; Vardım: geldim C

⁸ Ol ser-i: sırr-ı E / Maḡṭû': — B, maḡṭû'-ı E // Bunı oḡurdu: oḡurdu bu âyeti C, bunı oḡudu E / ' Ayân: temâm C, hemân D

*em ḥasibte enne eşḫābe'l-keyfī ve'r-raḳīmī kānū min-āyātīnā 'acebā'*¹

*Baḥr-i Meşnevi*²

fā'īlātūn fā'īlātūn fā'īlūn

3345 Çün işitdim lerze tutdı cismini

Ol şalābetden unuttım resmini³

Ben didim *şaddaḳ* eyā ibn-i Resūl

Ehl-i dīn olan ider sözüñ ḳabūl⁴

Bir 'azīz pīr hem rivāyet eyledi

Şebdeden ol başlar inince didi⁵

Ben yaḳīn anda ṭurırdım ey hümām

Oḳudı bu āyeti re's-i imām⁶

*ve lā-taḫsebenna'llāhe ḡāfilen 'ammā ye'melu'z-zālimūn'*⁷

Rāvī eydür anda 'Abdu'llāh yine

Ol imāmıñ başın aldı dizine⁸

¹ A,B,D,İ, — C,E / “Yoksa sen *Kehf* ve *Rakim* ashabını bizim şaşılacak ayetlerimizden mi sandın?” (Kehf, 9)

² E

³ 3345-3346: — D / Tutdı: dutdı B,E,İ // Unuttım: ben unuttım A

⁴ “Doğru söyledin.” İder sözüñ: sözüñ ider A, ider sözi C

⁵ Pīr hem: pīrden D // 3347b: Kūfeye ol başlar gelince didi C / Başlar: baş A

⁶ Yaḳīn anda ṭurırdım: yaḳīn ṭurırdım anda A, yaḳīn anda durırdım B,İ anda yaḳīn ṭururdım C, yaḳīn anda durdım E // Āyeti: bu beyti hem İ / Re's-i: re'sü'l A / Āyeti re's-i: re's-i āyeti C

⁷ — E / *Ve lā taḫsebenna'llāhe ḡāfilen 'ammā ye'melu'z-zālimūne innemā yu'aḫḫir humul yevmin teşḫaşu fīhi'l-ebşār* D / “Zannetme ki, Allah zalimlerin yaptıklarından gafildir.” (İbrahim, 42)

⁸ Eydür: ider B,D,İ // İmāmıñ başın: mübārek başı A

3350 Ayağı üzre düşer bir қаtre қан

Deldi ol қан аyağını ol zemān¹

118A Yarası virirdi mekrūh rāyiḥa

Yaradan her dem iderdi şāyiḥa²

Tā zemān-ı қatline dek diñlegil

Yarası ašlā ʿ ilāç tıtmazdı bil³

Ehl-i meclis itdi istikrāh hemīn

Varmaz oldı yanına kimse yaқın⁴

Beyt-i Beқāyi⁵

fāʿ ilātūn fāʿ ilātūn fāʿ ilātūn fāʿ ilūn

Şanma dökmeк āl-i Aḥmed қanını tedbīr durur

Gel ḥazer қıl kim saña her қаtresi bir tīr durur⁶

3355 Tā zemān-ı қatle dek bu resme görürsiñ ʿ azāb

Her kimesne itdigince bulması taқdīr durur⁷

¹ Düşer: düşdi A,D

² Virirdi: artdı dem-be-dem C, viridi E / Mekrūh: şoñra E // 3351b: Yaraya iderdi her dem meʿ āliçe? C / Her dem iderdi: iderdi her dem D,E

³ Zemān-ı қatline: zevālī vaқtine D,E Diñlegil: şöyle bil D // Tıtmazdı: dutmazdı B,E,İ, itmez D / Ašlā ʿ ilāç tıtmazdı: tıtmazdı ʿ ilāç ašlā C / Bil: қаbūl D

⁴ Ehl-i meclis: meclis ehli C / İtdi: itdiler E / Hemīn: hemān İ // 3353b: Varamazdı yanına ḥiçbir kimsenin A / Yanına kimse: kimse yanına C,D, yanına hem E / Yaқın: ʿ ayān İ

⁵ E, Murabbaʿ A, — B,C,D,İ

⁶ Tedbīr durur: tedbīrdür B, bir tedbīrdür C, tedbīr müdür İ // Tīr durur: tīrdür B, tīr müdür İ

⁷ Қаtle: қatline E / Görürsiñ: görür C // İtdigince: gördügince D / Taқdīr durur: taқdīrdür B,C

*Bahr-i Meşnevi*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Çünkü perde kırdılar ol yire bil
Ehl-i beyt oturdu geldi diñlegil²

Evvelâ Zeyneb gelüp virmez selâm
İltifât itmez dağı dimez kelâm³

Gördi 'Abdu'llâh anı hışm eyledi
Kim bu tuğyân şâhibi kimdür didi⁴

Didiler Zeyneb durur bint-i 'Alî
Hem Hüseyiñ hem-şiresidür belî

3360 Didi 'Abdu'llâh ki ey hâtün bu dem
Bî-nihâyet Hâkka şükr olsun ki hem⁵

Tâ sizi rüsvây idüp da' vâñızı
Bâtil itdi beyhüde sevdânızı⁶

Didi Zeyneb ey 'adū-yı zü'l-Celâl
Sen yalan söylersiñ ey ehl-i çalâl⁷

¹ E, Meşnevî A, — B,C,D,İ

² Geldi: gelüp A / Oturdu geldi: geldi oturdu C

³ Gelüp: gelür D,E / Selâm: selâmi C // Kelâm: kelâmı C

⁴ Gördi: görüp D,E

⁵ Hâtün: hâtün A,E // Olsun ki: olsun C

⁶ Beyhüde: siñiz? dağı A / İtdi: itdiñ D / Sevdânızı: gavçañızı D, da' vâñızı E

⁷ Söylersiñ: söyledin C

Çok şükür olsun Hudāya bī-‘aded
Kim bizi kıldı mu‘azzez ol Eḥad

118B Tā nübüvvetle bizi ma‘mūr idüp
Kıldı a‘mā düşmānı maḫhūr idüp¹

ve lehüm a‘yünün lā-yubşirüne bihā ve lehüm āzānün lā-yesme‘üne bihā²

3365 Kim sizi maḡlūb idüp virdi melāl
Ġālib itdi gör bizi ol lā-yezāl³

Tā ki bu aḫvāli ol ceddım bize
Söylemişdi kim ḫaber virem size⁴

Kerbelānıñ mā-cerāsını temām
Söylemişdi ol Resūl-i lā-yenām⁵

Biz bu aḫvāli bilürdik āşkār
İntizār üzre idik leyl ü nehār

Ḥamduli’llāh raḫmeten li’l-‘ālemīn
Şādıķ oldu şādıķu’l-va‘dü’l-emīn⁶

¹ İdüp: eyledi A // Maḫhūr: maḫḫūr E

² A,B,C,D,— E,İ / “Onların gözleri vardır görmez; kulakları vardır, işitmezler.” (Āraf,79)

³ Melāl: māl D // Ol: — A / Lā-yezāl: lā-yenām E

⁴ Ol ceddım: ceddım hem D // Kim ḫaber virem size: hem Resūli hem bize D / Söylemişdi: söylemişdür ;
Virem: virdim E

⁵ Temām: bil temām A // Ol Resūl-i lā-yenām: kim ḫaber virdi temām D

⁶ Ḥamduli’llāh: Ḥamduli’llāh kim ol A

3370 Hem siziñ geldi zevāliñiz yaq̄in

Tā cezāñızı bulursıñız hem̄in¹

*ve beşşiri'l-münāfiķine bi enne lehüm 'azāben elīmā*²

Didi 'Abdu'llāh hele tuğyāniñiz

Gitdi bu demde ğurūr 'işyāniñiz

Didi Zeyneb māl için sen diñlegil

Şöyle şāhıñ kaçdını itdiñ ki bil³

Mü'min olan sözün iderdi q̄abūl

Hem imāmü'l-vaqt idi āl-i Resūl⁴

Tābi' idi cümle maḥlūqāt āña

İktidā iderdi her evqāt āña⁵

3375 İşidüp ḥışm itdi 'Abdu'llāh hemān

Q̄atline ḥükm itdi anıñ ol zemān⁶

Ol 'Ömer ibn-i Sa'īd anda idi

Gördi feryād itdi ey zālīm didi⁷

¹ Geldi zevāliñiz yaq̄in: zevāliñüz yaq̄ındurur C // Cezāñızı: cezālar D / Bulursıñız: bulursız C,D / Hem̄in: eyl la'ın A, yaq̄ındurur C, yaq̄in E

² A,B,İ, — C,D,E / “Kendileri için acıklı bir azap olduğunu münafıklara müjdele.” (Nisa, 138)

³ Sen: — C // Şāhıñ kaçdını itdiñ ki: şāha kaçd eylediñ A / İtdiñ ki: itdiñüz C

⁴ Sözün iderdi: sözünü ider D // İmāmü'l: imām key C

⁵ Evqāt: vaqit C

⁶ İtdi: eyledi C // İtdi: eyledi C

⁷ İdi: didi A / 'Ömer: Şemir İ // İtdi ey: eyleyüp C

119A Zāhir anīñ cigeri olmuş kebāb
Çekdiği rence göre söyler cevāb¹

mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Ciger hūn itdiñ ey zālīm derūndan nāra yaqđıñ āh
Ne raḥm idüp perişān ḥālīme ne zāra yaqđıñ āh²

Ala bu dādımı senden kıyāmet günü ol Bārī
Terahḥum itmeyüp her dem o cefākāra yaqđıñ āh³

3380 Döndi Zeyne'l-Ābidīne baqđı hem

Didi bu kimdür ḥaber viriñ bu dem⁴

Bu Ḥüseyniñ oğlı didiler Sa'īd
Didi 'Abdu'llāh ki olmuşdı şehīd⁵

Didiler yoğ ekber evlādı 'Alī
Ol şehīd oldı bu bīmārdı velī⁶

Çünki Zeyne'l-Ābidīn böyle peyām
İşidüben didi bu resme kelām⁷

¹ Söyler: ide A

² 3378-3379: — C,D,E,İ / Derūndan: derinden B

³ Günü ol: gün ola B // İtmeyüp: eyleyüp A

⁴ Hem: ol E // Dem: ol E

⁵ 3381a: Didiler kim bu Ḥüseyniñ oğlı Sa'īd A // Ki: — C / Olmuşdı: olmuş A, ol olmuş B, ol oldı D,E

⁶ Evlādı: oğlı B // Bīmārdı: oldı C, bīmāra E

⁷ Çünki: çün ; Böyle: eyle C // İşidüben: işidüp A,B

Didi ‘Abdu’llāha kim sen diñlegil
Ol qarındaşım idi hem şöyle bil¹

3385 Ol qarındaş-ı vefādārım idi
Ol benim yār-i hevādārım idi²

İntikāmın koymaya Rabbü’l-enām
Ala dünyāda ‘azīzun zu’n-tikām³

İşidüp bu sözi ‘Abdu’llāh hemān
Hışm idüp qatline emr itdi ‘ayān

Gördi çün Zeyneb anı itdi fiğān
Didi ey zālīm ne dirsiñ el-amān⁴

Bundan özge qalmadı āl-i Resūl
Qalmadı şāhib-siyādet ey fuzūl⁵

3390 Hūn-ı beyt-i āl-i Aḥmedden eger
Bulmadıysa āteşiñ teskīn eger⁶

¹ ‘Abdu’llāha kim sen: ‘Abdu’llāh ki kimsin D, ‘Abdu’llāh kimsiñ E, ‘Abdu’llāh kim sen İ / Kim: ey zālīm A, — B // Hem: benim A, sen B, — C

² 3385: — C / Qarındaş-ı: qarındaşım A // Yār-i: yārım A,B

³ İntikāmın koymaya: koymaya intikāmın A / Rabbü’l-enām: ol Rabbü’l-enām A // ‘Azīzun: ‘azīz B,İ, ‘azīzu C,E / Zu’n-tikām: zuntikām B, zu’l-intikām C,İ

⁴ Çün: — C / İtdi: eyledi C, kıldı D // 3388b: Didi zālīm-i bī-dīn ü bed-gümān

⁵ Bundan: bunda E // Siyādet: siyāset A,B

⁶ Hūn-ı: ḥavf-ı E, çünki İ / Eger: eger Yezīd E // 3390b: Tā ziyān itme buña sen ey pelīd C / Āteşiñ: āteşin İ / Eger: meger D

Sen beni bunıñ yerine it şehīd
Tā ziyān itme buña sen ey pelīd¹

119B Çünkü Zeyne'l-‘Ābidīn işitdi bil
Didi ‘Abdu’llāha sözüm diñlegil²

Sen kıtālden qorqudur mısıñ beni
‘Ādet itmişdür bize anı Ğanī³

Tā bize ser-māye-i feyz-i zülāl
Bu şehādetdür kim ider intiķāl⁴

3395 Bil gider bu yolda cümle varımız
Hem kazāya şabr kıılmaq kārımız⁵

Beyt-i İmām Zeyne'l-‘Ābidīn ⁶

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Teşneyem āb-ı şehādet feyz-i raḥmāndır baña
‘Aşıkam vaşl-ı dil-ārā vaqt-i ḥandāndır baña⁷

Olmuşam dām-ı ‘adūda çün giriftār-ı esīr
Bu cefāyı çekmesinden ölmek āsāndır baña⁸

¹ 3391: — E

² ‘Abdu’llāha: ‘Abdu’llāh E,İ

³ Qorqudur mısıñ: qorqudamazsıñ C//İtmişdür: itmişdi E/Anı Ğanī: tañrı anı E/Anı: şehīdligi A,hem ol C

⁴ Ser-māye-i: ser-māye B,E /Zülāl: lā-yezāl A,zü'l-Celāl B//Şehādetdür kim: şehādet bize C/Kim: ki D, E

⁵ 3395: — D / Bil: bil ki A, bile C / Bu yolda cümle: hem bu yolda C // Kārımız: bizim kārımız A

⁶ E, — A,B,C,D,İ

⁷ 3396-3397: — A,D / Teşneyem: teşne-i B / Āb-ı: hem bu C,İ // Vaşl-ı: vaşf-ı C,İ

⁸ Olmuşam: bulmuşam E // Çekmesinden: çekme senden E

*Baḥr-i Meṣnevi*¹*fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün*

Gördi 'Abdu'llāh ki kılmaz fā'ide

Bunlara toğrı kelāmdur kâ'ide²

Tā zîrâ ecdādınıñ şânında bil

Nâzil olmuşdur bu âyet diñlegil³*ve mā-yenîķu 'ani'l-hevâ in huve illâ vahyün yūhâ 'allemehu şedîdü'l-
ķuvâ*⁴

3400 Söylemez oldu sükût çün ol şîrâr

Bir ķulına didi kim sen yüri var⁵

Kūfeniñ cāmi' -i ķurbında yaķın

Bunlara yir göstür otursun hemîn⁶

Ehl-i beyt ol yire çünkim gitdiler

Oturup hem yas u mâtem tıtdılar⁷¹ E, — A,B,C,D,İ² Toğrı: doğrı E,İ³ Tā zîrâ: ki zîrâ D, zîrâ tā E // Olmuşdur: olmuşdı B / Âyet: âyât D⁴ İ'de 3397'den sonra yazılmıştır. / D, Ve mā-yenîķu 'ani'l-hevâ A,B, Ve mā-yenîķu 'ani'l-hevâ 'allemehu şedîdü'l-ķuvâ İ, — C,E, / “O, kendi isteğiyle konuşmuyor. O, şüphesiz vahy konuşuyor. Ona kuvveti çok büyük olan her şeyi öğretti.” (Necm, 3-4-5)⁵ Söylemez oldu sükût: sükût itdi söylemez A / Sükût çün: sükütü C / Çün ol: itdi o E⁶ Cāmi' -i: cāmi' B,İ / Ķurbında: ķatında B // Yir: — A / Otursun: otursıñ B,İ / Hemîn: yaķın C⁷ Beyt: beyti C / Çünkim: çünki B, çün C // Hem: — A / Tıtdılar: dutdılar B,E,İ, itdiler D

Bir nice gün geçdi ‘Abdu’llâh hemân
Çağırır Zehri ve Haşrı ol zemân¹

Ol Şimir zü’l-Cevşeni çağırdı ol
Bunlara beş biñ münâfık virdi ol²

3405 Ehl-i beyte nice hevdeçler virir
Başları Şâma Yezîde göndürür³

Hevdece girdi ‘ayâliñ her biri
Başları alup revân oldu çeri⁴

Her konağda nice dürlü ey aḥî
Zâhir olurdu kerâmetler daḥî⁵

120A Tâ saña bir nicesin idem beyân
Çünkü Ḥarrâna varırlar bil ‘ayân⁶

Bir Yahūdî var idi Yaḥyâ be-nâm
Başlara seyre gelür diñle kelâm⁷

3410 Çün Ḥüseyniñ başına vardı yaḥîñ
Gördi kim bu âyeti oḡur hemîñ

¹ Zemân: nice C // Ve: — A / Zehri: Zehrâyı D / Haşrı: Haşrıyı ; Ol zemân: hemân C

² Zü’l-Cevşeni: mel’ûni hem C // Bunlara: bunlar ; Verdi: var idi İ / Münâfık: mübâzîr C

³ Hevdeçler: hevdec D,E / Virir: virüb B, virdiler D,E // 3405b: Başları alup revâne oldılar E / Şâma: Şâmda A, Şâm-ı D / Göndürür: gönderüp B, gönderdiler D

⁴ ‘Ayâlin: ḥavâtin C // 3406b: Gönderir Şâma Yezîde başları E

⁵ Nice: dürlü C // Kerâmetler: nice kerâmetler A / Olurdu: iderdi A,B,İ

⁶ Varurlar: varup C

⁷ Var idi: varıdı B,C / Yaḥyâ: adı D

*ve seya‘lemü’l-lezîne zalemū eyye munqalibin yenqalibūn*¹

İşidüp andan bu āyet zıkrini
Oldı hayrān sen gör imdi fikrini²

Didi kim bu baş kimiñdür söylegil
Ol Hüseyniñdür didiler şöyle bil³

Ceddidür anıñ Muḥammed Muştafā
Anası Zehrā atası Murtezā⁴

Gördi Yahyā anı oldı müslimān
Hānesine döndi geldi ol zemān⁵

3415 Aldı çok tuḥfe hedāye diñlegiz
Geldi Zeyne’l-‘Ābidine ol ‘aziz⁶

Biñ direm altunı hem alup gelür
Çün müvekkiler görüp anı bilür⁷

Didiler a‘ dā-yı şāha ey ‘ibād
Bu muḥabbet mūcib-i fi‘l-i fesād⁸

¹ A,B,D, Ellezîne zalemū eyye munqalibin yenqalibūn C, — E,İ / “Zalimler hangi akıbeta uğrayacaklarını, ne hâlden ne hale döndürüleceklerini pek yakında anlayacaklardır.”(Şuarā, 227)

² Andan: anda C // Hayrān: Harrān E

³ Didi kim: didi ; Kimiñdür: kim durur C

⁴ Zehrā: Fāṭıma Zehrā A / 3413’ten sonra İ nüshası sona eriyor.

⁵ Anı oldı: oldı anda E // Hānesine: hānesine A

⁶ Tuḥfe hedāye: hediyeye anda D,E

⁷ Dirhem: dirhem A,B,C,D,E,İ / Biñ: ki biñ; Altunı hem alup: altun aluben C // Bilür: bulur C

⁸ A‘ dā-yı: a‘ dāya A,B / Şāha: şehā B // Fi‘l-i: ehl-i D / Fesād: şanād C, fenād E

Ḳatline ḳaşd eyleyüp leşker yürür
Anlar ile ceng ider Yaḥyâ görür¹

Nicesin öldürdi mecrūḥ oldu ol
‘Āḳıbet anda şehâdet buldı ol²

3420 Şimdi Ḥarrânda mezârı ey sa‘îd
Adı ma‘ rûfdur anıñ Yaḥyâ şehîd³

Her kerâmetden daḥı budur biri
Çünkü Muşıl şehrine yitdi çeri⁴

120B Ol ‘İmâdü’-d-dîn idi anda emîr
Ehl-i îmân idi ġâyet ḥüb-zamîr⁵

Ol Şimir mel‘ unı i‘ lân eyledi
Gelsün istiḳbâle deyü söyledi⁶

Çün ‘İmâdü’-d-dîn görüp böyle cevâb
Didi itsün bu şehirden ictinâb⁷

¹ Ḳatline ḳaşd: ḳaşdile ḳatlı A, ḳaşdına ḳaşd C / Anlar ile: anlarile C,E / Ceng ider Yaḥyâ: Yaḥyâ cenge ir C / İder: idüp D,E

² Oldı ol: eyledi C, itdi ol E / Ol: — A // Buldı ol: buldıydı C

³ Ey: — A // Anıñ: — A, işit B

⁴ Kerâmetden: daḥı: kerâmetlerden C

⁵ ‘İmâdü’-d-dîn: ‘İmâru’-d-dîn E // Ḥüb-zamîr: ḥüb-dilir B, ḥüb-zamîr E

⁶ Mel‘ unı i‘ lân eyledi: şehre i‘ lân ider idi A, zü’l-Cevşen i‘ lân eyledi B, zü’l-Cevşeni i‘ lām ider D / İder: idi E // Deyü söyledi: dir aḥkâm ider D

⁷ Görüp böyle: işidüp C / Görüp: görür A

3425 Muḥālīfdür bu şehir olur kıtāl

Hāliyā vardur fesāda ihtimāl¹

Taşrada kıonsun Zeh̄ire virelim

Tā ki bir gün hizmetini görelim²

Ol Şimir mel'ün anı kııldı kıabül

Ḥavf idüp taşra yire itdi nüzül³

Hem imām ḥazretleriniñ başını

Bir firāş üzre kıodı gör işini⁴

Ol mübārek başdan anda kim hemān

Tāşıñ üstine düşer bir kıatre kıan⁵

3430 Aldı ol kıandan hemān şahrā eşer

Rengi gülgün oldu şan yāķūt-ter⁶

Her Muḥarrem ayı şahrāniñ yüzi

Cüş idüp la'le dönerdi bil sūzi⁷

¹ Şehir: şehirde A,E // Vardur: olur C / İhtimāl: i' timāl E

² Taşrada: taşra A, taşraya C // Tā ki: dağı E

³ İtdi nüzül: kıondı ol C

⁴ Firāş üzre: fereş üstüne C

⁵ Kim: — A,B,C,E / Başdan: başından E / Hemān: ' ayān B

⁶ Şan: şanki A / Yāķūt-ter: yāķūt zer A

⁷ Ayı: ola E // Dönerdi: kıutardı C / Bil sūzi: yüzi A

Tā ki ol ‘ Abdü’l-Melik hem oldı şāh
Ceddile çün kıldı ol taşā nigāh¹

Çalmadı ol taşāda ašlā bir nişān
Şimdi çün şehīd niķaķ dirler ‘ ayān²

Çalkūp ol yirden revāne oldılar
Ol Nuşaybin şehrine çün geldiler³

3435 Anda Manşūr ibn-i İlyās var idi

Ĥalkı istiķbāle aldı yüridi⁴

Şehrini ŧonatdı zeynet eyledi
Bunları ķondırup ‘ izzet eyledi⁵

121A Nā-gihān bir yıraķ ‘ ālem-sūz çıķar
Şehre düşdi ekşeri ĥalkın yaķar⁶

Ol Şimir gördi bunı idüp firār
Çıķdı andan ķılmayup bir dem ķarār⁷

¹ Ol: — A,E // Çün: çünki E / Ceddile çün: çün ceddile A,C,D,E / Ceddile: ĥamdile C, nazār D,E / Ol: o D / Nigāh: nā-gāh C,E, be-nā-gāh D

² Şehīd: şehīd-i A / Çün: — B,C,D,E / Şehīd niķaķ: ĥoşmiz şehīdi B, şimdi ĥoşmir şehīd noķķa C, ĥişmüz şehīd noķķa D, şehīd noķķa E / Dirler: dir A,D

³ Çalkūp: kaķup C / Revāne: revān A // Nuşaybin: Bışşı C / Çün: hem çün D / Geldiler: vardılar A

⁴ Var idi: varıdı B,C

⁵ ŧonatdı zeynet: kim anda zeynet D / ŧonatdı: donatdı E // Ķondırup: ķondurđı D,E

⁶ 3437a: Nā-gihān birbirin sürdi çıķardı D / Yıraķ: boran E / ‘ Ālem-sūz: ‘ ālem nūr C, ‘ ālem şuret E // Ĥalkın: ĥalkı C,D / Yaķdı: kırdı D

⁷ Gördi: görüp D / İdüp: itdi C,D / İdüp firār: firār ider E // Çıķdı: kaķdı A / Andan: anda E / Ķılmayup: ŧurmayup A, bulmayup D,E / Bir dem: ašlā D, itmez E

Vardılar bir al' aya anlar o dem
Hakimi adı Suleyman idi hem¹

3440 Bir arındaşı var imişdi Da' za
Anı oldurmiş 'Aliyye'l-Murteza²

Ol sebebden unki bu hali gorur
şad olup ol leşkere arşu varur³

şehri onatdı temamet pay-ı ser
Leşkeri ondurdu anda ser-te-ser⁴

Faħr iun her birisi bir baş alur
Baş irişmez arada gavga olur⁵

Sen alursin ben aluram deyu hem
Arada oldi Suleyman bil o dem⁶

3445 Ol şimir mel' un anı gordi heman
Anda temkin bulmayup oldu revan

Ta Haleb şehrine vardılar yain
ondılar bir al' a urbina hemin⁷

¹ Bir : — D / Anlar: anda A, andan D, onlar E / O dem: ol dem C, hem o dem D

² Var imişdi: varımış adı B,C, varımışdı D, var imiş E / Da' za: Dağza B,C, Ğaza D,E // oldurmiş: oldurmiş idi hem A

³ Olup ol: olup o A, olupen C

⁴ onatdı: donatdı B,E, dolandı D

⁵ İrişmez: yitişmez A / Arada: orada E

⁶ Alursin: alursın E // Arada: orada E / oldi: murd C / O dem: bu dem D, hem C

⁷ urbina: urbında E

Ḳal' anıñ ḥalkı şatarlardı ḳumāş
Kim ıkar andan ḥarir atlās ma' āş¹

Rāviler söyler rivāyetden kelām
Şehrbānū ḥātūnıñ diñle peyām²

*Vak' a-yı Şirīn*³

Var idi yüz cāriyesi diñlegil
Ellisini hem āzād itmişdi bil⁴

3450 Tā ki Zeyne'l-Ābidīn olınca hem

Ḳırkıñı anda āzād itmiş o dem⁵

On ḥalāyık ḳalmışidi ol zemān
Biri Şirīn idi maḥcūb-ı cihān⁶

121B Hızmete geldi Şirīn anda urur
Bağdı Zeyne'l-Ābidīn anı görür⁷

¹ Şatarlardı: şanurlardı A, anda şatardı C / Ḳal' anıñ: ḳal' a C // Andan: anda A

² Söyler rivāyetden: itdi bu maḳāmda bir C // 3354b: Diñle Şehrbānū ḥātūndan kelām D / Ḥātūnıñ: ḥātūnıñ A, ḥaṭūnıñ E

³ A, — B,C,D,E,İ

⁴ Var idi: varıdı B,C / Yüz: çoğ D,E // İtmişdi: itmiş idi A

⁵ Olınca: dünyāya gelince A / Hem: bil E // İtmiş: itmişdi A, eylemişdi C / Anda: — C / Anda āzād itmiş: āzād itmiş idi anda E / O dem: ol dem C, bil E

⁶ 3451a: Bir cāriye var idi adı Şirīn D / Ḳalmışdı: ḳalmış idi tā A // 3451b: Ol Ḥaleb şehrine gelmişdi hemīn D

⁷ urur: durır B, o urur C, durur E / Şirīn: — C

Didi ey māder bugün Şīrīne baḡ
Kim nice rūşen ʔurur mişl-i ʔırāk¹

Şehrbānū şandı Zeyne'l-Ābidīn
Raḡbet ider Şīrīne anda yaḡīn²

3455 Didi ey oḡlīm saña virdim anı
Didi kim ben de āzād itdim bunı³

Çünkü ol demde āzād oldu Şīrīn
Aña ḡil^ċ at geydürürler yer yerin⁴

Ol Şīrīn didi izin vir varayım
Ben de bu ḡal^ċ a içine gireyim⁵

Bir ḡarīr alup gelem hem bu yaña
Didiler var git izin ḡayrı saña⁶

Gitdi Şīrīn ḡal^ċ aya ʔoḡrı yürür
Görđi kim baḡlu ḡapu anda ʔurur⁷

3460 ḡal^ċ anıñ mālikiniñ adı ċ Azīz
Geldi burc üstine anı diñlegiz⁸

¹ Māder: ana A,C // ʔurur: durır B, durur C,D / Mişl-i ʔırāk: misli cihānda yoḡ E

² Anda: hem bil C

³ Ben de āzād itdim: āzād eyledim ben C, hem āzād eyledim D, hem ben āzād itdim E

⁴ ḡil^ċ at: ḡilḡat B / Yer yerin: tā ki zerrīn A, bir birin E

⁵ Didi: didi ki A,E / İzin vir: izine C

⁶ Bir: ben E

⁷ Yürür: varır A, ʔoḡrı: doḡrı B,E ḡarşu C // ʔurur: durır B,E

⁸ ḡal^ċ anıñ: ḡal^ċ a C / Mālikiniñ: ḡāfızımıñ A

Bağdı gördi kim bir ʿavret anda var
Didi kimsiñ söylegil ey yār-ı gār¹

Ol Şīrīn didi ġarībem ben bu dem
Aç kapuyı kim ħarīr alup gidem²

Ol ʿazīz didi seniñ adıñ Şīrīn
Gel saña diyem bu ħālīñ her birin³

İşidüp Şīrīn taʿaccüb eyledi
İçerü girdi bu ħālī söyledi⁴

3465 Ol Şīrīn didi nice bildüñ beni
Ol didi rüʿyāda gördim ben seni⁵

Bu gece Mūsā ile Hārūnı ben
Vākıʿ amda görmişem hoş diñle sen⁶

122A Görmüşem ġāyet melūl ol zāt-ı pāk
Çeşmi nemnākī girībān çāk çāk⁷

Çehre-i gülgūnları tebdīl olup
Ağlaşurlar gözyaşı sebīl olup⁸

¹ Kim: — A,C // Kimsiñ: kimsin A,D / Söylegil: söyle baña D / Yār-ı gār: ġār-ı ġār B, işkār

² Ġarībem ben: ben ġarībem A, ʿazīzem ben D, ʿArabem ben E // Kim: — C / Gidem: gelem A

³ Seniñ adıñ: adıñ seniñ A // Bu: — E / Ĥālīñ: aĥvālīñ A, ħālīñ B, ħālīmi E

⁴ 3464: — D

⁵ Rūʿyāda: rüʿyāmda C

⁶ Mūsā ile Hārūnı: Hārūn ile Mūsāyı D // Hoş: — C

⁷ Çeşmi nemnākī girībān: cismi ġamnāk olupen C, Çeşmi nemnāk kārībān hem D

⁸ 3468: — D,E

Ben didim ki ey Nebî bu hâl nedür
Şerh-i tibyân kııl ki bu ahvâl nedür¹

3470 Ey ‘ azîz didi bugün her enbiyâ
Aşfiyâ vü atkıyâ vü evliyâ²

Cümlesi oldu giriftâr-ı kazâ
Yas-ı mâtem tıtdılar idüp fezâ³

Ki zîrâ evlâd-ı hutme’l-mürselîn
Kerbelâ içre şehîd oldu hemîn⁴

Şimdi alup başlarını götürür
Kal’ anîñ öñinde konmuş oturur⁵

Sen de bâkî devlet isterseñ hemân
Ol seriñ var yanına ol müslimân⁶

3475 Hem dağı bizden aña eyle selâm
Hem şabâh olınca sen diñle kelâm⁷

¹ Kııl ki: eyle A, buyuruñ C / Bu: — C

² Didi bugün her: didi ki cümle D // Atkıyâ vü evliyâ: evliyâda atkıyâ B

³ Kazâ: ğazâ A,C // Tıtdılar: dutdılar B,E / Fezâ: ğazâ C

⁴ Evlâd-ı: evlâdıdur C

⁵ Başlarını götürür: başları getirürler C // Öñinde: öñine A / Oturur: tıururlar C

⁶ 3474a: Bâkî devlet istersîñ sen hemân C / Sen de: sen dağı A // Ol: mübârek A / Seriñ: başıñ C / Var yanına: yanına var A,C,E

⁷ Eyle: ilet D // Sen: — A,C

Bir ḫalāyık kim geliser bu yaña
Adı Şîrîndür anı virdi saña¹

İşidüp anı Şîrîn şükr eyledi
Her söziñ maḫzâ ḫaḫîḫatdür didi²

Lâkin işit bu cevâb-ı naḫdimi
Hem bilür ol Şehrbânû ‘aḫdimi³

İşidüp anı dönüp geldi Şîrîn
Ehl-i beyte didi bu rü’yâyı Şîrîn⁴

3480 Çünki bu aḫvâle vâkıf oldılar
Her biri ḫaḫğa şükürler kıldılar⁵

Ḳal‘adan çıḫdı ‘azîz oldı revân
Vardı müştahfızlara anda hemân⁶

122B Biñ fülör anlara rişvet virür
Destür alup ehl-i beyte çün varır⁷

Vardı Zeyne’l-‘Ābidîniñ yanına
Virdi biñ altun o cānlar cānına⁸

¹ Kim geliser: geliserdür B, kim geliserdür C // Şîrîndür: Şîrîn C / Virdi: virdim A,B / Saña: ben saña A

² Şîrîn şükr: şükürler D // ḫaḫîḫatdür: muḫaḫḫaḫdur C

³ 3478-3480: — D / Ol: — C

⁴ 3479b: vezin bozuk / Didi bu rü’yâyı Şîrîn: bu rü’yâyı didi ḫadın E

⁵ Aḫvâle: aḫvâli E

⁶ Müştahfızlara anda: anda müştahfızlara A

⁷ Anlara rişvet: anda ihdâ C // Alup: alur A

⁸ Zeyne’l-‘Ābidîniñ: Zeyne’l-‘Ābidîn hem C

Ehl-i beytiñ her birine ol ‘azîz
Virdi nice tuhfeler pāk-i temiz¹

3485 Müslimān oldı şehādet söyledi

Ol ser-i pākı ziyāret eyledi

Vardı çün başıñ yanına ol hemān
Virdi Mūsā ile Hārūndan selām²

Ol ser-i maqtū‘ işitdi çün hitāb
Geldi ol başdan dağı böyle cevāb³

selāmu’llāhi ‘alā nebiyyinā ve ‘aleyhimā⁴

mefā’ilün mefā’ilün fe’ülün

Selāmu’llāh nebīmüze dağı cümle nebīye
Huşuşā ol kelīm Mūsā nebīye⁵

fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün

Ol ‘azîz didi inandım ben saña
Müslimān oldım hidāyet kııl baña⁶

¹ Nice tuhfeler pāk-i: çok tuhfe hedāye ki A, çok tuhfe hedāye diñle B/Pāk-i: pay-ı C/Tuhfeler: tuhfe-yi D

² Çün: ol A,E, — C / Ol: ey B, hem ol C, çün E

³ İşitdi çün: çün işitdi A,B, anda itdi C / Hitāb: bu selāmı A, cevāb B / Ser-i: sırr-ı E // Dağı böyle cevāb: bu resme kelāmı A / Dağı: — C

⁴ D, selāmu’llāhi ‘alā nebiyyinā ve ‘aleyküm A,B, —C, E / “Allah’ın selāmı nebilerin ve onların üzerine olsun.”

⁵ 3488 sadece D’de vardır.

⁶ Kııl: irdi A

3490 Bir şadā geldi o başdan bī-gümān

Ey ʿazīz çünkim sen oldıñ müslimān¹

Hem baña virdiñ selām-ı enbiyā

Müntesib oldıñ bize sen bī-riyā²

Ol ʿazīz kıldı duʿālar döndi hem

Şehrbānū Şīrīne didi o dem³

Sen dilerseñ tā rızāmızı bizim

Var kabūl eyle anı diñle sözüm⁴

Diñledi Şīrīn sözün itdi kabūl

Çalʿ aya çün vardı tezvīc itdi ol⁵

3495 Var idi bir er adı Ebū'l-Hunūķ

Leşkeriñ içinde idi ol konuķ⁶

Didi ben gördim kerāmetin anıñ

Söyleyim bir bir rivāyetin anıñ⁷

¹ O: ol A // ʿAzīz: gözim E / Çünkim: çünki D,E / Sen: — E

² 3491b: Müjde olsun saña bizden bī-riyā C

³ O dem: ol dem A, bu dem C

⁴ Eyle: it E / Anı: ʿazīzi A,C,D,E / Diñle: hem D

⁵ 3494a: Şīrīn diñledi sözi itdi kabūl A / Sözün itdi: itdi sözün B // Çün vardı: vardı çün A

⁶ Var idi bir er adı: varıdı adı biri C // İdi: itdi B / Konuķ: vuķūķ A, vāķūķ B, menūķ C

⁷ Söyleyim: tā ki söyleyim A / Bir bir: ben bir E / Rivāyetin: bedāyetin D,E

123A Bu gice elli mübârizler ile
Başları bekler idim ben de bile¹

Hâba vardı cümle hem-râhım hemân
Ben uyanık kalmış idim ol zemân²

Zâhir oldu bir muhib âdem hemîn
Ol Hüseynîñ başına vardı yaqîn³

3500 Bir beyâz câme giyinmişdi o dem
Ağlayurağ vardı ol şandûğa hem⁴

Ol başı çıkardı feryâd eyledi
Sürdi yüzün yüzine dâd eyledi⁵

Ben taşavvür eyledim ğayrılarını
Şandım anı cümle halkdandır biri⁶

Hışm idüp ya' nî ki vardım ol yaña
Tâ başı alup yine koyam aña⁷

¹ Bu: bir D / Mübârizler ile: âdemle ben bile C // Bekler idim ben de: beklerdim hem anda A, bekleridim hem C / Ben de: anda B

² Hem-râhım: kolcılar A // Kalmış idim: kalmışıldım C, idim kalmışam E / Ol zemân: zemân E

³ Muhib: muheybe C

⁴ Beyâz: beyâz D / O dem: ol dem C // Ol: — C

⁵ Dâd: zâr B,E, hem C / Eyledi: söyledi C

⁶ Ğayrılar: ğayrılar gibi A // Halkdandır: halkdan B,C

⁷ Ki: kim B,D — C / Ol yaña: bil aña B, aña D, ben aña E // Aña: şandûğa A

Bir şadâ geldi ki tur ey bî-edeb
 Hazret-i Âdem budur itme 'aceb¹

3505 Mâtemin tutar ki oldur Müctebâ
 Gûşe-i kalb-i Muhammed Muştafâ²

Ben tahayyür kalmış iken bî-haber
 Zâhir oldı bir kimesne mu' teber³

Bir nidâ geldi ki Nûhdur bu seĥî
 Geldi İbrâhîm ü İsmâ'îl daĥı⁴

Geldi İshâk ile sâ'ir enbiyâ
 Hâzır oldı cümle rûĥ-ı aşfiyâ⁵

Cümlesi mâtemle efgân itdiler
 Tâ ki Kistrâyı perişân itdiler⁶

3510 Geldi andan şoñra şâh-ı milk-i dîn
 Faĥr-i 'âlem hem şefî'ü'l-müznibîn⁷

Bilesince cümle aşĥâb-ı kibâr
 Ca' fer ü Ĥamza Ĥasan hem çâr-ı yâr⁸

¹ Tur: dur B,E / Tur ey: ey dur D

² Mâtemin: mâtemi C / Tutar: dutar B,D,E, tûtar C / Ki: kim A, / Ki oldur: oldur ki C

³ 3506: — E / Kalmış iken: kalmışiken C // Mu' teber: anda mu' teber A

⁴ Nûhdur bu: bu Nûĥ ; Seĥî: aĥî C

⁵ İshâk ile: İshâkıla B // Hâzır: hâzır C,D

⁶ 3509: — D / 3509b: Emr-i Ĥaĥdur diyü şabri itdiler C / Kistrâyı: geysüy E

⁷ Şâh-ı milk-i: milk-i şâh-ı A,C,D // Hem: — A / Şefî'ü'l-müznibîn: raĥmeten li'l-'âlemîn D,E

⁸ Kibâr: rızâ C // Ĥamza Ĥasan: Ĥasan ' Alî D / Hem: — ; Yâr: murtezâ C

123B Nāzil oldu tā semādan nūr hemīn
 urdılar nūrānī kūr̄sī ber-zemīn

Geçdi kūr̄sīde oturdu ol Resūl
 Enbiyālar otirup oldu melūl ¹

Bir ferīşte indi gördim vehmnāk
 Bir elinde tīġ-ı āteş sehmnāk²

3515 amle ıldı müstahfızlara atı
 Gördim anda çünki ben bu heybeti³

ordı cānım eyledim efġān-ı zār
 Hem çağırdım ey Resūl-i Kirdgār

Ben refāat ılmışam ikrāhile
 Tā bu yolda giderem hem-rāhile⁴

İşidüp men^ç eyledi ba zārıma
 Bir apanca urdı hem ruhsārıma⁵

Ol apancadan yüzim oldu siyāh
 Zārī ıldım aġladım hem itdim āh⁶

¹ Kūr̄sīde oturdu ol: ol kūr̄sīde oturdu E / Ol: hem B,D, — C // Oldı: olmuşlar C

² Ferīşte: ferīştāh C,D,E / İndi gördim: gördüm itdi C

³ 3515: — E / 3515a: vezin bozuk / amle ıldı müstahfızlara: müstahfızlara amle ıldı D / ıldı: ıldı ol A // Anda: andan B,C / Çünki ben bu: ben bulardan C, ben hem bu D

⁴ 3517: — E / ılmışam: eyledim ılmışam C // Hem-rāhila: hem-rāh ile A,C

⁵ Men^ç eyledi ba: benim badı A, men^ç badı B / Ba: hem C // Urdı: vurdı E

⁶ Oldı: olmuş C

3520 Çün şabāḥ oldı ki ol elli nefer

Cümlesi yanmış ki kalmamış eşer¹

Ol Şimir zü'l-Cevşeni ḥāli görür

Çorqıdı çün cānı bu aḥvāli görür²

Ol Ebū'l-Ḥunūka şordı bu işi

Didi n'ıçün yandı ol elli kişi³

Ol daḥı gördiği ḥāli söyledi

Leşker işidüp ta' accüb eyledi⁴

İtdiği işe peşimān oldı hep

Bir daḥı vardır rivāyet ki ' aceb⁵

3525 Naql ider Sa' d-i Dımışķi bunda bil

Anlar ile bile geldim diñlegil⁶

Yolda giderken irişdi bir ḥaber

Kim Ḥuzā'ī cem' kılmış nice er⁷

¹ Oldı ki ol: oldı baqđım ki C / Ol: o A,E // Yanmış ki: yanmış A,E, yanmışdı B, yanmış hiç C / Eşer: hergiz eşer E

² 3521: — C / Zü'l-cevşeni: zü'l-Cevşen bu A,B // Çün cānı: cānı çün A

³ Ebū'l-Ḥunūka: Ebū'l-Ḥunūkdan A / Şordı: şordılar C // 3522b: Çorqıdı cānım anda gördüm bu işi C / Ol: bu A,E

⁴ 3523: — B / Ḥāli: gibi C

⁵ İtdiği: itdigine D / Hep: hemīn D,E / İşe: işlere ; Oldı: oldılar C // Vardur: var bir ; Rivāyet: rivāyātı C / Ki: kim B, çün D,E / ' Aceb: yaķın D, zāmīr E

⁶ Bunda bil: bir ḥaber C // 3525b: Kim Ḥuzā'ī cem' eylemiş nice er C / Anlar: ile anlarıñla D,E

⁷ 3526: — C

124A Bu gice başup sizi şeb-ḥūn ider
Başları alup sizi maḡbūn ider

Ol Şimir zū'l-Cevşen işitdi anı
İztırāba düşdi ḡavf itdi cānı

Bir kilīsā var idi anda yaḡīn
Vardılar ol yire kim ola emīn¹

3530 Didi rāhib ne kişisiz söylegiz

Kime gider başları şerḡ eylegiz²

Didiler budur Yezīdīñ leşkeri
Hem bu başlardur ḡavāric başları³

Biz işitdik Ḥuzā'ī ḡavmi hemīn
Sizi şeb-ḥūn ide bil budur yaḡīn⁴

Bu kilīsādan bize vir bir maḡām
Bu gice olsun emīn bu ḡāş u 'ām⁵

Didi rāhib izdiḡām olur ḡatı
Yoḡ kilīsānıñ o resme vūs'ati⁶

¹ Kilīsā: kenīsā ; Var idi: varıdı C // Kim: ki C / Ola: olalar E

² Kişisiz: kişisiñiz A // 3530b: Bu gelen başları hep şerḡ eylegüz C / Kimi gider başları: kim başlarıñiz E

³ Didiler budur: didiler ki bu C // Hem: — A / Başlardur: başlar da A,C / Ḥavāric: turābī A

⁴ Ḥuzā'ī: cümle Ḥuzā'ī A / İşitdik: işit diñle B / Hemīn: heb A,B,C // 3532b: Bu gice şeb-ḥūn ider budur ḡaleb A,B,C

⁵ Kilīsāden: kenīsādan C // Olsun emīn: maḡfūz olsun A, emīn olsun C, miḡmān olalum D / Bu: — C,D

⁶ İzdiḡām: izdiḡām A,D,E // Kilīsānıñ: kenīsānıñ C / O resme: ol ḡadar C, bu resme D,E

3535 Tā esirī başları viriñ bize

Ṭaşrada ṭuriñ ki yer yoǵdur size¹

İşidüp mel'ün Şimir itdi ǵabūl

Başlar ile ehl-i beyti virdi ol²

Gitdi Zeyne'l-Ābidīn daǵı bile

Ṭaşrada ǵaldı kendi leşker ile³

Bir maǵām gösterdi rāhib bunlara

Ḥaylī ikrām itdi ol maǵdūmlara⁴

Gice oldı uyanup rāhib daǵı

Vardı ol şandūǵa yaǵın ey aǵı⁵

3540 Görđi ol şandūǵ ol ān cānā hemān

Nūrile olmış münevver ol zemān⁶

Geldi ol dem penceresinden görür

Zāhir olmış görđi bir ḥātūn ṭurur⁷

¹ Ṭaşrada: ṭaşra A / Ṭuriñ: ǵalıñ A, durıñ B,E / Ki: hiç C, daǵı D,E / Yoǵdur: yoǵ C,D,E

² Mel'ün Şimir: Şimir mel'ün A,B // Başlar ile: başlarla D

³ Gitdi: tā ki A / Daǵı: cümle C // Kendi leşker: Şemer' asker C / Kendi: gitdi A,E

⁴ Bunlara: anlara C // Ol: o A,D / Maǵdūmlara: maǵzūnlara: A,C

⁵ Oldı: olur D / Uyanup: uyanır A, uyanur D / Ey: — E

⁶ Şandūǵ: şandūǵda C / Cānā: — C / Hemān: hem A, maǵāmı C // Nūrıla: nūr ile E / Olmuş münevver: münevver olmuş A, dolmuş müzeyyen B, tolmış münevver C / Ol zemān: hemen-dem A, mekāmı C

⁷ Görđi: anda A / Ḥātūn: ḥātūn A, ḥāṭūn E / Ṭurur: durur B,D,E

124B Nūra ğarķ olmış ıurur bī-iřtibāh
Pertevinden utanur ħūrřid māh¹

Zāhir oldı bir dağı anda gelür
Birbiri ardınca beř ħātūn olur²

Geldi bir āvāz ki řaķın bī-edep
Bunları nezzāreye kıılma řaleb³

3545 Sāredür evvel gelen diñle kelām

Şoñra Hācerdür gelen zü'l-iĥtirām⁴

Asiyedür zevce-i Fir'avnı bil
Hem Ĥadicedür biri sen diñlegil⁵

O kerāmātı ħünkim gördi rāhib
Hemān etbā'ını ħađırdı rāġıb⁶

Var idi anda yetmiş Nařrānī hem
Gelüp mü'min olurlar anlar ol dem⁷

¹ ıurur: bütün A, durur B,C,E // Utanur: uıanur C

² Bir dağı anda: anda bir dağı E

³ Geldi bir āvāz ki řaķın bī-edep: Bir āvāz geldi ki řaķın ey bī-edep A,B,C,D // Bunları: bunlara C / Nezzāreye kıılma: kim nazarla kıılma A, baķma nazar kıılma C

⁴ Diñle kelām: sen diñlegil E // Hācerdür gelen: gelen Hācer-i C

⁵ Zevce-i: zevcesi E // Ĥadicedür biri sen: Ĥaıicedür dağı Zehrādur A, Ĥaıicedür gelen bil D,E

⁶ Bu beyitten itibaren vezinler sürekli değişmektedir. / O: ol A,C,D,E / Kerāmātı: kerāmeti D / Ĥünkim: ħünki A,D, ħün E / Ĥünkim gördi: görüp anda C

⁷ 3548a: Anda yetmiş nařrānī varıdı hem C / Anda: — ; Hem: belli hem E // 3454b: Cümlesi oldılar mü'min ol dem A, Mü'min oldı cümlesi bir dem hemān C / Olurlar: oldılar D,E / Ol: o C,D

İcāzet istedi anlar hemen-dem
İzin virmedi Zeyne'l-‘Ābidīn hem¹

3550 Dağı bundan ziyāde çok kerāmāt
Velī zāhir olur işit dir āyāt²

Hemān-dem dağı ol Şāma yöneldi
Hemān beyt ehli hevdeclere girdi³

O gün virmedi anlara icāzet
Şimir emr itdi gitdiler temāmet⁴

Turnayup gitdiler anlar bir zemān
Şehr-i ‘Aqlāna irişdiler hemān⁵

Var idi anda ‘Aqlān-nām bir kişi
Ki ser-leşker idi gör sen bu işi⁶

3555 Binüp ‘Aqlān hemān şehrine geldi
Kamu şehir ehli istikbāle geldi⁷

¹ Anlar: cenge A,B / Hemen-dem: hemān-dem C,D,E // 3549b: İzin alup revān oldu yola hem D

² 3550-3551 sadece D’de yazılmıştır. / 3551b: vezin bozuk

³ Beyt ehli: ehl-i beyt A,B,C,D,E

⁴ 3552-3565: — D / O: ol ; Virmedi anlara: anlara virmedi A, emr itdi anlara E // Şimir emr itdi: emr itdi Şimir A, Yezīd emr itdi C,E / Gitdiler: göçdiler A

⁵ Turnayup: durmayup B,E / Bir: ol C

⁶ 3554a: vezin bozuk / ‘Aqlān-nām: ‘Aqlān-nāmında A, ‘Aqlān adlı / Var idi: vardı B, varmış C // Gör sen: sen gör C

⁷ Geldi: vardı E // Kamu şehir ehli: ehl-i şehir kamu A, kamu ehl-i şehir B, kamu halkı hemān C

Şimir meclis ҡurup oturdı hem̄in
Seyir iderdi leşkeri o la' in¹

Ticārete gelür bir Huzā' i hem
Görüp leşkeri şehre girdi ol dem²

Huzā' i tiz varup ol başı gördi
Kimiñ başı deyü anlara şordı³

125A Şimr mel' ün didi Hüseyniñ başı
Ol didi kim n' içün itdiñ bu işi⁴

3560 Şimr işidüp Şimr anı mecrüh ider
Leşkerini hemen-dem alup gider⁵

Şehr-i Dımışka çün irdi ol çeri
Anda zeynet itdi halkıñ ekşeri⁶

Şehr-i istiķbāle oқudı hemān
Ebū Zer dir anda idim ol zemān⁷

¹ Meclis ҡurup: mel' ün ҡonup A, mel' ün ҡurup E // Seyir iderdi leşkeri: lekşeri seyr iderdi A, leşkere seyr ider idi B, leşkere seyri iderdi C, leşkere seyr iderdi E / O: ol B,C,E

² Bir Huzā' i anda ticāretle gelürdi A, Ol Huzā' iler ticāretten gelür hem C // 3463b: Kimiñ başı diyüben şorarlarm hem C / Leşkeri: bu leşkeri ; Ol dem: — A

³ 3558: — C / Ol başı gördi: göri başı A // 3558b: Şordı anlara kimiñ diyü başı A

⁴ Mel' ün didi Hüseyniñ: didi budır Hüseyniñ A // Ol didi kim: onlar didi C, ol didi ki niye E

⁵ 3560a: vezin bozuk / İşidüp anı mecrüh ider: mel' ün işidüp mecrüh olur C / İşidüñ: işitdi E // Hemen-dem: hemān-dem C,D / Gider: yürür C

⁶ Şehr-i Dımışka: Şehr-i Mışka B, Dımışķi şehrine C, şehri menfiye E / Çünki irdi: çünki yitdi A, yitdi çünkim B / Ol çeri: la' in C, Yezid E // 3561b: Hem anda zib ü zinet itdi la' in C, Hem anda zib ü zinet itdi Yezid E

⁷ 3562a: Dımışķi şehrine istiķbāle oқur hemān C / Hemān: hemin E // Ebū Zer: Ebū'l-Қays B, Ebū'l-Yüsr A, Ebū'l-Leys C / Anda idim ol zemān: anda idi bil bi-gümān E / Ol zemān: ben ol zemān A

Birisine didi anda gelürler
Didi kim Kerbelādan ol gelürler¹

alkup andan Şehr-i Őāma vardılar
Őebdelerden başları indirdiler²

3565 Ehl-i beyti hevdecden ıkardılar
Yezīdiñ atına hem getürdiler³

Şimr mel' un ün Hüseyiñ başını
Mālik eline virür gör iŐini⁴

Başı Yezīde hemān getürdiler
abağı varup öñine odılar⁵

Temir adlu var idi hem bir kişi
Aña didi n'iün itdiñ bu iŐi⁶

Beg ağıdı ünkü anı ıtdılar
Anı meclisden yabāna atdılar⁷

¹ 3563a: Didim birisine andan gelürsiz A, Birine didim anda gelürler B / Bir kese didüm bular anda gelür C // Kim: ki E / Gelürler: gelürüz A, gelür C

² 3564a: Hemān-dem Őām Şehrine vardılar C, Hemān andan dağı Őāma vardılar E // Őebdelerden başları: başları Őebdelerden A,B,E başları dağı anda C

³ 3565a: vezin bozuk / Hevdecden ıkardılar: mağfillerden ıkardı C, hevdecden ıkardı hem E // Yezīdiñ: ol Yezidiñ A / Hem getürdiler: la' net itdi oturdu C, getürdi o dem E

⁴ ün: ol D,E // Virür: virdi C,D,E

⁵ 3567a: Yezīde götürdi başı hemān ol A / Getürdiler: getürdi ol B, gönderdiler D, gönderdi ol E // abağı: abağıla A, abağı B / Öñine: önünde D / odılar: oydu ol A,E, odu ol B, ıtdılar C

⁶ Temir: Temri C, Temin E / Adlı: atlu E / Var idi varıdı ; Hem bir: bir bed C / Var idi hem: anda A,B // Aña didi: didi Yezīde A

⁷ Beg: Yezid A, bir C, peg D / ünkü anı: anı ün A, ün anı B, ün anı kim D, ünkim anı E / ıtdılar: dutdılar B,E

3570 Görüp bunu Şimir mel' ūni kaçar

Āh u efgān idüp it gibi kaçar¹

Tuṭup anı keser başın elin hem

‘Azāb ider sâ'ir etbâ' ina hem

Gördiler bir Yahūdī çıkagelür

Bağdı başdan kerāmet zāhir olur²

Yahūdī çünki başa vardı hemān

Şehādet söyleyüp oldı müslimān³

Kağıdı Yezīd anı çün tuṭdılar

Anda o maṣlūmı şehīd itdiler⁴

3575 Gördiler anda gelür bir tersā hem

Şordılar ismini ‘Abdu’llāh o dem⁵

125B Başın yanına hemen-dem gelür ol

Şehādet söyleyüp mü'min olur ol⁶

¹ 3570-3571 sadece C'de vardır.

² Çıkagelür: çıkageldi C // Kerāmet: kerāmetler A / Olur: oldı C

³ Vardı: oldı D,E / Hemān: ol ān C, revān D,E // Söyleyüp: getirüp D

⁴ Kağıdı Yezīd anı çün: Yezīd hışm eyleyüp anı A, Yezīd hışm itdi hem anı B, Yezīd kağıdı hemān-dem C,D, Yezīd kağıdı hemendem E / Tuṭdılar: dutdılar B,E // Anda o maṣlūmı: o maṣlūmı anda A,BC,D,E

⁵ 3575-3576: — D / Gelür bir tersā: bir tersā gelür A,B, bir dağı tersā C,E / Gördiler: gördi B / Anda bir: bir dağı C / Gelür hem: gelür A,E // İsmi: ismini A / ‘Abdu’llāh: ‘Abdu'l-Vahhāb: A,B,E / O dem: olur A,E, ol dem C

⁶ 3376a: Hemen-dem ol başın yanına geldi A, Hemen-dem başın yanına geldi ol B, Hemān başın yanına geldi ol C,E / Olur: oldı A,B,C,E / Ol: — A

Yezîd emreyledi ol demde hemân
Anı ol yirden çıkardı ol zemân¹

Yine emreyledi çünkim vardılar
Ehl-i beyti huzûra getürdiler²

Ümm-i Gülşüm hem dağı Zeyneb ile
Dağı Zeyne'l-‘Ābidîn anda bile³

3580 Yezîde didiler izin viriñ siz

Bu başı bir dağı hem görelim biz⁴

Yezîd hem anda ruḥşat viridi ol dem
O başı varup eline alur hem⁵

Didiler aña ‘uḳbâdan muḳaddem
Fânide çekesiñ ‘azâbıñı hem⁶

¹ Emreyledi: emritdi A,B,C / Ol demde: çün ol demde B, ol dem C // Çıkardı: çıkardılar A,C, götürdiler D / Ol zemân: ol ân D

² 3578: — C / Yine: Yezîd D,E // Huzûra: huzûra D,E

³ Hem dağı: geldiler A,B / İle: bile C

⁴ 3580a: Bu başları yerine götürelim biz A / Bu: ol B,C,D,E / Bir dağı hem: varup C, hem bir dağı E

⁵ 3581a: Yezîd hem anda ruḥşat viridi ol dem: Çünki ruḥşat viridi aña hemân-dem A,B, Yezîd ruḥşat viridi anda vardılar C, Yezîd ruḥşat viridi hem anda ol dem D, Yezîd ruḥşat viridi anda ol dem E // Ol: o A / Başı: — B / Varup eline alur hem:eline aldı ol dem A, şunup eline aldı hem B / Alur hem: aldılar C / Varup eline: eline varıp D

⁶ 3582a: Yezîde didi aḥretde olduñ la‘îñ C / Didiler aña uḳbâdan: Yezîde didi aḥretten D, Yezîde didi kim aḥiretten E // 3582b: Dünyâ içre elem kederden dūr olmayasın C / Fânide: ki dünyâda D,E / Çekesiñ ‘azâbıñı: çek sen ‘azâbıñ B, ‘azâbı çekesin D, çekesin ‘azâbı D / Hem: sen D, o dem B,E

İtdiñizdi dir da‘ vet Yezîd sâbık
Ümm-i Gülşüm didi ey bed-münâfık¹

Hağ münâfığa ‘ azâb ider hemân
Anda bu ‘ âyâtı oğur ol zemân²

*inne’l-münâfıkine le-kâzibün*³

3585 Yezîd Zeyne’l-‘ Âbidîne söyledi

Hâcetiñ var ise sen digil didi⁴

Didi kim ol atamıñ başını vir
Alup beyt ehlini gidem izin vir⁵

Dağı bugün cum‘ a günidür hemân
Ben de huğbe beyân idem bu zemân⁶

Virdi ruğşat çünki aña vardılar
İkisi de câmi‘ içre girdiler⁷

¹ 3583-3584: — D / 3583a: İtdiñizdi dir da‘ vet Yezîd sâbık: Yezîd didi da‘ vet itdiñiz sâbık A,E, Çünki ruğşat virdi aña hemân-dem B, Yezîd ruğşat virdi anda vardılar C // Didi: didi kim ; Bed-münâfık: münâfık B

² 3584a: Çoğ ‘ azâb ider münâfıka anda C / Hağ münâfığa: münâfığa Hağ A / Hağ: çün ; Olur: ider E // Anda bu ‘ âyâtı oğur: oğur anda bu ‘ ayâtı A, hemân bu ‘ âyeti oğur C

³ A,B, — C,D, Bağr-i Âyât E / “Hiç şüphesiz ki münâfıklar yalancıdır.” (Münâfıkûn, 1)

⁴ 3585a: Vezin bozuk / Sen: — A, hem D / Digil: söyle A,D / Var ise: varise B,C

⁵ Didi kim ol: ol didi kim A,B,C,D,E / Atamıñ: imâmıñ D / Başını vir: başın vir baña C / Vir: virgil E // 3596b: Ehl-i beyti alup gidem izin vir A,B, Ehl-i beyti alup gidem bir yaña C, Ehl-i beyti alup ideyim seyr D, Ehl-i beyti alup gidem diñlegil E

⁶ Bugün: bu D / Hemân: ‘ ayân B,C, hemâne D // Ben de: ben de bir B / Beyân idem bu zemân: idem bugün beyân B / Beyân idem: idem beyân C / İdem: ideyim E / Bu zemân: ‘ ayâne D, ‘ ayân E

⁷ Çünki aña vardılar: girdi mescid içine D / Çünki: çünkim ; Aña: ol dem B // 3494b: Ehl-i beyti girdi hevdec içine D / İçre: içine E

Ehl-i Şāmdan bir ḥaṭīb çıktđı hemān
İtdi biraz ḥuṭbe beyān ol zemān¹

126A 3590 Yine anda gör ki ḥaṭīb n'eyledi
Anda Ebī Süfyānı medḥ eyledi²

Döndi Zeyne'l-Ābidīn hem söyledi
Ey ḥaṭīb n' için ḥaṭā itdiñ didi³

Minbere çıktđı çü kendi ol zemān
İtdi biraz ḥuṭbe beyān bil temām⁴

Ḥakka ḥamdile ṣenā itdi temām
Resūli medḥ itdi anda ol hümām⁵

Şabāvet ḥāline göre zekāvet
Ḥudā virmişdi aña faẓl-ı ni' met

3595 Namāzı çün temām itdiler anlar
Gelüben leşkere yitdiler anlar⁶

¹ 3589-3591: — D / Ḥaṭīb: ḥaṭīb A,E, ḥaṭīb C // 3589b: Biraz ḥuṭbe beyān itdi ol zemān A,B,C

² Yine: gördi C,E // 3590b: Yezīdi ḥuṭbe içre medḥ eyledi A, Çün Yezīdi anda çok medḥ eyledi B / Anda Anda Ebī Süfyānı: Ebī Süfyānı anda C,E

³ Döndi Zeyne'l-Ābidīn hem: Ḥaṭīb döndi anda hem C, Anda ḥuṭbe dönüben E

⁴ 3592: — E / Çü kendi: Zeyne'l-Ābidīn A,C,D / Minbere çıktđı: çıktđı minbere D / Ol zemān: ey hümām A, ol ān C, hem D // İtdi biraz ḥuṭbe beyān: biraz ḥuṭbe beyān itdi A,B,C, biraz ḥuṭbe beyān itdi ki D / Bil temām: ol hümām B, ol zemān C, ol dem D

⁵ Ḥamdile: medḥile B, ḥamd-i E / Ṣenā: ṣenālar E / İtdi: kıldı C / Temām: hemān A, hümām B // 3594b: Bir ḥuṭbe beyān itdi ol hümām B, Resūliñ medḥini kıldı liyākat C / Resūli: ol Resūli E

⁶ 3594 sadece E'de vardır. / 3595a: Namāzdan fāriğ olup geldiler hem D / Anlar: anda A // 3595b: Yezīde başlar için minneti him D / Anlar: anda A

Yezîd emr eyledi ol başları hem
Ki Zeyne'l-^ç Âbidîne virdi ol dem¹

Hep şehîdler başlarını virdi ol
Kerbelâya anları gönderdi ol²

Başları alup revâne oldılar
Hem girü ol Kerbelâya geldiler³

Başları bedenlere koydı temâm
Şağ selâmet yine geldi ol hümâm⁴

3600 Yezîd anlara otuz kişi virdi

Medîneye gidüñ siz dağı didi⁵

Anda Zeyne'l-^ç Âbidîn dağı bile
Ehl-i beyti göndürür anlar ile

Medîne yolunu çün tıtdı anlar
Resülüñ ravzasına yıtdi anlar⁶

¹ 3596a: Yezîd didi dağı o başları heb D / Emr eyledi: emr itdi A,B, didi E // 3596b: Teslîm idiñ Zeyne'l-^ç Âbidîne heb D, Teslîm idiñ Zeyne'l-^ç Âbidîne heb E / Ki: yine A / Virür ol dem: tesliim idiñ hem C / Virdi: virir A

² 3597: — B,C / Heb: cümle D / Şehîdler başlarını: şehîdiñ başını D, şehîdlerin başını E / Virdi ol: virdiler E // 3597b: Cümlesin anıñ Kerbelâya gönderdi ol A

³ Hem: çün A / Geldiler: gitdiler C

⁴ Başları: ol başları A,C, ol başı E / Bedenlere koydı: yerine koydılar D, bunlara koydı E / Temâm: hemân D // 3599b: Defn idüp namâz kıldılar ol zemân D / Selâmet: teslîm C / Yine geldi ol: leşkere geldi E, geldi anda ol E

⁵ 3600-3601: — D / 3603: — D / Virdi: çoşdı C // Gidüñ siz dağı: siz dağı gidüñ A,C,E, Medîneye siz dağı: siz Medîneye kadar B

⁶ Tıtdı: dutdı B,E, gitdi C / Yolunu: yoluna C

Ağluyarak virdiler aña selām
 Hālını ‘ arz itdiler cümle temām¹

Çalqup andan evlerine vardılar
 Ol rızâ-yı Hakkâ kâ’il oldılar²

3605 Kerbelâ çün bunda oldu ihtitām
 Muştafâya vir şalâtile selām³

¹ 3603: — E / Virdiler aña selām: aña virdiler selām B, selâmı virdi anlar C // 3603b: Hâllerin dağı ‘ arz eyledi anlar C

² Evlerine: hânesine A, hânesine B // 3604b: Cümle mü’min yâs-ı mâtem tıtdılar D, Hakkıñ hem emrine râzî oldılar E / Ol rızâ-yı Hakkâ: kazâ-yı Hakkâ hem C / Ol: — A / Kâ’il: anlar kâ’il A, râzî C

³ E’de 3605’ten sonra 1910-1917 tekrar yazılmıştır. / Kerbelâ: mâ-cerâ-yı Kerbelâ A, Kerbelâ vaç‘ası D / Bunda: — ; İhtitām: temām D / Bunda oldu: oldu bunda E // Muştafâya: rûh-ı pāk-ı Muştafâya A, Muştafâya hem E / Şalâtile: salavâtile E

*Beḳāyiniñ Naẓm Tārīḫi*¹

126B

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Gel Beḳāyī söyle tārīḫ lā-yenāmiñ 'aşḳına

Āl-i aḥbāb-ı şehīd-i Kerbelāniñ 'aşḳına² (h.1198)

Teşne-i ḳahrı baña her-cāyī itdi Kerbelā

Gel bu cāmı iç Ḥasan ile Ḥüseynün 'aşḳına³

*Tārīḫ-i Murabba*⁴

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

Kerbelāyı yād idenler rüz u şeb nālān olur

'Aşḳile ḳurbān olur nemnāk dīde giryān olur⁵

Tā zemān-ı sâbıḳında tārīḫin şāyi' eyle

Cān viren bu yirde ancaḳ nā'il-i cānān olur⁶ (h.1311)

¹ A, — B,C,D,E,İ

² 3606-3607: — D,E / 3512a: Gel cemā'at bir ḫelvāyī Murtezāniñ 'aşḳına C / Āl-i aḥbāb-ı: āl-i aḥbāb iç B

³ 3607a: Ehl-i beyt-i çār-yār-ı bā-şafāniñ 'aşḳına C // Āb-ı ḫayāt iç şehīd-i Kerbelāniñ 'aşḳına C / Ḥüseyniñ: şāh-ı Ḥüseyniñ A

⁴ A, — B,C,D,E,İ

⁵ İdenler: idenler hep A / Rüz u şeb: her rüz-ı şeb A // Nemnāk dīde: dīde nemnāk A

⁶ Tārīḫin şāyi' eyle: bilinsün tārīḫin eyle şāyi' A

SÖZLÜK DİZİN¹

A

‘Abd-i bīmār (a.+f.i.): Hasta kul, 1

‘Abdu’llāh (ibn-i ‘Abbās) (ö.i.): 104, 148, 266, 1381,1383, 1389, 1395, 1399, 1403

‘Abdu’r-raḥmān (ibn-i Mülcem) (ö.i.): Hz. Ali’yi şehit eden kişi, 135, 150, 151

‘Abdu’llāh (ibn-i Ziyād) (ö.i.): 886, 819, 890, 915, 916, 920, 923, 930, 939, 948, 965, 974, 993, 994, 999, 1000, 1007, 1010, 1011, 1014, 1016, 1031, 1043, 1044, 1049, 1073, 1076, 1083, 1085, 1113, 1114, 1132, 1149, 1154, 1156, 1158, 1172, 1189, 1216, 1218, 1228, 1239, 1273, 1306, 1308, 1311, 1316, 1488, 1523, 1539, 1553, 1555, 1568, 1594, 1596, 1653, 1654, 1655, 1659, 1664, 1668, 1675, 1676, 1713, 1716, 1743, 1745, 1747, 1748, 1777, 1802, 1804, 1811, 1832, 1997, 2684, 3329, 3358, 3360, 3371, 3375, 3384, 3387, 3392, 3398, 3403

Āb-ı ḥayvān (f.b.i.): nerede olduğu bilinmeyen bir kaynağın, içene ebedi hayat veren efsanevi suyu, 429

Ağlāl ü selāsil (a.i.): elleri ve ayakları bağlayan kelepçe ile zincir, 247, 3264

Ağniyā (a.s.): zengin, 381, 1051

Āğušte (f.s.): bulaştırılmış, 1648

Āhen (f.i.): demir, 1203

Aḫter (f.i.): yıldız, 154

‘Alī (ö.i.): Hz. Ali, 79, 85, 88, 106, 133, 136, 213, 238, 370, 372, 373, 437, 515, 516, 530, 535, 549, 973, 1005, 1531, 1534, 1630, 2748, 3043, 3076, 3359

‘Alīyy-i Aşğar (ö.i.): 2953

‘Alīyye’l-Murtezā (ö.i.): Hz. Ali, 1245, 1631, 1702, 1720, 1953, 2102, 2337, 2526, 2702, 2724, 3440

‘Amāme (<‘ imāme a.i.): sarık, 904, 1979, 1984

¹ Kelime sonlarındaki rakamlar, kelimelerin geçtiği beyit numaralarını göstermektedir.

- Amīk̄ (a.s.): derin, 789
- Ansūne (Ansūbe) (ö.i.): 222, 223, 226, 227
- ˘Arūs (a.i.): gelin 28, 2231
- ˘Arza (<˘arzā f.i.): sunma, gösterme, 3129
- Arz-ı ızmar eyle- (a.t.b.f.): gönülde gizleneni söyleme, 13, 1672
- Ārzūmend (f.+f.s.): istekli, arzulu, 8
- Aşfiyā (a.s.): samimi, saf, içi temiz, 105/, 3470, 3508
- ˘Aşfur (t.i.): sarı çiçekli bir bitki, 905
- Āsitān (f.i.): eşik, 1385, 2455
- ˘Atş (a.i.): susuzluk, susama, 2633, 2423, 2671, 2723, 2811, 2872
- Azher (a.s.): en zahir, apaçık, 22
- Āzürde (f.s.): incinmiş, kırılmış, 1599

B

- Bağdād (ö.i.): Bağdad, 157, 161, 163
- Bā-ḥuşuş (f.+a.b.zf.): hususiyle, en çok, hele 21
- Bā˘iş (a.s.): sebep olan, gönderen, 681
- Bārgāh (f.b.i.): çadır, 3163, 3239
- Baḥḥā (a.i.): Mekke'nin eski ismi, 1391
- Bedih-şān (f.i.) şanı yüce 22
- Bed-liḳā (f.a.b.s.): kötü yüzlü, 29, 449, 917, 1040, 1044, 2198
- Behre (f.i.): hisse, nasip, 2215
- Behter (<bihter f.s.): daha, pek, en iyi, 37, 230, 648, 2081
- Behremend (f.b.s.): nasibi olan, 1786, 2221, 2394, 2705
- Bend (<besten>bend f.s.): Bağlı, bağlanmış, 4, 353, 905, 1255, 1395, 3054, 3204
- Ber-dār (f.s.): asılmış (insan), 1483
- Beḳāyī (ö.i.): Bekâyi, 13, 332, 1343, 1916, 2111, 3232, 3606
- Besā (f.e.): pek çok, hayli, 1358

Best eyle-(f.t.b.f.): düğümlemek, bağlamak, 2711, 2960

Best it-(f.t.b.f.): düğümlemek, bağlamak, 363

Beyhūş (<bî-hūş f.b.s.): şaşkın, deli, 2354, 2448

Beyyināt (a.i. beyyine'nin c.): deliller, şahitler, 20

Bî-nevā (f.b.s.): nasipsiz, çaresiz, zavallı, 28, 1056, 1171, 3232

Bî-iştibāh (f.a.b.s.): şüphesiz, 3542

Buḡ'a (a.i.): yer, toprak, ülke, 1415

Bular (<bunlar t.): 51, 385, 404, 408, 411, 411, 427, 534, 1031, 1549, 1550, 2171, 2183, 2184, 2836, 3049, 3064, 3118, 3337

Büldān (belde'nin c.): şehirler, 363, 665, 1340

C

Caḥīm (a.i.): cehennem, tamu, 1041, 1978, 3264

Ca' fer (-i Ṭayyār) (ö.i.): 2459, 2478, 3511

Cāme (f.i.): elbise, 529, 849, 957, 2311, 3500

Cāvidān (f.s.): daimi kalacak olan, ebedi, 27, 167, 958, 1362

Cāvidānī (f.s.): bk. cāvidān 794

Cebrā'il (ö.i.): Hz. Cebrâil, 108, 308, 373, 382, 884, 386, 406, 410, 413, 425, 433, 524, 543

Cezā' (a.i.): sabırsızlıkla sızlanma, 2975

Cifr-i cāmi' (a.b.i.): Hz. Ali'ye ait, ilim anahtarlarının yazıldığı bir kitap, 3002

Cinān (a. cennet'in c.): cennetler, bahçeler, 9, 1363, 1858, 2065, 2822

Cu' de (ö.i.): 223, 227, 236, 237, 238, 243, 248, 249, 254, 276, 283, 318, 337, 338, 342, 343, 1874

Cühūd (<cehūd a.i.): Bilerek inkâr etmek-(Hz. Muhammed'i bildikleri ve mukaddes kitaplarında O'nun evsâfını okudukları hâlde inkâr eden Yahudiler), 495, 497

Cür'a (a.i.): yudum, içim, 131, 329

Cürm (a.i.): suç, günah, 12

Ç

Çālāk (f.s.): çevik, eline ayağına çabuk, 274

D

Dam- (t.f.): damlamak, 203

Dāmī (f.i.): tuzakçı, avcı, 36

Dem^c (a.i.): göz yaşı, 1352, 2595

Dıhye (ö.i.): Hz. Peygamber'e çok benzeyen bir sahabe, 401, 404, 406, 408, 18, 19

Dıraḥşān (f.s.): parlak, parlayan, 152

Deriḥşān (<f.s. dirāḥşān): bk. dirāḥşān, 22

Dest-beste (f.b.s.): eli bağlı, el bağlamış, 11

Deyn eyle- (a.t.b.f.): borç vermek, 364

Deyyār (a.i.): biri, bir kimse, 3085, 3169

Dımışk (ö.i.): 3561

Dīdebān (f.b.i.): gözleyen, bekçi, 688, 1382

Dil-ārā (f.b.s.): gönül alan, 2815, 2913, 3396

Dil-āzār (f.b.s.): gönül inciten, hatır kıran, 11, 2029, 2694

Dil-güşā (f.b.s.): gönül açan, 384

Dil-güşād (f.b.s.): gönlü ferah, 1787

Dilīr (f.s.): yürekli, cesur, 2046, 2061, 2443, 2474, 2756

Dil-nüvāz (f.b.s.): gönül okşayan, 3120

Dil-şād (f.b.s.): gönlü hoş, sevinmiş, 375, 2117, 3244, 2478

Dirīg (f.i.): eyvah, yazık, 350, 351, 1024, 1025, 2086, 2167

Dirīgā (f.zf.): yazıklar olsun, 278, 2985

Dūz (f.s.): diken, dikici, 2008

Dü-tā (f.b.s.): iki kat, bükülmüş, eğrilmiş, 1644

E

Ebhār (a. baħr'in c.): bahirler, deryalar, denizler 5, 91

Ebū Eyyūb Enşārī (ö.i.): Hz. Peygamberi evinde misafir eden sahabe, 113

Eclā (a.s.): pek belli, pek aşikar, 2427

Egn (t.): sırt, 116

Emīre'l-Mü'minīn (ö.i.): 740, 1454, 1573, 1636, 1905, 2030, 2034, 2057, 2569, 2668, 2727

Enbiyā (a.i. nebi'nin c.): nebiler, peygamberler, 19, 49, 700, 809, 3018, 3130, 3470, 3490, 3508, 3513

Enīsü'l-enbiyā.: peygamberler dostu 503

Ḥatmü'l-enbiyā.: peygamberlerin sonuncusu, son peygamber, 508

Esb (f.i.): at, 1981

Eşķā (a.s.): haydut, eşkıya, 271, 923, 1234

Etkā (a.s.): günah işlemekten çekinen, 271, 2370

Eyā (a.f.n): ey, hey manasında nida edatıdır, 22, 35, 171, 417, 1136, 1281, 1295, 1945, 2276, 2317, 2410, 2424, 2559, 3340, 3346

İytām (a.s. < eytām): yetimler, 1148

F

Fāriğ ol- (a.t.b.f.): uzak olmak, rahat olmak, 1088, 1482

Fārūķ (ö.i.): Hz. Ömer, 38

Fāṭıma (ö.i.): Hz. Fatıma, 79, 105, 334, 370, 412, 414, 437, 488, 501, 514, 532, 548, 3290

Fazl (ibn-i 'Alī) (ö.i.): 2339, 2340, 2341, 2345, 2346, 2535, 2537

Fehm (a.i.): anlamak, anlayış, 18

fehm eyle- : düşün, anla, 631

fehm it- : düşün, anla, 1805, 2456, 2830, 2969, 3033

Ferişte (<firişte a.i.): melek, 110, 113, 1931, 1932, 3070, 3514

Firāş (a.i.): döşek, yatak, 3428

Firāvān (f.s.): bol, fazla, aşırı, 188

Feza‘ (a.i.): korkma, bağırıp çağırma, 2975

Furāt (ö.i.): Fırat nehri 1261, 1299, 1372, 1754, 1755, 1757, 1761, 1875, 2122, 2389, 2670, 2671, 2672, 2674, 2745, 2791, 2794, 3083, 3089, 3093, 3143

Fuzūlī (ö.i.): 47

Fürqat (< firkat a.i.): ayrılık, 688, 2432

G

Ġaffār (a.): Allah’ın günahları çokça bağışlayan sıfatı, 3

Ġammāz (a.s.): ayıpları arayıp şikayet eden, münafık, 315, 1156

Ġārāt (a.i.): yağmalar, 159, 640, 3094

Ġarīm (a.s.): hasım, rakip, 2123, 2145, 2633

Ġırbāl (a.i.): kalbur, iri delikli elek, 2005

Girān (f.s.): ağır, sert, 1378

Giriftār (<giriften>girift+ār f.s.): yaşılanmış, tutsak, tutkun, 4, 62, 365, 760, 1033, 1126, 1380, 1503, 2907, 3199, 3397, 3471

Ġulām (a.s.): genç; köle, esir, 206, 301, 595, 899, 931, 2179, 2393, 2506

Ġulū (<gulüvv a.i.): üşüşme, hücum, saldırış, 2070

Günā (f.i.): sıfat, tarz, gidiş, 1137

Ġurāb (a.i.): karga, 918, 1838

Gülgün (f.b.s.): gül renkli, 389, 398, 607, 859, 1105, 1302, 2868, 3430, 3468

H

Ĥacāt (a. Ĥacet’in c.): bk. Ĥacet, 3

Ĥacet (a.): ihtiyaç, lüzum 832, 2682, 3058, 3166, 3585

Ĥacīl (a.s.): utanmış, 1587, 1993

Ḥalīb (a.i.): süt, 2963

Ḥamel (a.i.): kuzu, 484

Ḥamūl (<haml a.s.) sabırlı, metânetli, 1981

Ḥâr (f.): diken, 8, 9, 346, 351, 448, 734, 1024, 1665, 1800, 2245, 2517, 2530, 2901

Ḥârâ (f.): pek katı taş, mermer 2285

Ḥarīdâr (f.): satın alıcı, müşteri, 10

Ḥarīf (a.i.): meslekdaş, sanat arkadaşı, 1085, 2511, 2632

Ḥasan (ö.i.): Hz. Hasan, 39, 52, 76, 77, 80, 89, 93, 95, 99, 101, 102, 105, 112, 116, 117, 121, 132, 138, 139, 140, 178, 156, 161, 168, 183, 206, 207, 218, 225, 237, 239, 243, 249, 250, 252, 262, 263, 264, 266, 267, 272, 275, 281, 288, 299, 306, 309, 311, 312, 314, 380, 384, 388, 400, 403, 407, 457, 461, 468, 475, 486, 490, 491, 494, 499, 557, 659, 813, 1245, 1380, 1632, 1953, 1954, 1955, 2479, 2480, 2483, 2484, 2558, 2559, 2560, 2562, 2563, 2569, 3136, 3511, 3607

Hâtif (a.s.): sesi işitilen ama kendisi görülmeyen seslenici, 2064, 2808, 2810

Ḥaṭarnāk (a.f.b.s.): tehlikeli, korkunç, 789

Ḥavlī (ibn-i Yezīd) (ö.i.): 3195, 3276, 3277, 3298

Ḥaydâr (ö.i.): Hz. Ali, 38

Ḥazer (a.i.): sakınma, kaçınma

ḥazer kıl-: sakın, 27, 1552, 2228, 3354

ḥazer it-: sakın 3026

Ḥâzık (a.s.): işinin ehli, usta, 2764

Ḥazrec (ibn-i Dıhye) (ö.i.): 161

Helâhil (a.s.): öldürücü zehir, ağrı, 246, 2311

Hemişe (f.zf.): daima, her zaman, 221

Hengâm (f.i.): zaman, mevsim, sıra, 136, 1938, 3219

Herāsân (<hirāsân f.s.): korkan, korkak, 2173, 2199, 2894, 3077

Her-bâr (f.zf.): her defa, daima, 1647

Hest it- (f.t.b.f): var etmek, 363

Hevdec (a.i.): kadınlar için deve üstüne yapılan oturma yeri, 1425, 3267, 3270, 3274, 3337, 3405, 3406, 3551, 3565

Hezārān (f.i. hezar'ın c.): binler, binlerce 23, 28, 484, 1351, 1407, 2167, 2244, 2386, 2301

Ḥımār (a.i.): eşek, 610

Hırkāt (a.i.): hararet, sıcaklık, 1358

Hıṣām (a.i.): düşmanlık, kavga, çekişme, 302, 2703, 3279

Ḥıyāz (a.i. havz'ın c.): havuzlar, 2708

Ḥicāz (ö.i.): 559, 638, 725, 2780, 3028

Ḥurr (bin Yezīd-i Riyāhī) (ö.i.): 1514, 1556, 1558, 1561, 1566, 1568, 1571, 1573, 1575, 1585, 1590, 1591, 1593, 1638, 2017, 2018, 2022, 2032, 2034, 2037, 2042, 2044, 2046, 2048, 2052, 2053, 2069, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2081, 2083, 2084, 2087, 2114

Ḥuzzār (a.s.): huzurda bulunanlar, 1659

Ḥüsey(i)n (ö.i.): Hz. Hüseyin, 40, 76, 99, 113, 138, 175, 177, 295, 298, 306, 319, 323, 325, 336, 370, 375, 384, 388, 395, 398, 403, 421, 432, 437, 440, 443, 455, 457, 461, 463, 469, 470, 475, 478, 486, 487, 488, 490, 491, 492, 511, 512, 526, 542, 544, 550, 551, 578, 587, 600, 605, 612, 621, 625, 632, 641, 649, 650, 663, 704, 735, 737, 739, 772, 788, 799, 811, 814, 815, 821, 842, 843, 846, 847, 866, 868, 876, 877, 878, 891, 892, 896, 899, 904, 907, 932, 1005, 1060, 1115, 1116, 1121, 1124, 1125, 1151, 1155, 1176, 1354, 1369, 1374, 1375, 1376, 1377, 1448, 1452, 1471, 1742, 1473, 1485, 1491, 1501, 1524, 1552, 1555, 1557, 1562, 1591, 1610, 1633, 1638, 1639, 1640, 1643, 1656, 1657, 1662, 1668, 1671, 1682, 1697, 1733, 1746, 1750, 1756, 1762, 1766, 1803, 1812, 1818, 1833, 1855, 1868, 1874, 1911, 1942, 1972, 1979, 1998, 2005, 2014, 2015, 2027, 2033, 2042, 2056, 2066, 2094, 2103, 2211, 2222, 2229, 2266, 2270, 2279, 2364, 2371, 2373, 2393, 2424, 2484, 2506, 2535, 2582, 2603, 2618, 2726, 2762, 2772, 2785, 2817, 2851, 2857, 2860, 2895, 2922, 2923, 2931, 3032, 3036, 3040, 3062, 3085, 3088, 3089, 3139, 3175, 3195, 3205, 3212, 3243, 3249, 3270, 3272, 3277, 3288, 3293, 3301, 3259, 3381, 3410, 3412, 3499, 3559, 3569, 3607

I

‘Irāk (ö.i.): Irak, 155, 1036, 1392, 1395

İ

İbrām (a.i.): ısrarla isteme, 1461

İhtifā (a.i.): saklanma, gizlenme, 367, 1043, 1896

İhtirāz (a.i.): sakınma, çekinme, 1526, 3120, 3124, 3164, 3296

‘İkāb (a.i.): eza, cefa, eziyet, 1133

İlāhī (a.): Ey Allah’ım, ey ilahım, 1-13, 73, 1910, 1911, 3110, 3230

İlci (t.i.): haberci, ulak, 1670, 1671, 1675

İnhā (a.i.): bir husûsu bildirme, tebliğ, 833

İnhilāl (a.i.): çözülüp ayrılma, dağılma, 559

İrgür- (t.f.): ulaştırmak, eriştirmek, 2436

İrte (<erte t.i.): ertesi, gelecek, sabah, 1072, 1259, 1843

İsnā-‘aşer (a.b.s): on iki 140, 741

İstifsār (a.i.): sorma, sorulma, 1513

J

Jāle (f.i.): kırağı, çiğ, 130, 131,

K

Ḳabīḥ (a.s.): çirkin, yakışıksız, fena, 1602, 1712, 3193

Ḳaḳı- (t.f.): öfkelenmek, kızmak, 587, 948, 950, 974, 1085, 1264, 1638, 2073, 2135, 2149, 3569, 3574

Ḳalb (a.i.): merkez, orta, 1969, 2199, 2683, 2733, 2736

Ḳaltabān (f.s.): nāmussuz, pezevenk, 1306

Kāmkār (f.b.s.): isteğine ulaşmış, mutlu, 641, 673, 1101, 1684, 1926, 1931, 1976, 2068, 2358, 2639, 3243

Ḳand (a.i.): şeker, 2086

Ḳannara (<ḳanara t.i): üç çatallı kasap çengeli, 1139

Kārbān (f.i.): kervan, 640, 1175, 1178, 1181, 1182, 1184, 1186

Kerbelā (ö.i.): 40, 45, 52, 54, 57, 58, 59, 60, 61, 66, 76, 129, 175, 177, 364, 367, 388, 392, 429, 449, 482, 483, 533, 535, 540, 541, 550, 551, 554, 556, 568, 641, 657, 658, 659, 661, 669, 672, 686, 1352, 1353, 1354, 1356, 1359, 1361, 1364, 1365, 1371, 1414, 1523, 1619, 1620, 1622, 1626, 1628, 1637, 1640, 1642, 1644, 1661, 1668, 1717, 1730, 1731, 1758, 1823, 1830, 2103, 2108, 2197, 2197, 2202, 2218, 2233, 2357, 2358, 2372, 2398, 2304, 2305, 2342, 2345, 2367, 2383, 2411, 2451, 2465, 2539, 2562, 2577, 2580, 2581, 2616, 2618, 2710, 2716, 2722, 2729, 2752, 2755, 2759, 2765, 2806, 2814, 2833, 2848, 2904, 2958, 2959, 2989, 2991, 3010, 3013, 3021, 3078, 3091, 3133, 3190, 3227, 3244, 3257, 3286, 3288, 3314, 3315, 3317, 3319, 3323, 3367, 3472, 3563, 3597, 3598, 3605, 3606, 3607, 3608

Ḳaş- (<ḳaçmak t.f.): kaçmak, 1040

Ḳatre-i ḥayvān (a.+f.b.i): bk. āb-ı ḥayvān, 24

Keṣṭibān (f.b.i.): gemi, 1466

Kevneyn (a.i.): iki alem; dünya ve ahiret, 1366, 2191

Ḳillet (a.i.): azlık, 2046

Kilāb (a.i. kelb'in c.): köpekler, 1679, 1733, 1996, 2651, 3295

Kimesne (t.): kimse, 28, 146, 489, 562, 2281, 3184, 3265, 3355, 3566

Kirdgār (f.b.i.): Allah, 93, 699, 1477, 1916, 2023, 2109, 2602, 3516

Kisb ü kār (a.b.i.): iş güç, kazanç, 2090

Ḳoşun (t.i.): saf, asker dizisi, 972

Kûfe (ö.i.): Kûfe, 133, 138, 168, 708, 727, 729, 748, 750, 765, 861, 862, 869, 879, 891, 894, 902, 903, 907, 922, 978, 981, 1151, 1322, 1374, 1377, 1384, 1404, 1413, 1451, 1455, 1458, 1459, 1484, 1487, 1508, 1539, 1551, 1569, 1575, 1590, 1592, 1609, 1652,

1653, 1661, 1663, 1677, 1778, 1781, 2312, 2324, 3084, 3277, 3278, 3279, 3312, 3326, 3328, 3332, 3335, 3338, 3342, 3401

Kūs (f.i.): eski savaşlarda çalınan büyük davul, 1427, 1965, 1969, 2635

Künā (f.i.): arazi, tarla, 1971

Kütāh (f.s.): kısa, 625

L

Lā-cerem (a.i.): şüphesiz, mutlaka, 642, 812

Lā-‘ idād (a.s.): sayısız, pek çok 15

Lāne (f.i.): yuva, 2139

Lā-yenām (a.b.s.): uyumayan, 310, 356, 1701, 1775, 2355, 2556, 3250, 3285, 3367, 3606

Lā-yerzā (a.b.s.): memnun olmayan, 2811

Lā-yezāl (a.i.): zevalsiz, ebedî; Allah, 327, 583, 1836, 1861, 2401, 3017, 3365

Lem-yezel (a.b.s.): zeval bulmaz, baki; Allah, 1412, 2375, 2477

Le’īm (a.s.): alçak, rezil, zelil, 344

Levn (a.i.): renk; sıfat, 210

Leyk (f.e.): lakin, amma, fakat, 1059, 1799

Licām (f.i.): dizgin, gem, 2737

Lu‘b (a.i.): oyun, eğlence, 451, 1030, 2636

M

Mağbūn (a.s.): şaşkın, şaşırılmış, 195, 249, 260, 481, 859, 3210, 3527

Ma‘ şiyet-(kār) (a.+f.i.): Günahkâr, isyankâr, 1, 522

Medīne (ö.i.): 79, 170, 171, 177, 179, 218, 275, 281, 369, 559, 564, 572, 692, 703, 724, 850, 882, 1404, 2119, 3114, 3600, 3602

Meges (f.i.): sinek, 1465, 2287, 2740

Mekş (a.i.): durma, bekleme, 2863

Melāl (a.): usanç, sıkıntı, 568, 1808, 2380, 2551, 3236, 3365

- Melâlet (a.i.): bk. melâl, 4, 1366, 2701, 2473
- Menâhî (a.i.): men edilmiş şeyler 819
- Menâm (a.i.): uyku, rüya, 292
- Mervân (ö.i.): 219, 223, 242, 335, 338, 339, 577, 589, 590, 603, 613
- Metâ' (a.): satılacak mal, eşya, 10, 2753
- Meymene (a.i.): ordunun sağ kolu, 1966, 1967, 1973, 2013
- Meysere (a.i.): ordunun sol kolu, 1966, 1968, 1973, 1974, 2013
- Mezrû' (a.s.): ekilmiş, tohum atılmış, 1362, 1392
- Mîzbân (f.b.i.): misafiri ağırlayan; ev sahibi, 166, 357
- Mu' allâ (a.s.) yüce, yüksek, 23, 233, 2328
mu' allâ eyle- : yüceltmek 1364
- Mu' âviye (ö.i.): Muâviye, 134, 154, 170, 224, 340, 342, 343, 352, 557, 561, 565, 573, 813, 814
- Muḥalled (a.s.): daimi, sürekli, ebedi, 25
- Mūr (f.i.): karınca, 1465, 2740
- Muṣallî (a.s.): Namaz kılan, beş vakit namazına devam eden, 502
- Muṣayḳal (a.s.): cilalı, parlak, 1884, 2845
- Muṣıl (ö.i.): Musul, 257, 258, 259, 260, 2881, 3421
- Mu' tād (a.s.i): alışılmış, 2363
Mu' tād it- (a.t.b.f.): adet edinmek, alışmak, 404, 2145, 2715
- Mūy (f.i.): kıl, saç, 127, 1645, 2003
- Mücellâ (a.s.): cilalı, parlatılmış, parlak, 23
mücellâ eyle- : parlatmak 1364
- Müdarâ (f.i.): yüze gülme, dost gibi görünme, 979
- Muḥîn (a.s.): ihanet eden, 1757, 1795
- Münâcât (a.): Allah'a yalvarmak, dua, 2, 521, 1871, 1875
- Mün' adim (a.s.): yok olan, 2740
- Münhezim (a.s.): hezimete uğrayan, 2740

Müslim (bin ‘Aķıl) (ö.i.): 759, 761, 762, 763, 764, 765, 776, 779, 781, 784, 786, 787, 788, 848, 849, 863, 864, 866, 876, 893, 915, 925, 930, 932, 941, 947, 959, 967, 971, 974, 984, 985, 989, 995, 1012, 1035, 1043, 1045, 1046, 1048, 1050, 1051, 1052, 1056, 1057, 1058, 1059, 1070, 1077, 1078, 1080, 1088, 1090, 1097, 1100, 1103, 1104, 1108, 1109, 1113, 1114, 1120, 1123, 1124, 1137, 1138, 1139, 1148, 1149, 1157, 1188, 1191, 1210, 1211, 1217, 1220, 1235, 1237, 1247, 1255, 1307, 1344, 1376, 1377, 1384, 1428, 1487, 1490, 1492, 1494, 1495, 1500, 1501, 1509, 1539, 1739, 1911, 1905, 2263, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2435, 2436, 3340

Müşîr (a.s.): emreden, işaret eden, 3017

Müzeyyen (a.s.): zinetlendirilmiş, süslenmiş, süslü, 21, 1454

müzeyyen eyle- : süslemek 55, 718

müzeyyen it-: süslemek 459

müzeyyen kıl-: süslemek 461

müzeyyen ol-: süslenmiş 2308

N

Nā-bekār (f.a.b.s.): işe yaramaz, hayırsız, 724, 1273, 1319, 1589, 2650

Nāfe (f.i.): derisinden kürk yapılan hayvan postlarının karnı altındaki deri kısım, 381, 1425

Nā-gihān (<nā-gehān f.zf.): ansızın, birdenbire, 101, 263, 313, 1075, 1099, 1186, 1204, 1228, 1241, 1330, 1756, 1853, 1862, 1878, 2060, 2094, 2351, 2480, 2506, 2519, 2548, 2656, 2771, 2778, 2801, 2817, 3297,3437

Nā-ħalef (f.a.b.s.): soyuna çekmeyen, hayırsız evlad, 2985, 3020

Nāķa (a.i.): dişi deve, 3268

Nāmıķ (a.i.): yazıcı, kâtip, 1707

Nā-pesend (f.b.s.): beğenilmez, 29

Naşārā (a.i.): Hristiyanlar, 2001

Naşb (a.i.): rütbe alma, bir memurluğā tayin edilme, 883, 887

Nā-sezā (f.b.s.): yakışmaz, münasip olmayan, 30, 39, 45, 540, 2344, 2658, 2659, 2936

Nāvek (f.i.): ok, 483, 1203, 1352, 1801, 3155

Nedmān (a.i.): pişman olma, pişmanlık, 425

Nezzāre (a.i.): bir şeye bakma, seyirci, 3454

Nerm it- (a.t.b.f.): yumuşatmak, 1800

Nevmīd (f.s.): ümitsiz, 2970

Nistān (f. nist'in c.): yoklar, 363

Niṭāḡ (a.i.): kuşak, kemer, 1358

Nīze (f.i.): kargı, mızrak, 2651

Nümāyān (f.b.s.): görünen, aşikar, 137, 552

O

Olısar (t.zf.): olunca, 616, 657, 688, 885, 1064

‘Oşmān (ö.i.): Hz. Osman, 38

P

Penhān (<pinhān f.): gizli, saklı, 12, 150, 537, 933, 1399

penhān eyle-: gizlemek, 1025, 2870

penhān it-: gizlemek, 7, 487

Penhān ol-: gizlemek, 132, 490, 550

Perveriṣ (f.i.): besleme, 166

Perverdgār (f.b.s.): besleyici, rızıklandırıcı; Allah, 2023, 2083

Pes (f.i.): öyle ise, şimdi, 765, 2613

Peşimān (f.s.): pişman, 348, 2026, 2029, 2206, 2622, 2778, 3524

Püser (f.i.): oğul, erkek çocuk, 665

Püşt (f.i.): arka, sırt, 1644

Pūte (f.i.): nişan tahtası, 3155

R

Rāst (f.s.): doğru, 2209

Rāyet (a.i.): sancak, bayrak, 566, 2684

Rayhā (<râyiḥa f.i.): koku, 202

Rehā (f.i.): kurtulma, kurtuluş, 540, 914, 1503

Revzen (f.i.): 2157, 2701

Rezzāk (a.): bütün mahlukatın rızkını veren Allah, 14

Rikāb (a.i.): büyük bir kimsenin katı, önü, 909, 2705

Rizām (a.s.): serkeş adam, 2749

Rubbāh (<rübāh f.i.) tilki; hilakar, kurnaz, 639, 905

S

Sa' d (ibn-i Vaḳḳāş) (ö.i.): 874, 1680, 1703, 2447, 2608

Şā' iḳa (a.i.): yıldırım, 1350

Şaḳāmet (a.i.): bozukluk, yanlışlık, eksiklik, 1327

Şanevber (a.i.): çam fıstığı ağacı; sevgilinin boyu 1232

Şarīḥ (a.i.): açık, aşikar, 1143, 1602, 1776, 3192

Şarşar (a.i.): şiddetli rüzgar, 1074, 1665, 2297

Şavāb (a.i.): doğruluk, dürüstlük, 1924

Sebük-bār (f.b.s.): yükü hafif, eşyası hafif olan, 115

Sehmnāk (f.b.s.): korkunç, korkulu, 3514

Sekrān (a.s.): sarhoş, mest olmuş, 131, 2160, 3130

Sencileyin (t.): senin gibi, 229, 1959

Ser-ā-sīme (f.s.): sersem, 1186

Serīr (a.i.): taht, 141

Ser-firāz (f.b.s.): başını yukarı kaldıran, mümtaz, 99, 440, 505, 638, 683, 725, 2573

Ser-nigūn (f.b.s.): baş aşağı olmuş, talihsiz, bahtsız, 128, 566, 1187, 1237, 2501, 2720,

3025

- Settār (a.s.): örten, gizleyen; Allah, 386, 413
- Seyl-âb (f.i.): sel, sel suyu, 31, 136, 3273
- Sezāvār (f.): münasip, uygun, 10
- Şiddîk (ö.i.): Hz. Ebû Bekir, 38
- Şın- (t.f.): bozulmak, yenilmek, 975, 2070
- Sipās (f.i.): şükretme, dua etme, 16, 1886
- Suḫb-ı ğırbāl (a.b.i): delikli elek, kalbur, 2005
- Sūḫ-ı rahmet (a.+a.i.): rahmet pazarı, rahmet çarşısı 10
- Şūrī (a.s.): hakiki olmayan, sureten, 802
- Sügü (t.i.): kargı, süngü, mızrak, 3170
- Süyüf (a.i. seyf'in c.): kılıçlar, 2723

Ş

- Şābb (a.i.): genç, yiğit, 467, 714
- Şāhsār (f.b.s.): dallık, ağaçlık, 2694
- Şām (ö.i.): Şam, 151, 154, 183, 187, 188, 259, 273, 293, 339, 341, 565, 582, 880, 929, 978, 983, 1006, 1030, 1135, 1138, 1141, 1143, 1144, 1677, 2119, 2121, 2312, 2324, 2641, 3084, 3266, 3405, 3551, 3564, 3589
- Şebde (<şabta t.i.): 1109, 2052, 2070, 2185, 2443, 2444, 2445, 2543, 2686, 2792, 2845, 2882, 3327, 3347, 3564
- Şehd (a.i.): bal, 1525, 1622, 1972, 2040, 2164, 2219, 2275, 2767, 2992, 3054, 3100, 3150
- Şemme (a.i.): koklama, 1359, 2427
- Şemmedār (a.f.b.i): koklayan 143, 678
- Şermsār (f.b.s.): utangaç, mahcup, 1588, 1644, 2828, 2828
- Şeremsār (<şerm+sār f.): bk. şermsār, 2, 3183
- Şikāl (a.i.): el ve ayak zinciri, 576
- Şikār (f.i.): av, 786, 918, 1465

Şimr (zū'l-Cevşen) (ö.i.): 977, 1749, 1802, 1990, 2073, 2782, 3031, 3084, 3160, 3167, 3187, 3210, 3211, 3214, 3215, 3220, 3221, 3223, 3249, 3251, 3404, 3423, 3427, 3438, 3445, 3521, 3528, 3536, 3559, 3560, 3566, 3570

Şürü' (a.i.): başlama, 1563

Şitāb (f.i.): acele, sür'at, çabukluk, 2843

Şuğl (a.i.): iş, 1690

Şūm (f.s.): şom, uğursuz, 1727, 2956

Şümār (f.i.): hesap, sayı, 2010

Bī-şümār (f.s.): sayısız, çok, 1396

T

Ta' addi (a.i.) saldırma, zulmetme, 1327

Taḥte's-şerā (a.b.i.): toprak altı, 3078

Taḥarrüb (a.i.): yaklaşma, yanaşma, 416, 1136

Ṭānā kal- (t.b.i.): şaşırma, donakalmak, 2653

Tapşır- (t.f.): teslim etmek, emanet etmek, 326, 327

Ṭapu (t.): hizmet; huzur, makam, 7

Ṭapu kıl- : hizmet etmek, 921

Ṭaşra (<daşra t.i.): dışarı, 212, 596, 611, 612, 1080, 1337, 3216, 3279, 3436, 3427, 3535, 3537

Tefahḥuş (a.i.): inceden inceye araştırma, 417

Telḥī (a.i.): acı, 2209

Teng (f.s.): dar, sıkıntılı, kederli, 973, 1532, 2738

Tenkīḥ it-(a.+t.i.): nikah etme, evlendirme, 28

Teştīr (a.i.): örtme, gizleme, 1352

Teşne-mā (a.+f.b.s.): susamış, 24

Tevakḥkuf (a.i.): durma, bekleme, 476, 3138

Tīr-bārān (f.b.s.): ok yağdıran, 2346, 3035, 3161, 3170

Tīr-endāz (f.b.s.): ok atıcı, 3035

Töz (t.i.): asıl, tabiat, cevher, 3060

Tūşe (a.i.): yiyecek, azık, 2383

U

Ur- (t.f.): I. Vurmak, atmak 137, 274, 2186, 2353, 2357, 2373, 2390

‘Usr (a.i.): güçlük, sıkıntı, zorluk, 1364

Ü

Ümmehât (a.i.): analar, 1349

Ün: (t.i.) yüksek ses, nida, avaz, 3078

V

Vāfī (a.s.): yeterli, tam, 378

Vālih (a.s.): keder ve hüznle şaşakalmış, şaşırılmış, 697

Vāmıķ (a.s.): aşık, sevdalı, 1545

Vedūd (a.s.): çok muhabbetli, çok şefkatli. (Allah’ın sıfatlarındandır.) 17

Verd (a.i.): gül, 1348, 2345, 2529

Velvele (a.i.): Gürültü, patırtı, 329, 3190

Velīd (ibn-i ‘Utbe) (ö.i.): 572, 575, 579, 580, 581, 586, 589, 590, 598, 603, 608, 614, 628, 882, 2834, 2860

Vilāyet (<velāyet a.i.): velilik, 124

Y

Yayaķ (t.i.): yaya, yayan, piyade, 2061, 2347, 2449, 2514, 2525, 3160, 3162

Yeķ-zān (<yeksān f.b.s.): düz, 363

Yeñile (t.z.): yeni, henüz, 2904, 3104

Yer yerin (t.z.): her taraftan, 3456

Yezīd (ibn-i Mu'āviye) (ö.i.): 224, 225, 235, 365, 389, 481, 558, 560, 566, 568, 569, 572, 578, 582, 610, 615, 619, 629, 632, 723, 724, 727, 732, 738, 742, 749, 799, 811, 815, 817, 818, 821, 822, 824, 827, 836, 841, 846, 871, 874, 875, 880, 890, 1006, 1037, 1115, 1140, 1188, 1190, 1193, 1312, 1375, 1384, 1390, 1488, 1517, 1532, 1577, 1657, 1658, 1664, 1669, 1670, 1686, 1698, 1744, 1995, 2002, 2119, 2121, 2137, 2401, 2424, 2624, 2721, 2723, 2781, 2784, 2821, 2969, 3021, 3034, 3063, 3067, 3181, 3727, 3340, 3405, 3531, 3565, 3567, 3574, 3577, 3580, 3581, 3583, 3585, 3596, 3600

Yüsr (a.i.): kolaylık, 1364

Z

Za'īf (<za' f a.i.): Gücsüz, kuvveti az, tembel, 1, 749, 953, 2357, 2511, 2632, 2663, 2669, 2875, 3145

Zehrā (ö.i.): 378, 532, 659, 680, 845, 1485, 1702, 2858, 3290, 3413

Zelīl (a.s. zillet'in c.): hor, hakir, aşağı, 13, 3232

Zellet (<zillet a.i.): aşağılık, hakirlik, 2047

Zeyne'l-Ābidīn (ibn-i 'Alī) (ö.i.): 2417, 2815, 2837, 2953, 2983, 3003, 3008, 3205, 3251, 3380, 3383, 3392, 3415, 3450, 3452, 3454, 3483, 3457, 3549, 3578, 3585, 3591, 3601

Zeynet (<zīnet a.i.): süs, 2677, 3261, 3276

Zeynet vir- (a.t.b.f.): süslemek, 458

Zeynet ey- (a.t.b.f.): süslemek, 1142, 1339, 3329, 3436

Zeynet it- (a.t.b.f.): süslemek, 460, 3561

Zīb ü zeynet (a.b.i.): bk. zeynet, 1977, 2307, 3329

Zülāl (a.i.): saf, hafif, soğuk, tatlı su, 30, 59, 1351, 2366, 3012, 3394

āb-ı zülāl: (f.a.b.i.): berrak su, 1372, 1809, 1875

zülāl-i kevser (a.b.i.): kevser suyu, 2538, 2678

Zünüb (a.i. zenb'in c.): günahlar, 11

SONUÇ

Dârendeli Bekâyî, Osmanlı Devleti'nin sona doğru yaklaştığı XVIII. yüzyılın ikinci yarısında yaşamış Divan şairlerimizden birisidir. Onun hakkında edebiyat tarihlerinde ve diğer biyografik kaynaklarda birbirinin tekrarı niteliğindeki birkaç cümlelerin ötesinde bir bilgi mevcut değildir. Doğum tarihi ve yeri konusunda da kaynaklarda herhangi bir bilgi geçmemektedir. Ancak Dârendeli Bekâyî olarak anılması, Dârende'de doğmuş olabileceği kanaatini doğurmaktadır. Kardeşleri şair Hayret Efendi ve şair Süleyman Penâhî gibi Dârende'de “*Kâtip-zâde*” olarak anılmıştır. Nasıl bir eğitim aldığına dair yine kaynaklarda rastladığımız bir bilgi yoktur. 1785 yılında vefat etmiştir.

Eserlerini sade ve samimi bir dille kaleme alan Bekâyî klasik çizgide kalmış, aşıkâne duyguları ve lirizmi ön planda tutmuştur. Vezni kullanma hususunda orta seviyede olan şair, imale ve zihafın dışında vezni genellikle başarılı kullanmıştır. Eserlerinde Arapça ve Farsçaya da oldukça hakim olduğu görülmektedir. Ancak Bekâyî, bu kelimeleri uzun tamlamalar içerisinde kullanarak dilini ağırlaştırmamıştır.

Bekâyî, Türk edebiyatında ilk manzum Battal Gazi destanının sahibi olarak bilinmektedir. Zira edebiyatımızda mensur olarak birçok Battal Gazi destanı yazılmasına rağmen, manzum olarak ilk defa şairimiz tarafından kaleme alınmıştır. Mensur bir nüshadan nazma aktarıldığı tahmin edilen eser, Bekâyî'nin *Battal-nâme*'yi samimi ve coşkunun bir dille, biraz da kısaltarak manzum bir şekilde yazmış olduğu yaklaşık yedi bin beyitlik eseridir. Şeyhülislam Arif Hikmet Bey *Tezkiretü's-Şuarâ* adlı eserinde Bekâyî'nin bu eserler dışında, bir de *Mevlid-i Nebî* manzumesi olduğunu bildirirse de, bu eserin nüshalarına henüz rastlanmamıştır. Kaynaklarda Bekâyî'ye atfedilen *Hikâye-i Şirvân Şâh* ve *Hârûnu'r-Reşîd Hikâyesi* isimli eserler ise şairimiz Dârendeli Bekâyî'ye ait değildir.

Bekâyî'nin dışa dönük ve etrafında olup bitenlere karşı oldukça dikkatli bir şair olması, onu *Battal-nâme* ve *Maktel-i Hüseyin*'i yazmaya yönelten en önemli etken olarak gösterilebilir. Zira devrin insanları bu iki eseri asıllarından anlayamadıklarından yakınıp Bekâyî'den manzum hâlde yazmasını istemişlerdir. Şairliğini halkın faydası yönünde kullanan şair, onların bu arzusu karşısında *Battal-nâme* ve *Maktel-i Hüseyin*'i kaleme almıştır.

Bekâyî'nin tenkitli metnini hazırladığımız *Maktel-i Hüseyin (Kitâb-ı Kerbelâ)* isimli eseri hakkında sonuç olarak söyleyebileceklerimiz şunlardır:

1. Tespit edebildiğimiz kadarıyla eserin yurtdışında iki, yurtiçinde sekiz olmak üzere on nüshası mevcuttur. Ancak konusu itibariyle çok okunan bir eser olduğu için, ulaşılması güç olan şahsî kütüphanelerde bulunabilecek nüshalarla bu sayının daha da artması kuvvetle muhtemeldir.
2. Hemen hepsi harekeli yazıyla yazılmış nüshalar arasındaki farklılıklar, büyük oranda mısra içerisindeki kelimelerin yerlerinin değiştirilmesinden ibarettir. Beyit bütünlüğü içerisinde anlam değişikliği doğurabilecek nüsha farklılığı nisbeten daha azdır.
3. Başta ve sonlarda görülen fizikî eksikliğin dışında, metin içerisindeki kimi beyitlerin bazı nüshalarda yazılmamış olması dikkat çekicidir. Bu eksikliklerin müstensihin tasarrufuyla oluştuğu kanaatindeyiz.
4. Nüshaların kendi içlerinde veya birbirleri arasında bir imla birliği söz konusu değildir. Zira, bir kelimenin art arda gelen iki beyitte dahi farklı şekilde yazılışlarına rastlamak mümkündür.
5. Eserin yazıldığı dönem XVIII. yüzyıl olmasına karşın, kimi Türkçe kelimelerin yapıları dikkate alındığında, Eski Türkçenin ve Eski Anadolu Türkçesinin izlerinin eserde hala korunduğu görülmektedir. Bu yönüyle de üzerinde yapılacak bir dil çalışması için eserin oldukça zengin bir içeriğe sahip olduğunu söylememiz mümkündür.
6. Sade sayılabilecek bir dille yazılmış olan eser, kelime çeşitliliği bakımından Türkçe asıllı kelimelerle birlikte Arapça ve Farsça kelimeleri de ihtiva etmesi bakımından oldukça zengindir.
7. Eserin söz varlığında geçen Arapça ve Farsça kelimeler uzun tamlamalar içerisinde kullanılmamıştır. Dolayısıyla bu kelimelerin çokluğu eserin dilini ağırlaştırmamıştır.
8. Konuşma dili özelliklerinin büyük oranda eserin diline yansıtıldığı görülmektedir. Bunda metnin halk için yazılmış olmasının etkisi büyüktür. Nitekim Arapça ve Farsça kökenli bazı alıntı kelimelerin bile halk ağzıyla söyleyişine göre harekelendiği görülmüştür.

9. Bekâyi eserini coşkun bir dille ve herhangi bir sanatsal kaygı gözetmeden yazmıştır. Şair kendi inancının da tesiriyle kimi beyitlerde, Hz. Hüseyin'e karşı savaşımlar için “*erḳān-ı aḥmak*”, “*kilâb*”, “*pelîd*”, “*la‘în ibn-i la‘în*” gibi ağır ifadeler kullanmıştır.

10. Ağırlıklı olarak aruzun “*fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün*” ve “*mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün*” kalıbıyla yazılmış eserde imale ve zihafın çokça kullanıldığı, bazı beyitlerde ise vezin hataları yapıldığı görülmüştür. Özellikle eserin son beyitlerinde peş peşe yapılan vezin hataları, bizi metin tamiri yapmaya yöneltmiştir. Mısra içerisinde kelimelerin yerlerinin değiştirilmesiyle vezni düzelen beyitler olduğu gibi, hiçbir şekilde vezin kusurunu gideremediğimiz beyitler de olmuştur. Bunlara dipnotta işaret edilmiştir.

11. Eserde görülen vezin hataları Bekâyi'nin güçlü bir şair olmadığı kanaatini doğrular, ancak bu hataların müstensihler tarafından yapılmış olabileceğini de umutmamak gerekir.

12. Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Süedâ*'sını manzum şekilde kaleme alan Bekâyi, Fuzulî'nin eserindeki ilk beş bâbı atlayarak Hz. Hasan'ın Medine'de dünyaya gelişiyle eserine başlamıştır. Bunun dışında muhteva olarak büyük oranda *Hadîkatü's-Süedâ*'ya bağlı kalmıştır.

13. *Hadîkatü's-Süedâ*'nın mensur kısımlarını büyük bir titizlikle manzum olarak eserine aktaran Bekâyi, manzum kısımlarını da atlamamıştır. *Hadîkatü's-Süedâ*'da geçen manzumeleri daha sade bir dille kimi zaman kendi yorumlarını katarak, kimi zaman da ana düşünceyi korumak suretiyle tamamen değiştirerek aktarmıştır.

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığımız bu çalışmanın, bilinmeyen bir eseri gün yüzüne çıkarmasıyla birlikte, Fuzûlî'nin *Hadîkatü's-Süedâ* adlı eserinin manzum olarak yazılmış ilk ve tek örneği olması bakımından da edebiyat tarihi için naçizane bir katkı sağlayacağını ümit ediyoruz. Ayrıca bu tür çalışmaların diliçi çeviri, metinler ve kültürler arası bağlamında da ayrı bir önem arz ettiği kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- AKGÜNDÜZ, Ahmet (1992). *Arşiv Belgeleri Işığında Somuncu Baba Şeyh Hamîd-i Velî ve Neseb-i Âlisi*. s.63-64. İstanbul: Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Vakfı Yay.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet (2002). *Dârende Tarihi*. İstanbul: Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi Vakfı Yay.
- AKSOYAK, İsmail (2008). “Osmanlı Şairlerinin ‘Aruz Tasarrufları’ ve Araştırmacıların Gereksiz Müdahaleleri”. *Turkish Studies*. S. 3/6. s.388-403.
- AKSU, Ali (2010), “Kerbela Literatürü”, *Çeşitli Yönleriyle Kerbela*. C.1 (s.341-376) Sivas: Asitan Yay.
- AKÜN, Ömer Faruk (1994). “Divan Edebiyatı”. *DİA*. C.9 (s.389-427). İstanbul: TDV Yay.
- ARSLAN, Harun (2001). *Kitâb-ı Maktel-i Âl-i Resûl (Giriş-İnceleme-Sözlük-Adlar Dizini)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- ARSLAN, Mehmet ve ERDOĞAN, Mehtap (2009). *Kerbela Mersiyeleri*, Ankara: Grafiker Yay.
- ATEŞ, Ahmed (1942). “Metin Tenkidi Hakkında (Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-ı Âl-i Osman Münasebeti ile)”. *Türkiyat Mecmuası*. C. 7-8. s. 255.
- AVŞAR, Ziya (2008). “Tenkitli Metin Neşrinde İmla Sorunu Üzerine Yeni Düşünceler ve Öneriler”. *Turkish Studies*.S. 3/6. s. 59-95.
- AZİZOVA, Elnure (2001). *Kerbela Vak’ası*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi
- BAĞDATLI İsmail Paşa (1947). *Keşfü’z-Zünun Zeyli*. C.2 (s.540). İstanbul: MEB Yay.
- BAŞARAN, Selman (1994). “Ebû Mihnef”, *DİA*, C. 10 (s.188). İstanbul: TDV Yay.
- BURSALI, Mehmed Tahir (1333). *Osmanlı Müellifleri*, C.3 (s.1333-1342). İstanbul: Matbaa-i Âmire.
- CEBECİOĞLU, Ethem (1997). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. Ankara: Rehber Yay.
- ÇAĞLAYAN, Bünyamin (1997). *Kerbela Mersiyeleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.

- ÇINARCI, M. Nuri (2007). *Şeyhülislam Ârif Hikmet Bey'in Tezkiretü's-Şuarâsı ve Transkripsiyonlu Metni*. s.33. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi.
- DEMİREL, Özlem (2007). *Âşıkî'nin Maktel-i Hüseyin'i Üzerine Dil İncelemesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (1997). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yay.
- DİLÇİN, Cem(1997). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: TDK Yay.
- DİLÇİN, Cem (2009). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara. TDK Yay.
- DUMAN, Musa (1999). "Bazı Çeviri Yazılı Metinlerdeki Çok Şekilli Kelimelerin Değerlendirilmesi". *Uluslararası Sözlük Bilimi Sempozyumu*. s.54-76. Düzenleyen: Doğu Akdeniz Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. Gazimağusa.
- EMİNOĞLU, Münevver (2001). Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu. İstanbul: Stil Matbaacılık.
- ERCİLASUN, Ahmet Bican (1994). "Türkçede Emir ve İstek Kipi Üzerine". *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*. C. 1. s. 3-9.
- ERGÜN, Saadettin Nüzhet (1977). "Bakayi". *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C.1. s. 299. İstanbul: Dergah Yay.
- ERTEKİN, Ertekin (2006). "Arapça, Farsça ve Türkçe Maktel-i Hüseyin'ler". *Âşinâ*. S.III/23-24. s.82-84.
- ESİR, Hasan Ali (2012). "Anadolu Sahası Mesnevilerinde Kerbelâ Vakası". *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. S.1. s.43-64.
- FIĞLALI, Ethem Ruhi (1990): *Türkiyede Alevilik Bektaşilik*, İstanbul: Selçuk Yay.
- FIĞLALI, Ethem Ruhi (1998). "Hüseyin". *DİA*. C.18. s. 518-521. İstanbul: TDV Yay.
- GİBB, E.J. Wilkinson (1999). *Osmanlı Şiir Tarihi. A History of Ottoman Poetry. I-V* (Ter. Ali ÇAVUŞOĞLU). Ankara: Akçağ Yay.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (1955). *XVIII. Yüzyıl Divan Şiiri*, İstanbul: Varlık Yay.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (2005). *Yeni Gülzâr-ı Hasaneyn, Vak'a-i Kerbelâ*. İstanbul: Ataç Yay.
- GÜLEÇ, İsmail (2007). *Yazma Eserler Katalogu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

- GÜLSEREN, Cemil (1979). *Dârendeli Bakai'nin Manzum Gazavat-ı Seyyid Battal Gazisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. s.29. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- GÜLSEREN, Cemil (1995). “Şeyh Hamîd-i Velî Ahfadından Darendeli Alimler I”. *Somuncu Baba Dergisi*. Y.2. S.7 (s.17-19). Darendede: Alemdar Ofset
- GÜNGÖR, Şeyma (1986). “Maktel”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. C.6 (s.126). İstanbul: Dergah Yay.
- GÜNGÖR, Şeyma (1987). *Hadikatü's-Süeda*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- GÜNGÖR, Şeyma (2003). “Maktel”, *DİA*. C.27 (s.455). Ankara: TDV Yay.
- GÜNGÖR, Şeyma (2003). “Maktel-i Hüseyin”, *DİA*. C.27 (s.455). Ankara: TDV Yay.
- GÜNGÖR, Salahaddin (2010). *Hadikatü's-Süeda Saadete Ermişlerin Bahçesi Kerbelâ*. İstanbul: Kurtuba Yay.
- GÜRTUNCA, M.Faruk (2011). *Hadikatü's-Süeda Ermişlerin Bahçesi Kerbelâ Şehitlerinin Destanı*. Ankara: Huzur Yay.
- İPEKTEN, Haluk (1994). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergâh Yay.
- İPEKTEN, Haluk ve İSEN, Mustafa (1992). “XVIII: Yüzyıl Divan Edebiyatı”, *Türk Dünyası El Kitabı*, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay.
- İSEN, Mustafa (1994). *Acıyı Bal Eylemek-Türk Edebiyatında Mersiye*. (2. Baskı). s. 2-44. Ankara: Akçağ Yay.
- HORATA, Osman (1992). “Klâsik Edebiyatımıza Ait Metinlerin Neşrinde Karşılaşılan İmlâ İle İlgili Bazı Problemler”. *I. Eski Türk Edebiyatı Kollokyumu*. Ankara: İLESAM.
- HORATA, Osman (2002). “Zihniyet Çözülüşünden Edebî Çözülüşe: Lâle Devri'nden Tanzimat' a Türk Edebiyatı”. *Türkler*. C.11 (s.573-592). Ankara: Yeni Türkiye Yay.
- HORATA, Osman ve İSEN, Mustafa (2009). *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı* (s.137-165). Ankara: Grafiker Yay.
- KANAR, Mehmet (2010). *Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Derin Yay.
- KANAR, Mehmet (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say Yay.
- KANAR, Mehmet (2011). *Farsça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yay.
- KARAHAN, Abdulkadir (1939). *Anadolu Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyinler*. Mezuniyet Travayı. s.3. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.

- KILIÇ, Atabey (2008). “Aruz İmlası Üzerine Notlar” *Turkish Studies*, S.3/6.471-487.
- KILIÇ, Ünal (2010), “Kerbela Vakası (Tarihî Süreç)”, *Çeşitli Yönleriyle Kerbela*. C. 1 (s. 15-48) Sivas: Asitan Yay.
- KORKMAZ, Esat (2005). *Alevilik ve Bektaşilik Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yay.
- KÖKSAL, M. Fatih (2008). “Metin Tamiri (Usul ve Esaslar, Uygulamalar ve Bazı Teklifler)”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*. S. 1. s. 169-190.
- KÖKSAL, Mustafa Âsım (1984). *Hız. Hüseyin ve Kerbelâ Fâciası*. Ankara: Akçağ Yay.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad (1965). “Aruz”. *İA*. C. 1. s. 625-653. İstanbul: MEB Yay.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad (2004). *Edebiyat Araştırmaları-1*. Ankara: Akçağ Yay.
- Kuran-ı Kerîm Meâli* (2011). Ankara: DİB Yay.
- KURTULUŞ, Rıza (2002). “Arap ve Fars Edebiyatlarında Kerbela Maddeleri”, *DİA*, C. 25 (s.272-274). Ankara: TDV Yay.
- KURTOĞLU, Orhan (2003). *Lebîb Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- KUTLAR, Fatma Sabiha (2004). *Arpaemîni-zâde Mustafa Sâmî. Dîvân*. Ankara: Kalkan Matbaası.
- KUTLAR, Fatma Sabiha (2005). *Klâsik Dönem Metinlerinde Degerli Taslar ve Risâle-i Cevâhir-nâme*. Ankara: Öncü Kitap.
- KUTLAR, Fatma Sabiha (2008). “16. ve 19. Yüzyılda Yazılmış İki Metnin İmlasına İlişkin Kimi Tespitler”. *Turkish Studies*. S. 3/6. s. 499-510.
- LEVEND, Agâh Sırrı (1984). *Divan Edebiyatı kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*, İstanbul: Enderun Kitabevi.
- LEVEND, Agâh Sırrı (1988). *Türk Edebiyatı Tarihi-I Giriş*. (3. Baskı). s. 143. Ankara: TTK Yay.
- MAZIOĞLU, Hasibe (1982). “Türk Edebiyatı, Eski”. *TA*. C. 32 (s.130-132) İstanbul: MEB Yay.
- MERCANLIGİL, Muharrem (1960). *Ebcad Hesabı*. ANKARA: Doğu Ltd Şirketi Matbaası.
- Milli Kütüphane Yazmalar Kataloğu* (1987). (Haz. Müjgan CUNBUR vd.) C.1-6. Ankara: Milli Kütüphane Basımevi.

- MİRZAYEV, Ataemi (2009). “Fuzuli’nin Hadikatü’s-Süeda Adlı Eserindeki Manzum Kısımlar Üzerine”. *Turkish Studies*. S. 4/6. s. 438-447.
- MUTÇALI, Serdar (2012). *Arapça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Dağarcık Yay.
- OCAK, Tulga (1997). “Labial Hı’nın Çeviriyazıda Yazımı Sorunu”. *Çağdaş Türk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış Nevin Önberk Armağanı*. s. 167-172. Ankara.
- ÖZÇELİK, Kenan (2008). *Yûsuf-ı Meddâh ve Maktel-i Hüseyin (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- ÖZSOY, Selman (1974). *Silsile Nesep Tarihi (Zaim Zâdeler)*. s.19. Osmaniye.
- ÖZÇELİK, Mustafa (2009). *Seyyid Battal Gazi*. T.C. Eskişehir Valiliği. s.107-111. Ankara.
- ÖZTEKİN, Özge (2006). *XVIII. Yüzyıl Divan Şiirinde Toplumsal Hayatın İzleri: Divanlardan Yansıyan Görüntüler*. Ankara: Ürün Yay.
- ÖZTEKİN, Özge (2010). *Çelebizâde Âsım Divan*. Ankara: Ürün Yay.
- PAÇACIOĞLU, Burhan (1993). *Battal-nâme*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- PAKALIN, M. Zeki (1983). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: MEB Yay.
- PALA, İskender (2004). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yay.
- REDHOUSE, James W. (2001). *Turkish and English Lexicon*, İstanbul: Çağrı Yay.
- SAMİ, Şemseddin (1896). *Kâmûsu’l-A’lâm*, c.III. İstanbul: Mihran Matbaası.
- SAMİ, Şemseddin (2010). *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yay.
- SARAÇ, M. A. Yekta (2007). *Klasik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye*. İstanbul: 3F Yay.
- STEİNGASS, F. (2006). *A Comprehensive Persian-English Dictionary*. İstanbul: Çağrı Yay.
- ŞAHİN, Hatice (2011). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yay.
- ŞAKİR, Ziya (2007). *Kerbela Vakası ve Kerbela’nın İntikamı*. İstanbul: Cevahir Yay.
- TAHİR, Bursalı Mehmed (1972). *Osmanlı Müellifleri*. (Haz. Mustafa TATCI ve Cemal KURNAZ). C.2. s. 105. İstanbul: Matbaa-i Âmire.
- TANYILDIZ, Ahmet (2007). “Sürelî Yayınlar Bağlamında Bazı Çeviriyazı Sorunları”. *Turkish Studies*. S.2/3. s.525-534.
- TÖKEL, Dursun Ali (2000). *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar*, Ankara: Akçağ Yay.

- Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu*(2012). (27. Baskı.) Ankara: TDK Yay.
- ULUDAĞ, Süleyman (2002). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Kabalcı Yay.
- UZUN, Mustafa (2002). “Türk Edebiyatında Kerbelâ”. *DİA*. C.25 (274-275). Ankara: TDV Yay.
- ÜNVER, İsmail (1986). “Mesnevi”. *Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri)*. C. 52. S. 415-417. Ankara: TDK Yay.
- ÜNVER, İsmail (1993). “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”. *Türkoloji Dergisi*. C. XI. S. 1-46.
- YAKIT, İsmail (1992). *Türk-İslâm Kültüründe Ebced Hesabı ve Tarih Düşürme*. İstanbul: Ötüken Yay.
- YILDIRIM, Ali (2007). “Metin Tenkidi İle İlgili Hususlar ve Kâmî Divânı Örneği”. *Turkish Studies*, S.1/5. s.624-637.